

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) Author(s):	Nielsen, Zakarias.
Titel Title:	<u>Samlede Romaner og udvalgte Fortællinger.</u>
Udgavebetegnelse Edition Statement:	2. Folkeudgave.
Bindbetegnelse Volume Statement:	Vol. 1
Udgivet år og sted Publication time and place:	København : Gyldendal, 1910-11
Fysiske størrelse Physical extent:	1-4 i 3 bd.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

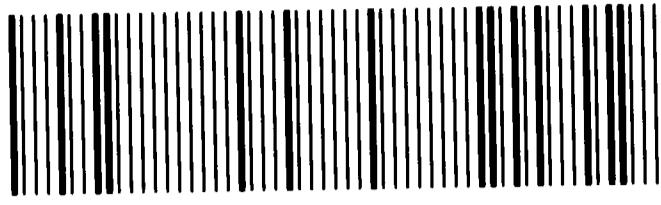
UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

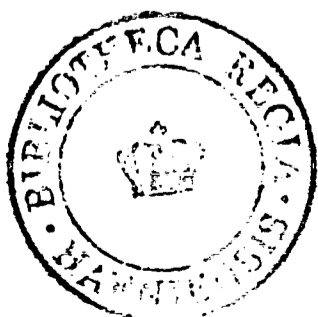

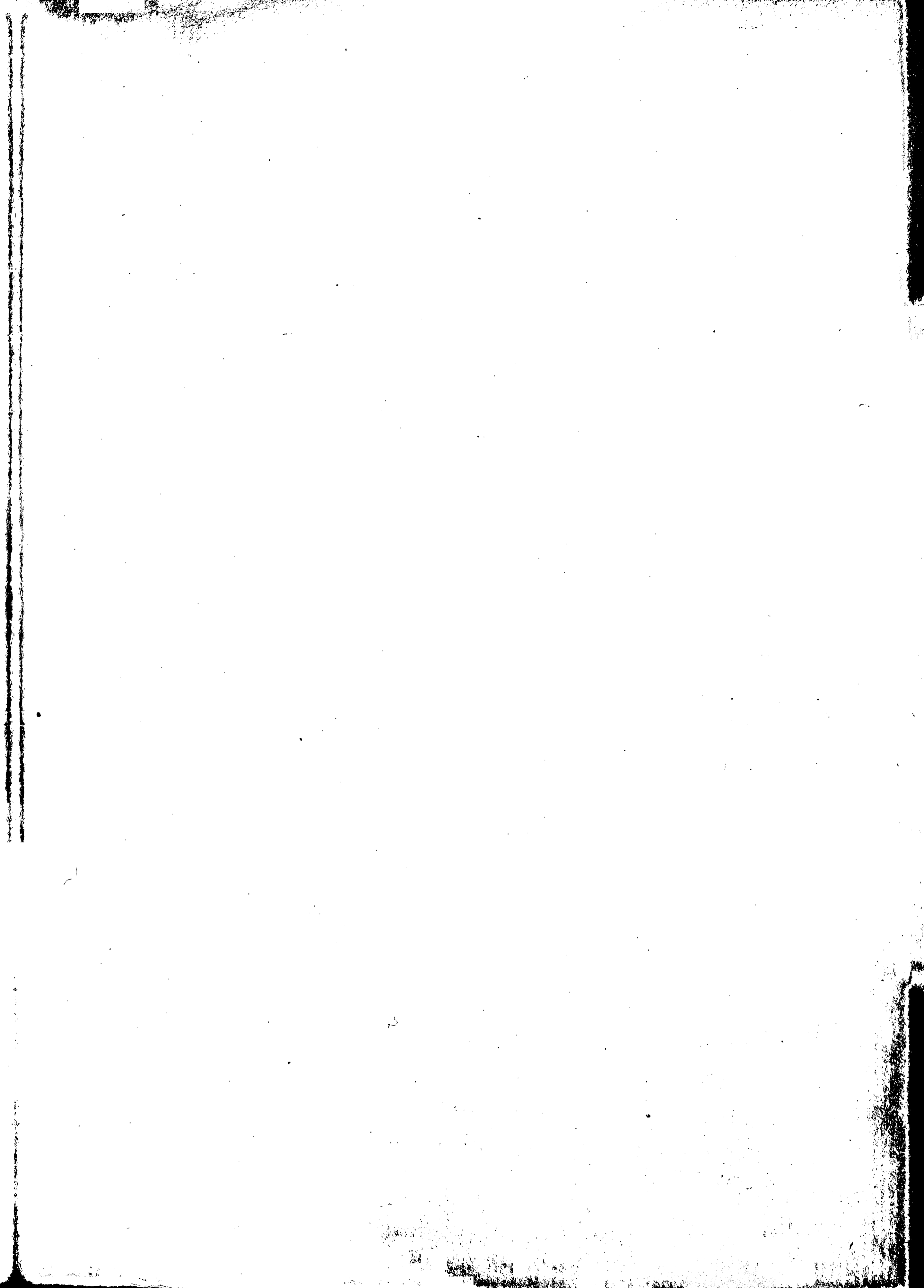
571 - 230

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130022040351

9

Zakarias Nielsen

Samlede
Romaner og
Udvalgte
Fortællinger.

2den Folkeudgave

1. Hæfte. 50 Øre.

Syldendalske Boghandel
Nordisk Forlag

ZAKARIAS NIELSEN

SAMLEDE ROMANER OG UDV. FORTÆLLINGER

I ANDEN FOLKEUDGAVE

25 Hefter à 50 Øre (ialt 12 Kr. 50 Øre).
(Garanti mod Overskridelse.)

INDHOLD: *Romanerne MAAGEN, KILDERNE, KULSVIERE,
NYE TIDER, GAMLE VANER, MYSTISK, DEN
STORE MAGT
samt UDVALGTE FORTÆLLINGER*

DET er vistnok temmelig enestaaende, at en endnu levende dansk Forfatter opnaar indenfor et Tidsrum af kun 4—5 Aar at faa sine Skrifter ud i to Folkeudgaver.

Naar dette nu hænder Zakarias Nielsen, ligger Forklaringen i, at næppe nogen anden nutidig dansk Forfatter til den Grad er trængt ind i Offentlighedens Bevidsthed som en virkelig Folkedigter, en Digter for hele Folket.

Meget ofte er det gaet Digtere saadan, at de til at begynde med kun faar den særligt litterære Kreds i Tale, og at de først efterhaanden og langsomt vinder Indgang hos det brede Lag.

For Zakarias Nielsen har Bevægelsen været den omvendte. Han blev straks elsket og beundret ude omkring i Landet. Men af de toneangivende Kritikere og af Hovedstadens og Byernes Overklasser regnedes han i mange Aar for at henhøre til den Litteratur, som med aandelig Nedladdenhed benævnedes Skolelærer-Litteraturen.

Og det var vel egentlig først med den store og fine

(Fortsættes paa Omslagets tredje Side.)

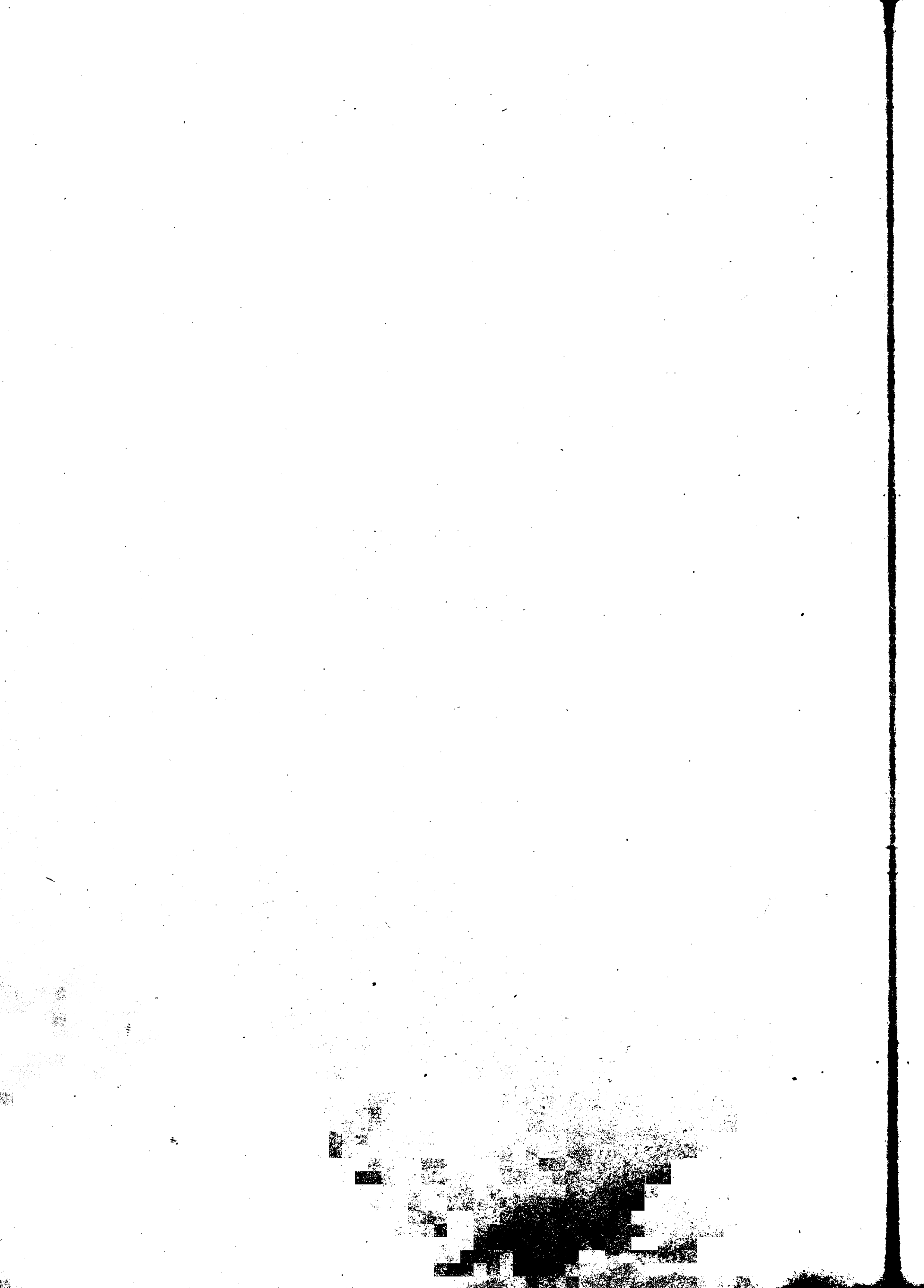
ZAKARIAS NIELSEN

SAMLEDE ROMANER
OG UDVALGTE
FORTÆLLINGER

ANDEN FOLKEUDGAVE

ZAKARIAS NIELSEN

SAMLEDE ROMANER
OG UDVALGTE
FORTÆLLINGER

ANDEN FOLKEUDGAVE

FØRSTE BIND

NYE TIDER — GAMLE VANER — „MYSTISK“

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCX

OMSLAGSTEGNING AF F. KRAUL

KØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

NYE TIDER

FORTÆLLING

ZAKARIAS NIELSEN

NYE TIDER

EN FORTÆLLING

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCX

FJERDE OPLAG

TREDJE Juledags Morgen, et Par Aar efter sidste Krig, viste der sig noget højest mærkeligt i Rørby. En spraglet Fremtoning, der kaldte sig „Hr. Gymnastik- og Danselærer Sundstrøm från Stockholm“, ærede Byen med sin Nærværelse og skred i enlig Majestæt op ad Gaden — en lille kroget, jammerlig Landsbygade, som man næsten maa skamme sig ved at nævne i denne Forbindelse, om ikke Nødvendigheden bød det. En gammel, storblomstret Slaabrok med nogle uhyggelige, sorte, glinsende Plader paa Forstykkør og Ærmer og med en Mængde smaa nysgerrige Vattutter tittende frem af Sømme og Huller omsluttede hans slanke, ret veldannede Krop. En forhen sort Fløjelshue med et sandt Uhyre af en Kvast hældede sig lidt fremad mod højre Side paa hans Hoved, som om den vilde kigge ned til hans Fødder, der skiftevis og med sirlig Smidighed kastede Næserne af et Par skaldede Plysses. Morgensko frem i de nedre Luftlag. Lette blaa Røgkredse, der havde deres Oprindelse fra en Weichselrørspibe af en meget anselig Længde, svævede over hans Fjed i den stille, frostklare Luft. At Byens mindreaarige Befolkning var paa Benene og fulgte den vidunderlige Slaabrok i ærbødig Afstand, at Karle og Piger tittede ud ad Døre og Porte, at gamle Koner satte deres rynkede Ansigter til Ruden, — alt dette er det i Grunden lige saa overflødigt at bemærke, som at der i alle Byens Kroge anstilledes højest pirrende Gisninger om de mulig forestaaende Tildragelser, som denne Fremtoning varslede om.

Muligt, at Nyheder kan forplantes gennem Luften ligesom Lydbølger, i hvert Fald var det efter en halv Times Forløb kendt i hele Byen, at Slaabrokkens Bærer var Danselærer, at han var kommen til Byen Aftenen forud og havde lagt sig ind

i Kroen, og at det var hans Agt for en billig Penge at tilbyde Sognets danselystne Ungdom et Kursus i sin Kunst. Hr. Sundstrøm brugte ingen Løbesedler for at henlede Opmærksomheden paa sin Person. Naar han kom til en By, svirrede han bare ud et Par Gange i sin spraglede Dragt, — straks sitrede Byen af Undren og Nysgerrighed, medens alle danselystne Ben samtidig begyndte at trippe. I Rørby var Spændingen saa meget større, som denne gode By aldrig tilforn havde nydt den Lykke at se en Danselærer inden for sine Pile- og Stengærder. Man havde ved Gilder — ikke en Gang „Baller“ kendte man i Rørby — stampet af Sted, saa godt man kunde, danset Hamborg-Skotsk, Vals, To-, Tre- og Firtur, Det lille f, Hjerter to, Fangedans, Jødeturen og mange andre gammeldags Danse — stampet i Brædderne, saa Støvet dryssede ned fra Loftet, sprunget i Vejret og smækket Støvlehælene sammen med et Klask; det hele havde gaaet saa lystigt og „villigt“, som det efter Omstændighederne kunde gaa. Ak, men i denne Morgen, tredje Juledags Morgen, var det, som om Byens Ungdom følte sig slaaet af en Slags Ruelse, en stille, men pinlig Erkendelse af Brist paa alt, hvad der kunde kaldes Fremskridt paa Dansekunstens Omraade. Ude omkring i Verden dansede man Française, Les Lanciers med Changeringer, „Assembleer“ og alt andet fint Tilbehør, her i Rørby dansede man *Hamborg-Skotsk* og *Jødetur!* — det var næsten et latterligt Standpunkt. Men nu varslede den storblomstrede Slaabrok om, at Civilisationens Sol endelig vilde oprinde over Byen.

Rørby ligger i en fredelig sjællandsk Afkrog, omgivet mod Nord af en mægtig, urgammel Rør- og Tørvemose og skjult mod Øst og Vest af gamle Skove, der ligesom hindrer Lysets og Vindens fri Fart over Byen. Fra umindelige Tider havde den gode By med sine brave og hæderlige Mennesker henligget i fredeligt Velvære, uden synderlig Berøring med Livsrørelserne hinsides Skovene. Byen havde sin Historie, sine Overleveringer om Ildebrande, om Stærke-Sørens vidunderlige Kæmpeværker o. s. v., dem herpede man igennem med en aldrig trættet Standhaftighed; men ingen syntes at føle mindste Trang til at faa hældt ny Olie paa de gamle Væger. Verdens Nyheder løb altid uden om Rørby, naar de var paa Fart i Omegnen. Sebastopols Fald rystede hele Europa, — i Rørby var der ikke saa meget som en Tallerken, der klirrede. Kongeriget

Italiens Oprettelse og Polakkernes Opstand 1863 var Tildragelser, som Rørby end ikke anede. Saa kom 64. Da gik der ganske vist Spor af Trækninger gennem Byen; men man slog sig til Ro med den Forvisning, at Kongen og Regeringen nok vilde vide at „klare de Dele“. Bondevennerne havde holdt stormende Møder rundt om i Egnen, Politikken raabte „højre“ og „venstre om“; Rørby dukkede sig bag Skovene og lod de andre slaas. Højskoler og Friskoler oprettedes, nye Luftninger, baade skarpe og vaarlige Luftninger, gik hen over det gamle Samfund; men Rørby laa i Læ, alt gik her i den gamle, sejge Gænge: Man sled i Tøjet, spiste og drak, skældte en Gang imellem hinanden Huden fuld og drak straks Forlig ved en Tevandsknægt. Alt det Jag derude i Verden ragede ikke Rørby, den dannede en lille Verden for sig selv, en fredelig og lykkelig lille Verden, sammenkittet af sejge Sædvaner og afgrænset af Selvtilfredshedens trygge Stengærder.

Om nu samtlige Beboere levede paa dette Naturstandpunkt? Præsten f. Eks.? — Præsten var en gammel, gigtsvag, menneskesky Mand, der i de seks Dage om Ugen holdt sig bag sine fire Mure, og som paa den syvende, naar han nødtes til at møde i Kirken, skyndte sig at aflevere nogle fortørrede Moralbetragtninger, for derefter atter hurtig at gemme sig bag Murene.

Nej, men der var en anden Mand i Rørby, som paa ingen mulig Maade tør lades unævnt længer: Byens gamle Skolelærer og Kirkesanger *J. H. Lystrup*. Det vilde være den største Uærlighed af Verden at paastaa, at Tidens Rørelser ogsaa var gaaede ham uænsede forbi; men det vilde være en lige saa stor Uærlighed at paastaa, at han nogen Sinde havde haft noget som helst Maskepi med de Frihedsideer, som rendte Verden rundt og bankede paa alle Vegne, baade paa Skoledøre, Kirkedøre og alle andre Døre.

Lystrup var en høj, tyk Mand, rød i Ansigtet, med smaa Kødposer under Øjnene, korthalset og stiv i Knæerne. Der var noget ubevægeligt, noget sammenskruet ved hele hans Person. Naar han skulde se til Siden, drejede han hele Kroppen. Øjnene var store og forundrede, men *ærlige*, overhvælvende af et Par mægtige Bryn. Kindernes brede Krumflader var glatragede; men inde under det tykke, sorte Halsklæde sad en sammenpresset, graa Skægbusk, der mindede stærkt

om de fladtrykte Klumper af Krølhaar, der kan findes i udstoppe Møbler. Paa Hovedet bar han en stor, sort Klædeskalot, der ved sin stærkt tilbageskudte Stilling gav ham et yderst forvovent Udseende. Det var, som hele hans Person sagde: „Kom an!“ Man kender saa mange Billeder af opslidte, krybende og pedantiske Skolemestre fra en svunden Tid; — gid Verden havde kendt Lystrup, som han stod og gik; man vilde da se, at der blandt de gamle „Degne“ ogsaa fandtes Krafter, der kunde møde frem med Værdighed i en vendt Frakke.

Lystrup mødte i Skolen paa Klokkeslaget, og alt gik som efter en Snor, saa længe han arbejdede med sin talrige Flok. Oprindeligt havde han været Instrumentmagersvend og havde fra den Tid bevaret en levende Forkærlighed for Sang og Musik, hvorfor han ogsaa hyppig lod Børnene øve deres smaa Struber. I sin Ungdom havde han været Soldat, og endnu den Dag i Dag havde han en Holdning som en Generals. Han var et ægte Skud fra Respektens Guldalder, stram, konservativ lige fra Knappen i Kalotten til de store Tæer, men fuld af Kraft og godt Lune. Hvad særlig Skolevæsenet vedrører, da stod han saa fast paa 1814, som Frederik den Sjette staar paa sin Granitsokkel i Frederiksberg Have. Han brugte Fløjten og Tampen lige til den sidste Dag, han holdt Skole. Børnene holdt ikke desmindre af ham, det er bevisligt; men de skælvede for et Hug af hans hvasse Blik. Naar han kom forbi en Flok Drengene paa Gaden, standsede al Leg, Huerne blev revne af, og Flokken stirrede efter ham, som om alle tænkte: Der gaar en af Jordens mægtige! — Lystrup saa ikke skævt til Leg og Lystighed, han kunde stundom selv gøre Løjer med Børnene, ruske dem spøgende i Toppen og sige: „Naa, du Æsel!“ eller lignende; men Lystigheden blandt Børnene fik aldrig Lov at gaa saa meget som et Haarsbred uden for Respektens Grænse. Høflighed, Flid og Orden krævede Lystrup, Ramsen skulde gaa strygende, og Kommandoordene lystres paa en Prik.

Jo, visselig kendte Lystrup Livsrørelserne hinsides Skovene, kendte Brydningerne fra gammel Tid i hele Europa, havde fulgt Juli-Omvæltningen i 1830 og Martsbevægelsen i København i 48, ligesom ogsaa de nyere Tidens Frihedsrøre; men *han* skulde være den sidste til at bringe Byens hæderlige Folk

i Berøring med alt dette Sprængstof ude fra Frihedens Krudtfabrikker. Endnu var der Fred og Orden i hans lille Samfund, Respekt for Lov og Vedtægt og god Sædelære, endnu holdt den gode gammeldags Bravhed Samfundet paa ret Køl; men hvorlænge vilde denne Tilstand vare ved? Dog — skulde den Tid nogen Sinde oprinde, at ogsaa dette lille Samfund skulde blive udsat for Frihedens Krydsild, da skulde han, trods sin Alder, være første Mand paa Skansen og hilse Angriberne med ægte gammeldags Kraft og Pligttroskab.

Og Tiden kom vel nok, — naturligvis kom den, Omvæltningernes Smitstof laa jo i Luften. End ikke Regering og Rigsdag undsaa sig for at lefle med alle disse nymodens Friheds-ideer. Gamle, grundmurede Love og Anordninger blev sat ud af Kraft, og nye, luftige Spindelvævs-Bestemmelser sat i Stedet. Overalt skulde der reformeres og forbedres, — væk med alt det gamle Skrammel!

„Emma, hvad er det for et Fugleskræmsel, som staar derude paa Gaden og glor op i Luften?“ spurgte Lystrup hin Morgen, da han ved at kigge igennem et optøet Hul paa Ruden fik Øje paa den før omtalte Fremtoning.

„Ja gæt, Far! Nej, det kan du nok ikke. Det skal være en Danselærer, en fin en udenlands fra.“

„En Danselærer! Hva' vil han?“

„Han vil ... ja, han vil naturligvis lære os unge at danse saadan rigtig — baade Françaiser og ...“

„Françaiser! — Høh, Tossestreger! ... Nej, det var det, vi kom fra, Jørgen Siverson,“ vedblev han og satte sig ved Siden af sin Ven, en af Byens gamle, hæderværdige Gaardmænd, der ofte gæstede Skolen, og som i Dag havde et særligt Ærinde, nemlig at raadføre sig med Lystrup i en Tyendsag. „Efter Tyendeloven kan De ikke jage ham paa Porten, uden han ligefrem skælder Dem Huden fuld eller gør sig skyldig i en af de andre Forseelser, som omtales her i § 41. Saadan er Loven. Det er en rar Lov, Jørgen Siverson! Det er en af disse folkelige Frugter, som drysser ned over Landet i vore Dage. Som sagt — prøv paa at gi'e Fyren en paa Kassen, De faar øjeblikkelig en stor Mulkt paa Halsen.“

„Ja, da var jeg lige ved i Gaar at drive ham en rigtig god Øretæve, det Utusk, for han har nu et langt Ryk gaaet og drillet mig hver evig enstig Dav.“

„Godt, at De ikke gjorde det! Ved en Overretsdøm, som jeg læste for nogle Aar siden, blev en Husbond idømt 10 Dalers Mulkt for at have svippet sin Karl et Par Gange over Enden med sin Spadserestok. Bevares! det er en Forbrydelse mod Menneskenaturen at give saadan en næsvis Attenaarsknægt et Rap med en Kæp, det taales ikke i vor fri, humane Tid ... hør, Emma, staa nu ikke der og glan efter den Spradebasse, men se at faa Kaffen færdig. Du er dansegal, jeg kan godt mærke det paa dig, men du kan tro Nej, min Pige!

Datteren gav et lille vrippent Kast med Nakken og styrede for fulde Sejl hen imod Køkkendøren.

„Hej der! Tænd mig den Fidibus i Kakkellovnen! ... Nej,“ vedblev Lystrup, idet han tændte sin Pibe, „vi lever i de humane Ideers Guldalder (bak — bak — bak), den forkuede Menneskehed skal op, forstaar De (bak — bak — bak), det er Lighedsdrømmene fra 89, der nu siver ind (bak — bak — bak bak bak) i vort Land fra alle Kanter. Rare Tider!“ sluttede han og slog Fidibussen mod Pibehovedet, saa Gnisterne sprudede omkring det.

„Ja, det gaar, som De sa'e den anden Dav, det er, li'som der er en Hurrenvind, der render rundt med Folk i vore Dave.“

„Netop! Ok, naar jeg tænker paa, hvordan min salig Far kunde trænere sine Tjenestefolk, og hvordan han kørte omkring med os Drengene! Der vankede Klø, kan De tro, saa det snurrede i Rygstykkerne otte Dage efter; men De kan ogsaa stole paa, at der var Orden i hans Hus.“

„Ja, der var lige godt meget mere Fasthed saad'n med alle Dele den Gang; derfor saa gik det saa villig ud ad Vejen; men nu begynder sku Klaven*) at gaa af Jorden.“

„Der var *Fasthed*, der var *Orden*! Men i vore fri Tider skal alt æltes om i een Kør-om, Autoriteten nedbrydes, Smaakravlet skraaler om Undertrykkelse, Tyendet spiller Husbond og Madmor paa Næsen ... De skal se, Jørgen Siverson, vi oplever den Dag, da vore Tjenestedrengene og Røgttere kræver, naar de bliver fæstede, at de vil ligge inde i vore egne Sovekamre om Natten og ha' Davre paa Sengen.“

„Hø, hø! De gør nu ogsaa saa meget vidt aa' 'ed, Lystrup. Her i Sognet kan vi da ellers itte klave.“

*) Det øverste Frostlag.

„Hvem har De haft til Skolelærer her i Sognet nu i over 30 Aar?“ spurgte Lystrup og pegede med Pibespidsen hen efter Jørgen.

„Ja, det ved vi nok, Lystrup, det ligger i Oplærelsen.“

„Netop, min Far! Men naar nu Vorherre om nogle Aar kalder mig væk, og De faar en af disse unge Springfyre fra et Friseminarium, saadan en af dem, der gi'r alle Tøjler los og la'r staa til med Kæmpeviser og Halløj, hvor bliver saa Respekten af, hvor bliver saa den Ordenssans og Lydighedens Aand, som skal danne Børnene til flinke Tjenestefolk og brave Mænd og Kvinder?“

„Nej, det er meget sandt, hvad De der siger, det er vist, det er.“

Emma kom i dette Øjeblik ind med Kaffen. Det vripne Udtryk havde forladt hendes Ansigt; rødmosset og skælmsk lyste det de to gamle i Møde, netop som det burde lyse paa en solklar, halvhellig Morgen. Hvem vilde om et Øjeblik træde ind i Stuen? Det vidste de to gamle ikke, brød sig vel heller ikke stort om at vide det; men *hun* vidste det; et Par unge Pigeøjne kan godt passe Vej og Sti, samtidig med at de passer Kopper og Kander. Men mon hun selv vidste, hvor frisk, hvor barnesund og glad hun saa ud i dette Øjeblik, hvor levende hendes mørke Øjne spillede, og hvor kækt hendes sorte Haarfylde svingede om Nakken?

Der gik en stolt Følelse gennem Lystrups gamle Hjerte, da hun traadte ind med Bakken, fejende og glad. En Pokkers fiks Tøs! Han maatte vel have Lov at være lidt stolt af sin smukke og evnerige Datter; hun var jo den eneste, han havde tilbage af sine kære. Moderen og en anden Datter var for længe siden lagt op bag Ringmuren; *hun* her skulde fylde Pladsen for dem begge. Og hun *kunde* fylde den, naar hun *vilde*; Vorherre havde givet hende et Par rappe Hænder og et frisk Humør, der ikke gik af Vejen for nogen Møje. Huset var som blæst i alle Kroge. Hvor hvidt skinnede ikke det gamle Gulv med de store, blanke Sømhoveder! Hvor glinsende lyste ikke det ovale, forgyldte Spejl og Frederik den Sjettes Billede over Sofaen! Hvor sirligt var ikke Kapperne paa de blomstrede Wienersirts's-Gardiner sat op! Og hvor støvfrit og rent var ikke det brune Hvergarns-Overtræk paa Stolene, paa Sofaen og dennes Pølser! Hun havde Ry i Byen

for at være en ualmindelig rap og dygtig Pige og dertil „godt lært“. Faderen havde læst med hende om Vinteraftenerne og undervist hende i Musik; men først og fremmest havde han under hendes Opvækst holdt hende til huslig Gerning under en dygtig Husholderskes Vejledning.

Der bankede en Kno paa Døren.

„Ej, ej, Godmorgen, Knud! Naa, har du nu læst *den* Bog ud? Kom hen og faa dig en Kop Kaffe! Emma ...!“

Det var en ung, kraftig Bondekarl med et mørkt, krøllet Hoved. Enhver vilde ved første Øjekast kunne se, at der var Krummer i denne Krop og Vid bag denne runde Pande. Hans Blik fo'r som en ustyrlig Tanke hen mod Emma; men som om han i samme Nu sved det i hendes brune Ildøjne, vendte han det brat ned mod den Bog, han stod med i Haanden.

„Ja Tak, men jeg . . . hm! jeg skulde ellers bare levere Bogen af og sige saa mange Tak for Laanet.“

Han gik nu rundt og sagde rigtig Goddag. Idet han rakte Emma Haanden, skød hun Overlæben ind mellem Tænderne og skottede op til ham paa en næsten drillende Maade, ret som om hun vilde sige: „Uh, hvor du dog er rød i Hovedet, Knud!“

„Naa, Emma, skaf nu Knud en Kop Kaffe! Værsgod, Knud, sæt dig hen hos din Morbroder og lad os faa os en lille Pas-siar.“

De talte en Stund om det uundgaaelige Emne: Vind og Vejr.

„Naa, hvad synes du saa om Bogen?“ spurgte Lystrup med eet.

„Jo, det var en rigtig Bog, den; det var noget, der var værd at læse om, dette om alle de gamle Konger og deres Krigsvæsen og alt det.“

I den lille Samtale, som nu udspandt sig mellem Læreren og hans fordums Elev, brød adskillige af de varme Indtryk, som denne havde faaet ved Læsningen af Saksens Danmarks-kronike, frem med en saadan Styrke, at Lystrup næsten blev forbavset. Den unge Karls Øjne lyste under de mørke Bryn, medens han talte om Rolf Krakes Kæmper, om Uffes Kamp og om Absalons Sejr over Rygboerne.

„Bogen kan være meget god; men der er alt for mange af disse Ammestuehistorier i den,“ mente Lystrup. „Jeg holder paa den rigtige, solide Historie.“

Jørgen Siverson havde siddet og set paa Knud med et undrende Blik. „Det er dog en grov Hukommelse, han har, Knud,“ sagde han og saa hen til Lystrup. „Jeg læser somme-tids et og andet derhjemme; men naar dér bare faar gaaet nogle Dave, saa kan jeg næsten aldrig huse en Pele aa' 'et.“

„Knud er ikke uden Evner, Knud kunde have lært noget, naar . . . hvor gammel er du egentlig nu, Knud?“

„Jeg er 22 til Kønnemusse.“

„Saa var det for den Sags Skyld ikke for sent endnu at tage fat paa Bogen.“

„Det var kanske ikke for sent at ta' paa Højskolen?“

Ved Ordet „Højskolen“ gav det et Ryk i Lystrup, som om han havde faaet et Par Tommelfingre i Siderne.

„Højskolen! Ved du, hvad Højskolerne er for nogle Anstalter, min Søn? Det er saadanne Opfostringshuse, hvor man tyller en Slags aandelig Sprit, som hedder Bragesnak, i unge, uvidende Bønderkarle, og gør dem bindegale ved at bilde dem ind, at de er Fremtidens Kernetropper. Høh! — nogle nette Gymnasier for unge Mennesker!“

Emma sad henne paa Forhøjningen ved Vinduet og skottede af og til med nogle uforskammet drillende Mundvridninger hen imod Knud, som om hun gjorde Nar af ham, fordi han tænkte paa at komme paa Højskolen.

Jørgen Siverson rejste sig for at gaa. Lystrup vilde følge ham ud, men gik først hen til sit Bogskab for at finde en anden Bog til den læselystne Karl, der ogsaa havde rejst sig. „„Lovbog for . . .“, hvor Pokker er den nu bleven af? Emma, har du været i Skabet? . . . naa, hun er nok rendt ud. Jaja, sæt dig ned et Øjeblik, Knud, jeg skal straks være her igen.“

Emma var smuttet ud i Køkkenet og derfra ud i Forstuen til Jørgen Siverson. „Hør,“ hviskede hun aandepustende, „hvis der bliver Danseøvelse, maa Ellen saa ikke nok komme med, hvad? Jeg skal nok ogsaa se at faa Lov til det.“

„Danseøvelse? Hva' skulde hun . . .?“

„Aah hvad, maa hun?“ bad Pigebarnet indsmigrende, idet hun tog fat i hans Trøjeærme og sendte et overtalende Øjekast op i hans gamle Ansigt. „Ikke sandt, hun maa gerne?“

Dermed smuttede hun atter ind i Køkkenet og viste sig snart efter igen i Dagligstuen, hvor hun gav sig til at søge i Bogskabet.

„Var det inte en tysk Grammatik?“ spurgte hun og skævede med det mest alvorlige Ansigt hen imod Knud.

„Nej, det var det slet ikke, det var en Lovbog.“

„Hovsa!“

Da hun havde fundet Bogen, vendte hun sig helt om imod Karlen, lænede sig tilbage mod Skabet og begyndte at blade i den med en Ring af Skælmeri om sin lille røde Mund. Han saa paa hende med et brændende Blik; men hans Mundvige fortrak sig med en svag Bøjning nedad, der gav hans Ansigt et vist bittert Udtryk.

„Kun 22 Aar og allerede saa fordærvet!“ sukkede hun og skævede med dyb Alvor over Bogen hen paa Karlen.

„Hvorfor siger du saadan, Emma?“

„Aah! . . . sa'e jeg noget? Jeg staar her og tosser og læser højt.“

Han trak Mundvigene endnu dybere ned.

„Naa, saa man skal paa Højskolen,“ kastede hun lidt efter hen til ham.

„Ja, hvis du ikke har noget imod det,“ kom det spidst tilbage.

„Jeg? Nej, jeg forsikrer dig, jeg har ikke det mindste imod det; men man har jo saad'n nogle voldsomme Evner, efter hvad Folk siger; jeg synes, man skulde hellere studere og blive noget stort — Minister eller saad'n noget. Der skal være et Kongerige oppe paa Maanen, hvor de er i saad'n rædsom Forlegenhed for en Minister.“

„Saa det er der!“ Han grævede i sin Tankekiste efter et passende Svar, et rigtig bidende Svar; men det var forunderligt, *forhekset!* altid skulde hans Vid slaa Klik over for dette drillende Pigebarn. „Saa det er der!“ svarede han blot endnu en Gang og blev tyk om Øjnene.

Dansenyheden randt hende pludselig i Hu. „Skal du noget med til Danseøvelse?“

„Nej, hvad skulde jeg der?“

„Aa hvad, du kunde jo have Plaser af at more dig lidt blandt os andre.“ *Plaser af at more sig* var en almindelig kendt rørbysk Vittighed.

„Skal du ka'ske med?“

„Det skal jeg rigtignok.“

„Ja, saa holder jeg mig ved min egen Side.“ Der fik hun den lige i Ansigtet.

Hun rynkede Munden sammen i en Tut og skød Øjenbrynene i Vejret: „Uf dog, det var dog . . .“ men i det samme kom hendes Fader ind, og hun fik derfor kun afleveret det halve af Forfærdelsen.

„Naa, fandt du Bogen, Emma? „Lovbog for Landmanden“, jo det er rigtigt. Se, det er en Bog, du kan have *Nytte* af, min Ven. Saadanne Bøger skal du læse. Højskolen? Gid du maa beholde din Forstand og ikke gaa hen og blive højskolegal!“

Da Knud bød Emma Farvel, skød han hele sin Standhaftighed op i Øjnene og saa stift paa hende for at vise, at han ikke var bange for hende, ikke en Smule. Hun saa meget andægtigt paa ham igen; men hans mandig- alvorlige Mine forekom hende i samme Nu saa grundkomisk, at hun pludselig drejede Hovedet til Siden og pressede en lang, spruttende Lyd ud mellem de tæt sammenknebne Læber.

„Naada!“ Lystrup vendte sig vredt imod hende.

„Ja, det er Knud, han er altid saa fuld af Narrestreger.“

Fuld af Narrestreger! Du evige, hvor hun dog kunde hitte paa!

„Naa naa, Emma! Husk paa, du gaar i dit 19de Aar, du er snart for gammel til det Fjaseri,“ sagde Lystrup, der nok vidste, hvem Narrestregerne skrev sig fra.

Knud gik med sin Lovbog. Flov, ærgerlig, tykhovedet, forelsket skyndte han sig ned ad Skolestrædet, knugende Bogen ind mod Kroppen og seende ned for sig med et Par Øjne, der syntes at ville pløje den haarde Vej op.

Knuds Hjem laa i Byens nordlige Udkant. Det var en gammel „Selvejergaard“, der nu, efter at hans Forældre var døde, var gaaet over til hans ældre Søster og dennes Mand, Frans Larsen, dog saaledes at der paahvilede Gaarden en betydelig Gæld. Knud, hvis Bedstefader var runden af en gammel, djærv Sømandsæt, og i hvis Aarer der kendelig nok randt Vikingeblood, var en ilter Natur og kom ikke videre godt ud af det med den noget tungsindige og gnavne Svoger, hvorfor han tit tænkte paa at forlade Hjemmet. Han havde som ganske ung Knøs lært at spille Violin; men da han var en velhavende Karl, behøvede han ikke at drive Musikken som Indtægtskilde.

I de senere Aar var der vaagnet en levende Læselyst hos ham, hvorfor han laante Bøger fra alle Kanter. Det var naturligvis alene for Bøgenes Skyld, han kom i Skolen, — naturligvis! Hvad havde han med denne brunøjede, overmodige Attenaars-Jomfru at skaffe? Gjorde hun ikke Nar af ham baade tidlig og silde, drillede og skosede ham, saa Harmen lumrede ham om Ørerne?

Nu skulde der være Danseøvelse nede i Kroen; men han skulde nok holde sin Næse derfra. „Lad hende saa springe med de andre Karle, om hun har Lyst.“

Ja, det blev virkelig til Alvor med Dansen, og det blev ogsaa til Alvor med Emmas Deltagelse i Øvelserne. „Du kan tro Nej, min Pige!“ havde Lystrup sagt; men Emma vidste, hvordan den gamle skulde have det.

„Lille Far, du ved selv, hvor ynkelig jeg hopper af Sted, naar jeg danser. Folk ler formelig af mig, naar jeg danser, men hvor skulde jeg kunne bedre? Jeg har jo aldrig lært at danse. Jeg kan ikke en Gang gaa ordentlig over et Stuegulv — se, jeg sætter altid Tærne indad — saadan . . ., og saa vrikker jeg saa afskyelig med Hofterne, jeg ved det godt selv; men jeg kan ikke gøre for det, det kan jeg virkelig ikke. Det ser væmmelig ud. Du ved ogsaa, hvor Fætter Frits gjorde Nar af mig i Sommer, fordi jeg gik saadan og druntede ligesom en Ko . . . aa, Far, jeg trænger saa frygtelig til at blive rettet af.“

„Rettet af — bøh! jeg skal nok rette dig af, min Tøs.“

„Ja, men Far, du kender jo ikke alle de ny Moder, saadan med at hilse og neje og alt det. Vil du ha'e, at jeg, naar jeg en Gang kommer ud i Verden blandt dannede Mennesker, skal gaa iblandt dem som en anden kluntet Landsbytøs, saa Folk skal sige: „Se, det er et rigtig Guds Ord fra Landet, — sikken Opdragelse hun har faaet“.“

Det hele endte saa med, at Lystrup med en utaalmodig Rokken med Hovedet sagde: „Naa ja, lad os nu være fri!“ Nej det endte egentlig med, at en blød Arm lagde sig om det gamle Skolelærerhoved, og et Par varme Læber trykkede et Smækkys paa samme Hoveds Mund.

Endelig kom den første Øvelsesaften. De unge samledes i Kroens Dansesal og tog Plads paa nogle lange, uhøvlede Brædder, som var lagt paa Skraver*) langs Væggene. Det var helt

*) trebenede Træbukke.

højtideligt. Man talte dæmpet og skævede af og til hen mod Rummets ene Hjørne, hvor der ved Hjælp af nogle Dækkenner var dannet et lille Lukaf til Hr. Sundstrøms „enskilda“ Brug. Emma og hendes Veninde Ellen havde taget Plads i den modsatte Krog og sad og hviskede uafbrudt og kiggede nysgerrigt hen imod Døren, hver Gang en traadte ind. „Jo der er han alligevel!“ udbrød Emma med eet og gav sin Veninde en Albue i Siden. Der fo'r ligesom en hed Strøm gennem Ellens Legeme, og hendes Kinder blev blussende røde.

„Sys . . . s! han kan jo høre det!“

Nej, han hørte det ikke; men han s'a a det, han saa godt dette Puf med Albuen, han saa godt, at de stak Hovederne sammen og hviskede. Hvorfor i Alverden var han ikke bleven herfra, som han dog hele Tiden havde været saa fast bestemt paa! Nu kunde Emma sidde derhenne og „overbegrine“ ham! Rr . . . r . . . r! han bed i sin Pibespids, saa det knagede i den.

Der blev dog ikke Tid til nærmere Overvejelse af Stillingen; thi næsten i samme Øjeblik, som han traadte ind i det halvmørke, af Fugtighed og Øldunster stærkt lugtende Rum, kom en lille velkendt, rundmavet og hjulbenet Mandsperson med glatkæmmet Hoved, fede, knoprede Kinder, kort studset Mund- og Kinds-kæg og en kødfuld, noget opadstaaende Næse vraltende hen imod ham med et „Ah, G'aften, G'aften, kære!“ hvilken Hilsen blev revet frem med en Hurtighed og skratende Hæshed, der stærkt mindede om den Lyd, der fremkommer, naar man river et Stykke Shirting igennem. Det var Husets Vært, Kromand, — eller, som han helst lod sig kalde, Gæstgiver — Charles Julius Besser.

„G'aften, G'aften! velkommen, kære! Skal se, vi faar Fornøjelse af dette Arrangement. Værsartig, nehmen Sie en Platz! . . . det var denne Bajer, Peddersen.“

Dermed vraltede han ud ad Døren, roende sig gennem Lufften med sine korte, buttede Arme, der havde en umiskendelig Lighed med Lufferne paa en Hval. Knud tog Plads og gav sig i Snak med et Par andre Karle. Den højtidelige Stilhed var nu bleven afløst af en ret frejdig Mumlen, der nu og da, naar en eller anden af Karlene rev en Vittighed af sig, slog sig op til en kraftig Latter. Kromanden kom snart tilbage med den bestilte Drik, og efter at have slaaet en Sludder af med Modtageren, en gammel Sugepumpe af en Dyrlæge, der tilbragte

sin meste Tid i Kroen, vendte han sig med et forelsket Blik imod de to før omtalte unge Piger.

„Na — he he! Wie befinden de erede Damer sich? Godt, haaber jeg . . . ja Belysningen er desværre inte rigtig god i Aften,“ tilføjede han med en beklagende Hovedrysten og sprang hen og nippede Toppen af et sørgmodigt Tællelys, der stod i Vinduet tætved.

„Nej, den kunde være b e s s e r,“ mumlede Emma halvhøjt og puffede Ellen i Siden.

„. . . Men jeg har bestilt Lamper, none smaa nysselige Tingester, der rigtig vil pryde Salonen. De skal se næste Gang, mine Damer!“

Hr. Besser var en næsten lige saa ny Fremtoning i Rørby som Dansemesteren, idet han først for et Par Maaneder siden havde overtaget Byens gamle, faldefærdige og kun lidet besøgte Kro i Forpagtning. Hans firtiaarige Liv havde været en Række af Omskiftelser, der paa lunefulde Maader havde bugtet sig mellem følgende Livsstillinger: Bydreng, Konditorsvend, Herskabstjener, Høker, Marskandiser og nu Gæstgiver; men trods alle Skæbnens Omskiftelser havde han bevarret et godt Lune og en sjælden Tro paa eget Menneskeværd. Som Tjener for en Baron havde han i sin Tid flakket en Del om i Tyskland og Frankrig og havde paa disse Rejser indsamlet en Verdenserfaring og Dannelse, der maatte fryde ethvert Hjerte, som senere kom i Berøring med ham. Han var aabenbart født til en høj Stilling i Samfundet, og i sine bedste Øjeblikke havde han endnu en lønlig Forudfølelse af, at der var noget stort i Vente for ham. Især følte han sig overbevist om, at han ufejlbarlig vilde blive en rig Mand med Tiden. „Driftighed, Driftighed! det har altid vaaren mit Valgsprog,“ havde han sagt den Dag, han holdt sit Indtog blandt de forbavsede Rørbyere, og samtidig med, at han kundgjorde dette sit Valgsprog, havde han raslet i Lommen med den ved sin Driftighed allerede indvundne Kapital, der med et rundt Tal udgjorde halvfjerde Mark. Nu skulde Driftigheden atter ud paa sine forvovne Baner. Ved gode Ord og Løfter havde han købt et stort Tørveskur, der hidtil havde haft Plads paa en Herregaardsmose en Mils Vej derfra, og efter at sammes Planke og Bræder var hjemkørte og tilbørlig afvadskede og tilpassede, blev Skuret under Sang og lyse Forhaabninger atter

rejst ved Kroens Gavl og højtidelig indviet til Dansens Glæder. Der var ikke Tvivl om, at det maatte blive „et rentabelt Foretagende“, mente Besser. Og for ligesom med eet Slag at skabe Foretagendet et Ry, der kunde sikre det Beboernes Respekt for lange Tider, søgte han, saa snart „Salonen“ var færdig, at faa fat paa en Danselærer, der kunde indvie Egnens Ungdom i de Fremskridt, som Terpsikores Kunst har gjort i vore Dage.

Blandt alle Egnens kvindelige Personer var Jørgen Siversens blide og kønne Datter ubestridelig den, der havde gjort det dybeste Indtryk paa Besser. Hun havde formelig smeltet hans Hjerte, i alt Fald i Yderkanterne. Og da han fik at vide, at hun kunde vente sig en Arv, for hvilken selv en temmelig tyk Kromand vilde kunne forgyldes fra Top til Taa, steg hans Følelser for hende til en saadan Varmegrad, at hans gamle, men endnu letsmeltelige Ungkarlehjerte løb som en opløst, tummelumsk Masse omkring i hans Brystkasse.

„He he, lille Jomfru Ellen! Vil nok ordentlig faa rørt de smaa Pusselanker. Jeg hører til min store Beundring, at der aldrig har vaaren nogen Danselærer før her i Byen.“

„Nej, vi er saadan lidt tilbage i Tiden.“

„Det maa man sige, Jomfru; men ...“

„De har ikke nødig at kalde mig Jomfru, for jeg er ikke saa fin paa det.“

„He he — be'r! Majet smukt af Dem, at De ikke gør Fordring ... at De ikke stiller Krav paa nogen ... nogen Fordring i saa Henseende. Men det var det, jeg vilde sige: Vi skal nok komme med herefter. Jeg har bevæget mig en Del i Verden, og jeg tror nok, at jeg har saadan lidt Geni for at arrangere ... De forstaar mig nok.“

Han forklarede nærmere sit Geni ved Buk og Haandbevægelser; men før han var bleven færdig, fløj Dækkenerne hende i Krogen brat til Side, og frem sprang Hr. Gymnastik- og Danselærer Sundstrøm från Stockholm i sort Kjole, med pomadeglinsende Polkahaar og med høj Silkehat i Haanden, bukkende til alle Sider med en Flothed, der aldeles stillede Gæstgiverens Dannelse i Skygge.

„Mine Damer og Herrer, jeg har den Ære og Fornøjelse at byde Dem Velkommen!“ Han holdt nu en hel lille Tale, un-

der hvilken han lod sin fine Dannelse og udsøgte Artighed risle mildt ned over den unge, haabefulde Forsamling.

Saa tog man fat paa de forberedende Øvelser. Hr. Sundstrøm forbavsede de rorbyske indfødte med en Række dansevidenskabelige Udtryk som „Vis à Vis“, „Assemble“, „Compliment“ o. s. v. og sprang som en stor, sort Græshoppe mellem de undrende Lærlinge.

Om Danseøvelserne er der i øvrigt ikke meget at fortælle. Det viste sig snart, at den gode Dansemester, der i Virkeligheden var en forrendt Skræddersvend, ikke havde stort mere Begreb om Dansekunst end de Lærlinger, han skulde vejlede. Hans Overlegenhed fordampede lidt efter lidt, efterhaanden som de unge Karle fik Øjnene op for hans Vindmageri, og det varede ikke mange Aftener, før de unge — trodsende alle videnskabelige og regelbundne Forskrifter — tumlede sig efter egen Hjertenslyst med sveddryppende Pander i de gamle rorbyske Valse og i Ture, stundom med saadanne velmente Puf til Hr. Balletmesteren, at han røg hovedkulds ind i sit Kabinet. Der var dog ikke Spor af Fortrydelse paa nogen af Siderne: de unge morede sig fortræffeligt to Gange om Ugen, og Hr. Sundstrøm selv syntes at være den gladeste blandt de glade; de andre betalte jo Lystigheden, han levede flot, morede sig ypperligt og syntes at være overordentlig taknemmelig for, at de vilde taale ham ved deres „Øvelser“.

Hr. Sundstrøm havde særlig kastet sine Øjne paa Emma, „min søte Glut“, som han kaldte hende; men hun lønnede hans Bevaagenhed med sort Utaknemmelighed. Efter at hun et Par Gange havde rørt ved hans fedtede Kjoleærmer og indaandet Duften af hans glinsende Krøller, følte hun sig betagen af en saadan Væmmelse for hans Person, at hun formelig gøs, hver Gang han nærmede sig. Mangen Gang for hun hen og satte sig hos Knud for ligesom at søge Værn hos ham.

Knud var usigelig lykkelig over den uforstilte Tiltro, hun saaledes viste ham. Rigtignok drillede hun ham nu og da paa gammel Vis, men kunde ogsaa til Tider være helt elskværdig. Dansens Glæder, der bragte Livsaanderne i Hede, udjævnede Afstanden imellem dem. Ofte sad de længe og talte hinanden ind i Ansigtet, begge hede og forpustede. Naar saa Hr. Sundstrøm, smilende og paa Taaspidserne, nærmede sig hende med halvt fremrakte Arme, for hun ligesom helt ind i Knud: „Uf,

der er han igen!“ Saa var Knud hurtig paa Tærne og svang sig i næste Nu med hende over Gulvet, til usigelig Ærgrelse for den forsmaaede Mester.

Ingen forundredes over, at Knud og Emma saaledes holdt sig til hinanden; det var nu en Gang, som om disse to hørte sammen; men der var et Par Øjne, et Par uskyldige, barnlige Pigeøjne, der med en vis fugtig, vemodig Glans søgte dem saavel under Dansen, som naar de sad i Krogene og stak Hovederne sammen. „Jeg synes ikke, du morer dig rigtig, Ellen,“ kom det undertiden fra Knud. — „Jeg? Jo jeg morer mig rigtignok godt,“ svarede hun da gerne — med bævende Læber.

Danseøvelserne tog en Ende med Forfærdelse. En Aften gjorde Hr. Sundstrøm sig utilbøielig og vilde skubbe Knud over Ende. Da greb den iltre Karl Fyren i Kraven, bukkede begge Ender sammen paa ham og kastede ham ud ad den aabenstaaende Dør. Det var dumt; thi dermed var Løjerne forbi. Næste Dag forsvandt Hr. Sundstrøm — Kursus'et var til Ende.

„Snavs Karl!“ erklærede Besser. „Simpel Person, ikke Spor af Intelligenser.“

Men Kursus'et havde for Knuds Vedkommende bragt et Udbytte af glitrende Forhaabninger. Da han den sidste Aften fulgte Emma op til Omdrejningen ved Skolen, vovede han at trykke hendes Haand:

„Nu faar du ha'e Tak for Dansen, Emma.“

„Selv Tak, Knud!“ Det kom med et usædvanlig fortroligt Tonefald. „Det var kedeligt, at det blev saa snart forbi; nu varer det vel længe, inden ...?“

„Inden hvad?“

„Aa, det var ikke noget, jeg mente bare ... har du snart læst den sidste Bog ud?“

Han forstod øjeblikkelig den fine Tankeslyngning, der gik igennem disse usammenhængende Sætninger, og en hed Sitteren for igennem ham. „Hm!“ Han nærmede sig hende et Skridt, aabnede Læberne, han var ved at række Haanden frem igen og sige noget; men nej, det sad endnu fast dybt nede i ham, indeklemmt mellem Ængstelse og Forlegenhed, — ikke et Ord kunde han faa frem. Hun stod tavs og borede med Fodspidsen i et lille med hvid „Spraaais“ tilfrossent Hul paa Gangstien. Knud hostede og rømmede sig, skruede Røret fast

paa sin Pibe, gravede i Lommen efter sin Svovlstikæske, stod lidt og rystede frem og tilbage med den og puttede den saa i den anden Lomme. Aah, hvor ønskede de begge, at den anden vilde have sagt noget, lige meget hvad, eller at der var kommen nogen forbi, saa de kunde have sagt Godaften, — eller bare, at en Hund havde gået i Nærheden. Hvor dum, hvor flov og hjertepinende var dog ikke denne Tavshed! Hvorfor kunde den anden dog ikke ogsaa sige noget?

„Det fryser godt,“ fik Emma endelig pint frem.

„Ja, det fryser ikke saa daarligt ... hm!“

Atter Tavshed.

„Naa, jeg maa nok ind da, Godnat!“ Hun følte med sig selv, at det strengt taget ikke var nødvendigt at give ham Haanden igen, men han fik den alligevel, og hvad han ikke før kunde faa sagt med Munden, det fik nu Luft i et Haandtryk, der varede i en for et „Godnat“ Kl. 11 om Aftenen i bidende Frost urimelig lang Tid.

Porten lukkedes. Knud blev staaende og stirrede, som om han vilde bore Blikket gennem de tjærede Bræder. Da hørte han en svag Lyd fra Klinken, Porten aabnedes igen langsomt, sagte, sagte — et Hoved kom frem, men drog sig brat tilbage, kom derpaa atter frem, denne Gang hurtig og kækt, og begyndte med ivrig Røst at raabe: „Polle, Polle, hvor er du? ... jeg synes, du skrabede.“ Men da lukkede Porten sig med et uigenkaldeligt Smæld, og alt blev stille deroppe.

„Polle, Polle!“ gentog Knud for sig selv, „nej den er opdaget, min Pige!“ „Hurra!“ lød det inden i ham, og efter at have udført et Knips med Fingrene over Hovedet og samtidig gjort et Sving med det venstre Ben, satte han i Fart ned ad Gaden, halvt dansende over de skrumpede Knolde og knasende Ispytter. I overstrømmende Lyksalighed gav han sig endog til at synge en yndet rørbysk Arie: „Stine, nu er Kranzen hejst paa vor Fremtidsbolig,“ men stoppede op igen med en Følelse af, at en saadan ungdommelig Tralren paa offentlig Gade ved Nattetid ikke passede med den Agtelse, han skyldte sig selv som ældre, forlovet eller dog halvforslovet Mandfolk. Saa gik han adstadig videre med sin Værdighed og sin Lykke.

Men ovre ved Jørgen Siversens Stengærde stod en ung Pige og hældede sig ned mod de kolde Sten og græd.

Schweizeren kan af visse Naturtegn forudsige Føhnens Komme. Naar Skyerne hænger sig som hvidgraa Slørstumper om Bjærgtoppene, naar Luften tager til at skyde sig frem i hede Bølger, og der høres hule Drøn i Skovene, da ved han, at den vilde, rasende Storm om nogle Dage vil vælte sig frem over hans Søer og Bjærgskove.

Menneskelivet har ogsaa sin Føhn. I det lille rørbyiske Samfund havde man dog hidtil ikke mærket Spor af Storme, ikke en Sjæl tænkte paa at gøre Blæst, ikke en eneste Omvæltningstanke havde nogen Sinde basket med Vingen; men nu syntes det virkelig, som om det tog til at murre sammen til en Smule Føhn; — Lystrup hørte Drøn i Skovene. Politikken, der alt længe havde gjort Strejftog i Egnen og lagt Tændstof i saa mange forhen rolige Sind, havde nu omsider naaet det fredlyste Rørby og begyndt at lægge sine Bomber til Rette i Krogene. Dertil kom, at derovre i Lyshøj, en Mils Vej derfra, var bleven oprettet en Højskole, der endog for Tiden blev gæstet af flere Elever fra Rørby Sogn. Store Møder blev holdt paa Skolen, Folk fra Rørby kom i Gang med at trække derover for at høre Foredrag; — det var næsten, som om man i de stille Aftener kunde høre Kæmpevisens Dønninger derovre fra.

„Ja, vi faar Storm.“ Lystrup rystede paa sit ærlige, graa Hoved. „Men vi rider den af, naar den kommer,“ tilføjede han og skød sin gamle Bringe frem.

Knud havde trukket Soldatertrøjen paa, og Emma syntes, at Rørby siden hans Bortrejse var bleven det kedeligste, afskyeligste Hul i hele Danmarks Rige. Der var ikke det mindste at kigge efter paa Veje og Stræder — ikke andet end forpjuskede Gæs, sladrende Kællinger og væmmelige Møgvogne.

Jo, een Ting var der dog endnu i Rørby, som kunde friske hende op: den gamle, herlige Bæk nede bag Havegærdet, „Syngebækken“, som hun havde kaldt den som Barn. Det var en Bæk, som der ikke fandtes Mage til i alle Kongens Riger og Lande. Det var ikke en af disse nymodens sirlige Aaløb, hvis Vande glider af Sted med velreguleret Stivhed langs de slikkede, snorrette Bredder, nej det var en af de rigtig store, urgamle Hovedrender med knudrede Brinker og Mos paa Siderne og med et i alle mulige Retninger forvredet og bugtet Løb. Kommende inde fra Skovens hemmelighedsfulde

Dybder snoede den sig i Siksakløb over Markerne, dannede ved Skolens Havegærde et lille muntert Vandfald, forsvandt derefter et Øjeblik i en Urskov af Blommeskud, Syrener og Burrer, der strakte sig ud fra Digets Sidevæg og mødtes i broderligt Favntag med en lignende Vildskov fra Fynboens Havedige, der laa paa den anden Side af Bækken, — kom derpaa atter frem, smuttede saa om Hjørnet og fortsatte sin Dans ned igennem Byen og videre ud igennem Rørmosen. Navnet „Syngebækken“, som Emma havde bibeholdt, antyder kun svagt den Klangfylde, som dens sølvklare, brusende og rislende Vande ejede. Vidunderlige Toner som fra et Eventyrrige kunde klinge fra dens Dyb ved Aftenstid, naar Byens Larm forstummede og de løndomsfulde Naturrøster fik Ordet. Den var som en poetisk Livsnerve for Byen mellem Skovene. Børnene i Byen var saa at sige opfødte ved denne Bæk. Altid saa man en Flok barhovedede Smaagutter lege et eller andet Sted ved den. De drak af dens kølige Vand, vadede med bare Ben mellem dens Sten og satte smaa Fartøjer i Fart paa dens furede Ryg. Eventyr og Sagn om Nøkker og Alfer fandt for Børnenes Indbildningskraft Tilknytningspunkter i alle de mest løndomsfulde Kroge ved Bækken. Især dannede de mørke Dybder under Vildskoven mellem Skolediget og Fynboens Havegærde et selvskrevet Opholdssted for alle de sære Skikkelser, der spillede i Børnenes Tankeverden.

Ogsaa den store, mørke Sluse under Hovedgaden havde for Børnene noget løndomsfuldt ved sig. Denne Sluse, „Storslusen“, var for øvrigt hele Byens Stolthed. Bygget af vældige Granitklodse, ophobede paa hverandre i al ønskelig gammeldags Uorden, samt dækket og afstivet med uhyre Egebjælker, der saa ud til at stamme fra Stærkoddens Dage, dannede den et efter alle Rørbyeres urokkelige Mening uforgængeligt Mindesmærke om Forfædrenes grundmurede Bygningskunst. Overleveringen havde i det Mon gjort denne Sluse saa uangribelig af Tid og Vejrlag, at mere end een Smaapog ved at lytte til ældre samtidiges Dom var kommen ind paa den uforgribelige Mening, at, naar Verden en Gang gik under, vilde Rørby Storsluse blive staaende.

Emmy elskede Bækken over al Verdens andre Bække og Floder: den havde sunget sig ind i hendes Tanke- og Følelivesliv fra Barndommen, og den var Medvider i alle hendes senere

Drømme og Længsler. Tusinde Gange havde hun hørt den synge Navnet „Knud“ i alle mulige Tonearter og i alle mulige Stemnings-Afskygninger — polisk, drømmende, fyrig, alvorlig, — og naar hun nu i de stille Sommeraftener sad paa Bænken ved Havediget og hørte paa dens Brusen og Rislen, da var det, som hun mærkede Knuds Aande omkring sig og saa hans Billede i alle Kroge. Lette, fine, fortryllende Tankerækker rullede frem, snoede sig om hende, løftede hende, legede med hende og hviskede hende søde Lyde i Ørerne. Det var forunderligt med den Bæk, den vidste alle Løndomme, havde afluret hendes Hjerte enhver skjult Rørelse og kunde synge det hele frem i et saa indsmigrende Sprog, at hun uvilkaarlig maatte smile, bøje sig fremover, stirre, synke hen ligesom i bløde Bølger af Jasminduft, Nattergalekluk — ja hun vidste ikke hvad. Naar hun da pludselig rettede sig op og ligesom ved et ublidt Puf følte sig skubbet tilbage i Virkelighedens Rige, da kunde hun udstøde et utaalmodigt Suk: „Hvor skal jeg dog faa Has paa den lange, lange Sommer og det rædsomme Efteraar!“ Men Bækken sang og sang. Atter de samme kildrende Toner, atter den samme dæmpede Susen med dens valmuerusende Virkninger!

Ja, havde hun ikke haft sin kære gamle Bæk, hvor skulde hun da have holdt Livet ud i dette Gæssenes og Møgvognenes Hjem!

En Søndag sidst i Juni Maaned kom Knud en Tur hjem og var da et Øjeblik inde i Skolen.

Emma følte, at hun blev saa tyk og varm i Ansigtet, da han traadte ind; men da hun saa ham slutte Hælene sammen med et Smæk og stikke Fingrene til Huen, kunde hun ikke lade være at trække Mundvigene lidt til Siderne; det var saa kosteligt at se hans alvorlig-værdige Krigermine. Men hvad i al Verden var det for en hæsleg fedtet Frakke, han havde paa? Hun havde altid tænkt sig ham iført en straalende ny Dragt, der paa en værdig Maade kunde slutte sig om en Kropbygning, man ikke let skulde finde Mage til, og nu saa hun ham puttet ind i en gammel, luvslidt Frakke med grinende Sting, og som tilmed posede ud under Armene og slørede om Skuldrene som en Sæk om en Gærdestav. Der gik en Fornemmelse af Ærgrelse eller Skuffelse igennem hende; men hun sagde intet. For Resten var Uniformen ikke det eneste, der

misprydede Knud, det opdagede hun snart; han var bleven saa løjerlig overlegen og rask, — det klædte ham slet ikke godt.

Talen faldt paa Militærvæsenet. Knud havde en hel Del at indvende mod den Maade, Rekrutterne blev behandlede paa af deres overordnede.

Lystrup blev rød over Panden. „Jeg skal gerne indrømme, at vort Militærvæsen er blevet forkludret; men hele Fejlen stikker i, at I gode Fyre derinde bliver behandlede alt for godt — alt for godt! I bliver jo formelig forkælede og lærer derved at kritisere og sætte ud paa alting. Jeg kender lidt til Militærvæsenet, min Ven, jeg har ogsaa været Soldat; men det var i en Tid, da man ikke brugte at sige: „Aa, lille Ven, vil De være saa venlig at præsentere Gevær?“ Det var i en Tid, da den kommanderende holdt Rottingen bag Ryggen, og da der vankede Tamp, saa det snerpede i Livet paa en, naar man ikke opfyldte sin Pligt; men det var ogsaa en Tid, da vore Karle forstod at lystre, var i Stand til at udholde Sult og Strabadser, ja staa i Vand til Knæerne i halve Dage uden at kny. Nu om Stunder gi'r vi vore Soldater Tevand paa Sengen — høh!“

Emma brast i Latter; men nu blev Knud rød i Hovedet.

„Det skal De dog ikke sige, Lystrup. Jeg tror nok, at vore Soldater er lige saa skrappe i alle Dele endnu, som de var i Deres Tid, naar de bare har gode, folkelige Førere, som kan ... som kan føre dem an. Jeg synes, de viste nede i Dybbølskanserne, at de ikke er saa meget blødsødne a' sig.“

Det kunde der være noget i, mente Emma; men i sit stille Sind forbavsedes hun over, at Knud havde turdet modsige hendes Fader paa en saa bestemt Maade; det syntes hun ikke rigtig om. Ogsaa Lystrup studsede. Han havde imidlertid af Knuds Svar fanget et enkelt Ord, der syntes at forklare ham hele Knuds forandrede Væsen; det var Ordet „folkelige“.

„Hum! har du begyndt a' ... a' ... at blive folkelig, Knud?“

Der blev ikke talt mere herom; thi der kom i det samme en Mand for at melde et Barns Fødsel, og Lystrup, der havde sin Kirkebog inde i Skolen, gik et Øjeblik ud med Manden.

„Naa, hvordan har vi det saa, Emma?“ spurgte Soldaten og flyttede sig hen til den unge Jomfru. „Du kan tro, det er

helt rask at være Soldat. Og jeg har faaet mig saadan en god Ven derinde.“

„Saa, hvem er det?“

„Det er en, som hedder Rasmus Mortensen, en Friskolelærer nedad fra Landet.“

„Naa, saa det er ham, du gaar i Skole hos derinde. Jeg synes nok, du er bleven saa — folkelig.“

„Saa det synes du.“ Han gik i Staa ligesom hin Dag, da hun talte om Ministerposten i Maanen.

„Hvad er han ellers for en?“

„Ja hvad er han ellers for en? Han er en rigtig skikkelig og gudfrygtig Karl, og ogsaa godt lært, for han har studeret og taget den rigtige Eksamen; men han vil ikke ha' noget med det gamle Skolevæsen at gøre, for han ynder den fri Undervisning.“

„Saa, hvad er det for en?“ spurgte hun med en uforskammet lille Hælden med Hovedet.

„Ja, det er ikke saad'n at forklare i en Hast; men det er saad'n ... saad'n med Sang og Kærligh ... ja, det skal du slet ikke fnise af, Emma, for det er nok ...“

„Fnise?“ Han kunde nok have valgt et mere sømmeligt Udtryk.

„Ja, jeg mener, det skal du ikke kimse ad, for det er nok det, der raar.“

Denne Gang var han ikke gaaet i Staa. Han fortalte om, hvorledes hans Ven holdt Skole, og hvor højt Børnene elskede ham. „Ja det er sandt, hvad jeg fortæller, for jeg har selv set det. Jeg var med ham hjemme en Søndag, og da saa jeg, hvordan Børnene kom rendende fra alle Kanter og rev og sled i ham og var dog saa glade.“

„Det var svært!“

Knud var ikke steget i hendes Omdømme ved dette Besøg. Hun gik imidlertid stille med sine Indtryk, men tog sig ofte i en vis Forstemthed, der gjorde hende Tilværelsen i den kedelige By endnu utaaleligere.

Da kom Sommerferien. Fætter Frits, som forrige Sommer havde opholdt sig nogle Dage i Skolen, mødte atter og blev derude en hel Maaned.

„Det var da morsomt, at du kom, Frits; jeg har virkelig

gaaet og længtes saa rædsomt efter et Menneske at snakke med.“

„Smigrer mig i højeste Grad!“ Han lagde Haanden paa Hjertet og gjorde en sirlig Bøjning med Overkroppen. „Jeg kan til Gengæld forsikre ...“

„Men hør, har du taget nogen Musik med?“

„En hel Mappe fuld — vent lidt, se her: Weyses Roman- cer — aa, du synger „Ridder Aage“ saa yndigt — og her: Beethovens Sonater og her: en hel Bunke firhændige Sager.“

Frits Sommer var en Søn af Lystrups Halvbroder, en fattig Provinsapoteker. I sin Opvækst havde han gaaet Fade- ren til Haande i Forretningen, men efter at begge Forældrene nu var døde og Apoteket gaaet over i fremmede Hænder, havde han slaaet sig løs og var nu i Gang med at læse til Farmaceut-Eksamen i Hovedstaden. Han var et smukt og liv- ligt ungt Menneske, ogsaa ret evnerig, men noget let og vin- dig. For Emma var hans Besøg en virkelig Glæde. De spil- lede og sang sammen, spadserede i Haven, talte om Romaner, Digte — det var virkelig saa interessant.

„Hvordan befinder han sig, den Bondekarl ... Klavs, eller hvad det var for et intelligent Navn, han havde — ham, vi var sammen med hos Jørgen Siversens i Fjor?“ spurgte Frits en Dag.

Emma gav sig til at støve Klaveret af.

„Knud? Han er Soldat,“ svarede Lystrup.

„Nej virkelig! En ganske pæn ung Mand af en Bonde at være, men vist skrækkelig dum.“

„Knud dum! Du maatte ønske, du kunde skrue Knuds Hoved paa din Hals, min Gut.“

„Aah, du spøger, Onkel.“

„Han har naturligvis ikke saa mange Kundskaber som du, det er en given Ting; men hvad Naturgaver angaar ... du tror bestemt, at alle Bønder er dumme som Kvæg.“

„Nej bevares, kære Onkel; men disse Folk herude ...“ Han trak paa Skulderen. „Som nu ham, denne Jørgen Siversen dernede, man kan jo formelig rende Døre op med ham. Emma, husker du i Fjor Sommer, da han spurgte mig, hvad jeg sto- dere til?“

„Ja, ved du hvad, Frits, da opførte du dig virkelig ikke videre dannet.“

„Hvad var det?“ spurgte Lystrup.

„Aa, en lille Spøg, kære Onkel. Jeg svarede, at jeg studerede Medicinalvæsen. Om Manden nu ikke rigtig hørte, hvad jeg sa'e, det ved jeg ikke, men han spurgte gabende: „Sig.. n a l . . v æ s e n?“ Da kunde jeg virkelig ikke dy mig. „Ja vel, Signalvæsen! Forstaar De, Jørgen Siverson, jeg vil lægge mig efter det højere Signalvæsen, saadan med Telegraf-Signaler ved Jernbanerne og lignende.“ Hi hi hi! Manden troede det, han troede det, bogstavelig talt.“

Lystrup drog Øjenbrynene sammen. „Ved du hvad, Frits, det var en flabet Opførsel over for en gammel Mand.“

„Aa, jeg tænkte virkelig ikke noget ondt ved det, kære Onkel, det var jo kun Spøg,“ stammede Frits lidt forlegen.

„Ja, men du kan tro, han forstod godt, at du havde ham til Bedste,“ sagde Emma.

„Ak nej, lille Kusine, det gik saamænd højt over hans lodne Kabuds.“

„Jeg vil bare sige dig,“ faldt Lystrup ind og pegede Frits ind i Ansigtet, „at du skal ta' dig i Agt for gamle Jørgen Siverson. Du kan være støt paa, at hvis du blot e e n Gang til kommer ham for nær, saa faar du Fur og det grundigt.“

Naar Tjenestepigen havde travlt med Høstarbejdet, gik Emma selv ud og malkede Køerne paa Marken, og Frits fulgte da gerne med og hjalp hende at bære Spandene.

„Det er jo formelig idyllisk!“ udbrød han en Dag, da han laa henstrakt i Kløvermarken, medens Emma sad og malkede. „Der sidder den unge, uskyldsrene Landsbypige ved sin blankskurede Mælkespand, Lærken spreder sine sitrende Toner over Kløvermarken, Ungersvenden ligger i de saftige Kløver og stirrer op i det blaa Æterdyb ... hva' er det?“ raabte han med eet og sprang op og gav sig til at virre med Hovedet. Emma brast i en spruttende, ustandselig Latter; det skælmske Pigebarn havde netop i det Øjeblik, da hans Lyrik gik op i Æteren, sendt ham en lille fin Mælkestraale mellem Øjnene.

„Det er virkelig en ... en ... en meget ubehagelig Spøg!“ stammede Frits og tog sit Lommetørklæde frem og borttørrede Mælken, der stod i hvide Smaaperler paa hans Næse.

Hun bad, under en fortvivlet Kamp med Latteren, tusinde Gange om Forladelse. „Det var rigtig stygt af mig, men det

var virkelig saa fristende, aa, Frits, du maa endelig ikke ..., ti hi ha ha! ... aa nej dog, der er ogsaa kommet lidt paa din Krave, kom her, skal jeg ...“ og saa rullede der en ny, klingende Latterstrøm ud over Kløverhovederne.

Det varede ikke længe, inden den godmodige Fyr igen var forsonet. Paa Hjemvejen mødte de en kørende Kludekræmmer, hvis elendige Krikke humpede af Sted paa halvfjerde Ben, medens Kællingen ubarmhjertig bearbejdede dens fremstaaende Knokler med en lang Kæp. Frits og Emma oprørtes ved denne Raahed, og den første greb Hesten i Tøjlen og skammede Konen ud.

„... Det er skammeligt, oprørende! Og hvad er det ... et stort, gabende Saar paa det ene Ben!“

„Ja, jeg kan,“ saa bandede Kællingen, „itte gøre for, at Ralliken rendte Benet ind i Letøjet derhjemme i Grøvten.“

Frits blev ganske rød i Ansigtet af Harme og bød Konen ikke at køre af Pletten, før Saaret var forbundet. „Emma, tag et Par Vejbredblade og skyl dem af derhenne i Dammen! Og har du ikke ... nej bi lidt, her er mit Lommetørklæde.“

Efter at han omhyggelig havde forbundet Benet, paalagde han Konen at vadske Saaret rent og forbinde det igen, naar hun kom hjem. „Lommetørklædet kan De beholde; men se nu til, at De herefter behandler Dyret ordentlig, ellers kan De være sikker paa, at jeg nok skal finde paa Midler til at tæmme Deres Raahed.“

Konen, der formodentlig var bleven angst for, at han mulig var en Politifuldmægtig eller lignende Person, blev spagfærdig og rullede bort med et gloende Sideblik til den strenge unge Mand.

Emma var hele Aftenen opfyldt af sin Fætters smukke Optræden og fortrød næsten den lille Kaadhed, hun havde vist mod ham paa Kløvermarken.

Ofte sad de to unge i Aftenstunden paa den lille Bænk i Haven og drøftede alle Haande Emner, alvorlige og muntre. Bækken sang bag deres Ryg, og Vandfaldet suste langt hene til højere. Smidig og indyndende trillede Tonerne fra de smaa Bølger af Sted, let og fornøjeligt lød Faldets Susen. En Gang imellem forekom det dog Emma, at der lød dybe Suk op fra Bækken, og at der klang Savn eller Bebrejdelser i Faldets Brusen; men snart efter klang igen smaa Lattertoner og

spøgefulde Kluk i den letsummende Larm bag Diget. Lette Duftbølger fra Levkøjbedet drog hen over dem, rundt om skinnede Maanelysets fine Sølvhinde fra de dugvaade Planter, hist og her pippede en Fugl, og nede fra Rørmosen lød Bekkasinernes dæmpede Skrig og Rylernes lange, klingre Snurretoner.

Stundom gik Frits og Emma ved Solnedgang eller i de lyse Aftener en Tur ad Skoven eller Rørmosen til.

„Der er mig virkelig en Satisfaktion for det Nederlag, jeg led i Fjor,“ sagde Frits en Dag paa en af deres smaa Ture, „at jeg saadan har faaet min lille Kusine til at gaa Aftenture. Kan du huske forrige Ferie, da du lo ad mig, da jeg foreslog en Promenade.“

„Ja, for det er jo ellers ikke Skik herude at gaa Tur; vi turer hele Dagen igennem, du.“

„Ak ja, lille Kusine, jeg har virkelig ofte beklaget din bundne Stilling. En ung, begavet Pige burde aldrig stilles i saadan umiddelbar Berøring med Husvæsenets trivielle Sysler; hun burde i det højeste kun indtage en observerende eller kontrollerende ...“

„Det er gruelig, hvor du er lærd, Frits! Du bruger saa mange fremmede Ord, at jeg næsten ...“

„Det ved jeg virkelig ikke af. Det er ikke rigtigt, det erkender jeg. Der ligger en Bestræbelse i Tiden efter at hævde det nationale; men jeg ved ikke — det dannede Taleprog ... naa, undskyld mig, en hurtig Ideassociation fører mig tilbage til vort Tema: Det er netop en af de Misligheder, som — hvad skal jeg kalde det? — som resulterer af din alt for bundne Stilling, dette, at du aldrig faar Lejlighed til ret at blive fortrolig med Dannelsens ... jeg mener, at din Tankeverden aldrig ret ...“

„Uh, hvor du vrøvler, Frits.“

„Nej, jeg mener, at du ifølge hele din Stilling er henvist til en Omgangsverden — som denne Hr. Siverson, Frøken Ellen og alle disse Folk — en Omgangsverden, hvor Sproget er fattigt og vulgært, og hvor du umulig kan tilegne dig dette højere Sving i Talen ... du med dette dejlige Organ, denne sonore Stemme — ja, det er virkelig mit Alvor — du burde leve under Forhold, hvor ...“

„Hvor jeg kunde lære at snakke fint?“

„Ikke just det; men hvor Tanken uvilkaarlig nødtes til at iklæde sig disse smukke Former, denne plastiske Beherskethed, denne ubevidste Elegance, der er Dannelsens Særkende.“

„Det gælder nok ellers mere om den indre Dannelse end om al denne ydre „Elegance“, du.“

„Ypperligt svaret! Men hvor skal en ung Pige, selv om hun har nok saa rige Naturgaver, kunne faa Lejlighed til at tilegne sig denne Aandens Udvikling, naar hun lever blandt lutter Bønder og opvokser mellem — ja rent ud sagt: mellem Gryder og Baljer? Det har virkelig tit gjort mig ondt, stakkels Kusine, at din opvakte, fremadstræbende Aand skal stænges inde mellem disse prosaiske Omgivelser.“

Emma var ikke indbildsk, langtfra; men hun fandt aldeles ingen Grund til at modsige sin Fætter, naar han paastod, at hun havde en opvakt Aand, en klingende Røst o. s. v. Havde hun ikke ofte i sine stille Øjeblikke følt en indre fremadstræbende Higen, en Længsel efter noget nyt, efter Handling, Spænding? Havde hun ikke ofte haft Øjeblikke, da det ensformige Liv mellem disse gamle Rønner og graa Stengærder forekom hende fortærende, farveløst og dødt, og da en oprørsk Længsel bar hende ud i Livsstrømmene, ud i Verdens friske Brydninger? Det var ikke frit for, at hun maatte give sin Fætter Ret.

„Det er lige meget“ — trøstede hun sig selv — „det er rare Folk, jeg lever imellem, og det er dog Hovedtingen.“

„Rare Folk! Tilgiv, at jeg smiler! Dumme Mennesker er næsten altid skikkelige og rare.“

„Aah, Bønderne er slet ikke dumme, du.“

„Ja, da maa jeg tilstaa, kære Kusine, at jeg har ikke megen Respekt for Bondens Vid, og jeg skal ikke fordølge, at den gode Stad Rørby specielt synes mig endnu at vegetere i Middelalderens naive Tilstande. Ikke en eneste fremragende Bonde, ikke Spor af politisk, religiøs eller social Vækkelse, ikke en Livsbevægelse uden for Travlheden i Hestestalden og omkring Grødfadet. Nu denne Klavs, eller hvad han hedder, dette røbyske Vidunder med det mageløse Hoved ... ja, undskyld, kære Kusine, jeg ser, at du ligesom forleden lader dig afficere af dette Navn; men jeg forstaar saa godt denne kammeratlige Følelse fra Skoletiden ...“

„Aa hvad bryder jeg mig om Knud,“ kastede hun gnavent til Siden. „Lad ham nu være den, han er.“

Frits, der af forskellige Omstændigheder havde kunnet slutte sig til, at Emma ikke var ligegyldig over for den unge Bondekarl, svarede med et lille Stænk af skinsyg Ærgrelse:

„Jeg skal virkelig ikke i mindste Maade nedsætte Hr. Knuds Person; men sig mig bare, hvori de Aandens Meriter bestaar, der har skaffet denne unge Mand („unge Mand“ ! — Frits var selv flere Aar yngre!) en saa eminent Berømmelse for Aand og Vid.“

Hun bukkede sig ned: „Sikken nysselig Sten!“

„Ja,“ henkastede Frits let, „det er et forstenet Sødyr fra en Jordperiode, da vort Land endnu ikke var dukket op over Havet. — Nej-je! ... og han er dog nok Byens eneste Kapacitet. Tænk dig nu det Tilfælde — det er ganske vist et latterligt Tilfælde, men du bliver jo ikke vred for en Spøg, — tænk dig nu, at han anholdt om din Haand, og du sagde Ja — hvilken poetisk Fremtid kunde du da ikke vente dig! Han har jo Penge, han køber sig om et Par Aar en lille Gaard eller lad os sige en stor Gaard, du bliver Gaardmandskone, du skal staa med den store Brødkniv ved Bordet og skære Mad til Folkene, du skal skrive Tal paa Bøtterne langs Bjælken, veje Smør af til Hønsekræmmeren ha ha ha — hva’!“

„Det var da ikke saa forskrækkeligt, alt det.“

„Nej, men alvorlig talt: tænk dig en ung Pige af den bedre Klasse blive sammenkoblet med saadan et Naturprodukt, der staar uden for al Berøring med Tidens Kultus.“

Emma saa ud i Luften.

De var imidlertid naaede op til en ved Vejen liggende Kæmpehøj, paa hvis Top en mægtig Stendysse højnede sine Granitmasser. Højen og Dyssen tegnede sig med skarpe Grænselinier mod den rødglødende Aftenhimmel, et Par Kornlærker sad paa Overliggeren og galede op i Luften med deres tynde, dirrende Fistelstemmer, og paa Højens Skraaning stod violette og gule Blomster og halvvisne Græstotter og svajede let i Vinden.

Frits var med et Par lette Spring oppe paa Højen, svang sig op paa Overliggeren og indtog en „ridderlig Attitude“, som han selv udtrykte sig. Som han stod der med de hvide, skinrende Benklæder, den sorte Klædesfrakke om den velformede

Krop, den raske lille Straahat over det lyse Haar, med Stokken løftet som et Sværd i den ene Haand og med den anden Haand i Siden, kraftig belyst fra Top til Taa af den glødende Aftensol, tog han sig virkelig kæk og smuk ud. Om Knud havde staaet ved Siden af ham, klodset og kejtet, i sin fedtede og slørede Invalidedragt ...! Emma gav et iltert Kast med Hovedet, som om hun vilde jage en Fluesværme til Side. Hun arbejdede sig op paa Højen og stod nogle Minutter og saa over mod Skoven, paa hvis løvtætte Kupler det kraftige, gullige Lys vekslede virkningsfuldt med Fordybningernes mørke Skygger. Derpaa vendte hun sig atter mod Frits, der ildhuet fremsagde et Brudstykke af et Ridderdigt, hvis Slutning lød saaledes:

„Men Modet svulmed i Ridderens Bryst,
han sprang som en Løve i vilden Dyst.“

„Vis nu, at du ogsaa har Mod i Brystet!“ æggede Emma.
„Spring herved til mig!“

„Nej, det er virkelig for højt, Kusine — mindst fire Alen.“

„Kryster!“

„Kryster? Det Ord taaler ingen højbaaren Ridder at høre af sin Dames Mund, saa heller brække Arme og Ben.“ Dermed sprang han ud i Luften og laa i næste Nu knælende for ved Pigen.

„„Favre Piger om Ridderens Sværd
vinder Roser, til Løn for hans Færd,““

sang han med sin klangfulde Tenor og stak sit Sværd — Stokken — hen imod hende.

Hun rakte ham et Par Blomster, bøjede sig høvisk og sagde med opskruet Værdighed: „Højbaarne Ridder, modtag Sejrens Pris af min ringe Haand, og lad disse Farver ... uf, sikk e n o g e t V r ø v l!“ udbrød hun med eet og kastede Blomsterne ned ad Højen.

„Aah, hvor kunde du nænne at rive mig ud af disse yndige Illusioner, der lod mig ane Lønnens Sødme efter en udført Heltedaa!“

„Heltedaa — puh!“

„Jaja, vi spørger; men med Guds Hjælp skal der komme en Tid ... du maa ikke tro, Kusine, at der ruller Fiskeblod i mine

Aarer, jeg har virkelig mere Mod i Brystet, end du maaske tror.“

Hun havde sat sig ved Siden af ham, og Samtalen antog lidt efter lidt et alvorligere Sving.

„Gud give blot, at min Karakter havde dette rolige, faste Fundament, der ikke lader sig rokke af lyriske Stemninger, saa skulde du se mig — en Gang! Mod og Evner har Vorherre givet mig; men jeg vil ikke gøre mig bedre, end jeg er, — jeg har ikke dette Fundament, i det mindste ikke endnu. Jeg skammer mig ikke ved at tilstaa, at min Aand er modtagelig for bløde Indtryk saavel som for stærke Stemninger. Jeg kan i det ene Øjeblik græde som et Barn og i det næste føle Harmens Brændinger gaa over mit Hjerte. Derfor er Byron min Yndlingsdigter. Det er maaske latterligt at sige det; men jeg føler mig virkelig beslægtet med denne mægtige, urolig-higende Aand, der forbløder sig i revolutionær Sønderrevethed. „Der er Ild og Is inden i mig,“ som Andersen siger, mit Naturel er en Sammensætning af gærende Elementer, jeg har Muligheder i mig til alt, — jeg kan blive en Forbryder, og jeg kan blive en Helt, et ædelt, stort Menneske ...“

„Frits, hvad er alt dette for noget?“

„Det er virkelig sandt, kæreste Kusine. Min hele fremtidige Mission er afhængig af, om jeg i Tide kommer ind under den befrugtende Kraft, den regulerende Tugt, som en beslægtet Aand vil formaa at udøve over mig. Ja, er det ikke forunderligt — et eneste lille Ord, sagt af et Par røde, skønne Pigelæber, kan afgøre hele min Fremtid.“

„Ej, s a a d a n! Saa gid hun vilde sige dette Ord!“

„Ja,“ stammede han og saa paa hende med et fugtigt, glansfuldt Blik og en let Bævren om Munden, „gid — hun — vilde — sige dette Ord!“

Emma blev blussende rød og rejste sig hurtig. „Frits, vi maa gaa hjem, Far venter.“

Fætter Frits var rejst. Skovene begyndte at blive gule af Ærgrelse og Sorg over den forræderske Sommer, der kommer springende med hede Kærtegn og gyldne Løfter og deler

Buketter og Smil ud til alle Sider for derefter i næste Øjeblik at rende sin Vej igen, kun lidet agtende paa sine skuffede Ofre, der med visne Blomster i Hænderne og Taarer i Øjnene staar i Dage og Uger og stirrer efter ham, indtil de, opgivende alt Haab, synker sammen og gemmer sig under det hvide Lagen.

Emma var ikke sig selv længer. Hvor var det dog et trist og aandsforladt Liv, hun førte inden for disse Mure! Den lyse Sommer med sin Sang og Latter, sin Leg og Spænding var som blæst bort i eet Pust, og nu sad Skuffelser og Savn og kiggede som graa Spøgelses i alle Husets Kroge. Dag ud og Dag ind tumle med sorte Gryder og snavsede Baljer, koge Ærter og Grød, mangle Lagen og Skjorter! Der kom ofte en misstemmende, fortærende Følelse over hende, naar hun et Øjeblik satte sig hen i en stille Krog, eller Tankerne krydsede hverandre i et ubestemmeligt Sværmeri, der vel undertiden endte i et eller andet klangfuldt Minde fra Ferietiden, men ogsaa stundom med en lille ilter Følelse, der affødte et utilfreds Nakkekast.

Ofte tog hun sin Tilflugt til Bækken; men det var forunderligt med Bækken, den vilde slet ikke synge som i forrige Tider, den var bleven saa løjerlig lunefuld, skiftede om fra Dur til Moll og fra Moll til Dur med en underlig springende Halsstarrighed. En Gang imellem sang den med et legende Lune, der undertiden var ligesom isprængt en Smule æggende Sanselighed; men i næste Øjeblik sukkede, knurrede og skændte den paa en hel utaalelig Maade. Snart gled dens Vande af Sted med en tungsindig Nynnen, der mindede om afblegede Blomster og klamme Taager, snart hvislede det under Burrerne, som om Vandet blev pisket med Ris. Aah, den Bæk var slet ikke værd at høre paa.

En Søndag i November, en mild, solklar Eftermiddag, kom Knud atter hjem og traf da sammen med Lystrup og Emma samt Jørgen Siversen og Familie hos sin Svoger, Frans, hvis Fødselsdag det netop var. Emma vidste ikke, at han var kommen hjem, ellers havde hun maaske betænkt sig to Gange paa at gaa derned. Det var, som hun var angest for at mødes med Knud, hun huskede ham nok fra sidst.

Den unge Soldat var bleven endnu mere „rask“ i sine Udtryk og Domme end forrige Gang. Han førte det ene bræn-

dende Spørgsmaal paa Bane efter det andet: Politik, Socialisme, Højskolevæsen o. s. v., og havde, trods sin unge Alder, en bestemt Mening om dem alle.

„Ja, der kan være meget galt ved alt dette Mudder i vor Tid og især i dette Socialistvæsen, men der er dog noget rigtigt og sandt paa Bunden af det illel, for Arbejderne og de smaa er lige godt i mange Aar blevet forhutlede.“

„Forhutlede?“ Lystrup rejste Hovedet. „Ved du hvad, min unge Ven, saa længe vore Haandværkssvende kan gaa med Guldringe i Ørerne og drikke Bajere og valse Nætter og Dage paa Danseboderne, er de sandelig ikke at beklage. Jeg kan ogsaa snakke med i dette Stykke, jeg har ogsaa været Haandværkssvend; men den Gang kunde man til daglig Brug hjælpe sig med Kartoffler og Meldyppe til Middag, og da var man glad, naar man et Par Gange om Aaret kunde nyde Livet ved en Svingom i det Grønne eller i en indkneben Kælder. Men det er ogsaa en af Tidens Opgaver: at brede Fløjelstæpper for Arbejderne og overtale dem til at tro, at de er Samfundets Piller.“

„Det er lige meget, Lystrup, den simple Mand bliver lige godt skydt til Side af den rige, og det er dog ham, der maa slide og trælle og gøre Arbe'det, mens den anden kan sidde lunt inden Døre og tælle sine Penge.“

„Men bevares, Knud, hvad er det for Lærdomme, du gaar og indsuger inde i Hovedstaden? Du er jo paa Vej til at blive Socialist.“

„Nej, det er jeg ikke; men jeg har begyndt at faa Gluggerne op for et og andet, som jeg ikke før kendte til.“ Han følte sig paa Brystet, knappede Frakken op og fremtog et lille Skrift, som han rakte hen imod Lystrup. „Se her er en lille Bog, som jeg har laant af en Mand derinde, den handler baade om Politik og Socialisme og alt andet — værsgod, De maa gerne laane den.“

„Nej mange Tak, Søn.“

„Ja da er det en god Bog, kan De stole paa; det er slet ingen saad'n Socialistbog, for det skal være en Præst ovre i Jylland, der har skrevet den. Se her skal De nu høre, hvordan han begynder ...“

„Nej nej nej, lad os bare være fri for den Slags Forelæsninger, min Søn.“

„Aah,“ faldt Jørgen Siverson ind, „la' vos høre lidt aa' 'ed.“

Knud rømmede sig: „Der ulmer stærke Lidenskaber og vilde Kræfter trindt om i Landene; men det er ikke alene Tøjlesløshedens Raab, der lyder fra Folkedybet; der klinger ogsaa Fortvivlelseskrig i Koret ...“

„Nu har jeg Færten,“ afbrød Lystrup ham og plantede Armene paa sine Laar. „Den Slags Lærdomme skal du ellers ikke komme og læsse af herude i Rørby, min Gut.“

Frans blev urolig og mente, at det var bedst, Knud stak sine Papirer i Lommen igen.

„Nej, lad os høre noget mere, Ørerne gaar jo da itte a' os,“ mente en anden.

Knud vedblev: „Det hjælper ikke, at vi som Strudsen lukker Øjnene for den truende Fare, det hjælper heller ikke at slaa de vilde Instinkter ned med Sablen eller at ville standse Tidsaandens Værk med et Magtbud; Udviklingen gaar sin Gang over Landene som en stor, ustandselig Bølge, og vi kan ikke smutte uden om den og blive staaende paa det gamle Grundlag. Vel maa Samfundet holde paa Tugt og Orden, og det maa indrømmes, at der kan være Vildskaber, som kun kan stoppes med Stokken og Sablen; men i det hele og store maa vi have et bedre Grundlag for Tugten og for Samfundets Tilstande i alle Retninger, — et Grundlag, hvori hele den bedre Del af Menneskeheden har lagt sit Hjerte ind, og hvori Retfærdigheden er parret med sand Humanitet. Jeg priser ikke den saakaldte Øllebrødsbarmhjertighed; men jeg er fuldt og fast overbevist om, at Samfundet vil ryste i alle sine Fuger og til sidst sprænges i hundrede Stykker, dersom vi kun tænker paa at sætte haardt imod haardt. Vi standser ikke Udskejelserne ved Haan eller ved overlegne Moralprædikener, men kun derved, at vi stræber at stille de smaa i Landet saaledes i økonomisk Henseende, at de kan benytte Frihedens Goder, og derved, at vi med Hjertets hele Inderlighed søger at paa kalde den enkeltes Samvittighedsfølelse og giver ham Sans for det højeste og bedste i Livet, søger at bibringe ham en sund og vækkende Oplysning, at vække og nære hans Borger- og Fædrelandssind, at skærpe hans Retssans og fremkalde Ansvarsfølelsen. Lad os huske paa, at der i Samfundet skal være Plads for et H j e r t e. I Menneskelivet gælder ikke den stærkes Ret saaledes som i Dyrelivet, hvor Ørnen sønderriver

Lammet, og Høgen borer sine Kløer i Duens Bryst. I Menneskelivet, i Samfundslivet gælder det netop for enhver at underkue de dyriske Bøddeldrifter, at hugge de Kløer af, som vil sønderrive den svage, at arbeide alt det gode, som ligger paa Bunden af Hjertet, frem til Sejr, at frigøre Aandens Længsel efter Lys og Luft, efter Fred med Gud og Mennesker ...“

Knud var kommen i Hede. Han lod Blikket fare rundt over Selskabet for at se, hvad Virkning hans Forelæsning havde gjort. Emma sendte ham et lille Haansmil og gjorde en Hovedbevægelse, som om hun vilde sige: „Du bilder dig vist noget ind, du.“

„Nu skal du ha' Tak, Knud,“ sagde Lystrup og rejste sig. „Det bedste ved hele Historien er, at du forstaar ikke et Muk af den, ikke et Muk!“

„Saa-aa, det var slemt!“

„Bilder du dig ind, min Søn, at du med dine 23 Aar paa Bagen, eller hvor gammel du er, og med den Billing af Livserfaring, du har, kan sætte dig ind i Samfundets højeste og vigtigste Anliggender — høj! Hvad siger De, Jørgen Siversen?“

„Næ, ded er han jo lovlig grøn til endnu.“

Knud blev rød i Hovedet og gned Hænderne op og ned ad Laarene. „Hvad Alderen angaar, da retter den sig nok med Tiden. Og det kunde jo ogsaa være, at jeg med Tiden kunde faa samlet mig lidt mere Lærdom,“ tilføjede han med en lille trodsende Knejsen.

„Jaja, god Lykke med Fremtiden,“ ønskede Lystrup; „men jeg siger bare: Pas paa din sunde Menneskeforstand, min Dreng, for du er lidt paa Vej til at blive kulret — ja!“

Knud klemte Fingrene ind i Hænderne, saa Neglene borede sig op i Kødet; han var lige paa Nippet til at slippe et Kobbelt Ord løs paa Lystrup, men beherskede sig dog.

Senere, da han var kommen i en lidt roligere Stemning, traf han Emma ude i Haven og fik talt nogle Ord med hende. Det varede ikke længe, inden de var inde paa deres Stridsemne fra sidst.

„Du skal vel ogsaa være Friskolelærer, naar du er færdig med Tjenesten? Du ynder jo den fri Undervisning.“

„Ja, du skal ikke gøre Nar af den fri Undervisning,“ gav han tilbage, idet Harmen fra før begyndte at boble i ham

paa ny. „Du maatte bare ønske, at din Far kendte lidt til den og kunde indføre den i sin Skole i Stedet for — T a m p e r e g i m e n t e t.“

Det lille Spottesmil, som havde siddet i Krogene ved Pigens Mund, svandt med eet bort, og hendes Ansigt blev kridhvidt.

„Sætter du ud paa min Far?“

„Nej ... ikke saad'n ... hm! Jeg mener bare, at han er lovlig streng med Lejserne, saad'n.“

Hvilken rystende, knugende Magt havde hun dog ikke over ham! Det var, som al hans Modstandskraft ramlede sammen under Vægten af det Blik, hun maalte ham med.

„Hm ... han, denne Rasmus Mortensen, som jeg har snakket om,“ vedblev han og rettede sig lidt for ligesom at sno sig bort med en Levning af den Mandighed, han før havde svaret hende med, „han bruger slet ingen Bøger i sin Skole, men bare fortæller og synger med Børnene. Du kan tro, Emma, det er lige godt det, der raar.“

„K n u d!“ — hendes fine Næsebor udvidede sig — „du er bleven en utaalelig, forskruet Vigtigper — ja det er du!“

Knuds Ansigt blev hvidt og skarpt. „Emma, du skal dog huske lidt paa, at vi ikke er Børn mer. Hvem giver dig Ret til ...?“

„Jeg giver mig Ret til at næse dig af, hver Gang du kommer her og sætter dig til Doms over min Far. Jeg taaler ikke, at der sættes Klik paa hans Gerning hverken af dig eller din forskruede Friskolelærer, det kan du stole paa!“

„Ja men Emma, du forstaar mig ikke ... hm ... lad os nu ... hm!“ Han vilde lægge sin Haand paa hendes Skulder; men hun vred sig bort fra ham og gik sin Vej.

Knud skulde med Toget. Da han sagde Farvel til Emma, saa han paa hende med et bønligt Blik og vedblev at holde hendes Haand nogle Sekunder i sin; men hun slog Øjnene ned og drog Haanden til sig.

Den unge Soldat var i den Tid, han havde opholdt sig i Hovedstaden, bleven draget ind i aandelige Strømhvirvler, der havde gjort ham en Smule forstumlet i Hovedet. De forandrede Livsvilkaar med deres nye, skiftende Tilsyneladelser, enkelte opvakte Kammeraters Paavirkning, samt Overværelsen af politiske og andre Møder havde fremkaldt nye Tanke-

bevægelser i ham og ført ham ind i Ungdommens første Gæring. Som hos de fleste evnerige Ynglinger fulgte der med denne begyndende Vækkelse en Smule Overmod, der i Forbindelse med den Selvfølelse, Soldaterværdigheden havde skabt hos ham, gav hans hele Person et vist skruet Præg, der især maatte træde kendeligt frem herhjemme i de gamle, jævne Omgivelser. Sandt at sige havde han saa smaat haft Tanke om at skulle forbavse Rørby, og det opnaaedes ganske vist ogsaa, men paa en hel bagvendt Maade. Han havde godt selv en Følelse af, at hans hele Adfærd havde virket frastødende, især paa Læreren og hans Datter, og det var i en halv flov, halv arrig Stemning, han atter forlod sin Fødeby. Nu vel, de kunde maaske have godt af derhjemme at faa kastet lidt Knaldsats ind i deres døde Vaneliv. Emma havde for Resten været ufor-skammet mod ham, og var det ikke, fordi han vidste, at hun, naar alt kom til alt, dog holdt af ham, saa ... naa, der kom Toget!

Da Lystrup og Emma gik hjem om Aftenen, sagde den første: „Men hvad i al Verden gaar der af Knud? Han er jo paa Vej til at blive bindegal. Han kan ellers blive god, naar han har udstaaet Tjenesten og har været en Tur ovre paa Anstalten i Lyshøj.“

Emma sagde intet, men hun følte denne Aften en isnende, skærende Utilfredshed, som hun aldrig før havde følt.

„Ja, vi faar Storm,“ gentog Lystrup ved sig selv. „Det lumrer godt op fra alle Kanter; men lad dem kun komme, disse Stormfugle, lad dem komme!“

Havens sidste Blomster vejredes hen; men der groede Blomster andre Steder. En Dag kom der en lille Æske med Posten til Emma. Hun aabnede den nysgerrig, men slap den igen, da hun saa, at den indeholdt en Buket fine, dejlige Blomster. Hun vidste øjeblikkelig, hvem disse Blomster kom fra.

Æsken blev en Stund staaende urørt paa hendes Bord, medens hun selv med korslagte Arme stod og saa ned paa Gulvtæppet. Blomsternes fine Aande steg op imod hende, om-

bølgede hende, berusede hende med et mildt Trylleri, under hvis Indflydelse en Række Mindelser fra Sommeraftenerne dukkede frem, smeltede sammen og lagde sig som en blød og let Tonestrøm over hendes Sjæl. Før hun vidste af det, havde hun faaet Buketten frem og stod og saa paa de dugsprængte Blomster og indaandede deres Duft.

„Hvor saadan en lille Opmærksomhed dog kan gøre en glad!“ Hun holdt Buketten frem for sig.

Ved at kigge ned i Æsken fik hun Øje paa en Konvolut med presset Kniplingskant. Hendes Hænder var ikke fri for at ryste lidt, da hun aabnede den og udfoldede et vellugtende, med paatrykte Roser og Glemmigejer prydet Brevark. „Vers!“ udbrød hun.

„Marken har Blomster i Tusindtal,
alle før Vinter dog visner.
Kort de kun aander i Skov og Dal,
Døden snart gennem dem isner.

Evige Blomster i Hjertet gror:
lyse fortryllende Minder.
Duftende Knopper af deres Flor
med i Buketten jeg binder!“

Hun blev staaende længe med Digtet i Haanden, læste og læste ikke, gav sig hen i et Virvar af Følelser og Minder, der bragte hendes Hjerte i en spændende men sød Sitren. Men paa een Gang slog en Tanke, der ligesom kom springende fra en anden Verden, ned i hende og sprængte det hele Tryllevæv med eet Slag. Da kastede hun Blomsterne og Digtet ned i Æsken igen, satte sig paa en Stol og knugede Haanden mod Panden. Saaledes sad hun en Stund forpint, oprevet. Da hørte hun sin Faders Røst ude fra Gangen, og i samme Nu sprang hun op, tog Æsken og forsvandt i sit Kammer.

Knud ventedes hjem i Julen. Hvordan i al Verden skulde hun faa sagt Goddag til ham? I spændende Uro kiggede hun Gang paa Gang ud ad Gadedøren Juledag.

Endelig fik hun Øje paa en ung, rask Fyr, der, svingende

med Stokken, kom hurtigt vandrende op ad Skolestrædet. „Frits ...“ udbrød hun og knugede Fingrene om Dørranden. „Jeg vil ikke tale med ham, jeg ... aa, hvad skal jeg dog gøre?“

„Goddag, lille Kusine, og glædelig Jul! Jeg kunde virkelig ikke modstaa ... men hvad er der i Vejen? Du er jo ganske bleg!“

„Jeg klemte min Finger, ... det gør ingenting. Vi havde ikke ventet ...“

„Nej, ikke sandt? Det er en Overraskelse; men jeg haaber, at man ikke bliver ked af min Paatrængenhed. Rørby Skole har virkelig faaet en saa magnetisk Tiltrækningskraft ... aa, jeg er bleven ganske echaufferet af den hurtige Gang fra Stationen ... Er Onkel ikke hjemme?“

„Han er i Kirke.“

Altsaa alene hjemme! tænkte han og slog et lille Knips med Fingrene.

„Du befinder dig slet ikke vel, kære Kusine,“ sagde han lidt efter, da han havde taget Plads i Sofaen, og Emma havde skænket et Glas Vin og sat et Fad med Kager for ham.

„Det er bare lidt Hovedpine.“

Hun gik ind i Sovekammeret, foldede Hænderne og stødte dem nedad med et heftigt Ryk. „Gode Gud, hvorfor skulde han komme igen?“

„Det er nogen mageløs Julekage, Emma,“ lød det inde fra Stuen.

„Virkelig?“

„Jeg er vis paa, at du selv har bagt den! Kom ind og gør mig Selskab og drik en Gang med mig!“

Nu vel, hun var da ikke et usselt svajende Rør, der bøjer sig for enhver Vind. Rask gik hun ind og skænkede sig virkelig et lille Glas.

„Her er udmærket Plads i Sofaen, ... aa, hvorfor ikke?“

„Tak, jeg sidder lige saa godt paa denne Stol.“

De klinkede og drak.

Formiddagssolen skinnede rødlig gennem de blanke Ruder hen paa hendes sorte Haar, der ligesom med Begærlighed indsugede det varme Lys. Hendes Kinder, der før var blege, fik lidt efter lidt under Samtalen et Overtræk af hed Rosenfarve, og hendes Øjne lyste med en bestandig tiltagende varm

Glans. Han talte saa indtrængende og smukt i Dag, hans Stemme havde aldrig nogen Sinde været saa blød, saa klangfuld.

Atter og atter kinkede og drak de. Der gik vist en hel Time, uden at hun havde nogen Anelse om, hvor disse mange ilende Minutter var blevne af.

„Det er sandt, hvad jeg siger, kære Emma. Siden i Sommer har Livet derinde i den larmende Stad tabt al Tilløkkelse for mig. Mit Studium har været mig en sjælelig Tortur; jeg har følt en Usikkerhed, en Famlen i mit Indre, der undertiden har bragt mig til Fortvivlelse. Og dog har jeg haft store, løftede Øjeblikke, da mit Hjerte lignede et Kaos af vrirlende Livsbetingelser, der kun ventede det vækkende Bliv for at spire, vokse, forme sig til kraftige og skønne ... nej, rejs dig ikke, kære Kusine, bliv hos mig, — o vær du min gode Fylgie, sig du dette skabende Bliv, og mit Hjerte vil juble som Englene Julemorgen ... o sig det!“

Hun var kommen til at ryste. „Frits, du ved ikke, hvad du siger ... nej, slip mig, aah ... Frits!“

Hvorledes det var gaaet til, at hun efter nogle Minutters Forløb havde bøjet sig — fortumlet, hed, hurtig aandende — ned mod hans Skulder og lagt sin Haand i hans, vidste hun næppe selv rigtig Rede paa; men nu, da det var sket, følte hun en Lettelse i sit Hjerte og gav sig, ligesom under en sød Bedøvelse, helt og fuldt hen til ham.

Da bankede det paa Døren. Emma for op og vilde rive sig løs, men i det samme gik Døren op, og hun gav et lille Skrig — det var Knud!

Det gav et Ryk i den store, kraftige Soldat, som om han havde faaet et Stød af et Sabelhæfte i Hjertekulen. Han blev hvidgraa i Ansigtet, men beholdt dog hele sin Fatning.

„Goddag! Hm ... er Lystrup hjemme?“

„Nej, han er i Kirke,“ stammede Frits.

„Naa!“

Han stod et Øjeblik og famlede med sin Hue, tog derefter atter fat paa Dørgrebet, saa med et fortrukket Ansigt, et Blik af usigelig Smerte hen paa Emma og hviskede med rystende Stemme: „Det er Synd af dig, Emma,“ hvorefter han langsomt gik sin Vej.

Jørgen Siversens Hus var et af de ægte gammeldags Bønderhuse med to store Omhængssenge, et langt Egebord med Mandens lange, stive Støvler hængende paa et Søm under Pladen, grønt Panel med røde Bogstaver og Aarstal paa Væggen ved Bordenden, Tintallerkener under Loftet og Geranier og „Simbrafier“ i Vinduerne.

Jørgen var en gammel, rig, haardfør Knast med et rynket Ansigt og langt, tjavset Haar. Naar han fik sine store Røjsere paa og fik kastet sit tyndslidte Vadmelslag over Skuldrene, var han Mand for at kunne sidde paa et Sædlæs og køre halvanden Mil til Købstaden i en knitrende Frost eller i Storm og Skylregn, uden saa meget som at „skutte“ sig en eneste Gang; men han var ogsaa Mand for at kunne gaa halve og hele Dage paa Høstmarken for at binde eller slæbe Neg sammen i den mest stegende Hede, med sin laadne Hue trukket dybt ned over Ørerne. En Gang fik han skaaret en Ende af den venstre Tommelfinger med Hakkelsekniven. „Det var dog lige godt ledt,“ sagde han og svøbte en Las, som han rev af sit Trøjefor, omkring den blødende Finger, hvorpaa han, efter forgæves at have rodet en Stund i Hakkelsen efter Stumpen, ganske rolig fortsatte sit Arbejde, indtil Blodtabet nødte ham til at gaa ind til Konen for at faa Fingeren lidt omhyggeligere forbunden.

Karen Jørgens var en lille tyk Kone med en gammel, grøn Silkehue og hvidt Lin ud over Panden. Hun var som Pige kommen fra et gudfrygtigt Hjem, og endnu var Guds Ord hendes Trøst og Glæde. Ægteparret havde kun den eneste Datter, Ellen, en lille blid Sjæl med barnlige, svømmende Øjne.

En Aften, da Jørgen og hans Tjenestefolk netop lige var blevne færdige med Mælk-og-Grøden og havde faaet sat Horn- og Træskeerne op bag Vindueshasperne, traadte en ung, skægget Mand ind i Stuen og bød Godaften. Ingen vilde kendes ved ham, han stod et Øjeblik ved Døren og smilede lunt i Skægget; men endelig blev Ellen rød i Hovedet, og Karen Jørgens, der sad henne i Kakkellovnskrogen og var i Færd med at klæde sig af, udbrød:

„Ih men det er jo Fasters Knud!“

„Ja,“ sagde han og lod Blikket løbe omkring i den gamle, kendte Stue, hvor alt syntes at nikke ham i Møde med hjerte-

lig Gæstfrihed, „jeg kommer til at be', om jeg maa losere her i Nat, for der er nok noget paa Færde oppe hos min Søsters.“

„Hva' er der?“ udbrød Karen forfærdet. „Og jeg kom lige nyssens deroppefra, og da var der itte noget i Vejen.“

„Nej, det er nok ogsaa kommet bag paa dem ... jeg skulde be' jer, om I vilde gaa derop igen.“

„Saa maa jeg nok i Tøjet igen da. Jeg havde endda begyndt at føre mig af, for jeg har væ't saa gal i den ene Hovte hele Dagen. Ellen, saa kommer du til at lave en Seng til Knud oppe i Kam'set. Det var da lige godt morsomt, at du kom, sæt dig dog nær, Knud!“

Medens Ellen havde travlt med at dække Bord og gøre Sengen i Stand, sad Knud og hans Morbroder og samtalede om de henrundne Aars Hændelser, navnlig de Forandringer, der var foregaaede i Rørby, medens Knud havde været borte.

Da Knud hin Juledag forlod Emmas Hjem, havde han en Fornemmelse i Brystet, som om Hjertet derinde var blevet flænget midt igennem. Han holdt sig imidlertid stiv, ingen i Byen mærkede Uraad. Først om Aftenen, da han var kommen til Ro i det lille Mellemkammer, hvor han før havde ligget saa mange hundrede Gange og drømt om sin Pige, brød Smerten over Dæmningen. Han lagde sig med Ansigtet ned mod Hovedpuden, klemte denne op omkring Tindingerne og græd, hulkede. Næste Morgen drog han atter bort. Det var sidste Gang, lovede han, at han havde sat sin Fod i Rørby. I den første Tid efter var det ham en næsten uudholdelig Plage at underkaste sig Militærtugten; der var noget i ham, der æggede til Oprør mod hele Verden. Undertiden skejede han ud i vilde Fællers Drikkelag. Tilværelsen var med eet bleven ham saa haard og ond, syntes han, at det næsten var ham lige kært, om det „bristede eller bar“. Stundom var det dog, som om der blev løst op for en Sammensnøring i hans Indre, og som en blød, varm Strøm gød sig ud over hans Hjerte. Da græd han sig træt og fandt Lise i Graaden; men hver Gang Tanken atter vendte tilbage til hin Juledag, snøredes der atter til for alle bløde Følelser. Skuffelsen sad som en fin Staalspids i hans Hjerte, og hver Gang gamle Minder strejfede den, fik de Rift paa Rift. Omsider endte Soldatertiden. Han holdt sig en Tid endnu i Hovedstaden, tog derefter ud paa Lyshøj Højskole, men kunde i Førstningen heller ikke finde sig til Rette med

Forholdene her. Ogsaa her mødte Tugten ham, en vis Aandens Tugt, der holdt Ungdomsfyrigheden inden bestemte Grænser. Snart vandt dog Lærerne, især Forstanderen, hans Hjerte. Den unge Karl kastede sig med Iver over Undervisningen og gjorde i kort Tid saa forbavsende Fremskridt, at baade Lærerne og de andre Elever studsede derved. Da Skoletiden var forbi, drog Kammeraterne hver til sit — han havde intet Hjem. Da blev han enig med Forstanderen om, at han skulde blive paa Skolen Sommeren over og hjælpe ham med Avlsbruget. Han blev betragtet som hørende til Familien — „min Forvalter“ kaldte Forstanderen ham spøgende — fik nu og da en Undervisningstime, men hentede i øvrigt sin bedste Aandsnæring ved de daglige Samtaler med Forstanderen. Næste Vinter var han igen Elev paa Skolen, hans Hjerte var ved at komme til Ro, hans Aand var bleven vakt til alvorlig Tænkning over Livet og vænnet til Arbejdsomhed. Nu gik han i sit 26de Aar og begyndte at længes efter en selvstændig Virksomhed. Et Par af hans Barndomsvenner havde været sammen med ham paa Skolen sidste Vinter, og da de skulde rejse hjem, søgte de at trække ham med. Nu vel, det kunde være ganske morsomt at se sin gamle Fødeby igen. Hvordan mon Hans og Kristen nu havde det? Og Ellen og Smedens Kirsten og alle de andre gamle Kammerater? Hvad mon de vilde sige ved at se ham nu, kraftig udviklet, med stort Skæg og med en betydelig større Lærdom — det kunde han nok sige uden at rose sig selv — end nogen af dem havde? Kun een af de gamle Kammerater gik hans Tanker udenom, hende havde han intet at gøre med mere i dette Liv, hun havde sin Frits — vær's'god, hun skulde nok faa Lov at beholde ham i Fred.

Svogerens, der stadig plagedes af Pengesorger og Bekymringer over Familiens Formerelse, tog gnavent og tvært imod Knud, da han kom til Gaarden; men Morbroderens Hus aabnede sig med saa meget større Gæstmildhed for den farende Svend. Ja, Knud syntes ordentlig, medens han sad der ved Bordenden og dampede paa sin Pibe og talte med sin gamle Morbroder, at han befandt sig helt vel ved at være kommen under et gammelt rørbyisk Tag igen.

„Sig mig en Gang, Knud, var han Højre- eller Venstremand, den Skolelæ'r derovre?“

„Han gav sig ikke af med Politikken; men var han noget, saa var han da Venstremand.“

„Ja, det er faa'lig, saa disse Venstremænd de regerer nu om Stunder. Jeg hørte i Fjor, da vi var oppe at vælge Rigsdagsmand ud, hvordan de hug ind paa ham, Prokkerateren fra Lyngø; de var hele fire Bønder om ham, men de kunde aldrig rokke ham ud af Flekken ilel. Det kan skut'te nytte, at Bonden han vil tænke paa at ta' Hamlen fra de stoderendes, for der kommer han til Forkort. Og hvad skal ogsaa alt det Jav og Spektakel til? Vi har 'ed jo godt, som vi har 'ed.“

„Det har vi nok, men vi kunde dog kanske faa det „end lidt bedre“, som der staar i Visen.“

„Ja, de lover godt nok, alle disse stortalendes Venstremænd; men det er, som Lystrup han siger, det er Vind alt sammen, er 'ed. Som nu ham, denne Søren Hugger herovre, han er ogsaa bleven Polletikker, han lover vos, at der skal komme den Dav, da Bønderne skal slippe med de haal'e Skatter og Tiender, naar de bare vil staa sammen og itte helme, førend de har ta'et Kørepisken fra de store.“

„Saa Søren Hugger er ogsaa kommen ind paa Politikken?“

„Ja, han er faa'lig ivrig i Tøjet. Forleden her en Gang vilde han ha' lavet et stort Polletikmøde her i Byen; men saa fik Skolelæreren fat i ham nøre ved Lars Lars' Basselgilde og klædte ham dog saa for—fær—delig a', — saa opgav Huggeren Mødet.“

Noget ud paa Aftenen gik Jørgen Siversen i Seng; men Knud og Ellen blev siddende oppe for at afvente Karens Tilbagekomst. Gamle, lykkelige Minder fra Barndomstiden kom frem, hundrede Spørgsmaal og Svar krydsede hverandre, Det var en sand Festaften for den lille enfoldige, men hjertensgode Ellen.

„Hvordan har Emma det?“ spurgte Knud, som for at vise, at han nu kunde tale med den største Sindsro om sin fordums elskede.

„Hun har det vist godt, saadan; men hun er i det sidste Aarstid bleven saa underlig vrippen.“

„Saah! Kommer Frits noget tit herud?“

„Ja, en Gang imellem kommer han da.“

„Saa ta'er hun vel farlig fornøjet igæn ham?“

„Aah, det er nok ikke saa farlig hedt imellem dem. Lystrup han er nok heller ikke rigtig glad for det Parti.“

Denne Meddelelse syntes at interessere Knud. Han kom endnu med en Række Spørgsmaal om Forholdene i Skolen, men var for øvrigt fuldstændig rolig.

Endelig Kl. 1 kom Karen hjem og fortalte, at Knuds Søster havde „faatt en Dreng“, og at alt var gaaet godt. En halv Time efter var alle komne til Ro.

Efteraarssolen sendte sine endnu kraftige Straalebundter ud over Marker og Skove, en let Vind strøg hen over Agrenes brungule Stubbe og ruskede legende i Hovederne paa Bynke og Burrer langs de lodne Grøfter. Friske, røde Bærduske svingede mellem grønne Blade paa Rønnebærtræerne i Skovbrynet, og ude paa de saftiggrønne Enge havde de flittige Edderkopper lagt utallige fine, glimrende Stykker Spind paa Bleg. Hyrdedrengene gik i deres lasede Frakker og slog lange vemodige Triller, medens Kvæget roligt og støt svøbte Tungerne om Græsset og afrev Tot paa Tot. Musvaager og Glenter gjorde deres Jagtture over Marker og Moser, medens Muldvarpen rolig pløjede sine Løbegrave i Stubmarkernes opblødte Muld. Luften var kølig, men tindrende ren, alle synlige Genstande traadte frem med skarpe og klare Omrids. Efteraarets Vemod lod vel allerede sin Stemning røre ved Menneskehjernerne, men Dagen var frisk og skøn. Det var, som om Naturen tilraabte Menneskene: „Børn, det kan ikke nytte at skjule det, Sommeren er forbi, og Vinterens Kampe stunder til; men fyld nu jere Lunger med min friske Luft, lær af min endnu tindrende Himmel og min endnu glødende Sol at gaa Kampene i Møde med klare Øjne og varme Hjerter.“

Med et frejdigt Smil, hvori en Smule Selvtilfredshed spillede ind, vandrede Knud med en Remingtonriffel over Akslen og en sammenrullet Fane over Armen ned ad Rørby Gade mod en aaben Plads midt i Byen, hvor han skulde mødes med sine Fæller i den nysoprettede Skyttekreds. Det var en Festdag for de unge; Kredsen skulde i Dag holde sin første Præmieskydning. Egnens unge Kvinder havde skænket Skytterne en Fane,

der allerede tidligere var indviet, og til Præmieskydningen i Dag havde ogsaa nogle Kvinder — hvem var en Hemmelighed — skænket adskillige Smaating.

Det var halvandet Aar, siden Knud kom tilbage til Rørby. En lille Tid havde han opholdt sig hos sin Morbroder; men da Fynboens Gaard — en mindre Ejendom, der laa tæt ved Skolen, men paa den anden Side af Bækken — netop i den samme „Skynding“ tilbød sig for en meget billig Pris, købte han den og slog sig saaledes atter til Ro i sin Fødeby. Han havde ikke Spor af Betænkelighed ved at slaa sig ned ved Skolen; thi Forholdet mellem ham og Emma var en Gang klaret saa grundigt, at der ikke var Tale om nogen Tvetydighed, og desuden dannede Bækken og Vildskoven mellem Havedigerne et saa fyldestgørende Skel mellem dem, at de ikke havde nødig at frygte for at løbe paa hinanden, naar de kom uden for Dørene. I Løbet af nogle Maaneder fik han pudset Bygningerne op og lagt Haven om, ligesom han udkastede en Plan til en ny Skifte-Inddeling af Lodden og en forbedret Driftsmaade. Men ved Siden af alt dette begyndte han snart at udfolde en ivrig Virksomhed for Sognets aandelige Vækkelse. Han følte en ildnende Trang til at sprænge den kinesiske Mur, som hidtil havde omgivet Byen, og aabne Vej for Livsrørelserne ude fra det øvrige Land. Naar og hvor Lejlighed gaves, talte han Oplysningens Sag, opmuntrede de unge Karle og Piger til at tage paa Højskolen og søgte at trække Folk med til Møder i Omlandet. I Forbindelse med sine Højskolefæller fik han oprettet en Læseforening og en lille Sangforening, der fra først af sang een-, men senere to- og trestemmige Sange. Det gik kun smaat med Sangen fra først af, men Knud arbejdede ihærdigt med sin Violin, og omsider var Medlemmerne saa vidt fremme, at de turde lade sig høre offentlig. Der blev holdt en Sammenkomst i Kroen, en ung Lærer fra Nabsognet holdt et Foredrag, Sangforeningen leverede nogle raske Numre, og sluttelig læste Knud en lille Bondefortælling. Mødet gjorde en uhyre Opsigt, og ved de efterfølgende lignende Sammenkomster myldrede Folk til i sorte Stimer og tog mod alt, hvad der blev budt dem, med en sand Forslugenhed. Endelig fik Knud nogle almindelige Samtalemøder i Gang, ved hvilke landøkonomiske Emner drøftedes. Knud var ikke bange for at lade sig høre. Naar

han stod i Forsamlingerne og delte ud af sit Forraad, — talte om Foderstoffernes Sammensætning, Sukker- og Æggehvide-stoffer, organiske og uorganiske Stoffer, eller om den Betydning, Mergelen har ved at tilføre Jorden Kalk og Fosforsyre o. s. v., da syntes han at føle ved sig selv, at han kunde lære de gode Bymænd et og andet.

Besser, der havde gjort den lyksalige Opdagelse, at disse Møder smed en utrolig Mængde Fir- og Otteskillinger af sig for Toddyer, „Spidser“ og Cigarer, var fuldstændig paa det rene med, at han burde parre sin Driftighed med Knuds og gaa Haand i Haand med ham ved det vanskelige Opdyrkningsarbejde.

„Bevares vel,“ udbrød han en Aften, da han netop havde udskænket en hel Otting bajersk Øl, „bevares vel, Knud Olsen, hvor disse hersens Møder gør Gavn paa Befolkningen. Jeg tror, jeg tør sige, at det er en ... en ... en Arrangement, som vi kan være stolte af.“

„Ja, jeg har for Resten tænkt paa, at vi skulde se at faa lavet et stort, politisk Møde.“

Besser blev ved disse Ord sat i en sand Henrykkelsestilstand, under hvilken Knopperne i hans Ansigt rødmede af Spænding, medens hans livlige Indbildningskraft foregøglede ham et Virvar af summende Menneskestemmer, Klirren af Glas og Klang af springende Dalere og Markstykker.

„Et stort, politisk Møde!“ Han saa op paa Knud, som om han vilde tilføje: „Guderne lønne dig og andre Opfindere af store, politiske Møder!“ Men pludselig hældede han Hovedet ned mod den ene Skulder og sagde med et forundret Smil, og idet han med Bagen af Haanden gav Knud et Dask paa Maven: „Er det nu'nte mærk—vær—digt! — det er jo min gamle Ide! Kan De da se ind i mig, Menneske? Det er jo det, jaj har gaaet og tænkt paa i Aar og Dag. Vi maa ha'e et stort, politisk Møde, saadan et rigtig demokratisk og folkeligt Møde ... Bevares vel, hvor Vælgerfolket herude trænger til ... til ... De forstaar mig nok: Frihed, Luft, Liv!“ — her slog han tre Gange op med Armene. „Vi, som har bevæget os omkring i Verden, og som har vaaren — om jeg saa maa sige — midt ude i Kulturens Strømmer, vi kan se, hvor langt disse Folk er tilbages, og det er ligefrem vores Pligt og Berettigelse som gode, demokratiske Statsborgere. at

gaa i Spidsen for Kulturens ... for ... for Tidens nye Luftninger. Det er v o s, der har Intelligenserne til 'et, det er v o s, der skal føre den demokratiske Udvikling frem til Held og Forstaaelse. „Vorwärts!“ som Franskmanden siger — det har altid vaaren mit Valgsprog!“

For at undgaa Misforstaaelse maa vi bemærke, at Hr. Besser var en alt for dannet Mand til, at han under almindelige Forhold skulde sige v o s i Stedet for o s; naar han da nu udtrykkelig sagde v o s, da var det blot en beredvillig lille Indrømmelse til det demokratiske.

Knud drog paa Musklerne under Skægget ved at høre Gæstgiverens ivrige Tale; men han var dog glad ved at høre, at han var Demokrat til Liv og Sjæl, om han end var lidt uklar.

Saa længe Knud og hans Medhjælpere havde holdt sig paa neutrale Omraader, fandt Lystrup ingen Anledning til at skride ind; men da Knud hen paa Foraaret virkelig fik det paatænkte politiske Møde iværksat og havde Held til at faa dygtige Talere fra forskellige Lejre til at indfinde sig, mødte gamle Lystrup op med sit sværeste Skyts og brugte det saa eftertrykkeligt, at Knud dirrede i otte Dage derefter.

Om dette Møde et Par Ord.

Mumlende, pustende, dampende af Piber og Cigarer stod en talrig Flok af ældre og yngre Rørbyere sammenpressede i Bessers velkendte Brædepaulun, ventende i glad Spænding paa den længe forud bebudede politiske Styrkeprøve. Endelig stod Knud Olsen frem paa en i Dagens Anledning sammen-tømret Forhøjning, ringede med en lille Klokke og aabnede Mødet ved at byde alle Velkommen. Det var sikkert det højtideligste Øjeblik, Rørby endnu havde oplevet. Alles Øjne var rettede paa Taleren; men næppe havde han faaet sendt sin Velkomsthilsen ud over Hovederne paa Forsamlingen, før Indgangsdøren mørknedes af en uhyre Krop, der ved nærmere Eftersyn viste sig at tilhøre vor gæve, gamle Lystrup. Knud tav et Øjeblik, alle vendte Øjnene hen mod den indtrædende, og en tilfreds Mumlen rullede hen under Brædetaget. „Nu bliver her Spænd,“ mente en glathaget Murersvend nede bag i Forsamlingen, og adskillige unge Meningsfæller gned Haandfladerne mod hinanden i Forudfølelsen af en lystig Kamp. Ja, Lystrup var i Harnisk, det kunde man se næsten uden Øjne. Han kom paa Pligtens Vegne, i en Stemning som den, hvori

man møder i en Mormonforsamling. Rød og forpustet, med Kalotten bagud, satte han sig paa en Plads, der velvillig blev ham overladt af en anden. Han slog med Haanden efter Knud: „La' dig endelig ikke forstyrre, min Ven — værsgod, jeg er lutter Øre.“

„... Men for at vi Bønder,“ fortsatte Knud med lidt dirrende Stemme, „kan lære at kende de Rettigheder og Pligter, som Friheden har medført, saa maa vi tage Del i de offentlige Forhandlinger — hm! ... saa maa vi tage Del i de offentlige Forhandlinger og søge at skaffe os den Oplysning og Dygtighed, som er nødvendig for enhver Borger, der vil fylde sin Plads i Samfundet. Gid dette Møde da maa bidrage til“ o. s. v. — Han sluttede med et Leve for Kongen.

En af Forsamlingen ukendt Taler fik nu Ordet og talte for en sindig og rolig Udvikling — sin—dig og ro—lig, hvorefter en ilter Frihedsmand talte for en rask, fremadskridende Bevægelse, der i en Fart kunde feje alle ormstukne Samfundsindretninger over Ende. „Ingen blakkede Standpunkter! Op med Visiret og ind paa Livet af Fjenden!“ Der kom Uro i Forsamlingen. „Det var,“ saa bandede Søren Hugger, „en, der kunde snakke fra Leveren.“ — „Aa, han er jo halvtosset,“ mumlede Frans Larsen. Lystrup havde sat sine store, forundrede Glarøjne paa Næsen og sad og svedte. En Gang imellem gjorde han Optegnelser i sin Lommebog.

„Er der ellers nogen, der ønsker at udtale sig?“ spurgte Lederen, en ung Gaardmand fra Nabosognet.

„Maa jeg be' om Ordet?“ lød det nede fra Salen, og Lystrups sorte Kalot kom til Syne over Forsamlingen.

Skolelærerens brede Skikkelse fyldte hele Talerstolen, saa Lederen maatte træde ned paa Gulvet. Efter at have taget en Pris og slaaet Laaget paa Snusdaasen til med et Smæk, samt efter at have gjort et Par Stød ud i Luften med Armene, som om han vilde hive sin Frakke bedre paa, skød han Brystet og Maven frem og gik straks lige lukt i Ilden.

„Naa, mine Venner, nu kan vi sige, at vi ogsaa her i Rørby er bleven velsignet med Frihedstaler af det reneste Vand. Bevares vel, hvor man har travlt i vore Dage med at blæse i Alarmhornet og raabte Folk paa Vagt for den dyrebare Frihed, — dette Spøgelse, der i vor Tid render rundt i alle Folks

Hoveder, og om hvis „bydende“ Krav enhver Skoledreng kan snakke op.“

Hvor gjorde denne første Salve Virkning paa Forsamlingen! Bifalds- og Mishagsytringer buldrede gennem Rummet, saa det rystede i Brædderne. En Del af Tilhørerne drejede Hovederne hen imod Knud, til hvem de sidste Ord jo aabenbart maatte være stiledede. Knud stod med et forlegent, usikkert Smil og pillede ved sit mørke Skæg.

Lystrup forsynede sine Lunger med ny Luft, tørrede sin Pande, gjorde et nyt Stød ud i Luften med Armene og gav derefter en kraftig Oversigt over alle de Udskejelser, som Friheden efter hans Mening allerede havde affødt paa det offentlige Livs Omraader.

„Og ved I, hvor vore Demokrater vil lande med os?“ vedblev han derefter. „De vil smide alle gode, gamle Samfunds-Indretninger over Bord, de vil med fuld Damp og rungende Kæmpevisetoner bore sig ind paa alle Kanter og kaste al gammel Skik og Respekt til Side!“

Et enkelt gennemtrængende Hør blev her skudt op mod Lystrup med en hæs, rivende Ildhu. Folk drejede Hovederne hen imod den lille Besser; men Besser saa sig uskyldigforvirret til Siderne, som om han vilde sige: „Hvem ... hvem ... hvem var'et?“

„Ja, det vil de!“ vedblev Lystrup. „I aner ikke selv, Godtfolk, hvor det vil ende. I gaar i god Tro i Tøjet med jeres Frihed og mener at gøre Gud og Mennesker til Velbehag dermed; men der vil nok komme en Tid ... nu ser vi til Frihedsmændene fra 48, som fik skaffet os denne velsignede 5te Juni-Lov ... hva' behager ...?“

„De vil ikke en Gang anerkende vor Grundlov?“ raabte Knud.

„Ja, det er næsten en Formastelse i vore frihedsberusende Dage at sætte et Spørgsmaalstegn ved den 5te Juni; men det er lige meget, jeg skal være min ærlige Mening bekendt, om I saa vil sætte mig midt ind i Hs. Majestæts Ministerium. Jeg spørger jer gamle Karle dernede med de graa Hoveder: Hvor er den højpriste Lyksalighed, som denne Lov har bragt os? Den har lukket alle Døre op paa vidt Gab for Mormoner, Baptister og Gudsfor nægttere ... „værsartig! kom og slaa jer ned under mine Vinger!“ Vi har faaet Lov at skælde hverandre

ud i Aviserne og at holde saadanne storpolitiske Møder som dette her i Dag — høh! ikke saa daarligt!“

Han drog atter Vejret og tørrede sin Pande.

„Se det er de store Goder, Friheden har bragt os! Og de bliver ogsaa trolig benyttede. Regering og Autoriteter kritiseres, Strid og Spektakler overalt! Jeg spørger: Havde vi ikke anderledes solide Samfundstilstande under det landsfaderlige Regimente, da vor lille hvidhaarede Konge kunde træde frem og sige: „Ingen Snak — der skal Skabet staa!“ Da passede enhver sit og lod dem styre, som forstod sig paa det.“

Der blev atter Uro i Forsamlingen. „Der er lige godt noget i 'et,“ mente nogle; men andre ytrede levende Misfornøjelse med Lystrup. Nederst i Forsamlingen gav nogle ungdommelige Urostiftere sig til at raabe Hurra, men Raabene døde dog matte hen. Lystrup sluttede med en fyndig Indsigelse mod Tidens hele Frihedsrøre og udtalte Ønsket om, at det ellers saa rolige, danske Folk maatte beholde sin Forstand en Tur endnu.

Knud sad og gned Haandfladerne op og ned ad sine Laar og tyggede paa sit Overskæg. „Gør'et! Hører du!“ hviskede hans to Skolefæller og puffede ham i Siderne.

Endelig rejste han sig og tog Ordet fra sin Plads: „Skolelæreren lod falde et Ord, som jeg ikke kan tie til. Han sa'e“ — (Lystrup saa med store Øjne op mod Taget, som om det, han havde sagt, rullede ned igen deroppe fra) — „han sa'e, at enhver Skoledreng nu om Stunder mente at kunne snakke med om Friheden — eller saad'n no'et sa'e han. Jeg ved ikke, om han sejtede til os tre herhenne, som nylig har væ't paa en Skole.“

„Aha! Naar man slaar iblandt en Flok Hunde, saa hyler den, man rammer.“

„Nej, jeg hyler slet ikke, men jeg vil ærlig og re'lig tilstaa, at det er os tre og saa et Par andre yngre Mænd her i Byen, der har faaet dette Møde sat i Gang. Vi har saa længe gaaet herude i Rørby og stampet om i de gamle Træskoer, uden at have nogen Mening om det ny Liv, som er brudt frem i det øvrige Land. Jeg mener, vi fortjener Tak og ikke Utak, fordi vi søger at hjælpe lidt til med at vække hverandre op. Og dersom Skolelæreren mener, at dette Møde kun er Drengæværk, saa ta'r han fejl, gør han, for vi har haft en ærlig og

god Mening med det. Det er paa Tiden, at vi Bønder faar gnedet Skellene af Øjnene. Det kan ikke nytte noget, at Skolelæreren er vred paa Friheden, for vi har nu en Gang faaet den, og det skal nok ogsaa vise sig mere og mere, at den er en god Gave, der fører Liv og Oplysning og Driftighed med sig; men vil vi lære at bruge den rigtig, saa maa vi ud i Lyset, ud, hvor Livet bryder og gærer, og ikke sidde og titte hjemme i vore Kroge og ryste af Forskrækkelse over de Hug og Stød, som der vanker paa Kamppladserne.“

„Bra...a...vo, Bravo!“ raabte de unge nede bagved. „Et Hurra for Knud ... Hurra...a!“

„Nu kan Skolelæreren bide lidt paa det!“ raabte Søren Hugger og gned sig i Hænderne.

„Aa, hold du din Kæve i, din Gavflab!“ brød Jørgen Siver- sen løs og huggede Huggeren med Øjnene.

Imidlertid var Lystrup igen kommen op paa Talerstolen. „Jeg kunde nok vide, at Knud havde endnu en Mundfuld at aflevere,“ tog han paa ny fat. „Den første Gang, jeg saa ham, efter at han var kommen hjem derovre fra Anstalten, saa jeg straks, at han havde faaet Stemplet: „Patent!“ Naturligvis „Ovenskæg“ og langt Haar ned ad Nakken! Jeg er vis paa, at han staver ikke længer sit Navn „Knud Olsen“ men „Knud O—les—søn“ eller saadant noget. Jo, jeg kender mine Graaben paa Gangen.“

Folk brast i Latter, Knud tvang sig til at le med; men han var blussende rød og dirrede indvendig, — han kunde have bidt et Firtommersøm over i dette Øjeblik.

„Jo, det er en sand Velsignelse for vort lille Land, alt dette Frihedshalløj,“ vedblev Lystrup. „Vi maa ret være taknemmelige for alle disse Frihedsapostle, der saadan kan møde frem med Lommerne fulde af elektriske Batterier og uddele Stød til alle Sider og vække alle Dødbiderkroppene til Live og lære os at hilse den ny Olger-Danske-Tid Velkommen med Sang og dundrende Hurraraab! Men jeg tror dog ikke, at det rigtig skal lykkes dem at faa vendt op og ned paa os gamle Træskofolk her i Rørby. Vi er i hvert Fald slet ikke bange for dem. Lad dem kun komme, vi skal ta'e imod dem med kærlige Arme!“

Lystrup fik her selv et „dundrende Hurra“ og gik derefter ud af Salen med Sejrens Træk skrevne paa sin brede Pande.

Folk sludrede i Munden paa hverandre, lo og gnubbede sig paa Armene. „Det er dog lige godt et gammelt Jern, det er Lystrup!“

Paa Pladsen uden for Døren slog Jørgen Siverson, Frans Larsen og et Par andre Mænd Kreds om Lystrup og begyndte at tale om den nys udstaaede Kamp. Da borede Gæstgiverens glatkæmmede Hoved sig med eet ind i Klyngen.

„Hr. Lystrup, her er min Haand! Maa jeg bevidne Hr. Skolelæreren min skyldige Akklamation for Dereses m a—g e s —l ø s e Taler! Bevares vel, hvor De trakterede de gode Demokrater!“

Lystrup, der var kommen i Samtale med Frans Larsen, stak sin Slikkepot til Besser, men vedblev uforstyrret at tale til Frans. Gæstgiveren maatte da tage til Takke med Jørgen Siverson.

„Nej, vi ældre Folk, som har vaaren ude i Verden og lært at kende Grundpillerne for Livets — for Livets Fundamenter, vi ser nok, Jørgen Siverson, hvor vores saakaldte Demokrater vil lande med os; vi gennemskuer dem, Jørgen Siverson.“ Her stødte Besser sin Pegefinger mod Brystet paa Gaardmanden for at tilkendegive, hvorledes de saakaldte Demokrater blev gennemborede.

„Ja,“ svarede Jørgen og strøg sig om Næsen, „man kender jo itte saad'n rigtig til 'ed; men-ne ...“

„Ok jo, ok jo, den sunde Menneskeforstand maa jo dog sige os, kære, at alt dette demokratiske Mudder a b—s e—l u t maa ende med Opløsning og Revolution, a b—s e—l u t! Hvad er det for et Demokrati, vi har, Jørgen Siverson? Det er Socialister og uvidende Skolelæ ... hm! (et hurtigt Blik til Lystrup) ... Socialister og uvidende Folketalere og saadan none. Ja s k a b os et Demokrati, som har de fornødne Intelligenser — saa er vi med alle! Vi er alle Demokrater, Jørgen Siverson, vi er alle Frihedsmænd; men Gud bevare os fra nogen Sinde at faa et parlamentarisk Monarki og Republik indført her i vores lille elskede, gamle Danmark!“

„Ja, ded er ogsaa min Mening. Vi ved, hvordan at vi har 'ed; men vi ved itte, hvordan at vi faar 'ed.“

„Netop getruffen! Vi vilde faa et ... et ... et Socialistregimente. Det ligger allerede i Luften. Hvordan slar ikke Paptister og Gudsfor nægttere til alle vores menneskelige Love og

Anordninger, som Hr. Lystrup saa træffende udtrykte sig. Ingen Respekt for Lov og Retfærdighed mere! De har da hørt“ — her lod han Stemmen synke et Par Grader, puffede til Jørgen med Skulderen og skævede løndomsfuldt op til ham — „De har da hørt det skandaløse Angreb paa mig i Avisen?“

„Næh!“

„Det stod i Bladet i Gaar. Det er ham, Kommissionæren, den halte Skrædder derude. Kom med herhen i Krogen, jeg har netop Bladet i Lommen.“

„Hva' har De gjort ham?“

Besser slog ud med Haanden. „Ren Misforstaaelse! Han hjalp mig en Smule ved Handelen, da jeg solgte den brune. Saa kommer han og stikker mig en Regning paa fem Daler. „Vil De ha'e to?“ — Nej!“ — „Saa rejs ad Hekkenfeldt til!“ — Nu skal De høre:

„Herved advares alle og enhver mod at inklade sig i Pengesager med Kromanden i Rørby, da hans Ord og Løfter i saadanne Sager ikke gælder mere end Kattens.“

Hvad synes De, Jørgen Siverson? S k a n—d a—l ø s t! Men De kan tro, han faar mulet sig til Gengæld; det kommer i Bladet i Morgen ... jeg har det her i min Lommebog, nu skal De bare høre:

„En Indsender har i Gaars Dato af dette ærede Blad skrevet som følger: „Herved advares alle og enhver mod at inklade sig i Pengesager med Kromanden i Rørby.“ Fremdeles skriver han: „da hans Ord og Løfter i saadanne Sager ikke gælder mere end Kattens.“ Man tror ikke sine egne Øjne, men det staar der virkelig. Men den Slags Individier møder man med tavs Foragt!“

Besser puffede her til Jørgen med Albuen, skød Munden frem og saa op paa ham med et Sideblik, der vidnede om en uhyre Beholdning af tavs Foragt inde bag Øjnene. „Hva' — hva'? Niks pille ved das, min Dreng!“

„Hæ ja, jeg ved 'ed itte, Besser; jeg synes, De har bare skrevet a' igen, hvad han ... naa, man forstaar sig jo itte paa 'ed.“

„De kan tro, Jørgen Siverson, han kommer ikke tiere til maj.“

Sagen blev nærmere drøftet, og de kom derefter atter ind paa Tidens Vanskeligheder. „Nej,“ sagde Besser, idet de atter gik hen imod den lille Gruppe, „vi faar svære Kampe at bestaa, svære Kampe. Det kommer fra Udlandene. Jaj har i det franske Parlements Overhus hørt med mine ajne Øren, at en Taler — ok, jeg ser ham lige saa tydelig for mine Øjne, en lille hvidhaaret Mand — jaj har hørt ham sige: „Republikken er Folkenes Frelse!“ Ja, det har jaj hørt. Kajser Napoleon var selv til Stede — han sat lige ved Siden af maj —; han blev lige saa hvid i sit Ansigt som den Væg der.“

„Saa?“

„Ja!“

„Sa'e han da itte no'et?“

„Sa'e noget? Han tor'e inte, — tor'e bogstavelig talt inte. Saa vidt er det kommet i vore Dage, Jørgen Siverson, at en Kajser og Regent maa tie til, hvad aabenbare Landsforrædere siger i hans ajet Parlament. Det gjorde maj ondt for den stakels Mand. Jeg tog Mod til maj og sa'e saadan ganske ungedulgt og frit ud: „Niks forbluffen, Ihrum Majestæt, hat niks at bedeuten!“ Jeg talte Tysk, desformedelst, at jeg inte var det franske rigtig mægtig. Men De skulde se, Jørgen Siverson, hvor dette Ord af en jævn, loyal Borger gjorde ham godt. Han trykkede min Haand og græd.“

„Saah!“

„Ja!“

„Nej, jeg siger,“ vedblev Besser, „og det er min fuldeste og fasteste Overbevisning: Gud bevare os fra en parlamentarisk Forfatning! ... Ok, jeg staar her og snakker ... Stuerne er propfulde af Mennesker. Naa,“ tilføjede han og hævede Haanden til et ægte dansk, loyal Haandslag, „det glæder maj, at vi to gamle Pollitikkere er aldeles enige i Sagernes Realiteter ... ja, De kommer vel indenfor om lidt? Jeg har faaet en ganske dajlig Jamajka-Rom hjem, De kan tro, den er delikat, den er hverken socialistisk eller parlamentarisk, hi hi hi! Naa, Adjøs saa længe!“

Dermed slog han ud med Haanden og roede sig som en fed Andrik hen over Stenbroen.

Det lod til, at „Træskofolkene“ var mere modtagelige for Elektriciteten, end Lystrup havde tænkt sig; i hvert Fald sitrede Byen i lang Tid efter Kampen i Kroen. Der begyndte endog at blive Tale om Partidannelser, noget, man ikke før havde kendt til i Rørby Sogn. Unge og gamle Hjerner var blevne livede op og tumlede med Tanker, som de vel endnu ikke kunde magte, men som dog fremkaldte Interesser og gav Vind i Sejlene. Ofte kunde man se Folk, som mødte hinanden paa Gaden, standse og begynde en ivrig „Diskut“. Ved Maaltiderne drøftede man atter og atter de Spørgsmaal, der havde været paa Bane ved Mødet; og hver af Talerne fik sit Skudsmaal. De fleste gav ubetinget Lystrup Prisen. Byen var stolt af sin gamle Skolelærer. Ja, Knud var heller ikke saa væk, mente nogle; han maatte lige godt have faaet en Del Lærdom derovre paa Skolen, ellers havde han ikke saadan kunnet belægge sine Ord. „Men det var grovt, saa rødhoved“ han blev, da Lystrup stak ham den med Ovenskægget og ded.“

Ja, der blev ved Mødet trykket en Brod i Knuds Hjerte. Han vilde ikke være ved det, men den sad der alligevel. Hver Gang han saa over mod Skolen, syntes han, at der udstraalede noget ondt fra dens hvide Mure. Hvor megen Smerte og Haan havde der ikke mødt ham derovrefra!

Knud havde imidlertid faaet Blod paa Tanden og gik saa smaat i Gang med at forberede sig til en ny Dyst; men da kom der en Dag et Brev fra Højskoleforstanderen:

„Kære Knud Olsen!

Det glæder mig at høre, at Deres By endelig begynder at vise Tegn paa aandelige Interesser. Jeg tør vel antage, at De har en ikke ringe Del heri; men naar De, som jeg hører, har begyndt at tage Politikken op som Kamp-Emne, da kan jeg ikke andet end advare Dem mod at tage for voldsomt fat paa dens vanskelige Løftestænger. Hvis De vil lyde mit velmente Raad, skal De foreløbig indskrænke Dem til at høre og læse, hvad de forskellige Partier har at sige, og saaledes søge at danne Dem en uhildet og fordomsfri Overbevisning. Hold dem foreløbig til den mere rolige, aandelige Gerning, De har begyndt i Deres Kreds. Syng med de unge, søg at vække Deres Fædre-

landssind, Kærlighed til vor Bogskat, væk deres Interesse for Oplysning, for forbedret Agerbrug o. s. v. Til denne Gerning vil jeg af Hjertet ønske Dem Held og Velsignelse."

I Brevets Kant var tilføjet: „Tak for de to anmeldte Piger til Sommerskolen.“

Knud smed Brevet hen ad Bordet, da han havde læst det; men da han senere havde tænkt rolig over dets Indhold, gav han dog efter og lagde foreløbig Politikken til Side.

Den lille politiske Susen, som var gaaet hen over Sognet, havde imidlertid været stærk nok til at fremkalde adskillige baade yngre og ældre Mænds Interesse for Landets offentlige Sager. Man begyndte at holde Aviser, man tog til Valgmøder og drøftede ogsaa Dagens Spørgsmaal hjemme. I Reglen gik det saa nogenlunde rolig af; men en Gang imellem sprang rigtignok en af Bomberne i Krogene og bragte Larm i Lejren.

Knud tog dobbelt ivrigt fat paa sin øvrige Gerning baade i Hjemmet og blandt Ungdommen. Skyttekredsen var naturligvis ogsaa hans Værk. Allerede forrige Vinter havde han begyndt at forberede Sagen, og Sangforeningens Medlemmer syntes alle at være stemte for den. Da Foraaret brød frem, tog han ihærdigt fat og fik Sagen i Gang. Hver Søndag mødte han paa Skydepladsen ude mellem nogle Bakker bag Byen, ledede Skydningen og indøvede de unge i Eksercits og Fægtning.

Vi vender nu tilbage til Begyndelsen af dette Afsnit. I Dag skulde altsaa den første Kampprøve staa. Da den lille Troppestyrke — vel omtrent 30 Mand, var samlet, viklede Knud Dannebrog frem og kommanderede: „Træd an!“ Et Par Spillemand, som var Medlemmer af Kredsen, havde af sig selv givet Møde med deres Messinghorn og begyndte at gøre nogle forberedende Stød i dem.

„Og nu en rask Sang, mens vi marcherer op ad Gaden,“ foreslog Knud. „Lad os faa den, I ved nok, U n g d o m m e n s S a n g.“

Med Musikken og den vajende Fane i Spidsen drog nu Skytterne op igennem Byen, med deres blanke Eksercergeværer og broncefarvede Remingtonrifler i Hvilstilling, syngende i flerstemmigt Kor:

„Den Ungdomshigen, som suger Kraft
af Aandens druefyldte Skaaler.
som skyder opad ved Troens Saft
og gror sig rank ved Haabets Straaler,
som offervillig gi'r Haand til Pagt
med Kærlighedens og Sandheds Magt,
og som ved Barnets Drøm staar Vagt,
— for den jeg aabner Sind og Hjerte.

Lad Livets Fjender med Spot og Harm
kun smile eller vise Tænder,
lad Vellyst lokke med blottet Barm
og klappe mig med bløde Hænder,
lad Mammon række med Blink sin Pung,
lad Træthed gøre mig Vejen tung,
jeg rejser Panden, kæk og ung,
og sparker Snorene af Foden.

Lad Dværge rase kun under Muld
ved Tonerne fra Ungdomsluren:
Her er jeg, Frænder af Lysets Kuld,
til Kamp beredt mod Dværgnaturen!
Kom, Ydun, ræk mig din friske Frugt,
styrk mine Vinger til Tankeflugt,
og løft min Aand, mens stort og smukt
mit Liv sig former om min Stræben!“

Sangens Indhold laa vel lidt for højt for en Del af Skytterne, maaske for de fleste; men de sang alle med af et ærligt Hjerte, løftede af Dagens Feststemning. Tonerne kaldte Folk frem fra alle Kanter. En Flok meget unge Danskere fulgte Skytterne i Køl vandet, svingede med Huerne og gav nu og da deres Ildhu Luft i mer eller mindre højrøstede Udbrud, der just ikke stemte overdrevent skønt sammen med Sangens Toner. Gamle graa Hoveder tittede ud ad Vinduer og Døre, Piger, Bedstemødre og unge Koner med Børn paa Armene krøb op paa Stenbunker og Jordvolde for at kunne nyde Toget saa længe som mulig. Hundene glammede i Gaardene, og hist og her løb en Kat eller Høne i vild Forskrækkelse over Vej og Have. En højtidelig Sitren gik igennem Byen, det var, som Solen lyste stærkere end sædvanlig, og som Træerne dirrede af Henrykkelse.

„H'jane dog, sikket Staahej!“ raabte en Kælling, der kom løbende med en Kaffekop i Haanden ud paa Gaden. „Det har man da aldrig set Mage til i sine livskabte Dage.“

„Nej, du har Ret i 'et, Grete,“ sandede en gammel Aftægtsmand, der havde staaet og gabet med en Pøs*) i Haanden. „Ded er et forfærdeligt Menneske, den Knud, han sætter snart hele Byen paa den aa'en Ende.“

Kredsens Markør — Kristen Knort kaldet — en lille hjulbenet, grinende Pundtærsker — humpede strunk bag efter Skytterne med sin Mærkestok og Klisterpotte i Hænderne. Da han kom hen ud for sit Hus, fik han Øje paa sin nys hjemførte Ægtemage — den gamle var død for et halvt Aar siden — et langt, knoklet Kvindfolk med en tynd, sammensnerpet Mund, der maatte bringe enhver paa den Forestilling, at hun ikke havde bestilt andet i sit Liv end at tygge Slaaen. „Halløj, Mor — Hønnør!“ raabte han hen til hende og skuldrede med Mærkestokken.

„Aa, skav dig nu it' alt for tosset, Kristen ... men du godeste! har du ikke ilel taget den ny Trøje paa ...!“

„Man maa være lidt fin saad'n en Dav, Mor.“

Støjen og Sangen opslugte hendes Svar; men hendes ivrige Mundvridninger vidnede om, at det ikke var af den allerblideste Art.

Midt under Sangen drog Skytterne forbi Skolens Have. De hvide Mure, der lyste med en stærkt skærende Glans i Solen, bragte Knud til at klippe med Øjnene; men ret som han vilde trodse Skæret, drejede han Blikket udfordrende hen imod Væggene og forstærkede Røsten, medens han med en noget uklar, men ilter Følelse sang Ordene:

„Jeg rejser Panden, kæk og ung,
og sparker Snorene af Foden!“

Knud saa ikke, at en lille rystende Haand i dette Øjeblik drog nogle Kviste paa Lysthusets tætte Bladevæg til Side, og at et Par store brune Øjne stirrede spændt gennem Aabningen. Nej, den lille Haands Ejerinde skulde nok vogte sig for at give sig til Kende, allermest over for h a m. Hun blev staaende og lyttede efter Sangen, der, længe efter at Skaren var kommen hende af Syne, vedblev at tone, svagere og svagere, til sidst hendøende som de sidste Toner fra et Jægerhorn i Skoven. Nede fra den modsatte Ende af Haven lød Vandfaldets

*) Øse.

dæmpede Brusen, der ligesom opfangede og tilbagegav de sidste svage Toner, saa at hun længe efter syntes at kunne høre let henaandede Treklange lyde gennem Faldets Nynnen. Og nu forekom det hende, trods Afstanden, at hun ogsaa hørte en sagte Skvulpen og Rislen fra Dybderne under Vildskoven nede mellem Digerne. Indbildningskraften vævede svundne Sommerafteners Stilhed og Poesi om hendes Tankeverden, Mindets fjerne Skovhornstoner lød i hendes Øren, og lønlige, bundne Drømmelyde løftede sig og ligesom skjælv om hendes Hoved.

Hun rettede sig og tog til Hovedet, som om det værkede inde bag Pandens Hvælving; men snart sank hun atter hen i Mindernes vidunderlige Trylleri. Hun stirrede paa nogle visne Elmeblade, der gled let fejende frem og tilbage ved hendes Fod, Brynene drog sig tættere og tættere sammen, saa der dannede sig en dyb, mørk Fure mellem deres sorte Buer, og et Par Trækninger, hvori en Blanding af Lidelse og Bitterhed syntes at lejre sig, drog hen over hendes Aasyn; men paa een Gang, som gennemglødet af en trodsende Viljesytring, stødte hun den ene Fod mod Jorden og rettede Hovedet i Vejret, som om hun vilde sige: „Ogsaa jeg kan rejse Panden og sparke Snorene af Foden.“

„... Ej ej! her finder jeg min bortfløjne Fugl!“ lød i det samme en Røst ude fra Gangen.

Hun for sammen og vilde gaa; men Frits spærrede hende Vejen, tog hende om Livet og drog hende ned paa Bænken.

„Aah, lad nu vær' med det væmmelige Kæleri!“ gnavede hun og sled sig løs.

„Men kære Emma, hvor kan du nu igen ... jeg kommer her springende saa glad og ... og saa ...“

„Jeg har Hovedpine.“

„Igen Hovedpine! Det er dog kedeligt, altid Hovedpine. Jeg havde glædet mig saa meget til, at vi skulde gaa en Tur og sværme lidt sammen i Maaneskin i Aften.“

„I Aften? Du sa'e jo, at du vilde tage ind igen i Eftermiddag.“

„Det var ogsaa min Mening; men efter nøjere Overvejelse ... jeg kan virkelig ikke rive mig løs fra disse brune Øjne. Se rigtig paa mig! Aah, disse guddommelige Øjne! Et eneste Blik af dem ...“

„Ja vist, Sniksnak! ... Men hør, Frits, tror du ikke alligevel ... Du ved, Far er saa ked af, at du forsømmer Læsningen; han har virkelig svært ved at skaffe de mange Penge.“

Frits udstødte et Suk. „Du kan tro, kære Emma, det gør mig tit ondt, at jeg maa lægge Beslag paa Onkels Velvilje.“ Han sad et Øjeblik og saa grundende ned paa Gruset. „Hvorfor er det ikke ogsaa indrettet saaledes i Livet“ — (han hævede Blikket op mod Elmetoppene) — „at en lys, evnerig og viljeskraftig Aand formaar at bane sig Vej til sit Maal uden de dumme Penges Hjælp?“

Emma lagde Armene over Kors og lænede sig tilbage mod Stammernes Fletværk.

„Der er noget i mig,“ vedblev han, „som oprøres ved Tanken om den Rolle, som dette dumme Mammon spiller i Livet.“ Han kom nu ind paa en lang Betragtning af „Aanden og Materien“, „Ideernes Adel“ o. s. v. og sluttede med den Bemærkning: „Jeg kommer mere og mere til Erkendelse af, at min Mission vil falde inden for det ideale Livs Periferi.“

Emma havde kun hørt lidt efter; hun var igen falden i Tanker og vaktes først af disse, da Lyden af et fjernt Skud naaede hendes Øren. „Lad os gaa ind,“ sagde hun hurtig og rejste sig.

Inde i Stuen havde Lystrup og Jørgen Siverson faaet sig en lille Samtale.

„... Nej, det er, som jeg siger, Jørgen Siverson, Knud er fuldstændig forrykt — fuldstændig forrykt!“

„Ja, jeg kan itte med Knud, som han er nu; men Tøsen hun gaar jo og titter efter ham, det kan jeg godt mærke, og hvad vor Mor angaar, saa er hun og Knud faa'lig orliante.“

„Ja saa! Hvor kommer det sig?“

„Jo, det volder jo, at han saadan kan sidde og snakke helligt med hende om Biblen og alt det. Han kommer jo stændig hos vos, og saa sidder de og komfererer i hele Timer ...“

„Se se! Men det kunde dog være, at Knud kommer der af en anden Grund.“

„Ja, han kan bide sig i Næsen, kan han; for saa længe han er saa overstyrkelig og gaar og gør sig usaattes saa med den ene, saa med den aa'en, faar han“ — saa bandede Jørgen — „itte Tøsen.“

„... Holdt holdt! det maa De ikke bande paa, min Ven. Knud er trods alt sit Fjanteri en brav Fyr — jeg kender ham

jo nøje fra Barnsben — og dersom han holder af hende og hun af ham ...“

„Da vilde De vist itte gi'e Deres Minde til, at han og Emma ...“

„Hm, det er nu et Tilfælde, som ikke godt ... men for Resten hørte det aldeles ikke til Umulighederne, aldeles ikke. Man skal se Tingen paa Retten og ikke paa Vrangen, min Far; men ... naa, der er Børnene ... Hm hm! Naa, saa De tror, Rugen vil gi'e godt, Jørgen Siverson?“

Efter en noget halsbrækkende Rodemarch over en opkørt Markvej var Skytterne, dampende af Sved, men livsmodige som unge Bjørne, naaet ud til Skydepladsen mellem Bakkerne.

„Deling ... Holdt!“ kommanderede Knud. „Til venstre marcher op ... løb! — Retning til højre ... æh, Maven ind dernede, du Morten! Og stræk Knæerne, Rasmus! Saadan! Deling ... lige ud! — Gevær paa ... du hænger for meget med Bøssen, Per ... Saadan! Gevær paa ... Skulder!“

Knud rømmede sig: „Nu skulde vi altsaa ta'e den første Dyst med hverandre, — ja, jeg vil ikke holde nogen Tale til jer; men jeg vil dog sige saa meget, at dette her skulde ikke være rene bare Leg. Lad os kuns more os med at stikke til den sorte Firkant derude; men lad os dog huske paa, at ethvert Skud, vi losner, skal være et Skud til Ære for den Fane, vore Kvinder har gi'et os, for gamle Dannebrog!“ Han gav her Fanebæreren Tegn til at træde midt hen for Fronten med det ny, straalende Banner. „Præsenter ... Gevær! Og saa et Leve for vort Flag, med det Ønske, at vi alle, om det kræves, maa ha'e Mod i Brystet til at kæmpe under Dannebrog „med Gud for Ære og Ret“, som vor Konge har sagt!“

Et tredobbelt Hurra rullede ud over Marken. Enkelte af Karlene brølede igennem som Tyre og fandt, at det hele var „Spænd“, medens adskillige andre virkelig følte en vis højtidelig Kriblen inden for deres tykke, vatterede Vestebryster.

„Naa, Gevær ved ... Fod! Træd af!“

Et Øjeblik efter knaldede Riflerne lystigt mellem Bakkerne, medens Eksercegeværerne hvilede sig i Pyramider omkring Dannebrog. Solen skinnede paa de blanke Løb, der glimrede som Sølvstænger, det rødhvide Flag fyldtes nu og da af en

Luftbølge, svingede ud og lod en grøn Løvkrans og en Bue af gyldne Ildbogstaver til Syne. Skytterne var delte i to Hold, af hvilke det ene skød, medens det andet holdt Hvil. Nogle af Karlene nyttede Fritiden til at fægte, brydes og springe Buk, medens andre havde valgt den mere magelige Del at ligge paa Maven i Græsset ved en Dam tætved, hvor de, dampende af deres Piber og Cigarer, laa og gottede sig ved de andres Krum-spring. Nu og da drev en Sky af stramtlugtende Krudtrøg hen over de hvilende Grupper og blandede sig med de opstigende Ringe af Tobaksrøg. — Det var en hel lille Feltlejr.

De skydende Medlemmer var i Spænding. En Ring af sammenpressede Hoveder stirrede ned i Skydebogen, hvor Udslaget blev nedskrevet. „Hvor mange har jeg nu?“ „Hum dig lidt, Morten, og tag Labberne af Papiret!“ „Klavs har flest!“ „Klavs bliver Skyttekonge!“ „Ja, la' vos nu se det sidste Skud!“

Klavs traadte frem og lagde an. Puf! „H'rut mæ' 'en!“

Mærkemanden kom springende frem fra sin Hule, gloede en Stund tvivlende paa Skiven og gav sig derpaa til at svinge rundt med Stokken.

„Ha ha ha! Forbi ...! Buss ...!“ lød det nu i skraldende Kor.

„Saa Farvel, Danmark, sa'e Kællingen, hun rejste til Jylland!“ henkastede Klavs flot, medens dog Ærgrelsen gnistrede ham mellem Tænderne.

Da Skydningen var til Ende, aabnede en ung Gaardmand, som var Medlem af Styrelsen, og som havde haft det Hverv at tilvejebringe Præmier, en lille brunmalet Kasse og udpakkede den ene straalende Genstand efter den anden. Skyttekongen fik et Hurra, og derefter blev Præmierne uddelte.

„... Og her er femte Præmie, en Urbakke!“ raabte Uddeleren. „Hvem skal ha'e den?“

„Det er Knud, han har sytten Points.“

„Ih, hvor den er fin!“ roste Klavs. „Baade Pæller og Kruseduller ... bi lidt, det er“ — saa bandede han — „den Tingest, som Skolelær'ens Emma sad og fingererede med den aa'en Dag, da jeg var oppe med Skoletørv. Lad mig se! Jo meget rigtig! Der var saad'n en Ingretning af Guld-pæller oppe i Toppen, et Hjerte og et Kors og en anden Tingest.“

„Et Anker,“ fuldførte en.

„Ja, jeg ved ikke, hvad den hedder; men det var saad'n en ligesom en dobbelt Medekrog. Hun sad og lavede paa den, da jeg var inde og fik Kaffe; men saa i den samme Skynding kommer Lystrup ind, og vips! havde hun den nede under Forklædet og rendte hen og puttede den ned i en Kommode-skuffe ... Naa, Knud, der faar du jo en Prisang fra din gamle Kæreste.“

Nogle lo; men Uddeleren sendte dem et advarende Øjekast og rystede paa Hovedet. Knud stod og saa med flov Forlegenhed paa Urbakken.

Det var imidlertid blevet hen imod Solnedgang, og da Præmieuddelingen var til Ende, ordnede Skytterne sig til Hjemturen. Medens de trak ned ad Bygaden, istemte de med deres stærke, skingrende Stemmer følgende Skyttesang:

„Varmt har vi kæmpet paa Pladsen derude,
Sveden stod i Draaber paa Pande og Kind.
Kækt tog vi Maal af den kantede Rude,
sendte Kugler mod den med morderisk Sind.
Gik der end nogle for meget mod Sky,
rev en og anden for tidlig i Græsset,
har dog paa Skiven det susende Bly
talrige Krudtringe presset.

Varmt har vi kæmpet for Æren og Prisen:
Ros af Kvindelæber og Venners Hurra,
Præmiesmykker og Navn i Avisen,
Sølv til Riffelkolber og mere endda!
Men, Kammerater, hvis dette var alt,
hvad der ved Kamplegen ønskes og kræves,
da var dens kommende Dage snart talt,
da var vor Idræt forgæves.

Nej, Kammerater, der stiger af Legen
stærke Alvorstoner til Hjerte og Sind.
Lykken, som bort fra vor Arne er vegen,
skal ved Bøn og Arbejd igen hentes ind.
Døtrenes Længsel og Sønnernes Savn,
Harmen, som dirrer i Borge og Hytter,
Haabet, som ser mod Oprejsningens Havn,
er det, som gør os til Skytter.

Fædrenes Aand er den Magt, som os hverver,
derfor øver villig vi Øje og Arm,
styrker ved Spændingen Hjerter og Nerver,
vænner os til Krudtrøg og Riflernes Larm.

Frelese af Faren og Frihed paa Vang,
Lykkens og Ærens og Hæderens Goder,
— det er de Præmier, som vi en Gang
haaber at bringe vor Moder.“

Atter myldrede Folk frem af Krogene. Oppe bag Skolens blanke Ruder saas en sort Kalot og et Par store, runde Messing-Glarøjne samt noget hvidt, der kunde ligne en Avis. „Hvor de Bæster synger falsk!“

Pundtærskeren, der igen vandrede strunk bagefter, slog ud med Armene og svingede Klisterpotten over Hovedet.

„Dansken har Sejer vunden, Hurra, Hur ...!“ sang han, men slugte det sidste „ra“, idet han opdagede, at han havde spildt det halve af Pottens bløde Indhold ned over sin ny, brune Hvergarnstrøje. Og du Fredsens! der stod hans Lisbet henne ved Gavlen og saa Ulykken i hele dens brogede Skikkelse.

„Ja, sa'e jeg det ikke nok, sa'e jeg ikke, at du fik ødelagt din gode nye Trøje ved alle disse Tossestreger ... Gaar han og skaver sig, dette halvtossede ...“

„Det gaar a' i Vadsk, Mor.“

„Dette fordrukne Utusk ...!“ Atter en Række hurtige, iltre Mundvridninger og Nævetrusler, der syntes at spaa Utusket en trist Hjemfart.

Den aabenmundede Klavs, der havde lagt Mærke til det lille Optrin, raabte bagud: „Naa, Kristen, du vil nok faa rent paa, naar du kommer hjem, ha ha ha! Det kan nok hænds, det er en skrap Kælling, du har faatt dig der!“

„Et tive Jern!“ brumlede Kristen Knort og rystede paa sit pluskne Hoved. „Vi ha'tte væ't givt mere end i fjorten Dave, og dog ... Pokkeren sku' staa i den forsultne Skrædder derude! Gi'er jeg ham ikke fem Daler og et Par rigtig go'e Lærredsbukser for at skaffe mig en ordentlig og skikkelig Kone, og saa render han mig saad'n en Hegle paa Halsen! — Men det er nu lige meget hvikket derom, i Avten vil jeg“ — saa raspede han — „slaa lidt til Skavlerne, hvad saa Kællingen siger. Ikke sandt, Klavs? Op med Dyret!“

„Paa vore grønne En-ge, Hurra, Hurra!
Leve de danske Dren-ge, Hurra, Hurra!“

Om Aftenen fik Skytterne sig en Svingom med Sognets unge Piger i Bessers Sal. Blandt alle de glade Mennesker ved Skyttegildet var der sikkert ingen, der sugede graadigere af Glædens Nektar end Besser selv — denne lille, svedende, sludrende Ti-Lispunds-Kødklump med røde Vorter og olieblankt, glatkæmmet Haar. Han befandt sig, sagde han selv, ved et overmaade godt Befindende, hvilket gode Befindende steg til en sand Svimmelhed af Velvære, hver Gang han henvendte et Ord til Ellen, og hun i den Anledning gjorde en smilende Trækning med Munden. Besser drog Slutninger af disse Smil, og i et Anfald af ukuelig Omfavnelsestrang vovede han, da han en Gang svømmede forbi hende, at spænde hende om Livet med sine smaa Kød næver, samtidig med at han med hældende Hoved tilkastede hende et af sine mest uimodstaaelige Smil; men hun var udannet nok til at lønne denne Tilnærmelse med et kraftigt Knohug over hans Haåndled: „Se, De ka' holde Døres fedtede Labber hos Dem sæl'!“

„He he, det er jo Spøj, kære! Man skal jo spøje lidt saadan en Aften.“

Men Ellen var ikke af den Slags Piger, der „spøjer“ med Omfavnelser. Hun var vred. Dog blev hun senere forsonet, da Besser — det vil sige en ærbar og pæn Besser, ikke den anden, pjankede Besser, — indbød hende og et Par andre Piger samt Knud og en anden yngre Mand til at „nyde en Limmenade“ inde i hans eget Værelse.

Da Knud noget ud paa Natten kom hjem, tog han Urbakken frem og saa atter paa den. „Tro, Haab og Kærlighed!“ mumlede han med bitter Spot i Rynkerne om sin Mund. Længe blev han staaende med den i Haanden og saa hen over den imod Kakkellovnsfoden. Gamle Tanker, som han troede for længe siden gravlagte, rejste sig i hans Indre og satte Fart i Blodstrømmene, som pulsede ud fra hans Hjerte. Det var, som der blev aabnet for den ene lønlige Fold efter den anden i hans Indre, og som gammel Bitterhed sprang frem af Gemmerne og satte sig klemmende og stikkende om hans Hjerte. Paa een Gang gav han et vildt, heftigt Kast med Hovedet, flængede Urbakken midt igennem og smed Stumperne af al Kraft hen ad Gulvet.

„Saa kommer jeg rigtignok igen paa Lørdag og skal da se at faa trukket Frederik Holst med, som du saa tit har talt om ... aa, jeg trænger saa frygtelig til Rekreation, kære Svigerpapa!“ havde Frits sagt, da han tog bort Mandag Formiddag. „Og desuden har Emma bedt mig saa meget om ...“

„Nej, der tager du fejl, Frits; jeg har ikke med et eneste Ord ...“

„Jaja, men du fortalte dog med saadan en sød lille Lokkestemme, at Jørgen Siversens skulde have Høstgilde.“

„Naa!“ havde da Lystrup sagt, „se nu du skrupper af, Frits.“

Efter at Frits havde opbrugt de Penge, hans Forældre havde efterladt sig, havde Lystrup maattet gøre temmelig dybe Greb i sin Skuffe „for at holde Fyren oppe“. Paa Grund heraf og i Kraft af den Myndighed, han mente at burde gøre gældende som Svigerfader, havde Lystrup ofte følt sig tilskyndet til alvorlig at paamine Frits om at vise Flid ved Læsningen, hvilket han mente, der kunde være saa meget mere Grund til for den gode Frits, som det ene Aar gled hen efter det andet, uden at Fyren fik nogen Eksamen. Frits havde imidlertid stadig forstaaet at berolige den gamle. „Nu, Tiden vil vise, hvad Indhold der egentlig er i ham,“ tænkte Lystrup ofte; „men jeg gad vidst,“ tilføjede han stundom i sit stille Sind, „om han ikke tager baade mig og Tøsen ved Næsen.“

Der skulde som sagt være Høstgilde hos Jørgen Siversens.. Knud blev naturligvis bedt med; men han havde en Kamp med sig selv, inden han bestemte sig til at gaa derned; thi han vidste, at Skolelæreren og Emma — maaske ogsaa Frits — vilde komme med. Frygten for at blive regnet for en Kryster, der ikke turde møde frem „med oprejst Pande“, overvandt dog hans Betæneligheder. Hvad havde han i Grunden at være ræd for? Havde han ikke vist Lystrup, at han turde møde ham i aaben og ærlig Kamp? Ved at tænke rigtigt over sin hele Stilling, over det Liv, der allerede spirede saa kraftigt frem i Sognet, i hele Omlandet, fandt han, at han nok i Grunden havde Ret til at være lidt stolt. Var der ikke allerede skudt saa grundig Breche i den gamle kinesiske Mur om Sognet, at dette nu kunde betragtes som aabent for Livsrørelserne udefra? Han var ikke fri for at nære et vist overmodigt Haab om, at han og hans Hjælpere i en ikke alt for fjern Fremtid

turde raabe det første Hurra som Sejrherrer, til vel fortjent Ydmygelse for dem dernede bag de hvide Mure. Nu vel, han vilde gaa med til Høstgildet; der var ikke noget at betænke sig paa. Desuden kunde han virkelig have Lyst til at faa sig en Svingom med Ellen, den trofaste, rare Ellen, der altid var saa venlig imod ham.

Knuds Forhold til Ellen havde altid været venligt, men heller ikke mere. Han vidste godt, at Folk i Byen betragtede det som en afgjort Sag, at han skulde „ha'e Jørgens Ellen“, og han troede ogsaa at have set saa meget i Pigens Øjne, at hun ikke vilde sige Nej, om han rakte en Haand frem. Nu ja, det var nok ikke den værste Ulykke, der kunde times ham, at blive gift med Ellen. Hun var en flittig og ordentlig Pige, og hun kunde bringe ham en grundmuret Medgift, søn det vilde være dumt at kimse ad. Naar alt kom til alt, var hans Forbindelse med hende maaske kun et Tidsspørgsmaal.

Der var allerede næsten fuldt af Gæster, da Knud traadte ind i Gildeshuset. Dansen gik lystig oppe i Storstuen. Gamle Jørgen Siverson, der i Dag var i et straalende Lune, havde lige mishandlet sit eget Legeme ved at træde en „sindig Vals“ og kom pustende og svedig ind i Dagligstuen, fulgt af et Par andre ældre Mænd.

„Nu har vi arbejdet, Kristen Pæsen, nu ska' vi ha'e Brændevin,“ sagde han og tog Karaffen. „Hvad! der har vi jo Knud! Goddag, Knud, og velkommen! Sid op ved Bordet og faa dig en Ævleskive og en Dram — værsgod!“

Knud saa sig om i Stuen. Der var ingen af dem, hans Øjne søgte; men han kunde høre Lystrups Røst oppe fra Mellestuen, og de unge var vel oppe i Øverstestuen. Han satte sig op ved Bordet og begyndte at bide i en af de kæmpemæssige Æbleskiver, som Karen Jørgens skød hen for ham; men han havde Læs med at faa den ned; Hjertet sad ham oppe i Halsen og stoppede for Dejgklumperne. Da kom Ellen og Emma, begge blussende varme, gaaende Arm i Arm ind igennem Stuen. Det gav et Ryk i begge Pigerne, da de fik Øje paa Knud; men Ellen fattede sig hurtigt og gik hen og rakte ham Haanden, hvorimod Emma aandepustende udbrød: „Aa, nu glemte jeg ...!“ og fo'r tilbage til Øverstestuen. „Nu er jeg da fri for at hilse paa hende,“ tænkte Knud med lettet Hjerte.

Lidt efter gik han op i Mellestuen og hilste paa Mændene,

som sad deroppe, ogsaa paa Lystrup, der meget venlig gengældte hans Hilsen.

Oppe i Øverstestuen, lige ud for Døren ind til Mellemstuen, sad Frits ved Siden af den tidligere nævnte Frederik Holst, en med den lystrupske Familie langt ude beslægtet Student, som var fulgt med Frits ud til Skolen, og som naturligvis var gaaet med Familien over i Gildesgaarden, hvor man vidste, at han vilde blive modtaget med Gæstfrihed. I det Øjeblik, Knud traadte op i Mellemstuen, fik Frits Øje paa ham og hviskede til Holst: „Der har vi ham, jeg har talt om . . . det er ham der med Skægget . . . hva', ikke sandt? et skrækkelig dumt Fjæs!“

„Det synes jeg da egentlig ikke,“ svarede Holst, der havde sat sin Lorgnet for Øjet.

„Sys . . . s . . . s! ikke saa højt, du! Og som sagt, ikke et Ord til Emma om ham!“

„Ikke et Ord . . . ? Hvad skal det egentlig sige?“

„Hm, jeg kan gerne betro dig det.“ Og med Haanden om Munden hviskede han nu Holst det ene Ord: „Ungdomsforvildelse!“ i Øret.

„Aha, du er bange for, at . . .“

„Bange! Ha ha ha ha, det er brillant! . . . Naa, der har vi min Sandten Faust-Vals. Tra la la ladida! Hvad gi'er du mig for de Toner? . . . Aa nej dog, se hende der, den tykke med de blaa Uldhoser og Træsko! Aa, hun er ubetalelig, hva'?“

„Det er maaske en fattig Huskone, der aldrig har haft Raad til at købe sig et Par Sko.“

„Aah, du tager det altsammen saa overlegent.“ Frits blev lidt stødt. „Jeg er nu tilbøjelig til at se disse Mennesker fra den humoristiske Side. Der ligger virkelig for mine Øjne noget vidunderlig morsomt og naivt i alle disse Menneskers Ansigter og Bevægelser. Denne Umiddelbarhed, denne ufri-villige Komik, dette brede Naturgrundlag . . . se, der kommer nu Husets Chef — buh! med sin laadne Kabuds ned over Ørerne. Han sveder formelig Tran; men tror du, han lægger Huen et Øjeblik? Aah, han er kostelig, jeg skal senere have fat i ham. Se nu en Gang paa dette tykke, rynkede, dumt grinende Hoved, som nikker til alle Sider — hva'?“

„Jeg finder slet ikke noget grinagtigt hverken ved ham eller ved de andre; du maa huske paa . . .“

„Aah, du med dine hyper-demokratiske Anskuelse!“ afbrød Frits ham og vendte sig til en anden Side.

Knud befandt sig slet ikke vel i disse Omgivelser. Han søgte hele Tiden at have Øje med Emma og Frits, for at han kunde vælge sin Plads saa langt fra dem som mulig. Af og til dansede han et Par Omgange med en af Konerne eller med Ellen, der tavs, men med bankende Hjerte lod sig føre rundt af hans stærke Arm; men der var en vis Uro over ham hele Tiden, og han ønskede bare, at han snart var vel ude ad Døren igen, ude i den friske Luft, hvor han kunde aande med lette Lunger.

Ud paa Aftenen blev det lange Egebord i Dagligstuen dækket, og en Del af Gæsterne, der havde gjort Tegn til Opbrud, blev bænkkede om det, medens de unge vedblev at danse. Lystrup sad ved Bordenden. Han spiste og drak af Hjertens Lyst og talte uafbrudt. Først henimod Slutningen af Maaltidet fik han Øje paa Knud, der sad i Halvmørke ved den anden Bordende.

„Hvad! der sidder jo min gode Ven Knud nede! Naa, Knud, du var nok ude med Tropperne i Søndags.“

Lystrup var ingenlunde i ondt Lune; men han kunde ikke lade være at give Knud nogle Hip, og inden noget Menneske anede det, var de to Modstandere paa Livet af hinanden.

„Det er nogle meget — nogle meget fædrelandske Indretninger, disse Skytteforeninger.“

„Det synes jeg ogsaa.“

„Der er noget ædelt i, at de unge Helte saadan frivillig ofrer Liv og Blod for gamle Danmark.“

Knud tav.

„Men tror du nu ogsaa, Knud, at dine Helte vilde holde Stand, om Tyskerne en skøn Dag dumpede ned midt i Rørby?“

„De kunde vel i alt Fald bedre holde Stand, naar de forstod at bruge en Riffel og en Sabel, end dersom de aldrig før havde haft fat paa nogen af Delene.“

„Høh! Jeg kunde næsten ønske, at der vilde dukke bare en halv Snes Pikkelhuer op her i Byen en Søndag Eftermiddag — du Fredsens, hvor du og dine Skarpskytter vilde smøre Haser til alle Sider!“

Folk lo. „Bravo, Bravo!“ raabte Frits, der tillige med Holst

og flere andre havde taget Plads henne i Mellestuedøren. Lystrup drejede Hovedet om: „Gaa du bare op og dans, Frits.“

Pulsslaget standsede et Øjeblik i Knuds Hjerte, men dundrede brat frem med fornyet Styrke. Han sendte Frits et knusende Øjekast, og da han i det samme saa et Glimt af Emma, der stod bag de andre og saa paa ham — saa vidt han kunde se — med et overmodigt Spottesmil, fo'r der ligesom et glødende Lyn igennem ham.

„Det kan De sige, at De ingen Mening har om, Lystrup. Desuden maa jeg fortælle Dem, at vor Skytteforening just ikke er beregnet paa at genne Tyskerne ud af Rørby.“

„Ikke det? Hvad er da dit høje Formaal?“

„De ved vist godt selv, hvad Skytteforeningerne skal gøre Gavn for; men ellers kan jeg godt sige Dem det, det kan jeg meget godt; for de skal bøde paa den korte Uddannelsestid, vore Soldater har, og vække noget Liv i de unge og nogen Eftertanke om, hvad Fædrelandet kræver af os alle. Ja; saadan har jeg forstaaet det.“

„Vække Liv! Der har vi Humlen, sa'e Per Brask. Høh, Liv! Ja, det er en efterspurgt Vare i vore Dage: Liv i Skolen, Liv i Kirken, Liv i Politikken! Det kan nok være, der er Liv i Kludene paa Folk i vor Tid. Hvad siger De, Jørgen Siversen? Vi gamle Dødbidere, som ikke kan være med at rende omkring og raabe med Liv, vi er ikke regnet for meget nu for Tiden.“

Jørgen lettede paa sin Hue og klæde sig i Nakken. „Hva' ska man sige til 'ed, Lystrup? Hver har sin Av'kat at trække med ... men rør nu Glassene, Folk — værsgod, Knud og I andre! Det er bedre at drikke end at sidde og skænd's.“

„Skænd's?“ udbrød Lystrup. „Nej, lad os ikke tale om at skænd's, — hvad, Knud? Vi er lige gode Venner, fordi vi siger hinanden vor Mening rent ud af Posen.“

Det mente Knud da ogsaa.

„Nej,“ vedblev Skolelæreren efter at have taget sig en Slurk varm Punch, „jeg kan sandt for Dyden ikke med alt dette nymodens Liv. Det kribler mig helt ud i Neglene, hver Gang jeg ser allé disse velsignede Livstegn. Vi svømmer jo formelig i Liv over hele Landet. Saa kommer der en, saa en anden og holder os sin Livs-Eliksir under Næsen — hu hej! saa maa vi ha'e det og saa det i Gang! Saa skal Landet

frelses ved Højskoler, saa ved Skytteforeninger og saa ved hundrede andre Ting. Her i Rørby frelser vi for Øjeblikket Landet ved at rende ude paa Per Grejsens Brakjord og plaffe og lege Soldater — høh!”

„Ja De river ikke Skyttesagen i Stykker med den Slags Brækjern, maa jeg sige Dem. Jeg synes for Resten, at det tager sig lidt underligt ud, at en Mand i Deres Stilling kan ta'e saadan fat paa en Sag, som er rejst alene af Fædrelandskærlighed, og som støttes af høje og lave hele Landet over.“

„Stop stop! ... „Fædrelandskærlighed“? Jeg tager min Hat af for Fædrelandskærligheden; men hvad er det reele Udbytte, hvad fører al denne Syngen og Plaffen til? Det kan ikke nytte, at I tror paa, at Tyskerne skal blive bange for Olger-Danske-Folket og krybe i Musehuller ved at høre om alle de drabelige Skarpskytter, som „fylker“ sig under Dannebrog heroppe paa vore Brakmarker, eller ved at høre dem sjunge, at „det dundrer under Ros, der de danske Krigsmænd udride“. Høh! Tyskerne lader sig ikke saa let kyse.“

„Det er heller ikke Meningen med Skyttesagen at kyse Tyskerne eller noget andet Folk, men kun at styrke os selv. Jeg mener, det er en god Ting, at de unge lærer at skyde, lærer Gymnastik og Fægtning og kommer sammen for at høre gode, oplysende Foredrag og synge Fædrelandssange. Jeg mener, at det er alt sammen noget, der kan bidrage til at bringe en god Aand ind i Hæren og i hele Folket. Det kan da ogsaa bevises med sort paa hvidt, at de Karle, som har været med i Skytteforeningerne, de er ikke alene de skrappeste Skytter, men de raskeste og bedste Soldater, saa det kan dog være, at Udbyttet er større, end De tænker. Men Sagen er den, at De slet ikke kan forstaa hele det ny Liv, som er brudt frem i vort Folk, for De staar endnu med begge Støvlerne i det gamle.“

Lystrup blev ham ikke Svar skyldig; men den lille Fægtning gik nu mere og mere over i et uforstaaeligt Brus, idet en Del andre Røster løftede sig og blandede sig sammen i et summende Samtalekor. Der var kommen Liv i adskillige af de gamle søvnige Øjne. To og to vendte Bordfællerne sig imod hinanden, slog ud med Suleben og Brødskorper, talte ivrigt om Krigsvæsen og drøftede brændende Politikspørgsmaal.

Idet Knud rejste sig, hørte han Lystrup sige ganske højt til Per Grejsen: „Jeg skulde ikke have noget af at have dem røddende hver Søndag og træde min Mark ned.“ — „Det skal ogsaa være forbi nu med de Tossestreger,“ svarede Per. Knud tænkte dog ikke videre over dette, men gav sig til at søge efter sin Hue.

Dansen gik endnu lystigt oppe i Storstuen. Frits havde faaet fat i vor velkendte Pundtærsker og sad og gjorde „humoristiske Studier“, der væsentlig bestod i at iagttage Virkningerne af de talrige Glas Punch, som han ved idelig og idelig Skænken og Klingen fik tyttet i Manden. Kristen Knort gav sig med et usigeligt Velbehag Punchens glade Aander i Vold.

„En Puns er begæret for os her,
stor Sorrig i Hjæ-er-det jeg bær;
men for Punsen vil vi sjunge,
saa læn-ge vi er un-ge
og være rask' og muntre i vort Lav!“

sang han med Forglemmelse af „Heglen“, Skrædderen og al Livsens Sorrig og Viderværdighed, idet han med svømmende Glæde vendte Øjnene op mod Loftet, svingede Hovedet til Siderne og spilede Næseborene op, saa de tog sig ud, som en Handskemager lige havde haft sit Udspiler-Apparat oppe i dem og givet dem et fornøjeligt lille Tryk udad. For øvrigt var Manden, trods Frits's ihærdige Mundskænker-Udholdenhed, ikke mere fuld, end at han, hvad Øjeblik det skulde være, kunde have taget „et Bed“ med sin Plejl i Loen; derimod havde Hr. Frits selv, inden han anede det, pimpet sig op i en „meget animeret Stemning“, der ikke var fri for at aabne den gamle, sejge Pundtærsker Lejlighed til Studier af samme ovennævnte Art.

Oppe i et Hjørne af Mellemstuen sad Emma med Armene over Kors og stirrede paa et Bundt Svovlstikker, der laa paa Bordet. Knud maatte have set fejl; der var ikke Spor af Spot i hendes Ansigt, ikke en Gang Spor af Smil. Hun sad med Overkæben skudt ind mellem Tænderne og lod Tankerne glide tilbage over den nylig førte Samtale. Det var første Gang, hun havde set Kampens Glød paa Knuds Kinder. Hvo kunde nægte, at hans Meninger havde et Underlag af Sikker-

hed, at der i hans Øjne var en Glans, som man kun ser i en vaagen Mands Blik!

„Aa, søde Emma,“ bad Frits, der med eet kom styrtende ind til hende, „kom dog op og se et uforligneligt Eksempplar af en Pundtærsker!“

„Nej, gaa væk, lad mig sidde alene!“

„Hm — igen Hovedpine,“ mumlede han og gik tilbage til sit Eksempplar.

Emma fortsatte sit Tankeløb. Hvo kunde nægte, at der var en vis modig Klang i hans Ord, at der gik ligesom en ung, frisk Higen gennem hans hele Tankegang! „Aah, Blæst og Humbug!“ udbrød hun paa een Gang for sig selv og slog til Svovlstikkerne, saa de fløj ud af Hylsteret og spredtes over Bordet. Og nu viste der sig virkelig et Par smaa spottende Fordybninger mellem Musklerne ved hendes Mundvige. Maa-ske havde Knud dog set rigtigt alligevel.

Knud havde imidlertid gjort sig færdig til at gaa. Han vilde bare gaa op i Storstuen for at give Musikanten Spillepenge; men idet han gik igennem Mellemstuen, kom Holst hen og slog ham paa Skulderen: „Maa jeg tale et Par Ord med Dem, før De gaar?“ Inden Knud vidste af det, var han dragen ind i en ny ivrig Samtale om Tidens Røre. Han vendte Siden til Emma, saaledes at hun tydelig kunde sidde og se paa hans Ansigt, hvis mandige Linier traadte skarpt frem i Lysskæret.

Halv skjult bag et Par tykke Huskoner stod Ellen i Storstuedøren tætved og lyttede efter, idet hun af og til drejede Øjnene fra Knud hen paa Emma og betragtede hendes Ansigt med et skarpt Iagttagerblik.

„... Men jeg skal sige Dem, hvordan vi før havde det her i Rørby“, hørte man Knud sige. „Da gik vi alle og sled i den gamle Sele, — ikke en eneste Mand i Sognet havde Tanke for nye Forbedringer eller for en bedre Lærdom eller nogen Ting. Mændene havde ikke andet at snakke om end saadanne Dele som, hvor gammel Per Grejsens den røde Plag var, og hvor mange Læs Møg Jørgen Siverson havde givet sin Brakjord. Konerne snakkede bare om deres Dynevaar og Spind eller om, hvornaar der skulde være Barsel der og der. Karlene laa og snuede paa Bænkene om Vinteraftenerne og gik og drev med Piben mellem Tænderne om Søndagen.“

„Maa Bønderne kanske ikke mere tænke paa deres Bedrift?“ spurgte en Gaardmand — Jørgen Siversens Nabo — som stod og lyttede efter.

„Jo, det maa de gerne, Mads; de skal netop tænke meget mere paa den end før, men paa en hel anden Maade; for de skal tænke paa at indføre nyttige Forbedringer, ta'e deres gamle Grunker op fra Kistebunden — hvem der har nogle — og sprede dem ud over Marken, hvis du forstaar mig. De skal fodre deres Kre'tur noget bedre og lære at tage noget ind for deres Mælkeri; men de skal ikke tænke alene paa deres Bedrift; for der er noget højere i Livet at stile efter end Heste og Køer og alt det. Vi maa dog tænke paa, Mads, at Vorherre har givet os en Aand, der er meget bedre end Kroppen, og derfor skal vi sætte det aandelige Liv over det legemlige. Det er først derved, at vi bliver til rigtige Mennesker.“

„Fuldkommen rigtigt!“ udbrød Holst og slog igen Knud paa Skulderen. „Det er virkelig fornøjeligt at høre en saadan Røst fra Bondens egen Lejr!“

„Ja,“ faldt Mads ind, „jeg er ikke højlærd nok til, at jeg kan besvare mig her; men jeg bliver nu lige godt ved at være af den Formening, at Bonden han skal blive ved det, han er oplært til ...“

„Det vil jeg netop ogsaa ha'e, han skal; men han skal ikke bare være en Arbejdsmaskine paa to Ben, du. Er det ikke forfærdeligt, at Hundreder iblandt os gaar deres hele Liv igennem og roder med deres Møggrebe, deres Tøndesække og Smørbøtter, uden at bryde sig det mindste om deres Aands Udvikling. Mens andre styrer Land og Rige eller kæmper for Frihed i Menigheden, for Oplysning og øser Glæde og Forfriskning af Kunst og Videnskab, saa gaar vi herude — mange af os da — og herser frem og tilbage i den gamle Trommeromme ligesom et Barn i en Gangvogn, — uden at komme længere og uden at ane, hvad der er uden for vor lille snævre Ramme. Saa en Dag kommer Døden og piller os væk, saa bliver vi puttet ned, og saa er det forbi! Er det et Menneskeliv? Nej, vi maa ud af Gangvognen, Mads, ud over Rækværket og være med der, hvor Aandslivet rører sig stærkt og kraftigt. Vi maa lære noget, vi maa se at blive lukkede op, saa alt det store og skønne, der er i Livet, kan

skinne og varme ind i os — saa kommer der Tanker op derinde, kan du tro, saa kommer der Fart i Blodet. Vi maa være med i Menighedslivet, være med at arbejde paa Samfundets Udvikling, vi maa lære at glæde os over vore Digteres og Kunstneres Arbejder, lære at beundre Naturens Størværker. Vi maa sprænge det gamle, træede Bonde-Hylster og se at komme ud i Sol og Frihed, vi maa vise, at vi Bønder baade vil og kan bruge vor Menneskeret og leve et helt og fuldt Menneskeliv!“

I det samme drejede Knud Hovedet mod Emma som for at vise hende, at han godt vidste, at hun sad og hørte det hele. Men hvad saa han ...? Blussende, hurtig aandende, revet med af Varmen i hans Ord havde hun rettet sig i Sædet, næsten hældet sig frem imod ham, og i Stedet for et spottende Smil, som han havde ventet, mødte der ham et Blik, fuldt af Beundring og Samhu, varmt og ildhuet. Men ret, som om hun tog sig selv i en skæbnesvanger Selvforglemmelse, slog hun hurtig Øjnene ned, rødmede helt op i Tindingerne og gik sin Vej med et af disse sædvanlige Slag med Nakken.

Knud saa efter hende, forbavset, forundret, forglemmende alt omkring sig.

„Hj'ane dog, hvad gaar der a' dig, Ellen?“ skreg i dette Øjeblik den ene af Huskonerne forfærdet .. „du er jo lige saa hvid i .. ta' dog fat i mig, Barn! du triller jo om! .. Kirsten, rend ud i Ste'set og ta' en Kop Vand, skynd dig!“

„Aa Snak!“ hviskede Ellen aandeløs, „er det noget ... er det noget at gave saadan op for! Det er jo bare lidt Kvalme ... gaa væk og lad mig komme lidt ud i Haven!“

Knud havde under den almindelige Tummel ikke en Gang lagt Mærke til, hvad der foregik bag ved ham, men vedblev at stirre hen imod Døren, hvorigennem Emma var gaaet. Hvad i al Verden var det for et Blik, han der uforvarende havde opfanget? Var hun med i Kampen? Og paa hans Side? „Aah, jeg er jo tosset,“ tænkte han omsider og gav sig atter til at tale med Student Holst og den anden Mand.

Kl. 12 kom Knud hjem; men han fik ikke megen Søvn den Nat. Musikken, Valsetrin, Latter og Raab svirrede i forstyrret Virvar gennem hans Hoved, tæt hvirvlende om hans Sanser og dog klingende som fjerne Dønninger af tusinde sammen-smeltede Lyde. Og midt i Virvaret, midt i Synernes brogede

Billedrække stod en Kvindeskikkelse og saa paa ham med store, vaagne Øjne. Han laa og støttede Albuen mod Hovedgærdet og stirrede paa en blank Strime af hvidt Maanelys, der skød sig tværs over Gulvet, og i hvis skære Klarhed Kvartskornene paa Bræderne funkede som smaa Diamanter. Den ene brusende Stemningsbølge gød sig hen over den anden i hans Indre. Han tænkte tilbage paa gamle Dage, da denne fristende Kvindeskikkelse aandede ham sin skalkagtige Friskhed, sin uimodstaaelige Livsfyrighed ind i Sjælen, og det var, som hans Hjerte atter mærkede en Skælven af Kærlighedsrusen fra hin Tid.

Men da for et isnende Minde gennem hans Hjerte, Mindet om hin Juledag. Hans Pande drog Rynker, han følte paa ny ligesom et flængende Snit over Hjertet. Og Minderne om en Række Spottesmil og haanende Nakkekast baade fra ældre og nyere Tid tirrede atter Lidenskaben op i ham. „Ja, har hun ikke gjort Nar af mig al sin Tid? Men hun skal ikke gøre Hovedet fortumlet paa mig tiere!“

Da saa han igen disse gennemtrængende brune Øjne, hans Tanker forvirredes, brødes som i en vild Kamp, en sød men haabløs Henrykkelse kæmpede med Bitterheden, Indbildningskraften hvirvlede omkring med hans Tanker, som Vinden med Havskummet over Brændingerne. Han hørte hendes skælmske Klokkestemme, han saa hendes sorte Haar gnistre i Sollyset, han mærkede atter den Duft af Friskhed, af noget uforklarligt, rusende, som saa ofte havde bragt ham i en Slags forvirret Henrykkelse. Medens hans Hjerte bankede med hurtige, dumpe Pulsninger, legede de mest vanvittige Indbildninger i hans Hjerne. Hun kom ham i Møde med forgrædte Øjne: „Tilgiv mig, Knud, jeg kan ikke holde det ud længer!“ — Saa var hun bleven hans Hustru. Han sad med hende paa Skødet henne ved Kakkellovnen. De talte om deres Lykke, om Sang, Oplysning, Frihed, alt det bedste i Tiden. — „Ja,“ sagde hun, „Far forstaar det ikke, du har hele Retten paa din Side ...“

Netop i det Øjeblik, han saaledes gav sig hen i Indbildningernes hedeste Rus, tudede en Ugle uden for Vinduet og flængede med sit Skrig hele Indbildningskraftens fine Billedvæv. Det lød næsten, som om nogen raabte om Hjælp. Han for op og saa sig om i Stuen, og i samme Nu stod alt klart

for ham, skærende klart: Frits, Lystrup — hele Virkeligheden, sammentrængt i een eneste fortærende Tanke. „Ja, jeg er tosset — forrykt!“ udbrød han højt, smed sig tilbage i Sengen og klemte Hænderne mod sine Tindinger.

Forinden Lystrup og hans Følge havde forladt Gildeshuset, forefaldt der et Optrin, der nær havde sat en Stopper for hele Lystigheden. Frits, der omsider var bleven mæt af Pundtærskeren, følte en uimodstaaelig Lyst til at vælge sig en ny Genstand til Behandling, og da Jørgen Siverson netop i det Øjeblik, da den unge Mands Livsaander tumlede sig i deres vildeste Ustyrlighed, kom gaaende forbi ham med to dampende Glas Punch i Hænderne, sprang Frits op, slog den gamle paa Akslen, saa den varme Vædske sprøjtede ud over begge hans Hænder:

„Naa, gamle Hr. Drivertsen . . æ . . æ, hvad jeg vilde sige: Sivertsen! hvorledes har man det saa under den laadne?“

Jørgen, der godt havde lagt Mærke til Forvrængningen af hans gamle, ærlige Navn, og som desuden blev lidt ærgerlig ved at se det meste af Punchen spildt, udbrød:

„Hoj hoj hoj! La' vos itte spille Guds Gaver!“

Han satte Glassene paa Bordet og tørrede sine Hænder paa Bukserne. „Naa,“ tilføjede han ligesom undskyldende, „ded haar da'tte no'ed aa betyde mæ di Par Draaver! . . Men hvodden vaa' 'ed? je' synes, der røg no'ed hvidt no'ed ing under Bor'et.“

Det var en Guldlorgnet, som var fløjet op af Frits's Vestelomme, idet han selv for op.

„Aah, det var min Lorgnet; her er den.“

„Han gik da'tte i Stykker?“

„Nej, den er ganske hel.“

„Ded vaa' dog en faa'lig fin Ingrætning, den. Hvad! ded er jo et Par Glarøjne!“

„Ja, hvad synes De om saadant et Par Glarøjne? Saadant et Par har De nok aldrig set?“

„Næ, it' ded je' ved aa.“

Kaadheden, ægget af Punchens rusende Virkninger, kriblede den unge Mand i Panden. Skævende til et Par unge Piger, der stod i Nærheden, blinkende med Øjnene vedblev han:

„Det er saamænd fra saadanne Glarøjne, at vi Medicinere har al vor Visdom.“

„Saah... aa! Hvodden ded?“

„Jo ser De, Jørgen Siverson, der er igennem saadanne Glas, vi undersøger „Mexinen“ og „Pællerne“, førend de bliver sendt ud paa Landet.“

Det tog til at varme den gamle Mand op i Tindingerne. „Hum!“ Han rev sig et Par Gange i Nakken og gjorde Tegn til at ville dreje omkring og gaa sin Vej.

„Nej, bi lidt, De skal have rigtig Beske'en og Re'lighed paa det hele,“ vedblev Frits og hivede Manden tilbage ved Ærmet.

„Frits!“ lød en irettesættende Stemme bagved. Det var Holst, der havde hørt og set det hele. Frits var imidlertid alt for optaget af sin Færd til at agte paa nogen Advarsel. Han blinkede atter til Pigerne:

„De maa vide, Jørgen Siverson, at der i alle Vædsker findes nogle smaa bitte Dyr, som hedder Infusionsdyr, og de er forgiftige; derfor maa vi sidde og fiske dem op med en Pren, inden Mexinen bliver udleveret fra Apotheket.“

„Naah... aa!“ Jørgen Siverson var nu bleven rødbrun i Ansigtet og tog til at rømme sig paa en betænkelig Maade. Han bøjede sig frem, spyttede, strøg sig om Munden med Haandfladen, stak Tommelfingrene i Vestens Ærmegab, hældede Hovedet lidt til Venstre og sagde derpaa med fyndigt Eftertryk paa hvert Ord:

„Hør — nu — ska' — je' — si'e — Dum — noget, Hr. Fritsemand, De er en rigtig Vindsak, er De! Tror De itte, at je' meget godt forstaar Meningen med alt dette hersens?“

Uvejret var trukket langsomt op, men kom frygteligt, da det brød løs. Hænderne hang og dirrede i Tommelfingrene, Øjnene blev store og runde som Tremarker, og Næseborene gik ud og ind som paa en vild Hest.

„Men ded æ itte den føste Gang, du vil trække mig til Vands i mit eget Hus — ja je' siger itte aan't end som du til dig, for du æ d'atte aan't end som en forsulten Landløver, som render og drevser omkring fra den ene Ende a' Landet til den aa'en. Je' haar meget godt forstaaet alle dine Flovserier, ded ka' du være muggen om, je' haar, og dersom du kommer tiere til mig med den Slavs, saa ska' je'“ — her indskød han en frygtelig Ed — „lære dig at holde din Næse hos dig sæl,

ded ka' du være dig forvissen om!" Han slog i Bordet, saa det rystede i Stuen.

Lystrup, der ikke havde lagt Mærke til Sammenstødet før nu, rettede sig brat og spurgte: „Hva' ... hvad er der paa Færde?“

Frits, der af Forskrækkelse var bleven ganske klarhovedet, spillede den forundredes Rolle og stammede: „En .. en lille Spøg, kære Onkel. Manden bliver rasende, fordi ...“

„... Der er osse no'ed, der hidder Skik og Orden i et Bundehus,“ vedblev Jørgen Siverson og bankede med Knoerne i Egebordet, „om osse vi itte ka' snakke fint og skrave yd med Benene. Og du ka' stole paa, min Dreng, at den gamle, som staar her, la'r sig itte spille paa Næsen a' saadden en Vipstjært, om osse du røjler dig op med Glarøjne og Ovenskæg.“

„Men for Pokker,“ udbrød Lystrup igen og rejste sig, „hvad er der dog paa Færde?“

„... Saadden en forrendt Kevenhavner! Kommer her springendes hver aa'n Stund og overbegriner vos Bønderfolk! Tror, at vi æ alle sammen baare Taaskehoveder og Kydpan-der, som enhver forrendt Av'kat ka' spille Hejgut med.“

Holst havde imidlertid maattet give Lystrup en kort Redegørelse for det forefaldne, og det syntes, som om de begge billigede Gaardmandens Optræden.

„Men lad nu det være godt — hører De!“ bad Lystrup, da Jørgen igen gav sig til at brænde løs. „Nu gaar vi hjem, Frits,“ lød det derpaa med en Røst og et Øjekast, der ikke kunde misforstaas.

„Ja, jeg er færdig ... jeg ... jeg skal saamænd ikke ... he!“

Gildet fortsattes; men Jørgen Siverson gravede sig i Nakken og var helt „mankerlig“ over sin heftige Adfærd, der jo vilde gøre en frygtelig Opsigt, naar den kom ud iblandt Folk. Dog — da han havde faaet sig en god „Kvældsnadver“, vendte det glade Høstgildelune tilbage, og et Par Timer efter Sammenstødet traadte han en af de gode, gamle, rørbyiske Toture, saa Støvlesinkerne gik en kvart Tomme ned i Bræderne for hvert Trin.

En Aften nogle Maaneder efter Høstgildet sad Emma og Ellen alene i Skolens Dagligstue og syslede med hver sit Haandarbejde. Udenfor drog Mørket sit sorte Omhæng tættere og tættere sammen over Byen, Vinden rev i Vinduene, og af og til klaskede et Par store Tøsnefnugge imod Ruderne. Stemningen var trykket trods Ildens Knitren i Ovnene og den lune Hygge, som omgav dem paa alle Sider. Emma lod hvert Øjeblik sin venstre Haand synke med Hækletøjet ned i Skødet, samtidig med at hun satte den højre Albue mod Bordkanten og holdt Haanden op over Øjnene.

„... Emma, hører Du ikke?“

„Hvad? ... hvad er det?“

„Ja, hvad er det? Jeg sidder her og snakker ... jeg ved ikke, hvordan det er fat med dig, du er ligesom ...“

„Hvad er det for nogen Snak, du stadig kommer med! Jeg er jo, som jeg altid har været“

Med rynket Pande gav hun sig til at hække af alle Kræfter.

Ellen sad en Stund og saa paa hende med en sær bitter Trækning om Munden. „Skal jeg sige dig, hvad der er i Vejen?“

„Naada?“

„Du har faaet Sind til Knud igen — det er hele Sagen.“

Det gav et Ryk i Emma. „Hvad er det for noget ... fy, du er ond ved mig, Ellen! Hvor kan du komme med saadant noget?“

„Jo, jeg ved det godt alt sammen. Sig det kun, Emma, sig kun, at du har slaaet den anden af Hovedet og kastet dit Sind paa Knud igen.“

Det forløsende Ord var faldet! Med en brat fremvældende Graad, der i sin lidenskabelige Frigørelsestrang rev alle Betænkkelighedens Pindedæmninger til Side, bøjede Emma sig over mod sin Venindes Bryst: „Ja, i Himlens Navn, lad mig sige det, jeg holder af ham! Og om I saa vil rive Hjertet ud af Livet paa mig, saa vilde det blive ved at holde af ham! Ellen, jeg kan ikke andet, jeg har staaet imod, saa længe det var muligt!“

Ellen stirrede et Par Sekunder hen i Stuen og følte sig gennemisnet af et stivnende Gys; men i næste Nu syntes Modløshedens Mathed at lægge sig over hendes Sjæl, Øjnene

fyldtes af Taarer, hun bøjede Hovedet og stirrede med et haabløst Suk gennem Graaden ned paa Bordtæppet.

„Hvorfor har du ikke villet sige mig det før?“ spurgte hun, da Emma standsede.

„Hvor kunde jeg dog det? Husker du ikke, at jeg ... aah, du ved ikke, hvad jeg har lidt, Ellen! Jeg kan ikke holde af Frits, jeg kan ikke gifte mig med Frits.“

„Saa skulde du aldrig have givet ham dit Ord.“

„Ja men det har jeg heller ikke gjort; han fik fat i min Haand, og saa kom Knud ... aah, jeg ved ikke, hvordan det hele gik til; men nej! jeg vil ikke vælte Skylden af mig, det er Usandhed, jeg ved godt, at det er mig selv, der bærer hele Skylden. Jeg var som forstyrret i Hovedet, jeg syntes, Knud var bleven saa utaalelig og den anden derimod ... aah, hvor kunde jeg være saa blind! Men jeg holdt ikke af Frits — nej, det gjorde jeg ikke, og jeg vil aldrig i Verden komme til at holde af ham, — det kan gyse i mig, hver Gang nogen om Søndagen banker paa Døren derhenne.“

„Du har dog altid sagt, at han havde et godt Hjerte.“

„Ja, et godt Hjerte! Er det da nok med det gode Hjerte, naar alt det andet er Pjalteri? Der er ikke Spor af Karakter i ham, ikke Spor af Vilje, han har ikke det mindste at leve for, han vil blive ved at være en Dreng alle sine Dage — —. Holdt af ham? Nej jeg har aldrig holdt af ham, aldrig! Jeg har gaaet og løjet for mig selv og for jer alle, jeg har været stiv, jeg vilde holde ud og trodse mig igennem det hele. Hver Gang jeg tænkte paa den Troløshed, jeg viste mod Knud, rejste der sig noget vildt og trodsigt i mit Sind. Jeg havde jo Lov at give min Haand til hvem jeg vilde, det var jo bare en Børneforlovelse, det med Knud. Men det pinte mig alligevel, han var aldrig ude af mine Tanker. Det har staaet og kopt i mig hver eneste Dag; men jeg vidste ikke selv, hvordan det var fat med mig. Først da Knud kom tilbage, begyndte det at gaa op for mig, at jeg holdt af ham endnu; men jeg kunde og turde ikke tilstaa det for mig selv. Skulde han gaa og hovere over mig? Nej, saa dybt skulde jeg aldrig ydmyge mig — jeg, som altid havde haft Magten paa min Side. Jeg søgte at bilde mig selv ind, at jeg foragtede ham, jeg lo med de andre ad al hans Frihedssnak, alt dette Skytte- og Sangkommers, jeg lo ad alle hans forrykte Ideer ... og ved du

saa, Ellen, hvad jeg gjorde paa samme Tid? Jeg saa op til ham, beundrede ham, jeg var fuld af Angest og Spænding, hver Gang jeg saa et Glimt af ham. Ja, mens jeg gjorde Nar af ham og hans Skytter og Sangere, sad jeg og broderede Præmier til dem; saa tosset kunde jeg være, Ellen! Jeg glemmer aldrig den Dag, da de trak forbi herude paa Vejen, jeg glemmer aldrig i Verden de Øjne, han satte op, da han saa hen paa vore Vinduer og sang de Ord, du ved nok, der staar i Sangen: „Jeg hæver Panden kæk og fri og sparker Snorene af Foden.“ Jeg stod inde i Lysthuset og saa paa ham, aah, det var, som han havde sagt mig lige i Ansigtet: „Hør er du, jeg kan godt undvære dig!“ Men jeg vilde ikke bøje mig endnu, jeg vilde ikke tilstaa, at han var stærkere end jeg. Men saa kom der en Dag ... aah, Ellen!“

„Hvad var det?“

„Ja dig kan jeg betro det hele. Det var en Urbakke, som jeg, uden at nogen vidste det, gav til Præmieskydningen. Knud vandt den, det fik jeg straks at vide; men ved du, hvad han gjorde ved den, da han kom hjem om Natten? Stine, du ved, som har tjent hos os, og som nu bestyrer Hus for ham, har selv fortalt mig det hele. Han flængede den midt igennem og smed den hen i en Krog, hvor hun fandt den næste Morgen. Aah, hvor blev jeg harm paa ham, da jeg hørte det; men bagefter, om Natten, græd jeg, ja græd, som om alt skulde rives i Stykker inden i mig. Da først maatte jeg tilstaa, at jeg var den lille, maatte tilstaa al min Uret og Stivnakkethed. Jeg kunde have kastet mig ned paa Gulvet for ham og tigget ham om Tilgivelse ... aah Ellen, du ved ikke, hvor jeg holder af Knud, du kender ikke Knud, du har ikke hørt, hvordan han kan tale, du forstaar det ikke, du har ikke set, hvilken Kraft der bor i ham, og du ved ikke, hvor god og opofrende han er.“

Emma var her kommen ind paa et Emne, som hun kunde have talt om i Timer uden at blive udtømt. Ad ubegribelige Veje havde hun opsamlet Vidnesbyrd om Knuds gode Hjertelag. Hun vidste, at han i Efteraaret, da han hørte, at en fattig Husmand ude paa Marken laa syg og ikke kunde faa nogen til at pløje til Rug, øjeblikkelig og uopfordret var taget ud med Heste, Redskaber og Sæd og havde lavet alt i Orden. Hun vidste, at han forleden, da hans Tjenestedreng havde

faaet en Høfork jaget gennem det ene Fodblad, selv havde gaaet og plejet og passet Staklen og vaaget hos ham i flere Nætter. Og saaledes videre.

„Du kender slet ikke Knud,“ vedblev hun med glødende Kinder, „du ved ikke, hvad der bor i ham, du forstaar ikke alle de store og gode Ting, han kæmper for, du ved ikke, hvad det er at elske ... nej, der er ingen i hele Verden, der kan holde af ham som jeg.“

Ellen skulde ikke vide, hvad det var at elske! Hun knugede Hænderne mod hinanden og sad et Øjeblik stiv og forpint, uden Evne til at kunne røre sig eller sige et Ord.

„Du faar ham ogsaa, Emma,“ sagde hun omsider. Og nu var det hende, der bøjede Hovedet over mod Emmas Bryst og gav sig med sit bristede Haab og sine sønderflængede Drømme hen som et Offer for sin Venindes Lykke.

„Jeg?“ udbrød Emma og skød hende tilbage og stirrede paa hende. „Ved du da ikke, at han foragter mig? Hørte du ikke, hvad jeg fortalte? Og ved du ikke, at Far og han ... og desuden ... nej, nej, det sker aldrig i Evighed, det kan jo ikke ske!“ Hun tog sig til Panden. „Her sidder jeg og snakker om alt dette — jeg, en forlovet Pige som, aah ... Ellen, jeg er saa grænseløs ulykkelig; men jeg ved ikke, hvordan det alt sammen er kommet, jeg bliver somme Tider rent rasende, fortvivlet! Du skulde vide, hvor alle disse Tanker stikker og piner mig! Jeg ved jo, de er syndige; men jeg kan ikke slippe dem.“

„Sys ... s ... s, der kommer nogen!“

Mange Kampe gik hen over Rørby i de otte Maaneder, der nu forløb. I Juli foretog Knud en Rejse paa et Par Dage til Hovedstaden for at faa ordnet nogle Pengesager. I et ret frisk og fornøjet Lune kørte han tilbage ad Jernvejen til den lille hjemlige Købstad, hvorfra han agtede at tage videre med Dagvognen til Rørby Skov, hvor Sognevejen fra Rørby stødte til Landevejen. Dagvognen holdt ved Postgaarden, færdig til Afgang. Kusken aabnede Døren bag i Vognen, og Knud satte Foden paa Trinet og svang sig op i Døraabningen. Der sad Emma alene inde i Vognen.

Hun drog med et heftigt Ryk Albuerne ind mod Kroppen og blev hvid i Ansigtet. I samme Nu, som Knud havde faaet Øje paa hende, drejede han uvilkaarlig halvt omkring og gjorde i sin Forlegenhed Mine til at ville træde tilbage; men da tog han en kraftig Beslutning, svang sig helt ind i Vognen, tog til Hatten, sagde rask „Goddag“ og satte sig paa Hyndet tæt ved Døren. Emma sad paa det modsatte Hynde og i den anden Ende af Vognen, et Par Alen fra ham. Han satte sin Stok i Hjørnet og famlede en Stund med et Par Smaapakker, som han havde med, lagde dem først ved Siden af sig, derpaa over paa det andet Hynde og endte omsider med at lægge dem op i Nættet under Vognhimlen. Derefter knappede han sin Frakke, rev den op igen, saa paa Uret, følte paa Sidelommerne og knappede derpaa Frakken igen.

Emma sad, hvid og stiv, og stirrede med ufravendt Blik paa en Messingskrue paa den modsatte Væg og formaaede knapt at aande. Under den ene Arm holdt hun en Nodemappe, som hun ubevidst knugede ind imod Kroppen med et saa krampagtigt Tryk, at hun til sidst følte en stivnende og smertelig Træthed i Bryst og Skulder. Blodet tog til at banke i hendes Tindinger, og hun mærkede, at det varmede over hele hendes Ansigt. Da lod hun som ved en driftsmæssig Trang Armen synke løst ned, og ved den bratte Lindring udstødte hun et lettende Suk; men i samme Øjeblik satte Hestene Vognen i Gang med et Ryk, Mappen gled fra hende, og idet hun vilde gribe den, stødte hun Knæet imod den, saa den fløj helt hen mod Knud. Han saa med et forlegent Blik hen paa hende, og da hun rødmende rejste sig for at tage den op, men satte sig igen, tog han den og rakte hende den: „De tabte nok Bogen.“

„Tak!“ svarede hun, men gav et lille svagt Kast med Nakken og saa til en anden Side.

Det vilde have været hende umuligt at se paa Knud, da hun sagde Tak.

De kørte ned ad Gaden og naaede snart ud paa Landevejen. Hver sad i sin Krog, med sine egne gærende Tanker, medens Vognen langsomt krøb op ad Bakken uden for Byen. Knud saa ud paa Stenbunkerne og paa de gamle Asketræer med deres tørre, knudrede Rodender. Det var, som hans Tanker ogsaa knudede sig ind i hverandre til en haard Klump med

fremstikkende, nøgne Rødder, der sukkede efter en Læskedraabe.

Emmas Forlovelse med Frits var for længe siden hævet. Det var gaaet næsten af sig selv. Lystrup, der længe havde mærket, at hans Datter var ulykkelig ved Forlovelsen, og som havde stærk Mistanke om, at Frits spillede grundig under Dække med ham, hvad Læsningen vedrørte, tog sig over at tilvejebringe paalidelige Oplysninger om Fyrens hele Forhold i Hovedstaden. Disse Oplysninger maa have været af en meget nedsættende Natur; thi en skøn Dag sagde Lystrup, efter at han havde forsegleet et Brev: „Se saa, nu har jeg furet Frits for mit Vedkommende, nu kan du, som du selv vil, Emma.“

Frits kom aldrig oftere til at sætte sine lakerede Fødder paa Rørbys snavsede Gader. Hvad der senere blev af ham, vides ikke for sikkert; men et Rygte, der fandt Tiltro i Byen, fortalte nogle Aar efter, at han havde slaet sig ned paa den anden Side af Atlanterhavet og ernærede sig et eller andet Sted derovre som en hæderlig og dygtig — Barber.

Emma følte sig ikke saa lettet, som man skulde have troet, ved at blive løst fra Frits. Hun havde lidt saa meget i den senere Tid, at hun var bleven baade legemlig og aandelig slappet. Først da der var gaaet nogle Maaneder, og Foraaret kom med sine genfødende Luftninger, begyndte der at skyde nye Livshaab op af hendes Hjerte. Hun havde Øjeblikke, da hun følte sig hævet op i renere og klarere Luftlag end dem, hun før havde aandet i; men i andre Øjeblikke var det igen, som om hun drog Vejret i en Dunstkreds af kvælende Smerte. Undertiden satte hun sig ned ved Bækken; men den sang saa sørgmodig. En Aften kom hun til at tænke: Hvordan mon dens Sang tager sig ud ovre fra den anden Side? Men hun blev angest, forpint og maatte gaa ind. Siden kom hun ikke til Bækken. I Stuen, i Køkken og Spisekammer var hendes Plads. Hun gik aldrig ud, ikke en Gang over til Ellen, der dog stundom gæstede hende.

Hen paa Sommeren fik Lystrup hende til at tage til Købstaden en Gang om Ugen for at faa nogle Timer i Musik, og disse Udflugter syntes at have gavnlige Virkninger paa hendes hele Befindende.

Det var paa en af disse Ture, Knud i Dag havde truffet hende. Havde hun haft mindste Anelse om, at hun skulde have

stødt sammen med ham, saa havde hun tusinde Gange hellere valgt at gaa de halvanden Mil til Fods, skulde hun end være bleven halv stegt af Solen og overdrysset af Vejstøv. Hun sad hele Vejen og gruede for det Øjeblik, da de begge skulde træde ud af Vognen og — nej hun kunde ikke slaa Følge med ham, ikke, om hun saa kunde vinde hele Rørby Skov derved.

Øjeblikket kom. Knud sprang let ned fra Vognen; men idet Emma vilde træde ned paa Trinet, gled Foden udenfor, saa at hun styrtede ned paa Vejen og stødte det ene Knæ haardt mod den stenede Kørebane. „Men hvordan kommer De af Sted?“ udbrød Knud og sprang til. Hun rejste sig imidlertid hurtig op, men vaklede og bed Tænderne sammen af Smerte. Han maatte gribe fat i hende for at forhindre, at hun atter skulde falde. „De har slaaet Benet slemt,“ sagde han. — „Aa nej, det har ikke noget at betyde.“ — „Vil De ikke ... ja køør du kun,“ kastede han op til Kusken, der gabende havde hældet sig ud over Sædet og set til. „Vil De ikke sætte Dem lidt her paa Stenene? Kom og lad mig hjælpe Dem derhen.“

Han mærkede, idet han med Armen slynget om hendes Liv ledte hende hen til en Stenbunke, hvorledes Hjertet bankede i hendes Bryst, en betagende Duft fra hendes Haar slog ham i Møde og bragte Mindelser af en rusende Natur op i ham. Her holder jeg hende i min Arm!“ tænkte han og kom næsten til at skælve ved denne Tanke; men det var i samme Nu, som om alle Tanker og Følelser i ham slog Kreds om hende, drog hende ind imod hans Sjæl i et knugende, lidenskabeligt Favntag.

De satte sig Side om Side paa de store, flade Sten, der dannede ligesom en Bænk med lodret Forside. Skyggen tog til at trække sig kølende hen over dem; men Solstraalerne spillede endnu igennem Trætoppene og spredte deres flimrende Lys over Vejen. Hun bøjede sig af og til ned og lod Haanden glide let op og ned ad Benet; men det syntes dog, som om Smerten havde fortaget sig en Del, og sandt at sige var det nok mere for at bekæmpe en pinlig Spænding end for at dulme Smerten, hun lod Haanden foretage disse Strøg. Knud sad med Ansigtet halvt vendt imod hende og stak med sin Stok i Gruset. En Gang imellem drejede han Blikket hen imod hende og saa da, hvor hendes Bryst hævede og sænkede sig i hurtig Bølgegang.

Endelig sagde Knud med et underlig bittert-fordrejet Ansigt: „Ja, vi kan vel nok følg's ad hjem? Vi har da fulgt's ad før.“

„Det kan vi vel nok; men jeg kan da ellers nok gaa alene.“

„Ja,“ svarede Knud med skarp Glans i Øjnene, „De har da vist før, at De kan gaa Deres Vej paa egen Haand.“

„Det kan De vel ogsaa?“

„Ja! Jeg har lært det; man lærer et og andet med Aarene, Emma.“

Han kaldte hende Emma!

„Ja,“ vedblev han lidt efter, „der er sket store Forandringer, siden vi to sidst sad og snakkede sammen.“

Hun bed sig i Overlæben og tav. Endelig sagde hun: „De har i det mindste gjort, hvad De kunde, for at bringe Forandringer i Byen.“

Det var en lidt uventet Fortolkning, hun gav hans Ord; men han gik ind paa hendes Tankegang:

„Det vil jeg ikke gaa fra; men hvad det angaar, saa tror jeg ikke, at jeg har gjort Fortræd med disse Forandringer; men jeg kan jo nok vide, at De er af Deres Fars Mening i de Dele.“

Hertil tav hun. Hun tog et nedblæst Blad, som laa paa en af Stenene, og gav sig til at pille Kødet af Ribberne.

„Men det er nu lige meget,“ vedblev han, „jeg gaar ikke fra mit. Naar man en Gang har faaet Øjnene op for alle de ny og gode Ting, som er paa Gang i vore Dage, saa kan man ikke sætte sig hen og sove igen i sin Krog.“

Hun smed Resterne af Bladet til Side og tog et nyt.

„Men det var ellers ikke de Forandringer, jeg sigtede til.“

Hun tav fremdeles.

„Det var med os to,“ vedblev han med et Par bævrende Trækninger om Munden, „det var med os to, Emma. Har De aldrig tænkt alvorlig paa det, som De gjorde den Juledag, da jeg traadte ind i jer Stue ... ja, De behøver ikke at dreje Hovedet til Siden, for jeg vil ikke bebrejde Dem noget; men sig mig bare ærlig og redelig, Emma, hvad havde jeg forskyldt, at De saadan kunde vende Deres Sind fra mig? Jeg troede dog saa vist, at vi to ...“ Han standsede brat, Ordene blev tykke og utydelige, han maatte rømme sig og hoste et Par Gange for at skjule den dybe Bevægethed, der havde lukket Halsen paa ham.

Emma rystede, bøjede sig ligesom under Vægten af hans Ord ned mod Stien og famlede med Fingrene efter Bladene mellem Stenene, men maatte atter rejse sig for at aande, da Vejret ligesom vilde gaa fra hende. Nu mærkede hun, at den sidste Dæmning var bristet, og at der ud fra hendes Hjertes Dyb skød sig en Strøm af stærke, uovervindelige Følelser, der maatte komme til Udbrud paa en eller anden Maade. Og idet han udtalte Ordene: „Jeg troede dog saa vist, at vi to ....“, bøjede hun Hovedet ned mod sit Skød og brast i en krampagtig Hulken. Knud blev forfærdet, rejste sig, saa sig ængstelig om, satte sig derpaa igen og lagde sin Haand paa hendes Skulder, tog dog hurtig Haanden bort igen, rømmede sig forlegent og tog til at stamme nogle usammenhængende Ord. Han vidste ikke, hvad han sagde eller gjorde, Blodet bruste i hans Hoved med dumpe Slag i Hjernen, og Vejen gyngede og dansede under ham i svimlende Dunkelhed.

Om han havde draget Emma op til sig, eller om hun selv, sønderknust og hulkende, havde bøjet sig over imod ham, vidste han ikke; men da han begyndte at blive klar paa Stillingen, opdagede han, at han havde omsluttet hende med begge Arme, og at hun laa grædende ved hans Bryst og bad for sig som et Barn, der har syndet og dybt angrer sin Fejl.

Han mærkede, hvorledes det bankede som et Hammerværk i hans Bryst, og hvorledes det samtidig glødede op, smeltede, hulkede og jubede inden i ham. Han knugede hende op til sig:

„Saadan har jeg aldrig set dig før, Emma. Gud være takket, det havde jeg aldrig troet! Emma, du maa ikke græde saadan, hører du, det er jo godt igen alt sammen ...“

Der gik en Luftning hen over Skovtoppene. Grenene svingede herved saa meget til Siden, at Solstraalerne endnu en Gang kunde sende en flimrende, hvidgul Lysglans over Vejen og Stenbunkerne. Solen, den gamle Spejderske, maa imidlertid midt i sin nysgerrige Kiggen være bleven flov; thi den drog paa een Gang sit store, runde Aasyn ned bag Skoven og kom ikke mer til Syne; men endnu længe efter vedblev den at blinke med Øjnene ned til det gamle Rørby, som om den i nyhedsberust Lyksalighed vilde sige: „Jeg ved nok noget!“

Nu kunde Knud tage Kampen op med hele Verden, om det skulde være, intet Bolværk skulde modstaa hans vældige Kræfter, det gamle Rørby skulde blive et nyt Rørby, muret op af friske Tanker og tækket med skystræbende Haab! Han kunde formelig græde af Glæde, af Tak til Gud for det Lys, der var tændt i hans Aand, og for den Lykke, der var falden i hans Lod. Af et oprigtigt og ærligt Hjerte lovede han at blive sin Gerning tro til sin sidste Time, arbejde for sine Medmenneskers Vækkelse, Oplysning og aandelige Fremgang. Hvor var Livet skønt og velsignet, naar det gav sig ud paa Idealerne og lod sig løfte af de store Magters Vinger!

Raadvild og med ængstelig bankende Hjerte havde Emma paa ny givet Knud sin Haand. Aldrig havde hun turdet drømme om den Lykke at vinde hans Kærlighed paa ny. Hvor uværdig var hun ikke til denne Lykke, hvor formasteligt var det ikke af hende at indtage den Plads, som kun en højhertet, trofast og stærk Kvinde var værdig til at opfylde! I den første Tid gik hun i en feberagtig Optagethed, der stundom bragte hende til, med Haanden knuget mod Panden, at spørge: „Er det ogsaa muligt ...?“ Men lidt efter lidt lærte hendes Hjerte at magte Lykken. Da blussede den slumrende Kvindestyrke op paa ny, da rejste hendes Vilje sig og skød sin første fuldbaarne Frugt i det usvigelige Forsæt: at staa stærk og offervillig ved hans Side gennem alle Kampene.

„Men vi maa gaa rolig og varsomt frem,“ sagde hun til Knud. „Husk paa min Far!“

„Din Far? Han er alt for brav en Mand til, at han skulde stille sig i Vejen for os. Og gør han det, saa ...“

„Nej, nej, ingen overmodige Ord, Knud.“

„Du har sagt, at du kan ofre alt for mig.“

„Det kan jeg, det skal du faa at se; men — jeg holder saa meget af min Far.“

Denne Samtale fandt Sted nogle Maaneder efter Forlovelsen. Knud skønnede, at der dog maaske var Bolværker, som ikke var saa lette at rende over Ende. Denne gamle, sejge Karl dernede — vilde han stille sig rigtig paa Bagbenene, saa kunde det blive „kontrarigt“ nok. Hans Viljes Rødder sad i Granit, det vidste Knud af Erfaring.

Jaja, lad os da foreløbig „gaa rolig og varsomt frem,“ tænkte Knud.

En Aften først paa Vinteren sad Lystrup med en vældig grøn Skærm over Øjnene og med Lampen trukket saa tæt hen til sig, som de Papirer, han arbejdede paa, vilde tillade. Han var i Færd med at skrive et „Testament“ *) over en gammel afdød Gaardmandsenke; men samtidig med at han førte Pennen med højre Haand, maatte han med den venstre føre en fortvivlet Kamp med sine Brillen, der, lige saa tit som han med Pegefingern skød dem op i deres rette Sæde, listede sig drillende ned over Næseryggen, indtil de omsider naaede dennes yderste Pynt. Hver Gang han havde fuldendt et lille Afsnit, læste han det højt for at høre, hvorledes det vilde tage sig ud, læst fra Kordøren med en vis Salvelse. Emma, der sad paa en Stol ved Siden af Kommoden og strikkede, hørte vel, at han en Gang imellem læste noget op med dæmpet Værdighed; men hun var alt for dybt inde i sine egne Betragtninger til, at hun skulde lægge videre Mærke til hans Mumlen. En Gang imellem lyttede hun, som om hun ventede nogen, og hver Gang en eller anden Lyd ude fra Gaarden naaede hendes Øren, tog hendes Hjerter til at banke voldsomt.

„... Som vi alle vide, gemmer denne Kiste — „Baare“ er bedre. (Han gjorde den fornødne Rettelse med Pennen.) — „Som vi alle vide, gemmer denne Baare de jordiske Levninger af velagtede og hæderlige Gaardmandsenke Sidse Malene Christensdatter af Rørby Mark“ ... Emma! ta'e mig mine gamle Brillen, jeg kan ikke faa dette nymodens Kram til at hænge fast ... Hvor var det nu? ... „Christensdatter af Rørby Mark. — Vi kendte alle denne flittige og dydzirede Quindes retskafne Vandel og have ofte beundret den exemplariske Trofasthed og sjældne Kærlighed, hvormed hun næsten i et halvt Seculum fulgte sin nys afdøde Ægtefælle, hæderlige og gudfrygtige Gaardmand Morten Clausen ibidem“ ... Saa! det fordømte Skidt! (Brillerne trillede ned paa Papiret). Emma, for Pokker! ta'e mig mine gamle Brillen! Hvor tit skal jeg sige det?“

---

*) Testimonium, en Levnedsskildring, indklædt i gudelige Betragtninger. Slige „Testamenter“ udarbejdedes af Skolelæreren, og blev i Reglen oplæst af ham i Kirken ved Ligfærden.

„Dine gamle Brillen, Far? De ligger jo paa Skrivetøjet.“

„Naa, der er de jo ogsaa ... Se saa! hvem kommer nu?“

Døren gik op, og ind traadte Knud, lydløst og varsomt. Lystrup bøjede Nakken tilbage, saa Skærmen stod lige i Vejret, og stirrede gennem sine store runde Glarøjne hen paa den kommende.

„Nu staar Verden ikke længe!“

„Nej,“ sagde Knud, efter at han havde hilst Godaften, „jeg kan nok vide, at jeg ikke var ventendes; men der var noget, som jeg skulde be' Dem om.“

„Noget, du skulde be' mig om? Vel! hvad er til Tjeneste, min Ven? Emma, sæt en Stol hen til Knud!“

Begge de to unge var røde i Hovederne.

„Jo, vi er bleven enige om i Sangforeningen at spørge Dem, om vi ikke maatte holde vore Møder her i Skolen i Vinter.“

„Her i Skolen!“ Lystrup stejlede og spændte Fingrene om sine tykke Laar. „Hør, Knud, der er noget hos dig, som jeg kan Pokkers godt li'e: du gaar lige løs paa Sagerne! Hvordan i al Verden har du dog hittet paa dette?“

„Ja, jeg kan godt sige det, ligesom det er. Jeg vilde gerne be' Dem, om De en Gang imellem vilde hjælpe mig et lille Gran med at indøve Basstemmerne.“

„Haha ... a! Slap det der ud! Hør, Knud, nu kan jeg saa min Sandten ikke lade være at gotte mig lidt over dig. Du har gaaet her og gjort dig saa tyk og køjter — bu ... h! en Pokkers Karl, der kunde klare alle Vanskeligheder og slaa os andre sønder og sammen — bums! nu gaar Fyren i Staa lige med eet! Ha ha ha, det er lige tilpas til dig, min Ven, det er paa den Maade, du skal rende Hornene af dig.“

„Hm — ja, det er jo saad'n med mig, jeg har jo aldrig lært Musikken saad'n fra Grunden, og derfor kunde jeg jo ikke faa Sangen til at gaa rigtig, som den skulde.“

„Nej, det er vist! Jeg har kun hørt jeres Sang een Gang; men du store Allah, sikke Toner I udsendte! Men saadan gaar det jo helt igennem med jer Livkuske af „den ny Æra“. I tror, I saadan en to tre kan rende Bus paa enhver Opgave, som andre dødelige først vover sig i Kast med efter flere Aars grundige Forberedelse. Naar I vel har faaet et Stykke Nyheds-

Lirumlarum til Livs — halløj! saa maa I straks ud paa Folke-
dybet og levere det af!”

„Ja, De har nu saad'n Deres egen Mening om Tingene. Men synes De da slet ikke, der er noget godt ved vor Tids Liv og Røre? Nu Sangen f. Eks., som vi snakkede om?”

„Sangen kan være meget god, — n a a r m a n k a n m a g t e d e n, min Ven; men bild Jer bare ikke ind, I gode Bønderkarle, at I kan synge flerstemmig, fordi I kan tralle nogle Stemmer sammen.“

„Jeg ved jo nok, at vi ikke kan synge saad'n — hvad skal jeg kalde det? saad'n fint og kunstigt, som de rigtige Sangere; men vi synger jo ogsaa bare for at oplive hverandre og for at ...“

„Ha ha!“ lo Lystrup, der igen kom til at tænke paa Knuds Forlegenhed med Basstemmerne. „Jo, det morer mig virkelig, at du nu staar der og fedter med din Bas ... k a n d u n u s e, min Ven,“ raabte han og pegede med Brillefoderalet hen imod Knuds Ansigt, „at I ikke kan undvære os a n d r e!“

„Jah ... saadan i visse Dele.“

„Ja vel, ja vel! I kunde naturligvis nok klare Ærterne selv, naar I egentlig vilde — bevares, høh! Jo, jeg kender jer nok, Godtfolk! Om I ogsaa ælter fra det ene Fedtefad over i det andet, saa skal I nok vide at give det Udseende af, at I har Glorien over jer alligevel. Naa, imidlertid, det kunde more mig at vise dig, hvordan en Basstemme skal trækkes igennem, det kunde virkelig more mig, Knud.“

Det vidunderlige skete, Lystrup tillod virkelig Sangforeningen at samles i Skolen, i alt Fald for en lille Tid. Ikke anede den gode Lystrup, at der skjulte sig en lille fin Kvindelist bag den hele Sag. „Vi maa se at faa Far listet med ind paa det ny,“ havde Emma sagt til Knud. „Maaske kan vi lidt efter lidt faa ham til at se med mildere Øjne paa det hele og derved gøre ham mere forsonlig stemt over for dig.“ Planen kunde være meget god og var vel i og for sig ogsaa meget uskyldig, mente Knud; men hans noget stolte Karakter kunde alligevel ikke rigtig bifalde den lille Fiffighed, der laa bag ved den. Imidlertid føjede han sig efter Emma, og alt tegnede ogsaa fra først af til et godt Udslag.

Den første Aften, Sangerne mødte i Skolen, var Lystrup rigtig paa Tæerne. „Holdt, Holdt!“ udbrød han en Gang og standsede Sangerne i et virkningsfuldt Løb, „Bassen sang jo rav ruskende galt. Hør nu!“ Og nu fægtede han i Luften med Violinbuen og sang med sin gamle, endnu rungende Bas: „For—dom, Had og Vaa—ben—brag.“ Saadan: „La, la-la, la-la, la-la!“ Prøv det nu: „For—dom, Had ...“ nej, dur ikke, om igen! „For—dom, Had og Vaa—ben—brag,“ det var bedre! Nok en Gang!“

Atter og atter maatte Sangerne gøre det om; de skævede til den gamle, men ingen af dem knyede; det var næsten, som om de alle var blevne Skoledrenge igen i denne Aften. Endelig fik de Lykke til at synge det paagældende Sted rigtigt, og gamle Lystrup blev i den Anledning saa overvældet af Glæde, at han slog Knud paa Skulderen med sin flade Haand:

„S a a d a n skal en Bas rulles ud, min Ven!“

Hvis alt havde gaaet sin rolige og naturlige Gang, var det ikke umuligt, at Knud havde faaet trukket sin gamle Lærer et Stykke med paa de nye Veje og derved vundet godt Haab for sin og Emmas Sag; men paa een Gang røg alle Udsynerne i Luften som Granatstumper.

Der laa i Omegnen af Lystrups Bevidsthed en dunkel Fornemmelse af, at Knud havde Doner ude. Hvornaar havde Fyren været saa medgørlig som i den sidste Tid? Et forfløjent Rygte havde en Dag strejft Lystrups Øren og fortalt noget om, at Emma nok ikke var fri for at se lidt mildt til Knud og hele hans Virksomhed; men Lystrup havde med et „Høh“ slaaet Rygtet til Jorden som uhjemlet og fornærmeligt. Nu kom han imidlertid til at huske paa det igen og tænkte ved sig selv: „Jeg skal dog have et Øje med Pigebarnet.“ Saa var det en Aften, nogle Minutter efter at Sangerne var gaaede, at Lystrup med sin lille Spritlampe i Haanden vilde gaa ind i Skolen efter en Bog. Idet han aabnede Stuedøren, faldt Skæret fra Lampen lige hen paa to i den mørke Gang staaende Personer, der i samme Nu rev sig ud af hinandens Arme, men alle Tegn paa den dybeste Forlegenhed. Lystrup, der nær havde tabt Lampen af Forskrækkelse, blev ganske bleg og stod et Øjeblik og stirrede paa Emma uden at kunne sige et Ord.

„Hvad i al Verden er dette for Kunster?“ spurgte han omsider og saa skiftevis paa Emma og Knud.

„Knud og jeg er forlovede,“ svarede Emma rolig, men med stærkt bankende Hjerte.

„F o r — l o — v e — d e!“ Lystrup satte Lampen i Gangvinduet og stak Hænderne i Siden.

„Ja,“ sagde Knud, der nu ogsaa tog Mod til sig, „vi holder af hinanden og vilde have sagt Dem det med det første.“

„Naa, saa det vilde I! Du vilde naturligvis komme ind til mig en Morgen før Gudstjenesten: „Godmorgen, Lystrup! Jeg agter at gifte mig med Deres Datter, vil De lade det lyse til fra Prædikestolen i Dag?“ H ø h!“

„Nej, vi vilde have bedt Dem om Deres Minde, og hvad Giftermaalet angaar, saa har ingen af os tænkt paa det endnu.“

„Naa dog ikke. Nej, I skulde naturligvis rendt her og spillet Kærestefolk bag min Ryg en Tid først og saa ryge sammen, naar I en Dag fik puttet mig ned deroppe paa Kirkegaarden. Det er en nydelig Redelighed, den! Nu forstaar jeg, hvorfor vi skulde have dette Sangkommers listet ind her i Skolen. Ikke sandt? Det kunde være saa rart, om I saadan hver Aften efter Koncerten kunde staa og klappe hinanden lidt herude i Forstuen og le dygtig ad „den gamle“, som I forstod saa grundig at tage ved Næsen! Men — du — kan tro, min Ven“ — her rystede han sin knyttede Haand forved Knuds Næse — „at den gamle er ikke saadan at spille Hejgut med. Jeg skal vise baade dig og hende der, at jeg kan tumle jer begge to ... Emma! ind i Stuen straks!“

Emma gik, men stolt som en Dronning. Lystrup fulgte efter og lukkede Døren til med et kraftigt Ryk for Næsen af Knud. Denne blev staaende en Stund, flov og dirrende, i den mørke Gang. „... Det er nydelig gjort!“ lød det inde fra Stuen. „Du gaar hen bag din gamle Fars Ryg og indlader dig paa Kærestefjas med dette forrykte Menneske, der kun tænker paa at bringe Sognets Folk i Haarene paa hverandre og at nedbryde al den Respekt og Orden, som jeg møjsommeligt har arbejdet for nu snart i fyrretyve Aar — det er nydeligt gjort af dig, Emma!“ — „Far, du forstaar ikke Knud. Han er et ædelt og godt Menneske, jeg kan ikke slippe ham, og jeg vil ikke slippe ham!“ — „Du vil ikke, du vil ikke?“

Da — skal — jeg — vise — dig, at du skal komme til at slippe ham, min Pige, det kan du forlade dig paa!“

Knud var nærvædet at rive Døren op og stille sin Trods ved Siden af Emmas modige Optræden; men nej, tænkte han, jeg bliver kastet paa Døren, og saa er galt gjort værre. Omtumlet af Sorg og Harme skyndte han sig ned over Gaden, hjem til sin Gaard, men gik den halve Nat frem og tilbage i sit Sovekammer og grublede i harmfuld Vaande. Ogsaa i Aften lyste Maanen ind igennem hans Vindue; men i Aften skar dens Glans ham i Øjet. Overhvælvet af en lang, buet Sky sad den og stirrede ned paa ham som et stort, blankt Øje under et mørkt Bryn.

Vinter-Nedbøren havde været ualmindelig rig. Vældige opkastede Snevolde laa langs Vejene, skarprykkede, buede og takkede Skanser, næsten af Hushøjde, laa hist og her over de gamle Sten- og Pilegærder, og ude i Skovene laa Sneen i et jævnt, alentykt Lag om Bøgenes Rodender, medens Grenene bøjede sig under Vægten af tykke, hvide Dyner. Folk talte om Sne om Morgenens, æltede i Sne om Dagen og sov ind med Tanker om Driver og Taglaviner om Aftenen. Man kunde næppe nok drøfte noget Emne ordentligt for bare Sne.

At Lystrup øjeblikkelig havde „furet“ Sangforeningen, var en Selvfølge. Ved Snekastningen paa Vejene maatte Knud i den Anledning høre Stikpiller af Karlene, der havde faaet Nys om hans ny Forhold til Skolelærerens Datter. Dette kunde han tage sig nogenlunde let, skønt det ærgrede ham; men hans stolte Natur oprørtes ved Tanken om, at han, der dog aabenbart var Sognets, ja hele Egnens mest oplyste og mest fremtrædende Gaardmand, skulde kastes til Side som en Skovisk af denne gamle, overmodige og stivsindede „Degn“. I enkelte forsagte Øjeblikke var der vel en Røst i ham, der hviskede: „Er det ikke en Dumhed at vedblive Kampen? Kan du ikke med rolig Samvittighed rulle Fanen sammen, smide den for den gamles Fødder, føre hans Datter til dit Hjem og sidde i din lune Krog og nyde Lykken, som tusinde andre

Ægtemænd gør?“ Men slige Tanker fik aldrig langt Tilhold i hans Sind. Han havde levet og aandet i Tro paa sin Gerning, levet med et stort og varmt Haab; — skulde han nu, da hans Mod og Manddom for første Gang skulde bestaa Ildprøven, svigte sin Sag og rende fra det hele, rende med en oprevet Samvittighed og med Spotten i Hælene? Nej, aldrig i Verden skulde han sælge sin Hjertefred for Blødagtighedens Blodpenge! Det var ham ordentlig en stolt Tanke at se sig selv kæmpe sig Tomme for Tomme gennem de skummende Brændinger, med denne vaagne Ildhu, der er tusinde Gange mere værd end en daadløs Drømmen bag en lun Kakkelovn.

Den gamle Præst omskiftede brat de fire Mure med fire Fjæle; men det gik saa stille af, Rørby havde hverken Brug for Sæk eller Aske i den Anledning. I Knuds Sind fremkaldte dette Dødsfald en Plan, der gav ham ny Vind i Sejlene. Medens han var paa Højskolen, havde han ofte haft Lejlighed til at høre en yngre Præst i Nabolaget, en ualmindelig nidkær og dygtig Mand. Kunde det lykkes at faa ham til Rørby, da vilde med Guds Hjælp friske Tider oprinde for Menigheden. Og hvor vilde ikke en kraftig Aandsbrise fra Gudslivets Egne virke frugtbargørende paa hele den Udvikling, han arbejdede for! — Og — lad os være ubarmhjertige nok til at afsløre en lille Bitanke, der dæmrede i en Krog i den unge Bondes Hjerte — hvor vilde ikke en saadan Vækkelse med en Præst af den ny Skole i Spidsen være en Sejr over ham dernede!

„Nej, det kan ikke hjælpe,“ værgede Knud for sig, da han en Aften fik Lejlighed til at tale med Emma paa Gaden, „jeg kan ikke lade en saa vigtig Sag gaa ind igen bare for din Fars Skyld. Jeg har allerede skrevet Ansøgningen, og jeg skal nok ogsaa faa Underskrifter paa den. Nu skal det skære for fulde Sejl herefter, det kan ikke nytte at ligge og fire og lirke og ingen Vej komme.“

„Jeg er kun bange for, Knud, at vi kommer længere og længere bort fra vort eget Maal.“

„Ja — b a n g e ! Der traf du vist det rigtige Ord, min Pige.“

Hun saa vist paa ham og drog de mørke Bryn sammen. „Har jeg vist, at jeg er b a n g e ?“

„Ja, jeg vil just ikke sige ....“

„Hvad jeg har lovet, det baade vil og kan jeg holde, —

jeg kan gaa fra min Far i Morgen den Dag; men du maa tro, Knud, det er ikke bare Spøg at rende fra sit Hjem.“

„Naa naa, Emma, det var jo ikke saadan ment, det jævner sig vel nok alt sammen.“

„Det tegner ikke meget til det endnu. Du ved ikke, hvordan Far er blevet imod mig.“

Samtalen blev her afbrudt, idet en lille hulkende syvaars Dreng drejede op imod dem. Han havde hjemme ovre paa Lørup Hovmark, havde været ude i et Hus i Rørmosen med et Sold, men kunde nu ikke finde hjem igen.

„Kunde du hitte hjem, dersom du kom ud paa Landevejen i Skoven?“ spurgte Emma deltagende.

„Ja, men jeg ved ikke, hvor Landevejen er.“ Han vedblev bitterlig at græde.

„Din lille Stakkel!“ Knud lagde sin Haand paa Drengens Hoved. „Skal jeg følge dig ud til Landevejen?“

„Ja vil du, vil du?“ Barnet vendte sine vaade Øjne op imod ham.

Emma saa glad-rørt efter sin Ven, da han gik med Drengen ved Haanden ned ad Gaden. „Knud!“ raabte hun dæmpet, da han var kommen en Snes Skridt frem. „Vent lidt!“ Hun løb ned til ham og hviskede ham et Par Ord i Øret. — „Ja ja, om en Times Tid ... oppe ved Porten,“ svarede han og gik videre med den lille.

Da han kom tilbage, stod Emma ved Skoleporten. „Naa, hvordan gik det?“

„Jo, det gik godt; men jeg er ked af, at jeg ikke fulgte ham helt hjem, for han saa dog saa langelig efter mig, da jeg sa'e Godnat til ham ude paa Skovvejen.“

De talte endnu lidt sammen; men Knud kom stadig tilbage til Barnet. „Bare den Dreng har hittet rigtig hjem!“

Hvor trykkede Emma sin Vens Haand hjertelig, da han sagde hende Godnat!

Næste Dag havde Knud glemt den lille Hændelse; derimod huskede han grant den Sag, han og Emma havde talt om, før Barnet kom, og han var just ikke blød i Sindet ved at tænke tilbage derpaa. Det kan ikke nytte at skjule, at hans store, sandt følte Virkeplaner lidt efter lidt havde faaet en Tilsætning af noget trodsigt. Han følte med sig selv, at han havde hele Retten og Sandheden paa sin Side, og mente der-

for, at han havde en vis Ret til at trumfe sig igennem, naar man vilde spærre ham Vejen.

Snebjærgene, der i Maaneder havde knejset med stivfrosne Kamme, begyndte nu under Martssolens smeltende Indflydelse at synke sammen i knudrede og snavsede Driver; men Vinteren vilde endnu ikke rigtig give tabt. Saa en Dag drejede Vinden brat om og raabte: „Træd af!“ med en saa uimodstaaelig Myndighed, at Vinteren øjeblikkelig tog til Huen og forsvandt. Ved Solens og Regnens Hjælp fik den gryende Vaar paa en kort Tid gjort lyst med de kolde, hvidgraa Masser. Bækken, der før havde knurret under Sneen, kiggede nu hist og her op af de i Snedækket fremkomne Aabninger og hviskede: „Bi lidt, nu kommer jeg!“ Og den kom ogsaa, og det med Vælde. Et saa pibende, sivende og plaskende Tøbrud som det, der nu indtraf, havde ingen set Mage til før. Snedækket i Skoven og paa Markerne svandt Time for Time, sivede bort og løb gennem tusinde og atter tusinde Smaarendrer ned i Bækken, der skummede af Sted i overmodig Magtfylde. De hvide Bulke, som hang ud over den langs Siderne, udhuledes Tomme for Tomme af de stedse voksende Vandmasser og sank til sidst med et dumpt Suk i den mælkehvide, boblende Bæk. Faldet ved Hjørnet af Skolehaven skød sine skummende Vande frem i blanke Kupler og tykke, buede Straaler, der, krydsende hverandre under Nedstyrtningen, brølede og bruste i vild Ubændighed. Havediget rystede formelig af Forskrækkelse over al denne Alarm. Gamle skikkelige Græsknolde, der i Aaringer havde siddet paa deres Post og spejlet deres pluskne Hoveder i Vandet, blev uden Barmhjertighed revne væk af den fremstormende Bæk, ja endog store Jordmasser „kaldede“ ud og plumpede i Vandet. Alt, hvad Strømmen kunde række, blev revet med. Snart dansede en raadden Gren ned ad Bækken, snart hvirvledes en fladbundet Træske ubarmhjertig omkring paa dens Ryg, Stilke, visne Skræppeblade, Papirsstumper og mangfoldige andre Ting gled af Sted, hvirvledes i Dybet, kom op igen, slog Kolbøtter over hverandre og forsvandt for at give Plads for nye dansende Genstande.

Men højere og højere steg Vandet, til sidst gik det over Bredderne, skar sig nye Sideløb, der, trodsende alle Lovbestemmelser om Hegns- og Markfred, skyllede lystigt ind

igennem Tjørnehækker, over Haver og Stakkepladser. Gamle Døre og Vognbunde blev stillede op som Stoppere for Vandet, men Bækkene rev i ungdommelig Vilterhed Dæmningerne til Side eller sprang over dem og pilede af Sted til højre og venstre, over Stier og Veje. Sprøjtehuset stod i Vand til midt op paa Livet, og et Par Steder gik Vandet ind i Husene og nødte Folkene til at rømme. Gæs og Ænder sejlede omkring alle Vegne og strakte Halsene af Forundring over den ny Tingenes Tilstand, der gjorde dem det muligt at svømme mageligt over Veje og Pladser, hvor de før møjsommeligt havde maattet vralte sig frem paa deres brede Plader.

Der herskede i Byen en Forvirring, som overgik al Beskrivelse, de gamle korsede sig, Sladrekællingerne skræppede op i alle Hjørner, Drengene raabte Hurra og stagede sig frem i Dejgtrug og Kar paa de opsvulmede Render. Her løb en Huskone med en Dyne i Favnen, hist halede en Gaardmand med en Rive i Haanden efter en Møgfjæl, der kilede af Sted paa en hurtigt flydende Bæks Ryg. Den store Bæk boblede og sydede i vildt Raseri og pressede sine uhyre Vandmasser med en saa ubændig Voldsomhed ind i Slusegabet, at det rystede i Egeplankerne og brølede og hylede i Hulerne mellem Granitblokkene. Men Slusen stod fast, den skulde nok staa, den!

Da lød der med eet gennem Vandets Brølen et tordenlignende Brag, utallige skummende Vandstraaler blev skudt i Vejret, og Egebjælker og Jordklumper væltedes op i Luften som ved et Jordskælv — Broen var styrtet sammen! Folk saa paa hinanden og blev hvide i Ansigtet. „Stor slusen er fuldet nør!“ lød det i et Forskrækkelsens Kor over hele Byen, og en Følelse af, at intet i Verden nu mere vilde være umuligt, affødte i samme Øjeblik i de rundt om knejsende Hoveder en Række Anelser om nye verdensomvæltende Tildragelser. Men Vandet brølede og susste, væltede sig over Broens Ruiner og dannede kogende Malstrømme omkring de fremstrittende Bjælkestumper. Vejen blev i eet Nu sat under Vand paa en lang Strækning, og Folk maatte gøre lange Omveje for at komme fra den ene Del af Byen til den anden.

Ganske rigtig! — en ny Forskrækkelse gennemrystede lidt efter Byen. En lille Tøs fra Fattighuset, en krøllet, kæk lille

Unge, var — maaske lokket dertil af Drengene — gaaet om Bord i en gammel Suleolde, med det Forsæt at forsøge en Fart ned ad Bækken. Der hørtes et Hvin, Karret væltede, og Tøsen gik til Bunds. Et Par Karle kom styrtende med Stænger, løb et langt Stykke langs Bækken, der hvirvlede af Sted med Barnet, og søgte at faa Tag i hendes Klæder. Da kom Knud farende: „Af Vejen, I Klodspander! I render jo bare og peger efter Tøsen i Stedet for at ta'e hende.“ Og i eet Nu var han uden om de andre, sprang midt ud i Bækken og greb med den ene Haand Tøsen i hendes Haar, samtidig med at han med den anden hagede sig fast ved en gammel Pilerod, der stak frem fra den modsatte Bred. Han stod i Vand til Halsen, men hævede med sin stærke Arm Barnets Hoved op over Vandspejlet, førte hende ind imod Bredden og fik efter megen Møje væltet hende op paa denne, hvorefter han selv kravlede op, drivvaad og gennemisnet. Barnet, der tilsyneladende var dødt, kom dog snart til sig selv igen, Knud fik nogle tørre Klæder paa, og hans kernesunde Helbred syntes ikke at have taget mindste Skade af Dysten med Bækken. Men den Dag sprang en ny Helteglans frem om Knuds Pande.

Det voldsomme Tøløb vedvarede endnu et Par Dage, men sagtnede derefter hen. De opskræmmede Sind kom atter i Ligevægt og drak nyt Liv af den solvarme Luft.

Saaledes meldte Vaaren sit Komme i Byen mellem Skovene.

Det havde været urolige Dage. Emma var som saa mange andre forskrækket over Tøbruds-Omvæltningerne, og især havde Bækkens bjørneagtige Vildhed næsten forfærdet hende. Aldrig havde hun tiltroet den gamle skikkelige Fyr, der om Sommeren sang blide Sange og om Vinteren laa i Hi den meste Tid, Evne og Mod til en saa vældig Kraftudfoldelse. Hun kendte ikke sin Bæk igen. Der var noget i dens Vildhed, der paa een Gang æggede og ængstede hendes unge Hjerte, noget, der fremkaldte Drag af oprørske Tilskyndelser og samtidig gjorde hende betænkelig for Omvæltningernes mulig alt for vidtrækkende Følger. Med en vis spændt Vaagenhed i Blikket kunde hun staa i halve Timer og se ned paa de sydende, alt gennembrydende Vandmasser, der dels i selve Bækken, dels i nydannede Afløb og Render skød sig fremad, lig stærke Kolonner, rivende gamle Snebulke og Isstumper

med sig. Der var noget i hende, der paa samme Tid skød paa og holdt tilbage, jublede og gruede. Og da hun hørte Braget fra Storslusen, vidste hun ikke, om hun skulde klappe i Hænderne eller slaa dem sammen i Forfærdelse.

Saa kom Efterretningen om Knuds raske Daad, og da var det i samme Nu, som om alle Betænkeligheder skylledes bort fra hendes Tanker, og hele hendes Hjertes Varme og Vaagenhed samlede sig i en Følelse af stolt Glæde og ukuelig Fri-modighed. Hun kunde græde, hun kunde have kastet sig om Halsen paa Knud, saa vaad han var, og kysset og atter kysset ham, om saa hele Byen havde staaet og gabet af Forbavselse derved. Hun kunde have sagt til sin Fader og hele hans Flok: „Ser I da ikke Kraften i ham, bøjer I jer ikke for Knud?“ Jo, jo, hun vilde være med at skyde paa ved hans Side, skyde Vandene i Fart og bringe Liv og Røre, hvor de døde Sædvaner rugede, men redde, hvad der var barnligt og ungt, af Brydningernes Hvirveldans.

Hvad Knud selv vedrørte, da havde hans af stærke Naturfremtoninger let paavirkelige Hjerte ogsaa banket med en vis spændende Tilfredshed i disse Dage. Alle Vegne var han paa Færde med sin Jernskovl, skaffede Vandet Luft i Stenkister og Render om sin Gaard, lukkede Bække ud af Have og Vænge. Uden ret at gøre sig sin Stemning klar fulgte han Virvaret i Byen med en Agtpaagivenhed, som om han selv havde sat Naturkræfterne i Arbejde og givet dem Ordre til efter bedste Evne at rydde væk paa alle de gamle Driver. Der kom Vaarbagefter. Han kunde næsten fristes til en Gang imellem at raabe Hurra med Drengene. Og da Storslusen brasede ned, var det saa langt fra, at han korsede sig eller sukede paa den ulykkelige Sognekasses Vegne, at han endog uvilkaarlig udbrød: „Saa, nu kan vi da faa et ordentligt Sluseværk, der kan ta'e alt Vandet og som kan blive en Pryd for Byen, i Stedet for den gamle skrutryggede og vindskæve Kælder!“ Da Byen saa begyndte at genlyde af Ros over hans Daad ved Bækken, vaagnede der i hans Bryst en ungdommelig Selvfølelse, der vendte sig mod Lystrup med en Frejdighed, som om den vilde sige: „Det er mig, der er Stillingens Mand!“ Han følte med sig selv, at han havde mere Ret nu til at føre an end før, og at det vilde være dumt ikke at udnytte den gunstige Stemning, som var vaagnet for ham, selv i Modstan-

dernes Rækker. Der var en Løftekraft i disse bevægede Dage, der stemte hans Mod op og spaaede om nye Sejre. Det skulde nok blive Vaar herinde mellem Skovene.

Havde Knud været Digter, havde han upaatvivlelig givet sine Følelsers stærke Tøløb Luft i et kraftigt Kvad; men han var ikke Digter, derfor tav han. Men mærkelig nok skulde han en Dag kort Tid efter finde et Digt i et Ugeblad, der ligesom aabnede den ene Sluse efter den anden i hans Indre og skaffede hans Følelser et kraftigt Afløb. Digtet lød saaledes:

„I vaagnende Vælde gaar Solen sin Gang
og mønstrer Sneen med glødende Skuen:
„Nu lette I, frosne Driver, jer Krop,
en Verden under jer higer op,
det længes i Bulken, det bryder i Tuen.
Af Vejen, Forsteninger, Livet skal til,
Respekt for Vaarbruddets gærende Spil!

Men Driverne sætter i Lejet sig fast
og gnistrer trodsende Solen i Øjet.
Med spilede Lemmer og Nakke stiv
de omspænder Grundens higende Liv:
„Lad se, om vi Nykkerne ej skal faa bøjet!“
— Som skærende Knive en Isnen gaar
igennem Muldens slumrende Vaar.

Da blanker Solen sit Brændeglas,
la'r Straalen glide langs Drivernes Rygge.
Det stikker i Muskler, det siver i Knyst,
det hulker og raller i Drivernes Bryst,
Opløsningens Rædsler dem ryste og trykke.
Udtæred' de luder mod ventende Grav.
— I trodsende Kæmper, hvor blev I af?

Men Mulden damper i fødende Trang,
Naturen sitrer ved Livets Ulmen.
Hvad før stod imod med frossent Had,
nu tjener til Vækst med et drivende Bad,
der Kræfter maa laane til Spirernes Svulmen.
Stem op kun Kraften, du Modstandslejr,
du gør des større kun Livets Sejr!“

Hvor styrkede ikke dette Digt den unge Mands fremad-
higende Hjerte! Ja, tænkte han med et vist løftende Velbe-
hag, men ogsaa med et vist ungdommeligt Overmod, han

skulde nok vise — han skulde altid „vise!“ — at den gamle dernede og hele hans stivfrosne Slæng skulde komme til at bøje Nakke for det ny Livs frembrydende Vælde. Alle disse skorpede Tanker fra en frossen Tid skulde blive knækkede, opløste og viskede til Side som Dug af en Rude.

Emma stod støt ved Knuds Side; men underligt nok var det: der var nu og da ligesom smaa Gløder, der sved hende indvendig. Hun havde en gammel Far, det havde Knud ikke.

Den omtalte Præst, Lange, blev kaldet til Rørby.

„Ja,“ sagde Lystrup, da Pastor Lange første Gang kom ned til ham, — „Respekt for dine foresatte! det har altid været min Regel, og jeg skal ogsaa vide at vise Dem alt muligt Hensyn; men jeg er af den gamle Skole, Hr. Pastor; jeg vil oprigtig sige Dem, at jeg kan ikke med denne spillevende Kristendom og alt dette nymodens Væsen; skal vi derfor ikke være enige om at holde alt det ude fra vore Samtaler?“

Pastor Lange var en mager, lys Mand med stift Skæg og dybt siddende, lysegraa Øjne bag et Par sorte Hornbriller. Hans Næse var stor og skarp, men veldannet, naar et Par smaa hvide Knyster under Brillestedet undtages. Der var en vis djærv Hjertelighed i hans Væsen, han følte varmt for sit Kald og var en udmærket Taler, hvorfor der ogsaa snart kom Røre i Menigheden.

Ja, Rørby var snart ikke til at genkende. Slag i Slag var Vækkelsens Bølger rullede hen over Sognet, havde løsrevet og bortskyllet gammel Slendrian, tørnet med stærke Brag mod aarhundredgamle Sædvaner og Meninger, fremkaldt Uro og Gæring, Ilderhed og Trods, Ildhu og Spænding paa alle Kanter. Det var den ny og den gamle Tid, der holdt Styrkeprøve mellem Skovene.

„Jeg kan ikke gøre for det,“ ytrede Lystrup en Søndag, da han sad ved sin gamle Vens, Jørgen Siversens, veldækkede Aftensbord, „men jeg holder ikke af dette officielle Hellighedsvæsen med nymodens Melodier og søde Rørelser, jeg kan min Sandten ikke bekvemme mig til at synge Salmer paa saadanne „folkelige Toner“ som „Den gamle Karo holdt en Støj“ eller lignende. Og lige saa lidt kan jeg være med

til at rende omkring i Sognet og være Udraaber for Religionen; jeg mener, Religionen er noget, man ikke skal gaa og række frem paa en Præsenterbakke paa Veje og Stræder, men noget, man skal gemme herinde i sit bedste Lukaf.“

„Ja holdt nu en Kende!“ sagde Karen Jørgens, hvis gamle Tro i den sidste Tid havde antaget nye Former. „Naar vi skal snakke rigtig, Lystrup, saa er nok Guds Ord noget, som vi ikke kan føre for tit frem; men vi ved nok, at Folk kerer sig ikke meget om Guds Ord, men vil heller sidde og rive hverandre nær eller snakke om Morskab og Bras.“

„Hver Ting til sin Tid, Mor.“

„Ded er ogsaa min Mening,“ faldt Jørgen ind; „men se — vor Mor gaar her og præker for vos hele Dagen igennem.“

„Nu liver du jo, Jørgen. Jeg stræver bare at holde jer Vorherres Ord i Tankerne, naar I glemmer at gøre efter det.... Der er nu Per derude, Ka'len, du ved sæl, hvor død og dulherrig han er bleven ved al sin Svir og Spillerase — skulde jeg nu itte ha'e Lov til at vare ham ad med et Gudsens Ord en Gang imellem?“

„Jo, han ka' nok trænge til at strigles godt en Gang imellem; men vi andre er jo da meget skikkelige, Mor.“

„Ja skikkelige! Men man kommer itte ing i Himmerig med Skikkelighed, ded har jeg jo saa tit lagt ud for dig.“

„Jaja, Mor, la' vos nu bare itte komme ing paa Diskutten igen.“

„Nej, der har vi 'et! Du er altidens bange for at komme ing paa de Dele. Det gaar saadan: man maa itte snakke om Himmerig og Helved, førend man ligger og hiver og er ved at øpgi'e Været.“

„Nu ja,“ mente Lystrup, „Mor kan have Ret i noget af det.“

„... Saadan var 'ed nu ogsaa med Sedse Per Grejs herovre,“ vedblev Karen. „Hun var et lille Rend heringe i Gaar — var 'ed i Gaar? — jo det var i Gaar, jeg fik det Vallem hjem fra Stampen. Naa, saa kom vi saad'n til at snakke om vor ny Præst og saad'n, og saa kunde jeg itte dy mig, andet end at jeg sa'e, at det var und'lig, hun aldrig satte sine Ben i Guds Hus. — Ja, hun kunde itte faa Tid. — Aah, hvis du kerede dig noget rigtig om Vorherre, saa fik du nok Tid, Sedse. — Ja, hun vidste nok, at jeg hørte til de hellige, pev hun saad'n med Hovedet paa Sned. — Ja Gud give, at

baade du og jeg var hellige, „for uden Hellighed skal ingen se Gud.“ — Saa blev hun først rigtig opkokket og stak mig den, at jeg og Ellen vi rendte til Bivellæsning hver aa'n Stund og glemte at gi'e Folkene Nadder. Saad'n noget Sludder! Jeg kunde jo da'tte staa og ta'e igjen' alt det; men hun blev værre og værre — ja, De kan tænke Dem, det gik saa vidt, at hun til sidst holdt mig sin knut' Næve op for Næsen — ja, hvad synes De?“

Jørgen gnubbede sig paa Akslen og rystede paa Hovedet. „Ded er nu lige godt mankerlig at tænke paa, dette her. Nu har vor Mor og Sedse Per Grejs kommet stændig til en'ander i tive Aar, og saa ska' 'ed saad'n rive yd lige med eet.“

„Ja ser vi det!“ faldt Lystrup ind og pegede efter Jørgen med et Andeben. „Det er Følgerne af alt dette Mudder blandt Folk: Splid mellem Ægtefolk, Spektakel mellem Forældre og Børn, Uvenskab mellem Naboer og Genboer — det er Følgerne!“

Jørgen saa vist paa Lystrup. „Man skulde næsten tro, at De sejtede lige paa mig og vor Mor med ded.“

„Naada! Kanske her ogsaa er noget i Vejen.“

„Ja — hæ, ded er vor Mor — jeg ka' jo godt sige ded, for De fortæller ded jo itte til no'en — ded er vor Mor, der har hittet paa, at vi ska' læse Bordbønner om Middaven, ligesom de gjorde hjemme hos hendes de gamle. Saa en Dag her forleden fik hun gjort mig rigtig godt gal, saa jeg slog i Bor'et og bandede paa, at saa længe jeg var Mand i Gaarden, skulde vi itte begynde paa de Kunster. Folk skal da'tte ha' ded at sludre om; der ka' være nok ilel.“

„Nok ilel? Ja, nu slaar 'ed netop ing, hvad Præsten han sa'e i Søndags: vi var alt for bange for Folkesnak, vi var alt for bange for at la' Verden se, at vi var Kristne.“

„Hm!“ Lystrup grundede et Øjeblik med Kniven i den ene Haand og Gaflen i den anden. „Har det nu ogsaa begyndt at lumre i Luften over dette gamle Hjem?“ Han smed Kniven ned paa Bordet: „Dog ogsaa nogle forskrækkelige Tider, vi lever i! Splid og Spektakler paa alle Kanter ...“

„Jajaja,“ skyndte Jørgen sig at forklare, „De maa nu itte tro, at jeg og Karen saad'n ...“

„Splid og Spektakler — jeg forstaar Dem nok, Jørgen Siversen, — paa alle Kanter! Hvordan overdænger Folk ikke

hverandre ved Møder og Sammenkomster rundt om i Landet! Hvordan sylter de ikke hverandre ind i Aviserne!"

„Ja, det er forfærdeligt med alt det Bras,“ sandede Jørgen og spiddede en Rødbede med Gaflen.

„... Og vi er kommen godt med her i Rødby, rigtig godt. Saa snart bare en tre fire Mennesker kommer sammen, suser det straks med „Højre“, „Venstre“, „Liv“ og „Reformer“ om Ørerne paa dem. I Gaar røg Mads Løve og Kristen Hjulmand i Totterne paa hinanden nede paa Smedjebakken og sk...ældte hinanden ud, saa det rystede i Smedjen ... det var disse hersens Kanoner, De ved, inde i Rigsdagen. Naada, hvor de riflede hinanden! De har altid før været Perlevenner, har været i Plovlag i 11 Aar — rutsch! nu er det revet ud! — I Torsdags kom Lars Søren' og Povl Madsen højtidelig anstigende op til mig og „vilde la' mig vide,“ at de ikke holdt af, at jeg gav deres Dreng af Rebtampen — høh! Men jeg bad dem paa en pæn og anstændig Maade, om de vilde rejse ad hede Hekkenfeldt til. Hvad synes De nu, Jørgen Siverson? Jeg, som har været Lærer her i Rørby i snart fyr — re — ty — ve Aar, jeg skulde staa Skoleret for saadan et Par Fyre, der i deres blødsødne Frihedssværmeri ikke kan indse, at Hvalpene netop har rigtig godt af en ordentlig Dragt Prygl en Gang imellem. Men saadan er Folk nu om Stunder, b...r...r! det løber somme Tider rundt i Hovedet paa mig, naar jeg tænker paa alt dette Liv og Hurlumhej. Jeg maa formelig, naar jeg vil be' en Mand om at pløje et Bed for mig, sidde og huske mig om og grunde over, om jeg tør, om han er Højremand eller Venstremand, om han hører til disse „folkelige“ og „opvakte“ eller til — ja, hvad skal man kalde dem? — Dødbidernes! Ja, for Folk er jo ligesom Krudt i vore Dage. Ligesom man allerbedst staar og taler med dem — fut! farer de op som en Raket. Du Fredsens, sikke Tider!"

Karen var gaaet ud, Jørgen sad og gav sin Samstemning til Kende ved et Nej eller Ja en Gang imellem.

„Og hvem kan vi takke for alt dette Spektakel i Sognet? Ingen anden end Fløsen derhenne!"

„Ded ha'de vel kommet en Gang ilel ... værs'god, la' vos klinke en Gang, Lystrup.“

„Ganske vist, men ikke saadan ... hov hov hov, stød ikke for haardt! ... ganske vist, men ikke saadan i Galop med

klingende Faner ... med klingende Spil og vajende Faner ... Skaal! ... Det er Knud ... ah! ah! noget Pokkers stærkt Brændevin! ... det er Knud, der har Æren af at have opdyrket denne „døde Plet“, som det hedder i det ny Billedsprog; det er heller ingen anden end ham, vi kan takke for vor ny Præst. Jeg hørte godt, hvordan han og disse andre vilige Aander piskede omkring i Sognet for at samle Underskrifter; men jeg maa ærlig tilstaa, jeg var dum, jeg tænkte: Lad dem kun søge, det Kald bliver aldrig i Verden givet til en saa ung Mand. — Men det hører jo ogsaa med til vor Tids „store og gode Handlinger“, at ældre, erfarne og dygtige Præster og Lærere skubbes til Side, og pur unge Mennesker puttes ind i Embederne. De skal se, Jørgen Siverson, at det gaar ogsaa her, som jeg har sagt: Naar jeg nu om nogen Tid falder væk, saa faar De en Springfyr paa tyve ...“

„De maa itte snakke om at falde væk, Lystrup. De er jo en rask Mand endnu.“

„Jeg?“ Han rystede paa Hovedet. „Pumpeværket herinde har ikke duet i mange Aar. De ved, hvordan jeg tit maa snappe efter Vejret ... nej den Astma!“ Han rystede atter paa Hovedet.

De kom paa ny til at tale om Knud, og Jørgen Siverson kom med saadanne Hentydninger til hans Forhold til Emma, at Lystrup ikke kunde undslaa sig for at komme ind paa dette for ham ellers saa kildne Emne.

„Vi to kan jo nok tale om det, Jørgen Siverson; men De skal ikke omtale den Sag videre for andre.“

„Jeg har aldrig nævnt den til et enstigt Menneske og skal heller itte snakke om den for Fremtiden, for ded er noget, som andre itte ska' blande døres Næse i. Nej, men alligevel, Lystrup, er ded nu itte mærkelig, at ded skulde dreje sig saad'n om med de to? Ka' De huse en Gang, vi snakkede om dem hjemme i Døres Stue?“

„Det kan jeg meget godt huske, og jeg kan ogsaa godt huske, hvad jeg den Gang sagde; men man ser lidt anderledes paa saadan en Sag, naar man selv kommer midt ind i den. For Resten maa jeg sige Dem, at hvis Fyren kunde lære at køre med lidt mindre Fart og give os andre, hvad der tilkommer os, saa kunde det maaske endnu blive til, hvad det skulde.“

„Ja, Knud er blevet lovlig højklampet.“

„Netop! Han mener, han kan bukke begge Ender sammen paa alle os gamle. Ved De, hvad han nu vil knuse mig med?“

„Naada?“

„En Friskole. Der skal smøres en Friskole op — rimeligvis ude paa hans Mark, i Skellet — og saa skal den tage Børnene fra min Skole, forstaar De. Saa er jeg færdig, saa er jeg ydmyget, mener han.“

„Mon ogsaa Knud skulde tænke paa ded?“

„Det gør han. Disse to Fyre, jeg før talte om, lod mig forstaa, at de nok kunde sætte deres Børn i Skole et andet Sted, om det skulde knibe. Jeg forstod godt Meningen. — Saa i Gaar fortæller Jørgen Smed mig, at Knud og Præsten havde staaet længe sammen paa Kirkegaarden i Søndags og talt om en Friskole; men Præsten havde dog nok ikke villet gaa rigtig i Tøjet. Jo, De kan stole paa, at det er den Bryg, han for Øjeblikket rører i.“

„Han kunde nytte at faa en god Brims om Snuden, ded kunde Knud.“

Lystrup nikkede: „Han skal nok blive bræmset, bi bare lidt! De skal begge to komme til at krybe for mine Fødder og bede om godt Vejr, det skal jeg være Mand for.“

„Naa, hvad siger De saa til det paatænkte Møde?“ spurgte Pastor Lange, da han en Dag kom ned til Skolelæreren og traf denne alene ude i Haven.

Lystrup rettede sin Krop og sendte en Røgsky op i Hasseltoppene. „Hvad jeg siger til det paatænkte Møde, Hr. Pastor?“

„Ja.“ Præsten hældede Hovedet en Kende og saa spørgende over Hornbrillerne paa Lystrup. „De ved nok, det skal ikke være noget politisk Møde, men bare en lille venlig Sammenkomst, der kunde bidrage til at fremkalde et forsonligt Forhold mellem Egnens Folk. Jeg synes, det kunde være saa rart, om vi uden Hensyn til Partimening kunde fejre Isteddagen sammen og more os lidt i det grønne bagefter, — ikke sandt? Jeg havde netop tænkt paa at bede Dem om at udbringe et Leve for Kongen.“

„Oprigtig talt, Hr. Pastor, jeg holder ikke af disse venlige

Sammenkomster, hvor man myrer hinanden under Sang og Hurraraaben.“

„Det bliver der ikke Tale om her; vi vil ingen heftige Optrin taale.“

„Maa jeg spørge Hr. Pastoren, hvilke andre Talere ...?“

„Jeg har skrevet til Højskoleforstanderen derovre ... ja, hør nu ...!“

„Jeg møder, Hr. Pastor!“ forsikrede Lystrup med en Betoning, som om han vilde sige: „Jeg vil sejre eller dø i min Rede.“

„Ja, jeg tror nu slet ikke, han kommer, for han tager næsten aldrig ud; men for Resten maa jeg sige Dem, at han er en meget rolig og besindig Mand. De tror bestemt, at alle Frihedsmænd er vilde Bersærker, der ligesom hin spanske Riddersmand løber Storm paa alt, hvad der møder dem af et mistænkeligt Udseende.“

„Man kender Træet af dets Frugter, Hr. Pastor.“

„De sigter til Knud Olsen. Men ved De, hvad jeg tror, Lystrup? Jeg tror, naar jeg skal være ganske oprigtig, at De har mere Skyld i hans yderliggaaende Frihedsiver end Højskoleforstanderen eller noget andet Menneske.“

„Jeg?“ Lystrup lod Piben synke.

„Ja, netop De! Ved Deres ensidige Udfald mod ham og ved at krydse hans Vej ved enhver Lejlighed har De, uden selv at ane det, ægget ham, puffet ham Stød for Stød over i Yderlighederne.“

„Hr. Pastor, hvis De ikke var min foresatte ...“

„Foresatte? Det kommer aldeles ikke den Sag ved; men lad os nu tale rolig om Tingene, kære Lystrup. Kom og lad os sætte os lidt her i Skyggen.“

„Ser De,“ vedblev Præsten, „De er en gammel Mand, og jeg kan ikke forundre mig over, at De lever paa de gamle Meninger; men Rørby kan ikke blive ved at være det gamle Rørby. Jeg kan huske, at en af mine Venner, som for en Del Aar tilbage forrettede Gudstjeneste nogle Søndage for min Formand, en Gang udtalte, at han her havde fundet en sejt, gammeldags, men djærv Befolkning, der syntes at ligge inde med et uhyre Fond af gamle, stærke Bondekræfter, og at disse, naar en alvorlig Vækkelse en Gang gik hen over Sognet, vilde rejse sig med utøjlet Voldsomhed. Hans Spaadom er

for saa vidt gaaet i Opfyldelse, som Sognet nu er blevet Egnens livligste Kampplads ...“

„Til stor Glæde for alle Livsvenner.“

„De forhen opsparede Kræfter,“ vedblev Præsten uforstyrret, „er tagne i Brug, — næsten alt for voldsomt, det skal jeg indrømme Dem. Befolkningen er vakt, men den er endnu ikke moden til at veje og vrage med fornøden kritisk og selvstændig Sans. Det gaar her, som saa mange Steder i vore Dage: Paa den ene Side staar en vis jagende Griskhed efter noget nyt, efter Forandringer, paa den anden Side en seig og stædig Holden med Tænger paa de gamle, forældede Tilstande ... ja, det kan ikke nytte, Lystrup, det gør der. Og som overalt, hvor nye Tanker bryder frem med Voldsomhed, kommer Sindene i Flamme ved Gnidningen, til stor Moro for den Flok af aandelige Dagdrivere og grinende Undermaalere, der naturligvis lige saa lidt savnes her som paa andre Egne. Naa, jeg kan ikke andet fra mit Standpunkt end glæde mig over Sognets vaagne Tilstand; men ...“

„Kan De ogsaa glæde Dem over alt det Kævl og ...?“

„Ja, hør nu, hvad jeg vil sige: Paa den anden Side er jeg ofte alvorlig betænkelig ved al den Bitterhed og Dømmesyge, som kommer frem mellem Mand og Mand, og som snerper Hjerterne sammen i Trods. Nej, jeg er ikke glad for dette, kære Lystrup, jeg er netop bange for, at, hvis Spændingen skal udvikle sig videre i dette Spor, min hele præstelige Gerning skal blive hæmmet og forkludret af denne Usamdrægtighedens Aand, og De kan tro, at jeg ofte føler inderlig Trang til — ikke at dæmme for Udviklingens Strøm, men at bidrage til at fremkalde en mere forsonlig og broderlig Kampmaade. Og ser De nu: dette Folkemøde skulde netop være et første Forsøgsmiddel i denne Retning. Lad os prøve en Gang, om vi dog ikke kan mødes paa den fælles Fædrelandskærligheds Grund, synge nogle af vore gamle Sange og glæde os over vore herlige Minder.“

„Jeg skal nok møde, Hr. Pastor. Naar han derovre fra Anstalten og hele Familien her fra Byen møder op, saa maatte jeg være en daarlig Mand ...“

„Ja, men kæ..æ..reste Hr. Lystrup, De misforstaar det hele.“ Og nu maatte Præsten begynde helt forfra.

Da Pastor Lange paa Hjemturen var kommen et Stykke

forbi Kroen, hørte han en gispende, hæs Kvækken bag ved sig, og ved at vende sig om opdagede han en lille hjulbenet Tykkert, der, barhovedet og med fægtende Arme, vrikkede sig frem imod ham i en aandepustende Gangart, som et Par vittige Drengene kendetegnede— den ene som „Sotrav“, den anden som „Svinegalop“.

„Hr. Pastor, Hr. Pas.. aah maa jeg tale .. puh!“

„Ej ej, er det Dem, Besser?“

„Ja, undskyld, at jeg .. aah, den Korpulence .. puh puh! Goddag, Hr. Pastor, maa jeg ha' den Ære ..?“

Besser rakte Haanden frem og gjorde et Buk, hvis bagudgaaende Virkninger vilde have puffet enhver bag ved ham staaende Person et godt Stykke ned ad Vejen. „Jeg har netop,“ vedblev den pustende Gæstgiver, idet han strøg sit Lommeklæde over sin svedglinsende Pande, „jeg har netop for et Øjeblik siden vaaren oppe hos Pastoren, men Pastoren var inte nach Hause, he he he, derfor vilde jeg nu tillade mig at ta' mig den Frihed ...“

„De vilde tale med mig?“

„Jo!“ Et nyt Buk. „Hr. Pastoren kan lige straks gætte min Hensigt .. Jeg maa da inte byde Hr. Pastoren at gaa ind et Øjeblik under mit ringe Tag .. hehe ne .. j?“

„Tak, hvis det kunde afgøres her .. jeg skulde gerne være hjemme til 7.“ Præsten saa paa sit Ur.

„Jeg be'r, Hr. Pastor! Hr. Pastoren maa endelig inte .... Det var for Resten en temmelig vigtig Sag, en Sag, kan jeg sige, som berører hele Egnens, ja paa en Maade hele det danske Folks nationale Sager.“

„Ih bevares vel!“ Præsten traadte et Skridt tilbage. „Tal, Mand!“

Besser havde forberedt sig paa en hel lille Tale som Indledning til sit egentlige Ærinde; men han havde rigtignok tænkt sig at skulle sidde højtidelig over for Præsten i dennes Værelse, naar han holdt den; nu maatte han finde sig i, barhovedet og gispende, at aflevere den paa aaben Gade.

„Ser De, Hr. Pastor,“ tog han fat og holdt Haanden med Lommeklædet ud for sig, „vi lever i en bevæget Periode, jeg kan sige en m a j e t bevæget Periode. Der hænger en .. en .. en ligefrem elektrisk Gæring over vores Hoveder i Atmosfæren oven over os, og det er derfor paa Tide, Hr. Pastor, at enhver

god dansk og demokratisk Statsborger griber ind i vores offentlige Maskineri. Jeg tror, jeg tør sige“ — her saa han nikkende og med indadgaaende Velbehag paa Præsten — „at jeg inte anser hverken den ene eller den anden Persons Anseelse, som man jo inte bør eller skal efter Religion og Moralitet — ja tilgiv, Hr. Pastor, at jeg taler saa dristig og ungedulgt til en gejstlig Mand .. hm, en gejstlig Mand, som jeg ærer med Respekt og Underdanighed, men som sagt uden Persons Anseelse. De ved, Hr. Pastor, at jeg har saadan mine ajne Originaliteter, — jeg frygter min Gud og gaar lige ud ad Landevejen — durch, vorwärts fremad! som en af vore Forfattere siger, uden at se mig om efter Per eller Povl. Det er maaske galt, man gjorde maaske klogere i saad'n at gelinge sig lidt mellem Partierne; men det kan jeg nu 'nte, jeg kan ligefrem inte, det strider mod mine personlige Principper, jeg siger min Mening rent ud af Posen, Hr. Pastor. Og saa majet er vist, Hr. Pastor, der er een Stand her i vores kære Fædreland, som bliver skammelig sekaneret og traadt under Fødder ...“

„Hvad er det for en Stand, Besser?“

„Det er Embedsstanden!“ Idet Besser udtalte dette sidste Ord, skruede han Brynene sammen og slog med Haanden en kort Hvirvel i Luften, som om han vilde drive de nedrige Mennesker, der traadte Embedsstanden under Fødder, en velfortjent Sinkadus.

„Embedsstanden? Aah, det synes jeg dog ikke.“

„Hør, Hr. Pastor, uden Persons Anseelse, denne Lov om Tiendens og Smaaredslernes Afløsning og Præsterne paa fast Gase — ved De hvad, Hr. Pastor, jeg siger, det er et sjo — felt Arrangement.“

„Naa ja.“ Præsten saa igen paa sit Ur; „men hvad var det egentlig, De vilde?“

„Jeg siger, at det er Embedsstanden og frem for alt Præsterne, vores højærværdige Gejstlighed, det er dem, der skal holde Religionen og Moraliteten og derved Sumarum hele Statens Kompas oppe mod Prolitariernes Van-kundighed og Revolution.“

„Men det var Deres Ærinde?“

„Ja, ser Hr. Pastoren, jeg har vaaren vidt omkring i Verden; men jeg tør sige, at jeg altid har skrevet vores store

Digter Tykke Brahes Ord paa min Fane: Færelandet skylder en alt, hvad ... ja Hr. Pastoren kender det nok. Jeg har set med Bedrøvelse og Indignation paa, hvordan at Partierne her i vores lille elskede, yndige Fædreland, hvor vi dog kunde sitte og ha' det saa godt, hvordan at de river hinanden ner og kort sagt sekanerer hinanden paa alle Maader. Vi ma gøre noget, Hr. Pastor, for at ... aah bare fem Minutter endnu, Hr. Pastor, nu kommer det. Ved De, hvad jeg saad'n i min personlige Enfoldighed har tænkt paa? Ja, De billiger det vel næppe, Hr. Pastor, men det skal frem alligevel. Jeg har unter uns gesagt tænkt paa, om vi inte kunde arrangere os saad'n en lille — en lille Folkefest, eller under alle Eventualiteter en stor Folkefest herude i vores Skov, saad'n en venskabelig ...“

„Aha, er det det, der ligger Dem paa Sinde! Det er nok allerede kommet ud over hele Sognet.“

Besser havde naturligvis intet hørt om det paatænkte Møde, men han følte sig i allerhøjeste Mon smigret ved at opdage den „aandelige Symmetri“, der havde fremkaldt den selv-samme Plan hos ham og Præsten.

Pastor Lange rakte Haanden frem til Farvel; men Besser havde endnu en fædrelandsk Sag paa Sinde.

„Ser De, Hr. Pastor, De og de andre erede Talere vil bispise os med aandelig Føde og kort sagt forsyne os med aandelig ... med aandelig Bespisning; men — ja, det er jo en ren Biting; men Maven og de andre legemlige Organismer — hehe, det er saa løjerlig at tale derom, men de har med Respekt at sige ogsaa deres Nødtørftigheder, og dersom Pastoren synes ... he ...“

„Ja, jeg har længe forstaaet Dem, Besser; det er jo rimeligt, at De tager ud med nogle Ankere Øl, nogle Cigarer og saadanne Ting ... naa, Farvel!“

„Ja, ikke sandt? Naa, det er jo kun Biting ... Tak skal De ha'e, Hr. Pastor, Adjøs, Adjøs!“

Tørrende sin Pande og opfyldt af den rolige Bevidsthed, at denne vigtige fædrelandske Sag nu var i god Gænge, roede den lille Gæstgiver atter tilbage til sin Skænk.

Medens dette gik for sig, havde Lystrup med nogle sære Trækninger med Næseborene og en ivrig Tyggen paa Pibespidsen maalt Hasselgangen op og ned med korte, men hurtige

Skridt. Han blev dog snart saa svedig og forpustet, at han nødtes til at gaa ind og søge Hvile i sin Armstol.

„Ak ja!“ sukkede han og lod Tømmelfingrene spille rundt. „Tiden løber fra mig. Tiden løber fra mig.“

Og nu kom der et af disse Øjeblikke, da det inderlige i hans Natur skød sig frem paa Sjælens Overflade. Det var med et vist tungt Vemod, blandet med smertelig Fortrydelse, han tænkte tilbage paa sin lange, travle Gerning i Sognet. Havde han ikke baaret Kuld efter Kuld paa sine stærke Skuldre, kæmpet med Opbydelse af al sin Kraft mod Dvaskhed, Løgn og Unoder, søgt at stifne de bløde Ledemod og klare de unge Øjne for Livets Krav? Havde han ikke med en ærlig og god Viljes hele Alvor og Sejghed søgt at danne sin talrige Elev-flok, disse mange voksende Ynglinge, af hvilke adskillige nu gik omkring med graanende Isser, til brave, hæderlige og retskafne Mennesker, der ved Flid og Arbejdsomhed, med Kærlighed til Konge og Land og med Agtelse for alt, hvad der rager op med Ærens og Hellighedens Stempel, kunde tage fat, hvor Fædrene slap, og føre Tidens Arv sikkert og samvittighedsfuldt over i nye Slægters Hænder? Fyrretyve Aars Kamp og Slid, fyrretyve Aars møjsommelige Førerger-ning gennem Livets vildsomme Ørk, med Haabets Ildstøtte forude og de vrimplende Skarer bagefter. Og hvad var saa hans Løn? Stod han nu i Alderdommens sidste Time paa Bjærgtoppen og mættede sin Sjæl med opløftende Syner ...?

Han drog sine store, graa Bryn sammen, trykkede Øjenlaagene til med et Par faste Glip for at klemme nogle Draaber bort, som hang i de underste Øjenhaar.

Nej, han havde ingen løftende Syner. Han saa, hvorledes de gamle kære Elever rendte deres Vej fra ham, den ene efter den anden, rykkede de gamle Bænd over, traadte op imod ham med aabenbar Tilsidesættelse af den Hengivenhed og Respekt, de skyldte ham, ja var endog stundom med at raabe: „Ned med ham!“

„Ak ja, Tiden løber fra mig.“

Som for at møde en Plet, hans Øje kunde hvile med Velbehag paa, kastede han Blikket hen paa Billedet over Sofaen. Og nu dannede der sig om Frederik den Sjettes røde Uniform en Krans af gamle Erindringer, en Maaneglorie med Minder-nes farvede Ringe i sammensmeltet Harmoni. Det lyste op

igen over en Tidsalder med klare Standpunkter, med skarpt afstukne Grænser for Ret og Vilje, med Ærbødighed for Pligt og Respekt for gammel Bravhed.

„Hm ja, det — var — den — Tid!“

Men Ringen opløste sig, Farverne fortonede sig i graa Taa-gebilleder med udviskede Grænselinier, og lidt efter lidt gled hin klare Tidsalder atter bort fra hans Øjne og gav Plads for hele den ny Tids brogede Virvar, — en Tidsalder, der for hans gamle Øjne tegnede sig paa en grumset Baggrund af Op-løsning, Selvraadighed og hul Idealisme. Aldrig følte han det saa klart som i denne Time, at hans Tid var forbi. Som et opslidt Stykke Værktøj vilde han om kort Tid blive smidt til Side, nye Slægter vilde trampe hen over hans Grav og pege nedad med et „billigt Grin“ : „Her ligger en af disse uforlignelige Degne fra gamle Dage!“ Og atter om nogle Aar vilde hans Navn være glemt, udvisket som et Tal af en Tavle, eller — om det kom højt — vilde han maaske komme til at gaa igen i en Narrerolle i et lystigt Skuespil, fremstillet for et Publikum, der „trængte til at le“ over Livets Latterligheder.

Hans gamle Hjerte kom i Oprør; men den bløde Stemning, som før havde lagt sig over hans Sjæl, fik atter Magten og vævede sit tunge Vemod ind i hans Tankerækker. En Følelse af Ensomhed og Forladthed kom atter over ham. Og samtidig listede en stille Erkendelse af Brist paa Dygtighed og Kraft til at føre an som i gamle Dage sig sagte gennem hans Indre og kastede en ny Vægt af Mismod i hans Stemning. Han følte en dyb, rystende Medlidenhed med sig selv, holdt Haanden op for de endnu vaade Øjne: „A a h G u d j a!“

„Far!“ lød i det samme en blød Røst ved Siden af ham, og et Par Arme lagde sig om hans Hals. Emma, der var kommen ind, uden at han havde lagt Mærke til det, havde længe staaet tavs bag hans Stol og lidt med ham. Men da det sidste skærende Smertesudbrud undslap ham, evnede hun ikke længer at holde sig tilbage, men kastede sig hulkende om hans Hals.

„Hvad er der Barn?“ Lystrup skød hende læmpelig til Side.

„Det gør mig saa ondt for dig, Far.“

En Række af hurtige Slutninger for i eet Nu gennem Lystrups Hoved. I Dag h e n d e, i Morgen skulde maaske et Par nye Grædekvinder hentes ind fra Gaden, hele Byen om et

Par Dage udøse Medlidenhedstaarer ...! „Du kan spare din Graad, min Pige, for jeg trænger ikke til den.“

Og nu rejste Lystrup sig og rettede sin gamle Kæmpekrop. Alt Mismod, al Forsagthed var i eet Nu revet af ham, som man gennem et Teatergulv river en Forklædning af en Helt. Høj og stærk stod han der paa Gulvet, med en Mine, som om han havde lagt det hele Rørby under sine Fødder. Ynke en af Frederik den Sjettes gamle Husarer ...! Nej, en Løve tager ikke mod Medynk af Smaakravlet!

Høhøsten var tilendebragt. Hyppige Regn- og Tordenbyger var i de sidste Dage dragne hen over Rørby; men i Dag, den 25de Juli, straaledede Naturen med genfødt Livlighed. De sorte Tørveskruer paa Mosen badede deres fugtige Hoveder i Solvarmen, saa det dampede af dem, Vildænderne baskede med Vingerne mellem Sivene, og den sorte Vandhøne plaskede paa sine store lappede Ben omkring i Rørtynningen og lod af og til sin gøende Lokkestemme høre. Den lidt disede, solvarme Luft laa og svømmede i skælvende Bølger over Skovens fugtiggrønne Kupler. Vejgrøfterne var klædte af en svulmende Fylde af blomstrende Pastinakker, Skabioser, Perikon og Rølliker, fra hvis tusinde smaa Bægre en Bølge af sammensmeltet, stærk Krydderduft nu og da drog hen over Vejen. Utallige Insekter, bronzeglinsende Biller, graa Snabeldyr og spraglede Dagsværmere færdedes med stundesløs Travlhed paa og imellem Stængler og Blomsterknopper, medens Kornlærkerne med lange, fremstrittende Ben satte sig snart i en, snart i en anden Plantetop og lod et Par galende Triller fra det vidt opspærrede, rødlig Gab lyde op i Luften.

Paa Veje og Stier ud imod Landevejen drog den ene Flok Mennesker af Sted efter den anden, og ude i Skoven havde allerede en talrig, festlig klædt Skare af Bønder fra Rørby og nærmeste Omland samlet sig. Der var gamle Mænd med lange Støttekæppe og hvidgult Silkehaar ned over Akslerne, der var unge Mænd og Karle med blondt eller mørkt Haar under Hatte og Huer, men gule, svedne Krøller i Nakken og om Ørerne, leende Piger med solbrændte Kinder, milde, vel-

nærede Koner og haabefulde mindreaarige med glinsende Mundvige og Smørkringler og Honningkager i Hænderne. En mild, løftet Stemning hvilede over Forsamlingen. Man havde ladet alt, hvad der hed Sprængstof, blive hjemme og var mødt med det brave Forsæt at nyde Naturens og Festens Herligheder i fredsommeligt og lykkeligt Velbehag. Et Musikkorps paa halvtredje Mand, nemlig to voksne Personer og en lille pluskæbet Knøs, stod med deres blanke Horn i Nærheden af „den med Grankviste og Flag smykkede Talerstol“ og samlede Luft til den forestaaende Blæseanstrengelse. Madvarer havde Folk selv medbragt, og for Drikkevarer, Kaffe, Kager, Cigarer o. s. v. havde den driftige Besser sørget med fædrelandssindet Omtanke. Alt var klart til Isteddagens Forherligelse. Jørgen Siversen lo over hele sit gamle, rynkede Ansigt, da han kom ud til Festpladsen og saa alle disse Forberedelser. Men hvad i Alverden gik der af den gamle brave Fyr i Dag? I Stedet for den dybt nedtrukne Søløveskindshue bar han en lille rask, rundpullet Hat af nyeste Mode, hvilken ungdommelige Hovedbedækning forundrede alle Mennesker og gav Søren Hugger Anledning til den sejersglade Formodning, at Jørgen nu omsider var i Færd med at „gøre op“ med den gamle Tid og bryde sig nye, tidssvarende Baner.

Ved en Stænte i Skovens Udkant stod Knuds Søster og drog sin Mand læmpelig i Armen. „Jo vist saa ... se nu, du kan komme med, Frans, du ved selv, hvor haardt du trænger til en lille Opmuntring.“

„Jeg kan ikke Bo'el, jeg gaar hjem igen.“

„Hvad er nu det for noget Præk! Kom nu bare med og slaa de tunge Griller af Hovedet. Kanske vi kan snakke lidt godt for Morbro'er, saa han hjælper os endnu denne Gang.“

„Jeg har overhængt din Morbro'er saa tit for Penge, at jeg ikke kan komme der tiere.“

Det var en alvorlig Sag, der her forhandlede mellem de to Ægtefolk. Frans Larsen var i Aarenes Løb kommen i dybere og dybere „Betryk“, saa at han havde maattet optage det ene Laan efter det andet. Nu var der opsagt 5000 Kroner i Gaarden til Udbetaling i næste Termin, men hvor eller hvordan han skulde opdrive disse Penge var ham en Gaade, der pinte og knugede hans Sind Dag og Nat.

„Naa, der kommer han anstigendes!“ Han havde faaet

Øje paa Knud nede mellem Ellebuskene i Mosen tætved.
„Lad os gaa lidt til Side.“

„Han har set os, Frans. Vi har da heller ikke nødig at gaa til Side for min Bro'er; han gør os saamænd ikke noget ondt.“

„Da gør han os heller ikke noget godt, den ...“

Svedig og solbrun nærmede den unge kraftige Gaardmand sig Stænten og hilste paa Søsteren og Svogeren. Denne sidste fjernede sig for at tale med en anden Kending, som han havde faaet Øje paa inde i Skoven, og Bodil nyttede Lejligheden til at indvie Broderen i de sørgelige Forhold.

„... Og det er ikke alene disse 5000 Kr.; men vi trænger paa alle Leder. Du saa, hvordan hans Stadsklæ'er saa ud, og jeg gaar her med et gammelt, lappet Underskørt og maa være baade angst og bange for, at noget Menneske skal faa det at se.“

Knud saa forfærdet paa sin Søster. „Er det saa galt fat med jer, Bo'el?“

I det samme kom Frans tilbage.

Knud stod og grundede. „Jeg tænker, jeg kan hjælpe jer ud af den værste Knibe, Svoger.“

„Det er da vel ikke dit Alvor?“

„Jo, det er. Vi to har rigtignok aldrig rigtig kunnet søbe Kaal sammen; men Skylden kan være lige saa meget paa min som paa din Side. Se nu hvad Pengene angaar, saa har jeg dem ikke selv; men jeg ved, hvor jeg kan gaa lige til dem, og jeg er villig til at sige god for dig.“

„Det havde jeg aldrig tiltroet dig, Knud. Tak skal du ha'e, Knud, Tak ...!“ Frants tog Svogere's Haand.

Der stod de to Svogre og trykkede hinandens Haand, begge med Vand i Øjnene. Og fra dette Øjeblik var der sluttet et Venskabsforhold mellem dem, som aldrig senere blev brudt. I en rørt, frimodig Stemning fulgtes de tre Festsdeltagere ad hen til den flagsmykkede Plads.

Lystrup, der nu ogsaa var kommen til Stede, var i Dag mødt i høj Hat, der ligesom Kalotten indtog en stærkt tilbageskudt Stilling. Dels for at hilse paa gamle Kendinger, dels for ligesom at udspejle Stemningen gik han — røgende paa en temmelig lang Pibe med Porcellænshoved og lang, snabelformet Hornsvampedaase — omkring blandt Folk, der havde samlet sig i større og mindre Grupper paa den aabne Fest-

plads. Højskoleforstanderen kom ikke, og der var derfor Haab om, mente Lystrup, at Festen vilde løbe af uden videre „Myrderi“. Imidlertid blev han lidt betænkelig, da han havde gjort sig kendt med Stemningen i et Par af Grupperne; thi det lod virkelig til, at der blandt alle de glade og fredsommelige Mennesker fandtes adskillige, som gik med Luntten i Hænderne og bare kløede Fingre efter at stikke den til, hvor der var Spor af Sprængstof at finde.

„Vil du ha'e, Søren Pæsen,“ lød det fra en Gruppe, „at Bonden han skal ligge paa alle fire for de store ligesom den Gang, vi ha'de Træhesten?“

„Ja, vil du ha'e, at Kongen han skal ta'e til Ministre, hvem du og dine Kanutter faar i Sinde at pege paa?“

„Tak,“ tænkte Lystrup, „de har Signalerne godt oppe der!“

Lidt længere nede hørte han en Flok yngre Mænd drøfte Spørgsmaalet: Friskole eller Statsskole.

„Det er, som en har sagt en Gang,“ kom det fra en ung Friskolelærer fra et Nabosogn, „Statsskolen er pilraadden, og inden I ved af det, vil den falde med et Bras, der vil gi' Genlyd over hele Landet.“

Det kløede Lystrup helt ud i Neglerødderne; men han regnede det under sin Værdighed at give sig i Kast med dette Menneske. Du Fredsens, sikke Børn Friheden fostrede!

Endelig strøg Lystrup forbi et Par Gaardmænd, der behandlede deres Stridsemne med en Alvor og Sindsligevægt, der formelig maatte vederkvæge et gammelt, fredelskende Hjerte. Lystrup lyttede; de talte om Pattegrise. Jaja! Han vendte sig om, lagde Haanden bag om Lænderne, drog et Suk og sagde mumlende hen over Forsamlingen: „Gid I snakkede om Pattegrise alle sammen!“

Besser havde bragt Borde og Bænke med til Festen og havde den Glæde at se dem flittig nyttede af øl- og vanddrikkende Kunder. Snart knaldede en Sodavandsprop, snart svuppede det fra en Ølflaske. Besser „arrangerede“ i Dag i ellebild Optagethed. Ellen havde — det troede han for ganske vist — sendt ham et Smil i Forbifarten, et af disse stumme og dog saa talende Smil, og dette Smil havde i det Monkruet hans Lune op, at Tankerne hoppede som Guttaperkatolle i ham. Ja, i Dag maatte det ske, tænkte han og saa sig hele Tiden om efter gamle Jørgen Siverson.

„Hr. Lystrup, nu begynder vi,“ lød det henne fra Talerstolen. Og et Øjeblik efter rungede Sangens og Musikens Toner hen under de løvrige Bøgekroner.

Talerne maa vi springe over. Der gik en rolig Strøm af Fædrelandskærlighed og til Dels lyse Fremtidshaab gennem dem alle, og Forsamlingen kunde af ganske Hjerte istemme de Leveraab, der fulgte dem som Slutstene; men Festen fik et lille Efterspil, som vi paa ingen Maade tør springe over.

Da Knud skulde slutte „den alvorlige Del af Festen“, var han uforsigtig nok til at røre med en Fingerspids ved Tidsaanden og prise dens Oplysningsværk, dens Humanitet o. s. v. ... Ak, med eet eneste Slag var Samdrægtighedens blide Stemning revnet paa kryds og tværs. I samme Øjeblik, som Frihedsmændenes vilde Leveraab fløj mod Sky, sprang Taalmodighedens Stopper med et Knæk i den gamle Lærer, og Pligttroskaben tog til at rulle sine stærke Følelser ud.

„Maa jeg be' om Ordet?“ raabte han, endnu inden Dønningerne af Leveraabene havde tabt sig i den tætte Sommerluft.

Kampens Aand var kommen springende som en Løve midt ind i Forsamlingen; der var ikke Tanke om at standse den i Springet, Hovederne knejste, Kinderne blussede, det var, som alles Ansigter raabte: „Kamp, Kamp!“

„Det var Tidsaanden,“ tog Lystrup fat af sine Lungers fulde Kraft, efter at han et Par Gange havde stødt Armene frem i Luften, „det var Tidsaanden, den ærede Taler belyste for os. Jeg siger: Gud hjælpe os for Belysning! ... ja ja ja, Hr. Pastor, jeg er jo ganske rolig ... Nej hvis de ærede Tilhørere har Lyst til at kende Tidsaandens sande Natur, saa skal jeg klæde den af lige til Skindet og vise, hvilken ynkelig Figur den er ...“

„Væk med ham!“ raabte en. — „Nej, det er rigtig, Lystrup, klin dem kun dygtig!“ skreg en anden. — Almindelig Uro. Til sidst maatte Præsten med nogle indtrængende Ord formane Folk til Ro og Stilhed. Han var ganske bleg, Folk saa, det var Alvor, og der blev foreløbig stille.

„Jeg skal ikke nægte,“ vedblev Lystrup, „at jeg nok holder af at klappe Tidsaanden lidt paa Kindbenene ... Der er nu den højpriste Humanitet, som den ærede Taler berørte; den er ogsaa et af de Goder, Tidsaanden slaar sig op paa i

vore Dage. Man vil løfte „den lidende Menneskehed“, og i den Anledning kæler man for Raaheden og de vilde Lidenskaber, indretter smaa, komfortable Saloner for Tyve og Skælmer, hvor de kan sidde lunt og tørt inden Døre, — priser Naturtilstanden og præker i høje Toner om alle de ædle og kraftige Følelser, som skal ligge paa Hjertebunden hos Skravlet, — det er disse Kæledæggeprincipper fra Rousseaus Tid, som nu skal sættes til Højbords herhjemme, efter at de har forskruet den øvrige Del af Verden. Det skal ikke undre mig, om man ogsaa snart giver sig til at kæle for Naturen selv ved at plante Tidsler og Nælder i Urtepotter og sætte Lækkerbidder ud paa Marken til Rævene ... Og hvad er saa Følgen af denne velsignede Humanitet? Er det ikke den, at Krapylet faar Nykker og skyder os andre fra Krybberne? Hvor bliver Respekten af i et Samfund, hvor Officerer og menige, Mestre og Svende, Husbond og Dreng skal gaa med hinanden under Armen og sige du til hinanden? Men ramler det ikke ogsaa allerede paa alle Kanter i Samfundet? Hvilken Lethed og Løshed sporer vi ikke i alle dets Lag? Hvor gaar det ikke strygende med Middagsselskaber, Baller og Gøgl! Hvor higer man ikke efter at overgaa hinanden i Stads og Fjas! Og kan man ikke længer stive det ud med egne Midler, saa laaner man sig frem, forgylder Fattigdommen med fine Klæder, der dækker over en laset Skjorte. Og kan man ikke faa mere at laane, saa ta'r man selv, render med andres Kasser, om det ogsaa skal ende i Forbedringshuset. Men uagtet alt dette buldres der op med store Ord om Tidens Fremskridt. Humbugen skriger op i Aviser og Plakater med sine Mirakelkure, hule og tomme Ideer flyver gennem Luften paa alle Kanter, og Folk gaar i Tøjet med det altsammen og overklistrer sig med Humbug baade udvendig og indvendig. Vore Knøse render omkring med høje Indbildninger om deres Visdom og Dygtighed, saa snart de bare har hørt et Par „folkelige Foredrag“. Modsigelseslyst og Kritiseren paa alle Kanter. Ser De, mine Venner, saadan er vor Tid — det er Tidsaanden! Og hvem er nu Skyld i alt dette andre end disse syngende Frihedsmænd med deres Leflen med Krapylet og deres luftige Drømmerier? ... Ogsaa den Gerning, jeg arbejder i, skal omlaves og tildannes efter nymodens Mønster. Væk med den pilraadne Indretning, som hedder Stats-

skolen, og lad os i Stedet for grundlægge en ny Skole paa Frihed, Bjarkemaal og Nordlysblink! Jo Tak, jeg kender ogsaa Tidsaanden paa dette Punkt, jeg ved, hvordan man svømmer omkring mellem Skyerne og kvæder Frihedshymner for de unge ...“

„Man kan mærke, De er vant til at svinge Tampen,“ raabte en; men Lystrup, der netop i det samme kom til at hoste, hørte det heldigvis ikke. Sveden trillede ned ad hans røde Kinder, han tørrede Ansigtet, drog Vejret langt nogle Gange og sluttede derpaa med en kraftig Indsigelse mod „alle Frihedsapostles frihedssvangre Lærdomme“, idet han især rettede sit Skyts mod „disse grønne, struttende-køjtne Fyre, der knapt har lært at knappe deres egne Bukser rigtig, før de skal røjle sig op ved enhver Lejlighed og støde i Trompeten og dele Tidsaand ud.“

Nu brød Latteren løs og vævede sig ind i et Virvar af Leveraab og Hyssen, saa det hele lød som en susende Bulderen i Luften. Under Talen havde Knud og Præsten flere Gange staaet og hvasket sammen med ivrige Haandsving. „Det kan ikke nytte, Hr. Pastor, jeg vil ha' Ordet!“ — — „Jeg vil jo heller ikke nægte Dem det; men husk nu paa — ikke hidsig, hører De!“

Lystrups sidste Ord havde ramt Knud i Hjertet som en Giftodde. Han maatte holde sig i Talerstolen, da Latteren slog op om Ørerne paa ham, alt vaklede og skjælv i ham, han følte, at dette kunde han aldrig glemme i sit Liv.

„Hm, jeg skal bare gøre ... hm! jeg skal bare fremkomme med et Par korte Bemærkninger,“ tog han fat og klemte Tænderne sammen en Stund for ligesom at bide Heftigheden i sig. „Skolelæreren fremstillede alle os Frihedsvener, alle os, som holder paa en fri og levende Aandsoplysning, som nogle løse Fugle, der svæver om mellem Skyerne. Jeg ved ikke, om der er nogen her til Stede, som gaar saa højt til Vejrs, men jeg ved, der er adskillige, som regner Friskolen for Folkelivets skønneste Blomst, — en Blomst, der baade vil og skal have Plads til at folde sig ud.“

Han vandt mere og mere Herredømme over sig selv og vovede sig ind paa hele Lystrups Tale, som han søgte at gendrive Led for Led. Hans Veltalenhed tog et Opsving, som forbavsede baade Venner og Modstandere. Tidens Humbug og

Udskejelser var ikke Frihedens Værk, sagde han; man kunde paavise en langt større Fordærvelse i Stater, hvor Enevælden havde svunget sin Herskerstav. Men hvad der uomtvistelig var Frihedens Værk, det var det vaagnende Aandsliv. Og Plads for Aandslivet, som det rører sig i Menigheden, i Oplysningens Kredse! Brydningerne i Folkelivet var en Nødvendighed, for at Samfundslegemet kunde holde sig frisk, og var langt at foretrække for disse indiske Tilstande med forstenede Former og med Mennesker som indskrumpne Mumier. „Der er en ny Tid i Frembrud, mine Venner. Vi har haft en Præstetid, en Adelstid og en Kongetid, jeg tror, at vi nu staar midt i et Vendepunkt, der — om vi end holder fast paa Kongedømmet — vil ende med en ren og klar Folketid, en Tid, der vil lægge Folkets Skæbner i dets egne Hænder, kalde paa alt det bedste og dybeste i Folkegrunden, en Tid, der vil holde lyse Fremtidsbilleder op for Folkets Øjne, men som ogsaa fra tusinde Sider vil nøde det, tvinge det til en saadan Selvudvikling, at det kan gaa uden Ledebaand og Krykker. Jeg tror, at der er en Stormagt, der vender Historiens Blade og styrer Folkenes Udvikling hen imod et godt Maal, for saa vidt Folkene selv vil lade sig styre mod et saadant Maal. Lad os da, efter den lange Prøvelsestid, vi har haft, agte paa det Kald, som lyder til os i vore Dage! Lad os ikke være bange for Kampen og Brydningerne og ikke lade os kyse, fordi den gamle Tids Tr... Træ... Træfolk“ — han havde nær sagt Trælle — „maler os Fanden paa Væggen. Vi har dog Livet og Haabet og Sandheden paa vor Side, og vi skal vise dem, at alle deres runkne og overgemte Meninger skal blive fejede til Side som Avner i Blæst — ja ...!“

Han fik her Øje paa Emma, der stod bag et Træ og stirrede med et angestfuldt, næsten fortvivlet Blik op paa ham. Han var i Lidenskab, Kinderne brændte, Øjnene var store og skinnende; han havde uden Tvivl sin hvasseste Pil tilbage; men dette Blik greb ind i hans Tanker og forvirrede hans Kampstemning saaledes, at han gik i Staa. I samme Nu rejste sig atter en forvirret Larm af Bravo- og Hurraraab, Hyssen og Mishagsytringer, der slog bragende mod hverandre som Bølger fra to Have, der mødes over en Revle.

„Af hvilken Avis har du taget den Ramse?“ spurgte Lystrup med et drillende Blik.

„Jeg gi'r mig ikke af med at ramse,“ svarede Knud dirrende. „Det var bare i den Tid, jeg gik i Skole og havde Deres Rebtamp hængende over Ryggen.“

„Naa naa naa!“ faldt Præsten ind, „ingen Personligheder!“

Som gennem usynlige Ildkanaler havde Kampen fordelt sig over hele Forsamlingen. Overalt saa man ophedede Ansigter og fægtende Arme med fremstrittende Pegefingre, samtidig med at en Summen af hundrede og atter hundrede Stemmer dirrede i Lufthavet mellem Bøgene. Præsten rystede paa Hovedet, traadte frem i sin hele Højde og rakte Haanden ud til Tegn paa, at han vilde tale. Der blev omsider stille, og han sluttede da Festen med omtrent følgende Ord:

„Intet Menneske elsker Friheden saa højt, at han jo ønsker at herske over andre,“ siger den engelske Digter Goldsmith. Er der ikke Sandhed i dette Ord? Hvad er det, som i Frihedens og Kulturens Navn bringer det ene Folk til at køre op mod det andet med sine Kanoner og Helvedsmaskiner og bringer Blodstrømme til at flyde over Valpladserne? Er det ikke i Reglen Herskesyge, Iveren for at fremme egne Interesser og knække andres Magt? Og nu i de mindre Forhold, i Folkenes indbyrdes Kampe, hvor giftige Pile ofte suser mellem Partierne, hvor Ordets og Pennens Stik fremkalder Saar, der svier og værker i Aaringer — er der ikke ogsaa her noget af den samme Herskesyge, den samme Iver for at trumfe egne Meninger igennem? Vi slæber alle omkring med et større eller mindre Læs af Egenvilje og Selvklogskab, og mon det ikke ofte gaar saaledes, at vi er tilbøjelige til at skyde vor Hidsighed ind under Ildfuldhedens Synspunkt og smykke os selv med den Indbildning, at vore haarde Domme og stærke Ord er Udbrud af ædel Harme ... Tro ikke, kære Venner, at jeg vil have alle Vaaben sat i Krogen, tro ikke, at jeg anser den dorske Ro, der bringer Vandene til at raadne, for at være bedre end den friske Brise, der fremkalder en livlig Bølgebevægelse. Nej, det kan ikke være andet, end at Tidens Strøm — hvis vi ikke alle skal synke igennem den som en død Dyndmasse — maa lives op af Aandens Susninger, drives fremad af friske Vindstød, saa den kan bryde sig nye Veje og rulle ind i nye Egne af Menneskelivet. Det, jeg vilde, kære Venner, var kun at bidrage til at tage N a g e t bort, at tophugge de Lidenskaber, der saa ofte forhindrer en frugtbar Forhand-

ling, — at standse den Bitterhed og Dømmesyge, som fra alle Sider løber med i Kampens Hede, som sluger et utroligt Maal af Kræfter, og som i Stedet for at fremme et godt Udbytte forsinker Sagerne i højt Mon. Ogsaa I, hvem jeg ellers regner for at være mine Meningsfæller, har jeres Skavanker ...“

„Hør!“ raabte Lystrup af al sin Kraft.

„Jeg tvivler ikke om, at der ligger Alvor og Sandhed paa Bunden af jeres Kampiver; men lad mig sige jer det ærligt og rent ud, at I stundom lige saa vel som jeres Modstandere glemmer, at kun Sandhed i Kærlighed bygger Livet op. Jeg vil ikke kølne jeres Ildhu for det ny; men en Sag er daarlig tjent med at blive skruet frem ved en alt for hidsig Virken. Nutiden er filtret ind i Fortiden med tusinde og atter tusinde fine Rødder, og det gaar ikke an at gøre Skel mellem den gamle og den ny Tid med et stundesløst Hug tværs over Rødderne. Lad os se, hvordan Verdens største Kulturmagt — Kristendommen — har trængt sig frem gennem Landene. Langsomt, men sikkert har den gaaet sin Sejersgang over Verden. Og har den ikke haft en vidunderlig Evne til at blande sig med den Kultur, som den overalt forefandt, netop fordi den kom med Sandheden, fulgt af Kærligheden? Kære Venner! Jeg vil ikke raade nogen eneste iblandt jer til at lægge sig efter lunkne Meninger og halve Sandheder; men jeg vil paa den anden Side minde jer om, at Had og Tvedragt kun baader Samfundet lidet. Saa give Gud da sin Velsignelse til, at vi maa lære at arbejde uden Had og Nag, uden feberhidset Iiterhed, arbejde med varme, hensynsfulde Hjerter, med Fordragelighed og Agtelse for andres Menneskeret, med eet Ord: arbejde for Sandheden i Kærlighed!“

Den alvorlige Del af Festen fik da saa en nogenlunde fredelig Afslutning, og Præsten kunde glæde sig over, at hans Ord virkelig syntes at have bragt en Smule Svaling over de ophedede Hoveder. Men da Madkurvene senere kom frem, saa man ikke desmindre Partiaanden liste sig omkring med sine Snore og dele Publikum ind i Grupper, der sendte hverandre Blikke af en mer eller mindre venskabelig Natur. Dog — da Hr. Besser og hans Hjælpere en Stund havde faret om fra Gruppe til Gruppe og med sveddryppende Pander udskænket et rundeligt Tal røde og hvide Snapse, Bajere og andre forfriskende Drikkevarer, syntes den glade Fordragelighed hist

og her at vinde. Indgang, til stor Ærgrelse for Partiaanden, der atter maatte rulle sine Snore op. Paa andre Steder sporedes dog endnu Kampens Efterdønninger; saaledes tog Søren Hugger og gamle Jørgen Siversen sig et Par Omgange sammen ved den ene Ende af et Bord, medens Præsten og Lystrup — dog kun med lette Vaaben — huggede ind paa hinanden ved den anden Ende; men i det hele og store syntes et vist mildt og festligt Velbehag at hvile over Forsamlingen.

Knud kom hen til Besser, indkrævede „en halv Øl“ og satte sig paa en af de opslaaede Bænke.

„Na,“ sagde Besser tykt — det lød, som han havde en Haand spændt om Kværken — „vi kan da grattelere os til Sejren, kære Ven! I alt Fald tror jeg nok, jeg tør sige, at Demokratiet havde lige saa stor Majaaritet for sig som de andre — hva’?“

„Det er noget Vrøvl, Besser; der kunde da ikke være Majoritet for begge Partierne.“

„Ja, jeg mener naturligvis ...“

„Aah, jeg bryder mig aldrig en Stump om, hvad De mener.“ Knud dirrede endnu efter Kampen. „De mener jo ikke en Døjt med al Deres demokratiske Sludder.“

„Jaj!“ Den lille Mand vokste to Tommer. „Hør, kære, ved De hvad, det maa De undskylde!“ Han satte sig ved Siden af Knud. „Jaj har vaaren med i det parlamentariske Liv lige fra ...“ og nu kom der en Række parlamentariske Livserindringer, indsvøbt i et saa ægte Omslag af demokratisk Fuldblodighed, at intet Menneske, der kunde og vilde høre, længer kunde være i Tvivl om, at Bessers Hjerter var prøvet Guld.

Knud kunde ikke lade være at smile, men drog — arrig paa sig selv — hurtig Munden i Lave igen og smed Pengene for Øllet paa Bænken.

„Og det, jaj her har udviklet — det er Faktommer! Væk med alle Højremænd og Insugenter, og lad Demokratiet komme til Taburetterne, det har altid vaaren mit Valgsprog ..., naa, De gaar, kære Ven? ... ja vi kan en anden Gang ... Hm!“ tilføjede han for sig selv og rystede paa Hovedet, „var inte rigtig ved Kulør.“

Da Besser rejste sig og vendte sig om, opdagede han til sin store Forskrækkelse, at Jørgen Siversen og Frans Larsen

havde staaet lige bag ved ham under Samtalen med Knud. Mon Jørgen skulde have hørt noget af alt dette ...? Nej, han stod og saa saa ærlig ud og talte med Frans, som om han ikke havde Spor af Opmærksomhed at undvære til andre Ting. Hjertet tog til at skyde sig op i Livet paa Gæstgiveren, og med den Raskhed, som er ejendommelig for stærke Aander, drejede han hen imod Jørgen og begyndte med en vis løndomssvanger Klippen med Øjnene at hale ham til sig ved Frakkekraven. Efter at have faaet ham draget hen bag et stort Træ og efter en Stund at have bevæget sig i fine Snirkelgange om sit Emne kom den hjertespendte Frier endelig frem med sit „velmente og rejæle Tilbud“.

„De kender mig, gamle Ven, jaj behøver inte at staa her og udvikle mine Kapaciteter. Jaj sitter i en agtet og god Bedrift, og hvad mit personlige Hjerte angaar, da tror jeg nok...“ han fuldførte Sætningen med en hel Galopade af Nik.

Med Fingrene i Vestens Ærmegab, seende ned mod Jorden og af og til spyttende en rig Ladning af Skraatobaksvædske ned paa det visne Løv havde Jørgen Siverson hørt paa hele Friertalen uden at forandre en Mine; men pludselig lød der en tør Klukken nede i Maven paa ham — eller hvor den kom fra — og samtidig rettede han sig op og saa paa Besser.

„Hø øh øh! Ded ha'de je' itte trot om Dum, Besser. Øh øh! Tror De, je' vil haa saad'n en Venstremand til Svoger?“

„V e n s t r e m a n d?“

„Ja, æ' De itte Venstremand? Hvad vaa' De da før, da de sad henne og prækede for Knud?“

Beser havde i dette Øjeblik en Fornemmelse, som om den venstre Støvle gik igennem en „Hængesæk“ og han maatte fægte i Luften for at holde Ligevægten paa den højre.

„Kære!“ han spidsede Munden og lagde Hovedet paa Skulderen. „Man er liberal! Hvad siger man inte, naar man saadan sitter og snakker med disse yderliggaaendes Folk? Men hvad jaj er her inderst i mit personlige Indre, det bliver jaj ved at være, til De lægger maj ner.“

„Ja, hvad æ' De da?“

„Hvad jaj er? Ja, hvad er De, gamle Ven, hvad er jaj, og hvad er hele den bedre Klase, der repræsenterer Kapitalen og Intelligenserne ...?“

En hel ny Livsanskuelse blev nu skudt frem, stundom

med en Fart, som om den kom paa Ruller, stundom med værdigt og højtideligt Eftertryk paa enkelte særlig indholdsvægtige Ord og Vendinger. Den ene Besser overgik den anden Besser i Veltalenhed, alt efter den gamle kære Strofe:

„Peter danser besser end som Hansemand,
og Hans danser besser end som Petermand.“

„Høh øh øh! Je' tror itte paa Dum, Besser; for naar De saad'n kan smøge Meningerne a' Dum hver aan' Stund, li'-som man smøger et Par Hoser a' sig, saa æ De itte aan't end en Vindsak, ikke.“

Da gik den højre Støvle igennem med, og Hr. Besser gled haabløs i Dyndet over Ørerne.

„Næ, la' vos itte snakke mere om de Dele, Besser.“

Besser gik, og Besser skænkede Øl til højre og venstre og bar Nederlaget som en Mand; men hvad der rørte sig i hans personlige Indre, dybt gemt for Verdens Blik, det vidste ingen.

Et kraftigt flerstemmigt Kor løftede sig over den myldrende Forsamling. Folk stimlede til for at se og høre Knud og hans Sangere, der havde taget Plads paa en noget ophøjet Plet i en Udkant af Festpladsen. Lystrup holdt sig for Ørerne en Gang imellem, naar Klangene skar alt for dybt i hans fine Nerver; men til Gengæld var der adskillige andre Festdeltagere, deriblandt Kristen Knort, der i det Mon blev revne med af de brusende Toner, at de en Gang imellem, dem selv uafvidende, blandede et Kvæk med ind i Harmonierne, gyngede med Kroppen og slog Takt med Hovedet i den mest lykkelige Stemning. Ungdommen kunde nu ikke længer styre sine Ben. Pladsen blev gjort ryddelig, Musikken stillet op paa Talerstolen, og snart rullede der ud af de blanke Horn et Mylder af Toner, der rigtignok lød lidt forkølede, men som ikke desmindre var overmaade glade, hoppede og sprang og sloges i Luften, saa det var en Lyst. Dansen kom i Gang og gik lystigere og lystigere. Selv gamle, ådstadige Gaardmænd og forslæbede Husmænd med deres mer eller mindre lette Ægtemager rullede af og til ind i Strømmen som drevne af et ustyrligt Ungdomslune. Dansen fortsattes om Aftenen ved Maanelys og ved Skinnet af et Par Lygter, som Besser meget

omsigtsfuldt havde taget med derud. Besser selv tog ikke Del i Lystigheden. Indhyllet i en af sine Lygters sørgmodige Skær stod han flere Gange og stirrede ned paa sine Ankere, kløende sig i Nakken: „Gik sku'nte, gik sku'nte!“

Henne bag et Par sammenvoksede Bøgestammer, halvt skjulte af Hindbærbuske og Bregner, stod, da Dansen tog sin Begyndelse, en yngre Mand og en ung, sorthaaret Kvinde og talte dæmpet, men ivrig sammen.

„... Nej, jeg er slet ikke ophidset, Emma, det er ikke sandt; men du skal vide det en Gang for alle: Jeg vil ikke taale det herefter, og om han saa ti Gange er din Far, saa skal han blive næset a' herefter til Dags, naar han kommer mig for nær. Har han ikke tirret og haanet mig Aar efter Aar? Har han ikke væltet sig ind paa mine Veje, naar og hvor han kunde komme af Sted med det? Var det ikke ham, der fik Per Grejsen til at genne os væk fra Skydepladsen forgangent Aar, saa hele Skytteforeningen nær var gaaet i Staa med det samme? Var det ikke ham, der skrev til Amtmanden det andet Aar og var Skyld i, at Jesper ingen Højskolehjælp fik? Og var det ikke ham, der i Avisen advarede Folk imod at træde ind i Rørby Læseselskab, fordi det bare var „Bragesnak, Kæmpeviser og Molbohistorier“, vi havde i Bogsamlingen. Saadant noget Sludder! Som om vi ikke havde alt det bedste, vor Literatur har frembragt baade af Digterværker, historiske Bøger og Landbrugsskrifter.“

„Det siger jeg ikke noget imod, Knud; men du maa bære lidt over med min Far. Husk paa, at han i fyrretyve Aar har staaet som den første her i Sognet og har saa at sige regeret det hele, og nu kommer du, en af hans Skoledrenge, og skubber ham bort fra det ene Omraade efter det andet. Du kan tro, at det piner ham, han lider, Knud.“

„Det har han godt af, den gamle ...“

„Fy, du er ond nu! Du vil heller aldrig høre, hvad godt jeg fortæller om ham. Det er slet ikke alt, han fordømmer. Som nu dette Asyl, I fik oprettet forgangent Aar. Det er virkelig sandt, at jeg forleden hørte ham sige til Jørgen Siversen, at det Asyl var alligevel ikke saa tosset, for han kunde mærke, at de Børn, han fik derfra, var baade mere ordentlige og bedre forberedte, end de fattiges Børn før havde været.“

„Jo Tak, han skulde synes om Asylet, — han, som var

den allerivrigste til at modarbejde det, da vi oprettede det! Nej, min Pige, — kunde han knuse mig og hele min Flok med eet Slag, saa gjorde han det.“

„Nej, det gjorde han ikke, Knud. Du er alt for haard i din Dom. Jeg ved ikke, hvordan det har sig med dig; men du har i den sidste Tid lad't dig drive fremad af noget, som jeg ikke kan synes om. Du maa kue disse hidsige Tanker, Knud; du ved ikke, hvor stygt de klæder dig, og hvor meget det, du virker for, tager Skade deraf.“

„Jeg ved, at jeg arbejder kun for det, der er rigtigt og godt, og skal man udrette noget i Verden, saa maa man gaa paa med et frit Mod og ikke lade sig genne ud af Sporet — det ved jeg! Og er du bange for at følg's med mig længere, saa ...“

„Hvad saa, Knud?“

„Saa faar du følge din Far, til du faar et fastere Sind — ja! Jeg haaber, at det skal ikke vare længe, inden du og han skal staa ene i jer Flok.“

„Knud, jeg la'er mig ikke kyse, det vil jeg sige dig.“

„Ja, jeg la'er mig heller ikke kyse længer, det kan du være forvissen om! Du har længe nok kørt omkring med mig; men herefter skal jeg vise baade dig og jer alle, at jeg kan holde Tømmerne alene, det skal jeg! Saa! ... Farvel, jeg skal hjem.“

„Knud!“ Hun stod med Taarer i Øjnene.

„Naa,“ kastede han til hende, „du vil ikke en Gang ta' 'gæn min Haand? Jaja — Farvel!“

Han vendte sig og gik.

Men da strøg Emma Taarerne af Øjnene, rejste sit Hoved og saa efter ham med et harmglødende Blik. Det var Lystrups Datter fra Isse til Fodsaal, der stod der med sammenpressede Hænder, høj og rank, bag Bøgetræet.

Knud vedblev at gaa, men sagtere og sagtere, som om voksende Klodse hængte sig ved hans Fødder. Til sidst vendte han sig om og var lige paa Nippet til at gaa tilbage; men i samme Øjeblik begyndte Emma at gaa hen imod Festpladsen. „Emma!“ Hun hørte det ikke, eller maaske vilde hun ikke høre det. Saa gik Knud hjem.

Da han kom uden for Skoven, mødte han et Par Tjeneste-

karle, der først nu var paa Vej til Festen. „Naa, det gaar nok muntert herude,“ sagde den ene af dem. „Ja, det gaar muntert herude!“ svarede Knud og lo; men Karlene syntes, han lo saa underlig.

Knud gik rask til og gjorde nu og da et lille viljesfast Svip i Luften med en nøgen Kvist, som han gik med i Haanden. Lidt efter lidt blev dog hans Gang igen langsommere, til sidst stod han stille, slog Kvisten ned mod Jorden og rystede paa Hovedet med et Suk. Atter gav han sig til at gaa, men stod saa igen stille, drejede derpaa omkring og gik tilbage til Skoven. Folk myldrede mellem hverandre i snakkende og hoppende Klynger; men hans Øjne søgte kun en. Han fandt hende ved Talerstolen, hvor hun stod og samtalede med Bodil. Det gav et Sæt i hende, da hun fik Øje paa Knud igen.

„Emma, du skulde da ikke ha' set noget til min Stok? Jeg synes, jeg satte den her ved Talerstolen?“

„Nej, jeg har ingen Stok set.“

„Din Stok?“ udbrød Bodil. „Du havde jo ingen Stok med, da du kom.“

„Jo, det havde jeg da vist; ja, det kan for Resten gerne være, at jeg husker fejl.“

Han tog sit Cigarfederal frem og tændte sig en Cigar. Hør Bo'el, ta' og se, om du ikke kan hitte Frans, for vi kunde godt ha' nødigt at snakke lidt mere om det, du ved nok.“

„Ja, det skal jeg gerne; men bare jeg kan hitte ham.“

Bodil gik. Knud rømmede sig og klemte Cigaren mellem Fingrene; den vilde ikke trække.

„Emma, hvorfor vilde du ikke gi'e mig din Haand?“

„Jeg lader mig ikke kommandere til at „gi'e Pote“ som en Hund.“

„Hm, ja jeg ved nok, jeg var lidt fos imod dig; men du faar bære lidt over med mig ... nu vil du da nok .. nu vil du da nok sige Farvel til mig?“ Han havde Taarer i Øjnene.

Hun rakte ham Haanden og hviskede et svagt Farvel, men saa ned mod Jorden.

Bodil fandt ikke Frans, og Knud var da ogsaa gaaet, da hun kom tilbage.

Mørket drog sig tættere og tættere sammen under Skovens tykke Loft, de gamle tog hjem, de unge blev tunge i Benene; men endnu nogle Timer vedblev Dansen mellem Bøgene. Da

tog det til at regne, Musikken pakkede ind, Besser slukkede sine sørgmodige Lygter, — Festen var forbi.

Vel pudset og røgende paa en Cigarstump gik Knud Olsen en Aften i den paafølgende Vinter ned ad Rørby Hovedgade, drejede ind paa en Sidegade og tog Vej op efter Povl Madsens Gaard, hvor han skulde mødes med nogle af sine nærmeste Venner for at tale om Oprettelsen af en Friskole. Det var ikke uden en vis Møje, han æltede gennem de tunge, grødagtige, af Tøvand mættede Snemasser, der dækkede Vejen. Himlen var mørk, og enkelte store Sneklatter slog ham nu og da ind i Ansigtet, samtidig med at en kold Vind peb ham om Ørerne. Det var slet ikke noget lysteligt Vintervejr, og havde det ikke været en saa vigtig Sag, det drejede sig om, havde han sikkert foretrukket at blive hjemme, saa meget mere som han hele Dagen havde været plaget af en utaalelig Tandpine.

Siden hin Fest i Skoven havde Knud og Lystrup haft flere temmelig voldsomme Sammenstød, der, om de ikke bar andre Følger, havde fremkaldt haarde Hjertekampe hos den unge Gaardmand. Knuds Natur var bygget af Eg, den var under Kampene bleven mere og mere sammentømret; men samtidig havde en vis stivnakket Ensidighed, isprængt en Del Overmod, sneget sig ind i hans Viljesliv. Ligesom han fra første Færd havde kastet sig over sit Opdyrkningsarbejde med de ædleste og varmeste Hensigter og under Aarenes Gang ofret Tid og Penge uden ærgerrige Bagtanker, saaledes var han ogsaa endnu overtydet om, at hans hele Gerning havde Rettens og Sandhedens Stempel; men han kunde ikke dølge for sig selv, at der var kommet noget ind i hans Sind, som forstyrrede dets Ligevægt, noget koldt og bittert, der ikke passede med hans varme Natur. Og det pinte ham, at han, som i saa højt Mon ofrede sig for andres Lykke, selv skulde savne Lykke og Hjertefred. Hvad skulde det blive til med ham og Emma? Var der ikke ogsaa kommet noget ind imellem dem, som, i Stedet for at drage dem ind imod hinanden i en fast, uovervindelig Enhed, fjernede dem Tomme for Tomme fra hinanden? Knud kunde harme sig ved at tænke paa, at hen-

des Fader, denne Forstening fra en svunden Old, denne gamle, haarde Karl, der saa ofte havde spærret ham Vejen, kastet Haan paa ham og væltet Latteren over ham, skulde have saadant Tag i hende, at hun ikke orkede at rive sig løs og gaa sin egen stolte Gang. Mod ham rettede Knud sin Harme tidlig og sildig, ja undsaa sig end ikke ved, naar han en enkelt Gang imellem traf sammen med Emma, at udslynge bitre Ord mod den gamle og Bebrejdelser mod hende selv, fordi hun ikke vilde gøre det afgørende Ryk i Snorene. Og dog vidste han godt, at Bebrejdelserne mod hende var ufortjente. Hun havde sagt, at hun, hvilket Øjeblik det skulde være, kunde gaa fra sin Fader, og han vidste, at hun ogsaa virkelig var stærk nok til at gøre det, om det gjaldt; men naar Knud rigtig gravede til Bunds i sin Erkendelse, vilde han dog ikke blive glad den Dag, hun kom og sagde: „Her er jeg!“ Nej, Maalet skulde naas paa en anden Maade; tvungen af Forholdenes Magtbud skulde den gamle, raadvild og famlende, komme til at udlevere sin Datter, som en slagen Fjende udleverer sin sidste Fæstning til Sejrherren. Nu var der denne Friskole!

Denne Friskole? Ja, nu skulde det være Alvor. Hvad kunde det hjælpe at blive ved at tale med Præsten om Sagen? De kom jo aldrig nogen Vej. Menigheden var ikke moden nok endnu, hed det, og hvis en saadan Sag blev paabegyndt uden at kunne gennemføres ordentligt, saa var den forkludret for lange Tider. Nej, lad os vente lidt endnu. Den gamle dernede maa jo ifølge Naturens Orden snart falde væk, og saa — ja, hvo ved, maaske vi da faar en ung, dygtig Lærer, som i alt Fald foreløbig kan gøre Friskolen overflødig ...

Tomme Udflugter! Den gamle dernede kunde leve ti Aar endnu. Nej, nu skulde Knud vise, at Sagen kunde gennemføres trods baade Præst og Degn og hele Vrøvlet.

Hver Gang Knud havde været i Oprør, sporede han en stikkende Fornemmelse i Hjertet, som om en Brod prikkede i dets Skillevægge ... Nej, det er ham, der tager haardt paa mig. Men min Natur er nu en Gang indrettet saaledes af Vorherre, at den ikke kan bøje sig for haarde Hænder; den kan maaske knækkes, sønderrives, men bøje sig kan den ikke. Og var det ikke en ærlig Sag at kæmpe med Magt imod Magt? Var Friskolen ikke „Folkelivets skønneste

Blomst" ? Kunde det da ikke fuldt vel forsvares for Gud og Mennesker at kæmpe dens Sag? Og dog ...? Nej! nu ingen Vaklen, intet Pjalteri! Med ubøjelig Kraft gaar de stærke Mænd deres Gang i Afgørelsens Øjeblikke.

Idet han æltede forbi Sprøjtehuset, kastede han et Sideblik hen efter en ham velkendt Kundgørelse paa Porten, — en Indbydelse til et offentligt Møde, vedrørende Oprettelsen af den paatænkte Friskole, undertegnet af ti af Sognets Familie-fædre. Knud havde ikke selv villet underskrive den, da han ikke var Familiefader; men for øvrigt vilde han aabent tilstaa for hele Verden, at han havde skrevet den, og at han ogsaa vilde gøre alt muligt for Sagens Fremme, ja endog skænke en Byggegrund til Skolen.

I det Øjeblik, han drejede ind paa den omtalte Sidevej, kom hans Husholderske, der havde været et Ærinde nede hos Høkeren, farende som et Uvejr hen imod ham:

„Har du hørt det, Knud? ... Skolelæreren er bleven apopleks og ligger og er lige ved at dø!“

„Hvad siger du?“

„Ja, han skvat om for lidt siden nede mellem Sprøjtehuset og Skolen, og Mads Løve og den store Frederik maatte ned og bære ham hjem ... Jørgen Sivers Niels er kørt til Lynge efter den ny Doktor; men de siger, at det ingen Nytte er til.“

Knud vendte om og gik hjem. Han kunde ikke gaa op og tale om Friskole i Aften.

„Skulde han virkelig falde væk — — —?“

Han saa i eet eneste vidt skuende Blik, hvorledes hele Sognet vilde rejse sig og forfærdet udbryde: „Er det muligt?“ Der var noget mægtigt betagende ved denne Nyhed; men han kunde endnu ikke ret klare sig, hvori det egentlig bestod.

Da han kom hjem, sendte han en Dreng op til Povl Madsen med det Bud, at han ikke kunde komme i Aften. Han tændte derefter sin Lampe og gik ind i Sovekammeret, hvor han kunde være alene.

Han faldt i Tanker, — syntes paa een Gang at se sig selv som en lille Dreng paa Skolebænken dernede. Der lød en høj, djærv Stemme i hans Øre, der blev i Spøg slaaet en Haand ned i hans Haartop, og en Røst rullede ned over ham: „N a a,

du Æsel!“ ... Saa henflyttedes han til den lille hyggelige Dagligstue med Frederik den Sjettes Billede over Sofaen. Kraftige og spøgefulde Ord faldt i Flæng omkring ham, medens han med bankende Hjerter sad og skottede hen til den unge, sorthaarede Pige paa Forhøjningen.

Det var underligt, underligt at tænke paa de Dage.

Hvis han nu netop døde i dette Øjeblik!

Hans Hjerter bankede med hurtige, dumpe Slag; en nagende Følelse fyldte hans Bryst og gjorde ham næsten angst. Han stod ved Bordet og stirrede med skarpe Øjne paa Lampens mælkehvide Kuppel og lod Fingrene famle omkring i Hageskægget ... Det gøs i ham ved at se Emma fortvivlet hulkende bøje sig ned for at kysse den hvide Haand paa Jordfæstelsedagen. Han syntes, at han uvilkaarlig drog sig tilbage i Sørgekaren og gemte sig i en Krog. Da saa Emma sig omkring med sine vaade, ophovnede Øjne, som om hun søgte ham og vilde kalde ham hen til Baaren. Hun fik omsider Øje paa ham, men rystede paa Hovedet og faldt i en ny, endnu voldsommere Krampegraad — —

— „Ja men har din Far da ikke .. aah Gud ..!“

Han gik et Par Gange op og ned ad Gulvet. „Maaske han slet ikke dør endnu,“ sagde han ved sig selv, og denne Tanke var ham en Lettelse oven paa den lange uhyggelige Indbildningsrække. Snart stillede han sig dog igen ved Lampen og kom i ny Kamp med sig selv.

„Har han ikke mere Skyld end jeg?“ spurgte en Røst i ham. „Jeg kæmpede dog for Lysets og Livets Sag; han derimod ...“ — „Ja,“ svarede en anden Røst, „en Gang kæmpede du med ren Ildhu, men nu ...? Du ved det godt selv, din Samvittighed har sagt dig Gang efter Gang, at du var syg, havde Gift i Blodet; men du vilde intet høre derom ...“

Han syntes, han blev saa lille, saa ussel, saa fuld af Skrøbelighed, hele hans Gerning forekom ham at være et jammerligt Fuskværk.

Som han allerbedst stod, borede en gruopvækkende Tanke sig som et spidst Knivsblad gennem hans Hjerter. „Apoplexi! ... nede mellem Skolen og ...? Det skulde da vel aldrig være denne ... dette Papir paa Porten ...?“

Han mærkede en Prikken som af Isnaale i Huden ned ad Ryggen, og en kold, stikkende Sved sprang ud af hans Pande.

„Nej nej, hvad er det for tossede Indbildninger,“ sagde han og strøg med et rask Tag de kolde Draaber af Panden. „Hvor mange er der ikke, der dør af Hjerneslag, uden at ...“

Han kastede sig i Sofahjørnet og klemte Haanden mod sin klamme Pande, medens den ene pinlige Forestilling skød sig frem over den anden i hans værkende Hjerne.

Han hørte Bjældeklang og en dump Stampen nede fra Gaden. Det var sandsynligvis Karlen, der kørte Lægen tilbage. Et Indfald bragte ham til at fare op. „Om jeg havde kunnet komme til at snakke med Doktoren!“ Han skyndte sig hen til Vinduet og stirrede ud i Mørket; men Kanen var allerede langt borte, kunde han høre.

Han gav sig atter til at vandre op og ned ad Gulvet, pint af en fortærende Frygt. Folkene gik i Seng, Kl. slog 9, nu var det ogsaa hans Sengetid ... Nej dette kunde han ikke gaa i Seng med!

Nede paa Mosen mellem Rørby og Lyngvad vadede en halv Time derefter en enlig Mandsperson med store Støvler og optrukken Krave gennem de tunge, døde Snemasser, der paa sine Steder laa flere Fod højt. Blæsten og Snefaldet var i Tiltagende, store, isnende Klumper plaskede ham ind i Øjne og Øren, smaa Driver lagde sig paa hans Hatteskygge og Skuldre, og Snevandet drev ham ned ad Nakken. Blæsten suste gennem Toppen af de tørre, afblegede Rørskove, det lød, som om en Flok natlige Aander hvæsedde ham i Møde fra alle Sider. Hurtigere og hurtigere æltede han sig frem gennem de hvide Grødmasser mellem Tørvegravene. Paa een Gang forskrækkedes han af et hæst Skrig og en Basken af Vinger tætved; det var et Par Vildænder, som var blevne opskræmmede fra et aabent Aahul, hvor de havde sat sig til Ro for Natten. Han saa ned mod Vandet, det saa ud som et stort, truende Dyb mellem de hvide Driver. Af Angst for at skride ned i det gjorde han et Skridt til Siden, men var derved lige paa Nippet til at styrte ned i en Tørvegrav, opfyldt af et vællingagtigt Snesjap. Han stod stille et Øjeblik og drog Vejret langt, Hjertet bankede som med dumpe Kølleslag i hans Bryst, og en fugtig, kvælende Hede skød sig op igennem ham og ligesom lukkede sig over hans Hoved. „Nej, her er ingen Tid til at hvile sig, ... aah, bare dog Doktoren ikke er hentet et andet

Sted hen!“ Atter styrtede han fremad, snart paa Stien, snart ved Siden af, i Huller og paa Bulker. Endelig naaede han, gennemvaad og dampende af Sved, Lægens Bolig og ringede paa.

„Det er jo Knud Olsen!“ udbrød Lægen, da Knud traadte ind i hans Værelse. „Hvad ... er han død?“

„Det ... hm! det ved jeg ikke, det var ikke det ... det var bare en gal Tand ... hvor her er varmt! jeg tror, jeg bliver helt svingel i Hovedet.“

Lægen var den samme Hr. Holst, som vi kender fra Jørgen Siversens Høstgilde. Han havde for nogle Maaneder siden nedsat sig i Lyng og havde i den Tid talt flere Gange med Knud, hvem han syntes at have en Del tilovers for. Han forundrede sig over, at Knud var kommen saa sent og viste en saa sælsom Adfærd.

Det blev vel bedst, mente Lægen, at trække den paagældende Tand ud, men foreløbig nøjedes han med at give Knud et dulmende Middel. Dermed var Knud altsaa færdig. Han rejste sig, men kunde ikke blive færdig med at knappe Frakken og binde Halsklædet.

„Ja,“ sagde han endelig, som om han først nu var kommen til at huske paa Lystrup, „det var lige godt fælt med det Tilfælde ... hvordan mon ... hm, de siger jo“ — han havde en Fornemmelse, som om Halsen vilde snøre sig sammen paa ham — „at saadant et Tilfælde kan komme af ... af ... saad'n af Ophidselse.“

Nu gik der et Lys op for Lægen. Greben af en dyb Medfølelse med den blege, vaklende Mand spurgte han sagte: „Har De haft et Sammenstød med ham i Dag?“

„Nej ... De misforstaar mig, jeg mente bare ... det er vel ikke andet end noget Snak, dette med Hidsighed, det kan da ikke gøre det?“

Hvor ønskede den unge Læge, at han havde kunnet give Knud et beroligende Svar; men han kunde jo desværre ikke nægte, at et saadant Tilfælde kan fremkaldes ved en brat Sindsrystelse; dog — det var jo slet ikke sagt, at dette her var kommet af den Grund.

Det mente Knud da ogsaa. „Men De fik ellers ikke noget at vide om det?“

„Nej, han var endnu for svag til at kunne fortælle mig det;

men i Morgen tidlig kommer der Vogn efter mig igen, hvis han ikke allerede er gaaet bort inden den Tid.“

Lægen havde ondt af Knud. Han sad længe, efter at Døren havde lukket sig bag den sene Gæst, og grundede paa, hvordan det hele egentlig maatte hænge sammen.

Med bankende Hjerte, endnu opfyldt af nagende Ængstelse, gav Knud sig ud paa Hjemvejen. Han var altsaa endnu lige klog. Det eneste, han havde faaet Vished for, var, at et saadant Tilfælde kunde fremkaldes ved stærk Sindsrystelse. Jo mere han tænkte over det hele, des mere sandsynligt fandt han det, at den gamle, heftige Mand var bleven ramt af Sygdommen i det Øjeblik, han havde læst Udfordringen paa Porten.

Udfordringen? Ja. Der gives Øjeblikke i Livet, da man lægger alt løjet Væsen til Side og siger sig selv Sandheden lige i Øjnene. I denne Aften havde en usynlig Haand lagt sig paa hans Hoved, tvunget ham til at lukke sit Hjerte op og se det efter i Folderne. Bort da med dette Blændværk, som Løgn og Udflugter væver om Sjælen! Hvor vilde han ikke gerne tilstaa alt nu, tilstaa, at denne Indbydelse havde sine Stænk af udfordrende Trods, af Magtbrynde, Hævnlyst, eller hvad man nu vilde kalde det, hvor vilde han ikke gerne tilstaa det alt og bøde for det, om blot denne fortærende Frygt, som fyldte ham, maatte vise sig ugrundet! Han havde haabet, at han skulde hente Beroligelse hos Lægen, hente Sikkerhed for, at han ikke havde Lod eller Del i det skete. Da vilde han have kunnet vadske sine Hænder og staa i en vis Frastand og se til, — vel ikke aldeles rolig, men dog nogenlunde fattet. Ak, Haabet var glippet. Nu var der kun eet at gøre — „i Guds Navn da!“

Nede i Skolen havde denne Aften bragt Smerte og Forvirring. Den gamle Mand laa gispende i Sengen, med blaaligt, aarespændt Ansigt, lam i venstre Arm og Side. Emma var ude af sig selv af Sorg. Der var straks blevet sendt Bud efter Jørgen Siversen; men han var uheldigvis borte og indfandt sig først ud paa Aftenen. Saa var det, Lægen kom, men han gav ikke noget godt Haab. Efter nogle Timers Forløb syntes den syge dog at være kommen fuldt til sig selv igen, og mærkværdig nok havde han beholdt Brugen af Mælet, om han end talte noget sagte og stønnende.

„Ja, her ligger jeg,“ gispede han, da hans gamle Ven kom.

„Ja, Herre Gudheden, hvordan har det sig med Dum, Lystrup?“

„Det har sig saadan, at jeg er færdig med det groveste nu.“

„Hum hum ... skal 'ed saa være?“

Den syge tørrede sit vaade, kolde Ansigt.

„Hm,“ rømmede han sig derpaa og rystede ærgerlig paa Hovedet, „nu har jeg gaaet her i ti Aar og forberedt mig paa at dø af Astma, og saa kommer denne nedrige, lumske Sygdom springende bag paa mig og slaar mig ned som en Stud! Er det nu ikke harmeligt, Jørgen Siverson, at skulle dø af en hel anden Sygdom! Hvad har jeg saa for, at jeg har gaaet her og ængstet mig for Astmaen?“

„Mand, hvor kan De snakke saadan? Naar s a a skal være, maa De jo takke Gud for, at De kan slippe a' med Været i en Fart, i Stedet for at ligge her og hive i lange Tider og blive vovere og vovere for hver Time.“

„Ja, hvor kan De tale saadan, Jørgen Siverson?“ faldt Emma ind. „Far dør slet ikke ... har du det ikke meget bedre nu, Far?“

Hun satte sig paa Sengekanten og strøg Sveden af hans Pande.

„Gud hjælpe os for Bedring, det har ikke meget at sige; men du maa slaa dig til Taals, min Pige; det skal jo være en Gang.“

„Det kan jo dog hænd's,“ mente Jørgen, „at De kan komme paa Benene endnu en Gang.“

Lystrup rettede sig virkelig mere og mere; men Lamheden i Siden og Armen vilde ikke gaa bort, og det var den, Lystrup frygtede for; han havde den Forestilling, at den vilde gribe om sig og til sidst naa Hjertet og i samme Nu bringe ham Døden. Efter at der atter var gaaet nogle Timer, blev hans Tilstand imidlertid endnu saa meget bedre, at han selv begyndte at nære Haab om Helbredelse.

„Vorherre faar raade. Men dersom jeg skulde komme til at gaa og humpe omkring som en elendig Invalid, maatte I meget hellere bære mig bort nu. Jeg har heller ikke mer at leve for ... naar bære jeg havde haft h e n d e der forsørget paa en skikkelig Maade!“

„Hvad den Ting angaar, Lystrup, saa skal De itte ligge og

være mankerlig øver ded, for je' mener, hun hører ogsaa mig lidt til. Hun er jo da ogsaa ung og ved Helsen og er vist itte bange for at tjene for sit Brød, hvis saa skulde være; men - ne — je' synes lige godt, naar je' skal sige min Mening rent ud, Lystrup, at De skulde tænke lidt paa ded aa'nt, ingen De piller aa; forred-e — det bliver dog nok ilel det rigtigste at se Tingene paa Retten, som De sa'e en Gang.“

Emma listede sig bort for at trække Vejret et Øjeblik ude i Køkkenet; det var hende umuligt at sidde og høre paa dette.

„De kan tro,“ svarede Lystrup, „at jeg har tænkt mere over den Sag, end noget Menneske aner. Jeg har haft ondt nok af at gaa her og se paa hendes hule Kinder, — hun har skæmmet sig, Jørgen Siversen, meget!“

„Ja, hun ser rigtignok noget hævert ud.“

„Og i Grunden har det ogsaa pint mig, at jeg saadan skal være Knud paa tværs; for vi kan sige om ham, hvad vi vil, saa er der Krummer i Fyren; men bøje mig for ham, det kan jeg ikke, og det gør jeg ikke. Jeg vilde svigte hele min Fortid, Vorherre maatte kalde mig en lumpen Karl, om jeg gjorde det. Nej, jeg har sagt til Emma, at hun i Guds Navn faar gøre, hvad hun vil, naar jeg er puttet ned; men saa længe der er Rest af Liv i Kroppen paa mig, skal vi ikke ha' noget med ham og hans Frihedshalløj at gøre.“

Emma stod ude i Køkkenet og dirrede. Det trykkede og knugede om hendes Bryst, som om hun blev klemt med Jernhænder. Hun bøjede sig med et hjerteskerende Suk ned over Vadskelaaget og hældede sin hede Pande mod de kølige Brædder. Aah, havde hun nu haft Knud, haft ham i fuld Forstaaelse og Kærlighed!

Der lød i det samme dumpe Fodtrin ude fra Gaarden. Hun rettede sig i Vejret og saa mod Døren, med hver Nerve spændt i Forventning; men nej, det var ikke Knud. En Flaske Vin, efterfulgt af en kort, buttet Arm og et glatkæmmet Hoved, blev stukket ind ad den halvt aabnede Dør.

„G'aften, G'aften ... en ... en lille Læskedraabe! Har gort maj majet ondt, Frøken ...!“

„Tak skal De have, Besser! Vil De ikke gaa indenfor?“

„Naj naj naj, vil ingen Forstyrrelse gøre. Hvordan har vi det? Snavs, snavs! Hm hm! Naa, bliver nok godt igen ... Adjøs, lille Frøken! Go' Bedring, go' Bedring!“

. Dette lille Træk af Deltagelse fra en Mand, som Lystrup dog aldrig havde vist nogen Opmærksomhed, ja knapt værdiget et Blik, rørte Emma og vakte en underlig blød Glæde i hende; men hendes Stemning slog hurtig over i bitter Smerte. Hun havde virkelig været saa tosset, saa ufattelig tosset, et eneste Øjeblik at tænke sig Muligheden af, at det kunde være Knud, der kom. Ærgrelsen, Skuffelsen borede sig ind i hendes Hjerter og satte det i dirrende Oprør. „Aah, Knud!“ Hvordan havde han dog fat paa det hele? Havde han ikke, uagtet alle ædelt klingende Ord, været stiv og haard overfor hende og næsten ond over for hendes Fader? Kunde han ikke godt, uden at give noget bort af sin Værdighed og uden at slaa af paa Sandheden, have læmpet sig en lille Smule efter hendes Fader i de faa Aar — de faa Aar, han havde tilbage? Knud komme —? Jo vist! Sad han ikke snarere derhjemme med sit iltre Sind og udtænkte nye Planer til hendes Faders Ydmygelse? Alle hendes Tanker, al hendes Angest og Smerte samlede sig i en oprørsk, skærende Følelse, rettet som et skarpt slebent Spyd mod Knud. Det var, som hun i denne Stund maatte gøre alt op med ham og stille sig helt og ubetinget paa Faderens Side.

Der lød atter Fodtrin udenfor, hurtige, hastende Fodtrin. Om det nu var ham alligevel? Og det var ham. Med Haaret i vaade Tjavser, med angestfuldt stirrende Øjne traadte han ind i Køkkenet til hende.

„Jeg saa, her var Lys ... hvordan ...?“

Inden han havde faaet udtalt, styrtede Emma sig i hans Arme og stammede hulkende:

„Gud være løvet, at du kom! Knud, Knud! ... saa fortjener du dog ikke ... aah, Knud, hvor dette har lettet mit Sind!“

„Er han ... er din Far ...?“ Han turde ikke tilføje „død“; det var, som han afskar sig selv alt Haab ved at udtale dette Ord. Endelig fik han drejet det om til: „Er din Far meget syg?“

„Ja, han er meget syg. Var det ikke ogsaa forskrækkeligt, at det skulde komme saadan?“

„Ja hvordan ... hvordan kom det? Emma, det var ikke min Skyld, var det vel?“

„Din Skyld? Men Knud dog, er du selv syg? Du ryster jo som ...“

„Nej, nej, sig mig bare, hvordan det kom?“

„Ja hvordan det kom? Han havde jo været nede hos Sivers paa Marken for at døbe et Barn — Præsten var borte — og saa var han bleven saa forskrækkelig udaset af at gaa og ælte i den tunge Sne, og saa lige med eet faldt han om midt paa Vejen omtrent nede ved Sprøjtehuset ... Din Skyld? ... Hvordan i Alverden skulde du have Skyld i det?“

Knud knugede Hænderne mod hinanden og udbrød med en af Bevægethed rystende Stemme: „Gud i Himlen være takket for dette! ... Jeg var saa bange, Emma!“

Og nu aabnede han sin Sjæl helt og fuldt for hende, lod hende se ind i dens skjulteste Kroge, fortalte om den Angst, der havde gennemrystet ham i denne Aften, skriftede ærlig sine Fejl og bad hende tilgive alt.

„Det var en Gang, Emma, at du bad mig om Tilgivelse; nu er det blevet min Tur. Jeg har ikke gaaet frem mod din Far og dig, som jeg burde, det har jeg ikke; men saa sandt Vorherre vil hjælpe mig, skal jeg herefter bedre faa Magt med mit hidsige Sind, det skal blive helt anderledes alt sammen, Emma, helt anderledes!“

„Knud, jeg kan ikke sige dig, hvor de Ord gør mig godt!“ Pigen saa paa ham med sine taarefyldte Øjne og lagde Hænderne paa hans Skuldre. „Jeg ved godt, at du har haft en god Mening med alt det, du har stridt for her i Sognet; det var bare nu til sidst ..., men jeg ved godt, at Far selv har saa megen Skyld i det ... aah, du kan ikke tænke dig, hvilken gruelig Tid det har været for mig! Jeg holdt jo saa meget af jer begge, og saa skød I mig endda begge bort fra jer ... men nu! jeg synes, jeg nu kan bære alt, hvad der skal komme.“

Et Øjeblik efter traadte de begge ind i Sygestuen, hvor Talen netop havde drejet sig om Knud. Lystrup standsede midt i et Udfald mod ham, holdt den højre Haand skyggende over Øjnene og saa hen efter de indtrædende.

„Ih, men der er jo Knud!“ udbrød han og blev rørt.

„Ja, jeg syntes, at jeg ... at jeg maatte ned og se til Dem.“ Idet han tog den gamles fremstrakte Haand i sin, brød et Par store, varme Draaber frem i hans Øjne og løb ned ad hans Kinder.

„Det var kønt af dig, Knud, det var kønt af dig. Ja, du har dog i Grunden altid holdt lidt af din gamle Lærer alligevel, — har du ikke, Knud?“

„Jo, det har jeg.“ Et Par hulkende Lyde trængte sig her frem af hans Strube. „Men det kan ikke nytte, at jeg vil fragaa, at jeg somme Tider ...“ Han kunde ikke faa mere frem.

„Jaja, du! Vi har alle vore Fejl. Du har kæmpet for dit, jeg for mit. Det kan være, Du har haft Ret i et og andet, Knud, det vil jeg slet ikke nægte; men sæt dig nu ned, Knud, og snak lidt med din Morbror; jeg tror, jeg maa hvile mig et Gran.“

„Ja,“ sagde nu den gamle Gaardmand, der af og til havde gnedet sit Ærme mod Øjnene, snøftet og pudset Næsen og strøget sine lange, graa Tjavser fra Panden, „du har lige godt væ't en haard Negl mod Lystrup; men godt var 'ed da, at du kunde faa i Sinde at vende Næsen hernør og gi'e ham et godt Ord, hvis det nu skal være, at han dratter væk.“

Der var bleven væltet et Lag af stivnet Trods og ætsende Selvbebrejdelse af Knuds Hjerter i denne Aften. Det havde været en rystende Aften for ham, ydmygende og tung; men hvor lettet, hvor sjælekarsk var han ikke; da han atter vendte tilbage til Hjemmet. Alt det bedste og dybeste i ham samlede sig til et langt, udfriende Suk mod Himlen: „Tak, Tak, at du hjalp mig at rense mit Blod for Giften!“

Lystrups Tilstand bedrede sig i de efterfølgende Dage; men da slog en anden Sygdom sig til og gjorde det af med ham paa en Studs. Knud og Emma sad hos ham den sidste Nat. Ligesom hans hele Liv havde været fuldblodigt og stærkt, saaledes var der ogsaa en vis vild Kraft i de Udbrud, der afsluttede hans Tankearbejde. En Gang imellem var det, som om han var ved fuld Samling; men i næste Øjeblik forvirredes atter hans Hjerne.

„Jo, det er meget rigtigt, hvad Præsten sa'e. Vore Interesser er filtret ind mellem hverandre med tusinde fine Rødder, vi kan ikke undvære hverandre, det er mær—ke—ligt, at Knud ikke kan faa det i sin kloge Hjerne.“

Han rystede paa Hovedet.

„Jaja, Knud, du har ingen Skam af, at du bøjede Nakken til sidst. Jeg har meget mere Tro til dig nu, end saa længe du gik og kranede og galede op som en Hane. Naa, jeg vil ikke

svinebinde dig, jeg kræver heller ikke, at du skal rent stryge Flaget, og det kan du heller ikke, hvis du kunde det, var du en Pjalt; men du skal blive paa Gulvet, du, og ikke flyve op paa Kragetræerne og baske med Vingerne: „Her er jeg, nu begynder Forestillingen!“ ... Naa, og hvad denne Friskole angaar — jeg har godt hørt, hvad du pønser paa — saa vil jeg bare sige dig saa meget, min Ven, at dersom du prøver paa at kalde Folk sammen om den Sag, saa kan du være støt paa, at jeg skal møde, min Gut, og at jeg — selv om du er min egen Svigersøn — skal lange dig en Næve, som du længe skal have godt af.“

Med hans egen Skolegerning syslede hans Tanker meget, ligeledes med Emmas Fremtid.

„Lad mig se, Børn, at I læser godt over paa det sjette Kapitel til Eksamen! I ved nok ... Pligterne mod Gud og Næsten! Det er Rebene, som holder hele Læsset sammen.“

Han laa et Øjeblik og mumlede utydelig. Paa een Gang udbrød han ærgerlig: „Saa, nu vælter Ungerne Skolen for mig ... paa Plads, Drengene! ... Nej nej nej,“ sukkede han, „jeg kan ikke mere som i gamle Dage! Hum hum! Hvordan var det nu, han sa'e, Manden derude i Haven? „Hug det Træ om! Hvorfor skal det staa og tage Pladsen op til ingen Nytte?“ “

„Aah lille Emma,“ lød det lidt efter, „skal vi to nu rykke ud af den gamle Skole ... Ja ja ja, hvad kan det nytte, mit kære Barn, at du saadan trækker mig i Frakken, jeg er jo til-sagt til at møde i Dag. Men tør nu dine Øjne, min Pige, jeg faar det nok godt; det gik mig saa underlig gennem Hjertet, da Præsten før gav mig Brødet og Vinen. Kan du huske, hvad der staaer i Salmen? ... „Og bed, at Gud for Jesu Blod vil lade sig forsones.“ Det er Nr. 330 i den ny Salmebog ... Ja, Emma, jeg faar det nok godt, og du faar det ogsaa godt nu, det skal du se. Vi har jo sejret alle tre, Barn, kan du ikke forstaa det?“

Emma sad paa Sengekanten, Knud paa en Stol ved Siden. En angstfuld Forventning, en spændt Nervøsitet brændte i Pigens af Graad og Nattevaagen opsvulmede Øjne, medens de stirrende fulgte enhver Bevægelse af Faderens halvt slappede Ansigtsmuskler. En Gang imellem for hun sammen med et Gys og trykkede Knuds Haand heftig; han gengældte da

Trykket og saa op paa hende, som om han vilde sige: „Vi er to.“

„Aah, hvor man bliver klarøjet heroppe i den rene Luft;“ kom det en Gang fra den syge. „Man ser det hele fra et nyt Synspunkt, naar man saadan kommer op paa Højderne, hvor Jorden hører op, og Himlen begynder. Se, hvor alle disse Smaafyre herser omkring dernede, alle sammen af den Mening, at de er Verdens Midtpunkt, og at hele Maskineriet gaar i Staa, hvis de ikke passer det og gi'er Hjulene et Skub en Gang imellem. Hvor de dog slider i Tøjet, hvor de tumler og vrisser omkring og skænd's og slaas! ... Se se! Staar jeg ikke selv dernede paa en Talerstol, rød i Kammen og fægtende med Armene! Ak, Lystrup, hvor du tager dig underlig ud heroppefra! Hør nu dernede, allesammen: Ikke saa hidsige, ikke saa hidsige! Artige og stille! Saadan, Børn, det kan jeg li'e, læs dygtig over ... Pligterne mod Gud og Næsten!“

Ud paa Natten havde han et fuldstændig klart Øjeblik.

„Aa, Emma, læs det Digt for mig, som jeg en Dag viste dig, „Paa Grænsen“ tror jeg, det hed, Bogen staar inde i Skabet.“

Emma gik ind i Dagligstuen, kom kort efter tilbage med en lille Digtsamling og gav sig til at læse:

„Her bliver saa skummelt ...“

men bøjede sig i det samme ned, holdt Haanden for Øjnene og hulkede: „Jeg kan ikke, Far, jeg kan ikke!“

„Aah, hvad er nu det igen, lille Emma? Knud, læs du det!“

Knud tog Bogen og læste dæmpet, men med Forstaaelsens klangfulde Tonefald:

„Her bliver saa skummelt, tag Forhænget bort,
at Lyset kan over min Pande glide!
Gud fri mig, hvor var dog Døden sort,
hvor var den grufuld, den mørke Port,
om ej der var Lys paa den anden Side!“

Alt, hvad vi har virket og drømt og tænkt
og hæftet os til med Sansernes Kroge,
det viser sig her med Aasyn forvræng't,
det søndres og ramler, af Klarsynet sprængt,
opløser sig om os i gækkende Taage.

Hvad K r i s t u s har virket i henrundne Aar
i Lønkrogens Dybder, bag Sjællivets Folder,
hvad Verden ej aned og aldrig forstaar,
hvad ofte ved Fejl hos os selv led Skaar,
det samler sig her til et Rygstød, som holder.

Hvor spænder paa Grænsen dog Alvoren fast!
Mit hele Liv var kun Spøg mod dette.
Men d u, for hvis Guddomsbud Gravvæggen brast,
du hjælper mig gennem Porten i Hast
og gør mig Trinene bag den lette.

Saa lad ham kun komme med Leen brat,
mit inderste Livskim skal han ej saare.
Jeg farer efter en stakket Nat
til Landet, hvor Lys er langs Vejene sat
... husk, Børn, paa det, naar I gaar med min Baare!"

Musklerne dirrede om Knuds Mund, Emma, der havde lagt sig paa Knæ ved Sengen, bøjede sig ned over Faderens Haand og hulkede.

„Naa naa, Børn!“ sagde Lystrup med sagte, næsten henaandet, men vidunderlig rolig Røst. „Det er godt alt sammen. Nu bare stille — stille!“

Henimod Morgenstunden blussede den sidste Kraft op i hans gamle Kæmpelegeme. Med et forfærdet Blik rejste han sig over Ende, stirrede paa Knud og Emma og udbrød:

„Hørte I det? Hørte I ikke, hvad Vorherre sagde? „Spænd fra, Lystrup!“ Ak, ak!“ — han lod sig atter glide tilbage i Puderne — „saa er da den Historie ude! ... Kom da, min Herre og Frelser, at vi kan komme gennem Porten!“

Det var hans sidste Ord. Endnu et Blik, et langt velsignet Blik paa de to unge, et langt kraftigt Suk, saa lukkede Øjnene sig.

Der var faldet et gammelt Bolværk. Hvem skulde nu stemme Bryst mod Stormen og Bølgeslagene? (Besser tilbød sig rigtignok, men Besser var ikke Manden). Det var, som om de gamle eller gammeldags tænkende Medlemmer af det lille Samfund havde en forstemmende Følelse af, at nu vilde de

nye Tider uhindret og ved højlys Dag kunne vælte sig ind over Sognet og brede sig i de Pladser, som Fortiden enten havde forladt eller lidt efter lidt maatte rende fra; men det skal siges til Ære for den ny Tids mer eller mindre hidsige Stormløbere, at de følte sig grebne af en vis ridderlig Medfølelse ved det uerstattelige Tab, deres Modstandere havde lidt; det var, som de stille bøjede sig under den Erkendelse, at det vilde være uheldeligt, om de nu vilde bruge Magten til overmodig at bortfejle de Rester af gammel Sejghed, som endnu gemte sig i tilbagetrukne Stillinger.

Foreløbig tænktes der hverken paa Angreb eller Forsvar, al Strid og Kamp blev for en Tid lagt til Side, medens Sindene kun optoges af det indtrufne Dødsfald, der virkelig, som Knud havde formodet, vakte sand og levende Deltagelse helt ud i Sognets yderste Kroge. Det viste sig først ret nu, hvor fast den gamle Lærer, trods alle Meningsforskelligheder, var vokset sammen med den brave, om end paa den sidste Tid noget urolige Befolkning, i hvis Midte han havde arbejdet i henved et Par Menneskealdre. Et kraftigt, helstøbt Liv, ført i Ærlighed og Sandhed, gennemstrømmet af en Vilje og baaret af omsorgsfulde, brave Hensigter, efterlader sig altid stærke Spor i de efterlevendes Hjerter, baade i Venners og Modstanderes. Havde Lystrup end været myndig, været stiv som en gammel Sten-Eg, saa havde han paa den anden Side været pligttro og rettænkende i sin hele Færd, havde paa sin Vis kæmpet ærlig til det sidste paa sit lille Samfunds Skanser; derfor skulde hans Minde hædres. Hele Sognet bandt Kranse, alle kappedes om at være den sørgende Datter til Tjeneste. Og en saa talrig Sørgeskare som den, der paa Jordfæstelsedagen samledes paa Kirkegaarden, havde Rørby aldrig set. Medens Klokkerne sendte deres Toner i vide Bølgeringe ud i den tindrende Vinterluft, ud over de hvide, krystalklædte Skove, stod Mænd og Kvinder og Skolebørn tavse og saa paa, at deres gamle Lærer blev sænket i Graven. Det var en alvorlig Dag, kommen som et højtideligt Havblik efter lange Storme. Det var, som om den gamle og den ny Tid rakte hinanden Haand over den Grav.

Gamle Jørgen Siversen fandt snart en Plads ved Kirkemuren i Nærheden af sin mangeaarige Ven, medens Karen Jørgens, skønt svag og værkelig, endnu træder sine Træsko i sit gammeldags Hjem. Og som en blid Værneand vandrer Ellen ved hendes Side. Hun har forsonet sig med sin Skæbne, taget den op som en Himlens Tilskikkelse. Som en sagte, blød Tone vil hendes Liv svinde hen.

Men Besser? Ja, hvad kan det hjælpe at skjule det, hele Verden ved det jo: Besser er ikke mere ... nej, det kunde misforstaas: Besser er ikke mer i Rørby. Rejst — forsvunden! — I politisk Henseende fristede han den ikke ualminnelige, men tunge Skæbne, efter et virksomt, endog alsidigvirksomt Liv at blive — ja, lad det blive sagt rent ud — at blive vraget af alle, fuldstændig vraget, skubbet til Side som en Nummer Niks uden Fortid, uden Fortjenester. Men det skal vidnes gennem disse Blade, at han i sit personlige Indre husede til det sidste den Højhed og Ro, som Bevidstheden om et fortjenstligt Liv avler i store Naturer. Og nu i social Henseende? Ja, hvorfor skulde Skæbnen fritage ham for Skibbrud i social Henseende mere end i nogen anden Henseende? Men ogsaa det skal vidnes her, at Tidens økonomiske Vanskeligheder lige saa lidt orkede at rokke Bessers Sindsro som Politikens Rænkespil.

„De rejser jo, Besser?“ udbrød en Dag den gamle Dyr læge.

„Ja, det vil inte go, Peddersen. Kan inte skaffe de fornødne Kontanter til Lajen.“

„Det er jo kedeligt.“

„Hm — tja .. a! Men Tiden har sine Kaprisjer, som ingen Mand kan sto for. Men man maa go dem i Møde med Mod i Brystet, i Rajlen viser de sig da ikke at være saa slemme, som de saa ud til. Ok, jaj har gennemgaaet mange Krisisser i mine Dage, Peddersen; men jaj ved ikke, jaj er altid kommen majet godt ud over dem. Man har godt af at prøve noget, Peddersen; det sætter Staal i Karakter .. 'em 'em .. m! (det rev i Halsen) Staal i Karakteren!“

„Ja, det er meget godt med Staalet, Besser; men der skal noget Sølv til, naar man skal slaa sig igennem.“

„Ok, naar man baresens besidder Driftighed og Intelligenser, saa kan man altid sla' sig igennem, min Far,

altid! Niks forbluffen lassen! — det har altid vaaren min Rajel.“

Og med denne Regel og med en Grube af Alverdens andre gyldne Valgsprog og Regler vandrede Besser, da Tiden kom, med et Par Tøfler og en Skjorte under Armen og en knortet Egespire i Haanden ud i den vide Verden for at søge sig en ny Livsvej.

Emma har rettet sig efter Stormene og hæver nu atter sit Hoved med lystrupsk Frejdighed. Ungdommens Kraft har paa ny rejst sig i hende og sat sine røde Mærker paa hendes Kinder. Hendes Mand, den unge, evnerige og fremadstræbende Gaardejer, har fundet den Lykke og Hjertefred, han i utaalmodig Ilterhed stred saa længe for. Om han har opgivet sit Opdyrkningsarbejde? Nej, han maatte være „en Pjalt“, havde jo selv Lystrup sagt, om han var i Stand til rent at sænke den Fane, han før havde løftet saa højt; men han løber ikke mere Panden mod gamle Bolværker, der giver ham Stødet tilbage med fuld Kraft, men søger ganske simpelt ved et jævnt („gelinde“ vilde Besser have sagt), men kraftigt Tryk at skubbe Bolværkerne over Ende, for saa vidt de i det hele taget er modne til at væltes. Der er virkelig Bolværker, indrømmer han, som maa staa deres Tid ud, hvis ellers Naboers og Genboers Grundret skal holdes i Ære.

Den kinesiske Mur er falden, Rørby er bleven indlemmet i det øvrige Samfund. Verdens Nyheder gaar ikke mer uden om Sognet som i gamle Dage, Livsrørelserne hinsides Skovene har stukket deres Kilderender ind over det før saa tørre Overdrev, saa at det nu spirer og bryder paa alle Kanter mellem Skovene. Som det var at vente, har Sognet faaet en ung, dygtig Lærer, som man har al Grund til at være tilfreds med, og som ogsaa lader til at ville blive en kraftig Støtte for den nidkære Præst. Skytte- og Foredragsforeningen trives saa vel, at man endog tænker paa — sammen med et Par Naboforeninger — at opføre et Øvelses- og Forsamlingshus, der kan afløse det indknebne og af „Tidens Tand“ saa frygtelig forgnavede Bræddepaulun, der nu saa længe har været Skueplads for rørbyisk Kraftudfoldelse. Husfliden har ogsaa gjort Tegn til at ville træde over Sognegrænsen, Bøger og Blade er blevne formelige Livsfornødenheder i mange Huse. En Del af de „gamle Grunker“, som Knud en Gang havde

saa ondt af, er virkelig for mange Gaardes Vedkommende blevne tagne i Brug til en forbedret Avls- og Mælkeridrift, Liv og Driftighed spores overalt. Men det kan ikke nytte at skjule, at der nu og da kiler sig en fejende Kampbrise ind imellem Skovene, som bringer Forskrækkelse i Lejren, eller at der nu og da springer en politisk Bombe midt i en ivrig „diskurerende“ Klynge; men Bomberne knalder aldrig saa højt som i Kampens første Tider, da man efter den lange urgamle Uvirksomhed fandt en formelig Vederkvægelse ved at „ladte“ voldsomt. Der er kommen lidt mere Ro over Sindene, det er, som man føler, at Rørby nu har overstaaet Børnesyggdommene og er i Færd med at gaa ind i den modnere Alder.

Og Bækken synger sine Viser Dag og Nat, Dag og Nat. Emma hører dem endnu undertiden; men de lyder anderledes herovre fra end fra Skolehaven. Et helt Kor af blandede Stemmer toner i de stille Aftener fra Dybderne bag Digets Urskov. Hist ruller en frejdig Sangfugletrille frem af Hyldenes og Syrenernes Tykning, her risler en klangfuld Diskant fra Stengrunden under Burrernes Tag, og langt henne fra Siden lyder alvorlige Orgeltoner gennem Faldets Susen. Klarere, ligesom rensede lyder Tonerne nu. Der er Ro i Harmonierne, der er en Klang af rolig Lykke, men ogsaa af Ansvars og Pligtens Alvor i Bækkens Viser. Men hun takker Gud, at hun kom over paa denne Side. Det er ikke enhver, der kommer over Bækken, — Ellen kom aldrig over.

GAMLE VANER

85

11

ZAKARIAS NIELSEN

GAMLE VANER

EN ROMAN

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCX

FJERDE OPLAG

95

KØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

I

DET var sjældent, der kom Luftninger fra Hovedstads-
livet til den ensomt liggende Præstegaard ved Norup
Klitter, det var derfor en helt mærkelig Tildragelse, at der
med to unge Vandringsmænd, to 21aarige Studenter — blus-
sende og sveddryppende og med Struber, der hvæsedede af
Tørst, men med et ukueligt Livsmod i Brystet — lige med
eet kom en god Del københavnsk Lethed og Lune til Gaarden.

De havde turet om i Sand og Lyng den hele udslagne Dag
og var enige om, at de nu kun havde Valget imellem at lægge
sig til at dø i Ørkenen og overgive deres Ben til Gribbene
eller at bryde ind i Præstegaarden og tvinge dens Indbyggere
til at udlevere Skygge og koldt Vand.

De var forberedte paa at træffe en gammel Madam med
en Krans af Kappestrimler staaende om Hovedet, — saadan
en sat, fyldig Madmoder, der sad i en blød Armstol, med Glar-
øjnene skudt op paa Panden og en Avis paa Skødet, lige vaag-
net af en blid Middagslur. Hvor forbavsedes de da ikke ved
at se en venlig og kvik lille Frue, der tog imod dem, som
kunde de være hendes egne rare Dreng.

„Tørstige? Ja, det kan jeg tænke — saadan en Varme!
Men hæng dog Deres Tasker fra Dem og kom og sæt Dem
her i Sofaen! Hvad maa jeg byde Dem — Mælk, Øl, Tyk-
mælk ... hvad behager? Tykmælk; det skal De saamænd faa.
Aah, Hr. Pram, sæt Dem dog ned ... det er min Datter,“
oplyste hun og slog med Haanden hen efter en ung Pige,
der uden at ane de fremmedes Nærværelse var traadt glade-
lig nynnende ind ad Køkkendøren. „To Studenter, der er ude

paa Farten: Hr. Pram og Hr. ... naa om Forladelse, det er Dem, der hedder Heller, og Dem, der hedder Pram! ... Karen, du maa i en Fart hente et Fad Tykmælk op fra Kælderen og rive lidt Brød.“

Den unge Pige, der kom med al den friske Umiddelbarhed over sit kønne Aasyn, som en i Sand og Havluft opvokset Attenaarsmø kan eje, var klædt i en lidt falmet Lærredsdragt, der om Livet holdtes sammen af et lakeret Bælte, men som ellers hang sløret og med et vist plastisk Fald om hendes fyldige Former. Frimodig gik hun hen og rakte Haanden frem mod de unge Herrer, der var sprungne op og havde sat samtlige Rygled i Bevægelse med en Adræthed, som om der ikke var Tale om, at det var d e m, der var trætte, eller at det var d e m, der havde et vist Stykke Linned liggende i en vaad Rulle højt oppe over Lænderne.

„At De saadan vilde se ind hos os!“ tog den glade Præstekone atter Ordet. „Hvor Far vil blive glad, naar han kommer hjem, — han er ude hos en syg Kone ... se se, du bliver ikke en Smule forlegen ved at hilse paa de to unge Herrer!“

„Forlegen?“ Unge Karen skød Hagen lidt frem, som for at vise, at der ikke var og ikke vilde komme saa meget som en rød Plet i hendes Ansigt; men da alle fire Studenterøjne i det samme vendte sig imod hende, følte hun paa een Gang en lille kogende Boblen i Blodet — det blev saa tykt inde i Hovedet og tog til at snurre for Øjnene, — saa mærkede hun, at hun var færdig, og skyndte sig, blussende rød, ud ad Døren med et ærgerligt: „Mor skal ogsaa altid ...“

Præstekonen lo. „Ja, hun er et Barn endnu, Gud ske Lov! Ih, men der er jo Far allerede! Undskyld, at jeg løber ud og tager imod ham!“

„En prægtig Kone!“ hviskede Anton Pram.

„Ja og hun?“ tilføjede Kristoffer Heller og slog med Hovedet hen efter Køkkendøren.

„Syss..., der er de!“

Pastor Kristensen og hans Hustru traadte ind, efterfulgt af deres to yngste Børn, to sundhedsstruttende Smaatøse med Skyer af rødlige Krøller om Hovedet, store, dejlige Øjne, men saa fregnede, at man uvilkaarlig maatte frygte for at blive rød paa Fingrene ved at røre ved deres Ansigter.

„Goddag, Goddag, unge Venner!“ hilste Præsten og tryk-

kede de bløde Studenterhænder med en Hjertelighed, der gjorde ondt i Knoerne.

Præsten var en bred, fasttømret Skikkelse med et kraftigt Bondeansigt, omrammet af mørkerødt Haar og stift, brunligt Rundskæg med enkelte graa Traade. De to Studenter saa nu, hvor Børnenes Fregner stammede fra, idet der over Præstens Ansigt, især under Øjnene og paa Næsens Sider, laa et Drys af brune, halvt udgnedne Pletter. Det, som dog særlig tildrog sig Studenternes Opmærksomhed, var de klare, levende Øjne, der lyste af Kraft og Hjertelighed under de langt fremskudte Brynbuer. Han var meget varm og gik med Lommetørklædet i Haanden.

Med et forlegent Høflighedssmil tog Anton Pram fat: „Vi har rigtignok uden videre tilladt os at lægge Beslag paa Præstegaardens Gæstfrihed i nogle Minutter.“

„Glæder mig overordentlig! Naa, De skal i Lag med et Fad Tykmælk ... jeg tror sandelig, jeg maa have en Ske med, lille Karen.“

Flødelaget med dets Dække af Sukker og nyrevet Brød blev af Fruen delt i tre Cirkeludsnit, og under munter Samtale gled lidt efter lidt den kølende Kost i de tre akademiske Struber.

„Og saa maa vi have os en Pibe Tobak,“ foreslog Præsten.

Men Hr. Pram havde saadan en udmærket Cigar, som Præsten endelig o.s.v. Vips! Gulvet i tre Spring, et Grams i Tasken og tilbage igen med Haanden fuld af Havanesere.

Heller fik fat i Karen og fik snildelig drejet sig hen i en Vinduesfordybning med hende.

Om Frøkenen nogen Sinde havde været i København?

Nej, men hun havde været i Ringkøbing, og hun havde været paa Himmelbjærget. Aah, der var saa mageløst paa Himmelbjærget! „Man staar helt højt oppe, aah, saa højt, og ser ud over Skove og Søer, man bliver rent ... aah! der er saa — saa kønt!“

Hun havde staaet og talt med et straalende Blik; men paa een Gang slog hun Øjnene ned og rødmede, som om hun tænkte: han staar vist og ler ad mig indvendig.

Og saa stod han og forelskede sig i hende indvendig. Denne friske Umiddelbarhed — hvor var den dog tiltrækkende, tusinde Gange mere dragende end den dannede Beherskethed,

han havde set bag saa mangen Elfenbensvifte i Hovedstadens fine Sale. Og hvor var hun i Grunden køn, naar man saa rigtig til! Hvor fint var Næsen ikke mejslet, hvor fulde af Liv var ikke disse store, dybblaa Øjne, og hvor allerkærest tog ikke disse fine Fregnestænk under Øjnene sig ud! Men smukkest var næsten det tykke, bleggule, lidt krøllede Haar, der faldt hende frit ned over Nakken, kun sammenholdt af et blaat Silkebaand over Issen. Enkelte Lokker, der var mere paavirkede af Solen end det øvrige Haar, mindede med deres brede, bugtede Straaler om Flammer i lyst Rav. Han havde begyndt Samtalen i en vis overlegen Tone; men inden han vidste af det, var han helt revet hen af den unge Piges smukke Hoved og hele Væremaade.

Pram sad og talte med Præstefolkene.

„Hvor Fruen minder mig om en Dame ovre i mit Hjem paa Sjælland, en Apoteker Galles Frue..“

„Ih men det er jo min Søster, kære!“

„Nej virkelig ... hvad for noget!“ Aah, nu huskede han ogsaa, at Fru Galle havde talt om en Søster herovre paa Vestkanten.

„Maa jeg afbryde Dem?“ faldt Præsten ind. „De er altsaa en Søn af den velkendte, lærde Sognepræst Dr. Pram til Randrup og Lyngø?“

Det var han da.

„Se se! De er en navnkundig Mands Søn!“

„Nej, hvor det dog er morsomt,“ tog Fruen atter Ordet, „at De er fra Randrup og kender Bine!“

Nu blev der nærmere spurgt til Fru Galle og hendes Mand. Den gode Student var lidt i Forlegenhed med Apotekerfruen, hvem han paa Høflighedens Vegne saa overmaade gerne vilde rose, men som netop efter hans Hjertes inderste Dom fortjente Karakteren: Rædsom med Spørgs. Han fortrød, at han havde omtalt Fru Galle; thi det forekom ham, at der for den rare Præstekone maatte være noget trykkende i den Tanke, at han kendte „Bine“. Imidlertid hjalp han sig med almindelige Talemaader: livlig Natur, overmaade flittig og sparsommelig ...

Fru Kristensen kom til at huske paa Aftensbordet og fik Uro paa sig. „Karen .. Smørret .. vi maa rigtignok ud, Barn!“

Heller gav sig da i Kast med de to Smaapiger.

„Ak nej,“ lød det henne fra Bordet, „min Moder døde desværre, da jeg var ganske ung, og siden den Tid har Far haft en ældre Dame til at styre Huset for sig. Far selv tager sig ikke det fjerneste af Husets Sager, han gaar fuldstændig op i sin Videnskab.“

Paster Kristensen kendte godt hans pædagogiske Værker. Han var ganske vist ikke enig med ham i hans Grundsyn paa Børneopdragelsen, men han beundrede den Grundighed, han arbejdede med; han havde megen Agtelse for Dr. Pram.

„Hvor det glæder mig at høre en saadan Dom om min Far!“ Den unge Mands Øjne blev vaade af Taknemmelighed. „De kan tro, han er ogsaa saa ... saa flittig, saa samvittighedsfuld med sine Arbejder ...“

„Og har naturligvis en stor Menighed om sig?“

„Ja det vil sige ... han har jo to store Sogne, men ... hm, jeg ved ikke, Sjællænderne er saa vanskelige at faa med, jeg tror, Jyderne har mere Sans for det kirkelige; tror De ikke, Hr. Pastor?“

Præsten mente, at alle Mennesker er Jyder for Vorherre, ogsaa Sjællænderne. Naar Kristendommen blev budt Folk under en levende Form, skulde den nok samle Sjæle.

„Hm ja ... Far er nu desværre noget svagelig — Gigt, Nervøsitet, og som sagt, hans Videnskab ...“

„Tænker han da ikke paa at tage sig en Hjælper?“

„Jeg tror nok, han gaar og venter paa mig; men oprigtig talt, jeg føler ikke noget særdeles levende Kald til at blive Præst.“

„Saa lad Dem for Guds Skyld aldrig putte i Kjolen, Hr. Pram. Er der nogen Gerning, der kræver Ild, saa er det Præstegerningen.“

Der kom en Bevægelighed, en Lysning over Pastor Kristensens Aasyn, medens han sad og talte om den Velsignelse, der kan følge Præsteembedet, naar det røgtes ret for Gud. „Men er der noget, der kan oplukke et Menneske indvendig, noget, der kan udvande en Karakter, da maa det være dette at skulle virke ud af tilløjede Stemninger. Og er der noget, der kan faa et Pastorat til at sove og faa Fritænkeriet til at blomstre, da er det Løgneren fra Prædikestolen.“

Heller havde set sig om i Stuen og fundet sig i højt Maal

tiltalt af dens hyggelige Udstyrelse. Hvor skinnende rent var der dog ikke i alle Kroge! Gulvet var hvidt som bleget Lærred, Møbler og Billedrammer glinsede som farvet Glas ved skraat Lys. Pram havde ogsaa af og til ladet Blikket gøre en rask lille Rundrejse i Værelset og havde særlig set forelsket til et nyt opretstaaende Instrument. En Duft af Roser fra et paa en Kommode staaende Fad, i Forbindelse med de saltagtige Luftninger, der nu og da drog ind ad et aabentstaaende Vindue, gav Luften i Værelset en fugtig Vellugt og Kølighed, der uvilkaarlig maatte vække Følelser af Velbefindende hos de to unge Mænd. Hvem skulde tro, at der herude ved Norup mørke Klitter kunde ligge saadan en sval, hyggelig, velsignet gammel Præstegaard med en køn Datter og mange andre Herligheder!

De to unge Fodvandrere omgikkes lønlig med skumle Planer om paa en skikkelig Maade at snylte sig fast i Gaarden for Natten.

Præsten blev kaldt ud. Studenterne nyttede Lejligheden til at strække Benene.

Heller skottede: „Naa, Sir?“

„Ja, vi skulde vel snart til 'et, du.“ Anton Pram drog Uret op af Lommen.

Heller klippede med Øjnene og kaldte Pram hen til sig. „Et prægtigt Maleri der over Klaveret! ... Hm — jeg er for Resten sulten som en Ulv,“ tilføjede han, halvt hviskende, med Haanden rundet om Munden og med et Sideblik hen efter de to Pigebørn, der stod og legede ved et lille Bord.

Pram fandt ogsaa Maleriet fortryllende, men holdt sig der efter paa Maven og mumlede noget om en indvendig Lidelse.

„Prægtigt Perspektiv i den Allé der! .. Du maa se at hitte paa Raad, Anton,“ kom det bagefter i utydelige Næsetoner.

„Hvad siger du?“

„Jeg siger ... jeg siger, Lyset falder overordentlig virkningsfuldt paa den Ko der ved Leddet ... skal vi blive til Te?“

Et Par indvilgende Klip med Øjenlaagene. „Meget virkningsfuldt, prægtigt! 'Em 'em .. saa spiller og synger jeg lidt bagefter.“

„Hvordan? .. Naa—aa ... spiller livlig hen over Søen bagefter! — Ja vel — efter at det har spillet paa Koen!“

Det tog til at sprutte ud af Munden paa Pram, og han maatte skynde sig at lade Latteren rulle ud i et Fingerløb op ad Tangenterne.

„Aah, De spiller!“ udbrød Fruen, der i det samme traadte ind. „Nej hvor det var dejligt! De skal rigtignok spille lidt for os senere.“

„Ja, Frue, men vi tør virkelig ikke længer lægge Beslag ...“

„Snik Snak med Deres Beslag! De skal virkelig blive og drikke Te med os. Hvad er det for noget!“

De to Rejsefæller lod sig endelig efter mange Bønner og megen Selvovervindelse overtale til at blive til Aften. Det var for Resten saa fristende, her var saa mageløst rart, men alligevel ... hm!

Aftensbordet tilfredsstillede for Studenternes Vedkommende „et længe følt Savn“ ; Skorper skreg, og Kyllingebeben knasede under deres kraftige Tænder.

Heller og Præstefolkene talte om Egnens romantiske Naturforhold. Pram, der havde faaet Plads ved Siden af Karen, sad og satte Rejsenykker i det unge Blod. Han vilde have hende over til Mosteren i Randrup. — Ja, det havde hun en uhyre Lyst til — aah, komme ud at rejse! Men hendes Mor kunde ikke undvære hende.

Hun havde lige smurt sig et Stykke Smørrebrød og saa hen efter en Tallerken med Rullepølse.

„Frøkenen ønsker ...“ Pram for til Vejrs og langede ud efter nogle røgede Sild.

„Tak, nej det var ...“

„Ah, det var den!“ Næsten i samme Nu rakte han hende en Underkop med — Ansjoser.

Saa maatte hun da spidde en Ansjos med den ene Gaffelgren, hvor ondt hun end havde ved at faa en saadan Fisk ned. Hun var bleven ganske rød af Undseelse over al den Ulejlighed, han maatte have for hendes Skyld.

Nej, hvis Frøkenen nogen Sinde kom til Randrup, maatte hun endelig gaa over i Præstegaarden med sin Onkel. Der var saadan en dejlig Have med en lukket Hasselgang og en Høj i Hjørnet. Hvor han vilde ønske, at det maatte ske i Sommerferien, naar han var hjemme! — Det vilde hun ogsaa ønske; nu kendte hun ham jo.

„Ja, jeg tror rigtignok, Frøkenen vil blive fornøjet med Ran-

drup. Det er en stor, dejlig Landsby med nyopbyggede Gaarde, to Møller, Apotek, Bryggeri — en hel lille Købstad, tilmed liggende i en sand Oase af friske, bugnende Sædmarker, med Havet fjernt ude. Og en Mængde dannede Familier — flinke, rare Folk, velhavende Bønder med prægtige Køretøjer, i det hele taget en fuldstændig Modsætning til denne Egn, hvor smuk og frisk den end paa sin Vis kan være.“

„Aah,“ bad hun, „gid jeg kunde komme til Randrup, det vilde rigtignok være mageløst!“

„Nu slaar D'Hrr. sig da til Ro her for Natten?“ lokkede Præsten.

Bevares! Tusend Tak ... det kunde der aldeles ikke være Tale om.

Fruen oplyste, at de havde et lille „Kabinet“ med to Senge paa Loftet.

Ja, nej, paa ingen mulig Maade ... bevares: Natteleje — Fruen — Forstyrrelse — Masser af Ulejligheder — det var dog for galt!

Men deres Modstandskraft udtømtes, — de maatte overgive sig. Og da „Kabinetsspørgsmaalet“ endelig var løst paa en for det almene Velbefindende heldig Maade, kom der en vis spændig Stemning over hele Selskabet, især over Studenterne, der puffede hinanden ungdommelig i Siderne og snurrede rundt med Smaapigerne.

Pram fik Fyr paa en af Præstens lange Piber, medens Heller trak omkring med en sand Tøjrekølle af en Merskummer. Smaapigerne hængte sig ved Armene paa Pram, saa hans lange Pibe maatte svinge som et Pendul, Heller krummede Rør og skød Maven frem som en mægtig Kornbonde, Karen lo og klappede i Hænderne, — Skæmt og Munterhed til alle Sider.

Og saa en Omgang i Haven! Kedeligt, at der ingen Træer var. Kun nogle ynkelige, gulsvedne Graner stod og sørgede i Ly af et halvt nedskredet Græstørvedige. Men fra Diget havde man Udsyn over Norup mørkfarvede Klitnatur, med Havet blinkende bagved og med Maager som hvide Vinkler tegnede skarpt mod den blaa Himmel. Til venstre hævede og sænkede Landet sig vildt bakkeformigt, med opdyrkede Marker og store Lyngstrækninger, gennem hvis brune Flader hist og her et gult Hjulspor snoede sig ud i en fjern Udviskethed. Man aandede Sundhed ind med hvert Drag herude, det var, som man

hele Tiden mærkede Duft af en Lyngdusk i Knaphullet og Pust af Havluft i Ansigtet.

Heller og Fruen fulgtes en Stund ad langs Diget.

„Nej, De tager fejl igen, Frue, det er mig, der studerer Medicin.“

„Om Forladelse, det er altsaa Hr. Pram, der læser til Præst. Det er sandt, han er jo selv en Præstesøn; men for Resten, han har da naturligvis selv valgt?“

Heller drog paa Skulderen. „Hans Fader har altid holdt paa, at han skulde være Præst, skønt han selv har haft mere Mod paa Musikken, som han har dyrket fra Barn af. Da han havde taget Filosofikum, gik han en Tid derinde og kunde ikke bestemme sig; men saa kom der en Dag et Brev: „Min kære Søn, mit Haar er blevet graat, det kan inden mange Dage blive hvidt.“ Saa blev det naturligvis Teologien.“

„Ja men det er jo ikke rigtigt.“

Saa var det rigtignok gaaet anderledes med Kristensen. Han var oprindelig Bondekarl, men blev i en ung Alder stærkt grebet af Kristendommen og gav sig til at læse til Præst. 30 Aar gammel var han bleven Kandidat og nogle Aar efter kaldet til Sognepræst for Norup og Glim, hvor han nu havde virket i nogle og tyve Aar. Det var en fattig Egn, løs og gold i mere end een Forstand. „Men De kan tro, Hr. Heller, han har faaet dyrket den op!“ For Resten havde de gennemgaaet meget herude i Norup Præstegaard. Tre dejlige Børn i en Alder af 2, 5 og 12 Aar var blevne bortkaldte fra dem, og haardt havde de ofte maattet kæmpe mod Fattigdom og Savn; men hun vidste ikke, hvordan det var, hun syntes, baade hun selv og hendes Mand var blevne stærkere under Byrderne. Nu havde hun en god Støtte i Karen, hun maatte skam gøre Gavn — var opvant ved alt Slags Arbejde, malkede Geder eller skrællede Kartoffler i det ene Øjeblik og spillede Fingerøvelser eller læste Engelsk i det næste. Saadan en ung Pige skulde skam lære noget.

Præsten skulde forberede sig paa sin Prædiken til næste Dag; de unge gik ind og prøvede Instrumentet.

Først spillede Pram et Par Sonater af Beethoven, derefter en chopinsk Vals, at af disse smaa, glødende Tonebaal, der faar ungt Blod til at syde.

Karen stod ved Dørkarmen og saa paa ham, hun forvirredes,

hun forstod ikke disse legende Tonerækker, der bugtede og boltrede sig indyndende hen imod hende; men det var, som noget elektrisk viklede sig kildrende om hende.

Sluttelig sang han en schweizisk Folkevise, der ved sin ejendommelige Sprogklang og tungsindige Hyrdejodlen gjorde et nyt betagende Indtryk paa den unge Pige.

Heller sad i Sofaen og snoede sit rødlig Mundskæg, medens han af og til saa hen paa Karen. Hver Gang han drejede Blikket fra hende hen imod Pram, mørknedes Kløften mellem hans Bryn.

Det var en sand Omfavnelse af Hygge og Renhed, der lukkede sig om de to Studenter, da de om Aftenen kom op for at gaa til Ro. En Duft af tørrede Rosenblade og rent Linned slog dem i Møde, idet de traadte ind ad Kammerdøren. Sengene saa saa usigelig indbydende ud med deres røde Tæpper og Lagenernes Læg i lange Firkanter.

Pram var i ypperligt Lune, Heller derimod lidt treven. Sidstnævnte Herre skulde næste Aften mødes med en Slætning i Ringkøbing. Pram havde lovet at følge ham; men sandt at sige havde han meget mere Lyst til at blive her i Præstegaarden og først om Mandagen støde sammen med Heller i den nævnte By.

De laa og talte en Stund om denne Sag; men Heller syntes ikke rigtig om sin Vens Forslag.

Længe laa de vaagne, efter at de havde sagt hinanden Godnat. Heller laa og tænkte paa, hvor mærkelig han og hans Fælle derhenne havde holdt sammen siden deres Barn-dom. Han saa et Par blaaklædte Latinskoledrenge, der i det ene Øjeblik sloges, saa Bændler og Trøjeknapper røg dem om Ørerne, og som i det næste Øjeblik laa paa Maven og kildrede hinanden med Græsstraa under Næsen. Snart stod de paa Hovedet i et rullende Læs Kaalrabitoppe paa Randrup Præstegaardsmark, snart endevendte de Stole og Borde i den kære, gamle Kæmnerbolig i Købstaden ....

Nu saa han sig selv ligge i Tyfuslidelser hjemme i nævnte Bolig; ingen maatte komme til ham; men ind ad Køkkenvejen kom en lille blaa Kammerat listende, satte sig paa Sengefjælen, klippede med Øjnene og listede sig til sidst bort med en fortvivlet Hulken.

Paa ee Gang sprang Angestens Sved ud af alle Porer i

hans Legeme. Det var et andet Minde fra Drengaaarene. Han og Anton havde ligget ved en sammensunken Halmstak ved Præstegaarden og røget Cigarer. Noget efter, at de havde forladt Stakken, saa de denne staa i et tykt Svøb af gulgraa Røg. Han fik fat i en Stige og et Par Dækkener — en to tre var han oppe i Stakken, men sank om i Halmen, halv kvalt af Røg og Varme. Han hørte en fortvivlet Kalden nedefra, i næste Øjeblik halede en Haand rasende i hans ene Ben, han blev baaret eller slæbt nogle Trin ned ad Stigen og faldt derefter tillige med sin Redningsmand paa Hovedet i nogen løs Halm forneden; men i samme Nu slog et Luehav med et dumpt Knald sammen over Stakken.

Puh! Han vendte sig om. „Hør du, Anton, kan du huske den Gang med Halmstakken?“

„Aa, dit Asen, jeg var lige ved at sove.“

Ogsaa gennem Studenteraarene, lige til den Dag i Dag, var Venskabet blevet holdt oppe. Hvor ofte havde Anton ikke mættet hans Mund, hvor mange af hans Skomager- og Tobakshandler-Regninger havde han ikke taget paa sin Samvittighed!

„Jaja, du, lad os saa være enige om det i Morgen.“

„Øh...h,“ lød det grødet henne mellem Puderne.

Næste Morgen vaagnede de tvende Syvsovere ved at høre Salmesang nede fra Dagligstuen. Hurtig kom de i Tøjet og skyndte sig ned, men kom dog for sent til at deltage i den lille Morgenhøjtidelighed, som Præstefamilien sammen med Tjenestefolkene havde begyndt Søndagen med.

Naa, om de havde sovet godt?

Aah, saa mageløst! De havde ikke taget sig andet for den hele Nat.

Et Par Timer efter gik alle, der paa nogen Maade kunde undværes i Hjemmet, til Kirke.

Kirkegaarden var fuld af ventende Mennesker, Folk i Vadmel og Folk i Hvergarn, Folk fra Agerland og Folk fra Lyng. De to unge Københavnere forundrede sig over, hvor alle disse mange Mennesker kunde være komne fra, da der kun var saa faa Gaarde og Huse at se i Omlandet. Der var da ogsaa adskillige af dem, — fortalte Karen, — som havde gaaet tre, fire Mil.

Som de kunde synge, disse forslæbede Strandbønder! Men man skulde helst lade være at se paa deres Ansigter; de vred

Mund og drog Øjenbrynene sammen som under uhyre Lidelser; men der var i deres Røster en hellig Nidkærhed, der ligesom slog stærke Bølger op mod Hvælvingerne.

Det var Evangeliet om den rige Fiskedræt. Pastor Kristensen stod saa rolig paa Prædikestolen, men der var en Varme bag hans Ord, der gjorde dem kraftige nok til at slaa igennem, uden at han havde nødig at forstærke dem ved store Albuesving. En spændt Agtpaagivenhed stod tegnet i alles Aasyn. Heller lagde særlig Mærke til Karen, der sad og stirrede med et stort, vaagent Blik paa Faderen. Hendes Næsebor stod frem, Læberne rørte sig af og til som for at sige de Ord med, hun forud kunde gætte sig til. Det var, som hele hendes Person sagde: „Ja, Far, jeg vil være med at drage Garn!“

Heller kunde ikke tvinge sig til at høre efter Prædikenen, kun enkelte Brudstykker opfangede han. „Husk paa, at Kristus staar og peger ud mod Søen, ud mod det store Folkehav“ ... „Du Husbond, se om du kan fange din Karl eller Dreng ind, du Madmoder, om du kunde kaste Troens Net over din Tjenestepige!“ ... Saa var hans Øjne igen hæftede paa den unge Pige. Han vidste ikke, hvordan det var fat med ham, aldrig i sit Liv havde han følt en saadan dirrende Uro i Tankerne.

Medens man sad ved Middagsbordet i Præstegaarden, kom en gammel Mand humpende paa Krykker ind i Gaarden.

„Naa, der er Lavst.“ Præsten rejste sig. „Undskyld mig et Øjeblik.“

„Nej, spis nu din Mad, kære Kristensen,“ bad Fruen.

„Jamen saa skal den gamle jo staa derude og vente en halv Times Tid; jeg skal straks være her igen.“

„Det er en gammel Fyr, der vel kommer for at faa sine Ugepenge,“ forklarede Fruen. „Vi har frivilligt Fattigvæsen, skal jeg sige Dem, og Kristensen har hele den øverste Ledelse i sin Haand.“

„Frivilligt Fattigvæsen?“ spurgte Heller forundret. „Har De da ikke noget offentligt Fattigvæsen?“

Det havde de ganske vist, men nærmest kun for dem, der selv trykkede Udskudsmærket paa deres Pander. Alle brave gamle, syge og værkbrudne, der uden egen Skyld var blevne nødlidende, forsørgedes af Menigheden, uafhængigt af Kom-

munen. Saa godt som alle nogenlunde velstillede Folk, der tog Del i Menighedslivet, og andre, der just ikke havde meget med Kirken at gøre, men som havde indset, at denne Forsørgelsesmaade var den bedste og billigste, gav frivillig deres Skærv til de trængende, foruden at de hver især havde deres visse fattige at vadske om og holde med Mælk, Sengehalm o. s. v. „Og saa gaar vi en Gang imellem selv omkring og taler med de fattige, hjælper dem til Rette og søger at stive dem op.“

Heller og Pram kunde ikke forstaa, at det kunde gaa.

Det havde gaaet nu i 15 Aar, oplyste Præsten, da han atter kom ind. Menigheden voksede sig stærk under et saadant Fællesarbejde. Hvorfor var der saa lidt Styrke i Menighedslivet mange Steder? Fordi man levede hver for sit, levede som aandelige Udflyttere, der, kristelig talt, ikke havde det mindste at gøre med hinanden de seks Dage om Ugen. Vi maatte mødes ganske anderledes, have Glæder og Sorger sammen, ægge hverandre til Virksomhed og glæde os med hverandre ved Velsignelsen, som spirede af Fællesskabet.

Pram tænkte paa Oldkirken. Han indrømmede, at saadan burde det være; men ...

„Jo, det baade kan og vil gaa, naar der er Alvor i Menighedslivet. Og hvilken Trøst er der ikke for de fattige i at vide, at de ikke er udstødte i en Udskudsflok, men lever paa andres Kærlighed. De kan tro, der er Velsignelse ved at holde Selvagtelsen og Taknemmelighedsfølelsen oppe hos disse forkuede. Der kan gro noget i saadant et gammelt Hjerte, der bliver blødt syv Gange om Ugen af Taknemmelighed.“

Karen syntes bedst om Pram, hvorfor hun naturligvis hele Tiden holdt sig til Heller.

Om Eftermiddagen brød denne sidste op og blev fulgt et Stykke paa Vej af Pram og alle tre Pigebørn. Et saa varmt og dvælende langt Haandtryk som det, Heller gav Karen til Farvel, havde hun endnu aldrig faaet. Hun blev lumrende rød og var ved at skyde hans Haand tilbage; men i det samme slap han da endelig og fo'r af Sted i en Slags flov Forfjamskelse, uden at huske paa, at de andre ogsaa skulde haft et Haandtryk.

Da Heller var borte, voksede Pram. Først nu kunde han ret lade sit Vid spille og lægge hele sit friske, varme Væsen

aabent frem. Han legede med Smaapigerne, havde alvorfulde Samtaler med Præsten, spillede og sang af Hjertens Lyst.

Medens han sad ved Klaveret, rank og smuk, med det fine Aasyn og det mørke, fyldige Haar kraftigt belyst af den synkende Sols sidste Gløden, sad Karen i en Krog ved Vinduet, hvor hun ubemærket kunde se paa ham. Med kække Hovedkast og sikre Greb sang han sluttelig:

„Her er dejligt herude, hvor Stæren fløjter
i Morgensolen paa Kirkens Tegl,
hvor Lyngen suser paa frie Højder,
mens Vinden farer paa letter Skøjter
hen over Heden og Søens Spejl.

Jeg elsker Bondens straatakte Huse
med Stengærdets Skanser, Lavendlers Duft,
jeg elsker Engen og Aaens Sluse,
jeg friskes som Blomst under Gartnerens Bruse
ved hvert et Pust af den havfriske Luft.

O, dejligt her er baade aarle og silde,
under Solkærtens Blus, under Syvstjernens Glans.
Med Farver og Vellugt og Toner milde
Naturen ret som en Ydunskilde
foryngende virker paa Sind og Sans.

Jeg synger Landlivets Pris ej tvungen,
jeg synger i Hjertets ildfulde Dur;
jeg mærker, jeg har faaet iltet Lungen,
rul ud, mine Toner, rul frit over Tungen
og pris Guds dejlige, fri Natur!“

Karen inddrak med et Barns Modtagelighed al den Umid-
delbarhed, der lød igennem hans Toner og Ord. Aldrig havde
hun hørt nogen synge saadan. Hvilken Kraft maatte der ikke
bo i et Bryst, der kunde synge saa varmt!

Da han næste Dag vandrede ud ad Hedevejen, med Over-
frakken paa Armen og Tasken over Skulderen, svingende
sin sorte Silkehue i Luften med en sidste Hilsen til Præsten,
der havde fulgt ham et Stykke paa Vej, stod Karen bag Gar-
dinet i sit Kammer og saa med hastigt bankende Bryst efter
ham. Tærner og Viber svang sig hen over ham, Solens varme
Guld-Lød brændte paa Aaspejlet ved Siden af ham, nu og da
fløj et langt Spejlglimt fra Lakken paa hans Taskerem ud i Luf-

ten, medens han selv, rank og med muskelstærke Hofter, skred frem i Sandet.

Endelig forsvandt han bag Hedebankerne; men hun blev endnu staaende længe og saa ud mod Bakkerne.

Var det hele en Drøm, eller ...?

Hun gik den hele Eftermiddag som i en Lystaage af Savn og uklare Længsler, og om Aftenen foldede hun sine Hænder fast og græd af Inderlighed under Aftenbønnen. Et Hvælv af mangefarvede Syner med de svundne Dages Hændelser som Bærepiller højnede sig over hende og holdt med sine hurtigt dragende Fjerskyer af skiftende Billeder hendes Sjæl fangen til langt ud paa Natten. Der var kommet noget nyt, en flakkende Usikkerhed, en dirrende Længsel ind i hendes Følelsers Ring; men som i eet Nu formede alle hendes Stemninger sig til et klart, fuldtonende Ønske: „Gud give, jeg til næste Sommer kunde komme til Randrup!“ Og nu slog en Skare af Anelser Kredts om den nævnte By med dens oplyste Mennesker, dens store Gaarde, svulmende Frugtbarhed ... Hvor maatte det være dejligt at leve i alt dette friske Røre, se alt dette ny, al denne Skønhed og Storhed — aande hele Ugen i Søndagsstemning! Aah, om det maatte blive hende forundt at komme til Randrup næste Sommer eller om to Aar — hun skulde vente, saa længe det skulde være, naar det bare kunde ske. Endelig blev hendes Tanker matte, Farverne blegedes, til sidst lukkede Havbruset sig over hendes Sanser som en mildt summende Vuggesang.

II.

Randrup og Lynge Kirker stod tavse og alvorlige og hilste paa hinanden gennem Morgenens første Graalysning.

Over Mosen, der laa sænket som en rørgroet Lavning mellem Byerne, hang fine Taagemasser i lange Strimer. Alt var saa stille, saa højtideligt. Østhimlen gulnedes, lange, rødlige Striber skød sig vifteformig op, — endelig kom Solen i tindrende Gløden. Saa blev Lemmene i Randrup Kirketaarn slaaede tilbage, og Morgenklokkens Toner tog til at runge ud over By og Mose.

I de korte, sangfyldte Ophold mellem Slagene kunde man, naar man stod et Stykke borte fra Kirken, tydelig høre den dæmpede Klang af Kirkeklokken i Lynges, der samtidig havde begyndt at ringe, og naar man saa nøje til, kunde man igennem den aabne Lem se Klokkens Svingninger som en mat Blinken, der kom og gik med Slagene.

De lød saa tit sammen, disse to Klokker, og de var som støbte til at svare til hinanden. Randrupklokkens Røst var dyb, malmtung, Lyngeklokken var stemt en lille Ters højere, men havde den samme bløde Klangfarve. Der var noget ejendommeligt alvorfuldt ved de to Klokkers Sammensang, en tilsløret Længsel, der ikke ret passede med Lærkesangen over Markerne eller med Morgenhimlens Farvepragt; men Klokkerne sang, hvad der boede i dem, uforstyrrede og upaavirkede af Naturens Stemninger.

I en lukket Hasselgang i Præstegaardshaven gik en ung Mand med Blikket vendt mod Jorden. Han havde været oppe med Solen, havde lyttet til Morgenringningen og set ud over de duggede Marker, ud over Mosen, hvor Vandmøllerne stod ubevægelige i Taagen; men det lod til, at det var noget andet end Naturens Tillokkelser, der i Dag havde kaldt ham saa tidlig op. En Gang imellem stod han stille og saa igennem Hækkens Aabninger over mod Apotekerboligen, hvis Gavl-vinduer særlig syntes at holde hans Opmærksomhed fangen. Saa gav han sig atter til at gaa, gjorde et Sving ud i Haven, men vendte snart tilbage i Hasselgangen og standsede hvert Øjeblik ved et eller andet Udkigshul.

Han saa paa sit Ur og rystede paa Hovedet.

„Aah, om man kunde skrue Tiden tolv Timer frem!“

Et Par unge Folk gik om Eftermiddagen langsomt ud ad Randrup Storvej, et godt Stykke fra den øvrige Del af det Selskab, de hørte til.

Var det Solheden, der gjorde hende saa varm, eller var det Adjunktens Ord? Hun havde saa ofte før talt med ham, havde ganske vist altid været noget underlig, naar hun var i hans Nærhed; men i Dag var det, som hans Tale dannede en lille Golf, der varmede Luften omkring hende.

Det var et Par smukke Mennesker, — han høj og smidig, med fine Ansigtlinjer og et brusende Haar, der stod som en

mørkebrun Krans under Hatteskyggen — hun lys, fyldig, med lavt liggende Brynhvælv over de glansfulde Øjne, en fin Ansigtshud med enkelte smaa Fregner paa begge Sider af den skarpt skaarne Næse. Han havde den ydre Dannelses Overlegenhed, hans Muskler spændtes hurtigt, og hans Tale havde en vis syngende Velklang over sig. Hun stod i flere Henseender tilbage for ham, var noget tung i sine Bevægelser, noget landsbyagtig i Tale og Gang; men der var noget i hendes Røst, en Glød i hendes Øjne, der vidnede om, at Dybden i hendes Natur ikke lod sig lodde ved et flygtigt Blik.

„Der er dog ingen renere Samstemning imellem Mand og Kvinde end den, der fremgaar af Slægtskab i Trossager,“ mente Adjunkten. „Jeg ved ikke — man bliver saa kendt, man kommer hinanden saa nær.“ Han var lige ved at lægge sin Haand paa hendes Skulder.

Ja, det var sandt! Hvor var hun kommen ham nær under denne Samtale! Hun kunde næsten som en Søster tage hans Arm og fortælle ham Hemmeligheder.

Og dog nej! Naar hun saa op paa dette fine og dog saa mandige Aasyn og ligesom mærkede hans kildrende Aande igennem Cigardampen, der nu og da slog hen imod hende, da maatte hun uvilkaarlig drage sig et Skridt bort fra ham og skjule sit Aasyn bag Solskærmen.

„Og især er det velgørende at møde en saadan Samstemning i vor Tid,“ vedblev han. „Man er saa vant til at møde det modsatte: Vantro, Tvivlesyge, Ligegyldighed, og jeg ved ikke, — man har saa ondt af at gaa og aande i denne døsig Luft.“

„Mig forekommer det netop, at jo mere man ser Vantro og Tvivl brede sig, jo mere Trang føler man til at ... aah, kunde man ...“ Hun stødte et kort Suk ud i Luften, hun vilde have sagt noget lignende som: „Kunde man kaste sig ud iblandt alle disse dorske Sjæle, rejse dem ved Guds Ords Kraft til Liv og Daad!“ Men hun fik ikke sagt dette, hun var angest for, at det skulde lyde opskruet. „Kunde man gøre noget rigtig godt!“ faldt det endelig ud til.

„Ja, jeg kender saa godt dette, Frøken Kristensen. Man kan undertiden føle en mægtig Trang til at rive sig løs fra alt, hvad der binder en, fra alle verdslige Interesser, og give sig

hen til det ene: at rydde Ruinerne og bygge det faldne op paa ny.“

„Ja, det kan man,“ samstemmede hun varmt.

Hun kom til at tænke paa, at Adjunktens Fader, den gamle Pastor Pram, der gik bag ved dem, flere Gange havde ytret Ønske om, at Sønnen vilde opgive sin Lærergerning og stille sig ved hans Side som Hjælpepræst. Om han vilde tage Faderens Gerning op! Hvor var der ikke mange Ruiner her i Sognene! Hun samlede i een Tanke al denne Dorskhed, der sov lige ned i Ligkisten, al denne Drik og Usædelighed i Krogene.

Hun tog Mod til sig, standsede og vendte sine store Øjne op imod ham: „Aah, gid vi havde Dem herovre, Hr. Pram! De kan ikke tro, hvor vi trænger til Dem!“

„Jeg tror ogsaa, at jeg ved Guds Naade vilde kunne udrette noget godt herovre; men det er ikke saa let at bryde med sin Livsgerning. De kan tro, jeg har tænkt meget over dette.“

De stod tavse et Øjeblik. Hun saa ham i Tanken gaa derovre paa den anden Side af Kattegattet, med rynket Pande, bøjet under dybe Overvejelser.

„Men,“ vedblev han, „jeg har i disse Dage, mens jeg har været herhjemme, mærket ligesom en Kaldelse fra Himlen til at træde i Kirkens Tjeneste, og jeg vil ikke dølgge, Frøken, at Deres Ord og dette ... dette manende Blik er mig en ny mægtig Tilskyndelse til at gøre Alvor af Sagen.“

Hun slog Øjnene ned og begyndte at gaa. Hun havde en Fornemmelse, som om et Væld af varmt Blod trængte sig op i hendes Hoved. Hvor ønskede hun, at hun kunde dukke ned bag et Skjul langt borte, være alene! Hvor kunde han dog ogsaa opfatte hendes Blik saadan! Som om hun havde ment ... Hun forvirredes mere og mere, saa sig til Siderne og tilbage, som om hun var angst for, at der stod Folk rundt om paa Markerne og stirrede efter dem.

„De har vendt om,“ sagde hun og slog med Haanden op efter det øvrige Selskab, „vi maa gaa hjem.“

Den ældre Del af Selskabet, nemlig Pastor Pram, Apoteker Galle og hans Frue, var blevne trætte paa Halvvejen og var alt paa Vej hjemefter. Fru Galle nøs af Støv og virrede med Hovedet af Varme, Apotekeren lettede hvert Øjeblik paa sin gamle, bredskyggede Filthat og lod sit røde Lommetørklæde

glide hen over det graa Haar, der laa i vaade Strimler over hans Isse; men Pastor Pram, der kunde taale al den Varme, som den velsignede Sol vilde udgyde over hans værksvage Krop, gik med lange, dybsindige Skridt, med Hænderne paa Ryggen, og følte med Velbehag, hvor bagende Solheden trængte igennem den sorte Klædesfrakke ind i hans Legeme.

Apotekeren og Præsten lignede hinanden, begge umaadelig høje og smalle, begge med magre Ansigter og for Øjeblikket begge iført sorte Klæder; men medens Præstens Aasyn var ædelt formet og talte om dybsindig Tænkning, var Apotekeren fladt som en Skive og af et yderst godmodigt Udseende.

Fru Galle var en ganske lille, vims Dame med graa Hængekrøller og Skildpaddebriller, lidt skæv i Ryggen og indtørret som Manden. Hun gik imellem de to høje, sorte Mænd og tog sig paa Frastand ud som et Barn, der sad i en Gyngemølle mellem to sorte Støtter.

„Nej, De kan aldrig tro, kære Hr. Pastor, hvor ondt jeg havde at gøre med hende i den første Tid,“ klagede Fru Galle paa sin hurtige Talevis og saa tilbage efter den unge Pige. „Vi ved jo, hvordan hun er opdraget — Gud bevares, jeg siger ikke noget ondt om min Svoger; men dette opskruede, nej det kan jeg ved Gud ikke med. Og hun var akkurat ligesom Faderen, skulde rette og forbedre paa alle Kanter; du husker selv, Galle, hvordan hun opførte sig nede hos Bloks.“

„Aa,“ vrissede Apotekeren.

„Ja, det kan ikke nytte, Galle, hun var forskruet: „Sognebaand“, „Menighedsliv“ og jeg ved ikke hvad. Og hun har noget af dette forskruede endnu, skønt hun er bleven meget bedre! Jeg kan godt lide, at unge Mennesker er religiøse, men de skal ikke gaa og sætte ud paa andres Tro og Meninger — er det ikke sandt, hvad jeg siger, Hr. Pastor? De skal ikke gaa og vække Splid og Tvedragt i Menigheden og træde op mod os ældre og erfarne — er det ikke sandt, hvad jeg siger, Hr. Pastor?“

„Hm...m!“ Præsten rejste sit smukke Hoved. „Ungdommen — hm — Ungdommens Opdragelse er i vore Dage traadt ind i et misligt Spor; men de Frihedens, eller jeg kunde snarere sige Fripostighedens Grundsætninger, som Ungdommen i større eller mindre Maal indsuger af vor demoraliserende

serede Tidsaand, indeholder ufejlbarlig Spiren i sig til en Reaktion i de nærmeste Slægtled.“

Apotekeren samstemmede med et dybsindigt Nik.

„Ja,“ faldt Fruen ind, „er det ikke skrækkeligt med denne Fripostighed, netop Fripostighed, som De sagde, Hr. Pastor! Jeg ved ikke noget mere afskyeligt end at se Folk træde op mod Love og Gejstlighed og forstyrre den Ro, som bør hvile over Menighederne.“

Pastor Pram havde atter sænket Hovedet og gik og saa med sit vante alvorlige Blik ned paa den gule Grusvej. Han saa altid ud, som han var fortrædelig over et eller andet, hans Ansigt talte om et Liv, fuldt af Skuffelser; men det talte ikke Sandhed; han havde haft Solen paa Ryggen hele sit Liv, kun at han aldrig havde vendt sig om og set, at den var der. Som Student havde han levet af andres Penge — Gaver og Stipendier — var tidlig bleven kaldet til Præst i Jylland og efter nogle Aars Forløb til Randrup og Lyngby i Sjælland, hvor han nu havde levet i Ro i 32 Aar. I en temmelig fremrykket Alder var han bleven gift med en meget rig Pige, havde faaet en Søn og havde nydt sin Lykke i Fred — han elskede Fred. Hvor lykkelig han end havde været over den lille Søn, var denne dog bleven den første Anledning til den mørke Alvor, der laa i hans Aasyn; thi han var fra nu af ligesom bleven tvungen ind paa Opdragelseslæren og var derved lidt efter lidt kommen ind i Kroggange af Videnskabelighed, der tog hans Interesser fangne for hele hans fremtidige Liv. Hans Hustru døde efter en halv Snes Aars Forløb, men han fandt Lise i de græske Gymnasier og hos Rousseau og Pestalozzi, skrev lærde Afhandlinger „om Barnets intellektuelle Opdragelse i de første to Aar af dets Liv“, „om Gradationerne og Periodiciteten i Udviklingen af Barnets Følelsesliv“ o. s. v. og tog omsider Doktorgraden for en Afhandling om Munken Vincent de Beauvais' Opdragelsesprincipper i hans kristelige Pædagogik. Nu havde han levet mellem Boghylder i henved 30 Aar, hans Tanker havde gravet Gange i Øst og Vest, hvor ingen Opdrager tidligere havde været; men det havde kostet Nattevaagen og Værk i Hovedet — deraf den rynkede Alvor i hans Aasyn.

Beboerne vidste, at deres Præst var en farlig lærd Mand og højt regnet blandt „de store“. Der stod ud fra Ruderne i

hans Studerekammer en ærefrygtindgydende Glans, der gjorde, at mange satte Træskoene ude midt i Gaarden, naar de kom for at tale med ham. Han var ellers en meget ferm Mand, han var ikke nøjeseende med Tiendepengene, og man hørte aldrig Torden under Kirkehvelvingerne. „Det er meget sandt og godt, hvad han præker,“ vidnede Sognefolkene, men det var bare en fra gammel Tid vedtaget Ros; for der var aldrig nogen af dem, der kom i Kirkerne, i alt Fald ikke uden de havde særligt Ærende.

Det var under en lille Gæstefærd i Hjemmet i Pinsetiden, at Adjunkt Pram havde fornyet Kendskabet med Karen Kristensen, der i et Aars Tid havde opholdt sig i Apoteket og gaaet sin Moster til Haande med Husgerningen. Hun havde udviklet sig paa en i højt Mon heldig Maade, siden han sidst saa hende. Fuldt og helt havde hun levet med i Menighedslivet hjemme i Hedesognet, havde sunget med rørt Hjerte under det skimlede Kirkeloft, havde tit om Vinteraftenerne siddet op ad lappede Hvergarnstrøjer i Skolen og hørt paa Faderens aandrige Foredrag af Kirkehistorien, havde — uden at afskrækkes af Lugten af tørrede Rokker og sur Mælk — turet om i Hytterne mellem Klitterne og sunget Salmer for Oldinger og syge. Der var opstaaet en levende Trang i hende til at drage Garn for Vorherre.

Saa var der vaagnet en ny Længsel i hende efter at komme ud i Verden og se, hvordan Livet formede sig i de store Brydningers Midtpunkter. Hun var kommen til Randrup med en mægtig Trang til at lære og med Blodet i Kog af Længsel efter at se alt det ny, der ventede hende i denne Egn, der efter hendes Forestillinger maatte have noget af Hovedstadslivets stærke Rørelser over sig.

Men — hun var bleven skuffet.

Ganske vist modtog hun nye og til Dels stærke Indtryk ved at se de bugnende Sædmarker, de høje Popler, de store Gaarde med Skifertag, og ved at høre om Bøndernes Rigdom, om den lærde Præst, Dr. Pram, og om alle de fine Familier, der boede i Byen og Omlandet — Proprietær Bloks f. Eks., der holdt lukket Vogn. Men det varede ikke længe, før det forekom hende, at hun saa ligesom et tykt Askelag af Interesseløshed over alle disse Herligheder. Hun kom i Kirke, — der mødte to Mennesker foruden hende, og de sov, aah

hvor de sov! Hun spurgte om kristelige Møder. „Næ-h,“ erklærede Apotekeren med sin forkølede Næsestemme og snoede sine lange, magre Hænder om hinanden, „saadan noget har vi ikke herovre, min kære lille Pige.“ Hun spurgte i et Selskab hos Bloks, om der ingen Sognebaandslødere fandtes i Pastoratet. „Jo, ser De, Frøken — hm!“ Hr. Blok vikkede forlegent paa Stolen (han var ikke rigtig vis paa, om han kendte det Baand, der var Tale om). Men Fru Galle reddede Stillingen: „Sognebaandslødere? Hvad tænker du paa, Barn? Vi holder os til vore egne Forsamlinger.“ — „Jamen her er jo ingen Forsamlinger, Tante.“ — „Snik Snak, med dine Forsamlinger!“ Fru Galle maatte tage hende ordentlig i Skole og sende nogle smaa venlige Smil og Undskyldninger omkring til de forlegne Bordfæller.

Nej, det var ikke lysteligt at være her i Randrup. Hvor kedelig var i Grunden ikke selve Egnen med dens flade, fir-kantede Marker, som man kunde udenad, naar man havde set dem een Gang! Hvor kvalm var ikke Byen selv, der med sine sammenklumpede Gaarde og Huse i en Ring omkring en flad Skive af visne Blegepladser og ugræsfulde Agre med et forplumret Gadekær i Midten laa som en uhyre Skaal, fuld af Solhede og Gødningedunster! Og saa alt det, der gik for sig bag Nattens Skærmbret! Tre af Byens Tjenestepiger, af hvilke den ene kun var 17 Aar, maatte i Løbet af kort Tid forlade deres Tjenester af slemme Grunde. Ovre i Lynge Kro Slagsmaal og Spil hveranden Aften. Hos Proprietærene L'hombrespil med en Omsætning af flere Hundrede Kroner for hver Aften ....

Hjemme i Apoteket var Aftenerne rædsomme. Apotekeren gik frem og tilbage paa Gulvet og snoede Hænder og rømmede sig med Lyde, der ligesom rev sig gennem Næsen. Hun var vis paa, at han altid gik og talte Penge sammen, for hans Tanker var aldrig fra Skuffen. Hendes Moster sad med sine Skildpaddebriller paa Næsen og læste Føljetonen i Amtsavisen, som hun holdt ud fra sig i Armslængde bag Lampen; eller ogsaa fortalte hun Drømme, nogle rædsomme Drømme, der varede en halv Nat. Selv sad hun og syede eller strikkede og maatte sige „Saa“ eller „Ja“ til Mosterens Drømme.

Hun havde vænnet sig til at tale saa lidt som muligt baade hjemme og ude; thi hun havde gjort den Erfaring, at hendes

Tale næsten altid kom Folk paa tværs. Saa tav hun og tænkte ; men hendes Kinder blev ofte hede af Tankerne.

Den eneste Opmuntring, hun havde, fik hun gennem Breve fra Hjemmet og gennem lykkelige Minder fra Fortiden. Med store Øjne kunde hun om Aftenen ligge i Timer paa sit lille Loftskammer og lade Minderne fra Hjemmet, indvævede i lyse Sommerbilleder fra Havkysten, drage sig forbi i lange Rækker, — det var, som hun aandede i den salte Havluft og saa Dønningernes lange, blanke Buer hæve sig op mod Kystens Rullestensbræmme. Ak — næste Morgen var hun igen i Randrup!

Saa kom Adjunkten og kastede en god Del jydsk Friskhed i det kvalme Fad, saa at Hede og Dunster ligesom væltede ud over Randen og forsvandt mellem Popleerne. I samme Øjeblik, som hun saa ham, genkendte hun hans aabne, skønne Aasyn, saaledes som hun havde gemt det i trofast Minde fra hine uforglemmelige Sommerdage i Norup Præstegaard.

Tusinde Gange havde hun tænkt paa ham med et uklart Sværmeri, der lidt efter lidt havde klædt ham ud med alle en Helts Dyder og store Egenskaber. Hans lille Gæste havde fremkaldt nye Strømbevægelser i hendes Følelsesliv og givet Stødet til en brat Overgang fra Barn til Kvinde. Ja, endnu efter at hun var kommen til Randrup, stod han for hende som en Mand, der maatte blive Banebryder for en ny Tid i vide Kredse.

Og hun var ikke bleven skuffet ved atter at mødes med ham. Hun saa ved første Blik, at han var en Mand med en vaagen Aand og en kampfærdig Vilje.

Hver Dag kom Anton Pram en Tur over i Apoteket ; men hun fik kun talt lidt med ham ; thi Fru Galle kastede sig over ham som en Grib og nød ham med en saadan Graadighed, at der næsten ikke blev noget tilbage af ham til andre. Ikke en Gang Apotekeren kunde faa et Spørgsmaal indført — om Adjunktens Løn eller lignende — førend hans Mage havde et andet Spørgsmaal til Rede, der ligesom skød ham bort fra Disken. Snart spurgte hun til „vor kære gamle Præst“, snart var hun med Adjunkten i Norge, hvor han havde turet om den foregaaende Sommer, og snart spurgte hun ham ud om hans Tjenestepiges Familieforhold. Apotekeren gik somme Tider halvt fornærmet bort, ja mumlede endog en Gang noget

om, at hendes Spørgsmaal løb ud og ind ligesom Lidserne i en Snørestøvle.

Adjunkten sad gerne og saa med et forelsket Blik paa den unge Pige, hvis aandfulde Aasyn med de store Øjne og den græske Næse tiltalte ham som intet andet Pigeaasyn før havde gjort. En Gang imellem frigjorde han sig med et kækt Ryk fra alle de venskabelige Hager, Fruens Spørgsmaal holdt fast paa ham med, og vendte sig mod Frøkenen med et eller andet lille venligt Ord. De kom da snart i Samtale om Jylland, om kendte Præster derovre o. s. v. Hendes Faders Navn var blevet kendt i vide Kredse, sagde han en Dag; han havde hørt saa mange rosende Domme om Pastor Kristensen. Hvor gjorde det hende godt at høre dette og netop her i denne Stue! Hendes Hjerte udvidede sig af Glæde og Stolthed. „Hører du, Tante!“ var hun lige ved at udbryde. — „Ja, ikke sandt, Hr. Pram,“ faldt Tanten ind, „en mageløs evnerig Mand!“ Og dermed tog hun igen Adjunkten i Besiddelse.

„Aah, hvor er han dog et yndigt Menneske!“ vidnede Fruen hver Dag, naar han var gaaet. „Kan sidde i hele Timer og tale saa interessant med en.“

Adjunkten havde faaet sin Ferie forlænget paa ubestemt Tid, paa Grund af at der var udbrudt smitsom Sygdom hjemme i den jydsk Købstad.

I Dag havde Frøken Kristensen faaet Lejlighed til at tale rigtig med ham. Hun vilde ikke nægte det, hun havde været villig til at følge ham, da han forstærkede sine Skridt for at komme et Stykke bort fra det øvrige Selskab; hun trængte saa usigelig til at komme bort fra Randrupperne.

Men forunderligt nok, hun undsaa sig for ham, nu, da hun var ene med ham. Og dog var han saa aaben, talte lige ud af Hjertet. Lidt efter lidt kom dog Modet, hun fik Luft for hængemte Tanker, blev varm og vaagen; men saa kom denne Vending i Samtalen, der bragte hende saaledes ud af Ligevægt, at hun næsten ikke kunde svare ham et Ord paa Tilbagevejen.

Han gik og talte om, hvor velsignet det maa være for en Aandens Stridsmand at finde Støtte hos en varmt følende Kvinde, han talte om, hvor vidunderlig han var bleven berørt af den Forstaaelse, han havde mødt hos hende.

Hun hørte det kun halvt, Luften forekom hende at være

bleven saa hed, Vejgruset flimrede gulblankt i Sollyset, og lange, tunge Vindbølger kom sejlene ind imod hende med lunken Duft af Markblomster. Hun kunde knapt drage Aande.

Saa naaede de ned til Vejsvinget, hvor Slaaenbuske og Rødpil dannede et Skjul af nyt Løv omkring dem; der standsede de, og der fæstede den vordende Hjælpepræst sin Brud.

Arm i Arm kom de tilbage til Apoteket, begge glødende af Kærlighedens første Rus.

Fru Galle rejste en Sky af Skrig og Velsignelser over dem og kastede sig grædende i den unge Piges Arme: „Tak din Gud og Skaber, mit Barn!“ hvorefter hun omfavnede Adjunkten og den gamle Præst med hulkende Forsikringer om, at nu var hendes højeste Ønske opfyldt. Præsten gav de to unge sin Velsignelse — venlig, men rolig; Apotekeren smilede med hele sit flade Ansigt, snoede Fingre og sagde „Hm, hm!“ gennem Næsen.

Da den unge Pige om Aftenen var kommen op paa sit Gavlkammer, lagde hun sig paa Knæ for det aabne Vindue og græd for Stjernerne. Hvad var der dog sket! Hun hørte som en Susen omkring sig: hans Røst, hendes Forældres Stemmer, Havets Sang, Sølvklokker i Luften ... Saa sank Blodet fra hendes Hoved, alt blev stille, medens Hjertet slog et Par hurtige, dumpe Slag; men paa een Gang skød en fugtig Hede sig op igennem hende, Blodet susede atter frem med tusinde syngende Lyde. Hun tænkte paa Fremtiden, der — farvet af Anelser — udfoldede sig med en Vaarfylde uden Lige for hendes Øjne. En Lystaage af uformede Tanker sænkede sig over Præstegaarden, over Byen og Menigheden. Det var, som lød der et „Rejs jer!“ over de sovende Skarer. Alle disse Gaarde og Huse, som laa derude i Skyggerne af de dunkelgrønne Popler, skulde faa Lys over sig som aldrig før. Hun saa og hørte allerede en Række Pinseundere: fyldte Kirker, Salmesang, foldede Hænder, milde Smil ved Gravene .... Ja, hvor skulde alle disse Mennesker lytte og forundres! Alt det tunge og kvælende skulde blæses bort, og der skulde komme Ilt i Luften! Aah, hvor maatte hun græde igen og dog saa frigjort, saa usigelig lykkelig! Nu skulde hun ikke længer tie med hede Kinder og sammenpressede Tanker, hun havde længe nok levet med Ringe om Brystet, nu skulde det faa

Luft, alt det, hun havde gemt hen, nu havde hun R e t til at tale med — rejse Ruinerne ...

III

Der var kommen en omrejsende Lægprædikant til Lyngø, en lille duknakket Mand med et Par Øjne, der arbejdede sig ind i Folk som Vridbor. Han begyndte at holde Forsamlinger i en Skrædders Stue, og Rygtet fortalte, at hans Prædikener var som bare rød Ild. Den gamle Pastor Pram blev urolig og mødte op paa Lyngø Prædikestol med en Tale af gamle Balle om den rene Lære; desværre var der kun fire Tilhørere: Kirkesangeren, en ældre Huskone og to Konfirmander; men de holdt alle med Præsten.

„Du maa tage derover, Anton,“ manede Præsten en Dag, da der igen skulde være Forsamling hos Skrædderen.

Anton Pram brændte af Lyst til at komme i Kast med den fremmede Prædikant, og medens hans gamle Fader beroliget gik ind i sit Studerekammer til sine Bøger, vandrede Adjunkten til Lyngø, forberedende sig undervejs paa en kraftig Tale.

Der var propfuldt i Stuen, Folk stod og saa med opspilede Øjne og aabne Munde paa Taleren.

„I sover herude i Randrup og Lyngø,“ lød det med en skingrende Røst, der af og til slog over i Pibestemme. „I har snorksovet i 30 Aar, eders Byer er vorden en Ørk med Dynge af Dødningeben, og Helvedes fortærende Luer hvisler over de smuldrende Benstumper.“

Der stod en Gysen i alles Øjne, det var, som Luerne tog til at udtørre Marven af Knoklerne paa Tilhørerne.

Adjunkten, der stod i Døren ud til Forstuen, hævede sig paa Tæerne og stirrede med de andre.

Prædikanten talte om Dynd og Bylder og „stinkende Raadde og Materie“ og kom til sidst ind paa Frelsens Under. Daaben var ikke Døren til Himmerige, Millioner Børn er døbt af vantro Præster, og hvor kan den levende Guds Aand forplante sig til Barnet gennem en Dødningehaand, fyldt med Vand. „Nej Kristus, Kristus er selv Døren til Faarestien —

hører I det, stakkels forblindede Mennesker!“ skreg Manden. „Oh, jeg vil vandre til Verdens Ende med dette Budskab, jeg vil slide mig op i min Herre Jesu Kristi Tjeneste, jeg vil krybe paa blodige Knæer til Bethlehem,“ vedblev han og løftede sine Øjne og sine magre Knokkelhænder mod Loftet.

Folk rystede og stirrede vedblivende paa Manden, efter at han havde endt sin Tale. Der var saa stille, som om der var Lig i Huset; men paa een Gang kom en Del Albuer i Bevægelse, og en dæmpet Hvisken gik Stuen rundt: „Der er Præstens Søn!“

„Jeg maa paa min Faders, paa Kirkens Vegne nedlægge en bestemt og alvorlig Indsigelse mod de sekteriske Vranglærdomme, som her i et forskruet og eksalteret Foredrag er komne til Orde,“ tog Adjunkt Pram fat, da han havde faaet trængt sig frem til Bordet, hvor Prædikanten stod og var i Færd med at tage nogle gudelige Smaaskrifter frem af en Taske.

Tilhørerne kunde ikke ret magte den lidt vel høje Form, Adjunkten gav sin Indsigelse, men man fattede dog til Dels Meningen, hvilken man tog med en Slags glad Begærlighed. Det var, som de alle slap ud af en hed Ovn; de følte, at de havde deres Kristendom paa det rene herovre i Lyngesorte, den sorte kunde gerne gaa igen.

Adjunkten fremstillede i et veltalende Foredrag Kirkens Lære om Naademidlerne, Frelsens Orden o. s. v. og advarede alvorlig mod alt adsplittende Sektvæsen. „Om føje Tid,“ sluttede han, „skal jeg, om Gud giver Naade dertil, staa midt iblandt eder som Kirkens Ordfører paa den sande apostoliske Læres Grund, kom da og saml eder om mig, og jeg skal med Guds Hjælp vise eder en bedre Vej end den, der her i Dag er bleven peget paa.“

Det var en Luftning fra andre Egne. Folk tog ham i Haanden, nogle havde Taarer i Øjnene og lovede: „Ja vi skal komme i Kirke, det skal vi!“

Lægprædikanten rystede paa Hovedet, saa mod Loftet og udbrød: „Jerusalem, din Aske jeg beskuer!“ Og da Adjunkten senere havde forladt Stuen, kundgjorde Prædikanten: „Om Kristus vil — jeg siger: om Kristus vil, da skal jeg atter tale Sandhedens Ord fra dette Sted paa Torsdag otte Dage, Eftermiddag Kl. fire og en halv.“

Under den sidste Del af Adjunktens Tale havde en ældre

Indsidderenke trængt sig gennem Forsamlingen hen imod Taleren; flere Gange nikkede hun sødt-ærbødigt til ham, men han syntes ikke at agte paa hendes Venlighed.

„Aa Gudheden,“ udbrød hun senere, da hun ude paa Vejen havde faaet fat i hans Albue, „jeg maatte ha' sagt Dem saa mange Tusendes Tak for den dejlige Tale, De gjorde.“

„Tak, Birte! Naa — Birte kunde nok kende mig igen?“

„Kende Dem? Du evigste, kende min egen Anton, som jeg har baaret paa mine Arme de Tusendes Gange!“

Han var lige den samme endnu, syntes hun, saa køn, saa rank. Aa Gudheden, hun havde gennemgaaet saa meget siden den Tid. Der var nu Manden, ja Anton vidste jo nok, hvordan han havde bælet sig og gjort ved. Og saa var der Drengen derinde, aah den Dreng! Ja, Anton huskede vel nok Klavs?

„Jo, jeg husker ham godt. Han er jo forlovet med vor Stuepige.“

„Ja og har hittet paa, at han vil givtes. Er det nu itte forfærdeligt at tænke paa — lede den stakkels Trine lige ing i Fordærvelsen! Siger ik' Sidse Lars Jørgens til mig den aa'n Dav: „Det er Synd, Byrde, det er Synd for Trines Skyld!“ Ak Gud bejre os, hvad skal man svare til saadant et Ord! Er han itte en stakkels Stammehans, som andre Folk de vrænger og hakker etter! Har jeg itte set ham komme hjem her ved Nattetider med Frakken i Laser ... aah, jeg har grædt mine modige Taarer over den Dreng!“ forsikrede hun og strøg med Forklædet over Øjnene.

Birtes Taarer blev imidlertid ikke paaskønnede, Adjunkten drog Øjenbrynene sammen og gav hende en lille Salve: „Jeg synes, Birte maa skamme sig ved at staa og rakke sin egen Plejesøn saadan ned.“

Men Birte, der havde sin Styrke i at klare vanskelige Overgange, gik saa langt fra i Stykker med sine Klager, at hun endog til sidst fik Adjunkten til at indrømme, at der jo kunde være noget i dem.

Men da han havde skænket hende denne Indrømmelse, fik hendes Tale-Iver ny Fart. Anton Pram maatte døje hele Klavs's Historie lige fra den Morgen, man havde hittet ham i en Hølade ovre paa Teglgaard ... ja Anton vidste jo nok, at det var saadan et „Udenomsbarn“. Moderen — en af Gaardens Piger og en Søster til Birte, — var „kommen i med en af Karlene“,

men maatte bøde haardt for sin Forseelse, idet hun døde faa Dage efter at have bragt Barnet til Verden. Hvem Faderen var, blev aldrig rigtig opklaret; men de fleste holdt for, at det var Anders Eriksen, der nu tjente i Præstegaarden, men som den Gang var Kusk paa Teglgård. Han havde givet Pigen Ægteskabsløfte og syntes ogsaa fra først af at ville kendes ved Barnet, „men Gu' gik han fra 'ed, da Grete hun var død!“ Hvordan det nu hængte sammen — Anders maatte illel ikke have haft rigtig ren Halm i Støvlerne, for han fandt sig uden Modsigelse i at blive jaget paa Porten. „Saa var det jo, at Forstanderskabet maatte sætte Drengen ud, og vi mente jo, vi kunde nok trænge til de 15 Rigsdaler. Men for alt det, jeg maatte døje med det Barn! Stam blev han jo, og arrig og gal var han, Skidtet. Jeg kunde snakke godt for ham, og jeg kunde tæ'ske ham — lige meget hjalp det.“ Aah, hvor havde hun maattet stride og kæmpe! Den eneste, der havde rakt hende en hjælpende Haand i al hendes Nød, var Antons Fader. Han var Formand for „Forstanderskabet“, da hun fik Drengen i Pleje, og han havde saamænd givet hende mangan Daler og mangt et Stykke Vadmél ud over den fastsatte Betaling, det skulde hun aldrig glemme ham af. Han havde ogsaa i et Par Somre „taget villig igæn Drengen“, da hun ikke kunde faa nogen anden Tjeneste til ham. Aah, han havde altid væ't saadan en god Mand mod Fattigfolk. Det var ogsaa ham, hun kunde takke for, at Drengen lærte Urmageriet i Købstaden. Men hvad havde al Præstens Godhed og hendes egen moderlige Omhu frugt? Drengen var og blev et Skarn — bare Ødselhed og Ugudelighed.

Adjunkten drog atter Brynene sammen og spurgte brat: „Hvem er det, der har underholdt Birte, siden Manden døde?“

Ja Gudheden, det vidste hun jo nok ... Hun blev rød i Hovedet af Angest for, at Adjunkten skulde se saa dybt i hende, at han opdagede den egentlige Grund til hendes Modstand mod Giftermaalet, den nemlig, at hun frygtede for at blive kastet paa Døren af den unge Kone og muligvis tvungen til at ty til Fattighuset. Men alligevel, han var ikke, som han skulde være — Letsindighed og Verdens Forførelse. „Aldrig jeg nogen Sinde skal faa ham til at sætte sine Ben i Herrens Tempel ...“

Adjunkten havde længe været urolig for at komme af Sted og lod nu til at ville gaa.

Birte bad til, at hun maatte synke divt i Jor'en, hvor hun stod, om hun ikke gruede for den Dag, da Trine blev Kone hjemme i Huset. „Jeg ved, hvad jeg selv har gennemgaaet med ham, og skulde nu ogsaa hun — tu hu! — jeg har altidens gjort saa meget af den Pige!“

Adjunkten gik.

Tanken om den nylig ustandne Kamp med Lægprædikanten optog ham en Stund. Hvor forargeligt at høre paa alle disse Vranglærdomme! Han gentog i Tankerne Stykker af sin Tale og var glad for, at han havde faaet Held til at sige et varmt og godt Ord.

Men Birtes Snak stod ham ogsaa i Hovedet. Et lille Træk fra hans Barndom steg op for ham. Han havde været et Ærende ovre hos Læreren i Lyngby og havde staaet og set paa Skolebørnenes Leg. Det var netop den Dag, da Klavs første Gang var i Skole. Kromandens Søren, en lille rødhaaret Gavtyv, stillede sig ved den ny Elev og spurgte: „Ka' du stave til „Klavs“?“ Den lille Fyr, der fra den rent videnskabelige Side godt kunde have Krammet paa saadan en Smule Stavelse, tog frimodig til at stamme en hel Række K'er ud i Luften. — „Kok Kok Kok!“ faldt den rødhaarede ind, og hele Flokken stak i at le. — „Du ... du ... du,“ satte Klavs i; han vilde have sagt: „Du skal ikke gøre Nar“; men inden han var kommen Halvvejen, faldt den anden ind: „Du du duteludut!“ — Da stak Klavs ham en retfærdig Kno i Næsen og det med en saa kraftig Virkning, at Blodet stod af den. Saa kom Læreren og tog Synderen i Nakken. En af Smaapigerne, Smedens Trine, vovede at indskyde en lille spagfærdig Oplysning om, at det var Sørens egen Skyld, „for han vrængede efter ham“. Klavs saa hen efter hende, med en glinsende Taknemmelighedsdraabe i Øjet; men Læreren, der ikke havde hørt hendes lille tamme Indlæg, spurgte: „Slog Søren dig først?“ — „Næ, men ha ... ha ... han ... ja jeg k ... k ... ka' itte faa savt det!“ endte den lille Fyr og brast i en fortvivlet Hulken. Saa slap han da med en Advarsel. Men Anton Pram mindedes, at da han senere om Eftermiddagen gik forbi det Hus, som Drengens Fosterforældre boede i, hørte han Eder og Støj inde fra Stuen; men uden for Gavlen

laa Klavs og borede Hænder og Hoved ned i et Knippe Halm og hulkede. Hans ene Skinneben, der stak nøgent frem af Halmen, var blaaplettet og hovent, og i Skjortelægene laa et Drys afrevne Haartotter — alt sammen Mærker efter Sørens Hævn og de Stryg, han bagefter havde faaet af Fostermoderen. Et Par trøstende Ord fik dog snart dulmet den lille Fyrs Sorg; men han turde ikke gaa ind — Manden var fuld og Konen rasende.

Adjunkten rystede paa Hovedet.

Det var ikke det eneste Minde, han havde om Klavs. Han huskede ham godt fra den Tid, han vogtede i Præstegaarden. Selv var han den Gang en opløben Latinskoledreng, og han mindedes godt, hvorledes han ofte havde haft Klavs til bedste, men hvorledes han dog ved at bringe ham Frugt fra Haven, ved at hjælpe ham med Piskefletning og især ved at forære ham en gammel blaa Klædestrøje med gule Knapper havde vundet det lille forhutlede Hjerte i det Maal, at Drengen gerne havde gaaet i Ilden for ham.

Anton Pram havde ogsaa nogenlunde fulgt Klavs paa hans senere Løbebane. Han vidste, hvor ondt han havde haft det i sin fireaarige Læretid i Købstaden. Mesteren var en haard, gammel Knark, der ofte mishandlede Drengen; men denne havde fra sin tidlige Barndom været saa vant til Ørevarmere og Knohug, at han havde forstaaet at finde sig i Forholdene.

Det var, som Adjunktens Deltagelse for Klavs Urmager blev større og større. Han vidste godt, at han og Trine havde haft et godt Øje til hinanden fra Barnsben, og at de endelig for et Par Aar siden var blevne trolovede ved et Bal ovre i Købstadens Lystskov.

Og nu vilde han giftes. Anton Pram undte ham Trine. Hun var en rask og dygtig Pige. Hun var ingen Skønhed, det var sandt; men naar hun fik kæmmet sit sorte Haar ud i Tunger over Panden og fik strammet sig op med rødt Slips og hvidt Smækkeforklæde, var hun alligevel ikke til at kimse ad.

Giftes! Adjunkten tænkte paa sin Karen, og hans Hjerte fyldtes af en unævnelig Fryd. Han kastede Blikket op ad Vejen — var det ikke hende, der kom i fuld Fart oppe paa Bakken?

Varm af Gangen og med Øjnene opspilede af Spænding

efter at høre, hvordan Kampen var gaaet, traadte den unge Pige ham i Møde.

Næppe havde han faaet Tid til at trykke hende i sine Arme, før han maatte frem med sin Redegørelse:

„Du kan tænke dig, Karen, — begynder med store Armsving: „I sover herude i Randrup og Lyngø, eders Ørken er fuld af Dødningeben ...“ og saa videre i den Dur.“

Hun saa paa ham, som om hun vilde sige: „Jamen, Anton, det er jo Sandhed.“

Men da Adjunkten havde gengivet Prædikantens Udtalelser om Daaben, gyste hun.

„Men saa tog jeg fat,“ vedblev Adjunkten og gengav nu i korte Træk sin Tale.

Hun saa ham staa i den lyttende Klynge, høj og rank, fuld af Kraft; hendes Hjerte bankede af Glæde og Stolthed. Ja, der skulde komme Liv i de døde Ben.

De kom til at tale om, hvorvidt Daaben var gyldig, naar den forrettedes af en vantro Præst; de mente begge, at Daaben laaner sin Kraft fra Gud og ikke fra Præsten.

„Men for Resten,“ sagde han, „vægrer jeg mig ved at tro, at der skulde gives en eneste Præst, der drager Kirkens Lære om Daaben i Tvivl, og som dog formaster sig til at forrette en Daab. Det vilde være en oprørende Leg med det hellige.“

Hun standsede, hun var næsten bleven bleg ved en Tanke, der slog ned i hende: „Anton, er din Fader en troende Mand?“

„Barn, hvor kan du tvivle om det!“

Anton Pram elskede sin gamle Fader og følte sig fast overtydet om, at han var en ærlig Kristen. Hun kunde være sikker for ham.

„Men jeg skal indrømme dig, at han ikke mer er sin Plads voksen, især da der maaske forestaar store Brydninger i Menigheden, og derfor føler jeg mig saa meget mere forpligtet til at komme ham til Hjælp.“

De gav sig atter til at gaa.

„Nej, det vilde jo være en forfærdelig Tanke, om Far nogen Sinde skulde have staaet som en Tvivler ved Døbefonten. Jeg kunde aldrig blive glad mere, om jeg vidste det, jeg vilde segne under hans Ansvar.“

Den unge Pige følte sig beroliget; men der var noget ved

dette, som hun alligevel ikke kunde forstaa. Alle disse Dødnigeben i Ørkenen.

De kom til at tale om Klavs Urmager, hvis Historie Adjunkten kortelig fortalte hende. Hun havde set ham — „en rigtig pæn og vakker Fyr.“

„Saah — ja nu har jeg ikke set ham i flere Aar, jeg husker ham bedst fra Drengaaarene — den takkeligste og mest godmodige lille Trolde, der kunde stikke i et Par Blaarlærredsbukser, afholdt af os alle; kun Anders ... jeg kan ikke forstaa ... der maa alligevel være noget med Anders; jeg husker endnu saa tydelig, hvordan han — denne dumme, ellers saa godmodige Fyr — altid gik og tværede som en Tyr til Drengen.“

Hun havde hørt noget om, at den unge Gæstgiver i Lynges, Søren Steffensen, gik og gjorde sig lækker for Trine, og at denne nok ikke var fri for at have haft lidt Maskepi med ham ved det sidste Bal i Lynges Kro; men det vilde Adjunkten ikke tro, Trine var en ordentlig Pige, hun vilde ikke svigte Klavs.

Men tænk dig nu, Karen, naar vi to om nogen Tid skal være Mand og Kone — hvad, du kære lille Ven!“

Ja hvilken underlig Tanke, at hun skulde flytte over i Præstegaarden og være Præstekone! Hvor skulde hun støtte ham i hans Gerning, hvor skulde Livet blive velsignet for dem i de gamle, hyggelige Stuer!

IV

Paa en Skraaning ned mod Lynges Mose mellem den nævnte By og Randrup fandtes den Gang og findes vel endnu en stensat Kilde, omgivet af en mosgroet Brøndkarm, under hvis frønnede Fodstykke et smalt Afløb rislede Dag og Nat med idylliske Klingretoner. Lidt neden for Kilden forgrenede Afløbet sig som et Flod-Delta gennem et Morads af Hængedynd med Græstuer og smaa svovlblaa Vandpytter i okker-gule Huller. Og endnu lidt længere nede forsvandt Forgreningerne i gamle, rørgroede Tørvegrave.

Tæt ved denne Kilde, paa den omtalte Skraaning, holdtes

hvert Aar Dagen før St. Hansdag et Slags Folkefest, der under Navn af Lynges Kildemarked var vidt og bredt kendt i Omlandet. I Aar vilde Kildemarkedet efter alle Julemærker blive ualmindelig storartet, idet en nystiftet Landboforening ved denne Lejlighed vilde bortlodde en Del ny Landbrugsgenstande blandt Markedsgæsterne.

Dagen kom. Lirekasserne afhaspede deres bævrede Toner, en solbrun Madam med store Ravløkker i Ørerne stod ved Indkørslen og sang sørgelige Viser om troløse Elskere. Et Par Pottekræmmere havde hver i sit Hjørne af Pladsen udstillet et Udvalg af Mælkefade, Lertallerkener, grønne Sparegrise og „Nattergale“. Langs med et Dige var rejst en Række Beværtningsstelte, og i Grøfterne bag disse stod hist og her en Røgsøjle til Vejrs fra et flammende Baal, over hvis røde Tørvegløder en sodet Kaffekedel hang i et trebenet Jernstel.

I det af Landboforeningen oprejste lange Halvtelt — aabent paa den ene Længdeside — saas en Udstilling af Værktøj og Redskaber med gule, ferniserede Skafter. Herinde samt i et lukket Sidetelt færdedes Landboforeningens højtbetroede Styrelse mellem Vognlæs af Halm, Karduspapir og Knipper af filtret Sejlgarn.

Formanden, Hr. Proprietær, Teglværksejer Jørgen Blok til Teglgård, var en Kæmpekarl paa et halvt Hundred Aar, med et rødt, kraftigt Landmandsansigt, forsynet med et vældigt Mundskæg under en bred, noget skæv Næse, „der immer vilde til nærmer“, som hans tidligere Kusk Anders Eriksen udtrykte sig. Iført en graa Jagtfrakke med Hjortetaksknapper og grønne Kantebaand og en graa Tøjhat med en blaagrøn Fjer skridtede han om i Teltet paa sine tyksaaledede Støvler, der traadte gungrende i Grønsværet, flyttede om paa Høtyve og Spader, sparkede Papirbjærge til Side og muntrede sig selv og sine Medstyrere med kraftige Vittigheder.

En Gang imellem, naar Varmen blev ham for stærk, tog han Hatten af, tørrede sit lyse, kortklippede Haar, der strittede ud fra Hovedbunden som Haarene paa et sammenrullet Sælhundeskind, og blæste noget af sin Varmes Overflødighed ud over Markedsgæsterne.

Alle kendte Hr. Blok, alle vidste, at han var en overmaade driftig og hjælpsom Mand, men for Resten en Mand, der spil-

lede „en varm L'hombre“, og sagde „Fanden ta'e mig“ til hvert andet Ord.

Hver Gang han havde tørret sit vaade Hoved og igen smidt Tøjhatten op i Nakken eller over det ene Øre — eller hvor den nu selv fandt for godt at blive hængende — satte han Armene i Siden, klemte det ene Øje sammen, skød Maven frem og blæste en ny lille Sirokko ud over Publikum, alt sammen med en Mine, som om han sagde: „Forstaar I, der er Folk, der maa bære Udviklingen — Samfundsstøtter .... æhm ... m!“

De øvrige Medlemmer af Styrelsen, nemlig to andre Proprietærer samt en Gaardmand fra Randrup og den unge Gæstgiver fra Lyngby, var sysselsatte hver med sit Hverv.

En Gang imellem samledes man til en lille fortrolig Klinken i Sideteltet, hvor Propperne sprang, og Glassene klirrede lystelig, medens et Par tømte Pommerantsflasker og en hel Generalforsamling af grønne Sodavandsdito laa hulter til bulter mellem hverandre i Græsset og sukkede over Livets Tomhed.

Ude paa Markedspladsen vrimlede brogede Skarer af muntre Gæster. Varmen fra Tørveblussene og den stærke Vellugt fra Kaffekedlerne væltede sig nu og da ind igennem de solhede Teltes Mellemrum, gød sig derefter i fortyndede Strømme ud i den brede Sky af Tobaksrøg og Støv, som hang over Pladsen, og gav Luften en egen æggende Glød, der bidrog sit til at give Stemningen sin Lød.

Arm i Arm vandrede Adjunkt Pram og hans Karen, samt lidt bag efter dem Apoteker Galle og hans Frue omkring paa Pladsen og betragtede det landlige Marked.

„Hvor her er rædsomt!“ klagede Fru Galle og virrede med Hovedet.

„Ja men du vilde jo herud, lille Bine.“

„Næh, hvor kan du sige det! Var det ikke Karen og Hr. Pram ... ih, men nu har du jo igen et Bændel i Nakken, Galle! Altid et Bændel i Nakken ... kom her!“

Hr. Galle maatte stille sig med Ryggen mod sin Hustru og bøje Knæerne dybt, hvorved han kom til at indtage en Stilling, der bragte et Par forbigaaende unge Piger til at fnise uforskammet.

„Saa, pas nu paa, at det ikke kommer igen, det ser jo rædsomt ud.“

Hr. Galle havde i den sidste Tid gaaet svanger med en Opfindelse, en ny Bitter, der skulde tage Kampen op mod al Verdens Elixirer. Navnet havde han — „Galles Livs-draaber“ — et ypperligt Navn, et af disse Navne, der slaar igennem; men Draaberne selv kunde han ikke hitte paa. Hemmeligheden laa i ham, det følte han, og den vilde nok ogsaa komme frem en Gang, maaske ved et rent Tilfælde — som da Franklin hittede paa Lynaflederen — og da muligvis paa nogle faa Aar skabe ham en Formue.

Aah, en Formue! Han søgte tidlig og sildig i sin Videns og Erfarings talrige Skuffer, tog Afkog af Urter, fremstillede sammensatte Opløsninger af stærke Rødsafter, smagte paa dem, rystede paa Hovedet og tog fat paa ny. Om Aftenen kunde han gaa i Timer i Haven og tale med sig selv ... „Nej, Aloe duer ikke, Bønderne vil ikke have Aloe ... maaske en Tilsætning af Gentiana lutea og Kvassiadraaber. Hm, rød Etikette med en forgyldt Fønix, ingen Hane — en rædsom Smag! Ja ja — bare vente!“

Om det saa var i denne Eftermiddag, gik han og mumlede om Entianrod og Kolokvinter og mimrede med Læberne, som om han i Tankerne gik og satte Smag paa forskellige Bittere.

Fru Galle trak af med sin høje, sorte Mand og naaede hen paa Siden af de to trolovede.

„Næh, Karen, vil du nu bare se, hvor nysselig Trine er: Parasol og Handsker, komplet Dame! Ja, er det nu ikke rædsomt, at den pæne Pige skulde falde i Hænderne paa den væmmelige Urmager! Birte er ogsaa saa ulykkelig — har været ovre hos Jfr. Petersen flere Gange og grædt sine modige Taarer; hun ved jo bedst selv, hvordan han er. Jfr. Petersen og jeg har ogsaa saadan advaret Trine, hun kender ham ikke — bare Ødselhed og Letsindighed. Og du kan tænke dig, Steffensen ovre i Lynges skal have ... naa, nu kommer hun — hm, hm! nej det er rædsomt med den Varme ... ih Goddag, kære Trine, nej, hvor De er fin i Dag!“

Stuepigen hilste paa dem alle.

„Naa,“ spurgte Adjunkten, „Trine gaar vel og venter paa en vis ung Urmager?“

Pigen drejede sin Solskærm rundt og slog lidt med Nakken.

„Det gør Trine vist ikke,“ faldt Fru Galle ind, men blev afbrudt af sin Søsterdatter, der fandt, at Trine burde være i Fred med dette.

„Bevares vel, Barn,“ snærrede Fruen opbragt, men fik heller ikke denne Gang talt ud, da Gæstgiver Steffensen netop i samme Øjeblik kom til og hilste paa dem alle. Han havde fra det lange Telt faaet Øje paa Trine og de andre og sprang paa een Gang ud af Styrer-Rollen og gjorde sig et Ærende op forbi den samtalende Klynge.

„Goddag, Hr. Pram! Har den Ære at gratulere i Anledning af Forlovelsen. Goddag, Frøken, gratulerer!“ Han hilste ogsaa paa Apotekerfolkene. „Og der er jo Trine! Goddag, Trine,“ sagde han overrasket, som om han nu først havde opdaget hende.

Den unge Gæstgiver var en Mand med meget Kød i Ansigtet, for Resten ret køn. Hans rødbrune Haar og Kindskæg var vel plejet og hans Klædedragt flot. Paa Pegefingeren bar han en stor Signetring og i Ørerne to fine Guldringe med smaa dinglende Ankere. Han underholdt sig en Stund med Selskabet og lod sig forstaa med, at det var saa voldsomt vanskeligt og ansvarsfuldt, det dernede i Teltet. Saa gik han igen med mange Hilsener og Nik.

Trine saa efter ham. Hun beundrede den Lethed, han færdedes mellem disse fine Folk med.

„Ja, det var en Mand for Dem, Trine,“ tog Fru Galle fat. „Tænk Dem — saadant et Hjem! Har nylig faaet malet og tapetseret hele Huset ... og saadant et Køretøj! Hvad skal det andet føre til? Kan De sige mig det — hvad skal det føre til, kæreste Barn?“

„Jeg vil ikke blande mig i dette Forhold,“ fik Adjunkten lidt efter Lejlighed til at sige til Trine; „men hvis De holder rigtig af Klavs i Deres Hjerter, saa skal De trodse al Kællingsnak og alle onde Rygter.“

Hans Mening var god; men dette om „onde Rygter“ skulde han helst have udeladt; thi det lagde sig som en ny Advarsel om Pigens Hjerter.

At Lykken er „et underligt Trold“, det fik man efter Bortlodningen Eksempler paa, idet man saa Folk vandre omkring med vundne Genstande, som de ikke havde Spor af Brug for. Her gik en Tjenestedreng med et Termometer stikkende op

af Bukselommen, hist skrævede Apotekeren af Sted med en stor Skærekniv, som han ikke turde lægge fra sig af Frygt for, at nogen skulde stjæle den. Gamle Arbejdsmænd trak omkring med Mælkespande, og unge Piger med Brændeøkser. „Men det er lige fedt,“ hørte man jævnlig Folk sige, „det kommer nok til Nytte ilel.“

Klavs Urmager havde glædet sig som et Barn til dette Kildemarked, hvor han skulde svinge sin Pige i Dansen om Aftenen. Han havde saa faa Fornøjelser. Birte kunde intet fortjene, han maatte skaffe alt til Huset. En Gang imellem gjorde han sig ganske vist en glad Dag, og det kunde hænde, at han da fik et Glas for meget og ragede uklar med en eller anden halvfuld Børste, der eftervrængede hans Stammen; men han var altid meget angerfuld og ulykkelig bagefter. Tidlig var han oppe om Morgen, Dag ud og Dag ind sad han og filede og børstede, saa Sveden piblede frem om Rødderne paa hans fine Overskæg. Altid var han glad og fornøjet; thi altid stod hans Piges Billede for ham. Dagen igennem sang og fløjtede han. Tonerne slog ikke Knuder i Halsen paa ham saaledes som Talen, men rullede frejdigt og fornøjeligt ud i Stuen og kriblede undertiden saa overgivent ved Birtes gamle Trommehinder, at hun ikke kunde bare sig for at sætte Takt til dem med Nakken.

Iført høj Hat, blaa Stumpfrakke med en rød Tørklædesnip ud af Brystlommen, samt ellers fikset op med stive Flipper og blanke Krøller satte han sin Cigarstump til Vejrs og svingede ind paa Markedspladsen med al den Svendeflothed, han kunde opbyde. Nu kunde de se, de gode Vadmelsfolk, hvordan Dannelsen holdt Indtog i en Forsamling.

Lirekassernes Toner i Forening med Lerfløjternes Skingren og Gæsternes Raab og Latter dannede en festlig Summen, der fremkaldte et Smil i den unge Urmagers ærlige graablaa Øjne.

Han saa sig om efter en graa Solskærm med sorte Silkefrynser — jo, derhenne! .. nej, det var jo Lars Jørgens Mette, — bav! kom ikke der! ... havde 10,000 Daler staaende i Bondestandens Sparekasse!

Ved at dreje Hovedet fik han Øje paa Søren Steffensen, der med et blankt Lidenskabsblik stod og underholdt Trine

bag en Vogn. Han — Klavs — hug Cigarstumpen mod Jorden, saa Gnisterne fløj omkring i Græsset.

Skulde han gaa derhen, eller ..? Jo, han vilde gaa derhen — straks!

Han hilste paa dem begge, drog derefter Vejret langt nogle Gange og saa hen over Pladsen. Der var dygtig med Folk, fandt han.

Ja, der var godt besøgt, mente ogsaa Kromanden.

Klavs vendte sig mod Trine og spurgte, om de ikke skulde gaa ned og smage paa Kildevand.

Hun drev med ham, men saa sig tilbage efter Steffensen.

Klavs lod et Par glædestraalende Blikke stryge op og ned ad hende: „Du er saa ... saa pæn i Dag, Trine.“

„Det er jo godt, du synes det.“ Hun gav et lille Slag med Hovedet og saa til en anden Side.

Adjunkt Pram og hans trolovede gik forbi dem. Adjunkten forbavsedes ved at se, hvilken køn og frejdig Gut den forhenværende Hyrdedreng var bleven til. Klavs slog Hælene sammen, gjorde et dybt Buk med Hatten i Haanden og gik derefter hen og trykkede Adjunkten tillidsfuldt i Haanden. Han huskede ham endnu saa levende fra Drengæarene.

„Naa, hvordan har De det saa, Klavs?“

„Jeg har det udmærket, Hr. Pram, jeg er saa lykkelig ... det er min forlovede.“ Han slog ud med Haanden med en uendelig lyksalig Mine.

„Ja, jeg ved det nok.“

De to unge Piger gav sig til at tale sammen, og Adjunkten nyttede Lejligheden til at tage Klavs lidt til Side.

„Jeg tror, De er et godt Menneske, Klavs; men jeg har hørt, at De er lidt .. lidt — naa vi har alle vore Fejl; men gid De maa faa Kræfter til rigtig at staa Fristelserne imod og vise Dem Trine værdig; hun er en flink og en rar Pige.“

„Det er hun — jeg ... jeg skal ogsaa ...“ han nikkede med Taarer i Øjnene, „... det kan De tro. Tak Tak, Hr. Pram!“

Folkemasserne blev mere og mere urolige, vilde Kræfter tog til at finkle i adskillige Øjne. Frøken Kristensen, der fra først af havde faaet et efter Omstændighederne ret heldigt Indtryk af Forsamlingen, følte nu af og til et forstemmende Jag igennem sit Indre. Snart var det en Ed, der lynede hen over hende, snart et brændevinsstinkende Aandepust, der

favuede hende. Hun kunde ikke lade være at gyse. Hvor der vilde blive syndet i Aften!

De fleste af de fine Folk tog tidlig hjem. Teltene fyldtes med pimpende Gæster, der satte sig fast for Natten, medens Ungdommen samlede sig i Danseteltet og svang sig til Violinernes og Hornenes Toner. En hed Ange stod over den myldrende Flok, Lamperne brændte med røde, søvnige Blus, men Livsgløden brændte kraftigt i de unges Øjne.

Trine var en underlig en i Aften. Klavs bød hende op til den ene Dans efter den anden; men hun blev straks træt og satte sig hen i en Krog. Til sidst forsvandt hun rent.

Klavs gik ud for at søge efter hende og fandt hende i det yderste Telt, hvor Søren Steffensen sad og drak Vin med hende og en anden Pige.

Naa saadan! Det lod til, at hun havde svært meget at snakke med visse andre om i Dag, skosede Klavs.

„De . . de . . det har hun vel Lov til for dig,“ hakkede Steffensen med Efterligning af Urmagerens Stammen.

Der rejste sig et Par blaa Aarestriber paa Klavs's Pande. „Du kan pr... du kan prøve paa at vrænge een Gang til!“

Steffensen lavede Næven til; men Trine gik imellem: „Se nu, I bare kan lade være at blive usaattes.“

Klavs tvang sin Ilterhed tilbage og bad rolig: „Trine, lad os gaa!“

„Trine har vel Lov at blive, saa længe hun vil,“ mente Kromanden og stillede sig op i sin fulde Højde.

„Nu passer du . . passer du dig selv!“ stammede Urmageren, og Trine indskød i det samme: „Lad nu være, Søren!“

„Lad være? Jeg har jo ikke gjort ham noget.“

„Smid ham ud, det Skidt,“ raabte en af Steffensens Venner.

Steffensen greb fat i ham; men Klavs snoede sig smidig ned under hans Arm, greb den næsten tømte Vinflaske og slyngede den af al sin Kraft hen imod sin Modstander, der dog bøjede Hovedet saa rask til Siden, at den kun strejfede hans Tinding.

Slaget var imidlertid saa kraftigt, at han styrtede til Jorden. Trine skreg og kastede sig ned ved den faldne, en vild Tummel opstod. Klavs, der var bleven rasende, stod og svang sine Næver omkring sig som Køller, men blev paa een Gang

grebet i Nakken af en Jernhaand og med et tordnende: „R o-
lig, K n æ g t!“ kastet ud af Teltet.

Det var Hr. Bloks Kæmpeskikkelse, der med eet var dukket op. Han havde tillige med nogle Venner siddet nede i Styrelses-Teltet ved et godt Glas; nu var han paa Vej hen til sin Vogn, men blev opmærksom paa Slagsmaalet og fandt Føje til at skride ind.

„Hvad var det for et rasende Menneske?“ spurgte Blok, der ikke havde faaet Tid til at se, hvem det var, han havde kylet ud af Teltet.

„Det var ham, Urmageren fra Lyngø“, blev der svaret.

Det gav et Sæt i Proprietæren. „Urmag...naa ham, den Pokkers... hm! Men kære, hvad er der i Vejen med Hovedet?“

Gæstgiveren havde rejst sig, men stirrede vildt omkring sig og holdt paa Tindingen.

„Bevares, Mand, hvordan... De der, Grete, Trine — hvad er det, De hedder? — tag et lille Tag i den anden Arm!“

„Nej, lad mig gaa... hvor er han?“ Kromanden saa sig om med et lynende Blik og lavede paa ny Knoerne til.

„Nej nej,“ bad Proprietæren, „lad ham nu gaa, lad ham nu gaa! De er alt for pæn en Mand til... vi skal nok... vær nu rolig, Steffensen, jeg skal køre Dem lige hjem til Deres Dør — min Vogn holder derhenne.“

Dansen vedblev endnu længe at gungre i den stille Nat, medens Punchen dampede mellem røde, højt talende Ansigter i Teltene.

Hist og her langs Gærdet og nede paa Engen gik et Par unge Arm i Arm og talte hede Kærlighedsord til hinanden; men ved Skraaningens Fod rislede Kildens rene Vande med Spejlinger af Nattehimmels milde Stjernelys.

V

Kristoffer Heller havde maattet give Afkald paa sin første Kærligheds Genstand.

Da han hin Eftermiddag for otte Aar siden drog bort fra Norup Præstegaard, begyndte han at ane, at der var noget i Livet, der hed Alvor, hvilket han ikke ret før havde vidst. Hans Forelskelse i Karen Kristensen var ikke et luftigt Ferie-sværmeri, men en alvorlig Hjerterørelse, der vakte en hidtil ukendt Gæring i hans stærke Natur. Han foresatte sig at gøre alt for at vinde Pigen; men han var ikke blind for, at hendes Hjerte bøjede sig langt stærkere over mod Anton Pram end mod ham.

I den nærmest efterfølgende Tid drog han sig en Del tilbage fra sin Ven og gik sine egne Veje. Adskillige Gange skrev han over til Pastor Kristensen, vovede ogsaa et Par Gange at sende Karen nogle Linjer, men fik aldrig Svar fra hende, altid fra Faderen.

Da Juleferien kom, drog han atter paa Rejse til sin Slægtning i Ringkøbing og derfra ud til Norup Præstegaard. Her var han i otte Dage og lod Karen temmelig utvetydigt forstaa, at han holdt af hende; men hun drog sig sky tilbage, og han maatte rejse dobbelt skuffet og nedslaaet hjem.

Der gik et Par Aar med Kamp og Arbejde. Da gjorde han Bekendtskab med en ung københavnsk Grossererdatter, der ved sit friske, umiddelbare Væsen og sit kønne Ansigt mindede ham saa levende om Karen Kristensen, at han lidt efter lidt blandede Indtrykkene af de to unge Pigers Udseende og Væremåde saaledes sammen i sin Bevidsthed, at han knapt evnede at holde den ene Skikkelse ud fra den anden. Uden at klare sig sine Følelsers fine Slyngninger omgav hans Hjerte lidt efter lidt den unge Københavnerinde med hele den Kærlighedens Lysglans, som det før havde skabt om Karen. Hun kom ham i Møde med alle Tegn paa Genkærlighed, han greb kækt til, de blev trolovede, og begge var overmaade lykkelige.

Men da der var gaaet et Aars Tid, indtraf der i Hellers Familie en Tildragelse, som gav Anledning til, at Forholdet atter blev hævet. Hellers Fader blev greben i mislig Omgang

med Kæmnerkassen og sat fast. Den unge, flygtige Pige, der allerede var bleven ked af Forlovelsen, og som i den sidste Tid havde begyndt at nærme sig en anden Tilbeder, nyttede denne Omstændighed til at bryde med Heller, idet hun fik sin Fader til at skrive et Brev til denne med Antydninger af, at det var Familiens Ære, der havde paabudt o. s. v. To Slag til Marv og Ben paa een Gang! Hellers Fortvivlelse og Harme var grænseløs, især da han hørte, at Pigen nok saa kækt og utvetydigt lagde sine Følelser for sin ny Elsker for Dagen. Anton Pram, der med hele sit Hjerte tog Del i hans Sorg og kom til ham baade tidlig og sildig, maatte opbyde al sin Veltalenhed for at stive ham op.

Men Vennernes Veje skiltes, da Pram havde taget Embeds-Eksamen, og Heller stod nu ene tilbage med sin Sorg. Hvad hans Fader vedrørte, da var han atter efter faa Dages Forløb bleven sat paa fri Fod, idet nogle Venner i Tide havde faaet dækket Underskuddet; men Regnskaberne var i en saa mislig Tilstand, at han maatte søge sin Afsked og beholdt derhos Forbrydermærket, hvis Virkninger faldt med knusende Vægt ogsaa over Sønnen.

Efter endnu et Aars Forløb blev Heller Kandidat og levede nu i længere Tid paa knap Tæring i Hovedstaden. Han var en dygtig ung Mand, men kantet og frastødende, hvorfor det aldrig lykkedes ham at slaa rigtig igennem som Læge. Han ærgrede sig over dette, især da han saa, hvorledes flere af hans Fæller, unge Middelmaadigheder, men Folk med bløde Hænder og Smil paa Læberne, samlede store Skarer af syge om sig. Endelig søgte han en offentlig Lægeplads, men blev forbigaaet for en ganske ung Kandidat, der ikke havde anden Adkomst til Posten end den, at han var en formaaende Rigmands Fætter.

Hellers Tro paa Menneskeheden havde faaet Knæk paa Knæk, hans Syn paa Tilværelsen var blevet mørkt og bittert. En uklar Trang til at vende Kløer mod alt bestaaende ulmede under alle hans fejlslagne Drømmes Aske. Da blev han draget ind i det sociale Røres og den fri Tankes Malstrømme, og disse bragte paa ny Flugt i hans Sind. Det var, som alt, hvad der endnu havde Levedygtighed, alt, hvad der længtes og ulmede i ham, tog til at skyde sig ud i den skummende Flom af Misnøje og Omvæltningstøst, der i Hovedstaden rettede sit

Løb mod Fordomme, Rigmandsvælde, Autoritetstro og alle de hundredaarige Dæmninger, der hindrede Menneskelivets fri Udvikling. Hans Forhold til de nye Ideer, hvilke han aabent vedkendte sig og hævdede, gjorde, at hans Patientkreds blev mindre og mindre; men det ny Liv, han var kommen ind i, gav ham med sin brogede Tankerigdom og sit ildnende Fremtidshaab Bod for mange Savn, og han følte sig nu langt friere og lykkeligere end tidligere.

VI

Der var Middagsselskab i Randrup Præstegaard. Den gamle Pastor Pram var 70 i Dag, og der var kommet et Guldkors.

De gamle Bjælkeloftsstuer var ligesom højere end ellers, der var mere Plads til Lys og Luft, mere Stemning. En festlig Duft af Dækketøj, Mad og Vin fyldte den rummelige Havestue, der i Dag nyttedes som Spisestue. Gæsternes Tale og Latter, Glassenes Klang og Knive og Gafflers Raslen trængte sig gennem den aabentstaaende Dør helt ud i Haven. En vis landlig Friskhed hvilede over Selskabet; kun enkelte af de ældre Damer — særlig Fru Galle — holdt paa den fine Tone, hvilket de især viste ved at kaste Kappebaandene bagud med et vist fornemt Sving med Fingrene. For Resten var alt, hvad Omlandet havde af Dannelse, samlet om dette Bord: Proprietærdannelse, Apotekerdannelse — kort sagt al den Dannelse, der bar Snipkjole og Silke, og som helst krævede lukket Vogn, naar den skulde til Middagsgilde.

Efter Spisningen spredte Gæsterne sig i Haven, hvis Græsflader og Træer straaledede i Eftermiddagssolens varme Lød. Damernes Øjne lyste med Skær af søsterlig Tilgængelighed, medens en uendelig Velvilje skinnede fra Herrernes rød-blanke Ansigter.

Der blev budt Kaffe og Likør om i det fri. En Del af de ældre Damer og Herrer tog Plads i Verandaen eller paa de neden for samme hensatte Bænke og Stole, medens de yngre Gæster vandrede leende og spøgende omkring i Gangene.

Et Par Smaadrenge med lasede Bluser og med snavsede

Blaarlærredsposer i Hænderne stod paa Vejen udenfor og rakte Hals over Hækken. Deres Hjerter bankede af en Forundring og Spænding, som om de stod ved Laagen til Paradiset. Alle disse fine Folk fra de store Gaarde, fra Apoteket og Teglværket, al denne fornemme Latter, der klang ganske anderledes end en Latter i Fattighuset, alle disse Silkekjoler, der hviskede hen ad Gangene, disse Solglimt fra Guldsmykker og ædle Stene, og denne vidunderlige, rusende Vellugt, der nu og da bølgede ud over Hækken — ja, hvor kunde de andet end stirre og sukke!

Den unge Pastor Pram og Hr. Blok vandrede Arm i Arm og talte om russiske Tilstande; men Proprietæren, der en Gang imellem flettede Ben paa en lidt akavet Maade, var i stor Forlegenhed med disse slaviske Forhold, særlig Nihilismen, og gjorde flere Forsøg paa at løbe fra dem.

„Nej nej, kære,“ indvendte Hjælpepræsten og slog med sin Lorgnet ud i Luften, „Nihilismen har langt dybere liggende Rødder og strækker sig tilbage til et Tidspunkt, der ligger os meget fjernt.“

„Saah; jeg troede, det var noget nyt, de havde hittet paa derovre.“

„Ingenlunde! Den kan forfølges lige til Hundredaarets Begyndelse, om end under mere uskyldige Former. Den velkendte Forfatter Alexander Herten har i sine Skrifter ...“

„Pu...h! lad os trække Vejret lidt.“ Blok standsede og rettede sig.

„Naa ja, vi kan staa lidt,“ mente ogsaa den unge Præst, der følte Trang til at faa Ild paa sin Cigar.

„Det har været en skidt Sommer for Hønsene,“ udbrød paa een Gang Landmanden, der havde staaet og set ud igennem en Aabning i Læplantningen over et Stykke Roer.

„Hønsene?“ Pram saa over sin Lorgnet paa Blok, med begge Hænderne om en lige afrevet Svovlstik.

„Ja, Agerhønsene. Har haft alt for meget vaadt; Yngelen gaaet rabundus.“

„Saah, ja det kan nok være! ... Nej, ser De, Nihilismen er i sit inderste Væsen“ — han holdt igen inde et Øjeblik for at tænde ved Svovlstikken, der nu var kommen i Blus. Hr. Blok vred sig som under en Knut og ønskede Nihilismen Pokker i Vold. Da Præsten imidlertid lidt efter lidt førte Talen over

paa et mere almindeligt Omraade og paaviste, hvorledes Fordærvelsen breder sig i ethvert Samfund, hvor Gudløsheden vinder Fremgang, kunde Landmanden bedre følge ham.

„Ja,“ faldt han ind, „Socialismen er lige det selv samme som det andet Tøjeri.“

„Ja — nej — ikke saa ganske. Socialismen har i sin ædlest Skikkelse noget ideelt til Baggrund, medens Nihilismens Maal er Tilintetgørelse, Død. Men jeg skal indrømme Dem ...“

„Det er lige det selv samme.“ Blok mente endog, at Socialismen var værre end det andet Tøjeri, „for Socialisterne de knytter ikke alene Næverne mod alle Myndigheder i Kirke og Stat, men ogsaa mod os andre ... mod enhver, der har et Par hele Bukser paa.“ Han mente, at hele Arbejdsklassen var bundfordærvet, han kendte det fra Teglværket. Han vilde, at Regeringen skulde tage Børnene fra alle Arbejdsfolk og putte dem ind i smaa Tugthuse, hvor de kunde blive opdragne i Kristelighed og god Orden. „Se nu staar der et Par Kanaljer ude paa Vejen og glor herind med den mest ædende Misundelse ...“

„Ja, de Drengene skulde ikke have Lov at blive staaende. Undskyld mig et Øjeblik,“ bad den unge Præst og gik hen imod Hegnet.

„Hvor er I fra?“

„Nøre fra Fattighuset.“

Nu kendte han dem. Deres Moder laa syg af Vandsot, deres Fader var død for et halvt Aar siden.

„Hvordan har Mor det?“

„Skidt,“ peb den ene.

„Det bliver nok bedre. I kan gaa ind til Jomfru Petersen og hilse hende fra mig, at hun skal fylde jeres Poser godt.“

„Hvad — er det Lisbets Dreng?“ spurgte Proprietæren, der var gaaet bag efter Kapellanen. „Hvor de Unger ser forsultne ud! Se her, Knaber, giv jer Mor denne hersens!“ Han kastede en stor Sølvskilling ud til dem. „Og skrub saa af med jer ... nej, halloj, bi lidt! Sig til Mor, at naar hun herefter vil have en Taar sød Mælk, saa kan hun bare sende jer ned med en Krukke. Saa — skrub af!“

„Det Skrald, de døjer alligevel meget ondt,“ tilstod Hr. Blok, da han og Præsten atter var komne i Gang.

I det samme mødte de Byens ny Læge, Doktor Heller, og

den unge Præstefrue. De to Ægtefolk nikkede til hinanden og gik videre, hver med sin Ledsager.

„Pas paa Doktoren!“ hviskede Blok og slog advarende med Pegefingeren.

„De mener?“

Hr. Blok tog til at nikke, men var saa lidt Herre over sine Nakkemusklér, at hans Nikken faldt ud til en løjerlig, ufrivillig lang Dinglen med Hovedet. „Jeg ved nok, hvad jeg mener ... puh, lad os staa lidt igen, Præst! Pokkers med den Sherry, den narrede mig.“

Han hældede sig op mod et Træ og blev ganske bleg.

Præsten rystede paa Hovedet og fik ham trukket hen i et af-sides liggende Lysthus. „Sæt Dem lidt der! Jeg gaar min Vej og lader som ingenting.“

Pastor Pram var lidt ilde til Mode over dette i Lysthuset; men da han atter kom ud paa Gangen og hørte Latter og Raab og saa hen over den soloplyste Have, hvor sorte Herrekjoler og farverige Kvindedragter glimtvis kom til Syne mellem Træer og Buske, gik den lille Misstemning over. Han var ellers i en prægtig Stemning i Dag. Ved Bordet havde Hr. Blok med en velgørende Landmandsdjærvhed udtalt sin, og han „turde sige: hele Menighedens Tak“ for hans nidkære Præstevirksomhed. Alle i Pastoratet var venlige imod ham, i ethvert Aasyn læste han Glæde og Taknemmelighed.

Oppe ved Verandaen, lænet til dens ene Hjørnestolpe, stod hans kære gamle Fader og samtalede med usædvanligt Liv med Byens forrige Læge, den gamle Dr. Bertelsen, samt Proprietær Frandsens Frue fra Lyngegaard. Kapellanen gik op til dem og lyttede efter.

„Ja,“ ytrede den gamle Pædagog, „nu er det saamænd 30 Aar siden; men det var egentlig ikke mit Skrift for Doktorgraden, der gjorde mit Navn kendt, men meget mere mit fire Aar senere udgivne Skrift: „Om det centrale ved Børneopdragelsen“ — De ved, et meget omfangsrigt Værk paa 734 Sider ...“

Lægen og Fruen nikkede: „Ja“ — „Jo“ — med et Smil, der skulde sige, at de kendte saa overmaade godt baade det centrale i Værket og dettes Sidetal.

„Og jeg tør nok sige, at de Grundtanker, jeg nedlagde i

dette Værk, bragte det pædagogiske Studium her i Danmark ind i et nyt videnskabeligt Spor.“

Den gamle Mand skævede hyppig under Talen ned til venstre Side og børstede Støv af Kjolen; det var utroligt, saa meget Støv der lagde sig paa den venstre Frakkeflig.

Den unge Præstefrue og Lægen gik forbi. Anton Pram nikkede atter, men vilde ikke forstyrre deres Samtale, der lod til at optage dem begge stærkt.

Kristoffer Heller var nylig kommen til Byen. Da den gamle Læge havde trukket sig tilbage, havde Anton Pram i en Fart faaet opsøgt sin halvglemte Ungdomsven og formaaet ham — der af pengelige Grunde var saa temmelig nødsaget til at trække sig bort fra Hovedstadslivet — til at nedsætte sig i den gamles Sted.

Paa en Høj i Havens yderste Hjørne mod Vest sad Fru Galle, hendes Mand og Fru Blok og samtalede. Kapellanen, der atter havde forladt Gruppen ved Verandaen, var paa Vej til Højen; men da han kom i dens Nærhed og hørte Fru Galle udbryde: „Aah saadan en yn-dig Drøm!“ var han lige ved at vende om igen; thi han vidste af Erfaring, at Fru Galles Drømme var rædsomme, var til at tage Livet af Folk med.

„Nej vær's artig, kære Pastor Pram, her er udmærket Plads,“ raabte Fruen. „Aah det var mageløst — vær's artig! Jeg sidder og fortæller Fru Blok en Drøm, jeg havde i Forgaars Nat, den maa De endelig høre, kære Pastor Pram.“

Fru Bloks Næse skød Rynker, som om hun lugtede Dyvelsdræk; — nu skulde hun have Drømmen anden Gang.

„Tænk Dem,“ fortalte Apotekerfruen, „jeg sidder paa den store Sten ude paa Klinten; men Stenen var omdannet til en Trone med Forgyldning og Fløjel, saa nydelig, og langt borte, oppe mellem Skyerne ser jeg Galle staa ...“

„Lille Bine,“ lød det gennem Apotekerens Næse, „jeg ved ikke, hvor du vil sidde og fortælle det Vrøvl.“

„Galle, lad mig fortælle i Fred. Skader det dig, hvad jeg fortæller? Jeg spørg' dig: skader det dig, hvad jeg fortæller?“

Kapellanen børstede Støv af sine Benklæder, Fru Blok hostede.

„Nej, hvad var det nu? Jo — saa ser jeg i en rød Taage mit lille Barn, mit yndige lille Barn, der døde ved Fødselen —“

tænk Dem nu, kære Pastor Pram, mit yndige lille Barn, der stod og rakte sine smaa Arme ned efter sin Moder.“

Drømmen bugtede sig i store Kædegange mellem Skyer, Hav og Land og slyngede sig omsider hen over en grøn Eng, hvor der stod et ensomt lille Lam og kaldte paa sin Moder. Fru Blok begyndte at aande let; thi hun vidste fra før, at naar Fru Galle kom til det om det lille Lam paa den grønne Eng, saa var der ikke ret meget tilbage. Endelig blev den gamle Dame færdig.

„Var det nu ikke en yn-dig Drøm?“ spurgte hun og rynkede sine Læber til en allerkæreste lille Tut. „Jeg ved ikke — der er noget ved Drømme ... hvad er Deres Mening om Drømme, kære Pastor Pram?“

„Man siger, de er en Frugt af slet Fordøjelse.“

„Nej nej, jeg mener, om De tror paa Drømme, om De tror, at de er Aabenbarelsen ... saadan ...“

Sagen blev nærmere drøftet, og Præsten kom derved ind paa Betragtninger om Aande verdenens mulige Indflydelse paa Menneskelivet. Fru Galle hørte nøje efter og sukkede, da han var færdig.

„Hvor det er belærende at høre Dem tale, kære Pastor Pram!“ Hun sukkede igen. „Jeg tænker saa tit paa: Hvor længe faar vi Lov at beholde Dem herude i Randrup? En Mand med Deres Begavelse, Deres Veltalenhed! Naar jeg tænker paa Deres mageløse Høstprædiken i Søndags, dette med Liljerne, der ved Morgengry hæver deres taarevædede Øjne mod den milde Sol — aah, Pastor Pram, jeg kan ikke sige Dem, hvor yndigt det faldt for Dem.“

„Ja,“ samstemmede Fru Blok, „det var virkelig en dejlig Tale“.

„Det glæder mig at høre, at Damerne var tilfredse.“ Kapellanen bukkede; naar han skulde være ærlig, brød han sig ikke meget om Fru Galles Ros, hvorimod det virkelig var ham kært at høre et lille rosende Ord fra Fru Blok, der var en alvorlig Kvinde.

„Ja,“ tog Fru Galle atter fat, „vi kan rigtignok sige, at der er oprunden en ny Tid for Menigheden i Randrup og Lyng.“

Det var en Naadegave af Herren, mente Pastor Pram.

Doktor Heller og Fru Pram spadserede forbi, den sidste gjorde Tegn til at ville gaa op paa Højen.

„Aah ja, kære Karen,“ udbrød Fru Galle, „det var ret!“

Jeg har lige siddet og fortalt din kære Mand saadan en yndig Drøm.“

Der gik en Rædsel gennem Fru Bloks Legeme, da den gamle Dame tog til at hale Drømmen frem for tredje Gang; heldigvis forpurrede Præsten en Gentagelse af den, idet han greb sin Hustrus Haand og meddelte hende, at Fru Blok og Fru Galle netop havde siddet og udtalt deres Glæde over Menighedslivets Fremgang i Pastoratet.

„Ja ikke sandt, kære Karen,“ faldt Apotekerens Frue igen ind, „vi har rigtignok Grund til at takke Gud for, hvad din kære Mand har faaet Naade til at udrette iblandt os.“

„Det er saa lidt endnu,“ mente Præsten, „men en umiskendelig Fremgang er der Gud være lovet.“

Doktor Heller, der havde sat sig skraas over for de andre, sad med et løjerligt Smil og snoede sit lange Mundskæg. Fru Galle gav sig til at hviske til sin Søsterdatter.

„Jeg gjorde forleden Dag op — det maa være noget for dig, Doktor, du er jo noget af en Statistiker,“ vedblev Præsten, „jeg gjorde op, at Altergæsternes Tal er taget til med 20 p. C. i Gennemsnit i de to Aar, jeg har været her — 20 p. C.! Det er dog et kønt Tal.“

„Har du ikke gjort Tallet op med Hensyn til uægte Fødsler?“ spurgte Lægen.

„Ogsaa det har jeg gjort op, Fremgangen var ikke stor ... jeg husker ikke, men den var ikke stor. Drukkenskaben er derimod i bevislig Aftagen. Det er yderst sjældent, man nu ser et beruset Menneske paa Gaden.“

Fru Galle, der netop var kommen til et Punktum i sin Hvisken, hørte Pastor Prams sidste Bemærkning og følte sig tilskyndet til at stadfæste dens Rigtighed. „Yderst sjældent! Jeg har ikke set et beruset Menneske — ja jeg ved ikke den Tid.“

Hun vendte sig atter mod Fru Pram, medens de to Herrer gik videre. Apotekeren, der for længe siden var gaaet ned ad Højen, gik sin egen ensomme Gang nede i Haven og underholdt sig selv med Rævekagetinktur og Galangarod.

„Det er dog virkelig en Glæde,“ vedblev Præsten og flyttede sig hen til Lægen ... „en Glæde at spore en saadan Fremgang i Tro og Sædelighed, paa samme Tid som Gudsfor nægtelse og Umoralitet breder sig i Dannelsens og Videnskabens Kredse.“

„Mon ikke denne Tro og Sædelighed er en Smule overkalket?“ spurgte Lægen.

„Da vil hverken du eller nogen kunne nægte, at der er en sund kristelig Tilfredshed over Menigheden, en aandelig Ligevægt, som maa virke velgørende paa enhver.“

Lægen mente, at der kunde sagtens være Ligevægt i en Menighed, der ved sin Uvidenhed og Ligegyldighed var godt forskanset mod alle Tidens nyere Rørelser, og hvis aandelige Vejleder formodentlig ligesom de fleste andre Sjælehyrder arbejdede trofast i den gamle Retroenheds Trædemølle.

Præstens Øjne blev hede bag Glassene. „Jeg mærker, at du endnu er fuld af den samme Modsigelseslyst, som jeg husker saa godt fra gamle Dage.“

I dette Øjeblik hævede Fru Galles sammenfoldede Hænder sig i Vejret, samtidig med, at hun med skyvendte Øjne udbrød: „Aah, Karen, saadan en yn-dig Drøm!“

Fru Bloks Silkekjole raslede skyndsomst ned ad Skraaningen.

Pastor Pram vedblev: „Hvad berettiger dig egentlig til, gamle Ven, at tale i denne Tone om den gamle Retroenhed? Ja, hvis du kalder det gammel Retroenhed: at holde fast paa Herrens Ord og Naademidler og paa Kirkens Bkendelsesskrifter, saa er jeg Gud være lovet rettroende lige til Sjælens inderste Kerne.“

„Herrens Ord? Ja hvad mener du med Herrens Ord?“

„Jeg mener selvfølgelig det af Gud aabenbarede Ord i Skriften.“

Lægen mente, at Skriften ikke længer var saadan en Underbog, hvis Blade kunde gælde for Pas til Himmerig. Videnskaben har haft fat i den og mishandlet den fælt. Det gik med Bibelen som med vort Fædrelands sejerslysende Historie. Ligesom den historiske Granskning — der ikke retter sig efter selvforgudende Drømmerier, men kun efter Sandheder — havde erklæret Kristian Barnekow fri at være for den navnkundige Skellingedaad og klædt Dronning Dagmar lidt ubarmhjertigt af og paavist, at Valdemar Sejer var en hjerteløs Bøddel — und so weiter — saaledes havde Videnskaben ogsaa været i Kast med ...“

„Maa jeg sige et Ord,“ bad Pastor Pram og lagde sin Haand paa Lægens Knæ. „Jeg foragter ingenlunde Videnskaben, jeg

har endog nylig i en Prædiken udtalt, at den er det Øje, igennem hvis stedse voksende Synsaabning vi opfanger mere og mere Lys fra Natur og Menneskeliv.“

„Det var ellers en rar Mundfuld for en Flok Bønder.“

„Maa jeg tale ud? Du skal for Resten ikke tale haanlig om vore Bønder, der ved deres sunde Opfattelses-Evne og umiddelbare ...“

„Naa ja, videre!“

„Ja, som sagt, jeg underkender ingenlunde Videnskabens Betydning, vel at mærke, naar den holder sig paa sin egen Boldgade; men naar den stikker sine Sonder ind i Menneskets Gudsforhold eller med sit hartmannske Mikroskop giver sig til at kigge paa Aandslivets fine Cellevæv, saa maa jeg virkelig raabe Stop, min Ven.“

„Men nu er det netop saa mærkeligt, min gode Præst, at tusinde sjælelige Fremtoninger nøje hænger sammen med den organiske Verden og derigennem med den døde Materie, saa at Aanden, hvor højt den end flyver paa sine bibelske Vinger, nok skal mærke sin jordbundne Tilværelse ...“

Præsten skottede til Siden og saa et stort, varmt Blik, der ligesom manede: „Forsvar dig, Anton!“

Lægen vedblev:

„Hvad bliver der f. Eks. af jeres Lære om Menneskeslægtens Oprindelse, efter at Darwin, Haeckel o. fl. videnskabelig har godtgjort, at Mennesket saa vel som alle andre Skabninger gennem en Række Former har udviklet sig af een eneste fælles Stamform, der igen har sit Udspring fra den uorganiske Materie?“

„Nej holdt, min Ven, den Paastand er dog lidt vel flot, at denne ny Visdom er bevist, da den tværtimod endnu staar hen som en i højeste Maade saarbar Formodning. Men i hvert Fald — det staar jo dog fast, at Mennesket er hævet over den øvrige Skabning ved en udødelig Aand og et Legeme, der vel er forgængeligt, men som atter skal opstaa til et evigt Liv.“

„Bevis!“

„Be—vis? Kræver du Bevis for dette? Hele den hellige Skrift ...“

„Ja men, kære, lad nu din hellige Skrift ligge hen i sin Sagntaage! Livet selv gør jo Indsigelse mod en Opstandelse. Vi ser Døden for Øje hver Dag, vi ser Graveren paa Kirke-

gaarden kaste omkring med Laarben og Hjerneskiller; men har du nogen Sinde hørt, at en eneste af de døde har rejst sig igen og sagt: „Her er jeg!“ Naa, saa skyder I Opstandelsen ud til en uvis Fremtid, da Domsbasunen skal lyde — det er saa nemt at bygge Kendsgerninger paa den Maade.“

Pastor Pram satte Haanden paa Laaret og stirrede et Øjeblik forbavset gennem Lorgnetten paa sin Ven.

„Kære Heller, er du bleven Fritænker?“

„Du maa kalde mig, hvad du vil; kun saa meget skal jeg vedgaa,“ svarede Lægen, der var ved at blive varm, „at jeg ved mig fri for at have noget med Teologernes selvlavede Kirkebegreb at gøre. Jeg bygger kun paa Kendsgerninger.“ Han troede, sagde han, at vor Udvikling var i Færd med at sprænge alt dumt Aandstyranni og slaa over i en frisk Udfoldelse i Frihedens og Sandhedens rene Luft.

Fru Galle, der nu var kommen ud af Drømmen, havde opfanget et af Lægens Ord og gemt det hen i en indvendig Krog, til hun blev færdig. „Ja det er rigtig, Hr. Doktor, kun paa Kendsgerninger,“ faldt hun nu glad ind.

„Fru Galle! De ved jo slet ikke, hvad Talen er om,“ udbrød Præsten i en lidt afvisende Tone.

I det samme løftede sig et forvirret Skraal ude paa Vejen, og hele Opmærksomheden vendte sig i samme Nu mod en fuld Mandsperson, der dinglede forbi, efterfulgt af en Flok Drenge.

Fru Galle knejste. „Uf, det er den væmmelige Urmager! Næ...h, hvor ser han dog ud!“

Pastor Pram rynkede Brynene af Harme over, at Selskabet netop i denne Time skulde blive Vidne til dette uhyggelige Oprin. Han fandt, at det var hans Pligt at tugte dette Menneske.

Urmageren standsede, tog til Hatten paa Militærvis og søgte at stramme sig op, men dinglede leddeløst frem og tilbage.

„Hr. Pa... Hr. Pastor, De er en god Mand.“

„Ja, De maa skamme Dem som en Hund, maa De! Har jeg ikke advaret Dem med Vorherres Ord mod dette afskyelige Fylder. Fy, gaa hjem og skjul Deres Nedværdigelse!“

„Anton!“ Hans Hustru lagde sin Haand paa hans Arm.

„Ja, er det ikke ogsaa foragteligt! Endnu ikke 30 Aar og dog saa dybt sunken!“

Fru Galle slog sine Hænder sammen. „Barn, du tager dog vel ikke dette Menneske i Forsvar?“

„Nej, jeg tager ham ikke i Forsvar, slet ikke,“ kastede den unge Frue ivrig hen til hende; „men det gør mig ondt for ham; man maa huske paa, hvordan det er gaaet ham.“

„Gaaet ham?“ greb Præsten ind. „Han maa dog virkelig kunne beherske sine dyriske Lidenskaber, selv om han har haft Skuffelser, der kan have gjort ham lidt forstumlet i Hovedet ...“

„Gud, Karen!“ snappede Apotekerfruen Ordet og tog til at foreholde hende, hvor fejlagtigt det var saadan at holde med Synderne. „Er d'ikke sandt, hvad jeg siger, Pastor Pram, er d'ikke sandt, hvad jeg siger?“

Heller sad atter og snoede Smil frem om Munden og skævede op paa Pastor Pram.

„Hvad betyder dette Smil, Heller?“ spurgte Kapellanen i en dæmpet, lidt irettesættende Tone og vendte sig mod Lægen.

„Aah, du, jeg kom til at tænke paa, at der for lidt siden sad en Mand henne i Lysthuset og kastede op; du skulde ikke have et lille venligt Ord tilovers for ham ogsaa?“

Den unge Præst blev bleg, men beherskede sig. „Jeg maa dog sige dig, Heller, at der er en uhyre Forskel paa den Mand, du taler om, og ham derude, en uhyre Forskel.“

„I alt Fald den Forskel, at den ene har fyldt sig med 7 Graders Brændevin, medens den anden har dyrket Spaniens hede Drue ... naa naa naa, du gamle, lad os nu ikke gaa hen og blive ivrige! Du kan maaske have nogen Ret, jeg kender jo slet ikke Fyren derude.“

Der kom i det samme nogle andre Personer op paa Højen, og Samtalen blev henledt paa det storslaede Solnedgangsmaleri, der fjernt ovre bag Lønstrup Bakker glødede med stærke Farver over en bred Strækning af Synsranden. Store, ejendommeligt farvede Skyer var trukne sammen og laa som væltede over hverandre i takkede, forrevne Masser, nogle hvide i Kernen som Bomuld, andre mørke som Kulrøg, med Solflammer op ad Kløfter og Sprækker. Der var noget af en Naturomvæltningens Vildhed i dette Maleri, det saa næsten ud, som Verden havde begyndt at brænde ...

Gæsterne tog bort. Den gamle Præst drog sig tilbage til de to Værelser, han havde ladet indrette for sin egen Person i den ene Ende af Stuehuset, og de unge Præstefolk var atter ene i den øvrige Lejlighed.

Efter at have set til deres lille aargamle Dreng, der sov i sin lille Seng i Sovekammeret, satte den unge Hjælpepræst og hans Hustru sig Haand i Haand i Sofaen for at summe sig et Øjeblik efter Dagens Anstrengelser.

Det var en rummelig Stue med gammeldags, indlagte Møbler. Væggene var dækkede af matbrunligt Papir uden fremtrædende Mønster. Over Sofaen hang et stort Kobberstik, forestillende Kristi Himmelfart, og paa begge Sider af dette Billede var fastgjort et Par smaa Hylder med Marmor-Statuetter af Luther og Melancton. Vinduerne og Blomsterbordet mellem disse var fulde af blomstrende Potteplanter, der fyldte Stuen med en mild, krydret Duft.

Den unge Frue havde noget paa Hjertet.

„Anton,“ — hun saa sin Mand ind i Øjnene med dette milde og dog saa faste Blik, som han kendte saa godt — „der er noget, jeg ikke har kunnet faa Ro for hele Eftermiddagen.“

„Saa sig frem, min kære Pige!“ Han rettede sig med et venligt, men halvt ængsteligt Blik.

„Sig mig — hvorfor holdt du ikke Bøn i Dag ved Bordet som ellers?“

„Kære Karen, hvad tænker du paa — Bordbøn ved en Middag med seks Retter Mad og fire Slags Vin?“

Hun tav et Øjeblik og grundede. „Der er noget ved dette — jeg kan ikke gøre for det, men der er noget i mig, der siger ...“ Hun rystede paa Hovedet og standsede.

„Der har vi nok igen et lille Svip af denne allerkæreste Svøbe,“ skændte han smilende og kneb hende i Kinden.

„Ja, det er, som jeg havde sagt dig i Forvejen, det er ikke rigtigt med denne Ødslen med Mad og Vin, især i et Hus som vort.“

„Naar man vil komme til andre Folk, har man dog virkelig Forpligtelser over for dem igen. Desuden ved du jo, at Far vil godtgøre os dette ti Gange. Det var jo netop hans Ønske, da han fik Nys om Udnævnelserne, at vi skulde gøre dette Middagsgilde, for at han paa een Gang kunde tage imod alle

Lykønskningerne i Stedet for ellers at blive forstyrret Dag for Dag i lang Tid af Gratulanter.“

Hun rystede atter paa Hovedet og saa hen for sig. Saa rettede hun sig op imod ham: „Saa du Lisbets Dreng, der stod uden for Hækken?“

„Ja, jeg saa dem meget godt, min Pige; jeg viste dem ind til Jomfru Petersen og lod dem sige fra mig, at hun skulde fylde deres Poser rigtig godt.“

Hun tav, hun blev ligesom afvæbnet for et Øjeblik.

„Ja,“ tog hun atter Ordet og trykkede hans Haand, „jeg ved, at du har et godt Hjerte, det har du, Anton; men tænk nu: for de Penge, vi har spist og drukket op i Dag, kunde vi have sparet disse to Dreng, at gaa om med Posen et helt Aar.“

„Karen, du kan naturligvis meget godt tale om dette til mig; men du skal ikke tale om det, naar andre hører paa det; det er et farligt Emne, du der er kommen ind paa.“

„Farligt?“

„Ja — farligt! Der er slemme Kræfter oppe i vor Tid. Du er her kommen ind paa noget i Samfundslivet, som ikke er let at magte. Jeg indrømmer dig, at for en umiddelbar Betragtning er der noget ... noget vist stødende i det, du taler om; men vi maa tage Forholdene, som de er, for saa vidt vi i det hele taget vil pleje Samkvem med dannede Mennesker.“

Han kom nærmere ind paa Selskabslivet, talte ogsaa om Brylluppet i Kana, hvor Kristus skaffede Vin i Overflødighed, talte om den af Gud selv indrettede Verdensorden med Rigdom og Fattigdom o. s. v.; — hun vidste til sidst ikke, hvad hun skulde sige; han havde Ret i meget af dette. Saa lod hun Spørgsmaalet falde.

„Naa, det var jo en hel lang Forhandling,“ Kapellanden strakte sig tilbage i Sofaen med Armene op over Hovedet. „Nej, du kan aldrig tro,“ udbrød han lidt efter, „hvor jeg høstede Virak af Fru Blok og din Tante nede paa Højen, inden du kom. Det er svært, hvor min Høstprædiken i Søndags har slaaet an — voldsomt! Jeg har hørt det ogsaa ude i Byen; jeg tror, jeg tør sige, at jeg har faaet Naade til ... men, du!“ afbrød han med eet sig selv og slog sin Hustru let paa Armen, „det er jo rædsomt med Heller, han er komplet Fritænker!“

Hun vendte sig brat om imod ham. „Mærkede jeg det ikke allerede under den Samtale, jeg havde med ham efter Middagen? Anton, du maa redde dette Menneske!“

Der var en Varme i dette Udbrud, der bragte Præsten til at studse.

„Sig mig, hvad talte I om?“ frittede han. „Jeg syntes, I var saa ivrige.“

„Jeg ved næsten ikke — vi kom ind paa saa meget: Religionen, Kirken .... Han fandt, at der var saa meget uægte ved vort Kirkevæsen, saa megen Hulhed, — Folk gik til Alters om Formiddagen og drak sig fulde om Eftermiddagen, Præsterne — ja jeg kan ikke saadan huske det, men han var haard ved Præsterne.“

„Det kan jeg forstaa; det er jo den moderne Dannelses første Bud: flæng den sorte Kjole paa kryds og tværs.“

„Ja, men der var Sandhed i meget af det. Fader talte somme Tider om det hjemme. Mange af vore Præster er fra Ungdommen blevet bestemte til en Gang at blive puttete ind i et Præstekald, uden at man har spurgt, om de i deres Hjerter følte Trang til at gaa Bud for Vorherre. Saa kommer de ud omkring i Menighederne med deres Teologi og Lærdom og med en Slags æstetisk Kristendom, der nogenlunde slaar til, saa længe Gerningen er ny for dem, men som lidt efter lidt slappes og giver Plads for et tomt Vanevæsen, der er sejt nok til at holde ud lige til de halvfjerds.“

„Og saa?“ Hendes Mand rettede sig forbavset.

„Ja, saa faar Sognet Lov at ligge hen i Ruiner, som du en Gang talte om. Ganske vist — de ydre Former bliver nøje passede: Forældrene bringer deres Børn til Daaben, man danser og morer sig ved Barselgildet — saa er det Barn bragt ind i Kristenheden. Folk, som i hele deres Liv viser, at de er Gudsfornægttere og vantro, lader sig rask væk indskrive som Faddere og staar og hører paa, at hvis Forældrene dør, saa skal de sørge for, at Barnet bliver oplært i „den kristelige Børnelærdom“, men staar og tænker, hvis de ellers i det hele taget tænker: aah, det er bare saadan en gammel Snirkel paa Talen, som ikke har noget paa sig. Folk gaar til Skriftemaal og Alters i store Flokke, Præsten lægger „paa sit hellige Embeds Vegne“ sine Hænder paa deres Hoveder, og alle mener, at de faar deres Synders naadige Forladelse i den

hellige Treenigheds Navn. Saa kan de tage fat igen, hvor de slap Lørdag Aften, og rolig blive ved med deres gamle Vaneliv i et halvt Aars Tid igen. Naturligvis, Folk har en vis Ærefrygt for Kirken, for Alterkarrene, for det røde Fløjel med Guld-korset og alt det, de er jo opdragne i Ærbødighed for det hele, de nejer i Kirken, naar Kristi Navn nævnes, de slaar Kors for Brystet efter Velsignelsen; men du kan tro, Anton, at mange af disse gamle Vaner er ikke andet end gamle Sove-puder.“

„Karen, du forbavser mig i Aften! For Gud i Himlens Skyld pas paa, min kære Pige, at du ikke faar saarede Fingre ved at røre ved alle disse moderne Skæreredskaber. Jeg maa jo være baade angst og bange ved at lade Heller komme her i vort Hus.“

„Skulde vi være angst for Doktor Heller, hvad skulde saa alle de mange Familier sige, som ...“

„Ja angst? Du misforstaar mig. Jeg er virkelig ikke angst for Kristoffer Heller, det maa du ikke tro, min Pige; men du ... jeg mener, der kan i vore Dage virkelig være Fare for saadanne Sjæle, der vel hænger med en barnlig, umiddelbar Tro ved Vorherre, men som savner Skriftkundskab, kristelig Livserfaring og alt det, der ligesom danner de stærke Yderværker om Troen.“

„Ja Gud fri mig for nogen Sinde at opgive det bedste, der bor i mig! Men man kan dog ikke af Frygt for selv at lide Skibbrud lade andre ... vi har dog en Pligt til at gøre, hvad vi kan, for ogsaa at redde andre Mennesker.“

„Ganske vist ... aa, du kære, lille Ven!“ udbrød han med eet og omfavnede hende, „lad os holde op med dette; vi er jo enige, og vi skal nok med Guds Hjælp faa Bugt med hans stygge Fritænkernykker ... „Om alle Heivedmagter end trodse og modstaa ...“ Naa, min kære Pige, Klokken er nok bleven mange.“

De gik i Seng, men begge laa vaagne i Timer.

Den unge Kone laa og tænkte tilbage paa de henrundne to Aar, der havde været saa rige paa Lykke. Hvor var det glædeligt, at de døde Ben havde begyndt at røre sig! Hvor var hun taknemmelig mod Gud for, at hendes Mand havde faaet Velsignelse til at fylde Bænkene, og hvor var hun glad for, at hun selv havde været med paa Rejsen gennem Ørkenlan-

det! Hun havde gæstet syge, hjulpet fattige, trøstet bedrøvede — ak, hun skønnede godt, det var saa lidt, men dog noget.

Saa slog hendes Tanker sammen om den ny Læge. Var han virkelig Fritænker? Nej, det var umuligt; Fritænkerne var jo nogle vilde Mennesker, der spottede Kristus (hun tænkte paa Voltaires Ord om, at han vilde undertegne sig som Kristi Bespotter), og som vilde omstyrte alt helligt, medens Heller virkelig var et alvorligt Menneske. Var det Synd af hende, at hun følte en vis Samhu med ham — i visse Retninger?

Hun begyndte at ane, at det vilde trække op til Kamp i Randrup, særlig i Randrup Præstegaard og Lægebolig; men hun lovede sig selv, at hun skulde staa trofast ved sin Mands Side; for det var og blev dog ham, der skulde bære Udviklingen i Randrup og Lyng.

Endelig sendte hun endnn en Tanke mod det høje, et sidste Bønsuk, der ligesom drog Tryghed og Skærmelse ned over Hus og Hjem for Natten, og dermed lukkede hun Øjnene og sank hen.

Hendes Mand laa endnu længe vaagen. Natlampen knitrede en Gang imellem op og lyste med en mat Glans over Væggene; saa sugede den kullede Tande atter Flammen i sig, og alt blev igen mørkt omkring ham.

Kirkeuret slog. Præsten rejste sig paa Albuen og saa hen efter sin Hustru.

„Karen, sover du? — Karen!“

„Hvad er det, kæreste Ven?“ Hun rejste sig forfærdet, som om hun ventede noget om Ildebrand.

„Aah, det er bare — det er alligevel forunderligt med denne Udødelighedslære.“

„Kære, ligger du og tænker paa det nu?“

„Ja, jeg har ligget og tænkt paa Mør. At det dog aldrig forundes os at se et eneste Glimt af de henfarne! Hvor vilde ikke tusinde og atter tusinde blive styrkede i deres Tro, om bare eet eneste Menneske vendte tilbage til os, bare en Time, bare et Minut.“

„Ja men husker du da ikke: „de har Moses og Profeterne“?“

„„Moses og Profeterne?“ Ja, ganske vist — naturligvis, det vilde jo være forfærdeligt, om vi ikke havde Skriftens

Vidnesbyrd. Men nu alle disse Mennesker, som forhæder deres Hjerter, disse gudløse Tvivlere — ja, Karen, vi maa gøre noget for Heller.“

Det blev ingen lang Samtale; men det er saa forunderligt at tale om Religion og om de døde henimod den Tid, da Hanen begynder at gale Morgenens ind.

De lagde sig begge til Ro igen, og omsider lukkede Søvnens sine lange, sorte Slagfjer over dem begge.

VII

En Julidag sad de unge Præstefolk efter Middagen i en af Havens hyggelige Jasminkroge. Kapellanden laa tilbagelænet i en Tremmestol og læste med et noget middagsdøst Blik i et tysk teologisk Tidsskrift. Hans Hustru sad paa en Bænk med et lille Sybord for sig og arbejdede paa et Broderi. Deres lille Dreng løb og legede med en Træ-Kugle i Græsset.

„Det er sandt,“ — Fruen lod Hænderne synke i Skødet — „jeg saa i Aviserne, at der skal være Missionsmøde i Lønstrup paa Torsdag.“

Kapellanden strakte sig uden at sige noget.

„Tager du ikke derover?“

„Tror 'et ikke, du.“

Hun sad et Øjeblik og saa paa ham — tog saa atter fat paa sit Arbejde. Blikket var skarpt rettet paa de hvide Traade, Hovedet bevægede sig med et lille Ryk, hver Gang hun trak et Sting til.

Hendes Mand lagde Skriftet fra sig paa Sybordet, hældede sig frem med Albuerne paa Knæerne og gav sig til at tegne Ansigter med sin Pibe i Gruset.

„Naa,“ kom det midt i en Gaben, „man skulde nok ind og gøre noget ved den Prædiken.“

„Anton,“ bad hun og saa inderlig paa ham, „giv os en rigtig god og kraftig Prædiken i Morgen!“

„God og kraftig? Man kan virkelig ikke saadan skrue sin Aand op efter Befaling.“

Det vidste hun nok, men alligevel ...

Hun saa efter ham, da han med sin lange Pibe i Haanden

slentrede op over Gangen, hendes Øjne fyldtes med Taarer. Hvor hun elskede denne Mand, evnerig, ædel, smuk, som han var!

Hun vendte Blikket tankefuldt ned mod Jorden og sad en Stund og drejede en Bladstilk rundt mellem Læberne. Hvor havde der dog været meget at tænke paa i de sidste Aar! Først ham, Lægprædikanten, der havde vundet flere og flere Tilhængere ovre i Lyngesogn, til Trods for, at hendes Mand den ene Gang efter den anden var mødt op imod ham med Skriftens klare Ord. Og saa her i Randrup, hvor en tilreisende Mormonprædikant med et langt, blegt Ansigt i lang Tid havde gjort Besøg i Husene — stille, lydløst, men med Virkninger.

Aah, hun mærkede disse mudrede Bobler, der steg op gennem Menighedslivet og forplumrede Forholdet mellem Præst og Sognefolk. Hvilken Uro og Forvirring! Og det blev værre og værre. Mormonpræsten, denne blege Apostel med det daarende Martyraasyn, vandt mere og mere Fremgang, saa enkelte endog begyndte at se sig om efter Købere til deres Huse. Hendes Mand havde kæmpet imod ham, havde holdt Foredrag i Skolen om det falske ved Mormonismen — Flerkoneriet og alt det — men der er jo Mennesker, der ikke vil lade sig overbevise.

Hun sad og saa hen paa Blomsterne. Paa een Gang hævede hun Hovedet som med en Indsigelse i Øjet: Han skulde trække sig tilbage som en slagen Mand —? Nej, de kunde være forvissede om, at han skulde nok staa.

Nej, men han var overanstrengt, hans Kræfter var sivede bort Dag efter Dag gennem denne vidt forgrenede Gerning i Menigheden. Kunde han dog, som han havde slaaet paa, hvile ud i nogle Maaneder mellem Alpelandets Bjerge og saa komme hjem med stærke Nerver og nyt Mod!

„Mor, se pæn Bomst.“ Hendes lille Dreng kom og stak en Levkøj op imod hende. „Nugt, Mor!“

„Ja, hvor den lugter dejligt!“

„Troede du ikke, den nugtede saa godt?“

„Nej, det troede jeg rigtignok ikke; men lille Karl maa ellers ikke plukke de smukke Blomster af ... aah, hvor du dog er svedt, Barn, kom her!“

„Mor, maa Karn ikke nok komme ud antid, hver Dag?“

„Jo, naar det er godt Vejr.“

„Jo, naar det er godt Vejr, saa maa ninne Karn gerne komme ud; men naar Vejret regner, saa maa ninne Karn ikke komme ud — ven, Mor?“

„Nej, saa maa lille Karl ikke komme ud.“

Drengen løb igen. Moderens Øjne fulgte længe hans Leg, mens Haab og Glæde tegnede deres bløde Linjer i hendes Ansigt.

Da Præsten kom op i Dagligstuen, saa han en Kone med en lille Dreng ved Haanden og et tykt Bundt under den anden Arm komme vandrende op over Gaarden. Naa, det var nok Lise — vel sagtens med noget Strikkearbejde.

Konen standsede ved Brønden, hvor Anders Eriksen var i Færd med at vadske en Vogn.

Da Anders ved at dreje sig om fik Øje paa Drengen, slog han den ene Arm til Vejrs i glad Overraskelse: „Ih men der er jo Pædermand!“ og vendte derefter sit brede, fornøjede Ansigt hen imod Vinduerne, som om han vilde spørge: „Har I set ham?“

Snart efter traadte Konen ind med Drengen. Fruen og den lille Karl blev kaldt op.

Den unge Præst slog sig ned hos Gæsterne en Stund og morede sig ved at se paa de to Smaafyre. Hans Søn, der var den ældste, var rigtignok lidt spinkel og bleg i Sammenligning med den lille solbrændte Tykkert, der stod ved Siden af ham; men hvor var han dog smidig og udviklet frem for den anden!

Den lille Hr. Peder, der struttede af eriksensk Frejdighed, var snart hjemme i Stuen, hvis Gardiner, Blomster og Nipsgenstande hans lille videlystne Aand kastede sig over med graadig Undersøgelsestrang. Efter nogen Anstrengelse lykkedes det ham at faa væltet en Urtepotte i Vinduet, saa Tallerkenen knustes, og Jorden dryssede ud i de nystrøgne Gardiner. Lidt efter dejsede han ved en mislykket Vending i Sofaen ned mellem denne og Bordet og tog til at give Hals inde i Bordtæppet, som han havde trukket med sig i Faldet.

Præstefolkene saa til hinanden og rystede smilende paa Hovedet; deres lille Søn stod og saa sjæleslaet paa Drengen, medens Lise medlidende tørrede hans Øjne og søgte at indgyde ham Trøst ved at love ham „en dor, dor Sukkermand“ .

Da Præsten lagde Mærke til, hvor optaget Anders var af, hvad der foregik inde i Stuen, aabnede han et Vindue og vinkede: „Anders kan jo godt komme ind et Øjeblik,“ hvilken Indbydelse Anders efterkom ved i samme Nu at springe af Træskoene, pudse sin Næse og træde ind i Stuen paa sine Hosesokker.

„Naa — hæ, hvad siger Pastor saa om min?“ Der stod et Skær af glædedrukken Faderstolthed ud fra Anders's Øjne.

„Det er en rigtig Tyksak.“

„Det er en Fyr, der har Sul paa Sidebenene. Kom hid, Pæder ... se her, Pastor, find en Gang her paa Si'erne og nær om Bagredet!“

„Ja, jeg ser det nok, han er godt ved Magt.“

Anders og Lise boede i en Udkant af Byen i et lille svejrygget Hus, der stak sine Gavlspidser til Vejrs med en overmaade vigtig Mine. Anders var en halvgammel Fyr med et Hoved lige saa rundt og omtrent lige saa bart for Haar som en Globus. Kun over Ørerne og ned bag om Nakken strakte sig en rødgraa Haarbue, mellem hvis Kyster det brede, blanke Isseparti bredte sin uhyre Havflade. Midt i det brede, noget koparrede Ansigt sad en meget omfangsrig Næse, hvis rødlige Overtræk nok skrev sig fra en koldbrandlignende Sygdom, som han en Frostnat var bleven angreben af, da han var Soldat.

Anders var en glad Mand og en lykkelig Mand, gemt i et varmt Hylster af Blaarlærred og Vadmél. Hans Evner og Bukser var noget afstumpede, men han var godt fornøjet baade med Evnerne og Bukserne. Hans Øjne lignede et Par smaa, runde Ruder, — man saa helt ind i Hovedet paa ham, men der var ingenting derinde. Anders Eriksens Hoved værkede aldrig af Tanker; men han havde en Ryg, der kunde gaa stødt med en Tønde Hvede, og et Par Forlemmer, der kunde styre en Plov og køre et Par Plage.

Anders havde tjent i Præstegaarden i henved 30 Aar og havde samlet Mønt i sin Kistelæddik. I mange Aar havde han levet som Ungkarl, men saa kom der en Gang en uimodstaaelig vims lille Fastelavnsbolle af en Malkepige til Gaarden, og da Anders fandt, at hun passede til ham som en Malle til en Hægte, rakte han en Dag en Haand frem, og hun hang ved.

Saa lejede de sig ind i det lille glade Hus nede i Byen, idet

Anders dog vedblev at røgte sine Kuske- og Karlepligter i Præstegaarden, medens Lise slog sig paa Strikning og Vadsk.

De to Naturbørn var lykkelige over al Maade og holdt sammen, som en stærk Hægte og en tyk, trofast Malle kan holde sammen. Anders kunde gaa og puffe hende i Siderne med Tommelfingeren, putte Ærter ned paa Ryggen af hende og snurre hende rundt af bare Hvedebrødslykke. Lise var ogsaa en „magesløs“ Kone, saa vims, saa snild paa Haandelaget og saa renpillendes. Og saa dette gode Huld — hun havde Kinder, der dinglede, naar hun sagde Nej med Hovedet.

Saa kom der en Nat, da der lød en spæd Barneklynken i Lises Seng. Den Nat duggedes de runde Ruder i Anders Eriksens Aasyn af en unævnelig Glæde og Stolthed. Nu kunde han forstaa, hvorfor der skulde skydes med Kanoner, hver Gang den kongelige Familie blev øget. Og det var endda en Dreng, en stor fed en — 10 Pund levende Vægt! „Naada sikken en Dolk — hva’!“ Aah, det var dog en ma—ges—løs Dreng!

Drengen voksede og blev til bare Fedt. Faderen var elle-vild af Glæde. Ofte, naar den lille laa i sin sødeste Søvn, kom Anders hjem og tog til at rode op i Vuggepuderne: „Pædermand, her er Faa’r!“ Saa kom Lise farende: „And’s dog, vil du dog itte la’ vær’ at vaagne Barnet!“ Men Anders hivede som oftest Drengen op af Vuggen, holdt ham ud fra sig i strakte Arme og smækkede med Tungen: „Dik dik dik — hvor er du hen-ne, Pæder!“ Hvis der da gled en Stump af et Smil over det lille fede Ansigt, blev Anders rent ustyrlig af Henrykkelse. „Ja er det dog itte en magesløs Dreng!“

Da Anders i Dag havde hørt Tale om, at Lise skulde op i Præstegaarden med noget Uldtøj, havde han givet hende udtrykkeligt Paalæg om at tage Drengen med, for at Præstefolkene kunde faa Lejlighed til at se, hvordan en Trearsdreng i god Foderstand skal se ud. „Han maaner døres nør i Jor’en,“ havde Anders spaaet.

I Virkeligheden var den lille Fyr heller ikke fri for at være noget voldsom, hvilket den spinkle Præstesøns Krøller mere end een Gang maatte tro paa. En Sprællemænd, som Drengen fandt under en Stol, maatte arbejde umenneskelig med Arme

og Ben, indtil Drengen blev ked af dens Krumspring og smed den hen i en Krog.

„Ja, han bliver lige akkurat li'som jeg,“ forsikrede Anders og pegede paa Drengen, der var fulgt med sin Moder og Fruen ind i Sovekammeret. „Lige saad'n et Myr til at gaa paa. Ok ja ja, jeg hus'er li'saa rivlig en Gang, at jeg og Smeden ...“

Den lille Kuskesøn kom i det samme farende paa Hovedet ind over Havestuedørens Tærskel, smak Hænderne ned i Gulvet og gav Hals i vilden Sky. Lise kom flyvende bagefter med en Rædsel hængende ved Kinderne; men Anders havde allerede faaet rejst Sønnen og stod og trøstede ham.

„Det var den skidte Tæ'skel! Skal ha' Da-Da, skal han!“

„Da-Da!“ skreg Drengen og sparkede den forbryderske Tærskel i Sidebenene.

Præsten mente, at det var ikke saa ganske rigtigt saaledes at lære Barnet at hævne sig; men Anders, der ikke forstod denne Belæring, udbrød i Lovprisninger over sin Søns Aandsnærværelse under Faldet.

„Saa De, Pastor, hvordan han tog for sig med sine smaa Hænder? Er det nu itte magesløst, at Barnet ka' ha' de Kondervitter saad'n at bøde a' med Hænderne?“

„Det gør Barnet jo ganske uvilkaarlig,“ mente Præsten.

„Ja — ganske undvilkaarlig!“ gentog Anders og slog ud med Haanden. „Er det nu itte magesløst?“

Præsten mente, at det nu var bedst at tænke lidt paa Vognen igen.

„Ja ja ja, jeg staar her og komfererer,“ skændte Anders paa sig selv og slog med Haanden tre smaa Slag, der skulde udtrykke tre Selvbebrejdelser, hvorefter han igen sleb af Sted paa sine Sokker.

Lise og hendes Søn forlod ogsaa Stuen, fulgt af den lille Præstesøn, der ude fra Gangdøren stod og saa forundret efter den fremmede Yngling.

Men inde i Stuen stod Præstefolkene og saa paa hinanden med et langt Udfrielsens Suk.

„Er det nu itte en magesløs Dreng?“ spurgte Præsten med Efterligning af Anders's Maal.

Fruen smilede. „Ja, hvor er de Folk dog stolte af den Dreng!“

„Alt er magesløst! Jeg er vis paa, at dersom en Tyr en Gang

tog Hr. Peder paa Hornene og kastede ham op i Luften, saa vilde Anders finde det magesløst, at Barnet kunde falde ned igen af sig selv.“

Fruen lo atter. Hvor var hun glad ved at høre et spøgefuldt Ord af sin Mand, der ellers gik og var saa underlig.

Nej saa priste Kapellanen rigtignok sin lille Karlemand ... hvor blev han af ... naa derude. Se nu en Gang, hvor rank, hvor optaget! „Hvor er han dog udviklet i Sammenligning med den anden!“

Ja ikke sandt! Det samme havde hun flere Gange staaet og tænkt paa. „Og lagde du Mærke til, hvordan deres talte? Det var jo en skrækkelig Udtale — rædsom! — i Sammenligning med Karls.“

„Forfærdelig! Karl taler jo saa nydeligt og har allerede et helt Ordforraad. Jeg hørte ham i Gaar sige „naturligvis“ — „nu er min Sprællemand naturligvis borte igen“.“

„Nej hvad synes man — saadant et Ord! ... Og kan fatte alt muligt, gaa ind paa alt — lige straks.“

„Ja, jeg ved ikke, jeg synes aldrig, jeg har truffet noget Barn i den Alder, der har været saa udviklet, nok større og stærkere, men ikke saa aandelig forud for sin Alder.“

Drengen kom i det samme løbende ind.

„Gud velsigne dig, du lille Sjæl!“ ønskede Moderen og greb ham i sine Arme og trykkede et varmt Kys paa hans Pande.

Men henne i Hjørnet, op ad Væggen, stod Sprællemanden og drog Mundvigene op mod Ørerne og skottede uforskammet med halvandet Øje hen efter Præstefolkene.

„Men det er sandt, lille Anton, vi opholder dig; det var jo din Prædiken.“

„Aah, jeg skal nok sørge for min Prædiken,“ svarede han lidt stødt og rejste sig.

Hun fortrød, at hun havde sagt dette; men nu gik han, og hun vilde ikke kalde ham tilbage.

Lidt forstemt gik hun atter med sin lille Søn ned i Haven og satte sig til at arbejde.

VIII

Solen brændte, vevre Sommerfugle svirrede om i Luften og dalede nu og da ned paa de gyldne Pletter paa Gangen, hvor de bredte Vingerne ud og lod Solen varme de fløjelsbløde Rygge og Vingeribber. Levkøjerne i Blomsterbedet hældede sig op ad hverandre og udsendte en sanseomtaagende Vellugt til alle Sider.

Den unge Kone sad og aandede i al denne Vellugt og Varme med en Fornemmelse af noget trykkende, noget kvalmt. Hun viftede sig med Broderiet og kiggede gennem Jasminbuskene for at se, hvor højt Solen endnu stod.

Da rørte nogen ved Marklaagen; den drejede sig paa sine rustne Stabler med en Hysten af Glæde over at kunne gøre et lille Svip bort fra den trøskede Egestolpe, som dens Klinkefald var fordømt til at hvile ved Dag og Nat. Fruen drejede Hovedet om til Siden og gav i det samme et lille Sæt med Overkroppen. Det var Lægen.

„Undskyld, Frue, at jeg kommer fra denne Kant, jeg holder ellers ikke af Bagdøre; men jeg har været ude at se til en syg Mand, den gamle Jokum paa Lyngemark.“

„Saa var det Dem, der fulgtes med en gammel halt Kone over Marken før i Eftermiddag?“

„Ja; hun kom humpende ind til mig og var rent ulykkelig. Hun havde først været ovre hos Fattigforstanderen i Lyngemark for at faa en Vogn af Sted efter Distriktslægen; men han „hade itte noget mæ ded aa gøre“. Saa humpede hun herover til Formanden, Hr. Blok, og fik ogsaa en Tilsigelse til Per Jensen hernede paa Marken; men Per er en Lovens og Formernes Mand, han krævede, at hun maatte skaffe ham at vide, hvornaar Doktor Jensen vilde lade sig afhente; før kørte han ikke. Saa gav hun sig over. Tænk Dem nu, Fru Pram: der havde hun været fire Timer om alle disse Ture og gaaet omtrent halvanden Mil — alt forgæves. Og i al den Tid havde Manden ligget i Krampetrækninger alene ude i Hytten. De kan tro, Fru Pram, der kan somme Tider, naar man kommer vore Fattigforhold paa nært Hold, løsne sig en Smule Medfølelse inden i en for disse Folk, der lever paa Samfundets Naade.“

„Men hvorfor kunde dog ikke Fattigforstanderen derovre øjeblikkelig have kørt op efter Dem — eller Hr. Blok —?“

Lægen slog ud med Haanden: „Reglerne maa følges, Frue, Byrderne ligelig fordeles. Skulde Per have et Gran mere af den kommunale Byrde end Povl? — han vilde græmme sig en Gulsot paa Halsen derover.“

„Nu er De uretfærdig, saadan er Folk ikke, allermindst Hr. Blok.“

Lægen rystede paa Hovedet. „Jeg har set alt for meget af den Slags, til at jeg skulde tro paa bløde Hjerter.“

„Da maa De tro, Hr. Heller, at Omsorgen for de fattige er bleven langt større nu, siden der er vaagnet noget Menighedsliv blandt Beboerne.“

Heller drog paa Skulderen. „De har selv været omkring i vore Fattighuse og i adskillige andre af disse stinkende Huler, hvor værkbrudne Koner og blegnæbbede Børn sidder og kryber sammen. De har set disse skimlede Vægge, disse Dyner med Fyld, saa tung som vaad Tang; — synes De, Fru Pram, at De har fundet Menigheden bag alt dette?“

„De kan ikke kræve, at vi skal faa alle Fejl og Mangler rettede paa een Gang.“

„Vi?“ De maa ikke tro, Frue, at jeg har nogen som helst Bebrejdelse til Dem. Jeg ved, at De nøjes ikke med at tale om Kærlighed til Næsten.“

Hun bøjede sig dybere ned over sit Arbejde og blev rød. Hun var — som saa ofte, naar hun talte med Heller — i Modstrid med sig selv. Hun kunde ikke tage mod Anerkendelse af en Mand, hvis Livsmeninger bundede i noget, der hos hende maatte vække Rædsel; og dog var der i den Maade, han drog til Felts mod Slapheden paa, og den Sandhedstrang, han uskaansomt blottede alle tomme Vaner med, noget, der tiltalte hendes Hjerter.

Heller sad og saa paa det smukke Kvindeasyn, hans Blik blev varmere og varmere.

Hun hævede Hovedet: „Hvor jeg vilde ønske, Hr. Heller, at De delte Tro med min Mand og mig!“

„Ja.“ Han drog et Suk og rystede smilende paa Hovedet. — „Jeg er „betegnet“ med Korset for mit Hoved og mit Bryst som De og han; men — — jeg kan nu en Gang ikke med denne Korstanke. Og dog vil jeg ærlig sige Dem, Frue, at De har lært mig Respekt for denne Tanke.“

„Jeg?“

„Ja. Jeg har set, at der er noget stort ved denne Tanke, naar den hviler paa sand sjælelig Overbevisning og giver sig Udtryk i et Liv, der ...“

„Nej vist ikke, jeg vil ikke høre dette, jeg er slet ikke, som De tror ... lille Karl, hvor blev du af?“

Lægen havde et Ord paa Læben, men hørte i det samme et Par hæse Gluf, der bragte ham til at studse. „Hvad er det for en Hoste? Kom herhen, Dreng! Det var ret, løb stærkt! Kom her — gab! Saadan!“

„Der er dog vel ikke noget i Vejen? spurgte Moderen.

„Aah nej, det har ikke noget at sige. Kom her, vi maa have os en ordentlig Tur paa Araberen.“

Han fik hivet Drengen op paa Knæet, tog fat i hans Hænder og satte Hesten i Galop.

Fru Pram sad en Stund og saa paa dem.

„Det er forunderligt, at De holder saa meget af Børn.“

Han standsede lidt. „Der er saa meget sundt Blod i disse Smaakarle; de gror endnu saa ubevidst af Naturgrunden og er saa rart uberørte af al Forstillelseskunst og Usandhed.“

Fruen rystede paa Hovedet.

Han gav sig atter til at ride med Drengen, der dog snart lod sig glide ned af Hesten og løb sin Vej.

„Og saa denne Naivitet, der lyser saadan en Fyr ud af Øjnene,“ vedblev Lægen. „Hele Personen er en Klump Frimodighed, — ingen Mistro til Menneskeheden, ingen Spørgsmaalstegn ved Lykken, — man kan klemme saadan en Unge af Medynk.“

„Af Medynk?“

„Ja, Medynk eller Medfølelse, hvad De vil. Saadant et Barn aner ikke, at Livets Dom lyder paa langsom Hudflettelse.“

Den franske Forfatter Balzac siger et Sted, at Kvinden har det tilfælles med Englene, at de lidende tilhører hende. Fru Pram var en af disse Kvinder; hun havde mange lidende i sit Hjerte, — Heller var en af dem.

„Hr. Heller,“ sagde hun, „man mærker, at De har haft store Sorger i Deres Tid.“

„Aah hvad! Jeg har vel ikke haft større Sorger end ... men hvad er det dog for en forbistret Hoste? Dreng, du skal have noget om Halsen!“

Fruen blev urolig og tog sit Lommetørklæde frem.

„Nej! Karn vin inte ha' det om, Mor.“

I det samme kom Kapellanen. Det var bedst at gaa ind med Barnet, mente baade han og Lægen; det gjorde hun da.

Den unge Præst, der oppe fra sit Værelse havde set et Glimt af Heller, havde gaaet urolig frem og tilbage paa Gulvet. Sandt at sige havde hans Opmærksomhed kigget mere ud ad Ruden end i de Bøger og Papirer, der laa paa hans Bord. Han kunde ikke gøre for det, men han holdt ikke af, at de to blev siddende saa længe sammen dernede.

Det var blevet køligt, Skyggerne lagde sig som lange, mørke Florstrimler over Græs og Gange.

„Jeg havde tænkt paa at gaa en Tur,“ tog Præsten fat.

„Vel, jeg driver med.“

De talte en Stund om ligegyldige Ting.

„Naa,“ udbrød Lægen med eet, „det var en køn Ligtale, du holdt i Torsdags over Købmanden.“

Pastor Pram saa mistroisk paa ham.

„Men sig mig, hvorfor talte du ikke et Ord om Opstandelsen og det evige Liv?“

„Det har ikke truffet saadan.“

„Jeg synes ellers ikke, I Præster er saa bange for at udstede Salighedsattester ved Gravene. Underlig nok, naar I staar paa Prædikestolen og taler saadan ud i det almindelige, saa ved I altid at gøre skarpt Skel mellem den lille Flok og den uhyre store Flok; men staar I ude ved en Grav, saa har I næsten altid saadant et „godt Haab“, saadant et „trøsterigt Haab“, saa at man maa tro, at mindst de 99 pCt. af dem, der bliver puttet ned, har hørt til den „lille Flok“ i Menigheden. — Naa, det er jo rart at høre; de efterlevende tror saa gerne paa disse Attester, og for at de ikke skal glemme dem, lader de Maleren skrive dem sirlig op paa Gravminderne, saa er det saa trygt at gaa mellem Gravene.“

„Hør, Heller, du har en styg Maade at tale paa, naar du kommer ind paa dette Omraade.“

„Ja men hør nu, Pram ... ærlig talt, jeg kan ikke forstaa, hvordan du kan være med til dette.“

„Jer er ikke med til dette! Du vil aldrig høre mig prise nogen salig, uden jeg virkelig har Grund til at tro ...“

„Godt, du følger altsaa den rene Lære, den fra Prædikestolen. Tror du virkelig paa dette med Himmerig og Helvede?“

Lad os en Gang gøre et lille Regnestykke op: Der dør aarlig — lad os sætte ganske løst 30 Millioner Mennesker, af disse er — lad os sige en Tredivtedel troende og kommer i Himmerig, de andre 29 Millioner kommer i Helvede. Det er Regnskabet for et Aar. Nu er der gaaet 6000 Aar, siger Almanakken, siden Verdens Skabelse — tænk dig nu, hvilken køn lille Sum af Sjæle, der saaledes skal svides! Vorherre har skabt dem alle, skabt dem til evig Glæde og Salighed — ikke sandt? Men han vidste forud ...“

„Det er frækt at drage Guds evige, uudgrundelige Kærlighed i Tvivl paa denne Maade. Jeg vil ikke svare paa dette.“

„Ja, det er unægtelig det nemmeste Forsvar. Det er i det hele taget blevet mere og mere Skik hos dig at trække dig tilbage i dit Sneglehus, naar du mærker, at nogen pirrer ved Følehornene.“

„Jeg kunde meget godt møde din Tvivl ved at henvise til Menneskets fri Selvbestemmelsesret. Frelsen ligger aaben for enhver, ikke en eneste Sjæl gaar fortabt, som selv vil frelses.“

„Godt! Vi vil holde Papuaerne og Pescheræerne og den Slags Folk ude af Betragtning og bare holde os til den Brøkdal af Menneskeslægten, som bærer Navn af Kristne. Enhver kan frelses, siger du; men ingen bliver frelst uden ved Troen — vel? Og Troen kan ingen tage af sig selv ...“

Pastor Pram slog efter ham med Haanden: „Jeg kender disse spidsfindige Kneb, hvormed den fri Tankes Mænd tror at kunne gøre det af med Kristendommen. En Forhandling mellem os om dette er umulig, fordi du stadig taler ud fra Fornuftens Grundlag, medens jeg tager Fornuften fangen under Troens Lydighed.“

„Der kommer vi til en anden Ting: Man maa ikke bruge sin Fornuft, ikke tænke; derfor er Børn og Daarer de bedste Kristne. I har Himmerig tilovers for enhver Skrantning, der er ammet op ved jeres Dogmer og beholder dem i sig, mens han døser om i sit Tøjreslag, — men dømmes den til Helvede, som efter et Liv i Skuffelser, efter en Række indre Kampe, der maaske har bragt hver Nerve i hans Krop til at skriges af Fortvivlelse, begynder at tænke paa egen Haand og ender med en ærlig og aaben Erklæring om, at han forærer jer alle jeres Dogmer.“

Præsten vilde ikke indlade sig yderligere med Heller. Han

havde haft for mange ørkesløse Samtaler med ham til, at han skulde tro paa noget Udbytte af en Ordkamp.

Den unge Præst havde fra først af haft Tro paa, at han skulde faa Held til at omvende Fritænkeren; men al hans Møje havde været frugtesløs. Lægens Religion var en Sammensætning af naturfilosofiske Meninger. Han nægtede ikke, at der var en Gud til; men naar alt kom til alt, var hans Guddom et Naturbegreb, et midtpunktsamlende Udtryk for Naturkræfternes „evige harmoniske Virksomhed“. Mennesket havde ligesom Dyr og Planter sin Rod i Naturen, var et Emne af dens fødende Kraft. I Overensstemmelse med Naturens vidunderlige Udviklingslove, efter hvilken der er en evig, uafbrudt Fremadskriden fra lavere til højere Former, nødes vi under Kampen for Tilværelsen til at øve vore Muskler og udanne vore Sanser og Sjæleevner for at opnaa det mest mulige Udbytte af Livet, og naar vi har tilført Naturvirksomheden det Maal af Kraft, det Arbejde, den kræver af os, saa synker vi ved Døden tilbage i det uudgrundelige Naturdyb, vi er rundne af. Der hang ganske vist dyriske Drifter ved Mennesket, men de var i og for sig ikke onde, intet i Naturen er ondt, alt i dens store Organisme er tilpasset efter Harmoniens evige Love; dog bød Klogskaben os at tøjle Drifterne og arbejde paa vor egen og andres Fuldkommengørelse efter vor iboende Naturanvisning. Derfor kunde han til et vist Maal prise Kristendommen i dens oprindelige Skikkelse, idet den rummede en sund Sædelære og varm Menneskefølelse; men de senere Tiders Stats- og Folkekirker var Torturhuse, i hvilke Teologerne efter selvlavede Læresætninger mishandlede Menneskene og holdt dem i aandelig Trældom. Han indrømmede, at hans egen Religion ikke gav Løfter om store Herligheder; men den havde det Fortrin fremfor de „positive Religioner“, at den var sand, bygget op af videnskabelige Kendsgjerningers og klare Fornufts slutningers faste Lag.

Pastor Pram havde fra først af kastet sig over Lægen med en vis Iver og atter og atter paavist, hvor tom og trøstesløs hans Religion var. For at kunne møde Fjenden paa hans egen Mark havde han skaffet sig en Del af de videnskabelige Værker, som Vantroen i den nyere Tid har suget saa megen Næring af. Fra først af læste han dem med spottende Rynker om Munden; men lidt efter lidt vaagnede der i ham en vis pir-

rende Interesse; der ligesom gabede over alt dette ny, alle disse store Tankeslutninger. Saa blev han omsider klar paa, at der var Arsenik i disse Papirer, og lagde dem til Side.

Var det Tvivl, der rørte ved hans inderste Streng? Nej, han var ingen Tvivler. Han kastede sig paa ny over Lægen, var paa Færde tidlig og sildig i Menigheden.

Nu var han ved at blive træt af denne stærke Virken, og det var kun højst ugerne, han nu indlod sig med Lægen.

„Sig mig, Heller, taler du om disse Forhold ude omkring i Byerne?“

„Naturligvis, naar Lejligheden falder.“

„Da maa jeg bitterlig fortryde, at jeg fik trukket dig herud; du aner ikke, hvor megen Fortræd du gør i mine Menigheder.“

„Aa, jeg har saamænd ingen Faar taget fra dig endnu, og det er heller ikke min Hensigt at gøre Proselyter mellem dine „Jens Pæsener“ og „Per Jensener“. For Resten har denne din Frygt en vis psykologisk Interesse. Det gaar her som i alle rettroende Kredse: Man maa passe paa, at de umyndige ikke bliver smittede af den urene Lære — syss! der maa ikke tales om det, ikke røres ved det! Hold ikke de Blade og for Guds Skyld læs ikke de Bøger! Bevares, sikken Tillid I har til jeres Religions Livskraft og til jer egen Virken!“

„Det er ikke Mistillid; men vi ved, at der maa vaages, hvis ikke Fjenden skal saa Klinte i Kirkeageren. Der er noget djævelsk-forførende ved alle disse gudløse Teorier og denne legende Spot, som man i vore Dage behandler Kristendommen med.“

„Spot? Har jeg nogen Sinde spottet Kristendommen? Har jeg ikke tværtimod — uagtet jeg ikke tror paa dens Grundsatninger — ydet den min Anerkendelse, hvor jeg har set den træde frem med Vederhæftighedens Præg hos den enkelte? Nej, hvad jeg har imod, det er denne kristelige Forsølvning over Sognene, denne kommunale Formynder-Kristendom, der lægger sit Skær over Masserne — der holder fast paa sine een Gang godkendte Former og kvæler enhver fri Livsytring, som gaar bare et Haarsbred uden for dens Dogmekreds. Jeres Kirke er bleven et Kaos af aandelig Enevælde, Hykleri og døde Vaner — alt sammen indsvøbt i et Omslag af Overlevering og Autoritet. Men dette maa der heller ikke

tales om, Kirkens Former er Tabu for det gode Selskab; at røre ved dem er at ville ryste Kirken selv og udsaa Tvivl og Splid i Menigheden. Nej, saa priser jeg en Livsretning, der selv tør kaste sig ud i Kampen, og som har sat sig til Op-gave kun at søge Sandheden, kun Sandhed og Virkelighed.“

Præsten mente, at det var en daarlig Sandhed og en daarlig Virkelighed, der kun havde Udspring fra Naturlivet og var løsrevet fra Livet i Gud.

IX

Da de kom tilbage til Præstegaarden, mødte Fruen dem i Gangen.

Præsten studsede: „Hvad er der i Vejen, Karen?“

„Jeg frygter for, at det alligevel er noget alvorligt med lille Karl.“

Drengen var bleven bragt til Sengs. Da de kom ind til ham, laa han i et kvælende Hosteanfald, mørkerød i Ansigtet og med fremstaaende Øjne.

„Vil De koge nogen Havregrød, Frue! Jeg kommer igen om et Øjeblik!“ Lægen for ud ad Døren.

Det var, som Sengens Lagen tog til at flimre for Præstens Øjne. Ligbleg greb han sin Hustrus Haand, satte sig paa den lille Seng og saa paa Barnet, der, halvt sovende, laa og klynkede med hæs Stemme og kastede sig urolig omkring.

Den gamle Præst blev hentet ind. Hans Hoved rystede endnu mere end ellers, og det var, som Musklerne i hans Ansigt forlængedes, saa Kinder og Hage hang slappe ned. „Kære Børn ...!“ Saa kunde han ikke mere, rystede paa Hovedet og gik igen.

„Anton,“ spurgte Fruen med rystende Stemme, „har du nogen Sinde hørt eller læst noget om, hvordan Strubehoste begynder?“

„Saadan, Karen.“

Lægen kom igen, lagde en Lædertaske med klirrende Instrumenter fra sig og forsøgte at lægge Iglar paa Barnets Hals, men kunde ikke faa Drengen til at ligge stille. Om-

slaget blev lagt paa; men Hosten blev mere og mere uhyggelig, Indaandingen lød som lange, hæse Skrig.

„Jeg bliver her i Nat ... Sørg for, at Anders og et Par andre paalidelige Mennesker er til Stede, hvis jeg ... hm! ... hvis jeg skulde faa Brug for en Haandsrækning!“

Ud paa Natten prøvede Lægen et Brækmiddel; med det gjorde ingen Virkning. Barnet slog sig tilbage med krampagtige Vridninger som under en Kvælning, hver Gang Hosteanfaldene gentog sig.

„Vil De saa gaa Deres Vej en Times Tid.“

„Nej, nej, nej, nej!“ bad den unge Moder og klemte Hænderne for Øjnene.

„Drengen er kvalt inden en Time, hvis det ikke sker.“

„Aah, mit Barn ... mit Barn!“

Lægen førte dem læmpelig hen imod Døren.

„Red vort Barn,“ bad Fruen, „aah Heller, red ham, red ham!“

„Det gaar nok ... se nu at komme bort!“

De gik ned i Haven, ud i den yderste Krog — nej, de maatte længere bort — ud paa Markvejen, hvor de ikke havde nødig at gaa og holde sig for Ørerne.

Foroven funkled Stjernerne som store, glimrende Taarer, der var ved at dryppe. Rugen stod og sov med tunge, dugvaade Vipper, og ude over Mosen laa Taagens Sølvbjærge. Men hvor koldt, og hvilken forunderlig Tavshed! Som om der ikke var det mindste paa Færde i denne Nat! Hvor kunde Gud sidde saa rolig bag alt dette? Vidste han da ikke, at der laa et lille velsignet Barn derinde og droges med Døden?

Præstens Fødder vaklede, hvert Øjeblik tog han sig til Panden. „Karen ... bed!“

„Du maa ikke være saadan, Anton! Du skal se, det bliver nok godt.“

„Det er kommet saa brat.“

„Ja men det er jo Gud ...“

Hun lod sig synke ned paa sine Knæ, holdt sine sammenfoldede Hænder op under Hagen og saa op paa en af de funk-lende Stjerner.

Hendes Mand hørte ikke, hvad hun sagde, vidste knapt, at hun laa der. Med Haanden for Øjnene stod han og ludede ned i sin egen Fortvivlelse.

Hun rejste sig og faldt ham om Halsen: „Vi faar Lov at beholde ham, du skal se, vi faar Lov at beholde ham!“

Atter gik de frem og tilbage paa Markvejen, hvert Øjeblik seende op efter Laagen, som om de ventede et Budskab deroppefra.

Endelig lød Lægens stærke Røst oppe fra et af Vinduerne: „Alt vel!“ og med et „Gud være takket!“ for den unge Frue af Sted op over Haven.

Nervehidset og gispende styrtede hun ind i Sovekammeret. Der laa Barnet — blegt, med stift indbunden Hals, men med et Smil over sit lille Aasyn. Fortumlet af Glæde og Taknemmelighed kastede hun sig i Lægens Arme, trykkede sin Mund mod hans Kind og stammede med graadkvalt Røst: „Tak, Tak for dette!“ hvorefter hun for hen til Barnet og bøjede sig hulkende ned over det.

Hendes Mand, der traadte over Tærskelen netop i det Øjeblik, hun rev sig ud af Lægens Arme, følte ligesom et dumpt Stød for Hjertet, men fik ikke Tid til at klare sig Indtrykket, idet hans Øjne uvilkaarlig i samme Nu drejede sig hen mod Barnet, hvis milde, blege Aasyn fyldte ham med et nyt mægtigt Indtryk. Et Virvar af Følelser trængte sig frem i ham, knudede sig sammen med et uforklarligt Pres mod Brystets Vægge og overvældede ham i det Mon, at han blev staaende et Stykke fra Sengen og saa med hurtigt aandende Bryst paa Barnet. Endelig gik han hen og satte sig paa Sengen, kyssede Drengen og glattede hans vaade Haar: „Gud ske Pris og Tak!“

Anders Eriksen, der tillige med en anden Karl havde hjulpet Pigerne med at udbære et stort Bord, som havde været brugt ved Operationen, traadte atter ind i Kammeret, dampende af Sved.

„Ja dog dog, sikken Re'lighed!“ Han slog med Haanden efter Præstefolkene. „Det stakkels Kriv —, hvor ser han dog a'redt ud! Men nu skal De itte græde, Madam, for nu er'et jo godt igen. Aa, Pastor, vil De itte være saa god at fly mig min Trøje ... der paa Stolen ... Tak, Pastor! Nej, han har ligegodt væ't noget simpelagtig af Helsen i den sidste Tid, og jeg tvilte nok paa i Gaar Morges, at det vilde blive galt med han, for jeg saa jo, at han gik og sjaskede i en Pyt

Vand ude ved Havelæ'en og blev helt vaadskoet paa det ene Ben."

Præsten rejste sig med et lille utaalmodigt Sving med Haanden: „Ja nu skal Anders have Tak, nu er det vist bedst —“

„Ja ja jo, Pastor, det er meget rigtig, man skal tidlig op i Morgen og paa Tørvemosen, det er meget rigtig — Godnat, Godnat!“

Varmt og med alle Pulse i hurtig Gang pakkede Lægen sine Sager sammen, og efter at have givet nogle korte Paalæg med Hensyn til Behandlingen af Barnet skyndte han sig bort med sin Lædertaske.

Fruen blev hos Barnet, Præsten tog sin Slaabrok paa og lagde sig paa Sengen, men stod snart op igen og gik frem og tilbage paa Gulvet. Hans Hustru hviskede nu og da et Ord til ham, om han dog ikke vilde gaa til Ro; men hun fik forunderlige Blikke til Svar.

X

Det var blevet Efteraar og Vinter og atter Vaar.

Den gamle Præst, fra hvis fintformede Ansigt Alderdommens Højhed lyste, sad endnu Dag efter Dag mellem sine Bøger og rystede paa Hovedet. Skrivebord og Stole laa fulde af opslaaede Værker: graa, ormstukne Værker i Skind- og Træbind, gamle latinske og tyske Værker i falmet Shirting og nymodens Bøger med Guldtitler og glittet Papir. Der lugtede af Pædagogik i alle Kroge, Luften var som mættet med Opdragelsesspørgsmaal, de duftede af Bøgerne og laa i Rynkerne om den gamle Mands Pande. Han var glad, at han kunde leve i Fred med sin Videnskab, ingen forstyrrede ham, ingen Mislyd ude fra Verden naæde ind til ham. Han var glad for sin Søn, der havde lagt denne forfjamskede Præstetidkærlighed af og var groet rolig fast i sin Gerning: alt gik saa roligt i Præstegaarden, alt gik saa roligt i Kirkerne.

Nu var han snart 74, men endnu forholdsvis stærk. Han tænkte ikke paa at søge sin Afsked, han vilde vente saa længe som mulig, des mere Haab kunde der være om, at hans Søn kunde faa Kaldet efter ham.

Udenfor susede Stødene af en heftig Storm gennem Træernes Løvkupler. Af og til indhylledes alt — Have, Kirke-taarn, Mark og Himmel — i en piskende Byge, der væltede sig frem over Egnen med Skyer af blygraat Støv og Millioner fine Regnstænk.

Rygende paa sin Pibe og lunt indsvøbt i sin lange, graa Slaabrok sad den unge Præst i sit Studerekammer og bladede i en Bunke skrevne Taler fra hans første Præstetid. Der var Prædikener med Duft af Nardus, Ligtaler med noget af Liljens milde Aande over sig og Brudevielser, der mindede om Roser fra Saron. Han vendte Blad paa Blad, standsede af og til og læste, bladede atter om.

Til sidst skød han Bunken fra sig, hældede sig tilbage med en svag Trækning af Selvspot om Munden: „En hel Samling af hentørrede Blomster!“

Han rejste sig, hængte Piben hen paa Væggen og satte sig paa en Stol ved Vinduet ud til Haven.

Træernes Grene svirrede til alle Sider som i raadvild Angest for deres grønne Klædninger. Pastor Pram lagde imidlertid ikke synderlig Mærke til Vejret, han var opfyldt af Rejsetanker. I flere Aar havde han tænkt paa en Rejse sydpaa, hans Hustru havde skyndet til, de havde jo Raad til det (han havde for lang Tid siden faaet sin Mødrenearv, en god Slump Penge, udbetalt, havde desuden en god aarlig Løn af sin Fader), og han trængte saa haardt til Forfriskelse. Nu var det endelig afgjort: om otte Dage rejste han og blev borte i 2 til 3 Maaneder. En ung, ledig Hjælpepræst af hans Kendskab skulde overtage hans Gerning, mens han var borte.

Det bankede paa Døren ud til Gangen. Det var Anders Eriksen.

„Nej, dems jeg er Mand for at styre hende længer,“ tog han fat og stak en Kno op i Øjekrogen.

Det var Lise, han talte om. Selv Lise, der havde levet saa at sige i lutter Præstegaardsluft, var bleven revet hen af den blide Apostels Himmerigsløfter. Der var „Støderyk“, da hun var „rent kataalsk i Hovedet“.

„Jeg kan virkelig ikke holde Lise tilbage; min Kone har jo flere Gange talt alvorligt med hende.“

„Ja, men det kan itte forslaa, Pastor. Madamen hun er meget ferm og god, det var Synd at sige andet, forstaars;

men der er ingen, der kan saadan lægge ud som De. Hun er rent rundtosset, Lise, hun siger, hun vil bo paa Zions Høje.“

Pastor Pram maatte love at tale med hende. Anders gik, men stak igen Hovedet ind ad Døren: „Og hun vil ha'e Pæder med derover ...“

„Jajajaja — gaa nu bare!“

Lidt efter traadte Fruen ind fra en anden Dør. „Her er Bud fra Lisbet, om du vil komme ned og berette hende.“

Han tog sig til Panden, som om han havde Værk i Hovedet. „Vil du tage min Kjole og Krave?“

Lisbet var den før omtalte Kone, der tidligere havde ligget af Vandsot; nu laa hun af Kræft i Indvoldene. Fru Pram havde været hos hende mange Gange, havde bragt hende Saft og fint Brød, havde sørget for, at hendes Lagener blev vadskede, og ofte trøstet hende med kærlige Ord. En Gang havde hun truffet sammen med Lægen dernede og havde da set, hvor omhyggelig han tog sig af den lidende Kvinde, men samtidig lagt Mærke til, hvor forandret han optraadte over for hende selv, og hvor hurtig han havde søgt at komme bort, da han havde tilset den syge.

Præsten traadte ind til Lisbet. Huha, hvor der lugtede af Medicin og gammel Sengeluft i Stuen! En gammel Kone, der plejede den syge, sad paa en Slagbænk ved Bordet og gnavede paa en Skorpe og en Sulesvær. Hun drejede Hovedet en Smule til Siden, men blev siddende i sin sammensunkne Sløvhed. Lisbets gule, benede Ansigt stirrede ham i Møde med en Skarphed, der syntes at tale om Sindsforvirring. Pastor Pram var imidlertid bleven saa vant til al Slags Sygestue-Elendighed, at han tog sig det hele forholdsvis roligt.

„Aah, jeg brænder, jeg brænder indvendig!“ jamrede Konen sig.

„Giv Dem tilfreds, kære, det bliver godt igen, skal De se!“

„Ja, det bliver godt, jeg ved det nok, jeg forstod godt Doktoren ... aah, min Gud, min Gud! Sig mig, hvad der kommer! Er der noget bagved ... Fortæl mig noget om Himmerig!“

Synet af den stirrende, ulykkelige Kvinde rørte hans Hjerte og tvang Taarer frem i hans Øjne.

Saa talte han til hende om de evige Pauluner. Han talte flydende og smukt, med sin bløde Røsts fyldige Klang i hvert

Ord; men Konen rystede paa Hovedet og gav sig i Smerte.

Derefter tog han til at fremsige Nadverformlen. Han stod med den opslaaede Alterbog i Haanden, men fremsagde Ordene udenad og lod imidlertid, uden selv at vide det, Blikket løbe hen over Væggen ved Bordenden, hvor der hang nogle tyske Maria- og Kristusbilleder, hvis skrigende Farver og for- tegnede Aasyn stødte hans Skønhedssans saaledes, at han uvilkaarlig rynkede Panden og gav et Ryst med Hovedet.

Den syge gav sig, han vedblev at læse. Under Læsningen drejede han ogsaa en Gang Blikket hen mod den gamle Kone paa Slagbænken. Hun sad og klippede med de røde Øjne og gumlede paa den sidste Ende af Skorpen. Atter et ubehageligt Indtryk.

Endelig kom han til Indstiftelsesordene: „Vor Herre Jesus Kristus i den Nat ...“

Da saa den syge op med et Glimt af Genkendelsesglæde i sine Øjne. Aah, Skolen — Kirken!

Hun tog mod Brødet og Vinen med krampagtigt Begær. Det svaledede igennem hende; men nej — det havde ikke hjulpet; snart vred hun sig atter i Smerte.

Han lyste Velsignelse over hende, talte nogle Ord endnu om den himmelske Manna, der vederkvæger Syndere til Salighed, tog hende derefter i Haanden og ønskede hende Guds Fred og Velsignelse!

Da han kom tilbage til Præstegaarden, kom hans Hustru ham i Møde og saa spørgende paa ham: „Naa?“

„Hun har næppe længt tilbage, er frygtelig utrøstelig.“

„Ja men, Anton, talte du nu ogsaa rigtig inderlig til hende?“

„Om jeg talte ... du kan da vide, at jeg søgte at yde hende al den Trøst, jeg evnede at give.“

Han gik ind i sit Værelse; hun lod ham gaa.

Saa stod hun et Øjeblik og saa ned for sig, kastede derefter et Sjal over sig og gik ned til den døende Kvinde.

„Det er nok rigtig slemt, Lisbet.“ Fruen lagde sin Haand paa den syges fugtigkolde Pande. „Det gør mig saa inderlig ondt for Dem; men De skal se ... hør, De skal have Deres Dreng hjem hos Dem i Aften.“

Konen, der nu laa sammensunken, saa op med et hedt Rosenglimt over Kinderne: „Mine Dreng? Jamen de kan jo ikke komme.“

„Vist kan de, vi skal nok faa fat paa dem; jeg skal selv sende Bud til Lyng og til Teglgaard. De kan tro, de skal nok faa Lov at komme. Og ved De hvad, de skal blive her hele Natten, jeg skal nok sørge for det hele, og jeg skal selv komme ned og sidde hos Dem. De skal se, Lisbet, vi skal gøre det saa godt, saa godt for Dem.“

Hun strøg Konens Haar fra Panden og rettede ved Puderne. Lisbet aabnede af og til Øjnene og saa taknemmelig paa hende. Disse bløde Hænder, disse bløde Ord og saa — Drenge! Det var, som Stuen blev fuld af Mildhed og Hygge til Natten.

Fruen satte sig paa en Treben ved Sengen.

„De har gennemgaaet saa meget i Deres Tid, Lisbet, jeg ved det godt; men vi har alle noget at bære paa, vi har alle noget,“ gentog hun, og hendes Øjne blev fulde af Vand. „Der kan være saa meget, der trykker og piner en, saa meget, som ingen Mennesker aner; men De har haft mere end de fleste.“

Saa viste hun hen til ham, der indbyder de lidende og besværede ... Ordene gød sig som en mild Svaling over det feberhede, fortørrede Legeme.

Til sidst gav Fruen sig til at bede: „Fader vor, du, som er ...“ Da saa hun, at Konen var død.

Det var i en forunderlig rystet og dog løftet Stemning, hun kom tilbage til Præstegaarden. Hun havde faaet Fedtpletter paa Kjolen, Fattighusluft i Sjalet; men Hjertet var som udvidet under en bortfaren Sjæls Velsignelser.

Hun stred sig frem over Gaarden, hvor der stod et Slug af Vind og Regnstænk mellem Længerne. Da hun var kommen ind i Gangen, standsede hun med et Ryk — et Bulder af Ord væltede hende i Møde inde fra Stuen.

Hun rev Døren op: „Anton!“

XI

Medens hun havde været nede i Fattighuset, havde hendes Mand vandret frem og tilbage i sit Værelse. Han havde været i en urolig, oprørt Stemning. „Anton, har du nu ogsaa talt rigtig inderlig til hende?“ Det var dette Spørgsmaal, der

havde sat ham i Oprør. Han havde set Glimt af noget tvivlende, noget bebrejdende bag dette milde Spørgsmaal. Det havde bidt sig fast i ham som en Blodmide. At hun vilde bebrejde ham noget —!

Pastor Pram havde kæmpet med Sektererne i Lyngø og med Mormonerne i Randrup. Han havde slaaet dem med Skriftens Ord, og de havde slaaet ham med Skriftens Ord. Han havde set, hvilken forbavsende Skriftkundskab Lægfolk kan have, og hvor tankeklart de undertiden kan stikke deres Fortolkninger ud. Der var virkelig et og andet i Skriften, som ikke var saa let at magte.

Og saa var der Heller. Han maatte sætte Tænder i Læben, naar han tænkte paa Heller. Med overlegent Velbehag havde Lægen givet ham Stik paa Stik med sin videnskabelige Kritiks Sylespidser og altid vidst at ramme, hvor Huden var tyndest. Det svækker i Længden. Ikke saaledes at forstaa, at hans Tro var rokket, den skulde Heller ikke rokke, — det var kun saadanne enkelte Fortolkningsspørgsmaal, vedrørende Menneskets Oprindelse, Helvede o. s. v. Han vilde tilstaa, at han ikke var saa sikker som før; men enhver har sine svage Timer.

Han havde haft Kampe med sig selv, ikke rystende Hjertekampe, men en lang, fortrædelig Hugning med Vaaben af den Slags, der ikke slaar saa haardt om Dagen, men bider om Natten. Saa tog han omsider den Beslutning helt at drage sig tilbage fra Heller og forsøge paa ny at leve sig ind i den gamle Sikkerhed. Og det lykkedes til Dels. Han spiste og drak godt, gik lange Ture og sov godt om Natten. Mormonerne og dem derovre i Lyngø lod han skøtte sig selv; der var intet Udkomme med disse Mennesker, og man maa spare sin Kraft til sin egentlige Opbyggergerning. Han passede sine Forretninger, døbte, beredte syge, — kom altid, naar der blev kaldt.

Der kom en vis Ro over ham. Man bliver ædruelig med Aarene. Han var paa en Maade glad over, at han kunde tage sin Gerning roligere end før. Der er noget vist teatralsk ved denne stærke Virken, denne evige Raaben med Synd og Naade, som mange yngre Præster er saa stive i. Tiden, Livet lærer en at se mere nøgternt paa Tilværelsen. Man kan blive saa vant til at døbe Børn og dele Brød og Vin ud, at det til

sidst gaar halvt forretningsmæssigt, man kan blive saa vant til at staa ved Siden af Lig, at man vænner sig til Lugten og til Tanken om Ærmene. Det er forunderligt med den Vane, den giver en Jernskinner om Brystet. Og det er undertiden godt at være pansret med denne sikre, tilvante Ro, der giver ens Liv et Stempel af Fasthed. Det er ikke alle gamle Vaner, man skal gaa løs paa.

Men Pastor Pram bar, trods al sin Ro, i en af sit Hjertes lønlige Folder en lille glødende Kugle, der i enkelte Øjeblikke truede med at brænde igennem. I Aaringer havde han gaaet med en Fornemmelse af, at der laa noget et Steds i ham og ventede paa at blive bragt frem; men han havde ved Siden heraf en Forudfølelse af, at hvis dette noget blev lagt aabent frem, da vilde der komme Øjne fra alle Sider og stirre paa det: „Gud forbarme sig!“ Og dette maatte ikke ske. Der var to Øjne, som frem for alt intet maatte se.

Og nu var dette Spørgsmaal kommet: „Anton, har du ogsaa ...?“ At hun vilde bebrejde ham noget!

Hun var ikke den, hun havde været. Der var Øjeblikke, da det saa ud, som hun var mere paa Høllers end paa hans Side. Han havde set, hvordan hun, naar hun sad og talte med Heller, kunde lade sig drage hen til ham med en Slags forlegen Glød i Øjet. Han vidste meget vel, at der ikke var Tale om noget egentligt „Forhold“ mellem dem; men denne Tilnærmelse indeholdt Spirer. Der er en Uskyldighed, der driller. Bare det, at hun i sin ubevidste Følelses-Fylde kunde fare ham om Halsen og kysse ham — — dette Oprin kunde han ikke glemme, og hun skulde ved Lejlighed have at vide, at det aldeles ikke var nødvendigt, ikke en Gang sømmeligt, at give sin Taknemmelighed over for en fremmed Mand Udtryk paa denne Maade.

Hvor havde han elsket hende! Hvor pinte det ham at tænke paa, at der var kommet noget ind imellem dem, noget, der skilte som en Kile! Og hvordan vilde det blive herefter, naar hun kunde komme med saadanne Spørgsmaal som det i Dag?

Snart satte han sig og saa ud paa de stormpiskede Træer, snart rejste han sig og gik frem og tilbage paa Gulvet. Der væltede Byger af Sted bag hans Pande, et Rusk af Utilfredshed, Nag og Harme. Hvad skulde det hele blive til? I den

ene Ende af Pastoratet Helvedes-Trusler, i den anden Mørmonsalmes, Kirkebesøget hensygnende, hans huslige Lykke i Forfald, alt i Opløsning!

„Aah — komme bort, bort fra det hele!“ Han stødte sine knyttede Hænder ned mod Siderne.

Omsider fik han tilkæmpet sig en Smule Ro. Nu vilde han gemme alt hen i en Krog, hvor ingen kom, rejse bort, forfriske sig, og saa, naar han kom hjem, tage det frem Stykke for Stykke, faa alt det spegede opredet, sætte fuld Kraft paa, — sejre over hele Linjen!

Der kom en vis Lettelse over ham, da han havde faaet sluttet denne Overenskomst med sig selv; det var, som han med en fast Beslutnings sikre Træk havde sat sit Navn under en Kontrakt.

Han gik ind i Dagligstuen for at undersøge Indholdet af en Læsetaske, der samme Morgen var bleven sendt fra Bloks. Efter at have bladet lidt i Bøgerne, satte han Albuen i Vindueskarmen og saa ud i Gaarden. Da kom han med eet til at tænke paa, at Tjenestedrengen laa syg nede i Karlekammeret. Han vilde dog gaa ned og se til ham.

Netop i samme Øjeblik traadte Lægen ud ad Kammerdøren; han saa op imod Vinduet og hilste, gik derefter et Par Skridt ned imod Porten, men drejede brat om og gik op mod Gangdøren.

Heller havde ikke været i Præstens Hus i mange Maaneder og vilde heller næppe have gaaet ind nu, dersom han ikke havde set, at Fruen for et Øjeblik siden var gaaet ned i Fattighuset. Han kom ikke, hvor Fru Pram var. Der var et Kys, der brændte ham paa Kinden.

Da han hin Aften havde udført den vanskelige Operation, havde han været rolig og kold, som om han skar i Træ; men i det Øjeblik, han følte Varmen af hendes Aande i sit Ansigt, kom han til at ryste. Han gik hjem, tændte sin Lampe og satte sig til at læse, men Bogstaverne flød hen i Syner. Han gik ud i Haven, spadserede den halve Nat paa Gangene. En ny, mægtig Indflydelse havde med eet revet ham ud af det rolige Liv, han hidtil havde ført herude i Randrup. Alt laa omkring ham i lydløs Dvale, med Stjernernes bløde Blaalysning over sig. Det var, som Husvæggen, Bladenes Sølvhinder, de smaa lysrandede Skyer, alt omkring ham og over ham smilede til

ham med en æggende Glans. Det var, som Verden i denne Nat havde helt forandret sig. Der var noget nyt i Gære, noget i Brud med en Slags urolig, vaagen Skælven. Gamle stærke Minder vaagnede i ham, Modet fra Ynglingealderen voksede frem i hans Bryst, han følte, hvor hans Kinder og Øjne blev hede, trods den fugtige Natteluft. Ja, han elskede hende! Og hvor han havde elsket hende længe! Nu forstod han sig selv. Fra den første Stund, han gensaa hendes ranke, friske Skikkelse, havde han paa ny følt sig draget imod hende, og Dag for Dag havde hun ved sin kvindelige Ynde og sit skønne, rene Liv draget ham nærmere til sig. Men først nu gik den Tanke lyst og varmt igennem ham, at hans gamle Kærlighed igen var vaagnet i sin hele Styrke. Dette Kys, givet i uskyldig Selvforglemmelse, glødede igennem ham og bragte hver Nerve i hans Legeme til at dirre. Han sov ikke den Nat. I flere Dage gik han omkring i en uklar, feberhidset Sindsstemning; men da gik det op for ham, hvilken Daarskab det var at tænke paa hende. Haabløst, haabløst!

Med al den Kraft, hans stærke Natur ejede, kastede han sig over sin Livsgerning, kom ikke oftere i Præstegaarden, undtagen naar han blev kaldet, og søgte da saa vidt muligt at undgaa Samtaler med Fruen.

Men hvad hjalp alle Forholdsregler? Hendes Aande gød sig paa ny varmt over hans Ansigt, hver Gang han satte sig ved sit Arbejdsbord, Glansen fra hendes Øjne lyste fra Bøgernes Blade, hendes Billed tegnede sig mod Himmelbuen, naar han, dybt nedsunken i sin brune Læderstol, sad og svingede mellem Fjælene paa Bøndervognene.

Med sin Viljes faste Tag tvang han sit Hjerte til Ro; ingen vanvittige Planer krydsede hans Hjerne; men den skarpe Selvtugt, han kuede sin Kærlighed med, skar Svøbemærker i hans Hjerte. Han havde Øjeblikke, da det forekom ham, at hele Tilværelsen opløste sig for ham i Taager af Haabløshed.

Og naar han tænkte paa, at denne Kvinde, der aldrig kunde blive hans, var givet en Mand som Anton Pram i Vold, da ildnedes hans Tanker af Harme; thi hvad var Anton Pram bleven til andet end en Lejetjener, der levede paa Stumperne af en i Virkeligheden for længe siden opgiven Autoritetstro?

Der var undertiden — og det netop i Dag — en vis Træghed over Dr. Heller, en sjælelig Slaphed, der gjorde ham

lige gyldig for alt, selv for Spørgsmaal, der til andre Tider kunde sætte hans Blod i Fart, og naar han nu med eet fik i Sinde at gaa op og hilse paa sin forhenværende Ven, skete dette, dels fordi han syntes, han ikke godt kunde løbe sin Vej, da Pram dog havde set ham, dels fordi der endnu inderst i ham var Stumper af gammel Venskabsfølelse, der drog ham op mod Barndomsfællen.

Pastor Pram bad ham sidde, selv blev han staaende.

De talte en Stund om den syge Dreng, og Lægen vilde derefter gaa igen. Da fik han fat paa en af de før omtalte Bøger, en Roman af den nyfranske Bogavl, og kunde ikke lade være at sige med et vist spydigt Tonefald:

„Du skulde ikke læse den Slags Bøger, Pram.“

„Det gør jeg heller ikke, jeg har vænnet mig af med at sidde og tygge Gifttyder.“

Heller smilede.

De kom nærmere ind paa den omtalte Bogavl, og førend Lægen vidste af det, vaagnede Kamplystens Spændkraft i ham.

Det var en Gæringstid, vi levede i, et af disse frugtbare Tidsafsnit, der føder nyt Liv. Intet Samfund i Verden trængte mere til at friskes op af nye Tanker end det danske, der igennem mange Slægtled havde lidt af aandelig Forsumpning. Godt derfor, at der ogsaa herhjemme havde begyndt at vise sig Glimt af en Bogavl, der turde trodse en skimlet Tids forgemte Tanker og give Anledning til Drøftelse af de store Spørgsmaal, som brændte i enhver anden Krog af den dannede Verden.

Pastor Pram mente, at Digtekunsten ikke skulde tjene fremmede Guder eller gøres til Trælkvinde for Tendensformaal.

Om han vilde sætte Grænser for en af Menneskelivets højeste Aandsmagter? Det var netop den gamle Digterskoles store Fejl, at den med sit Snæversyn holdt fast paa sin fra gammel Tid „patenterede“ Kunst som den eneste gyldige og med al den Færdighed, som idelig gentagne Penneøvelser avler, tumlede med sine fantastiske Helteskikkelser og frembød sine rigt farvede Billeder af Livet i Æteren, alt sammen — ih bevares! — alt sammen inden for Gudfrygtighedens og den gode Tones een Gang vedtagne Ramme, medens Digtekunsten i vore Dage var ved at blive, hvad den skulde

være: en Stormagt, der spænder over alle Tilværelsens Omraader, — dukker ned i alle Samfundslags Løndyb, river Sløret af Lasten og gaar løs paa Hulheden i Vanelivet ...

Hulheden i Vanelivet? Det var, som Pastor Pram igennem disse Ord fik en Hilsen fra sin Hustru. Han vidste, at hun og Heller havde Berøringspunkter paa dette Omraade, og han følte, at Heller her havde rettet et Slag imod ham personlig. Han blev hed.

„Det er ingen Kunst at overtude Menneskeheden om, at der er Uhumskheder til, eller at der er tomme Rum i Verden, — aldeles ingen Kunst. Men det er Kunst at stille Renheden, det skønne og det sande frem i et saadant Lys, at Menneskeheden kan drages deraf, det er Kunst at vise — ikke alene, at Menneskesjælen attraar Mættelse, men at der ogsaa i Livet er noget, der kan tilfredsstille denne Trang. Men hvad gør dine højpriste Virkelighedsdigtere? De fører os omkring i al Verdens Kroge og søger at overtude os om, at det dunder hult under Foden, hvor vi end træder paa Jordkloden; de fylder vore Stuer med Stank og pirrer mangen Gang saa længe i Lastens Pøle — rigtignok med „Indignationens Pren“, skal det hedde sig — at det til sidst lykkes dem at faa ægget Læserens Lyster op til den Nydelsesbrynde, de bekæmper.“

Der dannede sig et Par dybe Rynker under Lægens Mundskæg. „Du er noget ensidig, min gode Mand; men lad os kun holde os til den rent negative Side af Sagen. Tror du ikke, at vi efter at have aandet i Snese af Aar i Rosenduft kan trænge til en Smule Stank for at lære at kende, hvad Vellugt er? Og mener du ikke, at der gives Folk, som kan have godt af at se, hvordan Løgn og Skinvæsen kan sætte Kræftknuder i et Menneskes Indre?“

Han saa her paa Præsten med et Blik, der gik dybt.

„Tror du ikke,“ blev han ved, „at en og anden derved kan komme til Forstaaelse af sig selv, saaledes at han lærer at kende sine egne indvendige Sygdomme og lærer i rette Tid at søge Midler imod dem? Det er det, Virkelighedsdigterne vil hjælpe os paa Gled med. Jeg skal nævne dig et Eksempel — lad mig tage det fra Fortidens Digtning; for vi har heldigvis ogsaa haft vore Virkelighedsdigtere i Rosentiden — Husker du, hvordan Paludan-Müller lader Adam Homo træde op med sin store Generalforsamlingstale, der lyder som et

tomt Kling-Klang i hans egne Øren, fordi han ikke længer selv har nogen Tro paa de Vidunder-Reformer, som Talen skulde give det første Stød til? Der staar han da — en ynkelig Herre med to Sjæle, af hvilke den ene udplaprer sine Ramser, medens den anden sidder inderst og lytter med Haansmil til Ramserne:

„For Talen lod han Ydersjælen raade;
men medens den til Ord spandt Tankens Traade,
drev Tvivlens Djævel indenfor sit Spil;
thi naar en Dæmon spille skal sin Rolle,
vil altid Indersjælen fast den holde.“

Se, det er den Slags Folk, Virkelighedsdigterne vil ramme — disse Ydersjæle, der regerer i Kirken, i Samfundet.“

Pastor Pram var bleven bleg. Han stod et Øjeblik og saa tavs, men med dirrende Læber paa Lægen. Naget og Harmen fra før glødede paa ny igennem ham og vendte sig med smerteblandet Bitterhed mod Heller som den, der væsentlig var Aarsag i al hans Ulykke.

„Heller,“ for han frem, „der maa gøres op imellem os to, og det for bestandigt! Jeg kan og vil ikke længer have Samkvem med en Mand, der ligefrem lægger an paa at undergrave min Gerning og ødelægge mit Liv. Du er kommen saa dybt i Ledtog med hele den Skare af Missionærer for aandelig Død og Fortærelse, som i vor Tid ...“

Heller rejste Hovedet.

„Ja, hvad er vel din og Fællers Opgave andet end — midt i al den Sønderrevethed, I selv lever i — at omstyrte alt det, som Menneskeheden har bygget paa i Tusinder af Aar, og som Millioner Sjæle har levet lykkelig paa?“

„Hm ...“

„Der gaar I og udsaar jeres giftige Lærdomme i Videnskabens og Humanitetens Navn ... hvilken Sød gror efter? Tvivlesyge og Raadvildhed og Ulykke.“

„Maa jeg bare sige ...“

„Hvad udretter I vel andet end at forvirre Menigmands Hoveder, fremkalde Livslede og Slaphed? Ingen kæmper bedre end I for at bevise Schopenhauers Paastand, at Tilværelsen er en eneste stor Ulykke, og at der intet andet godt er i Verden end Fornægtelse af alt — Selvmord, Tilintetgørelse. Der-

til fører jeres gudløse Dannelse: Verdenssmerte, der enten synker sammen i indisk Viljeløshed eller ender sine Kvaler med Revolveren. Og til et saadant Nedrivningsarbejde laaner du dine Kræfter ...“

„Saa lad mig dog faa et Ord indført! Du er jo som rasende.“

„Ja, det skal siges dig ærligt og alvorligt,“ for Præsten videre. „Du har i al den Tid, du har opholdt dig her i Randrup, gjort alt, hvad du evnede, for at forkludre min Gerning i Menigheden og sønderrive og ødelægge alt det bedste i mig selv. Det har du gjort. Og du har samtidig dermed boret dig ind i mit Hjem paa en saadan Maade, at hele min huslige Lykke ...“

Lægen rejste sig og blev ildrød.

„Ja, det har du gjort! Du har med Tilsidesættelse af al Respekt for Ægteskabets Hellighed og med denne aalesmidige Moral, som er særegen for Folk af dine Meninger, trængt dig ind mellem min Hustru og mig og søgt ... og søgt ...“

Det var i dette Øjeblik, hans Hustru rev Døren op og med Udraabet „Anton!“ for hen imod ham.

„Hvad er det ... hvad er der paa Færde?“ spurgte hun med Haanden knuget mod Brystet.

„Der er det paa Færde, som du meget godt ved, at han der har forspildt min Lykke og gjort mit Hjem til et Helvede — det er der paa Færde.“

„Hr. Heller ... nej gaa ikke ... forklar mig dog, hvordan dette er kommet!“

„Jeg har intet at forklare, Frue, og desuden er jeg bleven behandlet paa en saadan Maade, at jeg ikke kan opholde mig et Minut længer i dette Hus.“ Han bukkede og gik.

Hun vilde ile ud i Gangen for at holde ham tilbage; men hendes Mand stillede sig i Vejen for hende.

„Anton, du vil jage en Mand ud, som har frelst vort Barn, en Mand, som ... men kære, hvordan er det dog fat med dig?“

Han søgte at tale saa rolig som mulig. Det maatte en Gang have en Ende med Lefleriet med dette Menneske, der nu saa længe havde fordærvet Luften i dette Hus. At hun vilde tage ham i Forsvar og holde paa ham som Husven og fortrolig Omgangsfælle, det var han forberedt paa; men havde

hun gjort sig klart, hvor al hendes Fordragelighed og alle hendes lønlige Sympatier vilde føre hen? Havde hun nogen Sinde søgt til Bunds i det Forhold, der lidt efter lidt havde udviklet sig mellem hende og ham? Ellers var det maaske paa Tide at overveje, om hun for Gud og for ham, hendes Mand, kunde forsvare at huse Hengivenhedsfølelser, der endog i ubeherskede Øjeblikke kunde give sig Udtryk i Kys og Klap. Ja — alt dette skulde siges — i Kærlighed, men ogsaa i fuld Alvor.

Dermed gik han ind i sit Arbejdsværelse.

Forfærdet, ligesom med Død i alle Lemmer, stod hun en Stund og stirrede hen paa Døren, som havde lukket sig efter ham. For første Gang rejste der sig noget i hendes Hjerte, der kunde ligne Trods, og den kærlighedsfulde Deltagelse, hun hidtil havde dømt om hans forandrede Virke- og Levevis med, slog i dette Øjeblik over i en Slags Ynk, der ikke var fri for smaa Stænk af Foragt; men hendes Hjerte blødgjordes atter ved Tanken om, at det var hans nervøse Pirrelighed, der var løben af med ham.

At Heller nu vilde drage sig tilbage fra Præstegaarden, var hende en Sorg, da hun havde haabet, at han ved fortsat kristelig Paavirkning skulde faa Øjnene op for Kristendommens Sandheder. At han havde faaet Respekt for Kristendommen, som han jo selv havde udtrykt sig, var allerede en Begyndelse, der lovede godt. Og nu var alt Haab forspildt med eet Slag — den rygende Tande slukt!

Der gik en Trækning af Smerte og Harme igennem hende ved Tanken om, hvad der var sket.

Hvor havde dog Anton forandret sig, og hvor gik det dog forfærdelig ned ad Bakke med hele hans Virksomhed! Det maatte blive anderledes, han maatte rejse sig igen, kraftig og stærk! Hun vilde bede for ham, tale med ham, rigtig kærligt og inderligt, hun vilde gaa ud og tale med alle Folk i Sognene, hun vilde gaa over til Heller og faa hævet alle Misforstaaelser ... o, Gud, kunde Ruinerne dog en Gang blive rejste igen!

Hun havde sat sig paa en Stol ved Vinduet, med Hovedet hvilende paa den ene Haand. Der faldt nu og da en varm Draabe fra hendes Øjne ned i Skødet.

Atter kom hun til at tænke paa Heller. Nu gik han derovre

og flettede nye Følelser af Uvilje ind i sin haarde Dom over Præstestanden og Kirken. Og havde han ikke i dette Tilfælde nogen Ret dertil? Hvor maatte han dog dømme haardt om Anton, og hvor maatte han være fristet til herefter at modarbejde ham!

Hun kunde ikke udholde denne Tanke. Der kom en Uro over hende, som ikke tillod hende at sidde uvirksom længer, hun maatte tale med Heller — straks — frelse sin Mands Ære.

XII

Med en Linnedpakke under Armen, bestemt til den døde Kvinde, gik hun ned i Fattighuset og traf Aftale med et Par Koner om at klæde Liget næste Dag.

Uvejret var paa Vej til at tabe Kræfterne, Vindstødene lød som trætte Suk i Sammenligning med de Brøl, der før havde faret over Marker og Haver.

Paa Tilbagevejen gik hun ind hos Lægen og bad ham syne Liget en af Dagene.

„Og saa var der det andet ...“ Hendes Aandedrag blev korte, Læberne dirrede.

„Vil Fruen ikke tage Plads?“

Hun satte sig paa en Chaiselongue, og han tog Plads paa en Stol ved Siden af.

„Det andet, Frue?“

„Ja.“ Hun slog med Haanden op efter Præstegaarden. „De maa holde Anton til Gode, hvad der skete før; De ved, hvordan han har det — denne Nervøsitet ... han fortryder det saa bitterlig bagefter.“

Hun maatte standse og drage Vejret, hun havde en Fornemmelse af, at der var en kejtet Forlegenhed i hendes Ord og Bevægelser. Blodet skød sig op i hendes Hoved, saa hendes Kinder og Læber med eet farvedes med en stærk Rosenglød.

Heller sad og saa betaget paa det rødmende Ansigt, hvis Linjer bevægede sig usikkert mellem barnlig Undseelse og en uimodstaaelig kvindelig Ynde.

„Jeg kan ikke tale med Dem om Deres Mand, Frue; jeg kan kun tale med Dem — og jeg maa tale med Dem — om

Dem selv! Jeg kan ikke sige Dem, hvor kært det er mig, at De kom indenfor.“

Han rakte Haanden frem som for at takke hende. Hun forvirredes og vilde rejse sig, men han lagde Haanden paa hendes Arm og tvang hende læmpelig tilbage.

„Hr. Heller,“ stammede hun; men det var, som Ordene gled tilbage ved en synkende Strubebevægelse.

„Bliv siddende, Frue! De har ikke noget at frygte, De har ingen bedre Ven i Verden end mig, ingen, der mener Dem det saa godt som jeg. Lad mig en Gang faa Lov at tale rigtig med Dem.“

Hun sad og saa urolig ned for sig. Angesten bævede i hende, som forestod der en Ulykke. Hun var flere Gange ved at rejse sig; men det var, som hans Ord slog Baand om hende.

Han talte om den Velsignelse, den Skønhed og Harmoni, der udgik fra hendes Liv og Færd. Han havde fulgt hendes Gang, samlet Minder op i Snesevis, havde beundret hendes Kraft til at holde ud i vanskelige Tider, beundret hendes rene, stærke Barnetro, der havde gydt Varme og Livsforsøning over saa mange Hjerter, ogsaa over hans.

„De mener det ikke, Heller.“

„Jeg mener det. Jeg sidder ikke her og hykler for Dem. De ved godt, at jeg ikke har Deres Tro, faar den vel aldrig; men er der noget i Verden, der har vidnet for mig om Kristendommens Bærekraft, om Kristendommens Evne til at danne Menneskenaturen og styrke Sindet, da er det Deres Liv, ikke Deres Ord, for Ord har vi nok af, men Deres Liv. Det har været velgørende for mig at være Vidne til den Tryghed, De har øst af Deres Tro. De er lykkelig, Frue; De har et Forebyggelsesmiddel mod alle Sjælesygdomme ... gid jeg ejede det, gid jeg kunde kaste hele min indviklede Verdensbetragtning med dens haarde Logik og trøstesløse Lovbundet-hed over Bord og fylde det tomme Rum i mig med denne syngende Barnetro, der henter Fred og Tryghed ned fra Himlen!“

„De vil naa, hvad De savner, naar De søger alvorlig.“

„Ja, — —“ kom det som et Suk, „hvis jeg kunde være i Deres Nærhed, tale med Dem, sidde hos Dem! De ved ikke, hvor alt i mig længes og drages imod Dem ... nej, bliv

siddende! Det er første Gang, jeg har faaet Lejlighed til at tale med Dem i Enrum, De maa blive og høre mig!”

Han mærkede i dette Øjeblik en Bevægelse i sit Indre, som om en stor, varm Bølge skød sig frem i ham, svulmende og brusende af al den Følelsesfylde, som han i saa lang Tid havde trængt tilbage, rivende al Besindighed, alle Formers Dæmninger til Side. Han tog fat om hendes Haand: „Jeg kan ikke længer skjule, hvad der ligger og brænder i mig ...“

„Heller!“ Hun rejste sig med et Blik, der lyste af Angest og Vrede.

Med rystende Hænder, sky og forfærdet tog hun et Par Trin hen imod Døren.

„Nej, nej, gaa ikke ud nu!“ Han saa ud ad Gavlvinduet, op efter Præstegaarden. „Ser De ikke, at Deres Mand netop kommer ned ad Alleen? Bliv et Øjeblik ... bare fem Minutter!“ bad han og tog fat i hendes Arm.

Men i næste Nu var hun ude af Døren.

Hun skyndte sig bort fra Huset. Solens stærke Lys brød sig i Vandpytterne paa Vejen, Luften hang og lumrede over Gærder og Grøfter. Hvilken trykkende Varme!

Hun saa med et omtaaget Blik ned for sig. Paa een Gang hævede hun Hovedet, som for at besinde sig paa, hvor hun var. Da saa hun sin Mand dreje om fra Præstegaardsalleen til Vejen, som løb ad Stranden til, og i samme Nu var det for hende, som om hun havde noget at sone. Hvad vilde han sige, om han vidste, hvad der var sket? Hun skyndte sig for at naa ham, hun vilde lægge sin Arm i hans, følge med ham langt ud ad den ensomme Strandvej, aabne sit Hjerte og tale med ham om alt, hvad der gærede og bruste i hende.

Hun viftede med sin Solskærm og kaldte: „Anton!”

Men han var for langt borte.

En Time efter stod de Ansigt til Ansigt i Præstegaardens Dagligstue.

„Jeg raabte efter dig, Anton ... hørte du det ikke?”

„Hvor havde du været henne?”

Skønt hun var forberedt paa dette Spørgsmaal, kom det dog saa isnende uventet. Hun satte sig paa en Stol og gjorde Tegn til, at han skulde tage Plads ved Siden af.

„Anton, lad os tale roligt og kærligt med hinanden.”

„Jeg spørger jo kun, hvor du havde været henne.”

„Ja men du spørger saa ... saa stygt, Anton. Sæt dig nu der; jeg skal fortælle dig alt, jeg har ingen Hemmeligheder for dig, du maa tro, hvad jeg siger.“

„Jamen saa tal da!“

„Lisbeth er død, og jeg var nede med et Stykke Linned og et Par Lagener til hende. Saa gik jeg med det samme ind til Heller og bad ham syne Liget ...“

„Og saa?“

Hun tøvede et Øjeblik og drog Vejret hurtigt. „Jeg kan ikke forklare, hvordan det hele faldt,“ kom det derefter stakåndet. „Anton!“ Hun vilde bøje sig over imod ham, men han skød hendes Hænder tilbage.

„Jeg vil vide alt, Karen!“

„Jeg har ingen Skyld ... du er uretfærdig imod mig, jeg anede ikke, at han ... jeg havde ikke paa nogen Maade gaaet ind til ham, om jeg havde vidst, at han vilde tale til mig, som han gjorde. Jeg gik jo netop ind hos ham for din Skyld, for at ... aah, hvor kan du dømme mig saa ondt!“

Hun søgte med bønlike Ord at afvæbne den Mistænksomhed, der stod ham ud af Øjnene; men hun indsaa mere og mere, hvor frugtesløs al hendes Tale var. Under Følelsen heraf vaagnede i hende noget af den Uvilje og Harme, som kan gennemgløde ens Hjerter, naar man staar over for en Modstander, der ikke har Respekt for Sandheden.

Brat vendte han sig fra hende og gik hen over Gulvet.

Hun rejste sig for at ile hen til ham; men i samme Øjeblik vendte han sig imod hende og sagde med hæs Røst:

„Jeg ønsker, at du følger med mig til Schweiz!“

Hendes Ansigt blev hvidt og skarpt. „Vil du sætte mig under Bevogtning?“

„Jeg siger kun, at du følger med mig til Schweiz!“

Hun rettede sig. „Og jeg siger, at jeg følger ikke med til Schweiz, ikke et Fjed følger jeg dig! Tro saa om mig, hvad du vil.“

„Husker du, at jeg er din Mand, Karen?“

Der var noget, der rørte sig i Gangen. Hun tyssede paa ham og gik hen til sit Sybord.

„Goddag, Goddag!“ buldrede det i næste Øjeblik gennem Stuen. Det var Hr. Blok, der traadte ind, efterfulgt af sin lille bly Frue. „Huha, hvor er De rød i Hovedet, Præst! Og De

med, Frue! Ja sikken en gloende Hede oven paa Regnen — bogstavelig som vi var i Juli Maaned. Puh, jeg smelter! Fedtet flød formelig fra mig i Bække ned ad Vejen, mens jeg gik herop.“

Hr. Blok fik Ild paa en Cigar og dampede som et Lokomobil, til gulnende Rædsel for Fru Prams hvide Gardiner.

Fru Blok greb varlig med sin lille Haand om en nys udsprungen Kallas dunkelhvide Svøb og stod og saa paa den med sine milde, vemodige Øjne.

„Du har altid saa mange dejlige Blomster, Karen.“

„Ja ... jeg holder saa meget af Blomster.“

Fru Blok lod sit Blik glide hen over den hyggelige Stue. „Det er ogsaa et Hjem for Blomster. Jeg ved ikke, jeg synes egentlig, at Blomster kun rigtig hører hjemme i saadanne Huse, hvor Luften ligesom er opfyldt af Mildhedens og Kærlighedens Aand.“

„Det slemme Støv!“ Fru Pram blæste hen over Kallaens Svøb. „Blomster kan ikke ret godt taale Støv.“

Hr. Blok sad og talte om Rugen, der var forbandet spids og gul i Sidterne; men Præsten svarede hen i Veiret og sad og saa urolig hen efter Kvinderne.

„Hør, hvad er der egentlig i Vejen, Præst?“ busede Proprietæren ud. „Jeg synes, Stemningen er saa trykket.“

„I Vejen? Der er saamænd ikke ... man kan jo ikke altid være i lige godt Lune.“

„Jeg ved ikke, hvordan det kan være,“ lød det igen hende fra Kvinderne, „jeg bliver altid saa glad, saa underlig — ligesom løftet ved at træde ind i disse Stuer. Her er ikke som hos andre Mennesker, tusinde Gange hyggeligere, saa lyst, — det er, ligesom man kan mærke, at Vorherre er en nær ... du ved ikke, Karen, hvilket lykkeligt og velsignet Hjem du har.“

Fru Pram kastede et Sideblik hen til sin Mand og kom til at hoste.

„Hm!“ rømmede Kapellanden sig. „De har ikke ... jeg ved ikke, om De har Lyst til at gaa en Omgang i Haven, Hr. Blok?“

Herrerne gik.

„Du har jo ogsaa et lykkeligt Hjem, Lavra,“ mente Fru Pram.

Den lille Frue tav en Stund. „Ja,“ svarede hun sagte og tav atter.

XIII.

„Farvel ... Farvel!“ Hun viftede med Haanden — rolig, behersket.

Saa svingede Vognen ud af Alleen. Endnu et sidste Glimt af hans sorte Filthat og Rejsekisten paa Kuskesædet, saa var han borte, — som allerede mange Mile ude i den halvlyse Morgen.

Hun gik ind i Stuen, ind i Sovekammeret og kastede sig ned ved hans Seng, bøjede Hovedet ned mod det bløde, kølige Tæppe og græd, som skulde hun hulke Brystet itu. I eet Nu var der kommet Anelser, der sagde hende, at hun saa ham aldrig mere.

Og hvordan havde de sagt hinanden Farvel? Roligt, afmaalt, begge med den Værdighed, der — uagtet al den Forpinthed og febrilske Spænding, der dirrer bag den — vil gælde som Skilt for et stærkt Hjerte. Nu faldt hele Værdigheden som med eet Slag. Hvor var hun dog ene nu! Og ene og forladt vilde hun vedblive at være hele sit Liv! Thi selv om han vendte tilbage, — aldrig vilde de finde hinanden igen. Hun følte, hvor lykkelig hun en Gang havde været, hun havde levet af sin Kærlighed, nu havde hun kun det tilbage: at dø af den.

Morgenvinden kælede mildt for Præstegaarden, sendte smaa svalende Vift ind ad det aabentstaaende Vindue til hendes hede Kinder, Syrenerne aandede deres Duft ind til hende, den vilde Vin klappede mildt trøstende med sine femfligede Hænder paa Murene, Solen kom frem og spændte sine Strimer hen over de røde Tæpper paa Sengene — alt forgæves — kun Graad, Smerte og Taage.

Hun gik ned i Haven, hun kunde ikke udholde at være inde. Aah, hvor skulde hun dog faa Has paa denne Dag — og i Morgen — hele Sommeren!

Paa Vejen ud for Lyng Mose maatte Anders Eriksen holde et Øjeblik for at rette lidt paa Bringkoblerne. I samme Øjeblik

tog Kirkeklokken hjemme i Randrup til at ringe Dagen ind, og samtidig hørtes tonende Svar fra Taarnet i Lyng.

Anders lurede efter. „Det er ligegodt pænt at høre saad'n tidlig om Mor'ningen.“

Præsten kom til at tænke paa Ordene: „Kalde paa gammel og paa ung“, men gjorde i det samme et utaalmodigt Sving med Haanden efter Kuskesædet.

Anders skævede til ham og rystede paa Hovedet, steg derefter atter op, svøbte Dækkenet om sig og satte omsider Hestene i Gang igen.

Med en Følelse af Velbehag ved atter at høre Grusets og Smaastenenes Knasen under Hjulene lagde Præsten sig tilbage i Sædet og lukkede Øjnene.

Hjemme paa Højen i Præstegaardshaven stod den unge Frue og stirrede med ophovnede Øjne i den Retning, Vognen var kørt, skønt hun meget godt vidste, at hun ikke derfra vilde kunne se den. Med Haanden for Øjnene bøjede hun sig ned mod Bænkens Rækværk og faldt igen i en heftig, ustandselig Graad.

Livet i den stille Præstegaard blev hende uudholdeligt. Den ny Hjælpepræst, Jensen, var en hulkindet, vistnok brystsvag ung Mand, der helst vilde hoste i Enrum, den gamle Præst ludede over sine Bøger, Jfr. Petersen havde travlt i Mælkekælderens, og Drengen turede om i Have og Mark, saa hun var for det meste ene i de store, gamle Stuer. Hun kæmpede af al sin Kraft mod sine Tankers Oprør, arbejdede i Køkken og Kælder, saa hendes Hoved og Arme værkede; men hun skønnede snart, at hun vilde komme til at bukke under.

Naar hun endda havde faaet talt rigtig med ham, inden han rejste; men hun havde været stiv — ikke en eneste Indrømmelse. Aah, hvorfor havde hun ikke sagt saadan og saadan? Bare det ene Ord, saa havde hun nu haft Ro. Var det dog ikke, naar alt kom til alt, Guds Vilje, at Hustruen skulde bøje sig for Manden? Burde hun ikke have forstaaet at bære over med hans Mistænksomhed og onde Luner, ja endog fundet sig i at rejse med ham?

Nej, det kunde umulig være Guds Vilje, at en Kvinde skulde som en død Klump rolig lade sig skubbe af de Stød og

Puf, som en voldelig Haand faar i Sinde at give hende. Der var noget i hendes Natur, som oprørtes mod ham.

Og dog var det, som hun samtidig havde en Fornemmelse af, at der var noget skævt ved hendes egen Adfærd, en dunkel Indrømmelse af, at hun havde sat haardt imod haardt i Stedet for at ... saa kom hun tilbage til det samme igen: Hvorfor skulde hun give efter, da han dog saa aabenbart havde Uretten paa sin Side?

Hun havde i disse Dage en sær Trang til at gaa ud til syge og fattige — som for at overtøye sig selv om, at hun endnu var i Stand til at gøre Gavn for Gud.

Der gik Rygter om, at Urmageren snart ikke havde noget Arbejde mere og var lige ved at komme paa Fattigvæsenet. Fruen kaldte ham over til Præstegaarden. Endnu havde han smukke Træk i sit aabne, godmodige Ansigt; men dets Muskler var allerede stærkt slappede. Der gik et uhyggeligt Jag igennem hende, da hun saa ham; men hun lod sig ikke mærke med noget.

„Naa, der er De! Det var godt, De kom. Jeg tror nok, vore Ure trænger svært til at efterses. Det derhenne har vist ikke været gjort rent i mange Aar.“

Han saa hen efter Taffeluret; det gik meget taktfast og sikkert.

„Og mit Ur her — jeg ved ikke rigtig, hvad der er i Vejen med det, det taber vist.“

Han mente, at det snarere „fortnede“ sig.

„Ja, det er sandt, det vinder nok ogsaa. Tag det nu med hjem og se det godt efter. Jeg tror ogsaa, Fru Blok har et, der trænger til at efterses. Her er vist meget Arbejde rundt om i Byen, det kan maaske blive til en hel ny Frakke, skal vi se. Men bare Klavs kunde lade være med det slemme ... De ved nok.“ Hun truede mildt bebrejdende med Fingeren. „Ja, De ryster paa Hovedet ... sæt Dem ned og lad os tale lidt sammen.“

Urmagerens Hjerte løb snart over med alle sine Hemmeligheder, der for Resten slet ikke var Hemmeligheder for hende.

„Ja, jeg kan jo nok vide, hvordan det gaar. De sidder derovre i Deres Ensomhed og tænker paa hende, og saa kommer det saadan over Dem. Men De maa staa imod, Klavs.“

Tving Dem, sig til Dem selv: „Jeg vil!“ Bed Gud om at hjælpe Dem! Kom over og tal med mig en Gang imellem. De kan tro, Klavs, det kan endnu blive godt for Dem.“

Han kunde ikke lade være at trykke hendes Haand med begge sine rystende Drankerhænder, da han gik; men det var tydeligt at mærke, at han ikke havde meget Haab til Fremtiden.

Hun saa efter ham, da han gik over Gaarden.

„Jeg vil!“ Ja det er saa nemt at give andre Mennesker Anvisninger. Hvor svag var hun dog ikke selv! Gik hun ikke her hver Dag og kæmpede mod vilde Kræfter i sit Hjerte uden at kunne faa Bugt med dem.

Den gamle Præst saa, at hun led. Naar han kom ind ved Spisetiderne, gik han hele Tiden bag efter hende og klappede hende paa Skulderen. „Hm, min kære Pige ... hm!“

Endelig klarede det sig i det gamle Hoved, hvad der var at gøre. „Min kære Pige, du skal tage over til dine Forældre en Maaned Tid eller to, du skal tage over med din lille Dreng en Maaned Tid eller to, det skal du gøre, min kære Pige.“ Og dermed klappede han hende endnu en Gang paa Skulderen og nikkede med et saa opmuntrende Smil, som der paa nogen Maade kunde trækkes ud af det gamle, rolige Aasyn.

Og Jfr. Petersen stemte i med: „Rejs, rejs! Ok, kæreste Fru Pram, skulde jeg ikke kunne passe Pastaaren alene, som jeg har gjort i saa mange Aar, inden De kom hertil!“

Saa rejste da den unge Frue og hendes Søn.

Hvor var det forfriskende for hende at komme over i de salte Luftninger og høre Bølgernes faste Slag og Strandfuglenes kendte Skrig! Og hvor var det helbredende for hendes Hjerte at kaste sig i Fader- og Moderfavnen, trykke Søstrene og Gederne og Gaardhunden op til sig! Der stod „Velkommen“ over alle Døre: Stuedøren, Køkken-, ja Stalddøren. Hvor den gamle Ladelænge dog var bleven lille, men hvor den ellers lignede sig selv med sine velkendte, knudrede Grundsten og Lyngtørvene hen ad Rygningen og den skæve Hjørnestolpe! Og der stod disse gamle, forkrøblede Graner langs Græstørvdiget i Haven — aah, hun følte, hvor de elskede hende, disse sukkende Vanskabninger.

Hun talte ikke et Ord til sine Forældre om Misforholdet mellem hende og hendes Mand; men de mærkede snart, at

der var noget i Vejen. Til sidst maatte hun ud med, at hun længtes saa forfærdelig efter Anton, og at hun næsten fortrød, at hun ikke var rejst med ham.

Men det var ikke Længsel alene, der pinte hendes Sind; Sorg og Selvbebrejdelse laa om hendes Hjerter og klemte det som med Jernfingre. Her i dette Hjem, bygget paa Kristentro, og hvor Harmoni og Glæde udstraalede fra alle Kroge, gik hun som en ulykkelig, en hjemløs. Hun kunde næsten ikke udholde denne Luft, der var alt for ren for hendes nuværende Tilstand.

Atter og atter kom hun tilbage til det Punkt, om hun ikke burde have underkastet sig. Nej, hele Verden vilde raabe Nej med hende, om den kendte Forholdet. Og dog — var det ikke en Hustrus, ethvert Menneskes Pligt som Kristen at tie og taale? Vi er saa raske til at finde paa Udflugter, naar Hjertet skal staa sin Prøve. „Det vil jeg ikke finde mig i, det vil jeg ikke taale!“ Er det ikke netop i de Øjeblikke, da Kampen staar mellem Kød og Aand, at det skal kendes paa os, om vi mener det alvorligt med vor Kristentro ... at vi er villige til at rive Øjet ud og hugge Haanden af, om det skal være, og bøje os under Kristi Lydigheds Tugt, selv om Folk staar i Krogene og hvisker om sygelig Overspændthed eller Karaktersvækkelse!

XIV

Medens Dagene havde trukket sig hen over Randrup Præstegaard med Sukkenes og Kampenes Alvor, havde Pastor Pram faret over Jernskinner og Bølger ud i den store Verden, hastende bort fra sig selv, bort fra Klokkeklangen, bort fra Krogene, hvor de hengemte Smerter laa. Havde han haft en af sine lystige Fæller fra Studenteraarene, helst en af disse godmodig-letsindige Fyre, der driver og solder, og som i et godt Lag evner med een eneste heldig Vittighed at slaa Bunden ud paa alle Mismodets Bøtter — han havde givet sig ham i Vold, tumlet sig med ham. Men han var ene, og naar man er ene og har alle Sædelærens Opskrifter med i Lommerne,

saa lader man sig ikke saa let rive hen af Adspredelsernes Vekselspil.

En halv Snes Dage var forløbne.

Døsig lænet mod Rækværket, som løber om det øverste Udsynsrum ved Slottet Laufen i Nærheden af Schaffhausen, stod han og saa ned paa Rinfaldets skummende Vandmasser. Flodvandet strømede forholdsvis roligt hen imod det første Afsæt paa Flodsengens bratte Skraaning, for derpaa med eet at blive spaltet og oprevet af tusinde fremstaaende Klippe-spidsen i Bunden og med rivende Fart draget ned over Afsættet. Forbitrede over at være styrtede i dette uanede Dyb rejser Vandmasserne sig i skummende Flager og bøjer sig som med krampagtige Rygradskrumninger op imod Afsættet, men styrter i samme Nu i et nyt Dyb, hvor de kløves og knuses af nye fremstaaende Klippestykker, skydes opad og til Siderne i store Skumhvirvler og Millioner fine Draaber, der spiller paa kryds og tværs i Luften. Med ustandselig Fart vælter Vandmasserne sig videre over det ene skjulte Klippetrin efter det andet, indtil det omsider naar ned i Dybet, hvor Flodsengen igen bliver jævn, og hvor de, brølende af Raseri over de forræderske Faldgruber, Flodguden har opstillet for dem, atter samler sig og skynder sig bort med en harmfuld Mumlen.

Han havde staaet saa længe og set paa det storslaaede Naturoptrin, at han til sidst var bleven noget sløvet af Larmen og Skummets blændende Lød og saa det hele ligesom gennem en mat Tilsløring.

Med Blikket rettet mod de to knejsende Klippeblokke, der rager taarnhøjt op midt i Faldet, og af hvilke den ene er overgroet med Vedbend og Buske, stod han ubevidst hensunken i det Mylder af Rejseindtryk, som havde ophobet sig i ham i de henrundne Dage. Under en fjern, forvirret Tummel af rullende Hjul, Menneskeraab, Dampmaskiners Piben og Stempelslag stod han og saa ind imod dæmringslørede Kyster og rullede over menneskeopfyldte Torve. Han saa hvide Kirkesøjler og graa Ølkældere, hvis skimlede Mure havde hørt Klangen af de gamle Hanseaters Tinkander og dundrende Skipperløgne. Han rullede hen over trøstløse Heder, frodig Marsk og gennem Fabriksstrøg, hvor Ovnenes Ildsvælg glødede gennem Røg og Kul-Os. Og saa de skiftende Syner fra Rinturen: disse utallige Dampskibe, Lægtere og Tømmer-

flaader, disse Skarer af tærnede Englændere med hvide Hatteslør, højtalende Tyskere, Zigeunere med luvslidte, snorbesatte Trøjer, de utallige Ruiner med Sagnenes Trylleri om de spaltede Murtinder, Loreleyklippernes mørke Masser og Rüdeshjems sribede Vinhaver. Det hele drog forbi ham som brogede Mindelser mod en taaget Baggrund. Men paa een Gang slog en Tanke ned midt i Mylderet: R a n d r u p !

Hag tog sig til Hovedet og lod sig glide ned paa en Bænk, hvor han blev siddende — han vidste ikke hvor længe.

Aah — alt dette derhjemme: Menigheden — Karen — Heller — —! Og saa den sidste Barsedaab, han havde forerettet — —. Ingen anede, hvor svær den havde været for ham. Han saa endnu det lille Barns Smil, mærkede atter det bitre Jag, der var gaaet gennem hans Bryst, og hørte det Løfte, han med Haanden knuget om Panden havde gjort sig selv bagefter.

Med eet vaktet han af sine Tanker ved dybt under sig at se en Baad med fire Personer arbejde sig frem mod den rivende Strøm, øjensynlig i den Hensigt at naa ud til den forreste Klippe i Faldet. Det gøs i ham. Han havde hørt eller læst noget om, at et Par Englændere havde sat Livet til under en lignende Fart, og hvad vilde der blive af disse fire, naar den skrøbelige Baad naaede midt ud i de knusende Brændinger? Et Nu — og Baaden vilde være hvirvlet i Dybet og knust paa Klippespidserne. ... Se, hvor den vugger og svinger mellem de hvide Bræmme!

Han havde rettet sig i Vejret og med spændte Ansigtsmuskler fulgt det lille Fartøj — glemte Randrup, levede og aandede i dette Øjeblik i Trang til en forvoven Daad, der kunde løfte ham ind i nye Luftlag.

Nu er Baaden helt skjult mellem Brændingerne ... der kommer den atter frem som en Hund efter en Dukkert. Men det værste Stykke er endnu tilbage: de optaarnede Vandmassers rasende Malstrøm inde ved Klippen. Vil Baaden ogsaa uskadt kunne bore sig igennem dem?

Han spurgte en Tysker, netop en Præst, som stod i Nærheden, om man kunde leje Baad til en saadan Fart. — „Ja, derovre fra det store Kosthus.“ — Han gjorde en Bevægelse, som om han vilde gaa straks, men maatte standse igen, da Tyskeren ønskede at bytte Kort med ham.

En halv Time efter sad han i det lille Fartøj, som skulde bringe ham over til Klipperne. En Karl sprang ned bag i Baaden, tog Aarerne og gav sig til at ro, medens en anden Karl stod i Forstavnen og styrede med en bredbladet Aare. Snart var de ude i Strømmen, Vanddraaberne tog til at piske dem om Ørerne, og forude slog den kogende Malstrøm hele Flager af Skum i Vejret. Pastor Pram saa fremad med store, vaagne Øjne og et frygtløst Smil om Munden. Han spurgte, om han ikke skulde hjælpe til med at ro. — „Nej, nej, Herren kender vist ikke dette Farvand.“

De naaede ud i den værste Brænding. Rorkarlen tvinger ved Opbydelse af al sin Kraft Baaden frem mod Klipperne. For hvert Aaretag glider den et lille Skub frem, men i næste Nu river Strømmen den næsten lige saa langt tilbage igen. Hurtigt, hurtigt hvirvler Aarerne i Luften, ompiskede af Skum og Sprøjt. Nu griber Strømmen fat om Forstavnen, svinger Baaden med et rasende Tag til Siden ... store Gud, den kæntrer! Nej, den retter sig atter, vender Stavnen mod nye Skumbjærge. Hvor den gynger og krænger! — som i en forrygende Storm! Det hvidsydende Vand sprøjter dem højt over Hovederne, Baaden gør atter en brat Svingning, en fremvæltende Bølge slaar ind over den og plasker ned over deres Hoveder ... Han ryster Kappen, stryger Skummet af Haaret og forbereder sig paa en sidste Dyst. Baaden stikker Stavnen i Vejret, borer sig ind som i flygende Snedriver, Vanddampene skjuler alt omkring ham, en ny fremvæltende Bølgemasse bruser dem fraadende i Møde ... nu! Nej Gud være lovet, det gik! Rorkarlen springer i Land, haler Baaden ind og fortøjer den. Et Øjeblik efter stod Pram paa Klippens Top.

Hvilket storartet og højtideligt Skue! Rundt om rejser de hvide Vandmasser sig som i indbyrdes rasende Bersærerkamp under Nedstyrtingen. Larmen er saa rystende, at Luften bævrer omkring ham, ja selv Klippen under hans Fødder skælver ved den nedstyrtende Strøms Stormløb mod dens Granitfod. Skumtrævler flyver som hvide Sommerfugle i Luften. Vanddraaber med røde, gule og blaa Farvespejlinger regner omkring Klippen som fra tusinde Springvand, store, snehvide Skyer af Vanddampe drager langsomt hen over Faldet, medens dobbelte Regnbuer danner sig i Ringe om Klippen og flytter sig med hvert Trin, Tilskueren gør.

I en frejdig og løftet Stemning gav han sig ud paa Tilbagefarten.

Da Baaden var kommen ud af den værste Brænding, fik han Øje paa en Kvinde, der stod inde ved Landgangsstedet og talte med en Mand. Hvad — var det ikke den tyske Præst?

Han saa og saa. Det var dog forunderligt, som hun lignede ... nej, det var jo umuligt. Og dog — ganske den samme mørkeblaa Lærredskjole med hvidtærnet Besætning, den samme brune Solskærm, de samme Bevægelser ... Tyskeren pegede ud mod Baaden, hun vendte Øjnene i samme Retning og gjorde en Bevægelse med Haanden som af Angest eller Overraskelse. Hun tog et Par Skridt frem og gav sig til at vifte med Lommetørklædet. Men du evige ... skulde det være ... Han rettede sig, som for bedre at se.

„Anton!“ lød det som et glad Skrig fra Skrænten.

I samme Øjeblik rejste Pastor Pram sig og kendte sin Hustru.

„Du her!“ hviskede han aandepustende og greb med begge Hænder om hendes Arm, da han steg i Land.

„Gud være lovet, at det gik godt! Jeg var saa angst for dig!“ Hun tog ham om Halsen. „Aah, Gud være takket, at jeg fandt dig! Jeg maatte herved til dig, Anton ...“

XV

Karen Pram var ingen følsom Førstesalsfrue, hun havde Nerver som en Sæterpige; men Rejsens Møje havde dog taget saa stærkt paa hende, at hun i flere Uger var ude af Stand til at drage videre, og da hun endelig, sammen med sin Mand, naaede Zürich, var det første, hun maatte bede om — en Seng. Hun kom sig dog snart saa vidt, at hun kunde foretage smaa Vandringer ved sin Mands Arm, men rask var hun ikke.

Hun havde ikke kunnet finde Ro derhjemme i Norup Præstegaard, hvor meget end hendes Forældre havde søgt at trøste hende. Omsider var hun kommen paa det rene med, hvad hun maatte gøre: hun maatte bøje sig for Guds Røst i hendes Hjerte.

Pastor Kristensen, der i mange Aar havde tænkt paa en

Rejse mod Syden, havde den største Lyst til at følge hende; men Tiden var uheldig, han maatte opsætte Turen til hen paa Sommeren.

Et fra Pastor Pram afsendt Brevkort, der havde gjort Vejen omkring ad Randrup, meddelte, at han var naaet til Schaffhausen, Hotel „Reinischer Hof“, hvor han vilde blive i Ro en otte Dages Tid. Da kom det over hende, at hun maatte rejse straks: nu vidste hun, hvor han var at træffe. — Barnet skulde blive hos Bedsteforældrene.

„Men tør du ogsaa rejse, Karen?“ havde hendes Moder spurgt. „Husk paa, hvordan det er fat med dig.“

„Jeg tør godt, Mor; der er ingen Fare for det første, jeg maa af Sted.“

Antons Tro paa hende var paa ny bleven grundfæstet; at hun, efter hvad der var forefaldet mellem dem i Hjemmet, for hans Skyld havde givet sig ud paa en for en ensom Kvinde højst brydsom og anstrengende Udenlandsrejse, var ham et Vidnesbyrd om — hvad han nok egentlig aldrig havde tvivlet om — at hun hjertelig tilhørte ham.

Ogsaa hendes Hjerte var blevet lettet, siden hun havde fundet ham igen. Men hun mærkede snart, at der endnu var noget, der laa dem imellem, et grimt Spøgelse af Usandhed, der skjulte Hovedet i Undskyldninger og Talemaader. Naar hun søgte at komme til Bunds i ham, undveg han hendes Spørgsmaal og førte Ordet ind paa andre Ting. Hans Lyst var at fare om fra Sted til Sted, — nyde, glemme og atter nyde.

En Aften sad de i en stille Krog uden for den aabne Koncerthall i Palmehaven i Zürich. Maanen lyste over Søen med denne dæmpede Glans, der giver Naturen et saa vidunderlig stemningsrigt Præg. Bjærgene bag Søen fortonede sig i det blaalige Maanelys, medens Lysene fra Husene paa Kysten sendte lange, bævrende Strimer hen over Vandfladen. En Flok tamme Svaner skød sig majestætisk frem langs Bolværket, og længere ude gled smaa kajaklignende Baade, roede af barhovedede Ungersvende og styrede af unge Piger, langsomt og stille over Vandspejlet, medens dejlige Harmonier, Brudstykker af Mozarts „Tryllefløjte“, lød ud over Søen fra Koncerthallen. Det var en Aften, der maatte styrke et sygt Hjerte i Troen paa Jordelivets Skønhed og Poesi.

Hun sad og gav sig hen i sine Tanker; men paa een Gang udbrød hendes Mand: „Man sidder og bliver følsom, kom, lad os gaa!“

Han kunde ikke være i Ro nogen Dag til Ende. Snart drog han af Sted med hende til Rigi, snart fartede de om paa Vierwaldstädtersøen. Hun blev træt og maatte bede om Hvile.

Da lagde de sig ind i et af de store Kosthuse, som knejser paa Urnersøens østlige Klippekyt, nær Tells Kapel. Her nød hun i fulde Drag Naturens Skønhed, medens han gjorde Afstikkere til fjernere Egne.

Uge var løben hen efter Uge. Nu skulde de snart til at tænke paa Hjemrejsen. Da blev hun atter upasselig, og Lægen fraraadede hende at vove Rejsen. Der var da intet andet at gøre end blive og i Guds Navn afvente, hvad der skulde komme.

En Maaned før Tiden bragte hun en lille Pige til Verden. Hun laa syg i længere Tid, og Barnet var ogsaa svageligt. Flere Gange bad hun sin Mand om at døbe det; men han drejede hver Gang med en nervøs Uro bort fra Sagen.

En Dag var han paa en lille Udflugt til Flüelen og Altorf. Over Søen og Bjærgene hang en tung Varmetaage, der syntes at spaa om Uvej. I en træt og trykket Stemning kom han henimod Aften tilbage og traf sin Hustru — der nu var saa rask, at hun kunde være oppe — i stor Angest for Barnet, som var blevet meget sygt.

„Du maa døbe hende, Anton, du maa gøre Alvor af det!“

Han saa paa Barnet og gav sig til at gaa urolig op og ned ad Gulvet.

„Du svarer mig ikke, Anton! Synes du da ikke selv, det er rigtigt, at vort Barn bliver døbt?“

Han standsede og sagde med en Røst, der dirrede af indre Uro: „Hun kommer sig nok, Karen. Vi er her i et fremmed Land, tilmed i en katolsk Egn ..... det forekommer mig, at der ligesom mangler Vilkaar for, at Daaben ..... desuden har jeg jo hverken Kjole eller Krave.“

„Kjole eller Krave? Hvad er dog det for en Udflugt?“

Han lod Fingrene glide kæmmende gennem Haaret og gav sig atter til at gaa.

Magert, graaligt og med indfaldne Øjne laa Barnet paa Lejet og stønnede kort. Det saa ud, som om en lille graableg Dødingemaske med blaa Aarestriber var lagt over Barnets Ansigt. Hun tog det paa sine Arme og gik frem og tilbage med det.

Hendes Mand havde stillet sig ved Vinduet og stod og saa ud over Landskabet, der laa i et uhyggelig grelt Lys. Søen laa død, glasagtig stivnet, og fra Bjærgskovene paa den anden Side af Søen lød dybe Aandedrag, der varslede om Storm.

Lægen kom, men gjorde intet ved Barnet.

„Aah, om vi havde haft Heller!“ sukkede den forpinte Moder.

Hun satte sig paa en Puf nær Vinduet og vuggede Barnet paa sine Knæ. „Du lille Sjæl! Mor er saa angst for dig. Skal du allerede gaa bort fra os — aldrig se dit rigtige Hjem eller Bror derhjemme ...?“

Det gav et Sæt i hende, et gnistrende Lynskær skar sig gennem Ruderne, hvorefter alt blev sort, samtidig med at Luften rystedes af et dundrende Tordenbrag.

Blæsten suste i Platanerne og Ahornene udenfor. En sort Krusning gik hen over Søfladen, og i forbavsende kort Tid væltede nu Mørket sig frem over Eggen. Lyn fulgte paa Lyn. Som lange knækkede, hvidglødende Jernstænger for Straallerne gennem Luften, efterfulgte af Tordenens Buldren med dens lange Skratten fra Væg til Væg i det fjerne.

Pram tændte Lys og rullede Gardinerne ned. Næppe var han bleven færdig hermed, før et Raab fra hans Hustru kaldte ham hen til Sengen, hvor hun atter havde lagt Barnet.

Det laa i Krampe. De smaa, magre Fingre strittede ud i Luften, medens et hvidt Skum piblede frem mellem de blaa-lige, sammenpressede Læber.

„Saa døb dog i Herrens Navn Barnet! Vil du, at det maaske skal gaa evig fortabt?“

„Ti dog, Karen, ti dog! Nu er det værste ovre; du skal se, det bliver nok godt. Jeg synes ikke, jeg selv ... jeg synes, det var bedre, om en anden Præst ...“ Han tog sig til Hovedet. „Jeg skal se, hvad jeg kan gøre ... vi maa have døbt Barnet, det skal blive døbt. Aah, du, jeg ved ikke, hvordan det er fat med mig ... lad mig gaa ud at trække Vejret et Øjeblik.“

Hvorfor han ikke vilde døbe Barnet? Ethvert af hendes Ord faldt som en ætsende Draabe paa hans Hjerte. Han veg med Rædsel tilbage for det Ansvar, han vilde paatage sig ved at forrette en Handling, som han i sin nuværende Tilstand følte sig uværdig til at udføre, og som ved ham maatte blive en Haan; thi hvad hjalp det længer at ville skulke bort fra den Selverkendelse, at hans Sjæl var optrevlet af Tvivl og Raadvildhed. Havde han ikke maattet rende fra det hele derhjemme, søge Skjul hernede mellem Bjærgene som Adam mellem Træerne?

Endnu stod Navnet paa det store, ukendte Væsen, der fylder Verdensrummet med sit Liv, og i hvem alle Gaaders Traade samles, endnu stod det stort og fast skrevet i hans Sjæl; men det var, som knitrede der Ildsluer ud fra det. Strengt, dømmende saa det store Væsen ned paa ham. Men alt, hvad der i Kristendommen samler sig om dette Navn: Frelsens Under, Helvedstraffen og den evige Naadestand, alt, hvad der er Genstand for Tro — var gledet ud for ham i Uforstaaelighedens og Selvmodsigelsens Taager eller laa hen som udviskede Myter i hans Sjæl — Myter, som han dog ikke kunde eller turde opgive. Men Tvivlen æder som Skedevand. Hvor har alle de andre det let over for Verden med deres Kristendom! De kan bare tie. Men en Præst, han skal frem med sin Tro midt for Bænkene, og har han ingen Tro, skal han prædike Tro alligevel eller gaa sin Vej, og begge Dele er saa svært. Aah, var han aldrig, aldrig bleven Præst! Var han bleven ved Skolen og havde nøjedes med denne private Kristendom, som kan tages frem ved passende Lejlighed, men som ikke skal til Eksamen hver Dag! Det var hans Fader, der havde tvunget ham ind paa Teologien; men var det ikke ham selv, der havde valgt Præstegerningen? Han huskede saa grønt, hvorledes han under Paavirkning af Kærlighedens første Rus havde set en Himlens Kaldelse i Karens Ord. Hendes stærke Tro paa ham havde ægget og sporet ham til at tage en Gerning op, som han virkelig mente, han skulde bringe noget overordentligt ud af. Hun havde bevaret Troen paa ham indtil denne Dag, anede ikke, at han for længe siden var fallit. Hvad vilde hun sige, naar der blev lukket op for det lønlige Rum i hans Indre? Han forudsaa med isnende Gru, hvorledes hun vilde vende sig fra ham, hvorledes alt vilde

ramle og falde om ham i det Øjeblik, da Dækket blev taget bort.

Men Øjeblikket maatte skydes ud saa længe som muligt. Hvad om de kunde faa fat paa en anden Præst! Hin tyske Præst, som han havde truffet i Laufen, var for Øjeblikket i Flüelen, det havde han set i Dag i en Liste over rejsende. Men dette rædsomme Vejr! Jorden gungrede af hændende Tordenskrald, Stormen havde rejst sig, og Regnen væltede af og til ned i plaskende Strømme, hvortil kom, at Mørket knugede sig tættere og tættere sammen over Landet.

Han løb ud til Værten for mulig at faa en Vogn af Sted til Flüelen, men forgæves, det var ikke et Vejr at jage Mennesker og Dyr ud i. Han for ud i Mørket for at se, om det ikke var muligt for ham selv at stride sig frem; han skulde nok finde Præsten og faa opdrevet en Vogn, det hele var et Par Timers Værk; men nej, Vejret var for strengt. Som Flokke af Millioner Djævle kom Stormen farende — hylende, brøllende i Træer og Klippespalter. Han blev slynget som en vaad Klud op mod et Bræddeskur og havde den største Møje med at vinde tilbage til Forhallen.

Bleg og forstumlet vendte han tilbage til sin Hustru. Barnet laa roligere, men med mat Aandedræt og halvt tillukkede Øjne. Hun havde ordnet alt paa det bedste til den hellige Handling. Over et lille Bord havde hun bredt et af de fine hvide Sengetæpper, hvis Kantning af nystrøgne Blonder faldt i brede Bugtninger ned paa Gulvet. Midt paa Bordet stod et halvfylt, marmoreret Vandfad, og paa begge Sider stod broncerede Armstager, hvis seks Lys blussede festligt og kastede deres Glans ned igennem den dirrende Vandflade.

„Anton, hvor bliver du dog af? Jeg har for længe siden lavet alt i Stand, vi har ikke et Minut at spille. Hvad skal vi kalde hende? ... Men Anton dog, hvad er der i Vejen?“ Hun tog fat i ham og drejede ham om mod Lyset. „Du vil ikke døbe Barnet ... der er noget ... der er noget i Vejen — hvad er det? Hvad i Himlens Navn er det?“

Han havde ladet sig glide ned paa en Stol og sad og saa paa hende med en uhyggelig Stirren. Hans Ansigt blev smalt, Kinderne blev hule, og en mat Graahed lagde sig over hans Læber.

„Jeg tør ikke, Karen,“ kom det endelig i mat Hvisken. „Jeg har ikke mere ... den Tro, som udfordres.“

Hun stirrede paa ham, kunde ikke røre sig af Pletten.

„Hvad er det, du siger, Anton? Du har ikke mere ... tror du ikke paa Daaben?“ kom det i matte Stød.

„Jeg ved det ikke, Karen; men det er ikke det, det er mig selv ... jeg kan ikke, jeg tør ikke. Der er Tider i ethvert Menneskes Liv ... selv Luther, ved du, havde sine svage Tider.“

Det var i dette Øjeblik for hende, som om der blev revet et Tæppe bort, og hun saa ind over et Vildrede af Usandhed og Jammerlighed. Hvad hun før kun glimtvis havde set igennem uklare Anelser, laa nu med eet udbredt for hende i skærende Klarhed: hele hans ynkelige Liv fra de senere Aar. Det var ikke Nerver, det var sjælelig Afstumpethed, Dorskhed, Pjaltethed, men alt sammen dækket af et Yderlag af Kristendom.

„Nej, det er ikke muligt!“ udbrød hun langsomt og skød Hænderne krampagtigt ind i hinanden. „Du skulde have gaaet og spillet Komædie med os alle sammen derhjemme! Anton, Gud fri os!“

Hun saa hen mod den lille, og en isnende Skræk gennemførte hende i samme Nu; det lille Ansigt var blevet blaalt og indfaldent.

„Barnet er dødt!“ stønnede hun.

Hun for hen til Sengen og lagde sin Haand paa dets Pande, — den havde begyndt at blive kold.

Rettende sig i Vejret klemte hun Hænderne mod sine Tindinger, lagde Hovedet tilbage og udstødte en lang, skurrende Klage.

Hendes Mand var ilet til og rakte Armene frem imod hende.

Ja, — aldrig i sit Liv havde hun trængt til en Favn som i dette Øjeblik. Uvilkaarlig bøjede hun sig frem imod ham, men drejede i sidste Øjeblik af med et smertedumt „Nej, Nej!“ og kastede sig ned ved Sengen.

XVI

Paa en ensom Højslette i Kanton Schwyz, skjult paa alle Sider af tykke Naaletræsskove, ligger Maria Ejsiedeln, Katolicismens Hjerte i Schweiz.

Byens største Mærkelighed er dens mægtige, højtliggende Benediktinerkloster med dets skønne Kirke, om hvis Fod Byens Huse ydmygt samler sig. I Kirken findes et sort Maria-billede, der efter Katolikkernes Tro sidder inde med under-virkende Kraft, og som derfor aarlig hidkalder mere end hundred Tusinde sjæle- og til Dels legemssyge Pilegrimme, der under Taarer og Knæfald bønfalder den hellige Madonna om Hjælp.

I den myldrende Vrimmel af Schweizere, Tyskere, Italienerne og andre, som var komne til Maria Ejnsiedeln i Anledning af den store aarlige Kirkefest fra den 7de til den 14de September, var der to danske Præster og en yngre, sørgeklædt Kvinde.

Et Brev fra Datteren, fuldt af Smerte, havde faaet Pastor Kristensen til at snøre sin Ransel. Han havde fundet sin Svigersøn og Datter i deres Bolig ved Urnersøen og havde med sit skarpe Blik straks opdaget, at det ikke var Tabet af Barnet, men et andet, langt værre Tab, der mørknede deres Stue; han for dog ikke straks i Svigersønnen med glødende Omvendelsesprædikener, men søgte bare foreløbig at støtte ham saa vidt, at han kunde holde sig nogenlunde oprejst.

Datteren, den tavse, sorte Kvinde, følte i disse Dage, hvad det vil sige at have en Kæmpe af Fader at støtte sig til. Hendes Ansigt var blevet skarpt, Haandleddene tynde med blaa Aarestriber, og Øjnene laa dybere end sædvanlig under Brynhvælvene.

Meget havde hun lidt siden hin Stormnat. Sorgen over Barnet var forsvindende ved Siden af den anden Sorg, ja blandede sig næsten lig en mildnende Tone ind i det Virvar af Smerter, der brødes i hende. Hun var bleven sjælerystet ved at opdage, at hendes Mand drev omkring som en Tvivler; men ved Siden heraf pintes hun af en Følelse af Bitterhed, som hun ikke med sin bedste Vilje evnede at overvinde. At han havde gaaet med alt dette derhjemme i Aaringer uden med et eneste Ord at betro sig til hende, dækket sig bag Talemaader og bare søgt at holde Skinnet oppe, skruet sig op som Dydspræst og for Husets Renheds Skyld jaget Heller paa Døren, slynget hende bitre, uretfærdige Bebrejdelser i Aasynet og saa selv gaaet og ... aah, hun kunde næsten foragte ham!

Og nu — hvilken jammerlig Figur! Hvor havde han dog skuffet hende! Hun havde en Gang i sine Drømme tildelt ham en aandelig Vækkers, en Kirkerensers Rolle, og nu saa hun en tynd, vaklende Skikkelse, der stod og bad for sig! Og ham skulde hun tage under Armen og slaa Følge med ind i en elendig Fremtid! Der var Øjeblikke, da hun næsten kunde sige til ham: „Gaa!“

Hun havde villet rejse hjem straks; men hun havde ikke kunnet faa ham med. Og hvad skulde han ogsaa hjemme i Danmark? Tage fat igen i Randrup og Lyngby? Hun forstod, at han maatte være fri for Randrup og Lyngby. Saa tænkte hun paa at rejse alene, ja hun følte endog ligesom en Lettelse ved Tanken om at komme bort fra ham en lille Tid, og han tilskyndede hende til at rejse; men naar hun saa paa hans forpinte Aasyn, var der alligevel noget ved ham, der holdt igen. Nej, hun følte, at hun atter maatte bøje sit Hjerte, blive hos ham, lide med ham og gøre alt for at rejse ham paa ny; men hun vedblev at lide under denne pinlige Dobbeltthed i Følelsen: Sorgen og Foragten. Egentlig havde hun den største Medlidenhed med ham, ja hun kunde, naar alt kom til alt, give sit Hjerteblod for at frelse ham; men det var hende umuligt i disse Dage at sætte sig hen og tale med ham, ikke for alt i Verden kunde hun gaa hen og lægge sin Kind til hans; der var kommet noget fremmed ind imellem dem, noget ondt, der bragte hende til at vige fra ham.

Pastor Kristensen havde faaet sin Svigersøn og Datter til at følge sig til Kirkefesten i Ejsiedeln. Kirkens fjorten Klokker ringede, et Optog af Tusinder, mest Almuesfolk, med hvidklædte Præster og syngende Kordrenge med Faner og Lys i Spidsen, med sortkuttede Munke, bærende et stort, forgyldt Træbillede af Jomfru Maria, gik langsomt rundt over Pladsen ved Kirken, hvorefter Gudstjenesten begyndte.

Den mægtige Kirke, udstyret med uforlignelig Pragt og oplyst med Hundreder af Vokslys, var fyldt med tavse, alvorlige Mennesker. En tæt Skare af Syndere laa ved Gitterværket ved det lille Marmorkapel, der staar frit i Kirkens nederste Ende, og over hvis Alter man ser det undervirkende Maria-billede; en Del andre havde samlet sig ved Kirkens ti Sidealtre og laa og drejede mumlende paa Rosenkransen ved de Helgen-Benrade, der — pyntede med Silkebaand — hvilede i Glaskister under Alterbordene. Faa hørte paa Prædikenen.

Da denne var til Ende, trængte Forsamlingen sig som en Havbølge op over Gulvet mod Hovedalteret, og nu begyndte en to Timer lang Handling med en uendelig Række Optrin, udførte i det rummelige Kor af højtidsklædte Bisper, Præster, Munke og Kordreng under Udførelsen af mægtige Oratorier for Orgel, Blæseinstrumenter og blandede Sangerkor nede fra Kirken. Hvælvingernes Forgyldning glimrede med Genskin af Lampe- og Lysskær, Røgelsen drog i stærkt duftende Skyer ud over Menigheden, Sangens og Musikkens Toner bølgede ud i Rummet, snart som brusende Stormstød, snart som liflig smeltende Fuglerøster. Og under alt dette stod de tæt sammentrængte Skarer og stirrede sanserusede op imod Koret, følgende med dirrende Opmærksomhed de guld- og fløjelsklædte Præsters gaadefulde Forestillinger. Overmættede og omtaagede følte de sig henflyttede til en Aande verden, for hvis Herligheder de kun havde Sukke og stum Beundring at byde.

Anton Pram havde i flere Dage følt smaa Febergysninger fare igennem sit Legeme. Bleg stod han lænet op mod en Pille og saa paa de stirrende Skarer. Hvilken Trang til aandelig Mættelse mødte ham ikke fra alle disse skarpe Ansigter! Hvor mange tomme Rum var der ikke bag disse flade Bryster!

Henimod Aften gik han sig en Tur alene; da han ikke kom tilbage til den lovede Tid, gik hans Hustru og Svigerfader ud for at se efter ham. Han havde paa sin Vej mødt en utallig Mængde Pilegrimme, især Kvinder, der kom fra et paa Kirkegaarden liggende Kapel, alle med himmelvendte Øjne og drejende paa Rosenperlerne — uophørlig læsende og bedende, som om en længe opstemmet Andagtsflom maatte have Luft, mens de vandrede paa disse hellige Valfartsveje. Han saa godt, hvor disse Mennesker vadede i „gamle Vaner“; men hvilket Begær efter Fred laa der ikke bag alt dette Bønnens Gerningsvæsen! Det gjorde ondt i ham selv, det trykkede og brændte i hans Hjerte, som var han en Forbryder.

Han gik ind i en Sidebygning ved Kapellet og fandt i Hundredvis af Dødningehoveder opstillede paa lange Hylder, den ene over den anden, en hel Væg op. Gule og blanke som gamle Benkugler stod de og skinnede i Halvmørket. Samtlige Pandskaller var forsynede med en sirlig præntet Indskrift, der tilkendegav Navn og Alder paa de paagældende — rimeligvis navnkundige Abbeder og Munke fra flere Hundrede Aar tilbage. Ogsaa ved dette Dødningegalleri laa en Del andægtige

og mumlede Bønner og Vers. Der var noget gyseligt ved at staa og se paa alle disse gule Hoveder i det halvmørke Rum og høre paa de bedendes Mumlen, der lød som løndomsfulde Aandebesværgelser.

Han vendte sig bort og gik videre ud ad Vejen, han frøs og gik til for at blive varm; men Benhuset havde faaet en sær nervepirrende Tiltrækningskraft for ham, og da han, svedig og forpustet, kom tilbage, gik han atter derind.

Kun en enkelt gammel Morlille laa endnu derinde og sukede. Hun havde paa en af Hylderne fastklæbet en Vokspraas, hvis sparsomme Lys gød et matgult Skær op over de blanke Panderækker. Træt og forpint satte han sig paa en lav Bænk eller Skammel, der stod ved Væggen; Konen gav et sidste Støn, rejste sig og vaklede bort.

Saa var han alene — ene med Døden.

Vinden pustede en Gang imellem koldt ind ad Døren. Han knappede Frakken, lagde Armene over Kors og gav sig hen i sine Tanker.

Han tænkte paa sit Barn; disse Hoveder mindede om det, saaledes som det havde set ud, da Laaget blev skruet paa Kisten. Paa een Gang jog det ham skærende gennem Hjertet, det Ord, hans Hustru hin Nat havde sagt: „Vil du, at vort Barn maaske skal gaa evig fortabt?“ Det var, som væltede der et Bjærgskred af Smerte, en tæt, død Masse over ham, dens Pres voksede, stærkere og stærkere klemte den sig om hans Bryst, det maatte ende med Knusning ...

Han rettede sig: Nej der var ikke noget Helvede, det var umuligt! Han skød Tanken om Ilden og Ormene bort fra sig, disse Hoveder vidnede med ham, at alt var forbi, naar Livet er slukt; saa kommer den evige, forstenede Hvile.

Men Skriftens Ord da? Lignelsen om den rige og den fattige? Ja, hvem i Verden forstod Skriftens Ord, hvem magtede at oprede alle de Selvmodsigelser og Uforstaaeligheder, som Religionen, som Livet indeholder?

Han sank sammen i en hængende Stilling og saa ned mod det sorte Lergulv, over hvis vaade Flade Skinnen af Vokspraasen flimrede.

Forfejlet, forkludret havde hans Liv været — et Vrængbillede af det, han havde drømt om at blive. Han havde gaaet med falsk Ro og Selvbedrag under den sorte Kjole og set

dorsk paa, at Menigheden slentrede efter ham, korsende sig og nejende, med søvnige Øjne og med Stank af Last og Død i Klæderne. Aah, hvor havde han gaaet og løjet for dem derhjemme, mest om Søndagen! Det var Løgnen paa Prædikestolen. Men Folk havde set op til ham, rost hans Taler, troet paa ham, bare beklaget hans Nerver — Hulhed det hele!

En nervøs Gysning løb op ad Ryggen paa ham, naar han rørte sig.

Han havde fæstet Blikket paa et af de største Hoveder, et med en uhyre Pande, — uden Tvivl en Gang et stort, fedt Munkehoved. Tanken om hans egen Usselhed spandt sig ind i gamle Klosterhistorier med deres Vinkælder-Hemmeligheder og skrigende Helligheds-Humbug. Det var for ham, som om Hovedets Hagebøjle gik op og ned: „... Forknyt, Bror, hvad? Hjælper ikke, maa tage Livet, som det er. Alle vi her kender noget til, hvordan Menneskenes — ogsaa Hyrdernes — Livshistorie knækker over. Skin og hule Løfter det hele, Livet et stort Bedrageri! Alt det om Religionen bare Vind, der lufter væk med Aarene, Menneskene gaar og putter hinanden Blaar i Øjnene, lyver for hinanden ... Venskabet? Hvad mener du om Venskabet? Din kære Ven derhjemme i Randrup rendte med din Kone, om han kunde ... Kærligheden? Se, om den kunde holde Persen ud forleden Nat! Aldrig mere, aldrig i Evighed vinder du hende tilbage. Og Selvtilliden? Skulde du ikke en Gang gøre Undere i Randrup og Lyngø? Nu har du ikke en Stump af Stortaleren tilbage. Livet har pillet dig. Man bliver nappet fra alle Sider, plukket ud i Smaabillinger, til sidst overgivet til Ormene. Saa bliver der ikke andet tilbage end hvad du ser her. Du skal samme Vej, Bror. Vil du have en Plads heroppe? Her er ganske hyggeligt, især naar der ligger en Flok dernede og raaber op til os om vore Forbønner. Vi gør Forbønner, skal jeg sige dig, vi er Helgener ...“

Det var, som gik der en ranglende Bevægelse gennem Hovedrækkerne, det grinede fra de hvide Tandrækker, og de sorte Øjenhuler skævede til hinanden.

Han udstødte et hjerteskrærende Suk, bøjede Hovedet ned mod sine knyttede Hænder og ludede dybere og dybere mod Gulvet. En Dødstræthed tog til at brede sig, sagte og blødt, hen over hans Sjæl, han mærkede en Slappelse i alle Ledemod, en blaa Taage med Støvgran af Ild sænkede sig for hans

Øjne — aah, hvor trængte han til at synke hen i Søvn, Hvile, Selvopgivelse! Kunde han glide lige ind i Døden! Schopenhauer havde Ret: Det bedste ved Livet er, at det skal dø. Intet i Verden holdt ham mer tilbage, ingen Sjæl vilde savne ham — — —

Da vaagnede han op ved et brat Tankespring, klemte Hænderne mod sit Ansigt og gav sig til at hulke, — han havde husket paa sin lille Dreng derhjemme.

Og nu vaagnede atter i ham en Trang til at leve, en Trang, der med al Fortvivlelsens Styrke kæmpede mod Træthed og Haabløshed. Han vilde leve, sejre, trodse sig frem! Men hvorledes ... hvor tage fat? Der var jo ikke en Udvej aaben, ikke et Lyspunkt; han var et sønderrevet Vrag, som alle maatte græde over.

Som ved en brat frembrydende Tilskyndelse stødte han Fingrene ind imellem hverandre og pressede en Fortvivlelsens Selvbekendelse frem mellem Tænderne, en lang, hulkende Bøn med Brudstykker af en af Davids Salmer. „Herre, gak ikke til Dom med din Tjener ... min Aand er bedrøvet i mig, mit Hjerte forfærdes i mit Inderste ... jeg udbreder mine Hænder til dig, min Sjæl tørster efter dig som tørt Land!“

„Stille, lad ham sidde!“ hviskede en Røst henne i Døren.

„Nej, jeg kan ikke ... Anton! jeg vil hjælpe dig ... Gud høre og forbarme sig over os!“ Hun kastede sig ned paa Knæ hos ham og tog til at bekende sin Kristentro ... „Sig det med, Anton!“ bad hun og tog fat i hans Hænder.

Han bøjede sig frem imod hende og lagde Hovedet paa hendes Skulder, medens hun fremsagde Trosbekendelsen. Ordene bares af en Inderlighed, som om hun saa Himlen aaben over sig.

Pastor Kristensen var traadt nærmere og havde taget fat i Svingersønnens Arm: „Saa, Børn, det er godt, det er godt! Kom nu ... du er ikke rask, Anton!“

Det var kun med Møje, Anton Pram kunde rejse sig, hans Knæer vaklede, og Febergløden brændte paa hans Kinder.

Arm i Arm førte de ham ud paa Kirkegaarden; men da han kom ud paa Vejen, gjorde han sig stærk og gik alene, kun støttet en Smule af sin Hustru.

Han maatte dog gaa til Sengs, da han kom hjem til Kosthuset.

Der laa han saa om Natten og plagedes af de uhyggeligste Fantasier, han hørte en forvirret Syngen og Skrigen, han saa Dødningehoveder blive kastede omkring i Luften, medens Laviner af hede, grødagtige Masser væltede over ham; han maatte vade i det uendelige, bestandig maatte han trænge sig op igennem det varme Ælte med Hoved og Arme for ikke at kvæles. Aah — om det dog kunde faa Ende! Men det vilde aldrig faa Ende! Han vidste nok, hvor han var. Der var Aander med svovlblaa Øjne og Tænder som glødende Søm, sære Væsener, der suste omkring ham og raabte: „Du kommer aldrig ud, aldrig, aldrig, aldrig!“ Og saa gled de bort i et langt, uendeligt Tog, med en Latter, der døde hen mellem Bjærgene.

Hans Hustru sad hos ham Dag og Nat i de første to Døgn; hun kunde ikke gaa fra ham, hun var vis paa, at han skulde dø. Hvor var det dog forfærdeligt at skulle skilles fra ham, at skulle se paa, at de bar ham ud ad Døren derhenne, ligesom de havde baaret Barnet ud! Hun trykkede Hænderne mod sit Bryst og bad: „Gør det ikke, Gud, jeg kan ikke bære det!“

Om Morgenen efter den anden Nat sagde han mat og med Øjnene sammenknebnede, som om han saa noget fjernt ude: „Karen ... er det Jesus?“

„Ja, det er Jesus, din og hele Verdens bedste Læge. Jeg har været hos ham, han sagde, at han skulde nok komme og se til dig.“

„Ja men du tager vist fejl af ... det er ikke ham,“ satte han i og rejste sig paa Albuen. „Har du været hos ham?“ spurgte han og skyggede med Haanden over Øjnene.

„Nej, nej, jeg har ikke; læg dig nu rolig ned, ... du bliver kold.“

Da han atter kom til Samling, talte hun ofte med ham om den store Læge, jævnt og barnligt, saadan som en Kvinde kan tale, naar Kærligheden og Trosfølelsen bølger i Sindet. Anton Pram havde aldrig hørt hende tale saadan til ham, det var, som hun regnede ham for et rent Barn; men der var noget usigelig yndigt ved hendes Røsts bløde Klang og hendes varme, fugtige Blik. Og han mærkede, hver Gang hun sad og talte med ham, med hans Haand i sin, hvor forunderlig hendes Trosvarme ligesom gød sig dulmende over hans syge Bryst.

— — —

Hen i Slutningen af September var Anton Pram atter nogenlunde rask. Han var bleven tynd og gul; men der var kommet et vist springende Liv i hans Øjne, som om han søgte noget alle Vegne, noget nyt, som han anede vilde komme, men som han alligevel ikke kunde faa fat paa.

Pastor Kristensen, der i de sidste otte Dage havde turet om i Alpelandet paa egen Haand, kom tilbage til Ejnsiedeln, hvor han hvilede ud i nogle Dage før Hjemrejsen.

Det var alvorlige Samtaler, der førtes i disse Dage. Den gamle Præst talte saa roligt og sikkert om Tidens Rørelser. Det var en svær Tid, vi levede i, Vantroen graver Løbegrave om Kirken, Videnskaben krør sig som den eviggyldige Sandheds og Livsforsonings Fødselshjælper, medens den gamle „Myte“ om Barnet i Bethlehem kastes paa Pulterkamret. Han kendte godt Tidens Røster: Vi kræver Sandhed, Lys, vi er fødte med Naturens Modermærke, Sandhedskravet, og ligesom Naturen i sin Udvikling er følgestreng og kun bygger paa Virkelighedsformer, saaledes kræver ogsaa vor Natur en fast Byggegrund og kan kun udvikles ved Kendsgerninger, der Lag paa Lag højner sig op i Lyset.

Og med al denne Tale om Kendsgerninger byggede man selv paa løs Grund. Bundede saaledes ikke til syvende og sidst Darwins ny Lære i Formodninger — løse Formodninger om et Urkim, der skal være fremkommet et eller andet Sted ved en ren tilfældig Sammentræden af Kulstof, Ilt, Brint og Kvælstof? Hvad skulde man sige om en videnskabelig Verdensbetragtning, hvis Rødder sad luftigt i Gisninger?

Nej, Mennesket vilde aldrig i Verden komme igennem med sin Viden, kun ved Guds Evangelium kunde Sandhedskravet i os blive fyldestgjort. Vilde det faldne Menneske vinde Fred og Livsforsoning, da maatte det med hele sit Hjerte give sig blindt ind paa de Vilkaar, Gud lægger for det i sin Menighed — den Menighed, der for al Verdens Øjne vidner, at han ikke narrer en eneste Sjæl, som giver sig ham i Vold. Denne Menighed var Vidnesbyrdet om Kristendommens Sandhed og Eneyldighed som Vej til Livsforsoning. Og den skulde nok staa trods alle Tidens Stormløb.

For Resten indrømmede han fuldt vel, at vi trængte til en Renselsesakt i Kirken. Vi trængte til at komme alt kirkeligt Blændværk til Livs, at faa stillet Kirkens Begreb, dens Græn-

ser og Krav klart frem og at faa alt det fjernet, der kun hænger fast med gamle Skikkens og tomme Vaners Snylte-rødder. Og der maa Kamp til i Folket, i Kirken, i hvert enkelt Menneskebryst, for at det, som avler det levende Gudsforhold, kan arbejde sig frem til Klarhed. Vi maa have draget Skel mellem Guds Menighed og Verden. Enhver, der ærlig, om end i Skrøbelighed, vedkender sig Kristus, maa vise i Liv og Gerning, at det er Alvor med hans Kristendom. „En unyttig Kristen er et sandt Uhyre,“ siger Wilberforce, og det er sandt. Der er ingen, der skader Kirken mere end disse Massekristne, der pynter sig med kristelige Tankeremme, men som dyrker Dovenskabens og Liderlighedens Guder bag Skærmbretter. Hvad vi først og fremmest trænger til, er at komme Hellighedsløgnen til Livs og faa fremkaldt den personlige Ærlighed og Sandhed.

„Og hvad der gælder for alle i Almindelighed, det gælder for os Præster i Særdeleshed. Der vogtes paa os med Argusøjne. Det vil blive svært herefter at være Præst; men det er godt, det vil baade Menighedslivet utroligt. Gud ske Lov, min Søn, at du fik Kraft til at rive dig ud af Usandheden! Du kunde ellers have blevet en vakker Hyrde, inden du havde naaet „Støvets Aar“.“

„Oprigtig talt,“ ytrede han ved en anden Lejlighed, „har jeg aldrig haft nogen stor Tro til dig. Jeg tror, det er gaaet med dig som med saa mange andre: du har ladet dig kalde af Kongen uden at være kaldet af Guds Aand. Du har blundet i din æstetiske Tros bløde Fjer, prædiket Skønhed og Moral... Nu er du vaagnet, det har lynet over dit Liv, saa alt er blevet sort omkring dig, Vejen er bleven borte, du ser kun ned i sorte, endeløse Dybder; men du skal finde dit Damaskus, saa sandt Herren lyser op for enhver, der ærlig søger ham.“

XVII

Efteraaret var kommet med død, grødet Himmel til Randrup og Lyngby. Proprietærene var i Gang med at faa Træk paa L'hombren igen, Hr. Blok, Dr. Heller, Steffensen og andre dyrkede med Lidenskab Dianas Idræt i Mark og Mose. Skud-

dene knaldede langs Pilegærder og Grøfter, Krudtrøgen sad og sivede i Tjørnehækker og visne Græstotter, medens Hundene for om paa Markerne efter faldne Fugle.

Bloks Jagtiver fik ofte Udtryk i meget voldsomme Former. Det var ikke sjældent, at han ved at dundre løs paa en Agerhøne gav en Ko eller Hest en lille Hilsen og derhos satte en ulykkelig Røgter et Par Hagl i Læggene; men — mærkelig nok — Folk fandt sig i at lade sig selv og deres Kreaturer bombardere af ham, alle havde noget tilovers for den brave Teglværksejer.

Steffensen havde i de senere Aar faaet samlet næsten hele Jagtretten i Lynges paa sin Haand og taalte ingen fremmede Jægere paa sit Omraade, med Undtagelse af Blok og Lægen, der gerne hvert Efteraar, naar de havde faaet alle Fugle og Vilddyr i Randrup udryddet, lige med eet blev fine Venner med Steffensen. Heller havde fra først af trukket paa Næsen, naar der var Tale om Gæstgiveren. „Han lugtede saa forbandet af Rompunch.“ Men Blok mente, at Steffensen var brugelig i en snæver Vending — brugelig! Ganske vist — han hørte til den tvivlsomme Dannelses Lag; „men-øh“ — han holdt en meget respektabel Flaske Vin, en rygelig Cigar og var ikke bange for, om det skulde være, at købe fire, fem til Nolo.

Doktor Heller sad hjemme i sit Værelse og ladede Patroner til sin Jagtbøsse. Han saa en Gang imellem ud ad Vinduet efter Hr. Blok, som han skulde ud paa Høusejagt med.

Ude paa Vejen kom i det samme Anders Eriksen — rød i Hovedet og med en kvælende Latter siddende inden for Kinderne. Han drejede hen imod Døren.

„Hvad var det dog, der var saa morsomt, Anders?“

„Ha ha...a..a..a! Det er den tyve Smeddetamp derhenne! Ha ha a..a.. kommer kørende i sit Enspændertøj, saa begynder Bæstet at gøre Kaprifaaier ... „Prorrr! vend dig om, And's!“ — „Hvorfor det?“ — „Næsen! Jeg er bange, den brune hun faar Solstik.“

Doktoren drog paa Smilebaandet.

„Ha..a..a! Jeg kunde itte forstaa Raden i Øjeblikket; men nu, som jeg gaar her henad, saa gaar det op for mig, at han mente, at Næsen hun skinnede saa rødt, forstaars,“ — Anders nippede sig et Par Gange om Enden af den nævnte Legems-

del. „Ha..a..aaa! Er det nu itte en grovkostelig Tamp til at hitte paa?“

„Hvad skulde ellers Anders?“

„Ja hvad skulde jeg, hvad skulde jeg? Det var jo det, som at jeg nu skulde til at gøre Forrede for.“ Han slog med Haanden, som om han vilde jage de sidste Kluk bort, for at Alvoren kunde komme med lidt Anstand. „Det var jo det, at jeg skulde helse Doktoren fra Pastor — den gamle, forstaars — om itte at Doktoren vilde gøre han den Villighed at se over til han en Gang i Eftermiddag, for det er rent skidt med han. Han var aldrig saa saa'e opsidt i Morges, førend at han igen maatte føre sig af og krive i Kassen.“

„Det er vel Hovedet?“

„Ja, det ved man jo itte ikke, for han fortror sig jo aldrig saad'n til nogen, men det er vel nok Hovedet, som at De siger; det er begraveligvis al denne Lærdom og Spekkelation, forstaars. Han er for gammel nu, de er opslørede, Bøsningerne derinde.“

„Trænger til Bevægelse og frisk Luft,“ mente Lægen. „Pokkers!“ udbrød han ærgerlig, „at man dog ikke kan faa Folk til i det mindste at lukke en Smule frisk Luft ind i deres Stuer! Sidder der og puster og hvæser, men skal ikke saa meget som lukke et Vindue op. Er ikke et Haar bedre end I Bønder-tampe.“

„Da skal Doktoren itte forklage sig over, at vi mangler frisk Luft nøre hos mig og Lise, for dem's itte Hytten hun er saa utæt i alle Ender og Kanter, at det piver og blæser ing til os, saa jeg sommetids daarlig kan holde Huen paa Hovedet ... ha..haaaa! Der er pinte Luft nok, der!“

I Anders Eriksens Hjem var „Pædermand“ endnu den Tap, som alle Glæder drejede sig om, og det var en god, tyk Tap. „En magesløs Dreng!“ mente Anders fremdeles, „fast i Kydet og et umærket Hoved.“ Lises Hu stod stadig til Zion, og Anders var i den Anledning tit mankerlig; men Sorgerne kunde aldrig rigtig faa Bugt med hans glade Natur; det var, som han fra sin tidligere Lykketid havde hengemt en Del Fornøjelse i Kapsler, hvis Laag nu sprang op ved den mindste Foranledning. Alligevel var der Øjeblikke, da han gravede sig i Nakken med Neglene og sad og faldt i Tanker; men det var nu saadan hans Natur, sagde Lise.

Anders holdt meget af Lægen og fik sig gerne en Snak med ham, naar han var et Ærende ovre hos ham.

De kom til at tale om den unge Pastor Pram.

„Det er nok rent splitter galt med han,“ fortalte Anders. „Han siger, den gamle — han fik Brev fra Sønnekonen i Gaar ... ja han vilde jo itte saad'n rigtig ud med det, men jeg forstod godt det hele, det er ligefrem galt heroppe i det øverste Kammer. De har nok gaaet her og snakket om, at det var saad'n Nerver. Men det er itte Nerver. Det ligger i Familien, de har saad'n en forfærdelig div Tænkning, de Mennesker; de ka' itte, uden de immer an skal gaa og spekkelere øver det hellige og mænge al Verdens Læsning og Reljon sammen i Hovedet. Dette her er itte kommet saad'n badus lige med eet, det stammer fra flere Aar tilbage.“

„Mener Anders det?“

Ok! Har jeg itte set saa tit og mange Gange, at han har gaaet derhjemme i Haven og grubliseret! Det var en Overgang, at han gik og støjlede om og var saa ørekørt i Hovedet, at han hverken kunde huse eller sanse; man ku' snakke til han, man ku' raabe til han — tror De, han hørte det? Saa en Gang imellem kunde han staa rent stille og lude med Hovedet, ligesom han skulde synke i Jor'en.“

Lægen, der havde lagt sine Ladeapparater fra sig, sad og saa vist paa Anders.

„Ak ja,“ sukkede Anders, „han havde mig og Doktoren og os allesammen i Tankerne baade Dag og Nat. Han har tit og mange Gange ført os frem for Vorherre og bedt godt for os; han er en god Mand, kan De tro, han er en rigtig Præst.“

Anders lod sin Haand glide over Øjnene og trykkede den lange Finger ind i de vaade Huler.

„Men det er, som at jeg siger, han gaar for divt ing i det hellige; der skal dog være Resonlighed med alting, skal der. Som nu hende, Lene Hjulmands i Lynge, gik hun itte og grubliserede saa længe over Reljonen, at de maatte køre hende til Anstalten! Og tror De itte, at Lise hun har hat lidt med 'et at gøre ogsaa — dette med Jerusalem og Zions Ævler og alt det? Nej, Vorherre for alting,“ sluttede Anders og slog efter Lægen med Haanden, „at vi dog itte skal gaa hen og forlere vor go'e Forstand!“

„Ja, det er vist, Anders.“

„Men det er det, som at jeg frygter med han, det er galt, det er galt. Jeg gad vidst —“ Anders tav og grundede, som om han drog Tanker op af en dyb Brønd.

„Hvad gad Anders vidst?“

„Hm — ja, hvad'n det nu hænger sammen. Det var hin Morgen, da han rejste; der var noget ... hm!“

„Hvordan?“

„Ja, jeg ved itte, men det havde jeg turdet forsvære med min evige Salighed, at det aldrig kunde ha' sket med de to Mennesker, som ellers altidens har gaaet her og kyssedes og gjort af 'enander li'som et Par Børn.“

„Hvad havde Anders turdet forsværge?“

„De kan tænke Dem, Doktor, de var bleven usaattes med 'enander — saad'n paa tværs, forstaars.“

„Ja saa!“

„Og det var itte Narrestreger, kan De stole paa, det var for Alvor og Oprigtighed. Stod hun ikk' i Døren og dirrede som et sygt Kretur og var li'saa hvid i sit Ansigt som det Papir der, men li'saa stiv som en Pind — ikk' ud af Flækken hun vilde vige for han. Og tror De, han gav hende saa meget som et Slik? Bare smed Næven til hende, krev op i Vognen og smed sig nær paa Jynnet: „Kør saa, And's!“ Ikke saa meget som vævtede efter hende med en Haand.“

„Det var da sært!“

Anders nikkede. „Jeg har nu saad'n mine egne Tanker om de Dele.“

„Hvad mener da Anders?“

Han saa sig omkring, rakte derefter sit store Hoved hemmelighedsfuldt hen imod Lægen og mumlede grødet, idet han bankede sig paa Panden med Pegefingeren: „Havde begyndt allerede den Gang, forstaars — havde væ't fos imod hende inge i Stuen — saa havde hun bidt fra sig ... har itte vidst, hvad det var. Saad'n er det!“

„Ja, tror Anders det?“

„Tror? Hvorfor reiste hun — hu hej — nær til han i det fremmede bare otte, fjorten Dage efter? Fordi at de havde maattet skrive op efter hende, fordi at han itte længer kunde reterere sig paa egen Haand — ja.“

I dette Øjeblik hørtes et vildt Kor af gøende Hundestemmer ude fra Vejen, og lidt efter kom noget rødbrunt med en gul,

laadden Tværstribet til Syne uden for Vinduet, en Næse, der af Naturen var skæv, blev med et Knug trykket lige mod Glasset, og et buldrende: „Naa, Doktor!“ rystede Sprosser og Ruder.

„Vel! Jeg er klar ... Anders kan sige, at jeg straks skal være der ... Kom indenfor!“

Komme indenfor! Hvilket naivt-taabeligt Forlangende af et med Jagt og Hundedressur kyndigt Menneske! Stod ikke Hr. Blok derude i det bløde Grus og asede midt i et Kobbelt Hundebånd, af hvilke to dinglevorne Hvalpe, der maatte holdes i lange Snore, hylede og gæde og drog i ham, værre end de var gale, samtidig med at to ældre, langhaarede Kammerater af et Par Hønsehunde rejste Børster og viste en ubetvingelig Trang til at springe ud paa Gaden og blive ædt af en stor Slagterhund, hvorfor Hr. Blok hvert Øjeblik maatte kalde dem tilbage med et tordnende „Herom!“ og et Smæld af Hundepisken!

Lægen maatte skynde sig at komme i Støvlerne, da Hr. Blok og hans Hunde gjorde et saa rædselsfuldt Spektakel udenfor, at man kunde frygte for et Opløb af hele Randrup og Omland, om de ikke lidt hurtig kom paa Gled.

„Men hvad i al Verdens Rige tænker du dog paa, Mand, med alle de Hunde?“

„Tænker paa? Har du ikke selv bedt mig at dressere ... Rolf, vil du holde Kæft, din Slubbert! ... at dressere Køteren der, inden du faar den herover? Kom nu for Pokker og lad os komme af Sted!“

Lægen gik et Øjeblik ind i Præstegaarden, medens Hr. Blok satte sin urolige Trop i Fart hen over en Stubmark.

Lidt efter stødte Heller til ham ude paa Marken, men var da tavs og treven, hvorfor Proprietæren en Stund gik og overfusede ham med en Række Skældsord, der dog ikke syntes at ville bide synderlig paa ham.

„Har din Kone ikke nylig faaet Brev fra Fru Pram?“ spurgte Lægen.

„Det ved jeg ik... Ty r a s, æh, — hinter! ... Jo, hvordan var det? Præstens Dreng var der jo med en Lap den Dag, hun rejste til København. Hvor Pokker — det var, ligesom hun stod paa Vognen; jeg fik ikke en Gang læst den — hvor Pokker gjorde jeg af den? Halløj, her er den ... ok, det er

en gammel Historie — 5te September, og i Dag har vi den 13de.“

„Kære Lavra!“ læste han. „Bare disse to Linjer for at meddele dig, at Gud har taget den lille Pige til sig, som han skænkede mig hernede. Vi fik ikke en Gang døbt hende; men det er min faste Tro, at Gud alligevel har en Udvej aaben for en saadan lille Sjæl. Tror du ikke ogsaa dette, kære Lavra? Han er naadig og barmhjertig, han elsker de smaa. Jeg er saa inderlig bedrøvet over Tabet af mit Barn; men en anden, langt større Ulykke er kommen over os, derved at min Mands sygelige Tilstand har drejet sig over i Retning af religiøse Skrupler og har taget en saa betænkelig Vending, at han ikke for det første — om nogen Sinde — kan vende tilbage til sin Præstevirksomhed ...“

„Hvad staaar der?“ spurgte Lægen og tog fat i Brevet. „Ja, det staaar der min Sandten ... „at han ikke for det første — om nogen Sinde — kan vende tilbage til sin Præstevirksomhed.“ Blok smækkede Fingrene bagvendt ned mod Brevet. „Bare du ikke har gaaet og pillet for meget ved Fæstningen, Doktor!“

„Læs videre!“

Blok vedblev:

„Jeg tror nok, han indgiver Ansøgning om Afsked og gaar fra det hele. Jeg kan ikke sige dig, hvor dette piner mit Sind. Bed for

din Karen.“

„Hm, en forbistret trist Historie! Ja min Kone fik lige fortalt, at det var rent galt, men jeg troede dog ikke, det var saa slemt. Bare du som sagt ikke har ... ja, det kan ikke nytte, jeg ved jo godt, at du er Fritænker.“

„Naa og hvad saa?“

„Ja, hvad saa? Det kan være meget godt, dette med Tanken, Videnskaben; men I gransker og spekulerer og kommer aldrig til Ende med jeres Lærdom. I kan grave i Jordlagene og studere Planter og Abekatte og rode hele Verdensrummet igennem og synes, at Tampen brænder alle Vegne, men I finder den ikke. Det er en skidt Religion, Heller; den gamle er meget bedre.“

„Det er ret interessant at høre dig tale om Religion.“

„Du tror kanske, at jeg aldrig tænker over den Slags Ting. Det kan man jo ikke blive fri for, Menneske. Der er en Trang i os alle til at faa lidt Redelighed paa disse højere Ting og især til at faa fat paa noget, der kan stive en lidt op, naar man gaar saadan og er trykket og falder sammen. Det kender du ogsaa godt, Doktor. Man kan nok give det Udseende af, at man er nogle Fandens Karle; men der er dog gerne et eller andet, der ligger og bider inden i en; man har sine triste Øjeblikke, da Livet rækker Tunge ad en, saa man halvvejs kan føle Trang til en Ende Reb og en Bjælke.“

„Da kan du for dit Vedkommende næppe have Grund til at klage over Livets Vanskeligheder.“

„Jeg? Havde jeg ikke haft min prægtige lille Kone derhjemme, saa skulde du have set, hvad Stilling jeg havde været i nu. Det er hende, der har holdt det oppe i mig, som dur noget; for hun har dette Overtag over Livet, som kun den gamle deroppe kan give et Menneske — hun kan forstaa alt, bære alt, holde ud og leve paa Forskud af det, der kommer bagefter. Det kan I ikke gøre med alle jeres fri Tanker, min Far. Men se nu der ... staar ikke Hunden for en Høne! Tag Tøjlerne her og hold paa Hvalpene, jeg vil skyde den. Hold nu fast, men giv los, saa snart jeg har skudt, saa skal vi se, om de vil apportere ... jeg skal nok holde Hektor og Tyras tilbage ... det var Ret, Hektor, rolig, min Dreng, ro...o...lig!“

Hr. Blok trykkede sin Tøjhat fast og satte den venstre Fod frem. „Se saa, min Dreng: A v a n c e!“

Hunden gik paa og rejste Hønen, Hr. Blok satte et Par glubende Øjne op, smed Bøssen til Kinden — et Skud, og Hønen faldt i et Snefog af sine egne Fjer.

„Hektor, hinter! Tyras, h'rom! .. H u n d e n e ! s l i p H u n d e n e , f o r P o k k e r !“

„Ja slip Hundene, du ser jo selv, Mand, at de har rendt mig Snorene om Benene. Saa endelig! Pil af med jer, I forrykte Køtere!“

„Se her, Rolf, apport ... Diana, apport her! .. Hektor, hinter, Pokker skal ta'e dig, din Æsel! .. Tyras, vil du herom, siger jeg!“

Hundene sprang som rasende mellem hverandre, Hr. Blok fløjtede, bandede og lod Pisker hvine i Luften; men Enden paa det hele blev, at gamle Hektor med en Tjenestetroskab, der

nær havde forskaffet den et Par Rimper hen ad Siderne, kom rolig druntende med Hønen, medens Hvalpene med Bugen langs Jorden og hylende af Nidkærlighed pilede af Sted over Marker og Gærder efter opskræmmede Lærker, hvilke Fugle de mente, det var deres Opgave at indhente, om de saa skulde løbe til Verdens Ende.

Lægen klagede over Træthed og Ildebefindende og gik snart hjem. Proprietæren ønskede ham Pokker i Vold „den Tværdriver“, og gik over ad Lyng Mose til med sine Hunde.

Ved at kaste Blikket til Siden blev Blok opmærksom paa en Mand, der med usikre Skridt slentrede af Sted ovre paa Randrupvejen. Det kunde ligne Urmageren.

Proprietæren standsede, satte Haanden i Siden og saa længe efter ham, rystede saa paa Hovedet og drev af Sted i modsat Retning.

XVIII

Da Heller kom hjem, smed han sig træt og forstemt paa sin Chaiselongue.

Det var i Grunden nogle ganske artige Venskabsstykker, han havde vist Anton Pram: revet den Tro fra ham, som han hidtil havde levet lykkelig paa, bragt ham saaledes i Kamp med sig selv, at han maatte opgive sin Levevej — gjort ham og hans Hustru ulykkelige.

Hvad den sidste Ting vedrørte, da havde han nok hørt noget om, at Forholdet mellem de to Ægtefolk ikke var saa godt som tidligere. Han havde lyttet med en vis Tilfredsstillelse til Rygterne herom, men kunde ikke dølge for sig selv, at han samtidig havde følt ligesom smaa Bid i sit Hjerte.

At det omsider var kommet til et saa alvorligt Brud imellem dem, at de ved hans Bortrejse ikke en Gang havde sagt hinanden ordentlig Farvel, havde han dog ikke kunnet tænke sig Muligheden af, og ved at høre Anders Eriksens Meddelelse derom havde han følt sig alvorlig ramt af den Anklage, der saa temmelig uden Virkning havde hængt over ham siden hin Stormvejrsdag, — den Anklage, der havde fnyst ham i Møde fra Prams Ord: „Du har boret dig ind i mit Hjem paa en saadan Maade, at hele min huslige Lykke staar paa Spil.“

Ja, han kunde ikke nægte det længer, han havde samlet en god Del Skyld over sit Hoved. Og han maatte le haanlig ad sig selv ved Tanken om sin Adfærd mod Fru Pram. At en Mand i hans Alder og med hans Erfaringer kunde lade sig lokke ind i slige Daarskaber, det var næsten lovlign morsomt. Der havde virkelig i hint Øjeblik, da han sad og famlede efter hendes Haand, foresvævet ham vanvittige Muligheder — Skilsmisse, Flugt, eller hvad det nu var — og først da hun var gaaet, og hans Blod var kommet af Kog, var det gaaet op for ham, hvor grænseløst dumt han havde forløbet sig. Dette var noget, hun ikke kunde skjule og ikke vilde skjule for sin Mand. En nydelig Historie! Han var kommen til at se sig i Spejlet, og aldrig havde han set noget saa forfjamsket og flovt som det Ansigt, der sad bag Glasset. Endnu den Dag i Dag maatte han smile med Selvspottens Rynker om sin Mund ved at tænke paa sin Adfærd.

Iøvrigt havde han nu grundig udbrændt af sin Hjerne alle Forestillinger om Kærlighed og Lykke. Hans Lod i Livet havde været at give Slip, stadig give Slip og levere af til andre. Nu var hans Evne til at gribe fat slappet for stedse, og han stod tilbage som en Nar, en af disse Kærlighedens Narre, som Maurus Jokai har fortalt om. En Nar havde han i alt Fald været sidste Gang, thi han havde grebet fat, hvor han i Forvejen vidste, at han ikke kunde holde Taget. Og han kunde vel haft Lov til for sit eget Vedkommende at lade sig indskrive i Narrenes Række; men havde han ikke, naar alt kom til alt, opført sig som en forræderisk Hund mod sin Ungdomsven?

Og det var ikke alene dette; der var det andet, som i Grunden stod i nøje Forbindelse dermed, dette, at han Dag efter Dag havde med sine Smaadryp af Kritik og Spot opløst Anton Prams Tro og til sidst bragt ham saa vidt, at han maatte løbe fra sin Gerning med den værste af alle Sygdomme i sig: Sjæleopløsningens.

Der var en Tid, da Kristoffer Heller ansaa det for en fortjenstlig Gerning at rokke ved den præstelige Selvsikkerhed hos sin Ven og i det hele blotte, hvad han fandt hult og daarligt ved Kirkevæsenet, det var i hin Tid, da den fri Tanke spændte sit „høje, solfyldte Hvælv“ over hans Sjæl, og han følte Trang til at slutte sig til den ungdomsstærke Fylking,

der rustede sig til Kamp mod den gamle Tro — „dette klamme, slimede Uhyre“, der med sine lange Lemmer havde ligget i saa mange Hundredaar og spændt med død Centnervægt om Menneskeanden og kvalt al Kraft, al Varme, al fribaaren Virksomhed. Nu havde hans Kamplyst faaet Kapsun paa, Livet havde tæmmet ham. De Meninger, han havde bragt med sig fra Hovedstaden, og som han i de første Aar havde hævdet med en vis Ildhu, havde lidt efter lidt tabt deres Bærekraft for ham. Han havde savnet denne stadig susende Tilførsel af nye Tanker og ungdomssvulmende Modsigelseslyst, som havde holdt Alterilden vedlige i ham, mens han stod i Kredsen af sine Meningsfæller derinde. Vel havde han saa nogenlunde fulgt Kampen, holdt Blade og Tidsskrifter; men det var ikke saadan at sidde med den fri Tanke ude ved Randerup Gadekær, omgiven af „Per Jensener“ og „Jens Pæsenner“, som at leve midt i Hovedstadens stærke Liv med dets elektriske Gnidninger til alle Sider. Han havde faaet Mistillid til den ny Lære, kunde undertiden endog sende et lille haanligt Fnys efter sin Fortids Ildhu; thi hans Tro havde ikke holdt, hvad den havde lovet. Han havde i sin Tid grebet efter den med et skuffet Hjertes Trang til Lise og med en brat vaagende Glæde over at faa anvist et nyt Udsynspunkt, hvorfra han kunde tage hele Tilværelsen i eet stort, sjælestyrkende Overskue; han havde troet ærligt, kæmpet, arbejdet og havde ogsaa u d a d til vundet et nyt, ejendommeligt Syn paa Livet, men havde i Grunden vundet saa lidt Udbytte i n d a d til; thi det, han søgte efter i Naturen, i Videnskaben, det, han vilde have for sig selv, det, der kunde lægge Forglemmelsens bløde Filt dække over Fejl og Fald, lindre Sorg og Skuffelser, og som kunde bringe Jordbunden i Sindet til at dampe af ny Frugtbarhed — „Gudspustet“ — det havde han ikke fundet. Det var ikke langt fra, at han maatte give Blok Ret i, at det var „en skidt Religion“; men hvad den anden vedrørte, kunde han lige saa lidt finde Hvile i den, skønt han maatte indrømme, at der var Mennesker, der holdt sig godt oven Vand ved dens Hjælp.

„Ja —, hvad er Sandhed?“

Saa vidt var han selv kommen, og netop saa vidt havde han ogsaa faaet bragt sin Ven Anton Pram.

Men, indrømmede han, det er værre for ham end for mig,

ikke alene fordi han maa opgive sin Stilling, men fordi han uden Religion vil dø af aandelig Sult. Jeg kender denne bløde og dog heftige Natur, der hver Dag kræver sin aandelige Kost forud tilmaalt for at kunne være tryg. Jeg kan leve paa lutter Nej'er, om det skal være, han maa have noget positivt.

Heller saa i Tanken et Billede af sin forhenværende Ven, en ulykkelig, forpint Skikkelse, og det var, som han mærkede en Gysen lig den, han i Drengalderen ofte havde sporet, naar han havde sat ham blodige Mærker i hans fine Ansigt. Med hvad Ret havde han oprevet hans Tro? Med Sandhedens Ret og i Kraft af den Pligt, der byder enhver at lægge sit Hug over de Baand, der holder Menneskeanden nede. Bah — Fraser! Som om Menneskeanden ikke kunde føle sig frigjort under Kristendommen! Han tænkte paa Pastor Kristensen, paa Fru Pram, Fru Blok — —. Og naar alt kom til alt, var nok det Hovedsagen: at sidde tryk i sit Hylster, hvordan saa Troen i og for sig var.

I Tusmørket kommer Uglerne frem, disse underlige Fugle, der sidder stille om Dagen, men som i Mørkningen hvæsser Næb og spiler Kløer i Rovtanker. Det var nok ogsaa Ugler, Kristoffer Heller havde Besøg af i Aften — Nagets og Selvbebrejdelsens graa Fugle; de var komne lydløst dalende, havde sat sig i Ring omkring ham, havde rykket ham tættere og tættere ind paa Livet, set paa ham med store, gloende Øjne og havde til sidst hugget sig fast.

Hvert Øjeblik forandrede han Stilling. Aah — denne forpinte Skikkelse, som atter og atter stod for ham! Han saa som i en fjern Dæmring en Vrimmel af lyse Drengehoveder, de fleste med halvt udviskede Træk, kun eet levende, dejligt Aasyn stod klart og uforandret for hans Hukommelse. Han saa denne samme Dreng sidde stum af Sorg ved en Sygeseng, han saa ham bære en Ven ud af Røg og Ild ...

Saa skiftede Billederne: Drengen blev til Yngling, en frejdig Svend, en trofast Ven, der med Glæde ofrede sin sidste Lommeskillning paa en vis sulten Student. Og Ynglingen blev Mand, fik Hjem og Levebrød, men glemte ikke den fattige Ven, skaffede ogsaa ham Hjem og Brød og aabnede paa det hjerteligste sit Hus for ham, et Hus fuldt af Ungdom, Solskin — — saa ikke mere.

Han tog sig til Hovedet, rejste sig, gik nogle Gange frem og tilbage i Mørket, ringede efter Pigen og krævede Lys.

„Skal jeg tænde Stearinlysene?“

„Nej, Lampen, for Pokker!“

Paa hans Skrivebord laa en nyopskaaret og nylig udlæst lille Bog: „Kristendommen og den fri Tanke, et Indlæg i Dagens Strid af en Lægmand.“

Han satte sig ved Skrivebordet, da Lampen var bleven bragt ind, og gav sig til at blade i Skriftet. Skønt den lille Bog gik løs paa de Meninger, han hidtil havde delt, havde den Overtydningens Glød, der varmede enhver af dens Sætninger, paa en vis Maade gjort ham godt, uden at han dog selv havde følt sig overbevist af den.

Han fik paa een Gang en Tanke: Om Pram nu rejste sig igen ... Og med Indbildningskraftens lynsnare Haand skabte han i samme Nu et Hurtigmaleri af et Præstegaards-hjem med Harmoni og Livsglæde lysende frem af alle Linjer. Men næppe havde han gjort det sidste Strøg, før han fik sit gamle Spottesmil om Munden.

Hans Blik faldt paa et Sted i Bogen, hvor det hed:

„Og om I end under eders lærde Sysler kan finde en vis Hvile i eders Lære om den ophøjede Natur-Enhed og i Bevidstheden om at være et nyttigt Led i Udviklingens endeløse Kæde, hvad har I saa at leve paa, naar Hjertet sønderrives af Skuffelser og Sorger, og hvad har I at lægge Hovedet paa, naar det tynges af de sidste Tanker? I har Forraadnelse til Endemaal, medens Kristendommen aabner sine Lemme til Lys og Fuldkommengørelse ... Hvad har I at byde de Millioner fattige Sjæle, der savner Kundskabernes Forudsætninger for at kunne forstaa eders Naturreligion? Eller skal eders Religion bare være en Religion for Professorer? Hvad har I at byde Kuldragerne og dem, der fylder Fattigkvartererne? Vi har noget at byde dem: Evangeliet om Synderes Frelse. I kan længe nok spotte over, at vi giver dem Anvisning paa Himlen, mens de sulter paa Jorden; den Kendsgerning staar dog fast, at Tusinder, Millioner Sjæle har gennem Kristendommen faaet Forsoningens Lys over deres Liv. Men kom I til dem med eders Naturfilosofi! Gaa ud til de pjaltede, fortvivlede Skarer og forkynd eders Religions Trøst: „I gode Mænd og Kvinder, I maa skamme jer, at I saadan falder sammen — husk dog

paa jeres høje Naturbestemmelse, I er Led af en uhyre Verdenskæde og skal virke med i Naturens store Værksted, eders Liv er et Værk af den evigtfødende, harmoniske Natur — ikke sandt, det lysner! — fyld dog eders Hjerter med Lykke!“ — Prøv det; de vil vende sig imod eder og spørge, om I er forrykte. Og gaa til de døende, der har levet deres hele Liv i Elendighed og kun haft Haabet om en bedre Tilværelse at klynge sig til — gaa til dem med eders Trøst: „Nu lukker Dødens evige, forstenede Ro sig over eder — en kort Fest for Ormene, saa gaar I tilbage i Naturens Skød“, — de vil med Fortvivlelsens sidste Kræfter rejse sig og sætte Negle i eders Kinder.“

Han lod nogle Blade svirre forbi og læste videre:

„Se, hvad Kristendommen har virket for Menneskeslægten, hvorledes den har rejst sine Indsigelser mod Uret og Voldsdaad, overskaaret Slavebaand, reddet, hvad godt der var tilbage af den klassiske Kultur, da vilde Folkesværme oversvømmede Landene, rejst Sygehuse og milde Stiftelser, adlet Menneskeslægten Liv og Tænkemaade! Tvivlere, se paa Virkningerne og nægt saa Aarsagen, om I tør! Og spørger I endnu om Beviser — Millioner alvorlige Mænd og Kvinder vil træde frem med Hjertets Vidnesbyrd, om det kræves: Vi kender Gud personlig, vi kender den Kraft, der — staaende over Naturlovene — virker Undere, som Menneskets naturlige Forstand ikke kan fatte, vi har smagt Evighedskræfterne i Daaben og Nadveren, vi kan ikke dø ...“

Han smed Bogen fra sig og lagde sig tilbage i Stolens Bueramme.

„Forunderligt med disse Mennesker! Har ikke Spor af Beviser og er dog saa overbeviste.“

XIX

Apoteker Galle arbejdede endnu paa sin Bitter. Han havde hos Folk i Omlandet gjort Forsøg med flere Slags stærke Draaber, men Draaberne havde ikke villet slaa igennem, Blok havde endog spyttet noget forfærdeligt ad dem. Men Hr. Galle

opgav ikke Haabet. „Bare holde ud!“ sagde han til sig selv og rejste en lille Vifte af kraftige Rynker mellem Øjenbrynene.

Det værste var, at han begyndte at skrante. Fruen mente, at det var Bitteren, der tærede paa hans Livskraft, og hun advarede ham indtrængende imod at gaa og smage paa alt sit Sjapperi. Naar han om Aftenen gik frem og tilbage paa Gulvet og sleb sine lange, tynde Hænder i hinanden og mumlede: „Hm ... maaske en lille Tilsætning af Kolokvinter,“ eller: „Jeg skal dog prøve Korbendiktblade og Kolumbarod“, kunde Fruen lade Strikkestrømpen synke ned i Skødet og udbryde: „Galle, jeg be'r dig, lad vær' med dine Livsdræber! Husk paa din svage Mave! Dit Helbred er ikke længer til det, Galle, du lægger dig selv i Graven med dine Livsdræber.“

Men Hr. Galle følte, at han havde Hemmeligheden i et eller andet Rum i Hovedet, han maatte have lukket op for den; endnu kunde han vinde sig en Formue, han var endnu kun 67.

I Præstegaarden listede Livet sig silkefodet gennem de gamle Stuer. Kun nu og da, naar Jfr. Petersens Kjole luftede gennem Værelserne, kom der en Smule Røre i den ellers stillestaaende Luft, og Støvet sank derefter uforstyrret med dets Millioner matgnistrende Gran igennem Solstrimerne.

Den gamle Pastor Pram sad som sædvanlig indemuret i sit ensomme Kammer, hvorfra aldrig nogen anden Livsytring hørtes end de tørre Oldinge-Røm, der en Gang imellem skar sig gennem Døren.

Men hvem skulde tro, at den gamle Pædagog, denne værdige, tavse Olding i sort Klæde, endnu havde Aandskraft til lærde Sysler? Hans Legeme var nu fuldstændig mumietørt, Ansigtet havde endnu Drag af fin Aandsdannelse, men var langt mere skarpt og graagult end før, ligesom det før saa fyldige, hvide Haar var blevet tyndt og sad som flosset, hvidgul Silke i en Krans under den sorte Fløjelshue.

Af og til led han stærkt af Værk i Lemmerne, men ellers var han rask. Sjældent saa Folk ude i Byen noget til ham. Kun en Gang om Dagen gik han sig en Tur i Haven, foroverbøjet, dirrende af Kulde, med den gamle Frakke knappet helt op igennem og med Hænderne skudt ind i de snævre Ærmer som i en Muffe. En enkelt Gang kunde det hænde, at en eller

anden forbigaaende uden for Havediget kunde opfange et Glimt af ham og tilraabe ham et bredt „Goddaw“, i hvilket Tilfælde han forbavset rejste det rystende Hoved og saa med sammenknebne Øjne efter den hilsende, men virrede endnu stærkere med Hovedet og skyndte sig ind i Hasseldybet. Mange mente, at den gamle Mand halvt om halvt gik i Barn-dom, og man forberedte sig saa smaat paa at bære ham bort.

Da forbavsede han en skønne Dag Verden ved at lade et nyt lærd Værk paa over 600 Sider løbe af Stabelen. Bogdommerne maatte atter i Kast med den gamle, sejge Pædagog, der havde voldt dem saa mange knudrede Timer. „Skarp Tænkning“, „stor Lærdom“ hed det endnu som før; men det kunde ikke længer dølges, at „den lærde Forfatter sad fast i Stagnation“. „Tiden krævede nyere Synsmaader, friskere Pust“ o. s. v.

Men Pastor Pram lagde ikke sin Pen til Side, den skulde falde ham af Haanden.

Kapellan Jensen var i Færd med at faa Kinder, Hosten var heller ikke saa slem som før. Han passede sine Forretninger, saa godt som hans Helbred tillod det; men Folk længtes efter deres Yndling, Anton; han kunde tale anderledes pænt, — bevares, hvor det Menneske kunde lægge ud!

Med Anders Eriksen var der sket noget, der nær havde gjort den gamle Fyr rent forrykt af Glæde: han havde faaet Krigsmedaille. Ved Gildet i Lyng Kro, hvor dette Mindetegn blev uddelt, havde han været aldeles ustyrlig, havde grædt, sunget Krigsviser, danset Syvspring og gjort et Styr, saa Lise til sidst maatte trække ham udenfor og køle hans hede Hoved med en ordentlig Skylle. Efter nogle Ugers Forløb kom han vel til Ro efter den første Rystelse; men hans Glæde tog nu Form af en aldeles utaalelig, tavs Selvfølelse, der satte sig under Hagen og skød Hovedet til Vejrs med et afskyeligt Hovmod.

Sektvæsenet havde bredt sig en Del i Lyng og havde ogsaa faaet Indgang i Randrup. De „hellige“ dømte Folk til Ild og Svovl, naar de huggede en Pind Brænde til Suppegryden om Søndagen; til Gengæld suste Spot og Grin over Hovederne paa de strenge Dommere. I Randrup groede Josef Smiths Lærdomme ret frodig. Den blege Præst fra Utah kom gerne hvert andet Aar og fuldførte sin stille-lidende Gerning med en

saadan Virkning, at han, hver Gang han rejste tilbage over Atlanterhavet, kunde føre nogle frelste Sjæle med sig — han frelste helst unge Sjæle i Skørter og Sjæle med Mønt. Ordet i Kirkerne øvede ikke stor Tiltrækning paa Folk; derimod forhandlede Mormons og „den sorte“s Lærdomme livlig i Hjemmene, nogle Steder med Spot og Lystighed, andre Steder med en vis Agtelse for den Alvor, der skimtedes bag Vildfarelserne.

Men uagtet alt Partivæsen og Røre var den største Del af Befolkningen Tilhængere af den „rigtige“ Lære, den gamle randrupske Religion. Man børstede sin Frakke godt, naar man skulde til Kirke, ingen rørte Brød eller Brændevin den Morgen, han skulde til Alters, Kvinderne gik med foldede Hænder om Lommeklædet og Salmebogen, naar de gik op ad Kirkegulvet, enhver Moder, der bragte sit Barn til Daaben, sørgede med ængstelig Omhu for at have den lilles „Kristentøj“ i fuldstændig Orden til den højtidelige Handling, Præst og Degn fik deres Offer til Højtiderne, ved Ligfærd kastede de nærmeste Slægtninger samvittighedsfuldt deres Haandfuld Jord ned paa Kisten, naar den var sænket i Graven, Mændene holdt Hattene for Ansigtet, naar Præsten gjorde det, Spader og Skovle blev lagt over Kors paa Gravhøjen, naar den var klapet til — alt blev kristelig iagttaget baade med Kors og det hele, saa kunde man gaa saa rolig hjem, Vorherre havde faaet, hvad han med Billighed kunde kræve.

Men det kunde ske, at et eller andet „aparte“ Medlem — en fortvivlet Moder eller en sønderknust Enke — midt under Gudstjenesten kunde udstøde et Suk, der i Styrke og raadvild Smerte gik ikke saa lidt udenfor Reglerne, eller at saadan „en aparte en“ kunde finde paa at stikke sig hen i en eller anden Krog og der staa og se ned i Jorden paa Toldervis; men dette hørte ikke med til den daglige Religion i Randrup og Lyng.

Livet formede sig til daglig, som det vel havde formet sig i Hundreder af Aar; ingen hellige Yderligheder, — man pløjede og saaede, slagtede og flaaede, mødtes ved Gadestævne, naar Oldermannen tudede i Byhornet, holdt Pøsegilder, viste hinanden al mulig Gæstfrihed og Velvilje, gav ogsaa Sul og Brød til de fattiges Poser. Karlene satte Krøller i Tindingerne om Søndagen og spankede om med hvide, valkede Uldhoser og højhælede Trætøfler og røg Tobak, medens Pigerne, rød-

mossede og vel pyntede, stod ved Portlaager og i Stakkehaver og lod smaa Indbydelser skinne ud i Byen fra deres røde Silkebaand. Mændene gik paa Gæstefærd hos hinanden, spiste Hvedekage med tykt Smør og en Humpel Kød af et røget Faarelaar, drak hinanden flittig til, fik efter endt Maaltid Piben nystoppet og satte sig saa fast ved et Glas og en lun lille Samtale.

Men kedeligt var det med denne natlige Punchen, især i Jule- og Fastelavnstiden — otte, fjorten Dage i Træk — og kedeligt med dette Korttærskeri i Smugkroerne, hvor Karlene satte deres Løn over Styr, og hvor der ikke saa sjældent vankede blaa Øjne og hovne Læber; mest kedeligt var det dog med alle disse Ægteskaber uden Præst og alle de smaa Aflæggere, som kom frem i Kroge, hvor der ingen Aflæggere burde komme.

Der var et og andet at sige Randrup og Lynges paa; ellers var Beboerne overmaade rare og kristelige Folk.

De to Kirkers Klokker hang som oftest for aabne Lemme og kunde, naar det var klart Vejr, og Solstraalerne faldt paa deres grønne Buevægge, veksle søsterlige Blink med hinanden over Rørmosen. Stille og tavse, kun en Gang imellem dirrende med en svag Syngen, hang de i Vinddraget og ligesom lyttede efter enhver Lydbevægelse ude fra Byerne. Selv de svageste Lyde, selv de, der ikke lød stærkere end de visne Blades Fald mod Jorden, fandt Vej op til Klokkerne og gemte sig i dem. Der var Suk over forspildte Aar, smaa Skrig fra Fattigdommens Huler, Hulken fra Huse, hvor Døden lige havde lukket Døren efter sig. Klokkerne samlede det alt under deres smaa Hvælvinger og hang med det Natten ud. Men om Morgen fik de bundne Lyde Luft i lange, malmtunge Slag — alle de opsugede Længsler og Klager gled ud i Luften.

XX

Sammen med sin Hustru var Anton Pram i de sidste Dage af September rejst med Svigerfaderen hjem til Norup, hvor han blev hele Efteraaret og Vinteren, kun med Afbrydelse af

nogle faa Dage, som han brugte til i al Stilhed at gæste sin gamle Fader paa Sjælland. Hjemme i Randrup talte man stadig om Nerver og mente, at han skulde opholde sig i Jylland for Strandluftens Skyld. Mange bad til, at han snart maatte blive rigtig rask og komme tilbage.

Han havde kæmpet Kampen mellem Tro og Tvivl og var endnu ikke kommen til Ro. I øvrigt gik Tiden hurtig for ham, idet han hjalp sin Svigerfader med alle Haande Skriverier, læste med de to yngste Døtre, gik lange Ture paa Heden og gæstede ogsaa af og til Folk af Menigheden.

Han havde nede i Schweiz talt om at indgive Ansøgning om Afsked fra Præstegerningen; men da det kom til Stykket, satte hans Hustru sig derimod, hun kunde ikke opgive Tanken om, at han igen skulde rejse sig.

For Resten maatte hun endnu kæmpe med den Følelse af Uvilje, der havde fyldt hende siden hin Stormnat ved Søen; men hun havde alvorlig stræbt at bøje sit Hjerte under Troens Tugt ogsaa i dette Stykke. Hun havde plejet hans Sjæl, saa godt hun evnede, men han havde godt mærket, at den Kærlighed, der paa ny havde viklet sig ud af hendes Væsen, var af en anden Art end den, hun tidligere havde været knyttet til ham med — en Slags Moderkærlighed, der tog med varsomme Hænder paa ham. Og dog virkede denne Kærlighed saa velgørende og vakte Haab i ham om, at det gamle Forhold atter med Tiden skulde indtræde. Disse hyppige smaa Samtaler, disse tusinde Smaatræk af sand Barnetro, disse varme Betøninger af Ord og den Iver, hun fremsatte Beviser med — Beviser, der slet ikke var Beviser, men bare Overbevisning — styrkede ham fra Dag til Dag.

Den lille Karl var bleven en sund, rødkindet Tyksak, medens Forældrene havde været borte. Og trods det, at hans to unge Mostre af bar Henrykkelse over alle hans søde Egen-skaber havde gjort deres bedste for at tage Livet af ham med Kys og Kærtegn, havde han dog lagt sig saa megen Frimodighed til og erhvervet sig saa mange Kundskaber og Færdigheder, at hans Forældre maatte forbavses over ham. Han kunde springe som en Kakerlak over Paradisets Streger, synge hele Kejseren af Kinesiens Land og staa paa eet Ben og aflevere hele Ramsen: **F**rand's **f**ørte **f**ire **f**ranske **F**ruer **f**ra **F**yn ... Pastor Pram var uendelig glad for sin Dreng. Der

var Stof i den Knægt til en Mand. Han skulde blive noget ganske andet end det, han selv var bleven til.

Livet i den vestjydske Præstegaard gik sin sikre Gang. Den gamle Præst levede saa støt og glad i sin Gerning, hans livlige Hustru vimsede om i Stuer og Stegers fra Kl. 5 om Morgen til sent paa Aftenen og gjorde det hyggeligt og godt for dem alle. De to unge Pigebørn, der havde arvet Moderens gode Lune og raske Lader, bar deres Fregner og deres røde Krøller med en saa fornøjet Kækhed, at man kunde blive i godt Lune bare ved at se paa dem.

Undertiden blev der om Aftenen læst højt eller sunget Fædrelandssange og Viser. Pastor Kristensen var ingen Sanger, det vidste han godt selv, men han blev alligevel ofte revet med af Fællessangen, og naar han slap sin stærke Bas rigtig løs, anrettede den som oftest en frygtelig Ødelæggelse blandt de klingre Kvindetoner.

„Aah, hvor det er mageløst at se paa Far, naar han skal rigtig dybt ned,“ kunde den lille skælmske Præstefrue gotte sig: „Saa trykker han Hagen saadan dybt ind, rynker Panden: bu..u..u! og saa ruller der nogle Toner frem, der formelig ryster Fjedrene i Sofaen under en.“

Fru Kristensen var Omhyggeligheden selv for sine Gæster, især for Svigersonnen.

„Pram“, kunde hun sige, naar hun saa hans skarpe Ansigt, „du sidder vist og overanstrenger dig med de Pigebørn ... alt dette Sprogvesen og Grammatik! Du maa sandelig ikke sidde og herse saa meget med dette franske og engelske Stads, lad dem læse selv, de store, lange Tøse!“

Ogsaa hans legemlige Vel laa hende paa Hjerte. „Kæreste Ven, du gaar og fryser. Hvor det dog ogsaa er blevet koldt! ... Hvordan er det med dit Undertøj? Du har da vel taget den tykke Uldtrøje paa — og de lange Strømper ...?“

Hvad hans sjælelige Tilstand vedrørte, var hun overmaade varsom; han skulde have Lov at gro i Fred. For Resten var hun saa sikker paa, at han nok skulde rejse sig; Gud vilde ikke lade en saa alvorligt søgende Sjæl slide sig til Døde i Tvivl.

En Aften, da alle med Undtagelse af Husets to yngste Døtre sad ved Tebordet, faldt Talen paa Livet efter Døden.

„Det er dog egentlig ikke saa underligt,“ mente Pastor

Pram, „at mange — selv alvorlige Mennesker — kan gaa og tvivle paa, at der er et Liv efter dette; for naar man ser paa Tingen fra et rent Fornuftstandpunkt, saa er der dog i Grunden meget, der taler mod en Fortsættelse af Livet.“

Det kunde Pastor Kristensen ikke give ham Ret i. Riv Menneskelivet bort fra Guddommen, fra det evige — der bliver ikke andet tilbage end et Døgnliv mellem Tilfældigheder. Alt, hvad der hedder Plan og Orden, al Tanke om Retfærdighed, alt Samvittighedsansvar forsvinder. Den raa Magt faar Ret til at sætte sin Hæl paa den svages Nakke — der er ingen Gengældelse. Kødets Lære med sine sansepirrende Tillokkelser faar Enemagt over Mængden — hvorfor ikke nyde Livets Sødme, inden den evige Nat lukker sig over Øjet? Alle de lidende, mishandlede Sjæle faar synke sammen i deres Fortvivlelse — der er ingen Oprejsning. Tilværelsen opløser sig i et Virvar af Tilfældigheder, Meningsløshed og Uretfærdighed. Og Martyrerne, Paulus, Luther — alle disse Menneskehedens ypperste, der har sat al deres Kraft ind paa det evige Livs Sag, de skulde ligge bedragne i deres Grave! Gud skulde ved at opretholde Troen paa et evigt Liv have holdt Menneskeslægten saa grundig for Nar! Hvilket grufuldt Bedrageri!

De to Kvinder kom frem med forskellige Skriftord og henviste til Jesu egne Vidnesbyrd. De forstod begge, at hele Kristendommen selvfølgelig maatte staa eller falde med Troen paa det evige Liv.

„Kære Anton, du tvivler da vel ikke paa dette?“ spurgte den unge Kone.

„Tvivler? Een Ting er, kære Karen, at bygge saadan løs i Almindelighed paa alle disse godkendte Meninger, tale og synge om dem som noget faktisk og rigtigt, men dog noget, der er fjernt ude; en anden Ting er at kunne opsuge dem med sin Sjæls inderste Begær, gennemtrænges af dem og leve paa dem.“

„Det er rigtigt!“ faldt Pastor Kristensen ind og slog let med Haanden paa Bordpladen. „Man kan tale og skrive i det uendelige om alle disse Ting; men Beviserne for dem maa til syvende og sidst springe frem af mit eget Hjertes Vidnesbyrd, eller rettere sagt: af Guds Aands Vidnesbyrd i mit Hjerte. Saaledes ogsaa i det, vi her taler om. Dette, at jeg i mine bedste Øjeblikke, efter en Altergang f. Eks., kan føle med

usvigelig Vished, at jeg lever et evigt Liv, ikke at jeg haaber en Gang at komme til at leve et evigt Liv, men at jeg allerede har begyndt paa det, allerede kan mærke de livsvarme, evige Kræfter røre sig i mig — det er mit Bevis, og det staar!”

Den unge Præsts Tanker var i lang Tid stærkt optagne af Livets sidste store Gaade. Det var, som der inderst i ham løsnede sig Tvivl, der havde siddet fast under Vanetroens Lag, en ny forunderlig Vished tog til at arbejde sig frem i ham ... Denne evige Higen i Menneskenaturen efter Fyldestgørelse af dens dybeste Krav, denne aldrig hvilende Kamp i Menneskeheden efter Fuldkommengørelse, dette lange Suk fra de syndetyngede Skarer efter Forsoning, dette store Haab om en evig Harmoni efter alle Kampe — det skulde alt sammen være Vildskud af Mennesketanken, tomme Ideer, der aldrig skulde modnes i den store Virkeliggørelse, men lufte bort med det sidste Suk ... Nej, han følte, at der inderst i vor Natur er noget, der ikke kan dø, et Guddomskim med Evighedskræfter, og han skønnede, at Mennesket kun ud fra Visheden herom kan fyldestgøre sin Bestemmelse og blive lykkeligt.

Julen stod for Døren. Der var Travlhed i Præstegaarden, ude og inde. Den gamle Præst sad i sit Værelse og skrev paa sine Juletaler, Fru Kristensen stod i Kagedejg til op over Albuerne, Karen havde travlt med noget hemmeligt i Havestuen, og de unge Piger for omkring med Klisterpletter paa Ærmerne og Stumper af Guldpapier hængende i de røde Krøller.

Anton Pram gik i en forunderlig Stemning. Der var noget saa højtideligt i Luften, det var, som han var bleven Barn igen og følte al Julestemningens Forventningsfuldhed dirre i Brystet. Der var Øjeblikke, da han næsten følte Trang til at tænke paa en Juleprædiken; men nej — det var nok bedst for ham at tie.

Saa kom da Juleaften med sin Sang og Glæde. Der blev lukket op for Hemmeligheden i Havestuen: et straalende Julebord med Pynt og Gaver. „Aa ... aah! Næ ... æh!“ lød det fra alle Sider. Karl hivede en Kæphest til sig, men maatte kønt lægge den igen — først synge og danse!

Man tog hinanden i Hænderne, Pram og hans Hustru fik deres lille Dreng imellem sig, og de andre ordnede sig, som de bedst kunde. Saa istemte man Sangen „Julen har bragt vel-

signet Bud“ og gav sig til at dreje rundt. Pram kunde ikke komme af Sted med at synge. Hans Svigerfader derimod lod sin Bas rulle frem med en saadan Styrke, at hans Kone maatte drage ham ned mod sig og hviske: „Lidt svagere, lille Far!“ Ogsaa den lille Karl, der i Forvejen havde lært Salmen, sang med af fuldt Bryst og saa skiftevis op paa Far og Mor.

Den unge Frue havde Taarer i Øjnene. Hun kastede et Sideblik til sin Mand og opdagede, at hans Læber skjælv. Da man naaede til Ordene: „Himmerigs Konge blandt os bor“, faldt Anton Prams Røst ind, uden at han selv rigtig vidste det. Hans Hustru saa paa ham, brast nu helt i Graad og maatte søge hen i en Krog. Pram fulgte efter hende, medens de andre blev staaende og sang Salmen til Ende. „Ja,“ sagde hun og kastede sig om hans Hals, „det er sandt alt sammen, Anton, tro det bare, tro det!“

Den unge Præst kunde ikke ret deltage i Juleløjerne bag-efter. Han var i en rørt Stemning og maatte gaa den meste Tid frem og tilbage i et andet Værelse.

— — —
Kraftige og varme Ord var det, der lød i Kirken de to Helligdage. Anton Pram blev især stærkt grebet af sin Svigerfaders Tale 2den Juledag om Stefans-Synet.

Efter Gudstjenesten gik han en Tur langs Havet og tænkte i Ensomhed over, hvad han havde hørt. Det var en forunderlig Magt, der kunde ligge i et Menneskes Røst. Det var ingen ny Tale, han havde hørt, alt var gammelt for ham og dog saa nyt og frisk. Denne fængende Gnist ved Skriftordene, denne varme Sikkerhed, der sank levendegørende med hver Sætning ned over Hovederne, denne Ordenes vidunderlige Efterklang, der sang inden i en — alt dette var nyt, betagende for Sind og Sans.

Medens han af og til saa hen over Havet, der fjernt i Kimmingen tegnede sig med en skarp messinggul Kant under Himlens rødgyule Skylag, gik han og tænkte over den gamle Præsts Tale. Var det ikke sandt, dette Vidnesbyrd? Enhver, der barnlig og alvorlig stirrer op mod Himlen, skal faa Syner; Guds Aand skal fylde ham og aabne Himlen for ham. Verden forstaar ikke dette, den stamper med Fødderne og holder sig for Ørerne, naar den hører saadan Tale; thi den kan ikke selv se Synerne. Naar Verdensklogskaben stirrer mod Himlen, da

ser den intet, kun Taage og Skyer; men naar Barnetroen stirrer derop, da aabner Taagerne sig, og den ser Gud og Menneskenes Søn ved hans højre Haand, ser alt, hvad den har Brug for til Salighed, og gruer slet ikke, fordi den ikke kan bevise for andre, at alt det, den har set, virkelig er til.

Rundt om paa de frosne Sandveje og Hedestier gik Flokke af hjemvendende Kirkegængere. Han tænkte paa, hvor glade alle disse Mennesker var, hvor sundt de levede herude i deres Udørken. Søndag efter Søndag hentede de noget hjem fra Kirken, noget, der gjorde dem stærke for hele Ugen. Her var levende Vidnesbyrd om Kristendommens Kraft, bedre end alle Vidnesbyrd i Bøger. Medens lærde Fornægttere sad rundt om i deres Kamre og beviste Kristendommens Udlevenhed, gik disse jævne Strandbønder og mangfoldige andre Mænd og Kvinder, — ogsaa højtannede, kundskabsrige Mennesker — rundt om i Menighederne og gjorde alle Beviserne til Skamme: — ikke med spidse Penne, men med et sundt Liv.

Han tænkte paa Heller. Han skulde bare komme over og leve et Aars Tid mellem disse Folk, han skulde se den Glæde, der boede i deres Hjem, se, hvordan de voksede sammen under Modgangen, og hvor sundt deres Liv i det hele formede sig. Mon han turde rive deres Kirker ned, tage deres Tro, deres Salmer fra dem og give dem Læresætninger om Natur-Enheden i Stedet?

Det var, som han i Dag var bleven fyldt med ny Levelyst. Han mærkede en forunderlig løftet Uro i sit Indre, en Trang til at blive taget i Brug af Gud.

Det var første Gang, Anton Pram mødtes med Kaldet ovenfra.

XXI

Der for en regnagtig Snestorm hen over Lyng. Byen trykkede sig saa meget som mulig ind i Læ under Bakkedraget mod Nord; men Stormen lo ad den, rev i dens Pilegærder, flaaede løs i Tagene og for til Vejrs med Hyl og Vrinsken.

Koldt og uhyggeligt var det, den tykke, grødede Luft var gennemstreget af de nedpiskede Snefnugges utydelige Striber. Jorden glinsede mat i Mørket, hist og her laa Kager af ny-

falden Sne, der endnu ikke var smeltet. Men saa kom der fra Vest et Vindslag med Regn, der slog med brede Vand-Ris mod Vinduerne og pjaskede ned over Gader og Pladser, — saa forsvandt Snekagerne, og alt blev Søl og Sjap og Mørke.

Men inde i Kroens Hjørnestue var der lunt og lyst. Mændene, som traadte ind i den, skuttede sig og gned Hænderne af Velbehag ved at komme ind i al denne bløde Lunhed, der lukkede sig saa dejligt om de gennemisnede Kroppe.

Der var mange, der traadte ind, en efter en kom de med kortere og længere Mellemlum, en hel Flok af Mænd i varme Vadmelsfrakker, med store Uldklæder om Halsen og Sølv i Bukselommerne.

Der skulde være Pøsegilde, men først Sogneraadsmøde, et lille kort Møde, hvor nogle uopsættelige Sager skulde forhandles, det hele kunde vare en Times Tid, og derfor var Medlemmerne mødte lidt tidlig; senere vilde der komme nogle andre Gæster fra Byen, og saa skulde Pølserne frem.

Konen i Huset, Mdm. Steffensen, kom ind med nogle Flasker og Glas paa en Bakke og hilste paa de fremmede.

Man ventede paa Formanden, Hr. Blok. Endelig rullede en let Vogn over Stenbroen udenfor og forsvandt i Rejsestalden.

„Jo pinte var det ham, for jeg kunde skimte Sokkerne paa den brune,“ meldte en af Mændene, der havde kigget ud ad Vinduet.

Lidt efter traadte Hr. Blok ind, tyk og bred, gemt i en graa Kappe med et vældigt Kraveopslag, der næsten helt lukkede Vingerne om hans Hoved.

„Et nederdrægtigt Vejr!“ brummede han med sin rustne Stemme og lagde en Protokol i Voksdugsomslag fra sig.

„Hr. Blok kunde gerne tage Føret med,“ mente Steffensen, der tog fat i hans ene Ærme for at hjælpe ham Kappen af.

„Ja, Pokker staa i Kildevejen dernede ... Tak skal De ha'e, Steffensen! Vil De hænge den her ved Kakkellovnen ... ah, Godaften, Anders Jepsen, Godaften, Søren Søren',“ og saa videre rundt.

„Nej, den Vej,“ tog Blok fat igen, „den Vej ligger jo i et komplet Ælte, aldeles bundløs! Vi kommer vist til at give den en halv Favn endnu.“

Hermed var man inde paa Sogneraadsforhandlingerne,

Medlemmerne tog Plads om Bordet, og Blok fik Protokollen frem. Det var dog ikke Kildevejen, det gjaldt, men et Par andre vigtige Sager.

Da Forhandlingerne var vel tilendebragte, og Hr. Blok var ved at forsyne Protokollen med sit velkendte tykke Navnetræk med den vældige Orm under Bogstaverne, udbrød Anders Jepsen, en alvorlig, gammeldags Bonde:

„Hoj hoj, bi et lille Gran, Blok. Der var end een Ting, vi skulde snakke om.“

Han talte uhyre langsomt, spyttede ofte ned mellem sine udspilede Knæer og tørrede Munden med Haandfladen. Efter et Par lange Sug paa sin Cigar vedblev han: „Det er ham, Skroget derude, Urma'ren ...“

Hr. Blok lagde Pennen i Protokollens Midtrende, rejste sig og saa sig om: „Hm, jeg syntes, jeg saa en Cigarkasse ... naa, derhenne ... Tak, Tak, jeg vil alligevel røre Benene lidt ... ah, man bliver stiv af at sidde.“

„Han kom stavrende over til mig den aa'n Dav, da vi sad og fik Midavten,“ vedblev Anders Jepsen — „la' vos se, det var i Onsdavs, næ, bi lidt, det var da nok ligegodt i Tirsdavs, naa det er nu lige meget hvikket derom; det var dette Læs Tørv, som han alstillens gaar her og snakker om. Nu havde han bare et lille Gran tilbage af det Læs, som han skar til Hælvten om med Niels Jyde her i Forsommeren. Der havde ingen Druelse væ't ved 'en, for det var blevet til bare Gumlinger alt sammen, inden han fik 'en hjem fra Mosen.“

„Forlangte han da, at han vilde ha'e et Læs af Sognet?“ spurgte et Medlem.

„Justement itte saad'n lige ud; men-ne — det var da ligegodt saad'n paa Jaa efter 'et. Vi ved jo nok, at han itte saad'n lige ud vil forlange at faa noget af Sognet, for han vil jo itte ha', at det maa hedde sig, at han faar af Fattigvæsenet; men naar vi vilde gi' ham et Læs saad'n ligesom godvillig, saa mente han jo, at det kunde hedde sig, at han havde faat 'et saad'n ligesom til en Foræring.“

„Hvad sa'e du da til 'et?“

„Ja, hvad sa'e jeg? Jeg sa'e, at jeg skulde itte være fravillig fra min Side; men-ne ...“

„Skal vi ha'e ham,“ faldt Steffensen ind, „saa kan vi lige saa godt ta'e ham helt paa een Gang; men saa vil jeg tillade

mig at foreslaa," føjede han til med et vist parlamentarisk Hovedkast, „at vi ta'er og sætter ham ind paa Anstalten straks."

Det var, som man kunde høre et Punktum blive rammet fast efter Ordet „Straks".

Der blev stille i Stuen, Blok gik frem og tilbage paa Gulvet, rømmede sig og pustede Røg fra sig.

Anders Jepsen, der med en Cigarstump mellem Fingrene sad og hvilede sin store, knortede Haand paa Bordkanten, vilde sige noget, men nøjedes med at dreje Hovedet sindigt og se hen paa Gæstgiveren. Han førte derefter Cigaren langsomt op mod Munden og begyndte allerede at gabe efter den i en halv Alens Afstand. Da han havde faaet suget et Par Drag og spyttet ned mellem Benene, kom det endelig:

„Du er ligegodt lidt haard, Søren."

Ja, hvad andet Udkomme var der med saadant et Kadaver? „Jeg ser ... knuse mig ingen anden Udvej."

Der blev igen stille en Stund. Endelig drejede Anders Jepsen Hovedet om mod Blok og spurgte:

„Hvad siger Formanden?"

Men Hr. Blok havde opdaget et Schweizerlandskab i Oljetryk paa Væggen i den anden Ende af Stuen og var stærkt optaget af dets røde Træer og violette Geder.

„Blok!" var der en, der kaldte. „Anders Jepsen han spør', hvad De siger."

„Jeg ... hm, ved sku'nte; men ... hm, tror rigtignok ikke, mine Herrer, at vi saadan uden videre ... han har jo dog ikke meldt sig til fuldstændig Forsørgelse."

Gæstgiverens Kone kom ind med et Par Stykker Brænde til Kakkellovnen. Steffensen hviskede et Par Ord til hende om nogle flere Bajere; hun hørte i det samme Ordet „Urmageren" og saa spørgende omkring paa Mændene.

„Jeg er næsten ogsaa af den Formening," indskød en af dem, „at vi lige saa godt først som sidst kan smide ham ind i Anstalten."

„Bliver det til noget?" spurgte Gæstgiveren med en dæmpet Hvislen mellem Tænderne og bøjede sig halvt ned mod sin Kone, der uvilkaarlig var bleven staaende med Haanden om Dørgrebet.

Sagen blev nærmere forhandlet, men maatte udsættes, da

der kom flere nye Gæster til, blandt andre Byens Smed, en lille grinende Tykkert med en bred Dusk Hageskæg, der strittede som Piasava.

Pøsegildet begyndte at skyde Sogneraadsmødet til Side; inden man vidste af det, havde man de fede, dampende Sortpølser for sig.

Saa kom Kortene og Punchen. Søren Steffensen fyldte Glasene og skød dem omkring. Hans kødfulde Kinder blev røde og fugtige; det var, som de „bundede ud“ under Paavirkning af Punchedampen. „’sartig, Folk, faa noget varmt i Livet!“

Aah — denne Varme, denne Duft fra Bollen, denne festlige Bevidsthed om at have en hel Nats Pøsegildeforøjelse for sig — alt dette gød sig ud over Selskabet og skabte en vis hyggelig Spændighed hos hver enkelt af Gæsterne. Kun Hr. Blok syntes ikke at befinde sig rigtig vel.

Men ude i Kælderstuen, hvor Vandet flød ned ad Væggene, hvor Vinden peb igennem Vinduerne, og Snevandet stod i Pøle paa Gulvfliserne, havde der omkring det lange Fyrrebord samlet sig et tilfældigt Skrabsammen af Folk med hullede Albuer. De havde ikke det mindste med Pøsehøjtidelighederne at gøre; ikke desmindre drak og støjede de meget værre end Selskabet inde i den fine Stue.

„Det er dog et rædsomt Bras, de holder derude i Aften,“ ytrede Konen, der stod med opsmøgede Ærmer ved Komfuret og havde travlt med Flæske- og Ribbensstegen, som ud paa Natten skulde vederkvæge Gæsterne i Hjørnestuen.

„Ja, det er dem oppe fra Teglværket og Pelse-Niels og Urmageren,“ oplyste en af Pigerne. „De sidder og drikker og braller saadan nogle væmmelige Viser af dem.“

„Og hvem siger du ... Urmageren?“

„Ja, de har faaet slæbt ham med i Aften.“

Konen tav; det var, som Blodet slog Knuder i hendes Hjerter. Det var anden Gang, dette Navn mødte hende i Aften.

Man skulde ikke haft let ved at genkende Præstens forhenværende Stuepige i den knoklede Kvinde, som stod dér og stirrede ind i den tykke Ange, og dog var det hende. Hun var i de Aar, der var henrundne, bleven gammel, næsten runken. En Lampe, som hang paa Skorstensmuren, kastede sit Lys paa hendes Aasyn fra Siden, Kinderne var hule, og Øjnene sad i Ringe af Rynker.

„Trine!“ kaldte Manden hende fra Døren. Hun hørte det ikke. „Trine for Satan!“ brølede han. „Skaf os nogen mer Punch! Men inte Karvand som det sidste!“

„Er Punchen dig ikke god nok, saa kan du selv lave den.“

Pigen gik hen og tog imod Terrinen, og Mandens røde Hoved drog sig tilbage efter at have afleveret endnu et Par Eder. Pigen maatte lave Punchen og gaa ind med den, Konen blev staaende og saa ind i Taagen. En Gang imellem, naar en Dør blev aabnet, kom der ligesom en Byge af Skraal susende ind til hende fra Kælderstuen.

„Tag og hold lidt Øje med dette!“ bad hun omsider Pigen og gik ind i et Kammer ved Siden af, hvor hun igennem et lille Dørhul kunde se Selskabet i Kælderstuen.

Der sad Urmageren lige tæt ved Døren og døsede med fortinnede Øjne. Han var øjensynlig alt kommen over Grænsen. Et sort Plaster dækkede over en Skramme paa den ene Kind, og det tynde Haar laa i vaade Tjavser ned over Panden.

„Gud, min Frelser, er det Klavs!“ hviskede Konen ved sig selv og stirrede paa den vaklende Dranker.

Han rettede sig i det samme og satte i med dinglende Hoved: „Det er L...øgn, I Flabe!“

Ingen havde talt til ham, og ingen hørte ham, han talte i Fuldskab.

„Jeg er inte bange for ham; jeg har min Kn., Kn.. min Kniv i Lommen.“

Han fik efter megen Famlen sin Foldekniv frem, lukkede Bladet op og slog med Enden af Skaftet i Bordet, saa der blev et dybt Mærke i Fyrrebrættet.

Der gik en Rædsel gennem Konen; hun vidste, at han tænkte paa Søren, og hun skønnede nu, at han i alle disse Aar havde gaaet med Tanken om Hævn.

Saaledes var det ogsaa; men det gode i hans Natur havde holdt ham tilbage, og for ikke at blive fristet over Evne havde han holdt sig borte fra Kroen og — drukket hjemme.

Det var gaaet med Urmageren som med et stødt Æble: først Svamp, saa Raaddenskab. Trines Utroskab havde gjort ham sløv. Længe havde han drevet omkring som en død Klump paa to Ben. Saa gav han sig til at drikke, og saa kom al Raaddenskab. Hans Plejemoder var for længe siden død, og — hvad der var mærkeligt — han savnede hende. Han var et

af disse Livets Stifbørn, der er saa vante til Knoer i Hovedet, at de næsten ikke kan undvære dem.

Trine havde givet efter for de Tillokkelser, som Kroen drog hende til sig med. Der var Baller og Lystighed, Stuer med Nøddetræsmøbler og Vægpapir til syv Mark — ja, der var saa meget, det lukkede sig saa daarende over hendes Sanser. Saa havde hun sagt Ja til Søren; men da hun var kommen midt ind i Herlighederne, var det slet ikke saa rart. Kærligheden brændte ned i Stagen, før nogen anede det. Trækvinde og Snestjap, Svir og Sjøv med Haandværkssvende og Prangere Dag og Nat — aah, hvor var hun træt af det hele! Ingen Børn havde hun, og hun trængte dog saa meget til at have et Væsen at elske. Saa kom de gamle Mindelser frem. Hun havde en Gang haft en Ven, en ringe Haandværker, men et Menneske med et blødt og ærligt Hjerte. Han havde en Gang — det var paa deres Trolovelsesaften — lagt sit Hoved til hendes Bryst og grædt af Glæde; den Aften var den lykkeligste i hendes Liv. Tiden gik, de gamle Minder blev støvede og laa i Krogene; en Gang imellem kom der som et Suk og blæste Støvet af dem, saa kom Glansen frem for en Stund; men det gjorde ondt at se disse Minder paa alt for nært Hold. Saa laa de igen en Tid hen, og saadan var Aarene gaaede.

Men i Aften kom det gamle op, alt sammen paa een Gang, med en Vælde, der næsten tog Magten fra hende. Gennem Døraabningen saa hun ind i en Livshistorie, der var endt med brændevinsfede Kinder og Plastre. Hun havde nok hørt om hans Slagsmaal, hans Kortspil og alt det andet; men saadant noget er ikke saa slemt, naar det foregaar i en anden Ende af Byen; men nu, da hun saa hans hængende Kinder og døde Fiskeøjne, nu forstod hun, hvor slemt det var.

Endnu en Gang stivede Urmageren sig op og tog til at snakke med sig selv; men snart faldt han atter sammen, Musklerne blev mere og mere slappe; til sidst sank han over mod Væggen og sov ind med Underlæben hængende som en lille rød Skuffe.

Konen rystede over hele Kroppen. Hun satte sig et Øjeblik paa et Ølanker. Saa vidt var det kommet med Klavs! Hun tænkte paa Arbejdsanstalten, hvor alt Kommunens Udsbud var sammenstuvet. Nej nej, det maatte ikke ske.

Hun gik ud i Rejsestalden og kaldte paa Karlen.

„Hør, Hans, han — Urmageren — sidder derinde og er saa farlig overkørt. Tag og se, om du ikke kan faa listet ham hjem! Du kan nok se saadan at faa ham ud, uden at de andre mærker det. Og se at faa lagt ham i Sengen derhjemme ... du kan nok se at faa lagt ham saadan ordentlig i Sengen, Hans.“

Nogle Timer efter dampede Flæske- og Ribbensstegen paa Bordet i Hjørnestuen. Saa kom Kaffeknægtene paa Gang, og Kortene blev atter tagne i Brug.

Enkelte af Gæsterne saa paa Uret.

„Aa, Skidt, i Morgen er det Søndag, saa kan vi sove hele Dagen,“ mente Værten.

„Du husker ikke paa, vi skal op og synge Salmer,“ indskød Smeden og lo med Anerkendelse af sit eget Vid.

Anders Jepsen sendte ham et alvorligt Øjekast, men sagde intet.

Samtalen svingede over paa den gamle Pastor Pram. Blok, der var i Færd med at bryde op, fortalte, at Præsten vistnok vilde tage sin Afsked til Foraaret.

„Hvem skal vi saa ha'e?“ spurgte en.

„Kan vi ikke blive enige om at søge for Sønnen?“ spurgte Blok.

„Jeg mente, han havde opgivet Præstevæsenet,“ faldt Søren Sørensen ind. „De siger jo, han bliver ved at være saa simpelagtig af Helsen.“

„Han er bedre nu,“ oplyste Blok, „meget bedre; han kommer snart til Hægterne igen, skal De se.“

„Ja, dems Anton han vil og kan tage 'gæn Kaldet, saa kan vi nok snart blive enige om at søge for ham, hver enstig Mand i Sognet,“ mente den gamle Anders Jepsen.

„Det kan vi,“ sluttede man sig fra alle Sider til. En skrap-pere og bedre Præst kunde de ikke let faa.

Øjeblikket var ikke rigtig heldigt til at forhandle denne Sag; der var for mange Dunster i Panderne og for megen Opmærksomhed for Klør Dame; men Blok og Anders Jepsen tog dog Sagen alvorlig og lovede sig selv at tage den Ting op, naar Tiden kom.

Blok gik med sin store Bog. Snart rullede han i sin lette Enspændervogn ud i Natten, opfyldt af Længsel efter at naa

sit Hjem, hvor han vidste, at en lille venlig Kone sad i en varm Stue og ventede ham.

Den gamle Anders Jepsen listede ogsaa af; men det øvrige Selskab, der nu var blevet friet for de urolige Medlemmer, flyttede Stolene nærmere til Bordet og tog fat med nye Kræfter.

Da Klokken var 3, listede en Kone med et Sjal over Hovedet sig igennem den mørke Gyde bag Kirkegaarden. Hun standsede ved Urmagerens Hus, saa sig nogle Gange frygteligt om og gik derpaa ind. Vinden slog Halvdørene i efterhende, hun famlede sig frem i Mørket og fandt til sidst Sengen, hvor Klavs laa med Klæderne paa.

„Klavs!“ — Hun ruskede i ham. „Klavs! det er Trine.“

Da hun langt om længe fik vækket ham, rejste han sig over Ende og famlede hen for sig. Han vilde fare ud af Sengen. „Her skal ... her skal være et Lys.“

„Nej, vist ikke ... jeg render straks igen, jeg er bare rendt herved for at sige dig, at du ikke maa komme i Kroen, jeg vil ikke ha' det.“

Hun tænkte paa Kniven.

„Det var de andre, der fik sl... slæbt mig derind. Lille Trine, jeg har ikke set dig i saa mange Aar andet end paa Ga... andet end paa Gaden.“

„Ja, men du skal heller ikke se mig. Du skal rejse din Vej, langt bort herfra, du maa ud af alt dette Bras, for du gaar her og bliver rent spoler't.“

„Rejse? Jamen, Trine ...“

„Ja du skal rejse, Klavs, du er for god til at være Kanut med Pelse-Niels og saadanne Fyre, du kan blive til noget endnu, naar du bare selv vil.“

„Ja dersom du, Trine ... dersom du havde ... nej nej, det kan aldrig blive godt for mig mere.“

„Det er noget Sludder, er 'et! Du skal lade det forbandede Brændevin være og tage fat og arbejde ordentlig. Er du ikke en dygtig Urmager, og er du ikke ved Ungdommen endnu? Hvad skulde der være i Vejen for, at du kan blive en ordentlig Karl endnu?“

„Det kan ikke nytte, Trine, jeg ... jeg kan ikke.“

„Jo vist kan du! Du baade kan og skal.“

„Trine! at du har saadan en Mening om mig endnu!“

Idet han famlede efter hende, mærkede han, at der faldt en varm Draabe ned paa hans fremrakte Haand.

Men i det samme skød hun Haanden til Side: „Ja, se nu, du kan gøre, som jeg har sagt!“

„Jeg kan ikke, Trine.“

Konen kunde ikke udholde at være der længer for Brændevinsdunster. Hun lagde sin Haand paa hans Arm: „Gud give, du maatte blive til noget en Gang endnu! Du ved ikke, Klavs, hvor ondt ...“ men saa fik hun ikke sagt mere; hun gav hans Haand et Stød og skyndte sig ud af Stuen.

Da hun kom tilbage til Køkkenet, sad Pigen og halvsov i en Krog.

„Hu, her var saa varmt, jeg maatte lidt ud i Gaarden og svale mig af. Det er rent tosset med mit Hoved.“

Staldkarlen, der lige var bleven færdig med den Tallerken Flæskesteg, som Konen havde sat for ham, inden hun gik, sad inde i Gæstestuen og røg Tobak.

„... Nej han var rent overstyrkelig, da vi kom udenfor,“ fortalte Hans, „han vilde ind til „Tr... Tr... Trine“ igen, sa'e han — ha ha ha! Han sa'e, du en Gang havde væ't hans Kæreste.“

„Ja, er det ikke forskrækkeligt ... hvad skal man dog stille op med det Menneske, hvis han skulde faa sin Gang her i Huset? Man ved jo ikke, hvor man skal stedes. Saadant et Fuldesvin! Er det dog ikke forskrækkeligt!“ gentog hun.

Saa tyede hun ind i det mørke Sovekammer, knugede Hænderne imod Tindingerne og lod sig synke ned over en Puf.

Næste Morgen saas en Mandsskikkelse med forpjusket Haar og tilsølede Klæder vandre med en Bylt under Armen ud ad Lyngelandsvej. Hele Personens Udseende talte om Fald og Slaphed; men den Kraft, han satte sine Støvlehæle og sin Støttekæp i Snavset med, vidnede om, at der var noget i ham, der vilde ud paa Forsøg.

Han saa hen imod Kroen, og der kom et eget Drag af Selvbevidsthed over hans Ansigt.

„Trine, jeg skal prø... prøve det.“

XXII

En Dag i Maj stod Fru Galle i en tyk Damp af Sæbelud og Stegeluft i sit Køkken og stirrede nysgerrig i et Nummer af „Berlingske Tidende“, som Postbudet lige havde stukket ind ad Døren. Hun var endnu i Morgendragt, skønt det var hen paa Eftermiddagen. Tutter af Avispapir var indvredne i hendes tynde Haar og stak op fra Tindingerne som Fjertoppene paa en Hornugle; den fine, rene Bomulds-Nattrøje hang sløret, med opløste Baand om hendes tynde Legeme.

„Næ...h!“ udbrød hun med eet. „Galle, hvor er du ...? Stine løb ud og kald paa Galle — straks! Næ—h dog!“

I et Overmaal af Henrykkelse lod hun sig synke ned paa Køkkenblokken, med Avisen i Skødet, men rejste sig atter og for hen imod Døren, da hun hørte Bump af store Hæle inde fra Stuen.

„Sagde jeg det ikke i Morges ved Teen, Galle! Sagde jeg ikke, at det vilde komme i Dag! Vil du nu se her ... nej vist ikke ... der ... der!“

Apotekeren, der var kommen farende med en Recept i den ene Haand og en Medicinflaske i den anden, saa op med endnu mere Fladhed over sit Ansigt, end det ellers ejede, og mumlede skuffet: „Ikke andet! Jeg troede sandelig, vort Nummer var kommet ud ...“

„Nummer? Hvor du vrøvler, Galle! Nummeret kan da ikke staa i Bladet i Dag, naar Trækningen først foregaar i Dag. Nej, men se nu her — „Udnævnelser: Under 25de Maj har det behaget“ — er d' ikke mageløst! Men jeg vidste, det maatte komme, jeg var saa sikker paa, at det maatte komme, saa tyd—e—lig som jeg saa det kære, yndige lille Barn!“ forsikrede hun og knugede Haandfladerne ind imod Nattrøjen og saa op mod Loftet.

Hr. Galle trak paa Næsen og slog et lille Vris med Hovedet. Han havde allerede ved Morgenteen maattet døje en lang Drøm om det kære, yndige lille Barn, der havde aabenbaret sig for hende om Natten, og han var bleven alt andet end forfrisket af alle de svævende Vinger og røde Skyer, hun havde set. Galle var nu en Gang ikke anlagt for Drømme og Syner, de kunde formelig svøbe sig om ham som uhyre Trækplastre

og suge al Kraft af ham. Og hvad særlig smaa uskyldige Børn vedrørte, da havde han nu i 40 Aar hørt saa meget om dem — og om smaa Lam — at det var ham en sand Lidelse at høre mere om Børn og Lam.

„Jeg har ikke Tid, Bine.“ Han for af Sted med sin Papirslap og sin Flaske.

Fruen sendte et lille Fnys i Hælene paa ham, men det ramte Døren og trillede virkningsløst ned paa Gulvet.

Et lykkeligt Indfald, der paa een Gang kom springende, gjorde hende imidlertid snart god igen og gav hendes spidse Ansigt et Skær af glad Forventning. I en Fart vikledede hun Papirstutterne af sit Haar, fik hængt Krøllerne op paa deres Plads og kom i Kjole og Overstykke, hvorefter hun skyndsomst styrede sine Trin mod Teglgaard.

Der havde i mange Maaneder dæmret en Plan over den lille Apotekerfrues Tankeverden — en virkelig køn Plan, der gik ud paa intet mindre end ved en almindelig Penge-Indsamling at faa tilvejebragt et nyt Møblement, der som et Vidnesbyrd om Beboernes Gensynsglæde og gode Ønsker skulde „overrækkes“ de unge Præstefolk ved deres Tilbagekomst. Hun havde for lang Tid siden talt med Fru Blok om Sagen og af hende faaet Løfte om den kraftigste Hjælp. Nu, da Udnævnelserne havde fundet Sted, var Handlingens Tid kommen, og den lille Frue ilede derfor til Teglgaard med Hjertet fuldt af spændt Glæde.

„Kæreste Fru Blok!“ kom det hæsblæsende, idet hun med opløftet Haand traadte over Tærskelen, „vi maa øjeblikkelig ... vi kan vente dem inden otte Dage ... hvor er Deres Mand? ... han maa øjeblikkelig sætte noget op for os paa et Papir — hvor jeg er bleven forpustet! — saa skal jeg løbe over til Ane Per Sørens, vi er nødt til at have nogle Bønder med — og til Møllerens — endskønt de er rædsomme at have med at gøre ... aah, hvor skal vi blive færdige!“

„Men hvad er der dog paa Færde?“ Fru Blok havde staaet med Armene i Buer ud fra sig, som om hun satte sig selv i Klammer af bare Forbavselse.

„Paa Færde? Det er Pram og Karen ... har De ikke set det? ... de har faaet Kaldet, vi maa øjeblikkelig ... De ved det, jeg har talt om ... tænk Dem, de træder ind i deres Dagligstue: flunkende nye Møbler til alle Sider ... Jeg har

tænkt mig Nøddetræ og rødt Reps — synes De ikke? Det skal være saa moderne, det har Baronens i deres Dagligstue.“

Nu blev Fru Blok ogsaa opsat paa Sagen, og inden en halv Times Forløb havde hendes Mand faaet skrevet en Indbydelse og tegnet sig selv for 20 Kroner — **20** stod der med en uhyre Svingkran af et Total og et Nul, hvis Sider øjensynlig havde krævet al den Skrævevidde, Pennen sad inde med.

Og endnu inden Dagen var til Ende, drog Fru Galle af med sin Mand over til Præstegaarden for at lykønske den kære gamle Pastor Pram, derfra ud til Ane Per Sørens — Galle blev hjemforlovet — og til Slut ind hos Møllerens. Aah, de maatte endelig træde ind i Komiteen, de var saa ansete, deres Navne var Guld værd.

Anton Pram og hans Hustru og lille Søn var blevne i Norup Præstegaard hele Vinteren over. Han havde ikke turdet vende tilbage til Randrup, før han følte med sig selv, at han nu kunde tage sin Gerning op paa Troens sikre Grund. Faderen meldte, at han nu — vistnok efter en lille fin Tilskyndelse fra højere Steder — vilde søge sin Afsked og opfordrede ham til at søge Kaldet. Anton Pram var endnu tvivlraadig, men da Embedet var blevet ledigt, kom der en lignende Opfordring fra Beboerne i Randrup og Lyngø, og efter ny alvorlig Selvprøvelse og Samraad med Gud, med sin Hustru og sine Svigerforældre bestemte han sig endelig til at følge Opfordringen.

Der kom en forunderlig Lettelse over ham, da han var kommen saa vidt. Han syntes, at han nu trængte til at vise Vorherre, at han vilde noget. Der kom med den vaagnende Vaar en hidtil ukendt Levelyst til hans Bryst, det ulmede i ham med Kræfter, der manede til Arbejde, higede ud mod en ubestemt, men løftet og velsignelsesrig Kamp. Han følte en stundesløs Trang til at komme derover straks og faa begyndt — ogsaa for hendes Skyld; hun skulde se, at han nu for Alvor vilde i Kast med Ruinerne. Kunde han naa ogsaa dette: at vinde hende fuldt og helt tilbage — da vilde hans Liv endnu faa al Lykkens Glans over sig.

Saa blev Svigerfaderen syg, Rejsen maatte opsættes, og Pastor Pram maatte for en Tid overtage den syges Gerning. Hans Hustru saa med Forbavselse og Glæde, men tillige med

en vis spørgende Tvivlraadighed paa hans vaagnende Iver. Skuffelsen havde skaaret for dybe Mærker i hendes Hjerte, til at hun rigtig turde fæste Lid til denne stærke Nidkærhed.

Det var en stille Kvinde, der først havde undfanget Tanken om at indsende et Bønskrift for Anton Pram, Fru Blok nemlig. Fra en dulgt Tanke, der Dag for Dag arbejdede sig mere levende frem i hende, naar hun sad ene ved Sybordet i sin stille Stue, medens hendes Mand i tilknappet Graajakke og lange stive Støvler asede om i Snavset ved Teglværket og i Gaarden, var hendes Ønske blevet til Ord og var gaaet begge Sognene rundt, før hun selv vidste af det. En Bønsskrivelse blev affattet og undertegnet af en stor Del af Beboerne, Bloks Navn stod naturligvis øverst, hvilende paa en uhyre Blæk-bjælke. Et Udvalg, bestaaende af Hr. Blok, gamle Anders Jepsen og endnu et Par Mænd, drog til Hovedstaden og gik — som en af dem senere fortalte — „lige durk gennem Skildvægter og det hele til Hs. Majestæt Kongen“. Hr. Blok var Ordfører og forbavsede Hs. Majestæt, der umulig kunde tænke, at han havde noget saa kraftigt mellem sine Under-saatter i den gode By Randrup. Alt gik efter Ønske, Randrup og Lyngø fik godt Haab om at faa sine kære Præstefolk igen.

Endelig var Udnævnelserne kommen, og nu fik man travlt med at samle Penge ind til Velkomstgaven. Alle de „fine“ i Pastoratet kom i Virksomhed, ledede af Fru Galle, Eksemplet smittede, gamle Bondemænd og Koner gik omkring med Papirsroller og store Punge. Indsamlingen blev en hel Tildragelse, alle Mennesker talte om „Nøddetræ og Ribs“, alle var villige til at yde deres Skærv. En lille pjaltet Tøs kom en Dag ind i Apoteket med en 10-Øre. „Hvad skulde du ha'e, min kære Pige?“ — „Jeg skulde ikke ha'e noget, den skulde være til at købe ny Stole og Borde for til Præsten.“ — „Barn, Barn!“ Hr. Galle havde nær faaet vaadt i Øjnene.

Det blev saa Nøddetræ og Rejs — et nydeligt Møblement, der afkrævede Fru Galle et stille Ønske af den Slags, man straks igen opgiver med et Suk og en Rynke i Panden.

Desværre blev Afhentelsen af Møblerne forsinket nogle Dage, og imens kom naturligvis Præstefolkene — naturligvis! Der stod man! Fru Galle dirrede af Harme og skældte sin Mand ud, fordi han saa rolig kunde gaa og sjappe med sin

Bitter, paa samme Tid som alle andre Mennesker gik og var syge af Ærgrelse.

Det var en lys, festlig Stund, da Anders Eriksen med Medaillen paa Brystet og Pisken lige i Vejret kom kørende med sit Herskab fra Jernvejs-Holdepladsen.

Folk havde lige i det sidste Øjeblik faaet Nys om, at de vilde komme, og stod opstillede uden for Husene og langs Vejen, alle opfyldte af glad Forventning. „Goddag!“ lød det fra alle Sider, „velkommen, velkommen!“ Folk viftede med Huer og Hænder i Luften. En ung, huløjet Kone paa Krykker stod uden for Fattighuset og viftede med en Pæonstilk og nikkede til Fruen, med en Strøm af Taarer ned over de graa Kinder. Skraas overfor i en Gaardmandshave kom en ung Pige løbende med et stort Flag og skulde til at binde det i Flagstangssnoren, men indsaa, at hun vilde komme bagefter, og indskrænkede sig derfor til at svinge den rødhvide Dug et Par Gange rundt i Luften.

Ved at se de mange kendte Ansigter, der alle var prægede af Gensynsglæde, blev Karen Pram grebet af en overvældende Følelse, der bragte hende til at ryste. Hun saa til sin Mand og tog efter hans Haand, hans Øjne var fulde af Taarer; da brast hun selv i Graad, pressede Lommetørklædet mod Øjnene, tog det atter bort, lo og græd og nikkede til alle Sider.

Ogsaa fra Lynges kunde der komme gode Indfald. Gæstgiver Steffensen, der havde været en af Lederne ved Pengeindsamlingen i Lynges, kom en Dag over i Apoteket.

„Jeg ved inte—øh,“ .... han maatte standse, indtil Fruen havde faaet det lille graa Uhyre, der for gnævrende omkring paa Gulvet, til at tie. „Jeg ved inte, om Fruen har Tid og Lejlighed?“

„Bevares, sæt Dem dog ned, Hr. Steffensen ... Polly dog!“

„Jeg sidder hjemme i min Stue og sidder og tænker paa dette hersens Møblement, og-æ ligesom jeg sidder, falder det mig saadan ind, om vi inte kunde gøre en Fornøjelsestur til Klintholm for de unge Præstefolk og saa se at faa hentet Møblerne og stillet dem op, mens vi var i Skoven. Jeg ved inte—øh ...?“

„Ih men det er jo en mageløs Ide, Hr. Steffensen, en ma—ge—løs Ide! Ikke sandt, Galle ... aah, kan du dog ikke faa den Hund til at tie!“

Hr. Galle bukkede sig ned for at faa fat paa Hunden og mumlede i det samme noget, af hvilket man kun tydelig hørte Ordet „kostbart“, der blev presset frem som en Prop i det Øjeblik, Bøjnings-Anstrengelsen var paa sit højeste.

„Mage—løst!“ gentog Fru Galle. „Ved De hvad, saa bliver jeg hjemme og besørger Møblerne ... jo, kære Hr. Steffensen, det er aldeles nødvendigt. Hvem skulde ... ok, jeg bringer saa gerne endnu dette Offer for de kære Mennesker.“

„Ja, det skulde du gøre, lille Bine,“ samstemmede Hr. Galle lettet.

„Og saa ... nej, ved De hvad, det er virkelig en mageløs Ide,“ vedblev Fruen og skød sine Skildpaddebriller op. „Saa ender Turen i Præstegaarden om Aftenen — Hund dog, Hund dog! — Vi sætter nogle Lys i Vinduerne — Illumination — Blok holder en lille Tale, med mindre De — hehe, nej, jeg kan nok tænke det — saa holder Hr. Blok en lille Tale, jeg byder et Glas Vin og Kage om — der er netop levet saa mange Penge, at der kan købes lidt Vin og Kage — hvor det var et mageløst Indfald, Steffensen! Saa faar Folk en lille Vederkvægelse ...“

„For deres egne Penge,“ mumlede Hr. Galles Næse.

„Hvad siger du, Galle?“

„Det var Polly.“

„Hvor det var mageløst!“ gentog Fruen vel for tiende Gang og lønnede Steffensens Indfald med et Glas Ribsvin og et Par Smaakager.

Skovturen maatte imidlertid opsættes, til Præsten var bleven indsat, hvilket vilde ske næste Søndag.

— — —
Begge Menigheder forsamledes i Randrup Kirke, hvor Højtideligheden skulde foregaa. Kirken var pyntet med Blomster paa Stolestaderne og Flag i Kors over Korbuen. Der var saa fuldt af Mennesker, at man næsten kunde frygte for Sprængning af de gamle, revnede Munkestensmure. Lysene blussede paa Alteret, Løv og Blomster udsendte en tyk Duft, i hvilken Krusemyntens tvivlsomme Vellugt skar sig stærkt igennem. Et Par Svaler kom flyvende gennem en Trækrude, svirrede med et Par lette Triller rundt under Hvælvingerne og svingede atter ud i det store, solfyldte Rum.

Nu kom Provsten, en lille spinkel Mand, fulgt af begge

Præsterne Pram. Folk stødte til hinanden med Albuerne og gjorde Plads paa Midtergangen, Anders Eriksen trængte sig med en vis Kuske-Selvfølelse frem paa Siden af den gamle Pastor Pram og sagde med en tyk Knejsen, idet han lod Blikket glide fra Præstens Guldkors ned paa sit eget Udmærkelsetegn: „Det bliver vel det mest passende, at vi to sætter vos jævn' 'enander saad'n en Dav.“ Men Pastoren bed ærgerlig ad ham med Øjnene og gav ham Tegn til at holde sig ved sin egen Side.

Det var en Kirkedag, som Randrup og Lyngø ingen Sinde havde oplevet Mage til. Den gamle Provst talte saa hjerteligt og alvorligt baade til Menigheden og til den unge Præst.

Anton Pram skulde tale fra Kordøren; men da han traadte frem og begyndte at bede: „Fader ...“ blev han saa overvældet, at han maatte holde op igen. Snart vandt han dog sin Fatning tilbage, og Bønnen strømmede varmt ud af hans Hjerte.

Han talte derefter om det Suk, der gaar igennem Verden, Sukket efter Gud. Selv den, der væltede sig værst i Synden, havde Øjeblikke, da han væmmedes over sit Liv og sukede efter Gud. „I mange, som gaar derhjemme i jeres Gaarde og Huse og dukker jer dybere og dybere i Dagenes Travlhed — og I mange, der slæber jer sorgbøjede omkring i ensomme Kroge — har I ikke tit og ofte mærket Sukket i jert Bryst?“

Mennesket maatte have noget aandeligt at leve paa, om der skulde komme Indhold i dets Liv, vedblev han. Mange gik og stivede sig af med selvlavede Lærdomme eller med Vanetro og tomme Skikke; men alle disse Støtter holdt saa daarligt, kun een Støtte, Jesus Kristus, evnede at holde Mennesket oppe i Tid og Evighed.

„Naar alt i Verden ramler om dig, da ty til ham med hele dit søgende, raadvilde Hjerte, og du skal fornemme, at der er Kraft i hans „Stat op!“ Tro mig, Broder og Søster, jeg vidner Sandhed, jeg ved, at i ham og i intet andet i Verden er Oprejsning og Frelse for den faldne Menneskesjæl. Hvor inderlig gerne vil jeg ikke gaa Bud for ham iblandt jer, tjene jer som en vaagen og tro Broder! Kom da til Herrens Hus“ — sluttede han — „alle I syge og værkbrudne, alle I, som tørster efter Vand fra de levende Vandkilder, og drag dem med, som er karske, men som netop mest trænger til Lægedom! Vi har endnu vore gamle Kirker at samles i, men lad

os prøve nu at rejse Gud et Tempel af levende Menneskehjerner!"

Folk drog Vejret efter den aandeløse Opmærksomhed, de havde hørt paa Prædikenen med. Ikke een eneste havde sovet, ikke een havde haft Ro til at tænke paa Plagene og alt det derhjemme. De saa paa hinanden, som om de spurgte: „Hvad siger du til dette?“ Man begyndte at ane, at de Tider var forbi, da man klarede Kirkens Krav med et Kors for Brystet og hjalp de døde til Himmerig ved at kaste Skovlene over Kors paa Gravene. En og anden havde følt sig lidt underlig berørt af Præstens ny Prædikemaade, de holdt ikke rigtig af al denne Hellighed, der gaar Folk lige paa Livet; men de fleste var højtideligt grebne, og det var med et mærkeligt Mod, den store Forsamling faldt ind, da Kirkesangeren og Skolebørnene istemte Salmen:

„Rejs op dit Hoved, al Kristenhed!“

XXIII

Den milebrede Bugt, der med sin uhyre Spidsbue bryder den ellers regelmæssige Kystlinje sønden for Randrup Strand, er paa en lang Strækning afgrænset af høje, gulgraa Lerklinter, paa hvis yderste Rand Lundbygaards Skov har fremskudt en Række vejrbidte Bøge som Forposter mod Havstorm og Slud. Underhulede Bulke hænger hist og her frem over Dybet som mægtige Kæmpehoveder med filtret Haar af lange fine Rodtrevler.

Men enkelte Steder, saaledes ud for det højt liggende Forlystelsessted Klintholm, sænker Klinten sig skraanende ned mod Havet og er dækket af Krat, mellem hvis Løvmasser gruslagte Spadseregange snor sig i skiftende Stigning og Sænkning.

En enlig Købmandsskude, et Par smaa Fiskerbaade glider langsomt hen over Bugtens bølgefurede Flade, og paa den

modsatte Kyst staar i Sommerdagens blaagraa Dis Landsbyen Aalbæk med sin røde Kirke og sin skifertakte Skole.

Det var i Klintholms dejlige Natur, Randrup og Lyngede fejre Velkomstfesten for det unge Præstepar. Kun Skade, at man paa Grund af Vejens store Buesving uden om Lundbygaard og gennem Godsets Dyrehave havde saa langt dertil — to Mil fra Randrup, halvtredje fra Lyngede. Men det gik saa sjældent paa, at man gæstede denne Naturens Vidunderplet, Turen var desuden saa lovende — vinkede med al den uklare Tillokkelse, som Indbildningskraften ved en saadan Lejlighed kan foregøgle en Flok Naturbørn; man betænkte sig derfor ikke, men gav sig selv sikker Lovning paa Turens Herlighed og saa allerede i Tanken, hvorledes de fede Heste strakte ud i et festligt susende Skovtog med Dannebrog i Spidsen.

Hele Pastoratet travlede i Udrustningsfeber, Hovedet maatte springe af mangan Hane, Kurve blev pakkede med Hvedekage, Steg, Æg, Pølse og mange andre rare Ting, Hestenes Sko blev eftersete og nye Smækker flettede i Piskene.

Deltagerne skulde samles i Præstegaarden Kl. 2. Hr. Blok havde udbedt sig den Ære at køre for Præstefolkene i sin ny Char-à-banc, der lige var kommen fra Vognfabrikanten.

Steffensen mødte som første Mand med et Par store Knabstrupper. Trine sad i en Agestol for sig selv bagi og dukkede sig under sin Solskærm.

Pastor Pram og Frue kom ud og hilste paa dem, den første barhovedet, iført Kjole og hvidt Slips. De saa begge helt anstrengte ud af Spænding og Glæde over den store Ære, man havde tiltænkt dem.

„Det er alt for meget, kære Steffensen, det er virkelig for galt.“ Præsten holdt Haanden skyggende over Øjnene, medens Fruen trykkede Trines Haand og sagde hende et Par venlige Ord.

Med Blink fra Hjul-Eger og en Duft af ny Lak og Proprietærfølelse rullede Hr. Blok i det samme op over Gaarden. Det var, som hans opstrammede Holdning, hans hvidgule Vadskeskindshandsker, hans kraftige røde Ansigt med den skæve Næse og det nykæmmede Mundskæg, der laa som to brede Vinger ned over Mundvigene, alt sammen havde en dulgt Kraft-Ed bag sig; i øvrigt var baade han og hans lille blide Hustru, der sad bagi i Vognen, i en straalende Stemning,

og det var med en sandt følt Hjertelighed, de begge nikkede til Præstefolkene, idet de svingede for Døren.

Anders Eriksen skævede til Proprietæren og hummede sig hen bag Steffensens Vogn.

Slag i Slag kom nu Vognene rullende. Der var Proprietærene Frandsen fra Lyngegaard og Skov fra Pileholm, der var gamle Anders Jepsen fra Lyng, Niels Jespersen fra Randrup Mark og mange flere.

Den gamle rummelige Præstegaard og Grønpladsen udenfor ved Vejen blev lidt efter lidt fyldt med Mennesker, Vogne og Heste. Fra alle Sider lød glade Spørgsmaal og Svar. „Goddav, Morten Jørgen’, naa du vover Plagene.“ — „Ja, saadan en Dav maa man ud med Dukketøjet, Tommes.“ — „Hej, du And’s, ta’ og gi’ den nærmer et Hul til af Bringkoblet.“

„Men du godeste,“ skreg en tynd Kvindestemme, „har vi nu ikke glemt Pandekagerne ilel!“

„Ja, saa faar du rende hjem efter dem ... æh, ka’ han nære sig, Raden!“

Der var et Virvar af Vognbulder, Hilsener og Tilraab, Piskesmæld, Fnys af Heste, Skuren af Hjulringe mod Stenbroen og Knirken af nyt Seletøj, alt sammen isprængt Spændingens højtideligt dirrende Uro.

Fru Galle kom løbende og trængte sig hæsblæsende frem mellem Heste og Vogne. „Hvor er Steffensen — hvor skal jeg dog finde Steffensen? Naa derhenne ... Goddag, Hr. Stef... ih, der er jo vor kære Trine! Ja, De kan sagtens —, lykkelige Kone, saadant et Køretøj! Nej, Steffensen, De kan ikke tænke Dem, hvor jeg har travlt, men nu er det hele rede, Kl. 3 kommer Møbelvognen ... aah, hvor jeg vil faa travlt med at faa flyttet alle de gamle Møbler op i Havestuen og sat de ny ind i Stedet.“

I det samme fik hun Øje paa sin Søsterdatter, der var ved at stige til Vogns.

„Ih, du milde Himmel, tror jeg ikke, de er lige ved at køre! Jeg maa nok hen ... Goddag, kæreste Karen! Sikken et Vejr, I faar!“

„Ja men det er dog rigtig kedeligt, at du og Onkel ikke kan komme med,“ klagede Fru Pram.

Men Fru Galle forsikrede, at der kunde ikke være Tale om

den Ting. „Du ved den slemme Mave, Karen! Nej; men vi skal mere os herhjemme hi hi hi ... vi skal endevende hele ...“

„Fru Galle!“ raabte Fru Blok forfærdet oppe fra Vognen.

„Hva' 'faler? Goddag, kæ... ok nej, hvor kan De tro ... ikke et eneste Ord!“

Pastor Pram kom nu ogsaa for at stige op. Fru Galle for ind paa ham med udstrakte Arme, som om hun vilde løfte ham op. „Ja, det kan man kalde en Skovtur! Hvor De ser glad ud! Ja, De skulde bare vide, De skulde bare vide ...“ nikkede hun og slog hemmelighedsfuldt med Pegefingeren.

„Fru Galle dog!“ lød det endnu højere fra Vognen.

Men Fru Galle stod stiv som en Støtte og udbredte Stilhed omkring sig.

Inde bag Studerekammer-Vinduet under Lindehanget saas et Glimt af et tørt Oldinge-Aasyn med missende Øjne; men det forsvandt hurtigt igen i Værelsets Dybde og kom ikke mer til Syne.

Saa slog endelig Timen.

Da borede en fattigklædt Kvinde sig frem i Trængslen til Bloks Vogn og gispede: „Præsten maa itte blive vred, men jeg skulde be' ... jeg skulde be' Dem saa mange Gange, ... om De itte vilde komme over til Klavs Urmager, han er lige ved at dø ... ja Præsten maa itte blive vred, men det er rent galt fat med ham; han er kommen tilbage for et Par Timer siden og ligger og hiver og gi'er sig, saa det er fælt at høre. Der var no'n, der havde hittet ham i en Grøft nøre ved Rørmosen og fik ham slæbt op i Stuen jævne vos, hvor han har boet før.“

„Hvad er der paa Færde?“ blev der spurgt fra alle Sider, og Folk tog til at samle sig om Bloks Vogn.

„Jeg har sagt til ham vist over de tyve Gange,“ vedblev Konen, „at Præsten itte kan komme i Dag, men han har itte villet hælme — har blevet ved og blevet ved at overhænge mig.“

Præsten stod ved Vognen og saa hen for sig.

Et Billede af et forhutlet Liv steg frem for hans Øjne, et Liv i Skuffelse og Elendighed, traadt i Dynd af haarde Hæle, stivet op med Brændevin og Eder, men faldet sammen igen i ny Elendighed, nu ludende mod Graven, kun tryglende om et venligt Ord til Farvel ...

Forunderligt med Blok: hans Ansigt var blevet graaligt, med urolige Bevægelser i Sædet famlede han med Linerne og rømmede sig med forlegne Støn.

„Hvad er det med den tossede Kælling?“ spurgte Stefensen.

„Det er han, dette Utusk til Urmager,“ oplyste Anders Eriksen, „hun vil ha' Pastor med over til han, forstaars.“

„Urmageren? ... Staa, siger jeg!“ Kromanden lagde et hvileende Piskeslag over den ene af Knabstrupperne, der utaalmodig slog med Nakken og sparkede med Forbenene.

Skjult bag Solskærmen sad Trine og hældede sig mod Siden og saa med dirrende Hage hen efter Konen og Præsten.

Fru Galle, der nu havde faaet Færten af, hvad der gik for sig oppe ved Gangdøren, kom farende med udsvingende Krøller og rev Konen og et Par Tilhørere til Side:

„Dekkadekka det kan der jo ikke være Tale om, det hele vilde jo ... dekkadekka det kan der jo aldeles ikke være Tale om.“

„Jo, Fru Galle,“ afbrød Præsten hende, „der kan være Tale om det.“

Fru Galle for med ivrige Haand- og Hovedbevægelser i Karen og Fru Blok og forestillede dem, hvor skandaløst det vilde være, om hele Turen skulde gaa i Vadsken for en fortrukken Sjovers Skyld. „Er d'ikke sandt, hvad jeg siger, hvad? Er d'ikke sandt, hvad jeg siger?“

„Ja men kunde Deres Far ikke...?“ var der en, der spurgte Præsten; men denne Henstilling blev viftet til Side med en Haandbevægelse.

En anden lod nogle Ord falde om Pastor Henriksen i Lønstrup; men Præsten rystede paa Hovedet. Det var ham, der var kaldt paa.

Fru Pram havde siddet paa Vognen og holdt Øje med sin Mand. Ikke et Sekund havde hun vendt Blikket fra ham, Musklerne om hendes Mund stod skarpt spændte, Brystet gik med hurtige Hævninger og Sænkninger, men ikke et Ord kom over hendes Læber.

Pastor Pram, der intet Øjeblik havde været i Tvivl om, hvad han havde at gøre, vendte sig mod sin Hustru og sagde med en fast Beslutnings sikre Tonefald: „Jeg kan ikke tage med paa Skovturen.“

Fru Galle, der havde faret om fra den ene til den anden og sidst været henne hos Steffensen, som hun under Talen havde slaaet saa ivrig ud imod med Hænderne og Solskærmen, at man næsten kunde tro, hun stod der for at jage Bremser fra ham, kom i dette Øjeblik igen flyvende tilbage til Bloks Vogn.

„Det er dog vel ikke Deres Mening, Pram? Betænk dog, Mand, hvad Pastoratets Beboere ... alt, hvad de har gjort for Dem ... har givet Ansøgning ind, har sendt Deputa... sendt Deputation til Kongen og nu alt dette i Dag, det kan dog paa ingen mulig Maade gaa an.“

Steffensen drog hende i Ærmet bagfra og hviskede: „Møbelvognen holder derude!“

„Ih, du milde, det er dog vel ikke muligt!“ raabte hun og blev nu fuldstændig vild. „Men saa se dog ... Hr. Blok ... Steffensen — hun saa sig omkring med et fortvivlet Blik — „kan De dog ikke faa ... ja jeg siger mig fra det hele, De kan gøre ved Møbler og Kager og hele Redeligheden, hvad De vil, ikke en Haand, ikke en Finger rører jeg mere,“ forsikrede hun med Overbevisning om, at naar hun ikke rørte en Finger mere, vilde Randrup snart komme til at staa med Skorstenene nedad.

Stillingen var ved at blive alvorlig.

„Men kære Tante dog!“ faldt Fru Pram ind og sprang af Vognen, efterfulgt af Fru Blok.

„Jamen er det da ikke ogsaa en uhørt Skandale! Hvad siger De, Steffensen? Har De hørt Magen i Deres Liv? Der har vi rendt og pisket om i otte fjorten Dage ... har faaet Folk til ... her holder de fra hele Pastoratet, Folk helt ude fra Lynges Overdrev, og saa ... puh, nej jeg kan ikke holde dette ud, lad mig komme hen i Skyggen ... skaf mig et Glas Vand ... et Glas Vand!“ gispede hun endnu en Gang og klyngede sig til Fru Bloks Arm.

Den unge Præstefrue maatte af Sted efter Vand til Fru Galle, Fru Blok stod og viftede den gamle Dame i Ansigtet med en Handske.

„Jeg maa sige,“ ytrede Hr. Steffensen med en tyk Hoveddrejning ud mod Publikum, „at dette hersens begynder at se mig lidt lovlig paa tværs ud.“

Pastor Pram forsikrede, at det gjorde ham inderlig ondt, at han maatte trække sig tilbage, men han kunde ikke andet.

Stemningen var ved at vende sig imod ham. Ikke faa Knurreord rullede hen over Hesteryggene nede i Gaarden.

Fru Galle havde imidlertid faaet fortalt sin Søsterdatter hele Hemmeligheden med Bohavet.

„Ne...j, Tante, hvad siger du!“

„Ja, ikke sandt? Og saa vil din Mand endda ... men han skal vide det hele ...“

„Nej nej, Tante ... aah, Tante, Tante!“

Men Apotekerfruen var allerede i Fart og gik løs paa Præsten med Nøddetræ og Rejs.

„Ja, saadan staar Sagerne, nu ved De det hele! Og saa vil De lønne os paa denne Maade ... Steffensen og mig og Fru Blok og alle vi ... saa vil De lønne Folk paa denne Maade! Her holder de fra hele Pastoratet ... er belavet paa ... har endogsaa bestilt Vin og Kaffe og andre Ting i Klintholm ... har sørget for, at der er slaaet Borde og Bænke op og pyntet med Flag og Guirlander ... og saa vil De lønne Folk paa denne Maade! De vil haane hele Menigheden, De vil ... De vil ... nej, det er skandaløst, skandaløst!“

Præsten stod tavs, ligesom fastfyget i en Drive af Ord. Men paa een Gang spændte der sig et fast Drag om hans Mund, og med et Sæt var han oppe paa Vogntrinet og tog med høj, kraftig Røst Ordet:

„Jeg bringer Dem alle min og min Hustrus dybt følte Tak for al den Glæde og Hæder, De har villet vise os i Dag! Men der ligger et Menneske derovre, som maaske om faa Timer skal lukke sine Øjne for stedse — jeg k a n og t ø r ikke svinge min Pligt — i Guds Navn, jeg maa — hvor ondt det end gør mig — give Afkald paa al den Godhed, De har villet vise mig i Dag, og nøjes med endnu en Gang at sige Dem hjertelig, oprigtig Tak!“

„Vil Anders spænde for den gamle Vogn!“ bød han derpaa og gik hurtigt ind.

Fru Galle suste ned over Gaarden og virrede med Hovedet, saa det var et Under, at Krøllerne ikke blev hængende ved en eller anden af de proptrækker-lignende Tømmekroge, der med en noget paatrængende Slægtskabsfølelse rakte sig ud efter dem fra Vognsiderne. „Ikke sandt, det er nydeligt!“

kastede hun til højre og venstre. „Det er nydeligt gjort! De kan køre hjem igen alle sammen! Ikke sandt, det kan man kalde Takt, det kan man kalde Taknemmelighed!“

Nu kom der for Alvor Uro i Lejren. Et Par vrede Randerdrupper greb til Pисken og bandede helligt og dyrt paa, at de ikke vilde holde her og være Nar længer. Andre — gamle Anders Jepsen f. Eks. — satte sig rolig op, strammede Linerne og søgte med et Par tørre Tungesmæk at faa Hestene i Gang hjemefter. Steffensen gik og raspede og fortærede sig paa, at man dog nok kunde køre i Skoven uden Præsten og fik virkelig ogsaa overtalt en Del til at følge sig til Klintholm.

I eet Nu spredtes Køretøjerne ad alle Veje, nogle ynkelig luntende til en Side, andre fornærmet buldrende til en anden; men ud ad Vejen mod Klintholm for en Vognrække paa ti tolv Stykker med rivende Fart, ombølgede af Støvskyer, mellem hvis gule Taager hist og her saas en springende Hov og et hvirvlende Hjul. Steffensens Knabstrupper viste Vej; selv sad han, tyk og svedende, og bredte sig paa Forsædet; men i den bageste Agestol sad en bleg Kvinde og stirrede ud i Støvtaagerne — de skulde i Skoven og more sig sammen!

Ingen af Proprietærerne havde haft Lyst til at slutte sig til Skovtoget, de var kørt hjem.

Blok, der var bleven holdende ved Gangdøren, kaldte sin Hustru hen til Vognen og hviskede noget til hende: „... jeg kan ikke holde det ud, Lavra.“

Hun lagde sin Haand paa hans og saa op paa ham: „I Guds Navn, Jørgen!“

„Øm, hm ... Gud velsigne dig, Gud velsigne dig!“

Saa fik Blok kaldt Præsten ud til sig og tilbød at køre for ham til Lyng. Det var urimeligt ... øm øm! .. at han skulde lade spænde for sin egen Vogn.

Præsten takkede for Tilbudet og fik Turen ordnet saaledes, at Proprietæren skulde køre ham derover og derefter køre ad en Genvej hjem til sin Gaard, medens Præsten vilde vandre over Markerne hjem.

Blok fik Øje paa den fattige Kone, der stod og trippede forlegent, som om hun ikke vidste, om hun skulde gaa eller blive.

„Kom her, Mor!“ indbød han og knappede Forlæderet op. Præsten steg op bag i Vognen. Saa kørte de.

Da Fru Pram var kommen ind i Stuen med sin Veninde, faldt hun hende i Favnen og græd med en jublende Glæde i sit Bryst.

XXIV

Med alvorlige Forsætter var Klavs for et halvt Aar siden draget ud i Verden. Trines Ord havde vakt hans sløve Aand og kaldt paa det i hans Natur, som endnu ikke var raadnet. Med en Skjorte og et Par Sokker i en Bylt drog han til Købstaden og bad om Arbejde hos sin endnu levende Læremester. Den gamle, knurvorne Benrad skældte ham Huden fuld og satte ham derefter til at file Hjul. „Men ser jeg dig fuld en eneste Gang i mit Hus, bliver du øjeblikkelig kylet ud ad Døren med alle dine Laser — øjeblikkelig!“

Klavs passede sit Arbejde, men kunde om Morgenens ikke holde paa det fine Værktøj, før han havde faaet et Par Snapse. For Resten holdt han sig nogenlunde fra Drikeriet og skyede alle Svirelag. Han købte en gammel Soldaterkappe og fik syet sig en ordentlig Frakke. „Det .. det .. det er en rigtig god, varm en, er 'et.“ Et Par Støvler og en graa Hat fik han ogsaa tilhandlet sig. „Nu er ... nu er jeg helt fin, spilleme!“ Folk, som havde set ham i hans tidligere Nedværdigelse, forbavsedes ved om Søndagen at møde ham i stiv Puds, med Cigaren stikkende til Vejrs i Mundvigen og med blanke Bukler ved Ørerne.

Men saa var det en Dag for kort Tid siden, han laa lænet op mod en Græsvold under et Træ i Nærheden af en Spadseregang og saa efter de Skarer af unge og ældre, som gik ud mod Skoven, hvor der skulde være Bal om Aftenen, — unge Mestre med deres Koner, flotte Svende med deres Kæresten under Armen, nogle syngende, alle pyntede og glade.

Da faldt det ham saa tungt paa Sinde, at han laa der saa ene, lukket ude fra alle den Slags Glæder. Han havde forbudt sig selv at gaa i Skoven, han vidste, at alle vilde skæve til ham, saa vilde han ærgre sig, drikke sig fuld igen og blive smidt hen i en Krog — nej, det skulde ikke ske.

Hans Nakke dukkede sig mere og mere, han sank hen i en Tankerus, der gjorde ham saa myg og bevæget. Et varmt Vindpust strøg forbi hans Ansigt, en Duft af Græs og nyt Løv sænkede sig blødt over ham — da sprang i samme Nu et levende Minde frem i hans Sjæl, Mindet om hin Sommeraften, da han ved et Bal i samme Skov blev trolovet med Trine. Det kom med fjerne Brus af Horn og Fløjter, med Blink af Stjerner og Vift af Grene, med Haandtryk og varm Aande, saa vidunderligt, saa mægtigt, hans Bryst videde sig ud ved et indre Pres af ulidelige Kvaler, han gravede Fingrene ned i Græsset, lukkede Øjnene og skreg. Nej nej, han vilde ikke tænke paa dette, han kunde ikke taale det.

Men Tankerne havde for godt Tag i ham, tusinde Minder kom susende i tætte Sværme og mørkede Luften omkring ham. Hvor havde hans Liv dog været ulykkeligt! En Barn-dom med Sult og Kulde og Knohug, senere hen eet langt Slud af Skuffelse og Haabløshed, tit og ofte tirret og sat paa Narrebriksen for sin ulykkelige Naturfejls Skyld.

Han græd. Hvorfor skulde han være saa ulykkelig, medens Verden laa lysfyldt og skøn for alle andre? Det løb rundt for ham, Fortvivlelsen kæmpede i ham, han havde aldrig følt sig saa ulykkelig. Uvilkaarlig løftede han sin Haand op og saa paa den; den dirrede, Fingrene var tykke, omspændte med fint, stramt Skind, der glinsede af Drankerfugtighed. Ja, han vidste det nok, men — bare denne ene, ene Gang endnu.

„Du lille Pige, kan du gaa hen hos Hans Olsen og h..h.. hente mig en Fl... en Flaske Brændevin? Her er Penge ...“

Han laa paa samme Sted næste Morgen. Da han kom hjem til Mesteren, blev han kastet paa Døren. Saa dinglede han omkring i Værtshusene en otte Dages Tid og drak alt det op, han havde sparet sammen.

Da han ikke havde mere at leve af, drev han, syg og elendig, ad Lynges til for at melde sig hos Fattigvæsenet. Det var i Gaar Aftes. Han vilde skyde Genvej over Markerne, men da han kom til Lynges Mose, tabte han baade Mod og Kræfter, han syntes ikke, han kunde være bekendt at komme tilbage til Lynges i denne Tilstand. Saa lagde han sig i en Grøft, knugede sig sammen i Feber og faldt omsider hen i en død Hvile.

Hr. Bloks Vogn rullede frem for Døren til det lille krog-

ryggede Hus, i hvis nordre Endestue Klavs Urmager nu laa og stønnede paa sit sidste Leje.

Stuen havde staaet ubeboet i det halve Aar, han havde været fraværende, og var opfyldt af muggen Luft. Gulvets ujævne Lerflade var sort af Fugtighed, døde, opsvulmede Fluer hang i eet Ben paa Væggen, og et tykt Støvlag laa i Vindueskarmen. Sengeklæderne var skimlede og hist og her bødte med gule Skindlapper, Lagenerne graasorte, mættede med gammel Sved og Brændevinsdunster. Et Par andre, mindre snavsede Blaarlærredslagener laa henkastede paa en Stol.

Klavs sad halvt oprejst, med Hovedet hældende ned mod Siden. Da Pastor Pram traadte ind i Stuen, rettede han sig lidt i Vejret, gjorde en Bevægelse med Haanden og gav sig til at græde — ingen havde nogen Sinde gjort saa meget for ham.

„Naa, De ser dog ikke saa meget daarlig ud ... saa, saa, nu maa De fatte Dem ... nu skal vi se, det kan maaske alt sammen blive godt igen.“ Præsten tog hans Haand og nikkede. „Men allerførst maa vi have lidt frisk Luft herind, kære.“ Han gik hen og vilde aabne Vinduet, men det var sømmet fast og limet til Karmen med Lister af et gammelt Skrivebogsbind. „Jaja, saa lader vi Døren staa aaben. Men det er en slem Seng, kære Ven; jeg skal tale med min Kone, naar jeg kommer hjem ... hun har sikkert et Par Lagener og et Par Uldtæpper, som Anders kan løbe herover med.“

Præsten satte sig paa Sengekanten. Klavs saa taknemmelig paa ham og gjorde flere Gange Tilløb til at tale, men kunde ikke, Han bankede sig paa Brystet med Haanden, som om han vilde sige: „Det er her.“

„Ja vel, nu skal De bare tie og lade mig tale.“

Blok kom ind. Da han saa den syge, var det, som Huden strammedes hvidlig over Panden og Næseknysten. Han stod et Øjeblik og rømmede sig, tyggende paa Mundskægget, med nogle forunderlige Trækninger om Næse og Øjne.

„Tag lidt mildt paa ham, Præst!“ fik han endelig stødt frem og maatte gaa igen.

Klavs vilde atter have sagt noget, men kunde ikke faa det frem. Først da Konen med en Hornske havde hældt lidt varm Te i Munden paa ham, fik han Kraft til at tale lidt.

Han stammede noget om Trine, men var nærvæd at blive borte i det.

Præsten blev rørt ved at tænke paa den Trofasthed, Staklen endnu paa Gravens Rand rugede over dette Kvindenavn med.

„Ja, Klavs,“ — han lagde sin Haand paa hans Arm — „jeg ved det nok, jeg ved det nok. Jeg har nu selv prøvet et og andet.“

Lidt efter kom der fra den syge nogle Ord om en blaa Trøje med gule Knapper.

„Og det kan De huske endnu, Klavs? Ja, da var vi unge, da kunde lidt fornøje os. Det var nok ellers ingen god Tid for Dem den Gang.“

Klavs rystede paa Hovedet.

„Men saa blev det bedre, da De blev Deres egen Mand, — ja ja ja, det var jo den kedelige Historie, der blev hele Deres Ulykke, det var for svært for Dem.“

Konen kom i det samme ind og tog de før omtalte Lagener, der laa paa Stolen.

„Men der er jo et Par Lagener!“ udbrød Præsten.

„Ja,“ forklarede Konen, „jeg rendte jo ind og tog dem af min egen Seng, da de kom slæbende med ham; men saa havde de faaet smidt ham op i Sengen, inden at jeg kom med dem.“

„Ja men, hm ... De skulde ikke have et Par, der var lidt renere?“

Konen pillede forlegent paa Lagenerne; det var det eneste Par, hun ejede.

„Jaja; men mon vi ikke kunde hjælpes ad at faa lagt dem paa. Jeg har stærke Arme, jeg kan meget godt løfte ham op, hvis De saa imens kunde trække det snavsede Lagen væk og brede det der under ham i Stedet — hvad? Lad os prøve det!“

Det lykkedes virkelig at faa skiftet Lagenerne, uden at den syge blev synderlig anstrengt derved; men Præstens fine sorte Klæder kom til at se slemt ud af Fjer og Dun, og der hængte sig en Stank ved hans Klæder, som længe blev siddende i dem.

Aldrig havde Pastor Pram følt sig draget med sit Hjertes Deltagelse ind i Staklens Ulykker som i denne Stund.

„Jeg har tit tænkt paa, at jeg tog Dem paa en fejl Maade ... kan De huske den Gang, De kom gaaende forbi Højen? Ganske vist, De har ikke levet, som De burde, Klavs, det har De ikke — langt fra; men det har ingen af os, vi ser det bedst, naar vi bliver ældre og har prøvet noget i Livet.“

Klavs rystede paa Hovedet og klagede sig.

„Er det Koppen, De ser efter? Nu skal jeg tage den; men det er vist næsten blevet koldt, jeg skal gaa ind til Kirsten og faa lidt varmt.“

Medens Præsten var inde i Stuen paa den anden Side af Gangen, kom Blok atter listende ind.

Klavs aabnede sine svulne Øjenlaag og gjorde et mat Sving med Haanden: „De er ... De er ogsaa en god Mand, Hr. Blok.“

„Øh øm...m!“ Blok rystede paa Hovedet. „Vi to burde ha' kendt lidt mere til hinanden, Klavs.“ Han tog hans Haand, Læberne tog til at hoppe graaddirrende. „Sig mig, Klavs, dersom du nu vidste, at der var et Menneske, som saad'n ... øm...m! stod dig meget nær, men som havde holdt sig skjult for dig, saad'n ... dersom du nu vidste, at der kom saad'n en Mand og stod her og fortrød sine Fejl, øm...m! vilde du saa ... kunde du saa gi' ham det efter, Klavs?“

Klavs forstod aabenbart ikke Bloks Spørgsmaal, men trykkede dog hans Haand svagt.

Blok vilde have sagt noget mere; men hans Ansigt fortrak sig med smertelige Vridninger, Øjnene gik Klip i Klip, han kunde ikke faa Luft for det.

„Jaja, Klavs,“ fik han endelig sagt. „Vorherre bliver nok mild mod dig, det gør han, det skal du se — aa, Gud se naadig til os begge!“

Han kyssede den syges Pande, skyndte sig med en Række Hostestød ud ad Døren og kørte i næste Øjeblik bort.

Pastor Pram kom tilbage med Teen og fik hældt et Par Skefulde i den syges Mund. Det varmede i det sammen-sunkne Bryst, Smerterne tog af, en mild Mathed lagde sig over hans Legeme.

„De vil ... De vil nok blive hos mig lidt endnu?“

„Jeg skal blive hos Dem og gøre alt, hvad jeg kan, for Dem. Nu vil vi sidde lidt sammen her i Ro og rigtig tale med hinanden om det, der ligger gemt inderst i os.“

Det var en sund Mands rolige Tale, der nu lød til den syge, Ord med Klang af den Alvor, der griber Hjertet, naar man hører listende Trin af Døden i sin Nærhed. Varmt og indtrængende talte han om Synden og Naaden, viste den syge, hvorledes der kun i Kristus er Udløsning fra al Elendighed, Bod for alle Savn, Sejr over Døden.

Han spurgte ham derefter, om de skulde bekende Daabs-pagten og bede Fadervor sammen. Klavs nikkede svagt, foldede sine Hænder og laa med lukkede Øjne, medens Præsten langsomt fremsagde Ordene.

„Og vil ... og vil De saa,“ stønnede Klavs, men maatte igen holde inde et Øjeblik, „og vil De saa sige til Trine, at jeg prøv... at jeg prøvede paa 'et, men ... jeg kunde ikke.“

„Jeg skal hilse Trine fra Dem, det skal være sikkert; men hvad var det, De ikke kunde, kære Ven?“

Han rystede paa Hovedet og slog svagt med Haanden efter Præsten, som om han maatte opgive at forklare sig nærmere.

„Jaja, Klavs; men jeg skal huske, hvad De har bedt mig om, og jeg er sikker paa, at Deres Hilsen vil gøre Indtryk paa hende.“

Der gik et lyst Drag over den syges Aasyn, som om der drog en mild Forvisning igennem ham.

Pram spurgte ham lidt efter, om han ikke følte Trang til at nyde Nadveren. Han nikkede og foldede atter Hænderne, men hans Ansigt var i de sidste Minutter faldet mærkeligt sammen under Øjnene og om Munden.

Præsten vendte sig fra ham for at tage Nadverbrødene og Bægeret samt en lille Flaske med Vin, der hidtil havde staaet i Vinduet. Da han atter kom tilbage til Sengen, gav det et Sæt i ham: „Herre, min Gud!“

Klavs laa med hule Øjne, blaalighvid, men med det Smil om Munden, som Præsten havde set hin Kildemarkedsdag, da han havde stammet: „Det ... det er min forlovede!“

Pastor Pram lagde sin Haand paa hans Pande, drog Lagenet op over det blege Aasyn og gik stille ud af Stuen.

Da var Klokkeren seks.

Kirsten lovede at bringe Nadvertøjet over, og Pastor Pram gav sig ud paa Hjemturen over Markerne.

Han tænkte paa Skovturen og følte sig pinligt berørt ved Tanken om den Forlegenhed, han havde sat Beboerne i baade

med Hensyn til selve Turen og til Møblementet. Han vidste, at han i Dag havde opvakt megen Uvilje imod sig, og dog — disse Timer, tilbragte i Stank og Halvmørke, den Bevidsthed at have mildnet et ulykkeligt Menneskes sidste Kamp — nej, ikke for alt i Verden vilde han bytte!

Han gik ad en Sti, der løb i Bugtninger langs et gammelt Pilegærde. Klingre Triller lød fra Pilenes blaagrønne Løvmasser, der væltede sig i vellystig Livsfylde ned over Gærdets Sider, hist og her indvævede i en gammel Hyld, der stod stille, ligesom halvsovende i sin egen lunkne Duft. Et Flor af smaa, ildrøde Valmuer glødede paa Gærdeskraaningen, saa langt Øjet kunde række, Nellikeurten hældede sit dunkelbrune Hoved op ad det ranke Slangehoved, nede i Grøften stak Føllefoden sine smaa grønne Asjetter frem i Aabningerne mellem Ranunkler og Mjødurter, og hist og her skimtedes smaa Øjne af Glemmigejer, der stod og bad om Lov til at være med i Farvekoncerten. Der var over Markerne, over Diget og Træerne et Skiftespil af Lys og Skygge, af Farver og Duft, som han aldrig før havde lagt Mærke til i Naturen. Og alt, hvad han saa og hørte, trængte sig ind i hans Tanker og højnede den Stemning, der i Forvejen ligesom løftede ham op mod den klare, blaa Himmel.

Med Trang til at hvile sig et Øjeblik for at klare sig det Lag af Tankestof, der samlede sig over hans Sjæl, steg han ned i Grøften og lagde sig op mod Gærdet, hvis bløde Puder af Græs og Blomster slog op omkring ham. Hvor var det vel-signet at hvile i al denne Sang og Duft, at indaande denne Græslugt, at ligge uset af Verden og give sig hen i langsom Nyden af den Harmoni og Livsglæde, som omgav ham!

Hvor havde dog hans Syn paa Tilværelsen forandret sig. Han tænkte paa de sidste Aars Kampe, hvor vidunderligt Gud havde ført ham, saa at Snorene var faldne for ham paa liflige Steder.

Men med eet sprang hans Tanker tilbage til Ligstuen. Et Lig mellem Blomster, mellem Millioner gærende Livsformer! Ja — det var Alvoren midt i Jubelen. Nu laa han derovre og stivnede for første Gang efter et Liv i Slaphed. Men var der ogsaa i hans Liv en Gudsfinger at spore? Maaske, maaske ikke. Hvor forskellige er dog ikke Vilkaarene for os Mennesker! For den ene bliver der — man kan næsten sige k æ l e t

baade af Gud og Mennesker, Troens Vilkaar bliver lagt til Rette for ham, saa han „nødes til at gaa ind“, medens det andet Menneske aldrig mødes med Gudstanken, ikke en Gang med en Følelse fra et varmt Menneskehjerte. Hvor ofte ser det ikke ud, som den ene bliver forsømt og glemt for den anden, faar Lov at synke dybere og dybere i det Mudder, som hans egen Synd og andres Selviskhed skyder op omkring ham, uden at der kommer nogen Haand ud af Skyerne og hjælper ham op!

Men det følte Pastor Pram, at han, at hele Menigheden havde et uhyre Ansvar. „Vi er hans Vidner.“ Skal det være Alvor med vore Prædikener og Salmer, da maa vi slutte os sammen i en ubrydelig Fylking og arbejde — drage Tæpper bort fra Lyset, være med at fjerne det giftige Skum, som Fattigdom og Lidelser skyder op igennem saa manges Liv, dele med de sultne, sidde til Bords med Toldere og Syndere, elske alle med en Kærlighed, der kan brænde igennem. Ja, en saadan Gerning vilde han ofre sit Liv til. Nu vilde han stræbe at samle alt det dygtigste og bedste omkring sig og med Guds Hjælp skabe et bevidst Menighedsliv, der kunde brede sig i stærke Ringe over den før saa døde Egn. Da skulde det ses og kendes, at der er Kraft i „Bethlehemsmyten“.

Han hørte Trin noget borte. Det var hans Hustru.

Med Kinderne i Glød kom hun gaaende hen imod ham. „Tak, Anton, Tak for denne Dag!“ Hun tog hans Haand og kastede sig ned ved Siden af ham.

„Min kære Karen ...!“

„Jeg stod derhjemme i Haven og saa dig, jeg kunde ikke vente, til du kom. Aldrig, aldrig skal jeg glemme denne Dag ... det derhjemme i Gaarden, ... aah, der er Kraft i dig alligevel!“ Hun knugede ham ind til sig i et varmt Favntag, skød ham atter ud fra sig og saa med et straalende Blik paa ham, hvorefter hun kyssede ham, hulkede, kyssede ham atter og atter.

Hun havde gaaet i Maaneder med et Spørgsmaal i Hjertet. En tavs Spænding, der tidlig og sildig pressede paa med Længsel efter Vished, havde fyldt hendes Sjæl og gjort hende nervøs. Det forekom hende, at der var kommet et Sving i hans Liv som aldrig før, og dog havde hun ikke kunnet give ham

tilbage, hvad han havde mistet siden hin ulykkelige Tid: sit Hjertes fulde Tillid og Kærlighed. Det var, som om hun en Tid maatte have ham paa Prøve. Stille, næsten lurende havde hun set paa hans Færd, uden Ros, uden Dadel. Stundom havde hun lidt af en forfærdelig Frygt, og i det Øjeblik, da han i Dag stod hjemme ved Vognen og knugede sine Hænder, sad hun i stivnet Angest for ham, — det var i den Stund, hendes Livs Skæbne skulde afgøres. Men han havde bestaaet Prøven, og nu skulde han have alt tilbage, tusinde Gange mere, end han havde mistet.

Her var Skovturen da endt — under Pilene. Men hvor lykkelige var de ikke begge for denne Dag, der var kommen med Løsning af Tvivl og med store Løfter!

Solen glødede rødgult paa Vesthimlen, over Sæden og Blomstermylderet laa en let, grødesvanger Dis. Der var en Higen over alt, en Svulmen af ungt Liv, der mægtig hjalp til med at løfte deres Stemning.

Knugende hans Haand saa hun op mod Himlen. Og i samme Nu kom det saa stærkt over hende med Tak og Livsglæde, at hun igen maatte bøje sig hen imod ham og græde.

Da de naaede ned til Rørmosen, tog Klokkerne fra begge Kirkerne til at ringe til Aften. Pastor Pram tænkte paa, hvor ofte han havde lyttet til disse kendte Klokker baade Morgen og Aften; men aldrig syntes han at have hørt en saa forhaabningsfuld Attraa, en saa løftet Higen i Malmslagene som i denne Aften.

XXV

Præstefolkene fik deres Møbler — naturligvis! Da Folk havde faaet Ro til at tænke rigtig over den unge Præsts Adfærd, fandt de fleste, at han havde handlet, som det sømmede sig „en rigtig Præst“. Gamle Anders Jepsen fandt endog, at han nu ogsaa havde fortjent „no'ne Stole til den aa'n Stue ved Se'en aa.“

Fru Galle derimod kunde ikke forvinde sin Ærgrelse over

Præstens „skandaløse“ Adfærd; men nogen Tid efter indtraf der noget i hendes Hjem, der nødte hende til paa ny at nærme sig Præstefolkene. Apotekeren blev nemlig heftig syg og knækkede paa nogle faa Dage fuldstændig sammen. Den lille Frue var ude af sig selv af Ængstelse og plejede trolig sin gamle Livsledsager. Apotekeren selv var fattet som altid og viste rolig Modtagelighed for de Alvorsord, Præsten talte til ham; men de ulyksalige Livsdræber stod ham endnu i Hovedet og undte ham ingen Ro. Endnu i sine sidste Øjeblikke laa han og talte forvirrede Ord om „Kaskarillebark“ og andre stærke Sager.

Hr. Blok havde efter Urmagerens Død forandret sig mærkelig. En Dag henimod Aften kom han slentrende ind i den unge Præsts Værelse, kastede sig i Sofahjørnet og var rent utrøstelig.

„Der er noget i Vejen med Dem, Blok.“

Proprietæren tav lidt; endelig rev et hult „Ja“ sig gennem et Suk. „Ja — —, der er noget i Vejen.“

Han sad og saa hen i Stuen, med Brynene neddragne som et Par smaa Skyer over Øjnene. „Har den gamle derinde aldrig fortalt noget om mig?“ spurgte han.

„Fortalt — hvilket?“

„Kære Ven“ — han tog Prams Haand — „kom og sæt Dem her ... jeg kan ikke holde det ud længer.“

Nu kom den Hemmelighed frem, som i nogle og tredive Aar havde ligget gemt under Lag af Skarn og Frygt.

Blok havde som ungt Menneske ladet sig rive hen af en brødefuld Lidenskab og var bleven Fader til det Barn, der hin Morgen blev fundet i Høladen. Ved Guld og gode Ord var det lykkedes ham at overtale den godmodig-dumme Pige til at fortie hans Brøde og give sig Anders Eriksen i Vold. Anders fik 300 Rigsdaler for at give hende Ægteskabsløfte og lade sig udlægge som Barnefader; men Pigen nedkom med Barnet, før de var blevne viede, og da hun var død, nægtede Anders Faderligheden, men beholdt Pengene. Efter flere Aars Forløb saa Blok sig, dreven af Samvittighedsuro, nødsaget til at indvie den gamle Pastor Pram i Sagen for at kunne bruge ham som Mellemand mellem sig og Barnet. Præsten havde trolig givet Barnets Fostermoder de Gaver af Penge og Tøj, som Blok lønlig bragte ham, ligesom han ogsaa paa Bloks Vegne og Regning havde holdt Drengen i Urmagerlære. For

Resten havde Præsten flere Gange villet tale til Anders om de tre Hundrede Daler, som han svigagtig var kommen i Besiddelse af; men Blok havde været ræd for, at Sagen der- ved skulde komme ud iblandt Folk, og Anders havde faaet Lov at beholde sin Hemmelighed og sine Penge.

Blok var en Natur med Jern i Blodet og med Evne til at kunne rejse Brystet højt, naar Verden saa paa ham; men hvad han havde lidt i ensomme Stunder, naar han tog Kraftmasken af og mødtes mygt med sin Synd, det kendte Verden ikke. Han havde stundom i de første Aar, naar Tanken om Pigens Død trængte sig frem for ham, slæbt sig omkring i Krogene derhjemme med en Følelse som af Mordskyld. Præsten havde ikke forstaaet, hvor inderligt hans Øjne ofte havde tigget ham om Trøst, naar han, stundom sent om Aftenen, kom listende op til Præstegaarden med et Stykke Lærred eller en Rulle Vadmæl under Armen. Den gamle Opdrager, der tit var bleven ærgerlig ved at blive forstyrret i sine natlige Studier, havde givet ham Talemaader og ladet ham løbe med dem — Talemaader, der vel for en kort Stund kunde svøbe sig lindrende om Hjertet, men som straks bristede, naar Pulsens tog til at gaa stærkt.

Saa var han bleven kendt med Proprietær Frandsens Datter i Lyngø, en stille Pige med et Væsen, der lignede saa hyggeligt om Folk. Han havde friet til hende og faaet Ja; men da han efter nogen Tids Forløb skriftede sin Brøde for hende, blegnede hun forfærdet og drog sig tilbage fra ham, hvorved Livet blev ham endnu mere uudholdeligt.

Men næppe et halvt Aar efter Bruddet blev alt godt igen, hun kunde ikke skilles fra ham. De blev gift, og Lykken holdt Indtog paa Bloks Gaard. Hun skabte ham et Hjem af de før saa øde og kolde Stuer, hun havde gennem Aarene holdt det oppe i ham, som duede noget, og søgt at bygge et nyt Liv op paa hans i Virkeligheden sunde Naturgrund. De følte begge, at hendes Bestræbelser kun var lykkedes saa som saa; men de holdt af hinanden, og Aarene var gledne nogenlunde lykkelig hen over Teglgård.

Nu var imidlertid Saaret i Bloks Hjerter med eet blevet rippet op, hele Klavs' ulykkelige Liv var kommet over hans Hoved med en Vægt af Bebrejdelser, som hans Hustrus Trøst saa meget mindre forslog imod, som hun havde ondt nok ved

at kvæle de Bebrejdelser, hendes eget Hjerte rettede imod ham.

Blok fortalte alt med skaanselløs Strenghed mod sig selv. Det eneste fornuftige, han kunde gøre for at blive Kvalerne kvit, var at ty til en Revolver, mente han.

Pastor Pram forfærdedes. Han forstod, at der i Aften var stillet ham en Opgave, som ikke lod sig løse med et Par Ord i Mørkningen. Blok gik dog ikke utrøstet bort; men baade han og Præsten følte, da de skiltes, at der vilde følge mange alvorlige Samtaler oven paa denne i Aften.

Og saa Anders Eriksen — dette gamle, grinende Tykhoved, hvis Forstand til daglig syntes blandet med Tørvesmul — hvem skulde have troet ham i Stand til en saa snu Vending som den, han i sin Tid havde snoet sig de 300 Daler til, uden at nogen kunde røre ham med en Finger derfor!

Pastor Pram kaldte ham ind til sig næste Dag. Han skulde ikke dø i Synden.

Anders, der Aftenen forud havde set Blok og Præsten staa og tale sammen paa Trappen, skævede mistroisk til sin Husbond og var lidt snøret om Hjertet, men havde saa smaat forberedt sig paa at afvæbne Præsten ved et Krigspuds.

Pram saa først en Stund skarpt paa ham. Anders strøg sig forlegent om Næsen som for at skjule sin Bleghed.

„Anders fryser nok?“

„Hæ-ja, det er ligegodt li'som lidt kuldet i Luften. Men-ad det er da'tte for det, at jeg saad'n fryser, forstaars, — hæ, jeg siger li'som Smeden herovre: „Jeg fryser aldrig, uden naar jeg skal arbejde, og sveder aldrig, uden naar jeg skal ha' Mad ... ha a a.“ Han lo med et Par smaa, varsomme Kluk og saa op paa Præsten, som om han spurgte om Lov til at le baade sin egen og Præstens Alvor bort.

Pram rynkede Brynene. „I Dag har vi alvorlige Ting at tale sammen om, Anders.“

„Naa — kanske.“

„Sig mig ... Anders skulde ikke kunne forklare mig et og andet om Klavs Urmagers Forældre?“

Det tog til at lumre Anders om Ørerne. Han havde en Fornemmelse, som om et Mylder af varme Smaadyr løb op over Ansigtet og lagde sig oppe paa den skaldede Isse.

„Næ ... æ — ja det var jo den Gang, at jeg tjente dernøre

paa Teglgaard — det var lige i det Ryk, at vi fik disse her nymodens Gislingerfaar ...“

Der bankede en meget ubejlignende Kno paa Døren, Præsten maatte gaa hen og bede den paagældende Person vente et Øjeblik.

„Jeg huser lige saa rivlig den første Gang, at jeg kom og skulde smide en Favndfuld Lejr ing til dem ... faar jeg ikke en Høvævel om Benene og badus ...“

„Jeg spurgte, om Anders vidste noget om Klavs's Forældre.“

Anders sank sit „Badus“ og vædede Læberne med Tungen.

„Klavs's Foræller?“ gentog han. „Der er saa meget Syndens Mørke og Gedulghed, som man itte kender. „Hvad er vi Mennesker?“ som at han siger, Smeden. „Aah dog, som jeg kom efter det en Morgen, da jeg stod dernøre og brød Møg paa ...“

„Nej, ingen Historier i Dag, ikke et Ord om Smeden!“

Anders saa vist paa Præsten og gnubbede sig forlegent paa Armen.

„Ja nu bliver der ikke Tid til i Øjeblikket at forhandle yderligere om denne Sag; men jeg vil bare spørge Anders,“ — Præsten tog Fyren i Kraven og saa ham ind i Øjnene: „Hvad mener Anders om at betale en lille køn Sum af 600 Kroner til de fattiges Kasse?“

„Seks Hund ... de de ded ...“

„Ja! Jeg vil kun sige Anders saa meget, at Medaillen staar paa Spil og mere end den.“

Anders blegnede igen.

„Ja, saadan staar det sig, min gode Anders. Og for Resten bliver hele denne Sag mellem os to; vi skal nærmere have opredet den Ting — Anders forstaar nok ...“

Om Aftenen sad Anders og Lise ved en Tællepraas og talte Sølvpenge op af et Strømpeskift, der ellers plejede at ligge godt gemt i Sengehalmen. Anders's Hænder rystede, Øjnene stod frem som Kugler, Lise græd.

„At du har kunnet gaa med dette hos dig selv i saa mange Herrens Aar, And's!“

Han rystede paa Hovedet og drog et dybt Suk, hvorefter han henfaldt i en sørgmodig Beskuen af de optalte Sølvstabler.

Med et nyt Suk drejede han Blikket op mod Væggen for Bordenden, hvor Krigsmedaillen hang paa en Urbakke. Efter at have set ømt paa den en Stund rev han atter Blikket fra den, grov sig i Nakken og tog med fordoblet Iver fat paa Optællingen.

XXVI

I Præstegaarden hørte man intet om Heller, hans Navn blev aldrig nævnet.

Da blev den gamle Pastor Pram igen upasselig og ønskede Lægen hentet. Anton Pram og hans Hustru saa paa hinanden og mødtes i den Erkendelse: Vi kan ikke undvære ham.

Saa gik der Bud efter Heller. Han var ikke hjemme i Øjeblikket; men Pigen lovede at bringe ham Budets Hilsen, naar han kom hjem.

Den Dag, Pastor Pram og Hustru havde holdt deres Indtog i Randrup, havde Heller staaet ved sit Vindue og set sløvtdrømmende ud paa Vejen. Han vidste ikke, at de skulde komme, og ved at løfte Blikket og paa een Gang se den unge Frues Aasyn, var det, som der gik et Ryk igennem alle hans Nerver. Vognen rullede hurtig forbi, det var kun et Nu; han blev ogsaa snart rolig igen, gav et Kast med Hovedet og gik en Omgang over Gulvet; men inden han vidste af det, stod han atter hensunken i Tanker ved Vinduet.

Klarere og klarere trængte hendes Hoved sig frem i Synernes Mylder, dette skønne Hoved med de faste Brynbuer, de levende Øjne, de fine Fregnestænk paa den skære Hud og det lyse, silkeglinsende Haar. Ved at erindre sig Prams Ansigt, som han flygtigt havde set ved Siden af hendes, klemte han med et heftigt Knug Fingrene ind i Haandfladerne; men i samme Nu drejede han med en bitter Mundvridning omkring og vedblev sin Vandring, indtil han, træt i Anklerne og træt af Tanker, kastede sig paa Chaiselonguen og faldt hen i en Slags død Ligegyldighed.

Da han saa nogen Tid efter fik at vide ude i Byen, at Pastor Pram havde holdt en meget indtrængende Tiltrædelsesprædiken, smilede han lidt haanligt; men da han hørte, at Pram havde givet Afkald paa Skovturen og — til Trods for to Sognes vaagnende Misstemning — valgt at gøre Sygebesøg i en stinkende Fattighule, da følte Heller en Slags Stolthed paa sin gamle Vens Vegne, og i samme Øjeblik var det, som om han maatte erkende Prams Ret til nu at føre an i Pastoratet — med hende ved sin Side. Han kunde næsten have Lyst til at gaa over og bevidne Pram sin Agtelse for denne Handling. Hvad hjalp det ogsaa at gaa og se med onde Øjne over mod Præstegaarden? Intet lod sig rokke eller forandre. Og var ikke alt nu, som det skulde være? De holdt jo af hinanden, og han arbejdede jo nu som en ærlig Mand i sin Gerning.

Men Dagene gik, Doktor Heller vedblev at holde sig ved sin egen Side.

Saa var det, at den gamle blev syg.

Heller vilde gaa ind ad den gamle Præsts egen Indgang i Gavlen, men Døren var lukket, og han maatte gaa om ad Hovedindgangen i Gaarden.

Det var en Søndag Eftermiddag henad 3. Den unge Præst og Jfr. Petersen var i Kirke. Fruen sad i Dagligstuen og piskede en Æggeblomme til den syge, der for Resten nu havde det bedre og for Øjeblikket sad indhyllet i sin Slaabrok og blundede i en Armstol.

Idet Heller traadte ind, blev hendes Ansigt blegt, men i næste Nu fyldtes hendes Kinder og Læber af varme Blodstrømme.

Hun rejste sig og hilste med en lille Hovedbevægelse.

Han havde foresat sig at ville være frisk og kæk. Hun skulde se, at han for længe siden var kommen ud over alle følsomme Elskovsdrømmerier, og han — Præsten — skulde se, at man kan leve som en Mand fra Aar til Aar paa den fri, højbaarne Tankes støtte Grund.

„Ja,“ tog han Ordet, efter at han med et afmaalt Buk havde gengældt hendes Hilsen, „jeg burde vel helst holde mine Fødder fra Deres Stuer, Frue; men Døren var lukket deromme ... Hvordan er det med den gamle?“

„Tak, jeg tror, han sover lige i Øjeblikket. Vil De ikke tage

Plads lidt?" Hun gjorde et lille Sving med Haanden efter Sofaen.

„Tak, jeg plejer at have min Plads her ved Døren.“

Det var egentlig ikke hans Mening at sige noget, der kunde misstemme hende; men Ordene slap ham uvilkaarlig ud af Munden, idet han mindedes sit sidste Gæste i denne Stue.

Hun gav sig atter til at røre rundt i Koppen og saa ned i det hvidgule Skum.

Heller satte sig paa Stolen ved Døren og tog til at tromme med Fingrene paa det hækede Tæppe, som laa bredt over et lille Bord ved Vinduet. Der drog en Duft af Kallaer og Reseda fra Blomsterbordet hen imod ham, og det var i samme Nu, som en blød Stemningsbølge skød sig igennem ham; men han rejste Hovedet med et Sæt og saa med en lidt bitter Kækhed hen imod hende.

„Naa, nu er De da rigtig lykkelig, Frue?“

„Ja,“ svarede hun og saa vist paa ham, „jeg er lykkelig — som ingen Sinde før.“

„Hm — nu har Pram jo ogsaa faaet et godt Kald.“

Blodet sank fra hendes Ansigt. „Hr. Heller, tror De, at Anton endnu præker for Betaling?“

„Endnu?“

Hun saa et Øjeblik fast paa ham: „De er ikke uvidende om, hvordan Forholdet tidligere var.“

Han tav og saa smilende mod Gulvet.

„Men saadan er det ikke mer,“ vedblev hun. „De maa tro, at Anton er ingen Lejetjener, han fylder sin Plads som maaske kun faa Præster.“

„Det tvivler jeg ikke om, Frue; han er jo en evnerig Mand.“

Hun vedblev længe at se fast paa ham; hun følte, at hun ikke kunde tale med ham. Endelig gik hun sin Vej.

Lidt efter kom hun tilbage: „Min Svigerfader er vaagen — hvis De er saa god ...“

Lægen gik ind til den gamle Mand, men talte meget lidt med ham.

Den unge Præst kom fra Kirke og traf Heller i Dagligstuen, hvor han stod og var ved at sige Farvel.

„Naa ja, det var det, jeg sagde før til din Kone,“ tog Lægen fat, „jeg burde vel egentlig ikke besmitte disse Stuer med

mine Støvler; men nu traf det saadan i Dag ... for Resten maa jeg jo ønske til Lykke i Anledning af, at du atter er kommen i Kjolen.“ Han rakte Haanden frem.

Pastor Pram stod høj og alvorlig for ham. Det var, som Lægen fik en Følelse af, at han var vokset, siden de sidst saas.

Præsten tog den fremrakte Haand: „Er din Lykønskning alvorlig ment, Heller?“

„Oprigtig talt — ja,“ svarede Lægen, da han mærkede sin gamle Vens faste Tag. „Jeg tror, at du og Kjolen nu hører sammen, men det gjorde I ikke før.“

Pram tog fat i Lægens Arm og drog ham hen mod en Gyngestol. „Sæt dig, Heller, og lad os tale lidt sammen.“

„Nej, jeg løber, jeg har ikke Tid, du skal jo desuden hvile dig.“

„Sæt dig nu et Øjeblik!“

De to Mænd sad alene i Stuen, men Samtalen vilde ikke rigtig gaa. Heller kom engang imellem med Ytringer, der syntes at tyde paa en skjult Trang hos ham til atter at give sig hen til sin gamle Ven; men i næste Nu kom han med Vendinger, der skulde vise, at han ikke vilde give ret meget af sin Værdighed bort.

Det var ikke Præstens Mening ved denne Lejlighed at komme nærmere ind paa deres tidligere Mellemværende; men de smaa Udfald, som Heller med sit gamle overlegne Smil af og til rettede imod ham, æggede ham til sidst til at tage Bladet fra Munden.

„Du er en forunderlig blandet Karakter, Heller. Hvornaar skal det gode i din Natur faa Lov at bryde sig Vej gennem alle disse Lag af Stiklesyge og Bitterhed, som har dynget sig op i dig?“

„Jeg tror ikke, det er værd, Pram, at ...“

„Nej nej, du tager fejl, jeg vil ikke fremkalde ny Strid, ingenlunde; men vi maa have klaret vor Stilling til hinanden. Det er forunderligt,“ vedblev han og lagde sin Haand hen paa Lægens Knæ, „at vi to, der en Gang har været gode Venner, nu stadig har noget at gøre op med hinanden. Lad os se en Gang at faa rigtig Rede paa, hvor vi har hinanden. Lad os være ærlige, Heller. Vi har gaaet her i en Række af Aar og

villet bilde hinanden ind, at vi var Mænd; men var det ikke, naar alt kom til alt, en kunstig Mandighed — sammenflikket af Selvgodhed og Uærlighed? Jeg skal gerne for mit Vedkommende indrømme, at jeg gik her og levede rask paa „gamle Vaner“, som min Kone saa tit har talt om. Og jeg siger: Gud ske Lov, at Støtterne blev revet fra mig, saa jeg faldt! Jeg havde vel ellers blevet ved at gaa her og flikke baade paa mig selv og Menigheden med Talemaader og ment, at det hele var i sin gode Orden. Det er blevet anderledes nu, det maa du tro, Heller; jeg har været i en alvorlig Skole, siden vi sidst saas. Se, det er mit Skriftemaal; nu skal du paa din Side indrømme ...“

„Jeg har intet at indrømme,“ afbrød Lægen ham og slog afværgende med Haanden, „aldeles intet!“

„Jo du har; du er ikke den, du giver dig ud for at være. Du har saa ofte talt til mig om at „være sand“, „være sig selv“ og alt det; men jeg tror, at du kunde trænge til at faa kulegravet dit eget Hjerte og faa rigtig efterset, hvad Bund der er inderst i dig. Du vil bilde os andre ind, at du endnu lever højt paa den fri Tankes Bjærgtop, men vi tror ikke paa det, Heller.“

Pastor Pram havde ofte tænkt paa, at Heller selv var uklar over sit indre Liv. Han mindedes, hvorledes Heller over for ham altid havde givet sig Udseende af overlegen Sikkerhed, medens han overfor hans Hustru ofte havde røbet sit Hjertes Vaklen og Søgen. Desuden havde Pram under sin Fraværelse jævnlig gennem Breve fra Bloks og andre hørt et og andet om Hellers forandrede Væsen, der yderligere styrkede ham i den Overtydning, at den gode Læge selv gik og var aandelig oprevet.

„Jeg tror,“ vedblev Præsten, „at Ildhuens tynde Guldhinde for længe siden er slidt af dine Livsmeninger, saa Blyfarven skinner igennem; men du er for stolt til at gøre Tilstaaelser, og saa gaar du og giver din indeklemte Tvivl og Bitterhed Luft i Smaastiklerier — det er uværdigt for en Natur som din, Heller, du er for stort anlagt til, at du maa have Lov til at gaa og smaadrille Folk.“

„Jeg forstaar hele denne Indledning. Det er Punkt A i Dispositionen. Saa kommer B: Omvendelsens Orden — ikke sandt?“

„Hvorfor blive ved i denne Tone, Heller? Tror du ikke, jeg meget godt ved, at flotte Ord ofte kun er et Dække over et tomt Rum. Mød mig ærlig, Heller! Lad os glemme alt det stygge og forviklede, som har ligget os imellem i de senere Aar — jeg tror, jeg har mest at glemme,“ — Pram saa fast paa ham — „men jeg skal slaa en Streg over alt — alt, forstaar du, og lad os prøve at bygge vort Venskab op paa en hel ny Grund. Men ærligt Spil herefter!“

Heller mente, at det ikke nyttede at kludre paa Venskabet med nye Lapper, det blev dog aldrig som i gamle Dage; for Resten vilde han gerne komme her i Huset en Gang imellem, hvis han maatte.

Pram gik ind i sit Værelse for at tage Kjolen af. Han var med det samme inde og saa til den gamle.

Da han og hans Hustru kom tilbage, saa de Heller sidde sammensunken i Gyngestolen, med Albuen paa Stolearmen og Hovedet hvilende i Haanden; men i det Øjeblik, de traadte gennem den aabenstaaende Dør, rejste han sig hurtig: „Naa, jeg sidder her ... jeg skulde nok hjem.“

Pram havde medtaget en lille Bog med gult Omslag.

„Du skal ikke være angst for, at jeg ellers skal falde over dig med gudelige Formaninger; men du kunde dog gøre mig den Tjeneste at tage denne lille Bog med dig hjem og læse den med fordomsfri og rolig Eftertanke.“

Heller blev urolig.

„Det er et lille Indlæg, som jeg har haft megen ... hvad er det, Heller?“

„Ingenting, ingenting!“ Lægen famlede urolig med Fingrene mellem Bladene. „Jeg kender godt Bogen,“ sagde han og smed den paa Bordet. „Mig har „Lægmanden“ ikke overbevist.“

Præsten tav.

„Men denne Bog har alligevel en vis Interesse for mig,“ vedblev Heller. „Jeg sad en Aften derhjemme og kiggede i den, og saa var der en Tanke, der kom op i mig: Hvad om Anton Pram — Præsten — havde denne Lægmands Overbevisning! Saa vilde jeg agte ham. Og nu har du den jo ... og et lykkeligt Hjem har du og to beundrende Sognemenigheder,“ lagde han til med en lille bitter Smilrynke ved Munden.

Præsten stirrede tungt paa sin Barndomsven.

„Naa,“ sluttede Lægen og tog Prams Haand, „jeg maa gaa ... lad os saa være Venner igen da som i gamle Dage, trods det at jeg ikke kan dele din Tro og aldrig kommer til at dele den.“

Nogle Minutter efter drev han ned over Gaarden.

Anton Pram og hans Hustru stod i Gangdøren og saa efter ham.

Da han var forsvunden bag Porten, vendte de sig og saa paa hinanden — begge havde Taarer i Øjnene.

Pastor Pram havde en Søndag efter Gudstjenesten i Lyngø opsøgt Trine paa Kirkegaarden og bragt hende Klavs's Hilsen. Hun var bleven bleg og havde hældet sig op mod Kirkemuren.

„Han prøvede paa det, men han kunde ikke.“

De talte en Stund sammen. Hendes skarpe, flakkende Blik og krampagtige Famlen med Hænderne afgav tavse Beken- delser, der talte om Lidelser og ond Skæbne. Pastor Pram fik Indblik i en Hjertehistorie, som han før kun havde kendt saare lidet til, — en Hjertehistorie, der havde udfoldet sig mellem fine Mahognimøbler og Vægpapir til syv Mark, men som havde Mærker af Taarer og Savn fra først til sidst.

Han maatte i denne Tid ofte tænke paa, hvad hans Sviger- fader havde sagt til ham, da han rejste derovrefra: „Du vil faa meget at vide, naar du kommer tilbage til Randrup og Lyngø, og du maa have meget at vide for at kunne komme dine Folk ind paa Livet. Du skal kende Beboerne ud og ind, du skal kunne tale med dem om alt, du skal vokse sammen med dem, saa deres Sorger rykker i dig — du vil forbavses ved at se, hvor mange Hjerter der da vil komme og aabne sig for dig som modne Bælge.“

Ja, han mærkede, hvorledes han begyndte at hente Hem- meligheder med sig hjem fra alle Kroge. Hvilken Mængde syge Sjæle skjulte der sig ikke bag Hverdagslivets Larm og

---

Travlhed! Fejl og Fald til alle Sider, Trangen til Trøst skreg ham i Møde rundt omkringfra. Men han vidste, hvor Trøsten var at finde. Nu kom Arbejdets Tid!

Saa gik de to unge Præstefolk i Gang med Arbejdet — han med sin ny, stærke Virkelyst, hun med denne dybe Glæde i Brystet, som kun den kan eje, der har været dybt nede i Sorg og Skuffelse.

„MYSTISK“

ZAKARIAS NIELSEN

„MYSTISK“

EN FORTÆLLING

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCXI

FJERDE OPLAG

KØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

I

Elleskudt.

„SY—i, sy—i, sy sy sy—i!“ fløjtede han. Hovedet gik i „Takt, medens han lod en Draabe Olie fra Pennefjeren sive ned om Bolten, der sad fastklemmt i Skruestikken. Saa atter et Par kraftige Tag i Skæresnittet. „Sy—i, sy—i, sy sy sy—i!“

Han lod Snittet rulle tilbage og tog det bort fra Bolten, bukkede sig, kiggede paa Gængerne og rystede ærgerlig paa Hovedet.

Da han atter løftede Blikket, stoppede han op midt i et Fløjteløb og spilede Øjnene til Vejrs. „Hvad Pokker . . . .!“

Hver Morgen havde han staaet her og sendt misundelige Øjekast over mod Jokum Larsens Faarehus. Ikke saa meget som en Smule Guldtraad havde Hendes Majestæt Solen Raad til at drage gennem Værkstedet, hvor han selv stod; men vælte et helt Skybrud af rødgult Lys over dette gamle, mosgroede Tag derovre — det havde hun Raad og Sind til.

Men nu forstod han, hvorfor Solen gjorde Stads af det gamle Hus — der var en Fe, der havde sin Gang hos Faarene eller Kalvene, en Fe med en Strippe.

Aldrig i sine Dage havde han set noget saa frisk og straalende i en Bomuldskjole som den lyshaarede Mø, der drejede ind ad Døren og i Svinget gav ham et Glimt af et Par Øjne, ja et Par Øjne — —! Han stod hende saa nær, at han godt kunde have indladt sig paa en lille Morgensnak med hende; men det var, som hans Tanker rent dejsede sammen af Undren og Overraskelse, og det hele, han drev det til, var et dumt, forfjamsket Kast med Skæresnittet til Tindingen som Svar paa hendes lyse „Godmorgen“.

„Halløj!“ raabte han efter Svenskehøkeren, som strøg forbi det aabne Vindue. „Hvem var hun ... hun der med Strippen?“

„Hinnor? Hohoh! Ja, kan De hugge hinnor, min Ven ...! Der er Naglar!“ Han nikkede og klappede paa Lommen. „Ja' säger inte mer.“

Paa sit gentagne Spørgsmaal fik han at vide, at hun var Jokum Larsens Datter, eneste Barn, Arving til Hyldegaard med alle mur- og nagelfaste „Appertinentier“, en ren Delikatessa paa atten Aar og med half Hundred Tusan af disse hersens ...

„Jokum Larsens Datter, Jokum Larsens Datter, ... Hyldegaarden ... half Hundred Tusan,“ klang det i Smedesvendens Øren, medens han stod og glippede med Øjnene og sendte lange Blikke over mod Hjørnet, hvor den unge Mø nys var forsvundet.

„... Næhæ, Jokum Larson, det ji'r ja' inte,“ lød det ude fra Vejen til venstre. „Det ji'r ja' als inte. Farvel!“

Svenden stak Hovedet hen i Vinduet. „Godmorgen, højstærede!“

„Godmorgen!“ kastede Gaardmanden ligegyldig til Siden. „... Jaja, bi nu lidt, Lindstrøm, vi kan jo snakke om det. Vil De gi' syv Mark og otte for Stykket?“

„Hur mange er det, De har? Tre. Godt! Skal vi säge lige sju Mark?“

„Næ—æ, hehe!“

Smedesvenden iagttog nøje Gaardmanden, der stod og skruttede i sin luvslidte Vadmelstrøje, med Hænderne dybt i Bukserne, seende med de smaa lune Galteøjne skiftevis paa Handelsmanden og hen mod Smedjevinduet.

„Skal vi säge sju Mark og fyra?“

„Næ—æ, hehe, næ—æ!“

„Farvel, Jokum Larson! Ja' vil låte mig lefvande skalpera, om De faar det Bud af nogon annan.“

Smilende drog Henrik Hovedet tilbage og kilede paa med sin Skruebolt ... For Pokker, skulde her da ikke være et ordentligt Skæresnit i Smedjen? Han for hen til Listen, tog det ene Snit ned efter det andet, men hængte dem alle op igen og gik tilbage til Skruestikken, medens de gamle, tand-

løse Snit hang paa Sømmene og rokkede med den opslidte Alderdoms Klagesuk.

Først for faa Dage siden var han kommen hertil fra Købstaden, hvor den grædende Smede-Enke havde opsøgt ham og paa Slægtskabets Vegne tigget og bedet ham om at overtage Styret i Værkstedet efter hendes nys afdøde Mand. De havde aldrig før haft synderligt med hinanden at gøre, han og Smedefamilien; men nu var hun kommen til at tænke saa meget paa ham, og han „skulde ikke komme til at fortryde det,“ havde den gamle Kone lovet med en Række Nik, der fik Taarerne til at hoppe ned paa hendes sorte Hagedusk. — „Ja, det er jo meget godt, Tante; men Læsningen ...?“ — Læsningen! Hvad kunde det dog blive til? — Jaja nu skulde han tænke over det til i Morgen. — Han havde i et Par Aar læst til Forberedelses-Eksamen, d. v. s. smedet om Dagen og læst om Aftenen og Natten; men i den sidste Tid var han kommen paa det rene med, at Vejen nok vilde blive ham for lang og brydsom, og det nu paa een Gang opdukkede Udsyn til en god, fri Stilling, der sandsynligvis om faa Aar vilde blive helt selvstændig, gjorde det hurtigt af med hans sidste matte Drømme om en Eksamens Hæder og Glans. For Resten var han slet ikke led ved Hammeren, tværtimod: naar alt kom til alt, laa den ham nok en god Del bedre i Haanden end Bogen; men nu var han alligevel glad for, at han havde hængt saa tappert i med Læsningen, for nu kunde han dog snakke lidt med om Centrifugalkraft og Dampmaskiner og mange andre Ting. Hvad selve Haandværket vedrørte, da skulde ikke enhver Grov- og Klejnsmedesvend stikke ham, det kunde han nok sige, uden at være vigtig, for det havde selv Amtsavisen sagt, da han i sin Tid vakte Opsigt i Købstaden og Omlandet ved sit kunstfærdige og smukke Svendestykke. — Og nu kunde Ramløverne jo komme, saa skulde de faa at se, hvordan en Sko skulde smækkes under en Hov, og hvordan en Laas skulde behandles, saa den kunde synge: „Smik—smæk!“

Tre gode Venner havde han allerede faaet herude, nemlig Høker- eller Købmandsfamilien, Mand, Kone og Datter, som han et Par Aftener havde siddet og sludret med ved en Bajer. Købmanden, en lang, ranglende Kammerat med et indtørret Ansigt, hvis Hud mindede levende om det gule Skind, man finder paa gamle Trommer, var en brav, skaansk Broder, der,

efter et Par Aars Slid i Kaliforniens Miner, ved et underligt Skæbnekast var dumpet ned i Ramløv, hvor Høker-Enken aabnede to tynde, værksyge Arme for ham. Driftig og praktisk, som han var, havde han arbejdet den lille Forretning saaledes op, at den nu omfattede en ret god Købmandshandel.

„Jeg fik ligegodt syv Mark og seks,“ fortalte Jökum glædestraalende, da han om Eftermiddagen traadte ind i Smedjen efter at have været i Købstaden med sine tre Skind.

„Det var som Pokkers! Saa tjente Jökum Larsen hele seks Skilling ved den Rejse!“

„Ja, jeg gjorde. Naa, det er jo itte saa meget; men lidt een Gang, lidt en aa'n ... hvorfor skal man gi'e noget bort?“

„Nej, det siger undertegnede med. Man faar spilleme ikke noget til Givendes selv.“

„Næ, gør man ej ... men hør mellem aa'n Snak: De kunde forære mig en Nævefuld Nelliker; jeg skulde have banket lidt Læ'r under Anes Tøfler.“

„Med Fornøjelse! Er der ingen andre Smaating? ... Stop lidt ... vil Jökum inte hellere lade en Dreng løbe ned med Tøflerne, saa skal jeg sætte et lille fint Jomfru-Beslag under ... ja, misforstaa mig inte, det skal Jökum inte give noget for.“

„Ja, naar det er, at De vil — hehe —, saa siger jeg Tak.“

Smøgende paa en Cigarstump og pyntet med en gulstribet Lærredskrave og lyseblaat Slips med en lille gul Hesteko spankede Svenden Søndag Eftermiddag over i Gaarden med de færdigskoede Tøfler.

„Nej se dog, hvor pæne!“ udbrød Pigen.

Han saa paa hende og aabnede uvilkaarlig Munden. Denne søde Sølvklang i Røsten, Gruben i Hagen, de fine Drag ved Næsefløjene og saa Øjnene — du store Verden, sikke nogle Øjne!

„Saadant et fint, nydeligt Beslag med tre Tunger i Næsen!“ vedblev hun og sendte ham et lille Skraablik, der varmede gennem Vesten og Lærredet lige ind i hans 21aarige Hjerte.

„Hvor meget koster det?“

„Er betalt!“ Han smilede i rødmende Lykke og kastede Overkroppen frem til et Buk, der vist kom lidt bag paa de skrævende Ben, som ikke fik Tid til at drage Hælene sammen, førend det hele var forbi.

„Nej, vi har nok Raad til at betale et Tøffelbeslag,“ viste hun ham venlig af; „men det kan jo Far saa afgøre med Dem, naar De skriver en Regning . . . værsgod og sid ned!“

Jokum vred sig uden at turde tage Ordet, og da hun lidt efter kom med en Dug, drog den gamle sig med en gnaven Grynten tilbage til Armstolen ved Kakkelovnen. Hvad det var, Manden sad og brumlede om, kunde Henrik ikke høre; men da Datteren paa Vejen ned til Køkkendøren gik forbi ham, hørte han hende tydelig hviske i en irettesættende Tone noget om „en stakkels Bid Brød“, hvorefter han til sin Forbavselse saa Jokum drunte ud af Stuen med nogle Mundvridninger, der syntes at kunne tyde paa en begyndende Galdesygdom.

Svenden lod Blikket glide hen over de røde Sirtseskapper over Vinduerne, Glasvaserne paa Kommoden og den ferniserede Naturtrappe med Blomster ved Havevinduet. Overalt opdagede hans Øje en Sans for Orden og Hygge, som man paa den Tid sjældent sporede i et Bondehjem der paa Egnen. Men Ane eller Anna, som hun nok helst lod sig kalde, var heller ingen almindelig Bondepige, det mærkede man øjeblikkelig paa den fine, urteagtige Olie, der duftede fra hendes Hoved, det saa man paa hendes nydelig opsatte Haar — tænk, bart Hoved! — og det saa man paa den dameagtige Maade, hun satte den lille Finger til Vejrs paa, naar hun nippede et Dun af sin Fløjelstrøje.

„Med Forlov at være saa fri,“ spurgte han, da Bordet var dækket, og Pigen havde taget Plads ved Kommoden, „er De inte kommen meget til —? (han nævnede her Købstadens Navn). Jeg synes saa grangivelig, jeg har set Dem spadsere sammen med Værtshusholder Ole Mikkelsens Datter.“

„Jo, Restavratør Mikkelsen er min Onkel.“

„Saah — naah — syntes jeg ikke nok! Det er en Familie, der skal have Plads til Albuerne.“

Hun rejste Hagen en Kende. „Det er rare, dannede Mennesker, der forstaar at føre sig efter deres Stilling.“

„Ja, det er vist meget rare og dannede Mennesker, saadan . . . Hm, hvad jeg vilde sige: det lader til, at Sønnen, Julius, han slaar sig til Ro ovre i Jylland; han skal jo være bleven en vældig Hestepranger efter Sigelsen.“

„Han er Handelsmand — ja. Jeg tror nok, han køber Heste ind for Regeringen.“

„Ja saa! Det var storartet!“

„Jeg har for Resten ikke set ham, siden min Moder blev begravet.“

„Nej saamænd. — Den yngste af Sønnerne, Charles, han fik nok harpet sig en god Plads som Opvarter i København.“

„Opvarter?“ Hun lo med et Par smaa, sølvklare Triller, der rislede helt igennem ham. „De mener vel O v e r k e l n e r? Han er nok for Resten mere at regne som en Slags Forvalter paa Hotellet.“

„Hvad for noget! Ja, Pokker ved, de to Brødre de har altid vaaren et Par forskrækkelige Halløj-Svende; men ligegodt — de har Centrifugalkraft i Næverne, de hugger sig frem: „Plads paa Fortovet, mine Herrer!“

„De er godt lært fra Borgerskolen af, og saa har Onkel og Tante altid sørget for, at de har haft Omgang med bedre Folks Børn, saa de kunde faa nogen Dannelse i Manerer og det hele.“

„Ja, de har faaet megen Dannelse,“ tilstod han og satte den lille Finger til Vejrs, idet han stak Tommel- og Pegefingeren ned i Saltkarret. „Man kan se det paa dem — saadan paa Manerer og det hele.“

Den Husmoderværdighed, der hidtil havde været over hendes ranke Skikkelse, svandt mere og mere bort, efterhaanden som de kom nærmere ind paa Livet i Købstaden. Saa mange fælles Kendinger de dog havde! Da det kom til Stykket, havde de endog været sammen ved en stor Maskerade, hvor de begge havde moret sig saa storartet.

„Der var hende — kan De huske hende, Amagerkonen med Sillerierne?“ spurgte hun og kom hen ved Bordet.

„Ja vel, ja vel! Hun var storartet! Du lyse Morgen! Og Lirekassemanden med Av’katten!“

„Ok ja ja! Og den tyske Komediantspiller med Pusteren. Og som vi saa dansede! Som vi saa dansede!“

Der var den igen, denne forføreriske Sølvklang — lige idet hun sagde „dansede“ sidste Gang. Hvert Øjeblik kom der saadant et Ord med en bævende Vellyd, der gled ind i hans Øre som en sød, kildrende Tone.

Der gik et Par Timer.

Han rev Uret op af Lommen og løftede Haanden forbavset: „Har jeg dog set saa galt!“

„Det haster vel ikke! Det er saa sjældent, her kommer et Menneske, der kan konversere en lidt. Har De ikke Lyst til at se ud i Haven?“

„Jo, det havde han en voldsom Lyst til, erklærede han og rejste sig. „Nu siger jeg saa mange Tak for Spisen.“

Han blev helt rød i Hovedet over, at det Nik, han gav hende, da han rakte hende Haanden, vist faldt forfærdelig klodset ud i Sammenligning med den lille fine Bøjning, hun gjorde, da hun sagde: „Jeg be'r at tage til Takke.“

De gik igennem Haven og standsede ved Laagen ud til Marken.

„Sikken nydelig lille Plet Skov dernere i Mosen!“

„Ja, det er vor; det er Elleskoven.“

„Elleskoven ...?“

„Ja, saadan hedder den.“

„Saa er det altsaa Elletræer?“

„Det ved jeg saamænd ikke; men det er i hvert Fald ikke efter Træerne, den har Navn.“

Det var saadan nogen gammel Snak, som hendes Bedstemoder havde fortalt, noget, hun vist selv havde drømt eller lavet — noget med Elfolk. „Det hedder for Resten Elverfolk, saa meget ved man da af Stykket „Elverhøj“,“ oplyste hun med en lille Knejsen.

„Ja, det gør det,“ sandede han, „det hedder Elverfolk ... hvad er det, der ligger ude i Kanten ... den sorte Klump der? Det er vel saa en Elvertrunte?“

Atter kom der et kort Udbrud af denne overmodige Latter. „Nej, saa maa det da være en Elle trunte; for her hedder det nok Elle, efter hvad jeg har lært. Vi kan for Resten godt ... ejsa, der er Karoline!“ afbrød hun sig selv og saa efter Købmandens Datter, der stod og rakte Hals ovre bag et Dige. „Saa faar hun travlt.“

„Hahaha!“ lo han og spyttede. „Ja, hun har nok ondt af, at jeg staar her og konverserer Dem.“

„Det er jo saadan med Folk her paa Landet (hendes nydelige, røde Mund vrængede Ordene „paa Landet“ saa uimodstaaelig sødt ud): Saa snart de ser en Herre og en Dame spad-

sere sammen, saa skal der straks laves noget romantisk om dem.“

„Ja, det ved man nok,“ lo han og slog ud med fem Fingre, der var ganske enige med hende. „Saadan er jo alle udannede Landsbyfolk.“

„Men det er nu lige meget, lad os bare gaa derner.“

Han samstemmede uforfærdet. „En Herre og en Dame har vel Lov at spadserere sammen i den fri Natur,“ sagde han med det henrykte Hjerte bankende helt oppe under Hesteskoen.

Den lille nysselige, mørke Grøde, der lige var kommen i Groning over hans Mund, og som i Form af to spæde Overflødhedshorn laa i bløde Fald ned til Siderne, blev hele Tiden plejet med kælende Omhu af hans Tommel- og Pegefingre, der endte hver Glidning med et lille rask, snoende Sving op-efter. Hun kunde tro, hvad hun vilde, saadan i Retning af det mandige; men den Slags Strøg gør man ganske uvilkaarlig, de er for Resten nødvendige, de hører med til Dyrkningen.

Der laa Møsens store, runde Skaal, omrandet mod Nord af sædgrønne Højdedrag og mod Øst og Syd af Birkholm Skove.

Henrik, der havde hørt saa mange mærkelige Ting om Ramløv Mose, saa nysgerrig ud over den sorte Sænkning, der med sine mørke Grave og mange smaa, spredte Elle-Buskadser laa saa løndomsfuldt og gemte paa sine Sagnminder om gamle Krigsslag og om overjordiske Væseners Pusleri mellem Buskene. Han vidste, at der ved Gravning i Tørvejorden jævnlig fandtes Menneskeknokler, og at der ved Hestes eller Køers Løb over visse Engstrøg hørtes Gungren som fra dybe, underjordiske Huler; derimod vidste han ikke — hvad Pigen nu fortalte ham — at der om Natten hoppede Flammer over Hængesækkene, og at der fra hele Mosen kunde stige en lunken, svovlagtig Ange, der drev op over Elleskoven, helt op over Ramløv By og trængte sig som en kvælende Os ind i Folks Lungegange.

Opmærksomt lyttede han efter hendes Ord og gav Tankerne Løb. En levende Indbildningskraft havde som en Arv fra hans Fader fulgt ham op gennem Aarene og ofte sat hans indre Liv i stærke Svingninger. Som Barn havde han gaaet med Hovedet fuldt af alle Overtroens Fostre, havde set Liglam paa Kirkegaarden, hørt Varsler i Luften og troet paa Nis-

ser og Aamænd. „Du har en mærkværdig sprælsk Indbildningskraft, Dreng,“ havde hans Lærer stundom sagt, naar han gengav Bibelhistorierne med fri Tildigtninger af sin egen Aands Indblæsning, — som f. Eks. naar han lod Faraos Mundskænk og Bager sidde paa Vridsløse.

De naaede snart den lille runde Lund, der laa i Mosens Yderkant, ikke langt fra Sædmarkerne.

„Nej se dog!“ udbrød han og pegede paa en Guldregn, der stod med sine Hundreder af hængende, gule Klaser i Lundens østlige Bryn.

„Ja, det er min,“ fortalte hun; „den har jeg stukket ned en Gang som et lille Træ, og nu er den saa stor!“

„Dog et nydeligt Syn! Og som den dufter — nuf, nuf, nuf!“

„Ja, ikke sandt! Aah, jeg elsker det Træ!“

„Jeg har ogsaa altid holdt saa meget af Guldregn,“ lød det i en glad Tone. „Jeg ved godt, at Blomsterne de er giftige, det kan jeg huske fra Botanikken. *Cytisus* . . . hører til Ærteblomsternes Familie . . . trekoblede Blade med lange Stilke, store, gule Blomsterklaser,“ indskød han som i Klammer. „Men lige meget enten de er giftige eller ej, jeg elsker de Blomster, jeg kunde næsten spise dem,“ forsikrede han og viste sine forholdsvis hvide Tandrækker i et fornøjet Smil.

Men det var det Sagn, det maatte hun endelig fortælle; han havde altid holdt saa meget af saadanne gamle „Sagaer“, de var saa — romantiske.

Ja, det var da saadan — fortalte hun, da de havde set sig lidt om i Lunden og taget Plads ved Trunten — at der en Maaneskinsnat kom en ung Ridder gaaende her forbi. Han skulde nok over til Birkholm Slot og vilde gaa lige ud over Mosen; men da han naaede dertil, slog Kirkeklokken 12, og lige i det samme saa han den dejligste hvide Pige staa og vinke ved en Busk. „Krist forbarme sig!“ Han foldede Hænderne og blev rent forstumlet i Hovedet. Paa een Gang gav han sig til at løbe hen imod hende og rakte Hænderne ud. Ogsaa hun slog Armene ud og smilede, men gjorde i det samme et Skridt tilbage og maatte vende sig mod Siden for at se efter en Rod. Da standsede han og gav et Skrig — han havde set en mørk Hulning i hendes Ryg. Men da hun paa ny smilede og tog til at vinke med Hoved og Arme og danse baglængs, for han atter efter hende, faldt over Roden, rejste sig igen,

stirrede og blev ved at løbe efter hende. Og saa gik det saadan rundt om Skoven den hele Nat, mens Nattergalen sang, og Maanen lyste over den vaade Sæd. Om Morgen blev han fundet ved et Træ, liggende halv død i Taagen, og det var først op paa Dagen, han kom rigtig til sig selv og kunde gaa videre. Men hver evige Nat ved Fuldmaane kom han og gik rundt om Skoven. Han kunde hele Tiden se hende i Luften som et Drømmesyn, men han kunde aldrig naa hende.

„En Nattergal er her da endnu, og Maanen og Taagen er her da ogsaa,“ sluttede hun og lo; „men hvor den hvide Jomfru og Ridderen er blevet af, det ved jeg ikke. Det skal rigtignok hedde sig, at de endnu danser om Skoven hver Maaneskinsnat; men jeg har da aldrig set dem.“

Han havde ikke sagt et Ord, ikke rørt en Haand, bare set paa hende og glippet med Øjnene, som hans Skik var, naar han var stærkt optaget af noget. Med al sit Sinds Lytte-Evne havde han inddrukket hendes syngende Talestrøm og delt sine Tanker mellem hendes skiftende Minespil og det sælsomme, natlige Optrin, hun fortalte om.

Endelig aandede han op. „Det er helt — mystisk.“

Det tog til at aftnes. En lydløs Stilhed, der kun rystedes af enkelte fjerne Fugletriller, stod over Naturen, røde Straaler strøg hen over de grønne Marker og gød sig ud i den fine, hvide Ange, der steg aandeagtig over Mosen.

„Det er et mærkeligt Sagn,“ vedblev han. „Der er noget ligesom Elektricitet eller Magnetisme ved det.“

„Ja,“ svarede hun og vilde gerne give det Udseende af, at Elektricitet og Magnetisme var Ting, som hun havde sat sig særlig ind i.

„Der er saa mange underlige Kræfter til. Jeg faar somme Tider saadan nogle alvorlige Tanker og kan sidde om Aftenen og tænke saa dybt over saa mange Ting. Det er næsten, ligesom Naturens Kræfter de hænger sammen med Menneskenes Liv — saadan kemisk og fysisk.“

Han havde ikke noget imod at vise, at han var hende overlegen, naar det gjaldt Videnskaben; men han kunde ikke rigtig komme i Vej med sine Naturbetragtninger, dels fordi han følte sig saare usikker i selve Emnet, dels fordi hun sad og saa ligegyldig, næsten spotsk ud over Mosen.

„Der er meget i Sagnene og de gamle Folkeslags Gudetro,

som skriver sig fra Naturens Kræfter,“ mente han. „Min Moders Fætter, Lærer Frederiksen, som har læst med mig, han sagde, at de indiske Fakirer og de gamle ægyptiske Troldmænd de kendte saa mange hemmelige Naturkræfter, som de nyttede, naar de gjorde Undergerninger.“

„Kan nok være.“

„Og Stjernerne — de har nok ogsaa meget at sige for Menneskenes Liv.“

„Det har de nok.“

„De gamle, østerlandske Magere kunde læse i Stjernerne, hvad der skulde ske paa Jorden.“

„Hm!“

„Der er saa meget underligt i Verden, ogsaa inden i os selv, saadan med Indskydelser og Trolderi; — man forstaar det ikke.“

Den unge Pige havde hele Tiden været paa det rene med, at Henrik var et kønt Menneske, vist ogsaa et godt Menneske og et oplyst Menneske; men hun havde intet Øjeblik glemt den Afstand, der var imellem dem, om hun end paa den anden Side ikke havde haft det allermindste imod hans forelskede Stirren. Idet hun nu kastede Blikket paa ham, slog det ned i hende som en Overraskelse, at der var noget i hans Ansigt, et Særpræg over Brynene, en Varme i Øjnene, som hun ikke havde set før.

I det samme fandt Solen Vej gennem Buskene og faldt lige paa hendes Aasyn.

Ved at se hendes fine Drag træde frem ligesom i en Forklarelse af det røde Lys og ved i det samme at mærke et svagt Aandepust, der var blandet med Duften fra hendes Haar, blev han gennemglødet af en Slags elskovsfyldt Ildhu og forstærkede uvilkaarlig sin Sekraft.

Da maatte hun tage Øjnene til sig. Men da hun, ved at slaa Blikket ned, fik et Skimt af hans blaa Slips med de fedtede Kanter, gav hun et lille Kast med Hovedet og saa ud i Luften.

II

Den første Rus.

Ved at aande i den ramløvske Luft lærte den unge Svend snart at bøje sig for den ærefrygtsfulde Agtelse, som Byen viste gamle Jokum, en Agtelse, der vel ikke gjorde stor Stads af Jokums egen fedtede Person, men som nejede saa meget dybere for hans Nagler.

For Resten havde Henrik ikke nødig at komme til Ramløv for at lære Respekt for den rige Gaardmands Værdighed. Født i et fattigt Hus paa Landet, vant til igennem en Række af Aar at gaa med Posen og senere vant til som Hyrdedreng at skælve for vrede Husbonders Blik havde han fra lille af været under det Tryk af Ærbødighed, som fattige Landsbyfolk der paa Egnen saa op til Gaardmandsvælden med. Og var end hans Syn paa Bønderne blevet ændret noget i Løbet af de Aar, han havde opholdt sig i Købstaden, saa laa den gamle Ærbødighed ham endnu saa stærkt i Blodet, at han aldrig kunde se en fint klædt Bonde tumle sine store, fede Heste paa en Vej, uden at han uvilkaarlig fik Øjenbrynene til Vejrs og Fingrene op til Hatteskyggen.

Hvordan det nu havde sig med det hele — saa meget var vist, at der stod en høj Lysning over Jokum Larsens Gaard. Han kunde om Morgenen staa og glippe med Øjnene og se de forunderligste Billeder træde frem i Solglansen, med Tagenes grønne Mospuder som i Baggrund.

Hver anden Dag havde han Ærinde over i Gaarden, og hver Gang kom han hjem med Hede i Kinderne.

Minderne fra hin Solnedgangstime ved Elleskoven, Indtrykkene af alt det, Pigen fortalte om hoppende Flamme og den vidunderlige, hvide Jomfru, blev ved at sysselsætte ham og blandede sig paa en gaadefuld Maade ind i de stærke Livslængsler, der gærede og bruste i ham.

Smedekonen kunde ikke forstaa, hvad der gik af den unge Svend, der tit svarede rent aandsfraværende og kunde sidde og falde i Tanker med en Gaffel i Haanden.

Sommeren gled stille hen; men Efteraaret meldte sig med et Bras, der rystede hele Ramløv op. Det var Stængetræerne over Jokums gamle Faarehus. I Aaringer havde de krympet og

givet sig under Vægten af Jokums Krop, naar han laa mellem Ærtehalms-Knipperne og rodede efter Hønseæg, med ynkelige Knæk og Klager havde de tigget ham om Afløsning efter 30 Aars tro Tjeneste; men den haardhjertede Mand havde ikke villet lytte til deres Bønner. Saa greb de en Dag til Fortvivlensens Selvhjælp og lod ham — dumpe.

Det blev et slemt Dump for den gamle Mand. Da Svenden om Søndagen gik op for at se til ham, havde han taget Farvel baade med Stængetræer, Nagler og det hele.

Ane sad og græd i en Krog i Haven, hvor Henrik efter nogen Venten i Stuen opsøgte hende. Hun bebrejdede sig med bitre Klager, at hun ikke havde været mod sin gamle Fader, som hun skulde og burde være ... nej, det havde hun ikke, aah, hun var saa ulykkelig! Og hvordan skulde det nu gaa med Gaarden og det hele?

Trøstende hende med saa mange gode, hjertelige Ord, der halvt var Graad, halvt Tale, vovede han for første Gang at lægge sin Arm om hendes Liv og klappe hende paa Siden. „Gud give, Gud give, jeg rigtig kunde trøste Dem!“

Der var en Inderlighed i hans Røst, en Klang af oprigtig Medfølelse, der gjorde hendes forpinte Hjerter godt. Og saa var der noget ved hans Arms Tryk, en blød, kærende Varme, der gik igennem hele hendes Væsen og drog hende tættere og tættere ind til ham. I sin Trang til at finde Støtte og Husværelse slog hun Armene om hans Hals og puttede sig ind i hans Favne og hulkede.

„Du er den eneste, der holder af mig for min egen Skyld ... uden at tænke paa mine Penge.“

En overstrømmende Lykkefølelse gik ham igennem alle Aarer, med sit Blods hele Varme knugede han hende ind til sig og svimlede hen med hende i Kærlighedens første, store rene, vidunderlige Rus.

Og Lykken gik i stærke Strømme gennem hans Bryst, medens Efteraarstaagerne drev over Markerne. Hemmeligholdelsen af deres unge Kærlighedspagt øgede Tryllet, som lyste over deres natlige Møder i Haven, i Vognporten og bag det gamle Faarehus — det velsignede gamle Faarehus, der stod og skrukkede saa trofast for dem.

Han var bleven som et nyt Menneske, synsk, højbrystet, rent forstumlet af Lykke. Han kunde blive rørt af Medliden-

hed, naar han stod ved Jokums Grav og tænkte paa, at „gamle Svigerfar“ maatte ligge dernede i den sorte Kasse og ikke fik det bitterste Glimt af Julens Glæde. Alle Mennesker var saa gode, syntes han. Og som de sang i Kirken — som de sang! — han selv med:

„Thi glæder sig Jerusalem,
Halleluja, Halleluja!“

Vel havde han aldrig været noget Hængehoved; men paa Bunden af hans Natur laa en tung Alvor — ogsaa en Arv fra hans Fader — der stundom, naar han blev drillet, eller der paa anden Maade gik ham noget imod, kunde koge op i Trods og slaa ud i Vildskab, og da havde han det altid ondt bagefter; thi det pinte hans ærekære Sind, at der i Krogene blev snakket om hans Solderi og Slagsmaal. Men nu var der ikke saa meget af en tung Tanke i ham, at der kunde laves et Suk af det. Hvordan var det dog gaaet til, at denne dejlige, ranke Pige var bleven hans Kæreste og skulde være hans Kone!

Aldrig før havde han anet, hvad Kærlighed var. Hvad var dog hans Fornemmelser ved tidligere Forelskelser og Forlovelser, hans Ganteri med Dansebodsjomfruer, hans Aftensjov med kyssesyge Tøse — hvad var det imod den Kraft, der nu rørte op i hele hans Væsen og fyldte hvert Rum i ham med Trang til Jubel ud i Luften?

Men var det ikke Naglerne? Naglerne? Om hun saa ikke ejede Salt til et Æg, om hun saa stod som en fattig Tjenestepige i en hullet Klokke ved en Vadskerbalje, saa vilde han holde af hende, som han nu gjorde. Naar han tænkte paa hendes Røsts Vellyd, paa de tindrende, blaa Øjne, det buede Bryst, hele hendes Væsens Fuldkommenhed, denne Følelse af Værdighed, der hævede hende op over det simple — ja, da blev han rent borte i den Forelskelsens Vished, at det var dette, alt dette, og dette alene, der havde taget ham om Hjertet, og at han vilde hænge med sine inderste Drifter ved alt dette, saa længe han aandede.

Men en Tosse maatte han være, om han spyttede ad hendes Gaard og Penge. For Resten var det nok ikke saa stort med Rigdommen, som det havde ruset til; men Nagler var der, og Gaarden var jo mange Penge værd.

Somme Tider følte han sig en Smule trykket af alt dette Sølv, der ligesom tyngede lidt for stærkt i hans Lykke, og som ved sin Glans gav hende et Skær af Overlegenhed, der krævede et vist Maadehold i Kyssets Styrke.

Men han elskede hende, elskede hende, som hun var — fin og pillen, kraftig, skøn i sin fornemme Rankhed. Og det, at hun higede ud over sin Stands Liv, higede fremad og opad og endog gik med Planer om, at han en Gang i Tiden skulde ned-sætte sig i Købstaden og tage Navn som Fabrikant, det gjorde hende dobbelt tiltrækkende for ham; thi han havde selv i de senere Aar, især efter al den Stads, der blev gjort af ham, da han blev Svend, gaaet med en skjult Drift til at trænge sig op over den flade Almindelighed og vise Verden, at der var Evner i hans Pande. De to skulde nok komme frem. Hun skulde ikke faa Skam af ham, naar hun bare vilde give lidt Tid. Fjernt ude i Synsranden dæmrede det for ham med Arbejder, med Opfindelser, — en ny Slags Laase, en ny Lugemaskine, der skulde gøre ham baade rig og navnkundig. Det kunde være, den Dag skulde komme, da hun skulde neje for ham og sige: „Du har min Agtelse“. Men endnu var hun den overlegne, en lille bitte Smule stram; men kær, dejlig var hun alligevel, rent ud sagt rasende sød. Med en Trang til at . . . ja næsten at græde af Lykke kunde han i Tankerne træde hende ærbødig i Møde og tage hendes Haand og fæste sit Blik paa hende og sige hende, hvor god han skulde blive ved hende, hvor god, hvor god han skulde blive.

Naar de var sammen, følte han sig saa løjerlig lykkepint og kunde slet ikke faa løst for alle de varme Ord, han gik og gemte hen fra Møde til Møde, hvorimod han fik sagt en hel Mængde glædefyldt Sludder, der vist lød forskrækkelig simpelt og tosset i hendes Øren. Men det gjorde ikke noget, hun forstod ham jo saa godt, naar han stod over for hende, forelegen, med Hjertet strømmende over af Lykke. Og hvad hun ikke forstod nu, det vilde hun forstaa, naar de havde ligget ved hinandens Side paa Knæfaldet og skulde gaa om hinanden Dagen igennem i de samme Stuer.

Der kom en Arbejdsomhedens Glæde over ham som aldrig før. Med en næsten vild Voldsomhed gik det løs i Smedjen, naar han fik fat i et Par raske Opslagere og lod disse hamre Slag i Slag paa det glødende Jern, medens han selv stod med

opsmøgede Skjorteærmer og drejede Tangen og samtidig lod sin egen Hammer synge paa Ambolten: „Smik Smak Smirr...r! Smik Smak Smirr...r!“ — eller naar han om Aftenen stod i Værkstedet, syngende eller fløjtende, og lod det ene røde Hesteskosøm springe fra Sømtenene efter det andet.

Men underligt var det med den lille Karoline, der før saa ofte havde siddet og set paa ham med sine gode, kloge, syttenaarige Barneøjne og rødmet af stille Henrykkelse, naar han spøgende slog hendes Nakkepisk til Vejrs — hun blev mere og mere tavs og drog sig bort fra ham, naar han nærmede sig hende.

Købmanden og Madammen var venlige og gæstfri som altid. Der kunde være saa hyggeligt og rart i den lille Dagligstue, naar Toddyduften bølgede ud i Luften, og Cigarerne sendte deres blaa Skyer til Vejrs, medens Latter og Skæmt gav Timerne Indhold. Lindstrøm kunde sidde med opspilede Øjne og fortælle den ene Historie fra Minerne efter den anden, smøge Ærmet op og fremvise et Ar, hvor en Kugle havde „svuppet“, fortælle om Skovbrande og Kabylere. En Gang — forsikrede han — havde han i to Døgn været i en Flok Menneskeæderes Hænder; men de gad inte ha' Ulejlighed med at gnage ham, der var for litet paa Knoklarne. Saa lo og klinkede man, og Madammen puffede til ham med Knoerne. Undertiden, naar Spille-Ludvig viste sig i Boden for at faa sig en Bitter efter en streng Dagvandring med Violen, blev han draget ind i Stuen for at gnide en Hopsa eller synge en af sine grinagtige Viser som Vederlag for Snapsen. Altid var der Liv i Stuen. Selv den tynde, langhalsede Madam, der var rent vindskæv af Værk, kunde skræppe op og le som en ung Tøs. „Ja, Gyd bevars, hur har vi det godt!“ kunde Lindstrøm udbryde og tørre sit Ansigts gule Skind.

Der var Tale om, at Karoline skulde paa en Højskole! Aah, hun vilde dog saa gerne paa Højskole! Hendes bedste Veninde, den tre Aar ældre Dyrlægedatter, Karen Hermansen, var Lærerinde paa Nyrup Højskole og vilde endelig have hende derover; men hun kunde ikke undværes i Boden, nej hun kunde godt selv indse, at hun ikke kunde undværes — Mor solgte somme Tider rask væk „Melange“ for en Mark Pundet og kunde stundom lade et Barn rende med et helt Bundt Vanille for otte Skilling. — Men Karen Hermansen var hjem-

me en Del af Aaret, og i den Tid lærte Karoline saa meget af hende. Karen Hermansen var saa dygtig, saa „historisk anlagt“, kunde saadan fortælle og forklare, kunde ogsaa Literatur og Politik.

I Julen, da Henrik var sammen med de to unge Piger og udfoldede al sin Elskværdighed med Buk og skrævende Ben, førte han lejlighedsvis Talen hen paa „romantiske“ Emner og kom da ogsaa ind paa Elleskovs-Sagnet.

Ja — forklarede den unge Lærerinde — det var den gamle Folkepoesi, der sindbilledlig havde peget paa en løndomsfuld Side af det menneskelige Tanke- og Følelsesliv og viist, hvorledes det vigende og det higende hører sammen, hvordan vi i vore Sommernats-Tanker jager efter det, vi forestiller os som Jordens højeste Lykke, hvordan vi skuffes og falder, rejser os igen og higer paa ny, hvordan vi glemmer Skuffelsen, ægges af Længslens Toner og Indbildningsevners Glimt, higer og higer — —

„Ja, det er helt mystisk,“ fandt Henrik og var stolt af, at han ejede saadant et dannet Ord.

III

En mærkelig Udgang.

Anes Morbroder og Nabo, Niels Mikkelsen, en gammel fornøjet Sugepumpe, dygtig Firkortspiller, var bleven udnævnt som hendes Formynder; men han drak bare hendes Rom og Tevand og lod hende regere med Gaarden, som hun vilde.

Sorgen havde hun snart strøget af sig; men hun vedblev efter fornem Skik at gaa sørgeklædt hele Vinteren. Det sorte Tøj fremhævede hendes lyse Skønhed og forhøjede det Værdighedspræg, der mere og mere arbejdede sig frem i hendes Væremaade, alt som hun kom rigtig i Gang med at tage mod den Opmærksomhed, der fra alle Sider vistes hende som fri, selvstændig Gaardejerske.

Saa kom hendes Fætter, Julius Mikkelsen, tilbage fra Jylland med en Duft af Fornemhed, der virkede paa hende som en rusende Drik.

Samme Fætter — nu en 30 Aar eller saa — var en lille kernesund Gut, tætbygget, med lidt vel fede Kinder, men ellers køn. Efter sin Hjemkomst fra Krigen havde han i nogle Aar været Skytte paa en Herregaard paa Lolland, havde derefter forpagtet et Vadskeri paa Fyn, prøvede saa en Mølle paa Møen og slog sig omsider ned som Handelsmand, først i Jylland, nu paa Sjælland, hvor „Geschæften gik saat'n la la“ — en Udtalelse, som han kunde henkaste med en vis indholdssvanger, men højst elskværdig Flothed, naar han ved et velforsynet Lidkøbsbord tog sin store, brune Læder-Tegnebog frem og smed et Bundt Hundrededaler-Sedler hen imellem Glassene.

Ved Ansigtets idelig skiftende Minespil, Pandens tænksomme Rynker, den alvorfulde Maade, paa hvilken han med Læberne arbejdede Cigaren over fra den ene Mundvig til den anden og tilbage igen, Klædernes flotte Snit, Signetringen paa Pegefingern og en hel Samling af gyldne Kanoner og Pistoler i Urkæden indgød han Forestillinger om en Dannelses og grundmuret Vederhæftighed, der ikke var saa helt almindelig paa det danske Marked.

Ved et Fastelavnsgilde hos Farbroderen, Niels Mikkelsen, holdt den unge Handelsmand Taler for Konge og Fædreland, for Modersmaalet og Sønderjyderne — „vore Saars og Smerter Brødre og Søstre, kort sagt, i den danske Tunge“ — og sjæleslog alle Mennesker ved sin lette, overlegne Boltren i Samtalerne, idet han med en dannet Verdensmands Kyndighed udstrøede Ord som Jurisdiktion, Sola Veksel, „Konjunkturer“ og mangfoldige andre, der fik store Syner til at glimte for de ramløvske indfødte.

Den Aften gik det ret op for Anna — hun hed nu stadig Anna — hvilken Magt Kundskab og Dannelse er i Livet. Hun var stolt af denne unge Mand og nød med uforstilt Velbehag sin Lykke som hans Kusine.

„Jeg ved inte, om jeg maa have den Ehre og Vergnügen at engagere Frøken Anna endnu en Gang?“ hed det hvert Øjeblik med lette, grevelige Buk, medens den højre Fod skrabede i en Halvcirkel over Gulvet ind imod den venstre.

Og hver Gang svarede hun med en dyb, undselig Nejen, under hvilken hendes nydelige Hofter o. s. v. skød sig langt bagud: „Med Fornøjelse, Hr. Kommissionær!“

Det hele var Spøg, en Efterligning af de højtidelige Optrin, man ser i den fine Balsal; men Spøgen var som et Mødepunkt for begges Dannelses, og det var med en egen, stolt-rusende Fornemmelse, hun lagde sin Albu til Rette paa hans Aksel, medens han med den højre Arm tæt fastklædt om hendes svaje Midie og med den venstre stift fremstrakt indtog en krumbøjet Stilling, der indeholdt Forvarsler om en forfærdelig Hvirvelstorm i næste Nu.

Hen paa Vaaren blev der lyst i Kirken for den unge Gaardejerske og „Kommissionær“ Julius Mikkelsen.

Henrik sagde ikke et Ord, da Smedekonen kom hjem fra Kirken og meddelte ham Nyheden. „Men dersom ikke han vendte Øjne som et galt Menneske!“ fortalte hun senere.

„Ja,“ forklarede Anna, da han straks gik op til hende, „det kunde ikke blive til noget med os to, det vilde være en Misalliance, det maa De selv kunne sige Dem, naar De tænker Dem rigtig om.“

Hun sagde „De“.

„Vil De sige mig hvorfor .. vil De sige mig Grunden?“ bad han og havde ondt ved at styre sine tykke, blaa Læber.

Han saa fælt ud; hun var nærved at blive ræd for ham.

Vi passer ikke sammen i sjocial Stilling,“ undskyldte hun sig.

Da var det paa een Gang, som noget knækkede i ham, han vilde sige noget, men det blev i Struben; en tung, kvælende Smerte snørede hans Bryst og Luftrør sammen og gav hans Aasyn et dødningsagtigt Udtryk.

„Men det er ikke min Mening,“ vedblev hun, „at jeg saadan rent vil slaa Haanden af Dem. Skulde det være, at De en Gang, naar De vil sætte Bo, trænger til lidt Hjælp, saa skal jeg ikke ... og jeg er vis paa, at Mikkelsen heller ikke vil sige Dem Nej.“

„Er det Penge?“ spurgte han og glippede med Øjenlaagene. „Er det Penge, De vil byde mig?“

„Ja, det var vel ikke Deres Ære for nær at tage imod en Haandsrækning, om saa skulde være?“ Hun maalte ham fra

øverst til nederst med et Sideblik, der strøg haanende ned over hans luvslidte, stærkt uægte Svendepynt.

„Anna,“ sagde han med ru Halslyde, „jeg troede dog, De vilde holde Dem for god til at byde mig et Plaster af den Slags.“

„Plaster . . . ?“

„At De vil smide mig til Side for min Ringheds Skyld, det fik at være, men at De vil staa her og smide Haan paa mig oven i Købet, det er lovlig meget af det gode.“

„Jeg ved ikke af, at jeg . . .“

„Men saa meget kan jeg sige Dem, at den Dag skal De ikke opleve, da De skal se mig ligge paa Knæ for Dem og række min Hat frem.“

Hun stod med et flovt, usikkert Smil og drejede overlegent med Nakken.

„Og nu siger jeg Dem Farvel — og Tak for mig! Gid De maa nyde Deres Rigdom med Lykke og Helsen! Jeg skal nok klare mig.“

Hans Gang ud ad Døren skulde være rask, saadan en Slags moralsk Sejrgang; men der maa have været noget galt ved Benene, thi han følte selv, at det var en temmelig kalveknæet Udgang.

IV

Til Orlogs.

Som et mægtigt stønnende Havdyr havde Panserfregatten „Danmark“ kæmpet sig frem over Nordsøen og Kanalen. Til Trods for Chefens Gnaveri havde Maskinmesteren nedlagt Forbud mod at bruge de utætte Kedler; at istandsætte disse om Bord var en Umulighed — følgelig var Skibet henvist til Sejlène.

Med strygende Nordøst styrede Fregatten forbi Eddystone, hilste Plymouth med en dundrende Salut og ankrede under Mount Edgecombe. Herfra forhaledes Skibet med Hjælp ind under Orlogsværftets Maskingrav, og snart hamrede alle Hæn-

der, der kunde føre et Stykke Værktøj, paa de utætte Kedler — ogsaa Henrik Holms Hænder.

Soldatertjenestens strenge Pligtbud, det haarde, uvante Arbejde til Vejrs, hvor han maatte slide med Sejlene og samtidig vogte paa hvert Trin i Pert og Vanter, tog hans Tanker fangne og samlede alle hans Viljes Kræfter. Baade Baadsmanden og Underbaadsmanden havde lagt Mærke til ham og beundret den støtte Kraft, han udfoldede under Tjenesten. Han selv var tavs og stram, altid fast tilknappet. Undertiden kunde man høre et Knæk i hans Kæber og en skærende Lyd fra hans Tænder; men han talte aldrig til noget Menneske om, hvad der gærede i ham. Naar Kammeraterne sad under den luv Lønning og fortalte Krøniker eller sang de velkendte Viser „Den Sømand er saa lidet estimeret“ og andre lignende, da kunde han sidde og tvære og glo galt til dem, som om han misundte dem deres glade Sind; han gik da ogsaa mellem de andre for at være en af disse mørke Fyre, der ikke er ræd for noget, men som i Reglen ender paa en ulykkelig Maade.

Medens Skibet laa under Istandsættelse, fik han Lejlighed til at gæste en Fætter, der var Værkfører paa en Maskinfabrik. Synet af de store Værksteder, hvor Baalene flammede, og de vældige Damphamres Slag rystede Jorden, hvor de mægtige Parallelsakse bed fra sig, og de hydrauliske Punsmaskiner drev deres blanke Stempel igennem Jernpladerne, gjorde et stærkt Indtryk paa den se- og lærelystne Smedesvend; men endnu mere fangedes hans Interesse ved et Besøg i en nærliggende Sømfabrik, som Fætteren ogsaa skaffede ham Adgang til. Ved at se, hvordan Tilvirkningen af de velkendte store Søm eller Spiger, som bruges til Jernvejs-Skinnernes Fæstelse til Svellerne, gik for sig, faldt han i formelig Henrykkelse. Efter at Jernstykkerne var gaaede igennem en Stukkemaskine, der forsynede dem med et hageformigt Hoved, blev de i glødende Tilstand førte ind imellem et Par Valser, af hvilke den ene var forsynet med en ekscentrisk Kam og den anden med en tilsvarende bred og dyb Fure, hvor Sømmet ved det umaadelige Tryk fik en smuk tilskærpet Form.

Det var, som nye Livsaander vaktet i ham ved Synet af alt dette. I lang Tid derefter tumlede hans Indbildningsevne med Søm og Maskiner, medens et Mylder af uklare Ønsker spøgede i hans Sind.

„Danmark“ løb forbi spanske Finisterre, satte Kursen sydpaa og ankrede en skøn Dag paa Cadix's Red, hvor man indtog Vin, som senere daglig skulde uddeles til Mandskabet i Middelhavet.

Det var just ikke altid de heldigste Steder, de danske Gutter søgte, naar de havde Landlov; men Henrik gik med paa Galejen, svang sig med de sortøjede Møer og sugede af den unge Malaga.

En Aften førte Pilotaen*) ham og nogle Fæller ind i et Værtshus, hvor en lille fyldig „Pagita“ med kulmørke, glødende Øjne viste den smukke, nordiske Gut den Opmærksomhed at kaste sig paa hans Skød og slaa Armen om hans Hals; men ved Lugten af hendes Haar, der stank som af harsk Olie, og ved at se det modbydelige Kælenskab, hun saa ham op i Øjnene med, fyldtes han med Væmmelse og skød hende fra sig, hvorefter han stille drev ned til Slæbestedet, tog Plads paa en af Stenkajerne og henfaldt i en tung, snurrende Døs, som han en Gang imellem vred sig ud af med en Trang til at skriges.

Da Fregatten efter 6 Maaneders Fart fra Havn til Havn i Middelhavet, Spanske Sø og Kanalen en solklar Vaardag fik Kending af „Skagens hvide Banker“, var det, som der gik et varmt Pust over de hjemkære Gutters Hjerter, ogsaa over den tavse Smedesvends Hjerte. Og Fædrelandssange og Viser lød om Aftenen fra Bakken, hvor Mandskabet tømte Punchebægrene.

Det var i April, at Kommandoen blev strøget; men Henrik, der frivillig havde meldt sig til vedblivende Tjeneste som Overkonstabel, afgik til „Logi-Skibet“, hvor han derefter gjorde Tjeneste som Underofficer med to Snore.

I Slutningen af Maaneden maatte han med paa et fire Maaneders Togt med Kadetkorvetten „Valkyrien“. Dette Fartøj holdt sig dog i de hjemlige Farvande samt i Nord- og Østersøen.

I Pinsen søgte og fik han Orlov et Par Dage, som han nyttede til en lille Gæstefærd i Ramløv.

Fra denne By havde han intet hørt siden sin Bortrejse, hvorfor han i højt Maal forbavsedes ved at se, at Jokums gamle Stuelænge var borte og havde givet Plads for en ny, herskabelig Bygning med Kamgavle og Svale, ligesom han overraske-

*) Pilotas, Førere, der giver sig af med at vise Søfolk omkring.

des ved at se, at den driftige Købmand havde faaet rejst sig et stort Dansehus skraas overfor den omtalte Stuebygning.

Hans brune Ansigt fik et graaligt Skær, da han gik forbi Gaarden og saa det gamle Faarehus, Løvhytten i Haven, alle disse minderige Kroge, hvor det en Gang havde lyst for ham med klare Øjenstraaler i maanelyse Nætter.

„Skalpera mig, har vi inte der vor gode, gamle Ven Henrik Holm!“ lød det et Steds oppe fra Himmelrummet, da han naaede Købmandsstedet. „Jaha, det er jag!“ lød det videre, da Soldaten løftede Hovedet og fik Øje paa det velkendte gule Pergaments-Ansigt, der stak frem af et Glughul i Gavlbrædderne.

„Goddag, Lindstrøm! Naa, hvordan lever De? Jeg ser, De har faaet bygget Dem en Dansesal.“

„Om jag har? Vent lidt, jag kommer ned.“ Hovedet drog sig tilbage, men kom et Par Minutter efter til Syne i Døren, visende sig med den gamla, slitna Hat paa Nakken. „Jag vil ta' Jift, om De nogon Sinde har set Maka til Salon i Danmarks Rike . . . kom her!“

Idet de drejede hen imod Indgangen til den ny Bygning, følte Henrik en Isning gennem Rygsøjlen ved Synet af en ung, nydelig Kvinde, der sad bøjet over et Haandarbejde ovre paa Svalen. Han standsede et Øjeblik, knugede Tandrækkerne sammen og sendte et udfordrende Blik over imod hende; hun blev urolig, rejste sig, men satte sig atter til Ro og lod, som hun intet havde set.

Lindstrøm slog Fløjdørene tilbage og tog til at forklare alle Salens Dyder for Gæsten, der imidlertid saa mere med Nakken end med Øjnene ind i Rummet.

„Ta' mig Tusan, om inte Musikken ljuder som et Orværk i Kyrkan . . . Huja! . . . Hør! . . . Huja! . . . Halløj, du der, Ludvig!“ raabte han efter Spillemanden, der netop kom hinkende forbi. „Kom hit og giv os en Opus!“

Den lille stridhaarede Musiker kravlede op ad Trappen til Spillemands-Pladsen og tog til at slide i Strengene.

Karoline kom springende: „Men hvad er dog . . . nej dog!“ Hun veg et Skridt tilbage og blev lumrende rød.

„Det er en Galopade, lille Jomfru!“ Og med vild Lystighed slyngede den unge Sømand Armen om den røde Mø og svang hende med saa kraftige Tag over Gulvet, at hendes spraglede

Sirtses-Kjole og lange, gyldne Nakkepisk slog ud i Luften. Hver Gang de svirrede forbi Døraabningen, saa han med et overmodigt Smil ud og slyngede med et flot Nakkekast en Byge af sin LigeGYldigheds og Foragts Overflødighed over mod Fru Mikkelsens fine Svale.

Karoline, der maatte sætte sig og holde paa sit Hjerte, var i den største Forlegenhed med sine Øjne, der ikke maatte og dog ikke kunde lade være at skotte op til ham.

De gik ind i Stuen, hvor Madammen tog imod Soldaten med en lige saa uskrømtet som højt skræppende Glæde.

Under Spisningen sad Henrik og faldt i Tanker og tyggede, saa det knækkede dumpt inde under venstre Kind.

„Hvordan staar ellers Ramløv?“ spurgte han med eet.

Jo, Lindstrøm mente, at Ramløv stod mycket godt; Ramløv var i det hele taget en stolt Stad. „Gyd, hur vi har det godt!“

„Det er en svær flot Stuelænge, de har faaet derovre.“

„Ock, De kan tro, den gaar lystig derovre — med Prangara og Skuespillere og Klinklang.“

„Ja saa!“

„Og hvert Øgonblik er de selv paa Farten — til Komædie, Baller og Maskerade.“

„Ja saa!“

Men det var ellers herlige Folk, vidnede Købmanden, der i det sidste Aar havde faaet saare mange Naglar ovre fra Gaarden.

„En Cigar?“ Han slog et Knips med Fingrene i Luften og for ud i Boden.

Ved at kaste Blikket til Siden opdagede Henrik, at Karoline efter gammel Vane stod og saa paa ham med sit gode, beundrende Glødeblik.

„Lad vær' med de Øjne, Karoline!“ skæmtede han og kastede en Prop hen i Hovedet paa hende.

Et lille Smil fløj som en Lysning over hendes Aasyn, men næsten i samme Nu drog hun Munden i Lave og blev bleg. De Øjne? Skulde der ligge en Sigtelse for noget stygt i disse Ord? Som om hun noget eneste Sekund havde tænkt paa at lokke for ham med Øjnene! Det var grimt, det var stygt af Henrik.

Da han skulde gaa, maatte han opsøge hende i Køkkenet, hvor hun stod med vaade Øjne og dirrede.

„Hvad er nu det for noget Tosseri, Karoline! Det var jo rene, bare Spøg, det med Øjnene.“

Med megen Møje fik hun hævet Blikket op til hans bare Hals; men den lille fine Hage og Mund skjalv i Graadkamp, da hun rakte ham Haanden til Farvel.

Aah, han kunde have kysset denne søde, dirrende Barne-
mund!

V

Hævn.

I to Aar gik den lille tavse Pige og tumlede med sin dulgte Kærlighed. Indesluttet, som hun var af Naturen, hengav hun sig i sin Sorg og sit Arbejde med en lille Martyrs tavse Ro — vejede Puddersukker af, skar Klipfisk i Stykker og skrurpede Gryder, alt som det kunde træffe og alt sammen med tankefulde Drag.

Det tog til at krible med højtidelige Flagrelyster bag Byens Tjørnehækker og Pilegærder, da en Opmaalingsmand med et Par vimse Hjælpere en Dag viste sig paa Marken og foretog de første Forarbejder til en paatænkt Jernvej, som Omlandets Tanker i saa lang Tid havde kredset om.

„Den skal bli bra for Traktan, den Jernväg!“ spaaede Lindstrøm og tegnede med sin amerikanske Erfarings Farvestifter et glimrende Billede af det gryende Liv, som et Arbejde af den Art fremkalder i et Landstrøg. Selv haabede han nu ved en øget Handel at faa Oprejsning for det Knæk, han havde faaet ved at bygge den dyre Dansesal, der langtfra kunde svare sig.

Netop som man var bedst i Færd med at drøfte Jernvejs-Nyheden, slog en anden Nyhed ned i Ramløv — den, at Henrik Justesen Holm var kommen tilbage fra England, hvor han havde opholdt sig et Par Aar, og nu skulde overtage Smedestedet, som den nylig afdøde Enke havde tilskrevet ham.

De henrundne Aars Kampe havde sat deres Mærker i den unge Mands Aasyn, hvor Alvorens og Viljens Støthed havde gjort Linjerne faste. Et kraftigt, mørkebrunt Helskæg dækkede hans Underansigt og gav ham et mandigt, lidt barsk Udseende.

Hans Tale faldt rolig, undertiden lidt bitter, altid med en Vægt af Selvsikkerhed, der kunde faa Folk til at skotte.

Med alle Evner i fuld Groning og med en Skat af praktiske Erfaringer tog han fat paa Udbedringen af det gamle Værksted. For at skaffe bedre Plads i dette lagde han Bælgen paa Loftet og forsynede den med et Blæserør ned til Ildstedet. Snart maatte han skaffe en Bælg til. Selv lavede han sig en nydelig Drejerbænk med Svinghjul og Spindel, forsynede Væglisterne med et Sæt nye Sømdorne og Snit, udbedrede Boremaskinen o. s. v.

Uge for Uge voksede hans Kundekreds, fra Byer „helt nede fra Landet“ søgte man hans Hjælp til Istandsættelse af Tærskeske- og andre Maskiner, og fra den nærliggende Herregaard Birkholm fik han alt Maskin-Arbejdet. I Løbet af et Aar tog hans Stilling et saadant Opsving, at han maatte holde to Svende og et Par Dreng. Saa kom Jernvejen med Tilbud: Istandsættelse af Jordvogne, Trillebøre og Hestebeslag; men sin bedste Trumf havde han endnu i Baghaanden: Leveringen af et stort Parti Svellesøm.

Han skønnede, at det vilde blive nødvendigt for ham at holde et Par Svende til; men hvor skulde han gøre af dem, og hvor skulde han skaffe Plads til de nye Maskiner, han havde skrevet efter?

Da faldt hans Tanker en Dag paa Lindstrøms Dansesal. „Jaha, det var en førtjusande Ide,“ fandt Købmanden, der heller end gerne overlod ham „Pavillonen“ for tre Fjerdedele af, hvad den havde kostet ham selv at bygge. Paa nogle Uger blev den store Murstensbygning omdannet til Svendekamre samt et mægtigt Værksted med en lille Dampmaskine og et lille Valseværk til Tilvirkning af Svellesøm. Og nu gik det lystigt med Stempelslag og Snurren af Hjul og Valser, samtidig med at Amboltene sang ovre i det gamle Værksted.

Og Ilden i Esserne og Kulbaalet i Dampmaskinen kastede Glans over det hele Ramløv Sogn, alle var stolte af den storartede Virksomhed, og med Agtelse for den myrderlige Hob Penge, han tjente — et Par tusinde Rigsdaler om Aaret, mente man — og i villig Erkendelse af hans Fortjenester af Byens Ry ombyttede man efterhaanden Navnet Henrik med hans Stammenavn Holm, der nu passede saa meget bedre, som han var bleven en fin Mand og næsten hveranden Dag „komferere-

de med Indtruppenører og Ingsjenører“ og mange andre fine Herrer.

Men hvad hjalp al hans Fremgang? Hvor var den Tilfredshedens Straale, der skulde lyse op i Værkstederne? Hvor var Ungdommens Spændighed, det unge Sinds Flyve-Evne? Tavs og mørk gik han mellem sine Maskiner, streng og ordknap var han over for sine Folk, afmaalt over for fremmede. Der var ikke den Aften, han kunde lægge sig til Hvile med et glad Sind; der var ikke den Morgen, det gryede med lyse Løfter gennem Ruderne.

Den eneste Følelse, der kunde gløde ham op, var den Glæde, der udvidede hans Hjerte, naar han tænkte paa, hvad hun derovre maatte lide ved at se ham stige i Velstand og Ry, samtidig med at hun selv sank.

For hun sank. Det var gaaet hende og hendes Mand, som det var gaaet Lindstrøm: de havde „forbygget sig“. Hertil kom deres ødsle Liv, der for lang Tid siden havde bragt den sidste Rest af gamle Jokums Nagler til at rulle. Anna havde fra først af været henrykt over det ny Liv og svælget i Klanggen af Proprietær- og Fruenavnet; men det evige Sjov i Huset, et Par haarde Barnefødsler, Mandens ofte uhøvlede Adfærd imod hende, alt dette i Forening med den stadig voksende Ængstelse for Fremtiden havde begyndt at gøre hende træt og bitter. Og efterhaanden som hun mærkede, at hendes Skænderi prellede af paa Mandens tykhudede Børstenatur, drog hun sig mere og mere tilbage i sit eget kolde, kærlighedsløse Selv og lod ham solde og ture, som han vilde. Det ene Laan blev optaget efter det andet, men der var intet Forslag i Pengene. Undertiden tabte Mikkelsen ved Keglespil i Købstaden flere Hundrede Kroner; men han bar altid sit Tab med den flotte Verdensmands Overlegenhed og gav stundom efter endt Spil Champagne til hele Selskabet. „Splintre mig ingen Ynk her!“

Holm havde hidtil ikke haft noget at gøre med Mikkelsen, der lod smede i Nabobyen; men en Dag sagde det Stop i Proprietærens Tærskemaskine, og der stod man! Holm fik Bud og gjorde straks Maskinen i Stand. Hermed var Isen brudt. Snart kom Mikkelsen spankende med en Dørlaas, snart med en fornagles Bøsse; inden lang Tids Forløb havde Holm faaet alt Gaardens Arbejde.

Mikkelsen lod for Resten til at være en meget ferm Mand saadan. Hvert Øjeblik kom han med Tilbud om at køre til Købstaden efter Kul og Jern, hvilke Tilbud Holm dog ikke modtog.

En ejendommelig Vane, der vakte megen Forundring, havde Mikkelsen lagt sig til i de senere Aar, efterhaanden som han tog til i Tykkelse. Midt i en Samtale kunde han synke sammen i sin Ølfedme og tilsyneladende glemme, hvad Talen var om, men saa paa een Gang, aldeles uventet, rette sig, kaste Hovedet om til den, han talte med, og udbryde: „Fuldkommen rigtig!“ el. lign. Folk opfattede dette Træk som et Vidnesbyrd om, at der laa umaadelige Ophobninger af dybe Tanker i dette Hoved.

En Dag, da Holm var ovre i Gaarden for at gøre Vand-pumpen i Stand, saa han flere Gange, at Anna stod inde i Stuen, dybt inde, og stirrede ud efter ham. At hun var angest for selv at blive set, kunde han skønne deraf, at hun drog sig til Side, hver Gang han lod Blikket gøre et Sving hen imod Vinduet.

Synet af det stirrende Kvindehoved i Stuens Halvmørke blev ved at staa for ham den hele Dag, og om Natten laa han og vred sig med al sin gamle Lidelse. Hele Optrinet fra hans sidste Møde med hende, den haanende Flamme fra hendes Øje, hvert Ord, hun havde sagt — alt stod for ham med en Tydelighed, som om han havde set og hørt det hele i denne Dag. Om han dog vidste . . . om han dog en Gang kunde faa regnet ud, hvordan han skulde faa tilbagegivet hende det Ydmygelsens Slag, som hun havde sat ham i Knæ med.

Ofte tænkte han paa at bygge sig et nyt Stuehus, saadant noget som en „Pendant“ til Længen derovre, kun finere, i engelsk Villastil, med Spejlglasruder og Blomsterfriser. En stundesløs Optagethed kunde spile hans Brystkasse ud, naar han om Natten laa og arbejdede med denne Plan; men det blev aldrig til noget med dens Gennemførelse, thi sandt at sige var han lidt ræd for de hule Lyde, der vilde raabe: „Ene, ene!“ efter ham, hver Gang han satte sine Ben i de nye, store Værelser. Saa hellere indtil videre blive i de gamle Huller og lade Pigen og Huskonen tumle med alt, som de hidtil havde gjort.

Aah, det var et fortærende Liv, dette! Hvad vilde han ogsaa

i Ramløv igen? Han gik ofte og opfriskede Mindet om de mange haarde Kampe, han havde haft med sig selv, inden han gav efter for de gaadefulde Drifter, der jog hans Tanker ud i Kredsløb om denne By — denne skæbnemærkede Plet, der dog var den eneste i Verden, han havde Sky for. Tit og mange Gange havde han sagt sig selv, at det var galt at rejse tilbage til Ramløv, han burde sælge Stedet til Smed Jonsen, der havde skrevet til ham og givet ham et særdeles godt Bud, ja hundrede Gange havde han sagt sig selv, at det var galt, det var dumt, oprivende for Sind og Sans; for han vilde herude faa sin Ulykkes Minder tilbage i hver eneste Mundfuld Luft, han indaandede. Og saa var han dog rejst. Hvem i al Verden kan dog ogsaa forstaa sig paa, hvordan man er bygget indvendig? At der kan sidde saadanne Kræfter i en, Tilskyndelser, der driver paa og piner, saa man ikke kan nære sig! — —

Stærkere og stærkere havde han følt, at han havde haft Ret i sin Ængstelse: Her havde han gaaet Aar efter Aar og set i sin Sorgs og Bitterheds Graalys paa alt og alle, paa Byens Folk, paa Skoven fjernt ude, paa de flade Marker, og alt havde virket tilbage paa ham med den samme evige Stemning af Tomhed og Lede.

Det eneste fremmede Hjem, han kom i, var Købmandens, hvor han fandt noget af den Hygge og Tilfredshed, som han savnede saa haardt i sit eget. Madam Lindstrøm laa nu næsten stadig, men var altid glad, trods sine tynde, forvredne Lemmer og sit skævttrukne Underansigt, der ved sin Stilling til Overmunden mindede Henrik om Fuglen Korsnæb, som han endnu huskede fra Naturhistorien. Lindstrøm gik hvert Øjeblik og rettede paa hendes Gigtkæder og snakkede op om hendes klare, ungdommelige Øgon, der var helt farlige for slig en Ungersvend som Holm — en Udtalelse, der altid indbragte ham et pudsigt-fortørnet Smil og et Stød af hendes Knoer i Siden. Karoline havde gerne travlt i Boden, men kom af og til ind og satte sig med et eller andet Haandarbejde. Pokker maatte vide, hvordan det lille spinkle Pigebarn evnede at gøre alt det Arbejde, der hvilede paa hende! Foruden at passe Boden, som hun ofte var ene om, da hendes Fader var meget ude paa Handelen, klarede hun hele Husvæsenet med Madlavning og Rengøring og fandt endda Tid til at hækle eller filere det ene nydelige Tæppe efter det andet og samtidig læse

en Mængde Bøger, som Karen Hermansen skaffede hende. Hun var for Resten bleven en rigtig køn Pige, det var Karoline, hun kunde se saa indtagende ud med sit lille gode, vemodige Smil. Der var Øjeblikke, hvor han følte Lyst til at slaa Armene om hende og kysse hende; men han styrede sig og nøjedes som i gamle Dage med at kaste den store Nakkepisk op i Luften.

En varm Vaardag stod han længe og talte sammen med hende ved Diget, der dannede Skellet mellem hans og hendes Forældres Have. Det var lige i Løvspringstiden, denne duft- og lysfyldte Tid, der fremkalder saa mange stærke Rørelser i unge Hjerter.

„Jeg havde saadan en Lyst til at gøre en Svipetur til England,“ fortalte han Pigen.

„Det kan jeg forstaa.“ Hun saa ud mod Havet, der blaandede med den fineste Lød ude bag Birkholm Enge.

„Vil De med?“

„Aa, De!“ Hun blev rød og drog en Kastanjeknop ned til Næsen.

„Do you not like that?*) Jeg skulde nok passe godt paa Dem.“

Hun blev endnu mere forlegen. „Vil De have, at Far og jeg skal se lidt efter Huset og Haven, mens De er borte?“

„Aah, det er bare“ — se se, hvor rød hun var bleven! — „det er bare hen i Vejret. Det er ikke saadan for mig at rejse. Jeg har for Resten Tilbud om en udmærket Stilling derovre.“

I Svalen ovre i Haven paa den anden Side af Vejen kom en ung Kvinde til Syne bag den vilde Vins aabne Væv.

„Saa synes jeg, De skulde rejse derover,“ skyndede Pigen til.

Han svarede intet.

„Jeg synes, De skulde rejse,“ blev hun ved og pillede ved Knoppens Skæl.

Da der endnu ikke kom noget Svar, saa hun ind paa ham og drejede derefter Øjnene hen i den Retning, han saa i.

Der gik en halv Snes Sekunder. „Rejse ...?“ sagde han med eet og drejede Hovedet om; men da opdagede han, at

*) Synes De ikke om det?

Karoline gik oppe i Gangen, næsten helt oppe ved hendes Forældres Hus.

Han blev staaende og saa atter over mod Svalen, dækket, som han var, af Træernes Net. Den unge Kvinde stod lidt og kiggede over mod Maskinhuset, rettede sig derefter og saa ud i Luften. Han syntes, han kunde se, at hun stod og bed sig i Læberne.

Mikkelsen kom ud til hende, rød og oppustet, og sagde nogle Ord; men hun vred sig med en vranten Drejning bort fra ham og gik sin Vej.

Senere paa Dagen kom Mikkelsen ned i Smedjen til ham og gød en varm Aande af Brændevin og bajersk Øl over ham.

„Nogle forbandede Tider!“ klagede han og hug sin Cigarstump i Gulvet. Her havde han kørt og janket om i tre Dage for at rejse et Laan paa usle, lumpne 500. „Men tror De, Holm, der er nogen, der ejer Penge!“

En Tanke fløj som et Pil-Glimt igennem den unge Mands Hoved. „Kanske jeg kunde hjælpe Dem.“

Mikkelsen bøjede Hovedet og blev længe staaende tavs. Holm mente, at Manden ikke havde hørt Tilbudet; men paa een Gang svang han Hovedet om til Siden: „Tak, Holm! Det skal De have Tak for.“

„Jeg har ikke Pengene liggende; men jeg skal komme over med dem en af Dagene,“ lovede Smeden og snoede med rystende Fingre sit mørke Mundskæg.

Da var det, saa „splintrede“ Mikkelsen, et fint Tilbud, det!

Den unge Mester var i de følgende Dage i en Uro, der bragte Svendene til hvert Øjeblik at se efter ham.

Saa var det en Eftermiddag, han saa Mikkelsen smøre forbi i sin lille Enspændervogn. I en Tilstand af vellystig Spænding skyndte han sig at lave sig til, stak sin Tegnebog i Lommen, tog Vejen over mod Gaarden og drejede ind ad den gamle Port i Staldlængen.

En Stund blev han staaende i det halvmørke Portrum og blev her overfaldet af en Sværm af Minder, der som Fluer svirrede rundt for hans Øjne og sang for hans Øren. Der stod den samme gamle Vogn, som havde staaet der saa mangen Aftenstund og Nat i gamle Dage ... og der ved Hjørnet sad i den gamle Mur Flintstenen, der som et lille Spejl fangede Maanens Straaler og kastede dem hen i to Øjne.

Han lagde Albuen op paa Kanten af Vognen og stod længe og gispede i en halv sammensunken Stilling. Endelig rettede han sig og gik videre.

Men det var i en underlig plumret, forpint Sindstilstand, han nærmede sig Indgangen, hvor der laa en lille Fyr og legede med en Hundehvalp, et lille lyst, glad Lokkehoved, der hilste nok saa kammeratlig: „Da', 'olm! Mor inde i Duen.“

Det var, som den Hævnfølelse, der i seks Aar havde ligget og ulmet i hans Sind, og som — ham selv bevidst eller ubevidst — havde dannet en af hans Livs Grunddrifter i disse Aar, nu lige med eet sank sammen som en træet, død Tanke: „Hvad er der saa ved det!“

Men hans Beslutning var tagen, rask bankede han paa Døren og traadte ind.

Idet Fruen saa ham i Døren, fik hendes Aasyn et Drag af Forfærdelse, Øjenbrynene drog sig sammen, hendes Ansigt blev ligblegt, men i næste Øjeblik overdroges det af en dybrød Rosenglød.

Hun sad ved et lille Mahognibord og saa paa et Barneforklæde med et brændt Hul. Som altid var hun pyntelig paaklædt og havde det lyse, bløde Haar saa nydelig opsat, som om Kammen lige var gaaet igennem det. Ved første Blik saa han, at hun endnu havde sin Pigeskønhed og sin gamle Rankhed. Det gik igennem ham med Hede og Isninger, da han fæstede Blikket paa hende og mødte disse to store, mørkeblaa Øjne, der havde en Glans som ingen anden Kvindes Øjne i Verden.

„Goddag!“ hilste han.

Hun rejste sig, strammede sig op med den Rest af gammel Myndighedsfølelse, hun endnu havde tilbage, og gav sig til at ordne Sagerne paa Sybordet.

Han stod nogle Sekunder og saa tavs paa hende. Jo ... det var den samme lille Grube i Hagen, de samme fine Buer ved Næsefløjene. En Række ilende Indtryk med lette Berøringer af Minder og Drømme fra Lykketiden fik hans Hjerte til at støde mod Brystvæggen og gjorde hans Aandedræt kort.

„Det var nogle Penge, som jeg havde lovet at hjælpe jer med,“ kom det endelig rolig og fast.

Hun stod og aandede i kvalfuld Trods og evnede ikke at sige et Ord. Eller vilde hun intet sige?

Han havde taget sin Tegnebog frem og stod og famlede med et Bundt Sedler.

„Jeg ved ikke, om De vil tage imod dem?“ spurgte han og rakte Pengene frem.

Atter var hun bleven bleg, og under Øjnene havde der lagt sig et Par blaa Skygger.

„Her er 500,“ vedblev han. „Og De kan godt faa flere, hvis det er, De trænger haardt.“

Han saa, hvor hun vaandede sig; men hendes trodsende Holdning æggede al den gamle Hævnlyst op i ham, han blev kold lige til Hjerteroden, fyldtes med en ond, rasende Lyst til at lægge hende under sin Overmagts Hæl og knække hende.

„Jeg tager ikke mod Penge af Dem,“ sagde hun omsider og forsøgte at se ham fast i Øjnene.

Da rettede han sig og saa hende ind i Ansigtet. „Det er vel ikke Deres Ære for nær at tage imod en Handsrækning?“

Endnu i nogle Sekunder holdt hun Værdigheden oppe.

„Jeg siger: Det er vel ikke Deres Ære for nær at tage imod en Haandsrækning?“

Da sank hun med eet ned paa Stolen, lagde sig ind over Bordet og skjulte Ansigtet mellem Armene — —

Længe stod han tvivlraadig og famlede med Sedlerne, bøje- de dem sammen og rettede dem ud igen, lagde dem paa Bordet og tog dem igen. Han kunde mærke paa Gulvbrædderne, hvor det rykkede i hendes Legeme.

„Jaja,“ sagde han og lagde Sedlerne i Tegnebogen, „jeg kan jo ogsaa give Mikkelsen dem.“

VI

Hun vilde gerne.

Hvad var der saa ved det?

Her havde han gaaet Aar efter Aar med Hjertet fuldt af ondt Blod, but og muggen, kun ildnet op af en Driftighed, der, naar alt kom til alt, havde laant sin Varme-Evne af en hævnlysten

Aand. Nu havde han faaet Oprejsning; men havde den gjort ham friere og gladere, havde den rullet Tæppet op for Sol og Lykke?

Ugerne gik med Slid som sædvanlig; men han var bleven endnu mere mørk og indesluttet end før.

Det var Søndag. Han sad med Hovedet støttet mod Haanden, ganske ene i Stuen, Svendene og Drengene var paa Farten, Pigen var ogsaa borte. Der kom Taarer i hans Øjne ved Tanken om, at han, den unge, stærke Mand, den agtede, velhavende Mand, skulde være saa ene og sidde her Søndag Eftermiddag i dette mørke Hul og se paa Bordets Støvlag og Gulvets Halmstumper. Søndagsglæden, Fuglesangen, Ungdommens Jubel ude i Byen var som en fremmed Verdens Røster for ham, ingen brød sig om ham, trist og koldt og øde sled hans Liv sig hen.

Da hændte det vidunderlige, at der i eet Nu rullede noget højst mærkværdigt frem for hans Øjne.

En lille, søndagssmykket Pige med en stor, gul Nakkepisk gik forbi Vinduet og saa ud for sig med dette søde Barneblik, der virkede paa alle Mennesker som en Velsignelse i Kirken. Han saa en brun Sløjfe under den lille fine Hage, en lys Straale fra Øjnene, et Skimt af det store, gule Haar, og i samme Øjeblik var det for ham, som om en Lysning fra en ny Verden gik over hans Sind og fo'r ud i alle hans Væsens Gange. I eet Nu, i eet eneste Nu kom det — en vidunderlig Aabenbarrelse, et Trylleglimt, hvori der var samlet saa megen Hygge og Skønhed, saa mange lyse Løfter, saa megen trofast, god Kærlighed.

Han rejste sig og saa efter hende. Den lille kønne Pige krop med Hofternes vuggende Buer og Haarpiskens smaa Sving afsatte i hans Sind et Indtryk af noget lyst, varmt, hans Hjerte rørte sig med en vidunderlig Glæde, det var for ham, som al Livets opsparede Lykke nu vilde melde sig til Tjeneste.

Han ventede og ventede. Mon hun dog ikke kom tilbage? En utaalmodig Længsel gjorde den stærke Mand nervøs og drev ham til at se ud ad Vinduet den ene Gang efter den anden.

Da Pigen endelig kom tilbage, gik han ud og standsede hende, tog hende stiltiende ved Haanden og førte hende ind i sin

Stue, lagde Armen om hendes Nakke og saa hende ned i de forundrede Øjne.

„Karoline, du lille, gode, rare Pige, vil du ikke nok være min Kone?“

To tindrende Lykketaarer perlede frem i de gode, blaa Øjne, idet hun med en Inderlighed, der ikke indeholdt fjerneste Spor af Tvivlraadighed, svarede:

„Jo, jeg vil gerne.“

VII

„Gud ske Lov og Tak!“

Det var, som der lød Kimen af Bryllupsklokker i Juni-Vindens Vift over Haverne.

Lindstrøm løb formelig rundt af ellevild Lykke, og Madammen fik et Tilfælde af Sundhed, sprang af Sengen og hængte sit franske Sjal ud at soles.

„Jajaja, lad os nu se Tiden lidt an,“ holdt den unge Mand tilbage, da Lindstrøm straks vilde af Sted op til Præsten for at tinge Lysning. „Jeg maa dog have lavet et ordentligt Hjem til Karoline.“

„Du er dog ogsaa rent forstyrret, Fatter,“ skændte Madammen, der, hinkende ved en Stok og med Hovedet skjult i Tørklæder og Vat, for omkring i Huset og endevendte Kister og Skabe.

Karoline gik med Banken i Brystet og vidste ikke, om hun drømte eller var vaagen. Havde Vorherre da lige med eet vendt op og ned paa Verden og flyttet al Himmerigs Lykke med Sang og Englesmil ned paa Jorden? Flere Gange om Dagen maatte hun sætte sig og tvinge sig til at tænke paa Puddersukker og Klipfisk, for dog en Gang imellem at skaffe Hjertet et lille Frikvarter.

Byggeplanen dukkede atter op i den unge Smeds Hoved; men der var ikke mere den Pirring ved at gennemtænke den, som der før havde været, og Sagen blev igen skudt ud i det uvisse.

Hver Aften var han en sikker Gæst hos Lindstrøms, hvor den lille lykkelige Karoline hvert Øjeblik sprang fra sine Kræmmerhuse og undselig kiggede ind bag Stuedørens Tæppe til ham.

Aah — denne lille gode, rare Pige! „Kom her!“

Saa kom hun hoppende og satte sig med et Barns bævende Glæde paa hans Knæ og saa ham op i Ansigtet.

„Jeg — er — saa — glad!“ kunde hun hviske og blive helt rød.

Men paafaldende var det for ham, hvor lidt hun vejede paa hans Skød. Naa, det var jo bare, til han blev vant til at vippe med hende.

En Aften overraskede hun ham med sit Fotografi, indfattet i en lille nydelig Fløjlsramme, broderet med gul Silke.

„Du kære Pige, du skal hænge over min Seng, for at jeg hver Morgen, naar jeg slaar Øjnene op, kan se dig straks.“

Godt, at han nu kunde drage Vejret langt og sige: „Gud ske Lov og Tak!“

Som et Stykke glødende Jern, der føres ned i Afsvalingsgryden, faar Vandet i denne til at koge og boble i lang Tid, saaledes havde hans Kærlighed til Anna holdt ved med at syde i ham i de henrundne Aar, og det var først nu efter Trolovelsen med Karoline, at hans Sind var kommet i Ro, saa han kunde se kold og ligegyldig over mod Gaarden.

Hvordan mon hun egentlig havde det, — Fruen? Der blev fortalt, at hun gik hele Dage igennem med røde Øjne og ikke kunde taale at se Manden i Stuerne.

VIII

En flink Mand.

Julius Mikkelsen, Proprietær til Hyldegaard, forhenværende Formand for Sogneraadet, endnu Formand for Ramløv Herreds Landboforening, var bleven en meget omfangsrig Herre med en hel Mængde Underhager og med dette tilslørede, fjol-

letfiffige Blik, der ofte er et Særkende for Folk, som har ført et vildt Liv, men som ender med at gaa hjemme og drikke stille.

Naar han kom i Nærheden af sin Kone, og hun med rynket Pande og en træt Haandbevægelse vendte sig fra ham, nikkede han og plirede med Øjnene efter hende. Naar han sad og drak med en eller anden gammel Ven, og denne udtalte sin Anerkendelse af, at han kunde sidde og hutle sig igennem trods sin store Gæld, nikkede og smilede han med det samme plirende Blik. Ingen kunde rigtig blive klog paa Manden mere. Mange tog hans fiffige Miner som Tegn paa en klog Aand, der arbejdede i gaadefulde Dybder, andre opfattede dem som Vidnesbyrd om en begyndende Fjollethed.

Kun naar han var sammen med sine to Børn, helst ene med dem i Haven eller Laden, faldt Øjnenes fiffige Tilsløring væk og gav Plads for et Skær af stor, inderlig Faderglæde. Folk, som traf til at se ham ligge og lege med Børnene, forundredes ved at høre og se, hvor mange milde og bløde Ord denne ellers af Eder fyldte Mund kunde komme med, hvordan han klemte de smaa Hoveder ind til sin Kind, glattede de lyse Lokker og fortalte om Fugle og firføddede Dyr i et Maal, der var sammensat af alle mulige Lyde lige fra Gaasens „Gæ—gæ—gæk“ til den lille Gris's fine „I...h“.

Ofte gik Mikkelsen med sine to Børn ved Hænderne ned til Holm, hvem han i den sidste Tid havde kastet sin Kærlighed paa.

„Sikke Børn, Holm! Præmievarer, — hvad! De skulde høre ham der sige „splintre mig —“ „jeg vil splintre mig ikke i Seng endnu!“ Men det ved lille Marius nok, at han ikke maa sige. Saadan noget stygt noget! Aa, Gud ja!“ sukkede han og tørrede sine Øjne. „De Børn, de Børn! De kunde blive til noget. Kan lille Gyda gaa hen og kysse fremmed Mand og sige: „Do, Mand, Fars do'e Ven“.“

Naar den lille Pige laa paa Holms Skød og borede sine smaa spidse Knæer ned i hans Ben, kunde det hænde, at der af hendes Pludren løftede sig en enkelt klangfuld Lyd, der bragte ham til at se vist paa hende.

Tit kom Mikkelsen ogsaa alene, stundom to, tre Gange om Dagen, altid oppustet og lugtende af Drikkevarer. En Søndag Eftermiddag blev Holm Dus med ham ved en Bajer. Pokker

— Mikkelsen var jo en flink Mand saadan, og de havde altid en Del at snakke om.

Men det var paafaldende, saa ofte Manden nu drog Hagen ned paa Brystet og sank hen i denne gaadefulde Dybsindighed. At der var Vægt i hans Kinder, det fik man at se, hver Gang han efter en saadan tavs Luden drejede Hovedet rask om; den ene Kind, den, der havde længst at svinge, kunde aldrig vinde med, men kom altid svingende bagefter og hoppede da gerne lidt for langt, hvorover den blev forskrækket og blev ved at ryste en Stund, inden den kom rigtig i Stilling igen.

„Centrifugalkraft,“ tænkte Holm.

„Ja,“ tilstod den flinke Mand, „jeg kom en Gang til at smide en Sten i Maskinen for dig, Holm. Det var nu saadan, hvad det var — i en Forhastelse, kort sagt. For havde jeg kendt Hjulværket rigtig den Gang, saa havde jeg betænkt mig. Saa havde jeg betænkt mig,“ gentog han.

Smeden lavede et stærkt Glas Grog til sin Gæst og et svagt til sig selv.

„Værsgod, Mikkelsen, lad os klinke en Gang og sidde og snakke lidt.“

„Holm,“ sagde Proprietæren rørt og tog om Glasset, „der er Blod i dig — arabisk og, kort sagt, af det ægte! Og det drikker jeg paa af et oprigtigt og ærligt Venskabsbaand. Skaal, Holm!“

„Ja,“ tog Smeden atter fat, „det er ikke saa nemt at blive klog paa Hjulværket i et Maskineri, om ogsaa man gaar og tit-ter i det hver Dag.“

Mikkelsen sad lidt og nikkede med dette ejendommelige Smil, der sagde saa meget som, at han var dog inte født i Gaar.

„Det er saa sammensat, saadant et Hjulværk,“ vedblev Smeden og skottede med sammenknebne Øjne.

Mikkelsen tog sig en ny Slurk og nikkede igen. „Man kender Naturens Love, man har selv haft Fornemmelser i den Retning — i Ungdoms Dage, og kort sagt, inden Krigen. Man har lært at se bag Kolisjerne, ogsaa med andre — hvordan det gaar med Snoreværket og de hemmelige Fornemmelser i venstre. Men det er nu lige meget for mig personlig, for mit eget Maskineri det er herunder.“

„Ja, hvordan mener du?“

„Se paa denne Haand!“ Han viste ham fem fede, blanke Fingre, der sitrede af Drankersvækkelse. „Et Aars Tid eller

saa,“ vedblev han og vinkede med Hovedet. „Men det er nu lige meget, Naturens Love maa have deres Gang, baade paa den ene og den anden Led, og mig personlig kan det være lige fedt, om vedkommende, kort sagt, ser til mig eller til en anden Side, for jeg er til Rotterne. Men man havde noget at leve for alligevel“ — han strøg Øjnene — „dersom det var, at man var i sin Velmagts Dage og kunde se Udveje til at gøre, hvad man skulde, med Kundskaber og Opdragelse og det hele.“

Han sad lidt og nikkede med indadvendt Blik.

„Ellers kunde det være mig lige meget, hvad det angaar med det andet; og jeg skulde ikke knurre mod Livets Styrelse; for hvem andre end han deroppe har givet Menneskenes Børn deres Følelser og, kort sagt, skrevet Naturens Love?“

Den anden sad og lurede som for at finde en ledende Traad i dette Vildspind; men Mandens Fortrolighed løb til sidst ud i det rene Vaas.

„Jaja, Holm,“ hilste han af, „du forstaar mig, for du har set ind i mit Hjertekammer og, kort sagt, i Nyrernes Gange.“

Holm gik den hele Eftermiddag og brød sin Hjerne med vidtsvævende Gisninger og spændte sin Hukommelse for at genkalde sig Mandens forvirrede Tale, Klangene i det og det Ord, Udtrykket ved den og den Sætning.

Da han om Aftenen var inde hos Lindstrøms, var han adspredt og gik tidlig hjem.

Havde Manden i sit Fuldskab lukket op for Hemmeligheder, som han havde gaaet derhjemme og listet sig til ved en Slags Tyveri med Øjne og Øren?

„Aah, det var vel Vaas, det hele, vævet sammen af Tanker, som han havde gaaet og spundet i sin Omtaagethed, og som han nu bød frem i gaadefuld Uklarhed, for at de skulde gøre Virkning som et Vidnesbyrd om Fiffighed.“

Nu stod Juli Maaned for Døren, nu skulde det være Alvor med Byggeriet, og saa efter Høst skulde Klokkerne kime.

IX

Charles Mikkelsen.

Mikkelsens Broder, der hidtil havde slaaet sine Folder i Hovedstaden, dukkede nu op i den hjemlige Rede og satte Købstaden og Omlandet i Forbavselse ved en stor, fed Kundgørelse i Byens Blade om Servering à la carte hele Dagen, elegant monterede Værelser, Billard, lukket Keglebane med Højagtelse Charles Mikkelsen, Forpagter af Hotel Dana.

Med sin Søster, der styrede Huset for ham, kom han en Middagsstund kørende med en stor, fnysende Skimmel i susede Trav ud til Ramløv, hvor han skjulte Huse og Gaarde i hvirvlende Støvskyer, kørte et Faar og en Gris og et Par Dreng paa Hovedet i en Grøft og drog alle Mennesker til Vinduerne ved sine skud-lignende Piskesmæld.

„Velkommen! Velkommen!“ Anna levede op og lod Pigerne i en Fart rive Hovedet af en Flok Kyllinger, medens hun selv underholdt sig en Stund med de snakkende, leende Gæster og derefter for ned i Kælderen og holdt Vinflasker op for Dagen og skrællede Skimmel af Stikkelsbærgrøden.

Dog mageløst heldigt, at hun saa lige havde faaet den røde, uldne paa! Og saa at hun havde den dejlige Stikkelsbærgrød staaende!

Tænk — Petra i brunt Silke og med staa-graa Entoutcas! Og Fætter Charles — hvor han dog havde taget sig op! Dette Slag til Siden med den fine Silkehat, disse lette Vridninger med Hofterne, den fjederagtige Maade, han førte Armen og Haanden paa, naar han strøg sit lange, gule, engelske Kindskæg: „Chik, Kusine!“ . . . Nej, det var dog rigtig morsomt! Og hun, som havde gaaet og grædt den hele Formiddag!

Hun maatte op igen.

„Naa, hvordan staar saa Aktierne i den kære lille Landsby, Kusine?“ spurgte Fætteren.

Hun rystede paa Hovedet og saa efter Sovekammerdøren.

Saa rystede ogsaa han paa Hovedet og slog ad hende med sin hvide Handske. „Saa' det straks, saa' det straks,“ hviskede han med sin Mund næsten helt nede ved hendes. „Men man maa emangcipere sig over Livets Kontrarigheder,“ tilføjede han og rettede sig med et Sæt Kraftens Rynker mellem Bry-

nene — hentede derefter et Suk op fra en dyb Grube, hvor saa mange overvundne haarde Prøvelser laa nedsænkede, hvorhos han strøg sine 11 Tommers Kindbarter og smed dem tilbage over Akslerne, som om han vilde tilkendegive, hvilken Vej man skal sende Livets Kontrarigheder.

„Aah, Anna!“ sukkede Petra og lagde sit guldsmykkede Haandled op om Halsen paa sit Søskendebarn. „Jeg har lagt og tænkt paa dig hver evigste Nat i lang Tid.“ Hun vilde bøje sit Hoved over mod Annas Kind, men kunde ikke rigtig komme til for sin mægtige Barm, der stødte imod Kusinens Bryst, som ogsaa havde det med Fyldighed.

Hr. Charles gjorde et Sving op i Stuen og gik hele Tiden og drog i sit lange Skæg.

„Hvordan slap han over Terminen?“ spurgte han.

Anna blev rød og gjorde nogle Fagter, der skulde sige, at det havde været en kedelig, indviklet Historie.

„Ja, han skrev jo til mig; men man var jo selv i negative Omstændigheder og gik med store Spekulationer.“

„Sssy . . . s!“ og af Sted ud til Kyllingerne.

Husets Herre, der viste sig i vadsket og børstet Stand, med fem tynde Traade liggende glat over den røde Isse, blev modtaget med et broderligt Slag paa sin brede Aksel.

„Naa, Bror Julius! Vi nyder Jordens Frugter og gotter os ved Fedekalvens Lækkerheder . . . Bevare mig vel, sikken en Embopoint du lægger dig til, Menneske!“

„He he! Man har jo ogsaa gode Dage.“

„Ja Pokker maa vide, hvor du holder Balancen paa Snoren i disse tossede Tider.“

„He he!“ lo den anden igen og kneb Øjnene sammen. „Man holder den jo gaaende.“

At han for at holde den gaaende maatte ty til sin gode Ven nede i Smedjen og hver anden Stund lette ham for en blaa eller graa Seddel, var noget, som Broder Charles ikke havde nødig at faa Oplysning om.

„Ak ja, vi har prøvet meget, vi to Brødre,“ sukkede Charles, der havde kastet sig i Chaiselonguen, hvor han laa og holdt sin dampende Cigar ud med en lang Arm, medens han med den anden Haand skiftevis sleb sine lange Barter og ved hvert Træk drog Kinden ud som en lille Pose. „Vi har prøvet meget, vi to Brødre,“ gentog han og lod Tanken glide tilbage over

sit eget Liv, der havde været hjemsøgt af forfærdelig mange negative Omstændigheder, Brummeture, Mulkter, Overhæng og Kvaler med Kvindfolk og Ubehageligheder med Kvindfolks Kærester. „Vi har prøvet grum—me majet“ gentog han for tredje Gang. „Men Pokker ved, vi har altid haft Enersjiens Talang til at rejse os af Asken ligesom den Fugl Pøniks.“

Julius spurgte, hvordan det tegnede med Dana.

„Tija—a, tegnede? Der skulde jo Tid og Money til at arbejde saadan en Bule op; for rent ud sagt var Dana sunken ner i den simple Genre i Farses sidste Aar; men han skulde nok faa chiket Bedriften op, for han havde jo levet paa de Steder, hvor han havde lært at smøre Valserne paa den rigtige Facon. „Kom op til os, Bror Julius, seinem Frau med!“

„Jeg kan ikke faa hende med ud mere.“

Charles smed Benene ned og satte Hænderne paa Knæerne med Albuerne udefter. „Sig mig, Bror — unter uns — hvad er det egentlig, der pusler med det Kvindemenneske?“

„Jeg ved det ikke! Hun har begyndt at gaa saa meget i Kirke.“

Charles spidsede Munden og udstødte en fin Fløjtetone, der tilkendegav, at saa var det saare betænkelig fat med hende. „Lad hende for Guds Skyld ikke gaa hen og blive hellig — nok gudfrygtig — det bør vi alle være, Fromhed styrker Rigerne, men hellig ... med Suk og Faste og legemlig Beredelse! Saa er du færdig, Bror, saa kan du lige saa godt straks sælge alle dine Køer og stille dine Mælkebøtter til Auktion.“

„Hja—a.“ Julius samstemmede med en lille Haandbevægelse og var meget bedrøvet.

„Ut med hende om Søndagen, 'rut med hende! Send hende pr. Jernbane eller pr. Aksel op til Petra og mig, vi skal nok ... der har vi Corpus diliktum. Vi taler over dig, skønne Kusine og Svigerinde. Kom op til Kusine Petra og Fætter Charles en Gang imellem — paa det bekendte gamle Sted, hvor det kan blive godt en Gang endnu! Saa gynger vi i Hængeskøjen, danser Kankan, tager i Skoven og la'r Propperne knalde ... vi skal nok faa Livets Kilder til at springe med Guldæbler og Tilbehør. Hva', lille Ven, hva' hihhi!“ sluttede han og tog hende under Hagen.

„Didilidumdum, didilidumdum!“ satte han derefter i og

gjorde et Par smaa, lette Dansetrin med hende, hvilket fornøjede den lille fyldige Petra i det Mon, at hun drog sin Silkekjole ud med Spidsen af fire Fingre og gjorde nogle indbydende Menuet-Trin hen imod Bror Julius, der dog ikke fandt sig oplagt til at vove sig ud med hende.

„Ok ja, vi spøjer, vi spøjer!“ sukkede Charles Mikkelsen og fik atter dette Smertesdrag, der talte om en dyb Livserfarings dybe Alvor.

Efter en „splendid Diner“, som Hotelforpagteren takkede sin smukke Kusine og Svigerinde for ved at udbringe en særdeles smigrende „To-ast“, der fandt en lige saa hjertelig som nydelig Afslutning ved tre højtidelige Buk og fire-fem kredsende Hilsener med det tømte Glas, ytrede Frøken Petra Lyst til at se den kære gamle Onkel Jokums Gravminde.

„Ja, det kan vi saa godt ...“, indvilgede Anna. „Saa serverer jeg Kaffen i Verandaen, naar vi kommer tilbage.“

De tre Søkende lavede sig i Stand og stod et Øjeblik ude paa Vejen og saa ned imod Smedjen, ventende paa Anna; men da Anna indfandt sig, kom hun paa een Gang i Tanker om, at hun ikke kunde følge med straks ... nej, hun kunde ikke straks ... nej vist ikke, hun maatte først have gjort det og det. Lidt efter valgte hun Stien bag Haverne og stødte sammen med de andre ved Gymnastikpladsen, hvor Byens Lærer netop var i Færd med at indøve en Bataillon paa tre vordende Fædrelandsforsvarere i Kunsten at løbe hurtig.

„Aha—a! Goddag, højsterede Hr. Lerer!“ hilste Charles Mikkelsen og tolkede med Munden og Hatten sin høflige Ærbødighed for Hr. Lereren, Ungdommens ansvarsfulde Opdrager, den vordende Generations Vejleder paa Gymnasiets Omraade ...

Og inden de gik videre, viste Danas Forpagter, at han endnu trods sine 31 og en nylig indtaget bedre Middag var Mand for at se Tilværelsen over Skraastangen hele tre Gange og endda havde Kræfter og Vejr nok til bagefter med sammensmækkede Hæle og Haanden paa Hjertet at slaa ud med sin høje Hat og takke den erede Forsamling for den Opmærksomhed, den havde fulgt hans ringe Ydelser med.

Kaffen blev drukket, og Eftermiddagens Timer gled med Sang og Løjer og Klang af Toddyglas.

„Tsju!“ sang den oprømte Forpagter og klimprede paa An-

nas Solskærm, der maatte gøre Tjeneste som Tyroler-Ferdinands Guitar:

Paa Livets Bane,
hvor jeg dig venter . . . .“

„Ok ja, vi spøjer!“

X

Underlige Drømmesyner.

En lille gul Gig, som Mikkelsen købte lejlighedsvis, (men som han rigtignok ikke betalte lejlighedsvis), blev et yndet Befordringsmiddel for Fruen, der nu hver Søndag svippede op til Fætteren og Kusinen i det nyoppudsede „Hotel“.

Holm saa hende ofte rulle af Sted, rank og smuk, med Pilsken og Tømmen højt løftede. Han kunde ikke undgaa at lægge Mærke til, at hun hver Gang skelede til Vinduerne paa en egen Maade, og da han en Dag stod i Døren og tog til Hatten, saa han tydelig, hvordan Blodet skød sig op i hendes Kinder, idet hun gjorde en svag nejende Bevægelse.

Ogsaa Holm fik en Gang imellem Lyst til at lufte sig. Undertiden lejede han om Søndagen et lille Enspænder-Køretøj og tog en Tur med Karoline til Købstaden, staldede ind i Købmandsgaarden lige overfor Dana og vandrede med Karoline ud i Lystskoven, hvor de lagde sig paa en eller anden Græsskrænt og nød Skovfriskheden og Fuglesangen.

Med en uskyldig Barnlighed kunde den unge Pige flytte sig nærmere og nærmere ind imod ham og bugte sig af Forlegenhed efter hans Arm.

„Jeg er saa glad!“

„Dit lille Trolld! Du er næsten alt for kælen.“

Det blev ved at være saa underligt for ham at drage hendes lette Legeme ind til sig og mærke hendes bankende Bryst mod sit; men han holdt saa meget af hende og syntes, det var saa

morsomt at se, hvorledes hun med søde, katteagtige Bugtninger gled ind i hans Arm og skød sig op imod hans Skæg.

Det kunde hænde, naar han sad i sine egne Tanker og saa ud for sig, at han med eet kunde blive overrasket ved at opdage, at hun var krøbet ind i hans Arm og laa op imod hans Bryst.

Da de en Søndag kørte til Skoven ad Nyrup-Vejen, fik han Kig paa en ung Dame, der gik med et Barn ved Haanden ned imod Elleskoven. Hun var klædt i en lyserød Kjole og havde et lille Sjal hængende løst om sig. Han kendte hende ved første Øjekast; ingen andre end hun havde denne værdige Gang, denne ranke Holdning, der mindede ham om græske Billedstøtter, som han havde set Tegninger af. Han kunde se, hvor hendes store kraftige Bryst skød sig frem under det hvide Langsjal. I sin Aandsfraværelse sad han og drog i den ene Tømmestreng . . . Hov Hov! — havde de ikke lige nær kørt i Grøften!

„Henrik dog!“ skreg Karoline.

Han fik med et brat Tag drejet Hesten ind i Sporet og gav den et Rap med Pisken. Saadan en Kule, der gik der saa lumskelig og dryssede lige ud til Græskanten!

Saa vendte han atter Øjnene over mod den lysklædte Kvinde og blev opmærksom paa, at hun tog en lille Genstand op fra Jorden og stod en Stund og saa nøje paa den, mens Barnet løb ned imod Skoven. Hvad kunde det være? Hun lod omsider Genstanden falde, gjorde en lille rokkende Bevægelse med Hovedet og blev længe staaende i en tankefuld Stilling, med Blikket ned imod Genstanden.

Karoline, der var angest for sin ny Straahat, sad og saa op paa Skyerne: „Bare vi ikke faar Regn!“

Han hørte det ikke.

„Godt at jeg tog mit blaa Uldtørklæde med, som jeg kan tage paa, hvis det skulde være!“

Heller ikke dette hørte han.

„Det er nogen simpel Rug, Hansen har der,“ sagde hun lidt efter.

. . . Hvad kunde det dog være? Han skulde dog se efter, naar han en Dag gik over Marken til Stationen. Det var lige der ved den hvide Sten, tæt ved Vejen.

„Men han passer vist ogsaa sin Jord daarlig.“

Da han endnu ikke lod til at høre, vendte hun Hovedet om imod ham og raabte:

„Er du døv?“

„Hvad . . . Regn? Nej, vi faar saamænd ikke Regn i Dag.“

Karoline havde nu ogsaa faaet Øje paa Damen, men sagde ikke noget.

Henrik blev efterhaanden helt snaksom og lovede hende Kaffe i Skovløberhuset.

Længe sad de under en Bøg og saa paa to Glenter, der kredse i Luften over et aabent Mosedrag.

„Det er nok Mand og Kone,“ mente Karoline.

„Kanske.“

„Se, hvor de kredser — den ene efter den anden!“

„Jeg synes, det maa blive lidt kedeligt i Længden.“

„Jamen naar de nu holder saa meget af hinanden.“

Samtalen vilde ikke rigtig glide. Da hun opdagede, at han havde vendt Øjnene imod hende og sad og stirrede paa hende, snart paa Ansigtet, snart paa Brystet, spurgte hun, hvad det var.

Det var ikke noget.

„Men hvad er det dog?“ gentog hun, da han blev ved at se.

„Jeg synes, du bliver mere og mere mager. Kunde du ikke stoppe noget ind paa Brystet?“

Hun gav sig til at banke sig paa Knæet med en lille Kvist.

Endnu samme Aften gik han ud paa Marken og fandt i det dugvaade Græs et lille fladt, halvt opraadnet Stykke Træ, der aabenbart en Gang var blevet kørt ud med Askegødningen. Han tog det op og saa, at det var halvt omrandet med et rustent Beslag af Baandjern. Ved at holde det rigtig op i Maanelyset opdagede han Resterne af tre Tunger — — —.

Da lod han Haanden synke.

Han satte sig paa en Tromle ved Vejkanten og lænede sit Hoved mod Haanden. Elleskovens Nattergal, hvis Toner han saa ofte havde hørt, naar han sent paa Aftenen sad hjemme i sit Lysthus, stemte op med Kluk og lange, bløde Løb, der besvaredes af en klinger Røst ovre fra den anden Side af Lunden. Markblomsternes fine, flygtige Olier drev i vellugtsvangre Drag gennem Luften, Guldregnen i Udkanten af Lunden lyste med sine gule Klaser, det var, som han tydelig kunde skelne dens Lugt i Duftbølgerne.

„Jeg ved godt, at de er giftige; men lige meget — jeg elsker de Blomster,“ syntes han at høre sig selv sige.

Fra Mosen kom et Drag af Mjødurt- og Rørduft, der blandede sig med Blomsterduften og dansede om ham i Luften. Der var noget i denne Duft, der berusede ham, noget i Ellevskovens Natglans, der lyste trylleagtig over Dybder i hans Indre, som han ikke selv kendte, noget i Fugletonerne, der fik alle Tanker og Følelser i ham til at krympe sig i sød Lidelse.

Som ved et Stød af en eller anden usynlig Magt rettede han sig op, tog sig til Hovedet og rejste sig.

Hvad ... hvem var det ... hende deroppe med det lyseblaa Tørklæde over Hovedet? Var det ikke ...? Hvor blev hun af?

Han strøg sig over Øjnene og stirrede paa ny, men kunde ingen se. Dog forunderligt! Han syntes saa tydelig, han saa et Kvindemenneske; men han var ikke sikker paa det, han vidste fra tidligere Lejligheder, at naar han gik med dette Pres af Blod i Hovedet, saa kunde han se saa meget, som ingen andre saa.

Skulde han gaa op og se efter bag Tjørnen? Aah, det var vel ingenting.

Han satte sig igen og blev siddende længe, tavs, grublende. Hver Gang han rettede sig for at fylde Brystet med Luft, lagde han Mærke til, hvorledes Duggen i Græsset skinnede perlemoderagtigt, og hvor sælsomt Maanelyset flimrede hen over de døsigt bølgende vaade Vipper paa Rugen nede til venstre.

Kirkeklokken slog 1, men han hørte det ikke; thi netop som dens Slag gled ud i Luften, saa han et smilende Kvinde-Aasyn for sig og hørte Ordet „dansede“ blive udtalt med en syngende Vellyd, der fik hans Indre til at skælve, som om tusinde Strenge bævede og sang i ham.

Han rettede sig op og tørrede sin Pande, Blodet suste for hans Øren og huggede i hans Pulse, det var, som hans Legeme var fuldt af sydende Kræfter, der hvirvlede rundt med hans Tanker og røvede ham Sans og Samling.

Men da følte han over sit Bryst et smerteligt Tryk og kom til at hoste. Han saa ud over Mosen og mærkede nu, at det drog med lunken, svovlagtig Taage op over ham.

Saa samlede han sammen paa de Stumper af Fornuft, han

havde tilbage, bed Tænderne sammen, rejste sig og gik i rask Gang op imod Byen.

XI

En Indbydelse og en Gæstefærd.

Juli kom og gik, August og September kom og gik — det blev ikke til noget med Byggeriet.

Han kunde for den Sags Skyld ogsaa godt nøjes med at pudse lidt op paa de gamle Stuer og se Tiden an.

Men heller ikke denne Oppudsning blev det til noget med.

Hos Lindstrøms var Stemningen ved at blive rent forkludret, Karoline gik og skæmmede sig og vilde ikke tale med nogen, hendes Moder, der nu igen laa til Stadighed og ofte var meget daarlig, trængte ind paa hende for at faa at vide, hvad der var i Vejen; men den unge Pige afviste hende; de kunde jo bare lade hende gaa i Fred.

Lindstrøm, som var den, der bedst holdt Fatningen, mente, at de to unge mycket godt kunde jifta sig og foreløbig slaa sig til Ro i de gamla Rum, som de var.

„Jaja, lad os nu se,“ var den unge Mands stadige Ord. De Haandværksfolk var aldrig til at faa fat paa; men naar nu Maleren blev færdig med Hansens Havestue, saa skulde han dog se — —

Som oftest var Mikkelsen halvt eller helt drukken, naar han kom ned i Smedestedet.

„Ja,“ forklarede han en Efteraarsaften, da han og Holm sad og drak et Glas sammen, „Lykken har været mig imod formedelst Tidernes Ugunst, som ingen Mand er Herre over, og den har ogsaa været mig imod med uheldige private Konjukturer; men det sidstnævnte, som angaar Naturens hemmelige Love, kan ingen Mennesker forandre.“

Holm lyttede.

„Men det er nu lige meget, Holm, du har været en Hædersmand baade paa den ene Maade og, kort sagt, ogsaa i merbemeldte Forhold, som vi kun snakker om under fire Øjne. For

hvad det angaar med direkte Handlemaade i det Forhold, saa har jeg ikke noget at beklage mig over til nogen af Siderne, det være langtfra. Men lige meget derom, man har jo Nerver i Fingerspidserne for Pulsaarerne til begge Sider, kort sagt.“

„Jeg forstaar ikke, hvad det er for et Forhold, du snakker om.“

Mikkelsens Hoved faldt ned paa Brystet og syntes at ville blive liggende der i lange Tider.

„Hvad er det, du snakker om, Mand?“ purrede Holm ved ham.

Men han blev siddende i den samme ludende Stilling, med spidset Mund og rynket Pande. Endelig smed han Hovedet om imod Holm: „Hvad det er for et Forhold?“ Han nikkede og lo. „He he he! Det er en mærkelig Karakter, at, kort sagt, de vedkommende de tror aldrig, at andre har Blik for dem. He he he! Hovedet i Sandet . . .! He he he he!“

Holm sad i Tanker og lukkede en Lommekniv hurtig op og i og saa af og til ængstelig mod Køkkendøren.

„Vi er blevet eet, vi to, i Venskab og Hjælpsomhed,“ vedblev Manden og dinglede med Hovedet, „og der er ikke noget i dette Bryst, der hedder Had og Kamp imod en Hædersmand, som jeg elsker med et oprigtigt Venskabs Baand. Og her er min Haand, Henrik Justesen Holm, at hvis der skulde ske noget i den Retning og, kort sagt, paa den Maade, saa har Julius Mikkelsen Lov til at lukke sine Øjne og være fraværende.“

Holm rettede sig og stirrede paa Manden. „Hvad er dette for noget, Mikkelsen?“

„Det er kun en Vens Gengældelse, og her er min Haand med Ærens Pant og Forsikring.“

Han lagde sin Arm om Holms Hals og forsikrede, at han var hans eneste Hjælper og Støttestav i denne Verdens Ugunstighed, og han var den Hædersmand, der kunde sige ham, hvor han skulde faa 800 at laane til Terminen — endnu denne Gang — inden Hullet blev gravet — kort sagt.

Holm mærkede en Stramning i Halsen. Følelsen af det for ham selv nedværdigende ved en Forhandling som denne fyldte ham med en Skamfuldhed, der fik ham til halvt om halvt at væmmes ved sig selv; men paa samme Tid mærkede han i sit Indre en vellystig Tilskyndelse til at drive Manden endnu videre.

„Mikkelsen, du ved ikke, hvad du selv siger og gør i Aften. Dersom din Kone hørte dette . . .“

„Min Kone, ja — „min Kone“. Ja, hvis det var saadan . . . hvis det var saadan med det Forhold, som det skulde være; men det har det ikke været i flere Aar, formedelst at hendes Sind gaar andre Veje, som jeg ikke har nødig at sige dig.“

„Snak ikke saa højt.“

„Holm, vi sidder her i Venskabs Fortrolighed, og jeg siger dig for Sandhed, at jeg elsker dig med Venskabs Baand og uden Hemmelighed, for du er den Hædersmand, som er sat til at gribe ind i Skæbnens Gang, og mig kan det være lige meget med, for jeg er alligevel som Græssets Blomster; men du er den Mand, der har Hjertelag for uskyldige Børn, som vil komme til at staa faderløse og ulykkelige, og du har af højere Magter faaet Kaldet efter Naturens indvendige Love til at gribe ind i Skæbnens Gang, naar jeg er visnet som Græssets Blomster.“

Holm saa stadig til Døren og fik omsider listet Manden med udenfor.

„Mikkelsen, nævn ikke et Ord til nogen om det, du her har siddet og snakket om.“

„Snakket om? Hvad vi har siddet og snakket om i Lønkammerets Hemmelighed, det bliver i det trofaste Bryst.“ Han slog sig med den flade Haand paa Hjertestedet og græd af drukken Rørelse. „Godnat, min eneste sande Ven i denne Verdens Nød og Mørke!“

Holm kom til at huske paa, at han havde lovet at komme ind hos Lindstrøms. Han saa paa Uret — jo, det kunde vel gaa endnu. Men da han havde pudset sig og skulde til at gaa, smed han sig i Sofaen og bad Pigen om at gaa ind og sige, at han var ikke rask.

Karoline kom. „Men hvad er der dog i Vejen?“

„Det staar saa meget for Brystet.“

Hun var bleg og kunde slet ikke komme i Gang med at trøste.

Da hun var listet af, og Pigen var gaaet til Ro i sit Kammer bag Køkkenet, slukkede han Lampen og satte sig i Ovnkrogen.

Der var kommet noget nyt op i ham, en Hær af lyssky Tanker, der borede og rev i ham, en Række forvirrede Fore-

stillinger, der afsatte Stik af Selvnag i Hjertet, men samtidig hidsede med vilde Tilskyndelser.

Nej nej, dette var for galt. Han kunde ikke, og han vilde ikke.

Jo mere Terminen nærmede sig, jo mere tiltog hans Uro. Mikkelsen gik hver Dag og pirrede ved ham; det var jo kun et Greb i Papirerne, og han vidste nok en, der vilde blive glad ved at se ham.

Nej, han kunde ikke, han vilde ikke, og han gjorde det ikke. I og for sig var det ikke saa meget Pengene, for dem kunde han vel skaffe, og Gaarden var vel ikke mere tynget endnu, end at den kunde give nogenlunde Sikkerhed for Summen; men det var det, der laa bagved — dette lokkende, ubestemte, der gav Indbildningsevnen Spillerum for alle Slags vanvittige Muligheder, som han ikke kunde og ikke vilde give sig i Vold — —

Den 11. December gik til Ende med rød Sol over de hvide, rimpudrede Haver.

Idet han gik hen i Maskinhuset, fik han Øje paa Anna, der stod ovre i Svalen og saa ud mellem de snedækkede Ranker. Sollysets røde Strøm faldt over hendes Hoved og gav hendes Aasyn en frisk Rosenlød, der gjorde hende saa fin og skøn i de hvide Grenes Ramme.

Da Folk i Byen gik fra Nadverbordene, stod han og famlede ved sit Pengeskab og var ør og forpint af Tænkning. Her stod han med Pengene, otte nye, rene Sedler, som han under Presset af en indre feberagtig Hidselse havde udtaget af Sparekassen for det Tilfælde, at han — — paa en eller anden Maade skulde faa Brug for dem.

Karoline kiggede ind. „Kommer du ikke lidt ind til os i Aften?“

„Nej, jeg har noget at ordne.“

Saa lukkede hun stiltiende Døren og listede hjem.

Han smækkede Skabsdøren til, satte sig i Sofaen og holdt Haanden om sin Pande.

Aah, denne pjaltede Tilstand af Uvished, denne dumme, blodløse Raadvildhed . . . Han skammede sig som en Hund.

Saa rejste han sig med et brat Sæt, gik hen og tog sin Tegnebog og gik over i Gaarden.

Ej! Nu kendte Mikkelsen sin Ven, og her i dette Bryst havde han sin Plads, saa længe der var noget, der bankede i det.

„Ja, nu fik han give ham en foreløbig Kvittering og saa en af Dagene følge med til Byen for at faa skrevet Papiret.

Anna var som sædvanlig bleven blussende rød og maatte gaa ud; men lidt efter viste hun sig, pyntet og med glattet Haar.

Der blev dækket op med Mad og Kaffe og senere med Klatkager og Sherry. Fruen hængte en Skærm af lyst Silkepapir med indpressede Blomster over Lampen og tog med et Hækle-tøj Plads ved Bordet.

„Værsgod, spis en Kage endnu!“ Om han ikke vilde smage paa Syltetøjet? „Og værsgod, drik en Gang af Glasset!“

Der hørte han igen denne bløde, klingende Tone, som han aldrig havde kunnet glemme. Han følte Lyst til at sige noget, et mildt Ord, der ligesom svarede paa Klangens; men han turde ikke. . . . Se, der sad han og dryssede Sukker paa Syltetøjet — det var dog vist rent galt. Han skottede til hende og syntes, han saa et lille Smil glide over hendes Aasyn.

Da Pigerne var gaaede til Ro, kneb Mikkelsen Øjnene sammen og bad undskylde, at han gik lidt ud med Lygten, han vilde dog se efter, om der var fodret rigtigt af.

En kvalfuld Stilhed indtraadte, da han var gaaet. Fruen fingrede ved sit røde Koralhalsbaand og strøg Haaret, gjorde sig et Ærinde hen til Kommoden og flyttede om paa Nipssagerne. Hver Gang hun vendte Øjnene hen imod ham, tog han Blikket til sig og gav sig til at stryge Asken af sin Cigar.

Da hun saa, at han havde tømt sit Glas, gik hun hen og skænkede det fuldt. „Værsgod!“

„Skal vi klinke en Gang?“ spurgte han usikkert.

„Ja, det kan vi godt.“

De drak og gav hinanden et kort Blik.

Synet af hendes blodrige Skønhed, de store, mørkeblaa Øjne, der i det dæmpede Lys havde en egen blød, anelsesfyldt Dybde, gjorde ham stum og fik en Varmestrøm til at jage igennem ham. Al hans tidligere Lykke, al Mindets søde Glæde sammentrængtes i en kort, ildfuld Stemning af ny Kærlighedstrang.

Men det var ham en Umulighed at faa det Ord frem, der skulde prøve Lødheden af hendes nye Følelser; thi med al sin Kærligheds Villighed til at tro paa Mikkelsens forblommede Tale om hendes Længsel imod ham var han ikke fuldt

sikker paa, at det ikke var Mikkelsen selv, der med gammel, fiffig Handlsaand gik og gjorde hende tiltrækkende for ham ved at pynte paa hende med skønne Følelser, paa lignende Maade som man kan fikse op paa en Hest, naar det gælder om at faa den afsat til en saa høj Pris som mulig.

Ikke at han var gaaet herop for at indlade sig paa noget utilladeligt; men han maatte have Vished for, at Anna holdt af ham igen, han maatte op og se den Anger og Angest og Pine, som hun gik med bag sit stolte Væsen, og hvis der saa ved den Udskiftning af indre Rørelser, der usynligt og uhørligt gaar igennem Luften fra det ene Hjerter til det andet, skulde udvikle sig en ny Forstaaelse imellem dem, da vilde han — ja han vidste ikke, hvad han vilde, han kunde ikke svare for, hvad der kunde ske, hvad han kunde finde paa at sige hende; men hvad der saa skete, saa skulde han nok blive ved at være Karoline tro.

„Jeg var glad for, at jeg havde de Penge liggende,“ vovede han omsider at sige.

Da rejste hun Hovedet, skød Underlæben ind imellem Tænderne og bed til. „Jeg ved ikke, hvor det kan glæde Dem at blive ved paa den Maade.“

Han blegtede. „Jeg forstaar Dem ikke.“

Fruen drog Vejret hurtigt et Par Gange. „Der er ingen Mennesker, der har pint mig som De.“

Cigaren dirrede mellem hans Fingre, saa han var nærved at tabe den.

„Jeg synes, De maatte have faaet Hævn nok nu,“ vedblev hun — med graadfyldt Røst.

„Det er Dem selv, der laver dette i Aften om til Hævn.“

„Nej, det er ikke.“

„Jo, det er. Dersom De tror, jeg var kommen i Aften for at pine Dem paa den Maade, saa tager De fejl.“

„Hvorfor var De da saa villig til igen at laane os Penge?“

„Ja, hvorfor?“ Hvad skulde han svare? Han mærkede, han blev tyk i Hovedet — dum, flov. „Man gør saa meget, uden at man rigtig ved hvorfor.“

„Den Slags Ting gør man ikke, uden man ved hvorfor.“

„Naa ja — kanske ogsaa jeg nok vidste hvorfor. Og naar De endelig vil vide det, saa var det, fordi Deres egen Mand havde sagt mig, at De vilde blive glad ved at se mig.“

„Det har jeg aldrig nævnt et Ord til Mikkelsen om. Og for Resten havde vi vel nok kunnet faa Pengene et andet Sted. Naar man ejer en Gaard til 50,000 . . .“

Hun saa hen paa ham med dette overlegne Skraablik, der altid virkede isnende gennem ham. Vidste hun ikke bedre, end at hun var rig endnu? Eller var hendes Ord en hul Klang i Luften? Han vilde svare hende, sige hende rent ud, at den Tid ikke var fjern, da hun stod hjælpeløs med sine to smaa Børn; men idet han rettede sig, tog hun Ordet i en hel ny Tone.

„Men naar Deres Hensigt var, som De siger, saa maa jeg sige Dem Tak — paa en anden Maade. De ved jo ogsaa godt, Holm, at jeg ikke overser Dem.“

Han kom i den største Forlegenhed ved disse Ord, der blev sagt i en Tone, som enten kunde være Udtryk for en ydmygende Nedladdenhed eller Bud fra et Hjerte, der gerne „vilde gøre det godt igen“.

„De er da ikke vred paa mig, Henrik?“ spurgte hun, da han vedblev at tie.

I samme Nu, som hun udtalte dette Navn, blødt og klingende, løstes hans Tvivlraadighed, og med eet Slag blev hans Tanker jagne sammen i en Følelse af Forbavselse og Glæde.

„Nej, jeg er ikke vred paa Dem, Anna.“

Hvordan fik han sagt det Navn? Hvor var det muligt, at de lige med eet kom hinanden saa nær — som ved en gensidig Dragning af stærke skjulte Kræfter?

„Anna,“ gentog han, for atter at høre dette Navn af sin Mund. „Vi kan nok alligevel ikke rigtig glemme hinanden.“

Hun svarede intet, satte sig stille hen og førte sit Lomme-tørklæde op til Øjnene.

Det var h a m, der nu maatte føre Ordet, og han vilde saa gerne, hans Hals var fuld af Ord, der trængte paa; men han havde saa ondt ved at faa dem frem. Sad han nu ikke her igen i denne lykkepinte Tilstand, som han huskede saa godt fra gamle Dage, denne underlige Fornemmelse af alt for meget Blod i Hovedet.

Ordene blev mere og mere usammenhængende, vævende, han kunde høre, hvor kejtet Ordvalget faldt, hvor simpelt, kluntet, latterligt dette og hint Udtryk maatte klinge i h e n d e s Øren.

Saa beroligede han sig ved en Tanke, der ligesom var taget ud af hendes gode, kærlighedsfyldte Hjerter: hun forstod jo Undervarmen i det hele.

Da han rejste sig og gik hen imod hende, tog hun Haanden bort fra Øjnene, lyttede og saa urolig mod Rullegardinet.

„Nej, det var Vinden,“ sagde han.

„Bare han ikke kommer galt af Sted med Lygten derude — den Stilling, han er i.“

I det samme hørte de tydelig hans Trin ude i Gangen.

„Naa, hehe! Jaja, hehe!“ Han stod nede ved Døren og pustede og pustede i Lygten, men ramte hver Gang ved Siden af Flammen. Endelig stak han en stor, bred Finger ind og klemte Tandene ned, hvorefter han satte sig i Halvmørket ved Kakkelovnen og gabede.

„Man bliver nok søvrig. „Jaja, hehe! Man kan vel sidde og slide sig en lille en.“

Hans Hoved sank ned mod Siden, og snart hvæste Søvnens Lyde ud af hans Næse og Mund.

Der var for dem begge noget sært uhyggeligt ved Stillingen. At se dette dybt sunkne Vrag af et Menneske sidde der med hængende Kind og vaad Mundvig, medens de selv stod her og — —. Men hvad var det? Løftede det ene Øjelaag sig ikke lidt paa Klem?

Saa gav Holm sig til at tale om Vejret, om den nær forestaaende Jul, højt og tydeligt, men dog med lange, pinlige Mellemlum, der udfyldtes af hendes dybe Suk.

„Det er vist bedst . . .“ hviskede hun og vinkede med Hovedet hen imod Døren.

Hun fulgte ham ud paa Gangen. Og som de stod der ved Vinduet, i Vinterhimlens klare Stjernesker og saa paa hinanden, kom der over den unge Mand en vild, heftig Lyst til at tage begge hendes Hænder og hviske ned i hendes Øre: „Ved du, hvorfor jeg kom, Anna? Fordi jeg kunde ikke andet, fordi der var noget i mig, der hidsede mig, en uimodstaaelig Kraft, der drev paa!“ Men i det samme gav det et Ryk i ham.

„Saa De hende?“ spurgte han.

„Hvem?“

„Hende derude ved Posten?“

„Der er jo ingen; var det Maren?“

„Nej, det var . . .,“ han gav et Par Gisp og tog sig om Øjnene. „Jeg har saa ondt i mit Hoved,“ klagede han. Men i næste Øjeblik tog han Haanden rask fra Panden: „Noget Tosseri!“

Da han kom hjem, slog han en vaad Klud om Hovedet et Par Gange, tørrede Haaret og satte sig derpaa til at læse i en Bog, som han havde til Laans fra Sognebogsamlingen . . . „Det forekommer mig,“ hed det et Sted, „som de mange Benævnelser af Slange, Drage, Uhyre, som de gamle Myter tillægger Amor, virkelig er af en dyb Betydning. Denne Følelse, som man kalder Elskov, synes ofte at ligne en dæmonisk Indskydelse, der for en Tid berøver Mennesket den moralske Frihed, døver Samvittighedens Stemme, Guds Stemme i Hjertet, berøver Fornuften sin Klarhed og Hjertet sin Mildhed, oprører sig mod Guds og Menneskers Love, løser de helligste Baand — —“

Han smed Bogen fra sig og gik ud i Natten, vandrede om paa Gader og Markveje, stod stille og gik igen.

Endelig gik han hjem og i Seng.

Flere Timer gik for ham med de vildeste Tankeskifter. Han rejste sig over Ende. Et lille Fotografi, der hang over hans Seng, skar med Maaneglans i hans Øjne. Det tossedede Glas! Han skulde dog have hængt det Billede et andet Sted hen.

Saa tog han det ned og lagde det paa en Stol, med Glasset nedad.

XII

„Gaa!“

Anden Juledag, da han havde været i Kirke og paa Hjemvejen gik bag efter Anna, sad Karoline paa Hug i sine Forældres Have og pillede ved en Rosenbusk, der endnu stod med en lille syg Blomst.

Han vilde have gaaet videre; men da hun rejste sig og saa ud, standsede han og hilste Goddag.

Da hun ikke hilste igen, men atter satte sig ved Blomsten, gik han ind til hende.

„Du vilde nok ikke hilse paa mig?“

Hun rejste sig igen. „Jeg vilde ikke forstyrre jer.“

„Hvad skal det sige?“

„Hvad det skal sige . . .?“ Hun maatte standse. „Jeg skal nok siden sige dig det,“ gispede hun, „jeg kan ikke nu.“

Det var ikke uden Ængstelse, han saa paa hende; hun var ligbleg og havde faaet et uhyggelig blaåt Skær om Munden.

„Er det hende derude,“ sagde han for at berolige hende, „saa skal du ikke tænke over det, for jeg har ikke i Sinde at svingte dig.“

„Naa ikke . . .?“ Hun drog Mundvigene ned og lo med nogle sære, stakaandede Lyde.

„Nej, det har jeg ikke. Jeg har godt kunnet mærke paa dig, at dette har gnavet dig længe; men det er noget Tosseri af dig; for naar jeg en Gang har givet dig mit Ord . . .“

„Saa vil du ogsaa holde det og gifte dig med mig?“

„Ja, det vil jeg.“

„Men have h e n d e til Kone?“

„Er du rent forstyrret i Hovedet?“

„Jeg er nok ikke saa svært langt fra at være det. For jeg har saadan nogle underlige Meninger om den ny Lære . . . saadan i Bøgerne . . ., at en Mand nok kan have en Kone foruden den Husbestyrerinde, han er gift med.“

Hun lagde al Viljens Tryk over sit oprørte Blod og tiltvang sig efterhaanden en vis Ro. Det var nok bedst, han alligevel fik det hele at vide med det samme, og skulde hun falde om med sprængt Hjerte, ja saa var det ogsaa det samme, for hendes Liv var jo forbi alligevel.

„Det er jo ogsaa saa tosset gammeldags, at det netop skal være sin egen Kone, Manden han holder af,“ blev hun ved.

„Jeg kender ikke den ny Lære, du snakker om.“

„Jo, den kender du vist nok, den er ikke saa ukendt mellem Mandfolkene nu om Stunder. Bare Manden han „elsker“ den anden rigtig, saa er det „et helligt Baand“, det at „elske“ det er altid noget „helligt“, og hvad der foregaar mellem dem, det er noget af det „helligste“ og „fineste“ i Livet, og hun derhjemme, hun har ikke noget at klage over, naar bare hun faar Mad og Klæder; hun kan desuden maaske faa sin Frihed til at

gøre Tjeneste for et andet Mandfolk . . . jeg ved ikke, om jeg kunde det?"

Han var som lamslaaet ved at se den lille spinkle Pige, der, trods Læbernes Skælven og den blyagtige Glans i det hvide af Øjnene, tog sig ud som en modig og skøn lille Kampmø.

„Jeg kan næsten ikke kende dig igen, Karoline.“

„Ikke? Jeg har vist ogsaa forandret mig; jeg synes, Luften er bleven helt forandret herude, og du ved nok, at baade Sindet og Skindet kan forandres, naar man kommer i en anden Luft.“

Han vædede sine Læber med Tungen, han syntes, de blev saa stramme i Frostluften.

„Synes du ikke, Luften har forandret sig?“ spurgte hun.

„Det ved jeg ikke af.“

„Synes du ikke, at der i Sommer var saadan noget underligt i Luften, naar Maanen skinnede i Duggen, og Nattergalen sang nede i Elleskoven?“

Han stirrede paa hende.

„Aah, Henrik!“ sagde hun paa een Gang, og der gik et Drag af den dybeste Smerte over hendes Aasyn. „Som jeg har holdt af dig! Som jeg har fulgt dig og passet paa dig! Som jeg har ventet og haabet! Som jeg har ligget om Natten ved Vinduet og krympet mig og grædt og bedt for dig! Og saa alligevel — — —“

„Jeg har ikke noget at blues for,“ satte han haardt i.

„Ved du da ikke, at Folk de snakker om jer over hele Byen? Ved du ikke, at Mikkelsen stadig gaar og peger bagud med Tommelfingeren efter Smedjen og nikker og klemmer Øjnene sammen? Jeg ved ikke, hvor du vil, jeg ved ikke, hvor du kan, jeg ved ikke, hvor du vil være bekendt at rende efter en anden Mands Kone! Jeg synes, du maa skamme dig!“

„Karoline dog!“ Han vilde tage hende i Armen.

„Nej!“ Hun rev hans Haand til Side og traadte bort fra ham. „Jeg vil ikke se dig, jeg vil ikke røre ved dig, ikke høre et Ord, for du har ikke andet end Løgn og Udflugter at komme med.“

„Du skal dog passe lidt paa, Karoline; dette her kunde faa et Udfald, som du ikke havde tænkt dig.“

„Udfald?“ Hun rettede sig, saa hendes Bryst fik en helt udbuet Form. „Det faar det Udfald, som jeg vil have — lige

bestemt — og det Udfald har vi ikke nødig at snakke længe om.“

Hendes Øjne var blevne til Gløder og Gnister, hendes Lemmer skjalv, han kunde se paa hende, at der ikke var en Muskel paa hendes Legeme, uden at Lidenskaben rykkede i den.

„Gaa!“ bød hun og pegede.

Men i det samme tog hun sig til Hjertet, en klagende Lyd trængte sig frem af hendes Mund, Øjnene mattedes, og hun sank sammen som et Klædningsstykke, der falder ned fra en Knage.

XIII

Guds Haand.

Saa var det Forhold brudt.

Naa — hvo vidste — kanske var der en Himlens Styrelse i dette.

Men han kunde ikke glemme hende igen, han var i det Mon sjæleslaaet af hendes Adfærd, af den Kraft, der skød hendes Bryst frem, at han næsten ræddedes ved at genkalde sig hendes Skikkelse.

Hvad var der sket med Karoline? Var der foregaaet en Hævning i hendes indre Liv?

Han huskede fra sit første Ophold i Ramløv, at der var gaaet Ry af de store Evner, hun havde lagt for Dagen i Skolen, han vidste ogsaa, at hun ved Omgang med Karen Hermansen havde modtaget en Del Paavirkning, der havde fremkaldt en stærk Lyst hos hende til at læse og følge med i Tidsrøret; men hvad Frugten af alt dette havde været, hvad der egentlig boede i hendes lukkede Aand, det havde han ingen rigtig Mening haft om, thi i den første Tid af deres Trolovelse havde hun været saa uendelig glad og aldrig talt til ham om andet end deres egne Sager, hvor lykkelig hun var, hvor godt de skulde faa det — og i den sidste Tid havde hun draget sig mere og mere tilbage i sit Gemme af forpint Tavshed. Naar

han kendte saa lidt til hende, da var Skylden muligvis hans egen; thi — det maatte han tilstaa — han havde aldrig rigtig kunnet komme i Gang med at lodde Dybden af hendes indre Liv, han havde ikke kunnet tage hende paa sit Knæ i Enrum og udforske, hvad der egentlig boede inde i dette lille, lette Legeme.

Ogsaa det huskede han fra hint første Aar, at Folk, som kendte hende nøje, ydede hende al mulig god Omtale for hendes Flid, hendes smidige Venlighed, men at de derhos kunde lade forstaa, at hun hørte til den Slags Kattekillinger, som man skulde lege lidt varsomt med. Dette sidste havde han aldrig kunnet forstaa, han havde snarest været tilbøjelig til at tro, at hun slet ingen Kløer havde, thi hun havde altid taget paa ham med saa bløde, fine Poter, med en saa barnlig-forlegen Glæde, at han formelig blev træt af hendes kælnede Lader og stadig kunde høre hendes elskovsdrukne Ord: „Jeg er saa glad!“ Og selv i den sidste Tid, da hun var bleven fremmed for ham, havde hendes Øjne ofte fortalt ham om den Inderlighed, hun hang ved ham med. Men nu —?

Hun var bleven ham en Gaade. Og det ærgrede ham, at han maatte tænke saa meget paa hende, thi han følte, at hun paa en ufattelig Maade arbejdede sig højere og højere op i hans Agtelse, samtidig med at han stærkere og stærkere mærkede Svien efter hendes Tugt.

„Du maa skamme dig!“

Han kunde vride sig under disse Ord og føle Lyst til at slaa hende.

Men godt var det, at hun havde løst ham; naar alt kom til alt, var det ham dog en Lettelse at være bleven hende kvit, da hun dog aldrig vilde have kunnet give ham den Lykkens Underdrik, som hans Hjerte tørstede efter. Nu vilde han lægge alt i Guds Haand og se Tiden an.

Nogle Dage efter var Guds Haand der — tydelig at se for hans Øjne, saa øjensynlig gribende lige midt i hans Skæbne.

Det var Nytaarsaften. En Pige kom farende ovre fra Gaarden, skrigende af fuld Hals om Hjælp. Mikkelsen var gaaet fra Forstanden og vilde slaa dem ihjel alle sammen.

Han for af Sted derover. Karlene rendte med Reb i Gaarden, et Par Ruder knaldede og faldt klirrende ned paa Stenbroen, og ud igennem Hullerne lød Brøl som fra en Løve-

strube. Anna kom løbende med to skrigende Børn ud ad Gangdøren, og ned ad Trappen fra Køkkendøren kom samtidig en Pige og en Huskone brasende, begge raabende og med forstyrrede Miner.

Mikkelsen, der havde ligget et Par Dage af Lungebetændelse, havde paa een Gang faaet et Tilfælde af Drankergalskab og for i den bare Skjorte omkring i Stuerne, jagende fra det ene Værelse til det andet og slaaende om sig med en Stok efter Ugler, — — alle Stuerne var fulde af sorte Ugler, der svirrede om Hovedet paa ham og vilde hugge ham ihjel; men Uglerne var ikke rigtige Ugler, de var Politibetjente, der var sendt ud af Ministeriet for at myrde ham, fordi han havde snydt Kongen i en Hestehandel — —. „Hu—j! Hu—j! Jeg kender jer!“ Og Skummet stod ud af hans Mundvige, og Stokken suste i Luften, medens han løb frem og tilbage, hoppende, dinglende, hylende.

Karlene turde ikke gaa ind til ham. „Han kan faa i Sinde at skyde os,“ mente de.

Netop i det samme lød to dundrende Skud, og Vinduesrunder og Sprosser haglede i Stumper og Stykker ned i Gaarden.

I to Spring var Holm oppe ad Trappen, rev Døren op og spændte ham bagfra. Karlene, der igennem de ituslaaede Ruder saa, at Holm holdt hans Arme som i en Skruestik, kom nu farende med Rebene, og snart var den syge overmandet og bundet.

Faa Minutter efter kørte en af Karlene i Galop igennem Byen efter Lægen.

Den ulykkelige Mand laa i sin Seng og gispede. Da Holm skønnede, at hans Kræfter var udtømte, løste han Rebene, og aabnede Halslinningen paa hans Skjorte.

Hvert Øjeblik prøvede Manden paa at rejse sig, men sank magtesløs tilbage. Hænderne greb i Lagenerne og jog omkring i Luften: „Tag dem, tag dem! . . . Se den store der!“ Af og til kom der et tykt, utydeligt Udbrud af Rædsel for et og andet, som han hørte eller saa. „Hu—u, bevare mig vel, hvor det tordner! . . . Se saa, der blæste Taget af Staldlængen!“

Kvindfolkene var og blev borte; kun den ene af Karlene, en halvvoxen Knøs, var til Stede, men han var omtrent lige saa forstyrret i Hovedet som hans Husband.

„Saa skaf os dog noget Vand og en Klud, Menneske!“

Holm badede Mandens Hoved og snakkede for ham: „Saa saa saa, Mikkelsen! Nu bliver det snart godt.“

Med et hurtigt Kast slog Mikkelsen Hovedet om mod Siden og stirrede op: „Holm ... Herren lønne dig!“

Han spurgte med nogle grødede Lyde efter sine Børn, og Holm sendte da Karlen ud i Byen for at finde dem.

Ikke et Øjeblik laa han stille, Hænderne for fra Sted til Sted, og det ildrøde Hoved med de vilde, forstyrrede Øjne huggede i Pudene og drejede sig uafbrudt.

Af og til klarede det op i hans Hjernes Taager, og hver Gang talte han om sine Børn. „Mine Børn ... mine smaa Børn!“

Endelig kom Knøsen med dem; men deres Fader kendte dem ikke ... jo, nu lysnede det i hans Øjne, han rettede sig, faldt i Graad og rakte efter dem, men segnede over mod Holm, der maatte skynde sig at slaa Armene om ham, da han alt var helt ude over Sengekanten med Overkroppen.

„Kom du kun, lille Gyda ... og Marius!“ Holm havde sat sig paa Sengekanten og holdt Mandens Hoved op imod sit Bryst. „Kom I kun, Børn!“ lokkede han venlig. Han fortrød, at han havde ladet dem hente; men nu var det for sent.

Børnene, der altid havde hængt ved deres Fader, gjorde et Par Skridt hen imod Sengen, men standsede og stirrede rædselsslagne. Deres Fader laa og smed Armene omkring og vævede en hel Mængde usammenhængende Tøjer om Maskiner og Uvejr. Holm saa, hvordan Musklerne bankede og bævrede under Ansigtets Hud.

„Børn ... Børn, ... herhen ... smaa Hænder!“

Den lille Pige gik tillidsfuld hen til Sengen og stak sin Haand frem, men Faderens Haand for omkring i Luften og kunde ikke holde fast paa den. Saa gav han sig atter til at græde og skød nogle uforstaaelige Lyde frem over sin tykke Tunge.

Holm klappede ham paa Armene og strøg hans vaade Pande med sit Lommetørklæde. „Saa saa saa, Mikkelsen!“

„Aah, det er ... forfærdeligt ... Gud fri og frelse mig!“ Paa een Gang stirrede han op: „Er jeg død ... er jeg død?“

„Nej, vist ikke, Mikkelsen.“

„Holm ... Tak, Tak! Herren lønne dig!“ kom det igen, denne Gang i langsomme Stød og med en Mængde Bi-Lyde

af Suk og Stønnen, „Vorherre . . . . i Himlen . . . . lønne dig!“

Efter megen Famlen fik han igen fat i den lille Piges Haand og syntes at ville drage hende hen imod Holm; men da gik der en Rystelse gennem hele hans Legeme, Haanden faldt slapt ned, og Hovedet sank.

Varsomt lagde Holm ham tilbage i Sengen og foldede hans Hænder. „Gud være din Sjæl naadig!“

Børnene, der stod med Armene ud fra Kroppen, stirrede gysende og gav sig til at græde.

Da satte Holm sig paa Stolen ved Sengen og tog dem begge ind i sin Favn.

XIV

For Holm var der noget saa rystende ved den sidste Tids Tildragelser, at han ikke rigtig kunde faa Samling paa sig selv. Der kunde fare en kold Angest igennem ham, en Fornemmelse af Gru, og i næste Øjeblik kunde det pible med glædeskælvende Forventninger af tusinde fine Porer i ham. I den ene Time var det for ham, som han aandede i en kold Ange af Nag og uhyggelige Mindelser, i den anden mærkede han i Sjælen en sød Rystelse med Gisninger om det, der nu vilde komme, det, han saa længe havde ventet paa — —

Anna var saa køn i sin Alvor, naar hun med sine to Børn gik op imod Kirkegaarden ved Solbjergslag, eller naar hun om Søndagen sad i Kirken og lyttede, med de dybe Øjne vendte mod Præsten.

Et lidt uhyggeligt Indtryk gjorde det paa ham, da han en Formiddag, kort Tid efter Mandens Død, saa hende komme rullende i sin Gig, siddende rank med den højt opløftede Tømme, opstadset med en kostbar, sort Krephat med en Mængde hoppende Perler og Blomster og et langt Flor flagrende bagud. Han vidste ikke, hvordan det kunde være — der var noget ved dette Syn, som mishagede ham; men da hun saa kom lige hen ud for ham og hilste med denne nydelige Bøjning, fornem

og dog mild og venlig, ja da var hun forførende dejlig, og han blev vred paa sig selv over, at han ikke kunde unde hende en Smule frisk Udfart efter alt det, hun havde gennemgaaet i den sidste Tid.

Hendes Mands Broder vægrede sig ved at være hendes Værge — han „vilde dog inte ha' sit og sin kære Svigerindes Rygte skamferet“, Niels Mikkelsen var død og borte — hvem skulde hun faa? Endelig fik hun Svogeren til at sige Ja. Og han og Petra kom nu tit susende, snart i Kane, snart i lukket Vogn med liberiklædt Kusk.

Der var gaaet et Fjerdingaar. I al den Tid havde Holm ikke været ovre i Gaarden, han havde ikke turdet — for Folks Skyld, — men han havde faaet mangt et talende Blik fra hendes Øjne, naar hun kom forbi hans Bopæl.

I Marts døde Lindstrøm af en Underlivssygdom. „Gyd, hur har jeg haft det godt i Ramløv!“ var de sidste Ord, hans gode, stakaandede Bryst gispede frem.

Saa maatte de vel rende fra det derinde?

Nej, Huskonen mente, at de vilde se at holde det gaaende. Karoline havde sagt, at hun „kunde nok“.

Hun „kunde nok“. — Han kunde høre og se hende sige dette, — stille, med de fine, røde Læber i dirrende Uro, med Øjnene fulde af Taarer, men rolig og fast. Han kunde se hende tumle med Dunke og Pakker, skrive i Skyldbogen, rynke Pande og bide i Blyanten, naar hun stod med Øjnene vendte mod Loftet og regnede, han kunde se hende holde det lyseblaa Uldtørklæde sammen om Hovedet, naar hun stod i Blæsten og talte med Fragtmanden, han kunde se hende feje, vadske, koge Mad og en Gang imellem træde hen til den syge Moder og rette paa Lagenerne: „Jeg kan nok, Mor.“

Der var noget ved den Pige — han vidste ikke hvad.

XV

En ny Trolovelse.

I Naturen brød et Krav paa nyt Liv frem. Man mærkede det paa Aprilvindens urolige Jag i alle Kroge, paa Muldens varme

Dampe efter hver Hagelbyge, paa de nytrolovede Spurve, der hoppede med brusende Fjer om hinanden. Man saa det paa Markens Millioner fine, grønne Odde, paa Skovenes og Havernes Træer, der stod og vuggede i stundesløs Uro, forpinte af Safter. Den maatte komme nu — den m a a t t e komme nu, den store Nytid, da alt, hvad der skjælv af Livets sunde Begær, skød Undseelsens Knopskæl til Side og bruste frem i Livsnydelsens store, ærlige Vellyst.

For den unge, kraftige Enke, der saa længe havde levet i Brændevinsduft og Lugt af Børnetøj, var det, som en ny Ungdom var i Brud, stærkere end den første, uklar i sin gærende Uro, men opfyldt af stundesløs Attraa efter den Livsglæde, hun i sin første Ungdom var gaaet Glip af.

For den unge Smed — han var endnu kun 29 — luftede det med Løfter, der fik hans Sind til at gynges. Synet af den unge Kvinde ovre bag den vilde Vins Slyngninger, Synet af Gaarden — Hyldegaarden — der altid havde staaet for ham med en Glans af Gaardmands-Storhed over sig, virkede i denne Tid med en Magt paa hans Sind som aldrig før.

Nu Brystet frem og Hovedet op! Ud i nye Forhold!

Han saa al den Lykke, som glimter og lokker for Tanken, naar man længe har siddet i tung Luft og derefter slaar Vinduet op og faar et Drag af Fuglesang og syrlig Markluft ind over sig.

Endnu havde han ikke talt til hende om — — det. Men var det nødvendigt? Og var det taktfuldt at gøre det — saa kort Tid efter Mandens Død?

Men han kunde ikke holde det ud længer. Selv den sikreste Kærlighed har sine Tvivl og ser Skygger af snigende Medbejlere paa sin Vej. Desuden var der den Ting, at Terminen nu atter nærmede sig, og han vilde ikke have, at hendes Finfølelse over for ham skulde sættes paa Prøve, derved at hun gik i Uvished om, hvorvidt hun skulde eller ikke skulde tale til ham om Penge; endnu mindre vilde han udsætte sig for den Mulighed, at hun i sin Raadvildhed gjorde Skridt til at faa dem ad anden Vej; hun maatte have det at vide, rent og klart, at den gamle Gæld, alt det gamle Mellemværende, baade det, der bar Nationalbankens Stempel, og det, der bar Kampens Sviemærke, nu var strøget og udslettet, at alle Sager, alle In-

teresser, hendes og hans, nu gik op i det store Fællesskab, som Kærlighedens Haandslag skaber.

Saa klippede han sit Skæg og iførte sig sin ny, graa Klædning, som han lige havde faaet ind ad Døren.

Han valgte Vejen gennem Haven. I det ny Græs paa Grønningen laa begge Børnene og legede med Grankogler i Solen. Det var med en egen blød, kærlig Glæde, han omfavnede dem i sine Tanker, disse to dejlige Lokkehoveder, som han virkelig holdt saa meget af, og som nu skulde være hans. De var for Resten noget snavsede og tillige noget pjaltede, især den lille Pige. Han fik den Tanke, at de vist fik Lov at skøtte sig selv lovlig meget, men det vilde han dog ikke for det første lade sig forstaa med for deres Moder.

„Mor er inde i Havestuen!“ oplyste Drengen.

„Onkel Sarles ogsaa inde i Haveduen,“ tilføjede Pigen.

Hvad for noget! Ham havde han jo ikke set i Dag. Var han da kommen ad Nyrupvejen?

Han stod lidt og saa hen til Vinduerne. Skulde han gaa igen? Nej, de havde maaske set ham.

Idet han traadte op paa Svalen og saa igennem Glasdøren ind i Stuen, mødte der ham et Syn, der fik ham til at træde et Skridt tilbage: inde i Stuen, kun et Par Alen fra Døren, stod to Mennesker — Favn i Favn.

Han blev staaende, bleg, i en underlig lad Stilling, med hængende Arme, seende ind med et sært fortrukket Smil. Først længe efter, at han var traadt op imod Døren, blev de to derinde opmærksomme paa ham og røg fra hinanden.

Han nikkede: „Goddag, Anna!“

Charles Mikkelsen lukkede Døren op, hed i Hovedet og med Øjnene trængende stærkt frem af deres Huler. „Vil den Herre tale med min Svigerinde?“

„Ne—j, ja—a, det var . . . . nogle Pengesager.“

Anna vilde løbe sin Vej, men Svogeren slog en Haand i hende. „Du kan rolig blive, lille Anna.“ Han gav sig til at smøge Ærmet op.

Holm havde lidt ondt ved at holde sig oprejst — det var Knæerne igen.

„Jeg ved ikke,“ tog han fat, „om det, jeg saa . . . om det betyder . . . saadan . . .“

Da fik hun med eet sin gamle Dronningemine: „Hr. Mikkelsen er min Forlovede.“

„Naa,“ sagde han. „Naa.“ Han blev ved at sige „Naa.“

Der stod en Bænk tæt ved Døren, han saa efter den og greb fat i dens Rygstød.

Anna lod Haanden fare nervøst over Baand og Folder.

Da Holm blev staaende i den samme Stilling, usikker i Leddene, stadig seende paa hende, tog hun Ordet:

„Hvis det kun er Pengene, De vil tale om, saa kan De jo godt komme indenfor.“

Han svarede ikke, blev ved at se paa hende og dinglede svagt i Hals og Hofter.

„Ja,“ sagde han endelig og nikkede, „vi har haft en Del Pengesager sammen. Og lidt til,“ tilføjede han. „Og lidt til.“ Han nikkede med lange, slappe Stød.

Mikkelsen lavede Knoerne til og traadte frem. De to glade Børn kom løbende, Pigen omfavnede Holms Ben, og Drengen stak ham en Tømme i Haanden.

„Væk fra den Herre!“ bød Farbroderen og rev dem til Side med saa barske Ryk, at de saa forbavset paa ham og gav sig til at græde.

Moderen tog dem i Armene, skubbede dem varlig ind i Dagligstuen og lukkede Døren.

Yderligere ophedet ved dette lille Mellemspil spurgte Charles Mikkelsen, om han var kommen for at ingsultere denne Dame med Ingsinnovationer; for hvis han var det, saa kunde det hænde, at der faldt nogle smaa Erindringstegn i Form af røde Nødder af til ham.

„Charles!“ raabte Anna og for i ham. „Husk dog paa, at du er et dannet Menneske!“

Holm vaagnede og fik Stivelse i Rygraden. Og der stod saa paa een Gang Grov- og Klejnsmedesvenden fra Dansebulen, rank og med udbuede Næsebor, uvilkaarlig følede paa Lommen, om Kno-Jernet var der.

„Aah, Henrik, Henrik!“ bad hun med al Kvindens Rædsel for Slagsmaalets Raahed.

Hvordan den Lyd, der borede sig ind i hans Øre ved hendes Udraab, evnede at tæmme ham i dette Øjeblik, det var ham bagefter en Gaade; men den gik igennem ham som en skælvende Tone, der rent forvirrede hans Tanke.

„Anna!“ stødte han frem mellem Tænderne „... Nej, jeg skal ikke gøre ham noget ... ikke i Dag ... heller ikke Dem; men jeg ved ikke, om jeg kan blive ved at holde mig. (Børnene græd højt inde i Stuen og bankede paa Døren). Jeg be'r jer bare om een Ting: Rejs herfra, for jeg ... for der er saadan noget hedt Blod i mig.“

XVI

Nye Hævntanker.

Trolovelsen mellem Charles Mikkelsen og Anna var hemmelig, og Holm røbede den ikke.

Mørk og tavs gik han og drev omkring. Som en Væge, slyngget af mange Traade, sad Tanken om Anna i hans Indre og sugede Dag og Nat, brændte og sugede. Der var Tider, da han tænkte paa, at en lille Klump Bly kunde slukke Blusset; men nej — — han var dog ikke udsuget endnu. Og var hun saadant et Æresskud værd? H u n!

Og det arbejdede paa ny i ham med dumpe Tilskyndelser til Hævn, eller om ikke Hævn, saa dog noget, der var i nær Slægt dermed, en Trang til paa ny at rejse Hovedet med den ubøjede og ubøjelige Mandsstyrkes Trods lige for Øjnene af hende.

Ja, hvad vilde han gøre hende? Hvad skulde han ydmyge hende med? Sige Pengene op? Han maatte næsten le ved denne Tanke; thi han vidste, at han aldrig mere saa en rød Øre af sine Penge — de maatte regnes som en lille Brudegave for den kære Anna.

Det var ham ordentlig en Lettelse en Gang imellem at tugte sin Dumhed ved Stik af Selvspottens Brod; der løb altid en Smule magtesløs Harm med gennem Brodden, saa naar det smertede paa det ene Sted, saa lettede det saa meget mere paa det andet.

1745 Kr. havde Adgangskortet til Forestillingen paa Hyldegaarden kostet ham; men saa havde det ogsaa været en artig Forestilling, en med Spænding og Knald i.

Jaja — Komediens var maaske ikke til Ende endnu.

I sin Bitterheds Vaande tog han sin Tilflugt til et ondskafuldt Haab, der gøglede for hans Øjne med skadefro Fremtids-syner: De vilde snart spille op med Gaard og det hele; Gaarden vilde blive solgt, og hvo købte den — —? Saa vilde der en Dag komme en pjaltet Kone med to Børn til hans Dør og græde: hun havde dog en Gang haft sit Hjem i denne Gaard og levet sin lykkeligste Tid, sin første Ungdom i den . . . ak ja, hun vidste nok, hun havde baaret sig galt ad, men hun kendte hans gode Hjerte . . . Da tog han en vaad Karklud og smak den af al sin Kraft i hendes Aasyn — —

Saa kunde han vride Mund og spørge sig selv, hvor han gad, hvor han dog g a d gaa og puste disse Bobler op i sig, gaa som en tosset Dreng, der i sin Magtesløshed hævner sig med indbildte Stød og Slag. Han skønnede, hvor pjaltet han selv var bleven, hvor lidt af den sande Mandsstyrkes Marv der dog var i ham, og han sank for en Tid sammen i Modløshed.

Men hvorfor vilde han gaa og tænke paa det skete? Hvor vilde han gaa og ofre hende al denne Harmens og Lidelsens Opmærksomhed, da hun dog ikke var en ærlig Tanke værd?

Men han kunde ikke lade være at tænke paa hende. Det harmede, h a r m e d e ham at genkalde sig i Mindet, hvordan hun i sin stolte Overmagt havde leget og tumlet med ham, og han kom i Gang med at overveje, om det ikke havde været med fuld, djævelsk Bevidsthed, hun havde handlet imod ham, som sket var. Og han overvejede fremdeles, om det havde været den rigtige Kærlighed, han havde gaaet med, eller om det ikke snarere havde været en lang, maanesyg Forelskelse, en fantasispunden Drømme-Elskov, nærret og støttet af den fattige Drengs tossede Ærbødighed for hendes fine Fløjelstrøje.

Men hvad det nu var eller ikke var — saa meget var vist, at han ikke havde kunnet indrette sig anderledes over for hende, end han havde gjort; han havde set hendes Skikkelse i et Skær af Fortryllelse, der manede og drog med sin Trolddomskraft, var bleven dreven frem af Kræfter, som ikke lod sig binde, hverken af Æresfølelse eller Fornuft, ikke en Gang af et Troskabsløfte til en anden, som han holdt af.

Der var noget forunderligt ved dette, noget v i r k e l i g „mystisk“. For han kendte hende jo, han kendte hende jo fra sin første Skuffelse, han vidste jo, at hun var falsk, hul i Ryggen,

og saa blev han dog ved at drømme om hende og hige efter hende — uimodstaaelig, som hun var, med al sin Fandens Tillokkelse.

Men nu var det godt, at han var bleven helt og fuldt helbredet for sin Syge. Saadan en gammel, forkludret Elskov kommer der alligevel aldrig noget rigtigt ud af, den maa og den skal brændes ud.

Saa kunde det rykke i ham: Dette Kvindemenneske! Og atter brændte han af Trang til at sætte sin Hæl paa hende. Havde hun ikke to Gange sveget ham for den Lykke, hun havde lovet ham? Havde hun ikke ved sin Haan og Utroskab blæst en tærende Gift, en Menneskeforagt, en evig nagende Bitterhed ind i hans Blod?

Hen paa Efteraaret stod Brylluppet i „Hotel“ Dana, hvor Fru Anna nu fik sit Hjem og daglig svansede om i Silke. Gaarden blev dreven ved en Karl, og kun en Gang imellem kom Ægtefolkene derud — som et fornemt Herskab, der har sit „Domicil“ i Staden og kun nu og da tager en lille Forfriskelsestur ud til Landgodset.

Mærkelig nok fik Holm punktlig sine Rentepenge, og efter hvad der fortaltes, klarede Charles Mikkelsen med Glans en Mængde gamle Regninger og anden henstaaende Smaagæld fra Broderens Tid. Man sagde, at han havde vundet 4000 Kr. i Lotteriét. Hvorfor ikke? Det blinde Fjols af en Gudinde, som man kalder Lykke, smider sig helst paa Ødelandens Knæ.

For Resten gik der Rygter om, at Dana havde faaet en svær Tillokkelse for Købstadens glade Sjæle, siden der var kommen en ung, køn Frue med Silkekjole og Guldsnoge om Haandleddene til Huse. Det var nok ikke saa sjældent, at der om Natten Kl. 2—3 blev pillet ved Tinpapirerne paa de velkendte store, grønne Flasker og sunget:

„Lokkerne bløde og Væ—æk—sten den ranke . . .“

XVII

Genlyde.

Atter var der en sort Kiste at bære ud af Købmandshjemmet.

Nu var Karoline ene om det hele, hvad hun da for Resten havde været i lang Tid. Men hun kunde nok.

Holm tænkte meget paa Karoline, mere end nogen Sinde før. Hun blev nu værdsat af ham med den lønlige Beundring, som et Fantasimenneske ved et Omslag i sin Dom er tilbøjelig til at veje og maale med.

Det var saa forunderligt for ham at tænke paa, at denne Piges Bryst en Gang havde banket ved hans.

„Stærk du er i Tro og Taal,
Hjertelivets fuldtro Støtte . . .“

havde han en Gang sunget for Kvinden ved en Skyttefest. Saa-
dan gaar det, tænkte han — man traller saadan et Par Linjer
uden at skænke dem synderlig anden Opmærksomhed end den
at faa Stavelserne til at passe til Tonen; men hvis de har strej-
fet en Streng i ens Indre, saa bliver de ved at dirre som Gen-
lyde derinde, og naar saa Spørgsmaalet om Tro og Taal og
Hjerteliv en Dag trænger ind paa en selv med Alvorens hele
Styrke, ja, saa faar Tonerne og Stavelserne Lyd i ens Sjæl.

Og saa hændte det en Søndag Eftermiddag, da han sad i sin
ensomme, mørke Stue, og Lærkesangens og Ungdommens Ju-
bel kom strømmende gennem Vinduet, at han slog Hænderne
for Ansigtet, bøjede sig hen mod den kolde Kakkelovn og
græd.

XVIII

Arbejdstider.

Der gik et halvt Aars Tid.

For anden Gang bejlede Holm til Karoline, men fik Nej.

Skønt han var forberedt paa dette Svar, kom det dog med
noget af den uventede Skuffelses Smerte, og han følte en ny
Slappelse i Blodet.

Saa var Meningen altsaa den, at han aldrig skulde kende
Lykkens Varme i sin Stue — bare staa og svinge med den
sorte Kost ved Essen og hugge og hamre og bore i Jern.

Men naturligvis — Karoline kunde jo ikke sige Ja, —
den Pige, hun var. Og dog vilde hun ved et eneste lille Indsyn

i hans „Hjerteliv“ have set, hvor ærlig hans ny Kærlighed var, hvor alt i ham rakte efter hende, saadan som en Urt i Skyggen kan række efter en varm Straale.

En lang Tid gik han som i en Taage af Tungsindighed og fik stundom paa ny Blyklumpen i Tanker; men saa kom der atter Øjeblikke — især om Morgenen — hvor han følte ligesom en sund Trods vælde op af indre Kilder, og med den Ungdommens Levetrang, der saa daarligt kan sige det evige Farvel til den røde Morgensol, knugede han sine Hænder sammen og bad Gud om — — Karoline.

Ja, han længtes efter denne stille Pige, længtes efter at se hende i de gode, kloge Øjne og faa Del i den Rigdom, hun gik med i Brystet.

Og alt som Tiden gik, øgedes hans Længsel ved Savnet og Ensomheden og blev Dag for Dag ildnet op ved Tanker om hendes Fuldkommenhed og ved Forestillingen om det Opsving, hans Liv vilde faa, om hun stillede sig ved hans Side.

Der sad en Morgen i Marts en lille Sortekunstner i Solen paa Værkstedets Tag og fløjtede, medens Holm stod nedenfor og skruede Skæret fast paa en Plov.

Smeden skubbede Huen tilbage, satte Haanden med Skrue-nøglen i Siden og saa op paa den lille Fløjtenist. Den lille Strube posede ud og gik med korte og lange Stød, Nakkefjere-rene rejste og sænkede sig, Hovedet dukkede og løftede sig, og det lyse Næb aabnede og lukkede sig, efter som Tonerne skulde strømme af Brystets hele Kraft eller pines sammen til smaa, haarfine Sølvtriller — hele den lille Person var som oppustet af travl, vigtig Kaldsiver og havde i sin Henrykkelse over egen Dygtighed ikke saa meget som et Blik tilovers for de to smaa, graaklædte Herrer, der svansede om den med de elskværdigste og mest indsmigrende Pip og Vip.

Holm smilede og gik ind i Værkstedet.

Samme Dag rejste han til Jylland — ingen vidste hvorfor; men da han et Par Dage efter kom tilbage, lagde han et stort Papir ind i sit Pengeskab, smurte sine Maskiner og sagde sine Folk, at nu skulde det gaa løs med Svellesøm igen.

Og da Hjulene og Valserne kom rigtig i Gang, vaagnede

hans gamle Arbejdstrang og lagde ny Opgaver for ham. Han mærkede, at han havde godt af at komme rigtig i Virksomhed igen, Tankernes Uro dulmedes, Viljen skærpedes.

Karoline stod somme Tider i sit Gavlvindue og saa forundret ned efter Værkstedet, hvor der var en Støj og Uro, som der ikke havde været i mange Tider.

Saa snart Vaaren brød rigtig frem, tog han om Aftenen sin gamle Plads i Lysthuset, hvor han sad og røg Tobak og grun-dede. Der var stadig saa meget, der laa og mudrede i ham, haarde, uforsonlige Tanker, et jagende Mylder af Minder, Haab, der dukkede op og atter gemte sig, Længsel og atter Længsel — —. Det kunde hænde, naar Karoline kom ud i Haven og gav sig til at pille ved sine Blomster, at han følte en brændende Tilskyndelse til at springe over Diget og slaa sine Arme om hende. Naar han da gik uden for Lysthuset og sendte et „Godaften“ ind til hende, svarede hun altid paa hans Hilsen, men gik snart ind.

Tanken om en ny Roe-Lugemaskine, som i mange Aar havde sysselsat hans Opfindsomhedsevne, dukkede atter op i hans Hoved, og hen paa Sommeren mødte han op med den fuldførte Maskine paa en Landbrugsudstilling, hvor den gjorde stor Lykke. Talrige Bestillinger indløb rundt om fra Amtet og gav ham nok at tænke paa Dagen igennem; men med al sin Optagethed ved de nye Arbejder gik han stadig og droges med en tung, uvis Længsel, der aldrig rigtig undte ham Arbejdets Glæde.

XIX

Et Hjem.

Der var atter gaaet en Tid. For tredje Gang friede Holm til Karoline og fik — Ja.

Saa var det i de samme Dage saa heldigt, at han lige kunde faa fat paa Murere, Tømrere og Malere — langt flere, end han havde Brug for — og endelig en lys Julidag kimedede Ramløv Klokker.

Købmandsforretningen blev overdraget til en nyoprettet Brugsforening, og Karoline lagde 1540 Kr. 11 Øre paa sin Smeds Bord. Hun havde tænkt paa tillige at lægge en Klip-

fisk, der som en Slags Sendemand skulde forklare ham, hvor Pengene kom fra; men hun syntes dog ikke, hun var rigtig oplagt til Spøgen.

Hun vidste ikke, hvor hun havde kunnet dette; hun havde dog lovet saa sandt og vist, at hun gjorde det ikke.

Aah ja dog, hvor havde det været svært for hende at komme over Sorgen! Havde Vorherre ikke samtidig givet hende andre Prøvelser og skabt den forladtes, den ensommes Nødstand for hende og derved tvunget hende til at tage sig sammen med al den Kraft, der boede i hende, — ja da havde hun vel faaet det uhelbredelige Knæk paa Livsmødet, som saa mangen ung Pige faar i Kærlighedssorgen; men Gud havde hjulpet hende og ledet smaa Afsivningsløb fra den store Sorg ud i de smaa Sorger og fra disse atter i smaa Runder ud i Dagens og Nattens Travlhed, saa hendes mange Fadervor og hendes store, mangesidige Arbejde ikke havde været forgæves. Hun havde til enkelte Tider kunnet synke sammen med en kold Rystelse og halvt om halvt miste Evnen til at tænke; men naar hun fik summet sig lidt og kom i Gang med Lodderne og Kræmmerhusene, hævede hendes Bryst sig atter og saa — ja saa gik det.

Tavs og stille havde hun gaaet med sin store Skuffelse. Hendes Sjæl var bleven som en dugget Rude, overdraget med et af Varmen under dens Møde med kolde Strømme tilvirket Slør. Ingen havde evnet at se, hvad der gemte sig bag Sløret.

En hel Forandring var der foregaaet med hende, da han havde friet anden Gang. Hun havde bagefter mærket, at hendes gamle Kærlighed endnu sad med hele sin stærke Rod i hendes Hjerte, og hun fik alle den vragede, paa ny fristede Kærligheds Anfægtelser med Raadvildhed og Ængstelse. Var hendes Livskald ikke alligevel i hans Stue? Var hun ikke, naar alt kom til alt, den eneste, der kunde dæmpe Tungsindet i hans Bryst og frigøre hans Hjerte? Og vilde ikke hendes eget tunge Savn dog i Længden gøre hende Livet uudholdeligt?

Saa havde hun til sidst sagt Ja, og hun fortrød ikke, at hun havde gjort det, thi der var sket et helt Omslag i hans Sindstilstand, og hun selv var saa lykkelig nu, saa tryk.

Det ny og mærkelige ved at blive fælles om det, hun havde, og det, han havde, Pyntningen af Stuerne, Drøftelsen af

Dagens utallige smaa Spørgsmaal — hvad der var i den Æske, hvad Slagteren tog for Inderlaar, hvorfor hun hængte det ny Linned ud imod Vejen, men alt det lappede langt inde i Haven o. s. v. o. s. v., alt dette med Understrømmen af den glædefyldte Hvedebrødsstemning gjorde Dagene saa lyse og indholdsrige.

Endelig var han da naaet saa vidt, at han for Alvor kunde folde sine Hænder og sige: „Gud være evig takket!“ Alle nagende Tanker, alle maanesyge Drømme var nu udbrændte af hans Hjerte, og Tilfredshedens Vej, den rolige, sunde Lykkes og det rolige, sunde Arbejdes Vej laa nu aaben for ham.

„Saa var det dog godt, du fik mig.“

„Ja, det var godt, Karoline, det var godt, jeg fik dig; du er dog den bedste.“

„Aah, jeg er saa glad!“ Og hun borede sig ind under hans Arm, krøb op mod hans store Skæg og saa ham ind i Øjnene.

Hen paa Vinteren maatte han køre efter Madammen; men det gik uheldigt, det var et Par Maaneder for tidligt.

Karoline kom sig snart og gik og stak Haanden ind i sin Vens; men det var, som de begge med eet var blevne mere satte, de havde faaet Indsyn i nye, ukendte Egne af Ægteskabet, og den store fælles Hemmelighed med sit Efterslæt af fortrolige Samtaler indgav dem en Slags ny Værdighedsfølelse, paa samme Tid som den drog dem tættere sammen i Fællesskabets Inderlighed.

„Det er underligt, Henrik, saa godt vi Mennesker har af at lære noget, prøve noget. Man lærer og vokser hver Dag. Man kommer til at tænke saa meget over Livet, hvor underligt dog alting er indrettet i denne Verden.“

„Og hvor underligt vi selv er indrettede.“

„Ja — hvor underligt vi selv er indrettede. Man kender ikke sig selv, man ved slet ikke, hvad man kan eller ikke kan, før end man faar prøvet det.“

„Det værste er, at man bliver aldrig færdig med at prøve.“

„Nej, for der er jo stadig noget nyt.“

„Og en Gang kommer vi til et Resultat, en anden Gang til det stik modsatte — med den samme Ting.“

„Jamen saa er der saa mange andre Ting, som vi kommer helt og fuldt paa det rene med.“

„Ja—h.“

„Vi lærer hver Dag, vi vokser hver Dag.“

„Og dog er der ingen, der rigtig kan blive klog paa sig selv. Der er saa meget, der ligger i os, som vi aldrig faar Forklaring paa. Det er, ligesom de store Fjedre, dem, der driver det hele, ligger gemt nede i en dyb, mørk Kælder, hvor vi ikke kan se dem, bare mærke, at de er der.“

„Ja — hvordan det nu har sig —“ svarede hun, uden rigtig at forstaa ham. „Karen Hermansen hun siger, at der er lærde Folk, som mener, at vi har slet ingen Aand, vi er sat sammen af bare „Stof“, bare smaa bitte Dele, Molekuler, som hun kalder dem, og saa Naturkræfter, Elektricitet og jeg ved ikke hvad — og at det er disse Naturkræfter, der arbejder med Smaadelene, uden at vi selv ved, hvordan det gaar til.“

Der var noget ved denne Forklaring, der vakte hans Opmærksomhed. Alt, hvad der hørte ind under Naturkræfternes Omraade, havde alle Dage virket dragende paa hans tænksomme Aand; han huskede endnu fra Læsningens Tid, hvor optaget han var af det gaadefulde ved Elektriciteten, Jordmagnetismen, Nordlyset, og hvordan han gik og tumlede med Tanker om „en stor Kraft“, der sad et eller andet Sted i Himmelummet og havde usynlige Ledninger ned i alt Liv paa Jorden, ogsaa ned i Menneskeaaanden, der maatte lystre den store Krafts Bud og handle efter dens Tilskyndelser. Taaget stod det alt sammen for ham, men at Menneskets Aand stod i en vis lønomsfuld Forbindelse med Naturkræfterne, det var han endnu den Dag i Dag fast overtydet om.

Han fik atter Lyst til at læse og lære, tog med Karoline til Møder paa Nyrup Højskole, købte folkelig-videnskabelige Skrifter og fordybede sig i Naturens Love.

Et Foredrag om Per Gynt, som han hørte paa Højskolen, gav ham meget at tænke paa. Var han ikke selv bleven smeltet om i Diglen ligesom Per? Han havde nok ikke haft nogen Skade af Heden.

Karoline tænkte saa tit paa et Vers, hun havde læst i „Çakuntala“ :

„Ild blusser op, naar man rører ved Brændet . . .
Mennesket og ved Rystelser plejer
atter at vinde Højhed og Kraft.“

„Aah, vi har det dog saa godt nu! Vi har nok begge haft godt af Heden.“

Hun spurgte ham, om han vidste, hvad det egentlig var, der havde slaaet Hovedet paa Sømmet i hendes ny Forhold til ham.

Nej, det vidste han ikke.

„Det var det, at du slog Hovedet paa Sømmene — Svellesømmene — og saa din Luge-Maskine; jeg syntes, det var saa — — saa kraftigt gjort, alt det.“

„Jeg kunde ikke nære mig.“

„Jamen det viste, at der var Kraft i dig. Jeg syntes, jeg blev helt stolt af dig, jeg fik saadan en Tiltro til dig, og saa sagde jeg til mig selv: Nu vil jeg.“

Henrik faldt mere og mere i Ro og var lykkelig for sit Hjem; men ofte led han af Hovedpine og Tryk for Brystet, og tit gik han endnu og grundede over de ufattelige Drivkræfter, der gemmer sig paa Bunden af Menneskenaturen.

XX

Mystisk.

Anna kom en Gang imellem kørende ud til Gaarden, nu næsten altid alene. Somme Tider opholdt hun sig derude i et Par Dage for at „rekreere“ sig, som hun sagde.

Henrik kunde ikke lade være at gaa og se efter hende. Dette Kvindemenneske!

En Søndag, da han henimod Aften kom fra Nabobyen og gik over Markerne, forbi Mikkelsens Have, stod hun ved Laagen.

Han vilde ikke hilse; men idet han gik forbi hende, drejede han uvilkaarlig Øjnene en Kende til Siden for at skimte, om hun hilste. Da hun ikke alene nikkede, men tydelig sagde Godaften, tog han til Hatten og skyndte sig videre.

„Godaften!“ gentog hun, som om hun frygtede for, at han ikke skulde have hørt hendes første Hilsen.

Han standsede. Det var, som denne velkendte syngende Lyd i Ordet for igennem ham med Lynets Fart. Aftensolen strøg ind mellem Grenene og faldt paa hendes Aasyn, der fik en rødlig Lød, som fremhævede de mørkeblaa Øjnes Glans. Et lille Vindpust slog et Drag af fin, urteagtig Olieduft hen

over ham og fremkaldte et Mylder af Mindelser fra en Verden, som han en Gang havde levet i.

Efter i nogle Sekunder at have staaet og pillet ved sine Halvhandsker og sit lyse Silke-Overtørklæde sagde hun mygt: „Jeg blev saa glad ved at se, at De dog vilde hilse paa mig.“

Han tav og klippede med Øjnene.

„Vi er dog Genboer, og hvorfor skal vi gaa og se mørkt til hinanden?“

„Synes De ikke, at jeg nok kunde have Grund til at se mørkt til Dem?“ spurgte han og blev bleg.

„Jamen det maa De ikke ... jeg be'r Dem saa inderlig ...“ Hun rakte Haanden frem og hældede Hovedet; men han drog sig et Skridt tilbage.

„Jeg har dog i Virkeligheden altid holdt saa meget af Dem,“ vedblev hun; „men jeg ved ikke ... Deres Natur er saa forskellig fra min ... og saa har jeg maaske været lidt letsindig, det vil jeg ikke nægte; men De kan tro, Henrik, jeg har ogsaa bødet for det.“ Hun førte sit lille hvide Kniplings-Lomme-tørklæde op til Øjnene, og han saa, at det blev gennemtrukket af Taarer.

Han aandede hurtigt, — dette kunde ikke være falsk Spil.

„Jeg ved godt,“ tog hun atter fat, „at De er et langt bedre Menneske end jeg, en langt fastere Karakter. Det er først nu, jeg har begyndt rigtig at se, hvor trofast De har været i Deres Følelser, hvor overbærende ... det har De været ... og derfor ... jeg be'r Dem endnu en Gang: Glem alt, glem alt, Henrik!“

Hvad var dette? „Overbærende ...?“ Han stirrede paa hende og forvirredes. Men da tog han sig sammen og sagde fast, næsten haardt: „De faar vente nogle Dage, Fru Mikelsen. Farvel!“

„Henrik!“ sendte hun efter ham som en syngende Bøn.

Da han naaede Vejen, vendte han sig og saa efter hende — hun stod med Albuen paa Ledstolpen og holdt Lomme-tørklædet om Øjnene.

Karoline kom ham glad i Møde. „Godaften! Kommer du nu endelig? ... Men hvem er dog det?“

„Det ser du vel nok.“

„Men dog! Sa'e hun noget?“

„Jeg gider ikke snakke om hende.“

Hele Aftenen var han tavs og aandsfraværende.

Om Natten stod han op og klædte sig paa; han kunde ikke sove, det var ... de Penge, der stod i Gaarden.

„Snakkede hun om dem?“

„Aah, ikke saadan; men jeg faar naturligvis aldrig en rød Øre af dem.“

Da han gik hen imod Lysthuset, saa han imellem Træerne, at der var Lys nede i Mosen, en lille blaffende Flamme, der hoppede usikkert over Engen og forsvandt bag en Busk. Hvad det nu egentlig var.

Elleskoven tegnede sine mørke Bølgelinjer skarpt mod en grøngul Himmel, ellers var alle Linjer vage, alle Omrids udviskede. Men Natten var fuld af gøglende Magter, der kom glidende fra alle Sider, fra Skoven, fra Mose og Mark, Lokke-Aander, der dansede i Ringe om ham og hviskede i hans Øre og slyngede et Spind af fine Fangetraade om hans Sjæl.

Han satte sig i det kølige Løvskjul, lagde Hatten paa Bordet og strøg sin Pande med Lommetørklædet. Han var ikke rask. Men det hjalp vel, naar han sad her og summede sig en Stund.

Natten blev mere og mere stille, af og til gled en lille glødende Kugle ned over Himlen, Nattergalen nede i Elleskoven, den utrættelige Nattergal, sang sine gamle, bløde Romancer — — og der var nok af Blink og Duft og Hvisken til alle Sider, alt dette løndomsfulde Natte-Trylleri, der rører ved skjulte Fjedre i ethvert letbevægeligt Bryst.

Saa mærkede han, at Angen fra Mosen tog til at drage op over Byen, og med en begyndende Fornemmelse af Tryk over Lungerne rejste han sig og gik ind.

„Det er dog kedeligt med de Penge,“ sukkede Karoline.

Han svarede ikke.

„Der er da ikke noget i Vejen med Brystet?“

„Ne—j, ikke saadan; det kommer jo saadan stødvis.“

Saa tav hun.

Byens Lærer, der havde faaet Interesse for den oplyste, dybttenkende Smed, kom ikke saa sjældent over til ham i Aftenstunden og sad og talte med ham i Haven.

En Aften, da de havde drukket Te i Lysthuset og stod og saa gennem en Lysning i Genbohaven, ned imod Elleskoven, hvis grønne Toppe stod i en let, rødlig Dis, faldt Talen paa Sagnet om den hvide Pige. — Karoline, der tog af Bordet, gik og kom.

„Man siger jo,“ hørte hun Læreren ytre, „at han gaar der endnu hver Maaneskinsnat — evig og altid i den samme Kredsgang efter hende.“

Karoline saa nøje paa sin Mand.

„Det siger man jo,“ svarede Henrik og følte en underlig Strammen over Brystet, idet han ved et lille kort Skimt til Siden blev opmærksom paa, at hun stod og saa paa ham.

Hun gik med Dugen.

„Det skal nok ellers være lidt usundt at gaa dernede, naar Taagen rigtig vælter frem,“ vedblev Læreren.

„Han kan vel ikke styre sig,“ henkastede Henrik med et stramt Smil. „Der er saadan noget — — mystisk ved os Mennesker.“

„Ja, det er virkelig, som enkelte Menneskers Liv beherskes af troldomsagtige Magter, uden at de selv rigtig ved af det. De lever som i en Maaneskinsnat med Syner og Drømme. Man forstaar Oldtidens Forestillinger, at Gratier og Furier, det skønne og det græsselige, er fødte af den løndomsfulde Nat.“

De vedblev længe at tale om Sagnet, om det løndomsfulde, der er i Naturlivet, og dets Sammenhæng med Menneskets Tanke- og Følelsesliv.

Men inde over Køkkenbordet laa Karoline og hulkede, saa det rykkede og stødte i hendes Ryg.

I nogle Dage gik Henrik med sammenknugede Bryn, usædvanlig tavs. Karoline saa, at der var noget alvorligt, der arbejdede i ham, noget, der tog al hans Tanke- og Viljeskraft fangen.

Endelig kom han og tog hende i Haanden: „Karoline . . .!“ Han stod længe og klippede med Øjenlaagene. „Vi snakkede en Gang om at rejse sammen . . . vil du med nu?“

Hun blev helt forfærdet — dette faste Haandtag, dette alvorlige Øjesyn — —. „Hvorhen dog?“

„Til England.“

„Til Eng—land!“

„Ja. — Mit Bryst kan ikke i Længden taale denne svovlede Taage; jeg vil og maa væk herfra, og du vil følge mig — ikke sandt? — Saa lejer vi Stedet ud eller sælger alt, Rub og Stub, og damper af ud paa Nordsøen. Du kan tro, der er frisk derude!“

Med en vaad Glans over de blaa Regnbuehinder klyngede hun sig til ham og saa ham op i Øjnene:

„Ja, jeg vil gerne.“

XXI

Slutning.

Et nyt Ramløv er ved at rejse sig, de gamle skelende, mistænksomme Vadmelsbønder er borte (deres vægtige Kister ligesaa), de tykke, drikkende Firkortspillere forsvinder, ogsaa de gamle, uoplyste, men flittige, stilfærdige, godhjertede Bønder og Bønderkoner er ved at forsvinde, en ny Slægt gror op, en Slægt, der træder lettere i Træskoene og ser højere, en Slægt, der politiserer, holder Foredragsmøder og laver Andels-Foretagender, en Slægt, der rejser, læser og holder Generalforsamlinger.

Hyldegaarden har for lang Tid siden faaet en ny Ejer, en ung, driftig Bonde, der har faaet sat Skik paa den forsømte Ejendom. I Maskinhallen snurrer Hjulene som i forrige Tider, og paa det Sted, hvor det gamle Smedjested stod, knejser nu en gul Grundmurs-Bygning, bag hvis store Spejlglasruder man ofte kan se en lykkelig Moder, der lader sin Haand stryge over et Par smaa, lyse Barnehoveder.

— — —

Kun et Par Aar havde Henrik Holm og Karoline holdt ud i England. Der var saa meget, der drog dem mod Øst: det kære Modersmaal, Røster fra den og den Mund, de sjællandske Rugmarker, det hjemlige, blaa Hav, Kirken, Gravene ——. Desuden: Holm følte stadig det uværdige i sin Flugt fra den gamle Kampplads, det var, som om en Bebrejdelse for Fejghed laa og gravede i ham, og den Bebrejdelse vilde han ikke gaa med længer. Saa en Dag havde han taget Karolines Hænder: „Skal vi rejse hjem til den gamle Smedje igen?“

Og Karoline vilde nok.

Fest blev der i Ramløv, da de to afholdte Mennesker vendte tilbage. Flag vajede ved Gaarde og Huse, hilset med Smil og Nik og viftende Tørklæder kørte de tilbagevendende Ægtefolk til deres Hjem.

Det var faldet Holm saa underligt i Tanke, da han kørte ind i Ramløv, at det havde været hans Lod at vinde Kvinder og give Slip paa dem igen. Naa ja . . . godt, at Vorherre havde stivet ham op, saa han efter hvert Nederlag havde faaet Evne til at rette Rygraden og klemme Hammerskaftet med ny Kraft! Og Gud være takket — maatte han nok sige — den bedste, den rigtige havde han genvundet og beholdt! „Velkommen anden Gang i dette Hjem!“ havde han ønsket og taget hende ind til sit Bryst.

Og saa havde de bygget.

Der kunde endnu komme Dage, da han gik og klippede med Øjnene og grundede over, hvordan det havde sig med de store Fjedre i Kælderen. Og det kunde hænde, naar han saa et Glimt af den Kvinde, som han aldrig kunde glemme, at der kom en syngende Lyd farende gennem Luften og ligesom løb i lynsnar Kædegang gennem hans Nerver. Da kunde Luftgangene i hans Bryst blive trange. Men Karoline var ikke utryk for ham mere; hun vidste, at naar den skærende Lyd fra hans Tænder havde talt, og det havde knækket et Par Gange i hans Kæber, saa var det ovre.

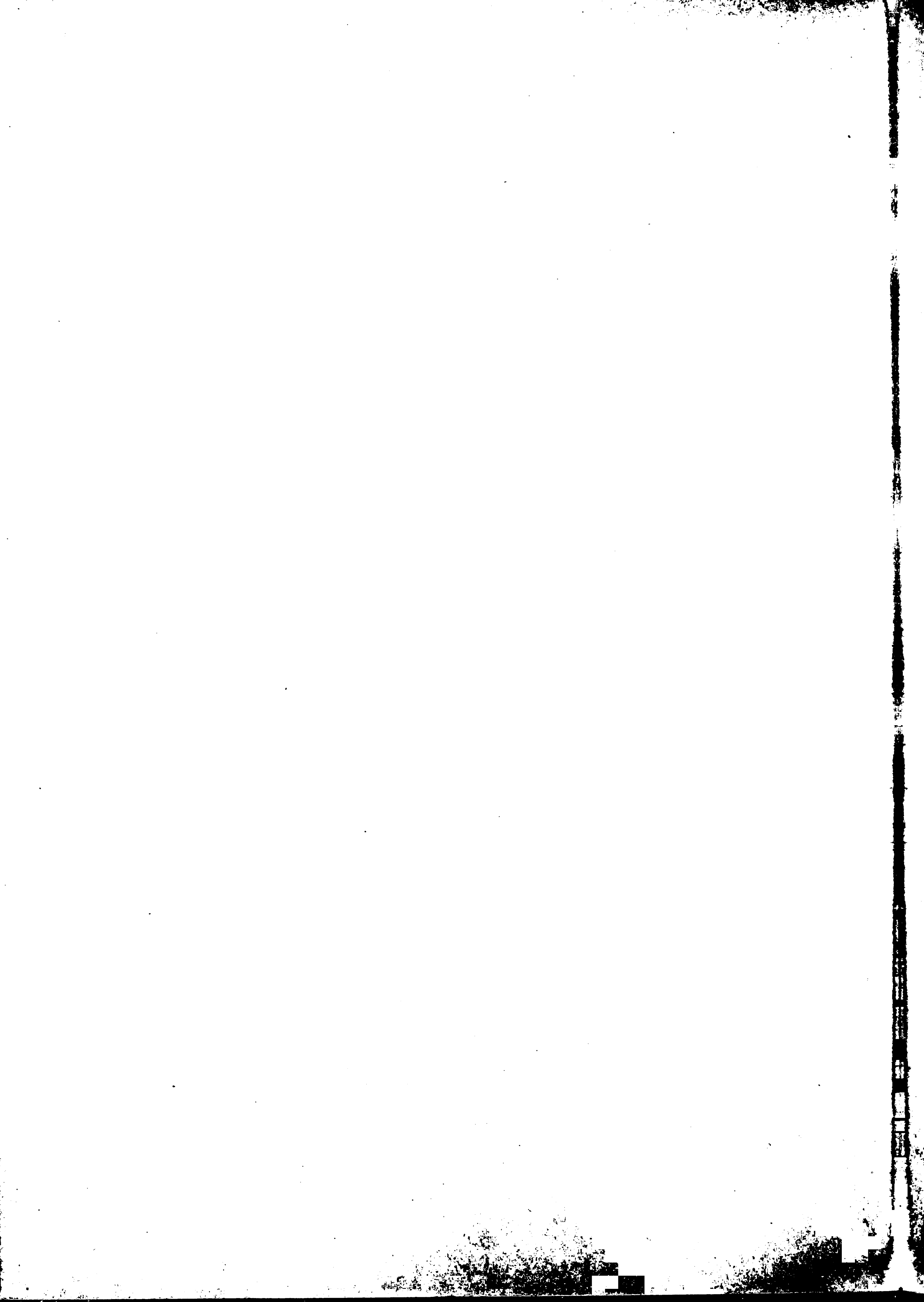
Og nu er det helt ovre. Elskovs-Trylleriet er nu kun et Minde — et Minde, som vel kan dirre som en Streng, naar det strejffes af Sangfugletriller og Maanestraaler, men som

---

ikke mere opriver hans Sind; han er gaaet ind i den store, rolige Mandskrafts Tid, og hans Hjem er hans Fæstning.

Der kan komme Dage, da hans friske Lune fra Svendetiden vender helt og fuldt tilbage og igen faar Udløb i Hammerens ildnende Klirren paa Ambolten, medens Opslugerne bearbejder det glødende Jern med de store Forhamre, og det fyger med røde Skillinger om Ørerne paa dem alle.

Zakarias Nielsen
Samlede
Romaner og
Udvalgte
Fortællinger.

2den Folkeudgave

2. Hæfte. 50 Øre.

Syldendalske Boghandel
Nordisk Forlag

ZAKARIAS NIELSEN

SAMLEDE ROMANER OG UDV. FORTÆLLINGER

I ANDEN FOLKEUDGAVE

25 Hefter à 50 Øre (ialt 12 Kr. 50 Øre).
(Garanti mod Overskridelse.)

INDHOLD: *Romanerne MAAGEN, KILDERNE, KULSVIERE,
NYE TIDER, GAMLE VANER, MYSTISK, DEN
STORE MAGT
samt UDVALGTE FORTÆLLINGER*

DET er vistnok temmelig enestaaende, at en endnu levende dansk Forfatter opnaar indenfor et Tidsrum af kun 4—5 Aar at faa sine Skrifter ud i to Folkeudgaver.

Naar dette nu hænder Zakarias Nielsen, ligger Forklaringen i, at næppe nogen anden nutidig dansk Forfatter til den Grad er trængt ind i Offentlighedens Bevidsthed som en virkelig Folkedigter, en Digter for hele Folket.

Meget ofte er det gaaet Digtere saadan, at de til at begynde med kun faar den særligt litterære Kreds i Tale, og at de først efterhaanden og langsomt vinder Indgang hos det brede Lag.

For Zakarias Nielsen har Bevægelsen været den omvendte. Han blev straks elsket og beundret ude omkring i Landet. Men af de toneangivende Kritikere og af Hovedstadens og Byernes Overklasser regnedes han i mange Aar for at henhøre til den Litteratur, som med aandelig Nedladenhed benævnedes Skolelærer-Litteraturen.

Og det var vel egentlig først med den store og fine

(Fortsættes paa Omslagets tredje Side.)

Zakarias Nielsen

Samlede
Romaner og
Udvalgte
Fortællinger.

2den Folkeudgave

3 Hæfte. 50 Øre.

Gyldendalske Boghandel
Nordisk Forlag

ZAKARIAS NIELSEN

SAMLEDE ROMANER OG UDV. FORTÆLLINGER

I ANDEN FOLKEUDGAVE

25 Hefter à 50 Øre (ialt 12 Kr. 50 Øre).
(Garanti mod Overskridelse.)

INDHOLD: *Romanerne MAAGEN, KILDERNE, KULSVIERE,
NYE TIDER, GAMLE VANER, MYSTISK, DEN
STORE MAGT
samt UDVALGTE FORTÆLLINGER*

DET er vistnok temmelig enestaaende, at en endnu levende dansk Forfatter opnaar indenfor et Tidsrum af kun 4—5 Aar at faa sine Skrifter ud i to Folkeudgaver.

Naar dette nu hænder Zakarias Nielsen, ligger Forklaringen i, at næppe nogen anden nutidig dansk Forfatter til den Grad er trængt ind i Offentlighedens Bevidsthed som en virkelig Folkedigter, en Digter for hele Folket.

Meget ofte er det gaaet Digtere saadan, at de til at begynde med kun faar den særligt litterære Kreds i Tale, og at de først efterhaanden og langsomt vinder Indgang hos det brede Lag.

For Zakarias Nielsen har Bevægelsen været den omvendte. Han blev straks elsket og beundret ude omkring i Landet. Men af de toneangivende Kritikere og af Hovedstadens og Byernes Overklasser regnedes han i mange Aar for at henhøre til den Litteratur, som med aandelig Nedladdenhed benævnedes Skolelærer-Litteraturen.

Og det var vel egentlig først med den store og fine

(Fortsættes paa Omslagets tredje Side.)

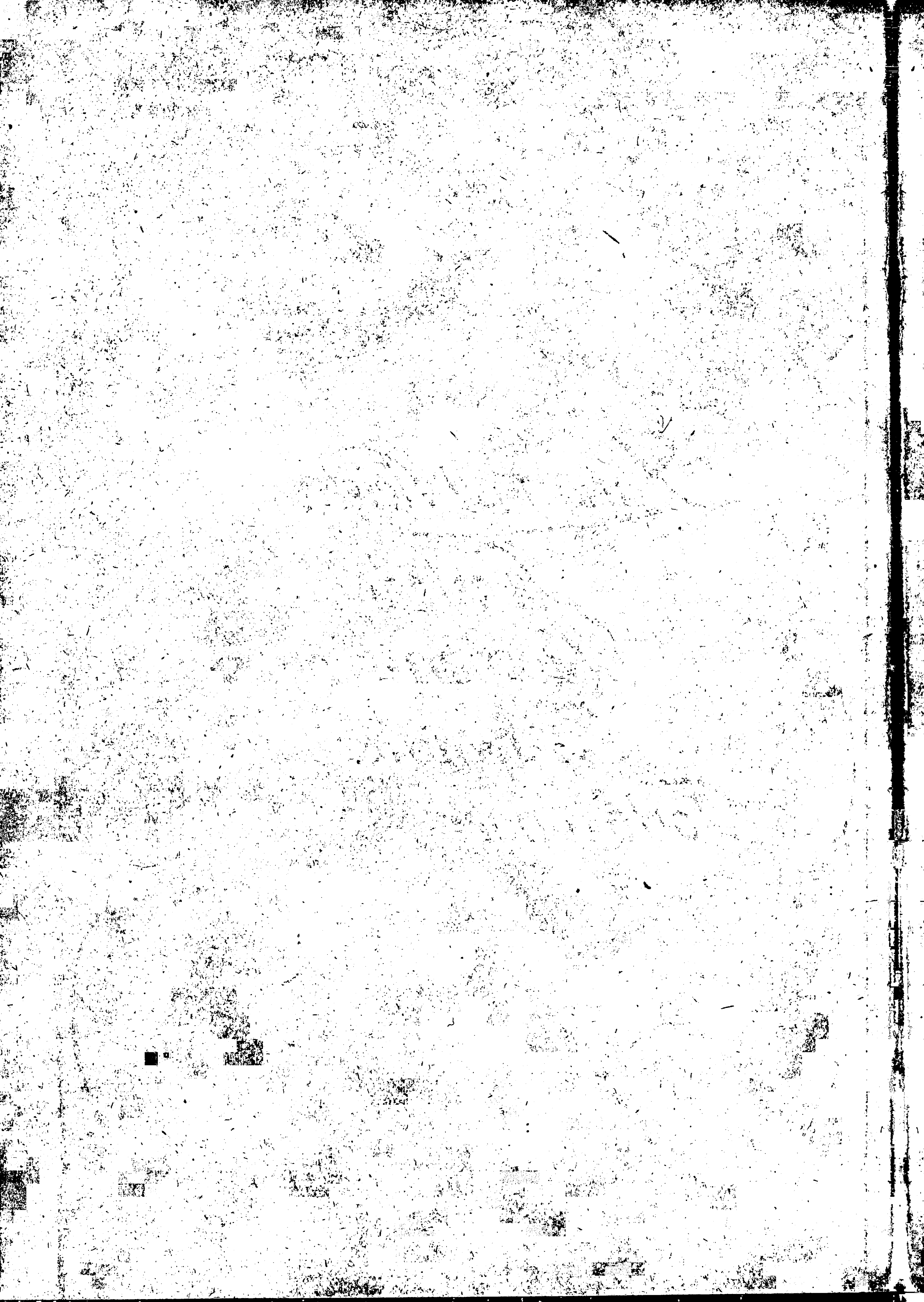
Zakarias Nielsen

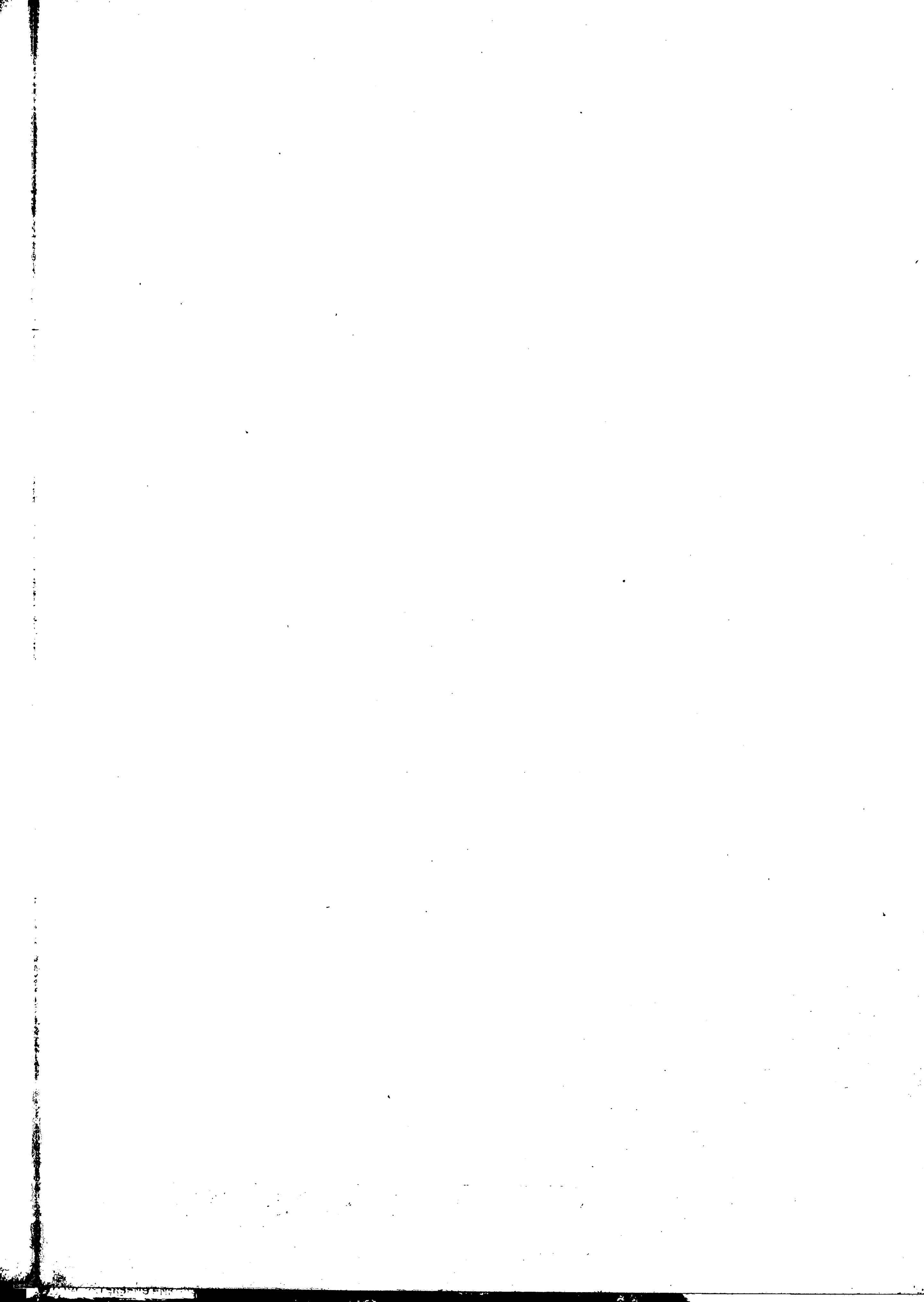
*Samlede
Romaner og
Udvalgte
Fortællinger.*

2den Folkeudgave

4. Hæfte. 50 Øre.

*Syldendalske Boghandel
Nordisk Forlag*

Enestaaende Tilbud!

Gyldendals Serier

faas i alle Boglader.

1ste skønlitterære Serie er udkommen.

6 Bind af Nordens ypperste Skønlitteratur à **0.60** pr. Bind.

ZACHARIAS TOPELIUS: Gustav Adolf og Trediveaarskrigen.

JAKOB KNUDSEN: Den gamle Præst. Fortælling.

HOLGER DRACHMANN: Melodramer. (Vølund Smed, Renæssance, Dansen paa Koldinghus).

MATHILDA MALLING: Guvernørens Frue. Historisk Roman.

ZAKARIAS NIELSEN: Den store Magt. Roman.

THOMAS KRAG: Gunvor Kjeld, Præstens Datter. Roman.

Prisen for denne Serie er **3 Kr. 60 Øre**; indbundet i Biblioteksbind 5 Kr. 10 Øre, indb. i komp. Pragtbind 6 Kr. 60 Øre.

2den skønlitterære Serie udkommer i Marts 1911 og bringer følgende 6 Bind:

Jeppe Aakjær: Frederik Tapbjergs Plogilde. Udvalgte Fortællinger. — **Herman Bang:** En dejlig Dag og andre Fortællinger. — **H. F. Ewald:** Christian den Anden, Roman. — **Johs. V. Jensen:** Bræen, Sagnfortælling fra Nordens Istid. — **Selma Lagerlöf:** Legender og Fortællinger i Udvalg. — **Jonas Lie:** Gaa paa! Søroman.

Prisen for denne Serie er ligeledes 3 Kr. 60 Øre hft. (5 Kr. 10 Øre indb. i Biblioteksbind, 6 Kr. 60 Øre i Pragtbind).

NB. Kan ogsaa faas i Subskription med 1 Bind nver Maaned, hæftet eller indbunden.

Bøgerne forsendes franko.

GYLDENDALSKE BOGHANDEL, NORDISK FORLAG

Nutidsroman *Maagen*, at han sejrrikt naaede frem i Rækken af de Skribenter, der indrangeres i den „virkelige“ Litteratur.

Siden er Zakarias Nielsens Navn og Ry og Popularitet vokset fra Aar til Aar. Fastholdende sin gamle trofaste Læsekreds fra Ungdoms- og Kampaarene vandt han stadig nyt Land, indtil han altsaa nu staar som den omtrent mest læste af vor Tids danske Forfattere.

Den første Folkeudgave, omfattende alle hans Værker, Romaner, Fortællinger, Skuespil og Digte, var udsolgt kort efter at den var afsluttet.

Denne nye Folkeudgave henvender sig til en endnu større Læseverden, idet der i den kun optages de 7 Romaner og de ypperste af de mindre Fortællinger, mens Skuespil og Digte er udeladte.

Ikke blot er Roman og Fortælling i al Almindelighed den Litteraturform, som den store Almenhed fortrinsvis ynder, men ydermere har Zakarias Nielsen netop særlig sin Styrke i den fortællende Prosa.

Den nye Folkeudgave bringer da kun det allerbedste af Zak. Nielsens Produktion, og det er derved blevet muligt at tilbyde den til en Pris endnu langt billigere end den forrige Folkeudgave.

For ialt **12 Kr. 50 Øre**, fordelt paa 25 Hefter à 50 Øre, vil man faa ikke blot *de 7 Romaner*, men tilige *alle de bedste af de mindre Fortællinger*.

Etvhert Hjem, der sætter Pris paa god og sund Læsning, der i lige Grad er for Gamle og Unge, vil nu kunne overkomme at anskaffe sig Zakarias Nielsens *Romaner og Fortællinger*.

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

PRESSEUDTALELSER

Zak. Nielsens „Samlede Skrifter“ vil utvivlsomt hele Landet over blive modtaget med den største og oprigtigste Paaskønnelse . . . Jo større Læselysten nu til Dags er blevet, jo større er ogsaa Trangen til gode og i ædel Forstand, som Bjørnson skriver, nyttige Bøger, d. v. s. til opbyggende, livsmættende, lys- og lykkegivende Læsning.

(„Dannebrog“)

Der er en egen rig Varme over Z. N.s Skildringer af Liv og Mennesker; der banker et ægte Digtersind bag ved hans Ord, og derved er det blevet meget, han har bygget op til Glæde og Gavn for store Kredse af vort Folk . . . De store Fortællinger som „Nye Tider“, „Maagen“, „Kulsviere“, „Kilderne“, „Den store Magt“ o. s. v. hører blandt de Frembringelser, som vil blive staaende i dansk Litteratur . . .

(Prof. Vilh. Østergaard i „Ill. Tidende“.)

„ . . . For mangfoldige af de taknemmelige Læsere, han har vundet sig, vil det sikkert nu være en Fest at kunne byde Digteren ind til Hjemmets Bogreol for til enhver Tid at kunne mødes med ham i hans Værker.

(Red. Helge Skovmand i „Højskolebladet“.)

„Bergens Tid.“ skriver om Z. N.s „frisindede Elskværdighed, hans ægte og fine Kærlighed til det, han vil skildre, hans sunde og glade Optimisme, hans sikre Iagttagelsesevne. Z. N.s Bøger har mange Venner ogsaa i Norge . . .“

„Zak. Nielsen hører til de Forfattere, der langsomt og stille har erobret Landet. Det er en rig og mangeartet Produktion, denne Forfatter har frembragt.

(„Børsen“.)

Hvad Steen Blicher i sin Tid var for Jylland, det kan man sige, at Z. N. i Nutiden er for Øernes mildere og frugtbare Egne.

(„Landbovennen“.)

„ . . . Vidt Syn over jævne, hjemlige Flader, rolig Flugt paa brede Vinger, Stigning uden Hast eller Svimmelhed, varm Følelse, fri for Føleri, og en fast, ærlig Tro, som ikke fordømmer andre . . .“

(Thor Lange i „Berl. Tidende“.)

„ . . . For hver Bog er han gaaet frem i kunstnerisk Modenhed, for hver Bog blev det aandelige Vingefang større, og for hver Bog vandt han større og større Terræn inden for de kyndiges Kredse, indtil han naaede derhen, hvor han nu staar som en Forfatter af Rang og Originalitet, læst af Intelligensen og det brede Publikum med lige stor Interesse . . .“

(„Vestsjæll.s Social Demokrat“.)

Nutidsroman *Maagen*, at han sejrrikt naaede frem i Rækken af de Skribenter, der indrangeres i den „virkelige“ Litteratur.

Siden er Zakarias Nielsens Navn og Ry og Popularitet vokset fra Aar til Aar. Fastholdende sin gamle trofaste Læsekreds fra Ungdoms- og Kampaarene vandt han stadig nyt Land, indtil han altsaa nu staar som den omtrent mest læste af vor Tids danske Forfattere.

Den første Folkeudgave, omfattende alle hans Værker, Romaner, Fortællinger, Skuespil og Digte, var udsolgt kort efter at den var afsluttet.

Denne nye Folkeudgave henvender sig til en endnu større Læseverden, idet der i den kun optages de 7 Romaner og de ypperste af de mindre Fortællinger, mens Skuespil og Digte er udeladte.

Ikke blot er Roman og Fortælling i al Almindelighed den Litteraturform, som den store Almenhed fortrinsvis ynder, men ydermere har Zakarias Nielsen netop særlig sin Styrke i den fortællende Prosa.

Den nye Folkeudgave bringer da kun det allerbedste af Zak. Nielsens Produktion, og det er derved blevet muligt at tilbyde den til en Pris endnu langt billigere end den forrige Folkeudgave.

For ialt **12 Kr. 50 Øre**, fordelt paa 25 Hefter à 50 Øre, vil man faa ikke blot *de 7 Romaner*, men tilige *alle de bedste af de mindre Fortællinger*.

Etvhert Hjem, der sætter Pris paa god og sund Læsning, der i lige Grad er for Gamle og Unge, vil nu kunne overkomme at anskaffe sig Zakarias Nielsens *Romaner og Fortællinger*.

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

PRESSEUDTALELSER

Zak. Nielsens „Samlede Skrifter“ vil utvivlsomt hele Landet over blive modtaget med den største og oprigtigste Paaskønnelse . . . Jo større Læselysten nu til Dags er blevet, jo større er ogsaa Trangen til gode og i ædel Forstand, som Bjørnson skriver, nyttige Bøger, d. v. s. til opbyggende, livsmættende, lys- og lykkegivende Læsning.

(„Dannebrog“)

Der er en egen rig Varme over Z. N.s Skildringer af Liv og Mennesker; der banker et ægte Digtersind bag ved hans Ord, og derved er det blevet meget, han har bygget op til Glæde og Gavn for store Kredse af vort Folk . . . De store Fortællinger som „Nye Tider“, „Maagen“, „Kulsviere“, „Kilderne“, „Den store Magt“ o. s. v. hører blandt de Frembringelser, som vil blive staaende i dansk Litteratur . . .

(Prof. Vilh. Østergaard i „Ill. Tidende“.)

„. . . For mangfoldige af de taknemmelige Læsere, han har vundet sig, vil det sikkert nu være en Fest at kunne byde Digteren ind til Hjemmets Bogreol for til enhver Tid at kunne mødes med ham i hans Værker.

(Red. Helge Skovmand i „Højskolebladet“.)

„Bergens Tid.“ skriver om Z. N.s „frisindede Elskværdighed, hans ægte og fine Kærlighed til det, han vil skildre, hans sunde og glade Optimisme, hans sikre lagttagelsessevne. Z. N.s Bøger har mange Venner ogsaa i Norge . . .“

„Zak. Nielsen hører til de Forfattere, der langsomt og stille har erobret Landet. Det er en rig og mangeartet Produktion, denne Forfatter har frembragt.

(„Børsen“.)

Hvad Steen Blicher i sin Tid var for Jylland, det kan man sige, at Z. N. i Nutiden er for Øernes mildere og frugtbarere Egne.

(„Landbovennen“.)

„. . . Vidt Syn over jævne, hjemlige Flader, rolig Flugt paa brede Vinger, Stigning uden Hast eller Svimmelhed, varm Følelse, fri for Føleri, og en fast, ærlig Tro, som ikke fordømmer andre . . .“

(Thor Lange i „Berl. Tidende“.)

„. . . For hver Bog er han gaaet frem i kunstnerisk Modenhed, for hver Bog blev det aandelige Vingefang større, og for hver Bog vandt han større og større Terræn inden for de kyndiges Kredse, indtil han naaede derhen, hvor han nu staar som en Forfatter af Rang og Originalitet, læst af Intelligensen og det brede Publikum med lige stor Interesse . . .“

(„Vestsjæll.s Social Demokrat“.)

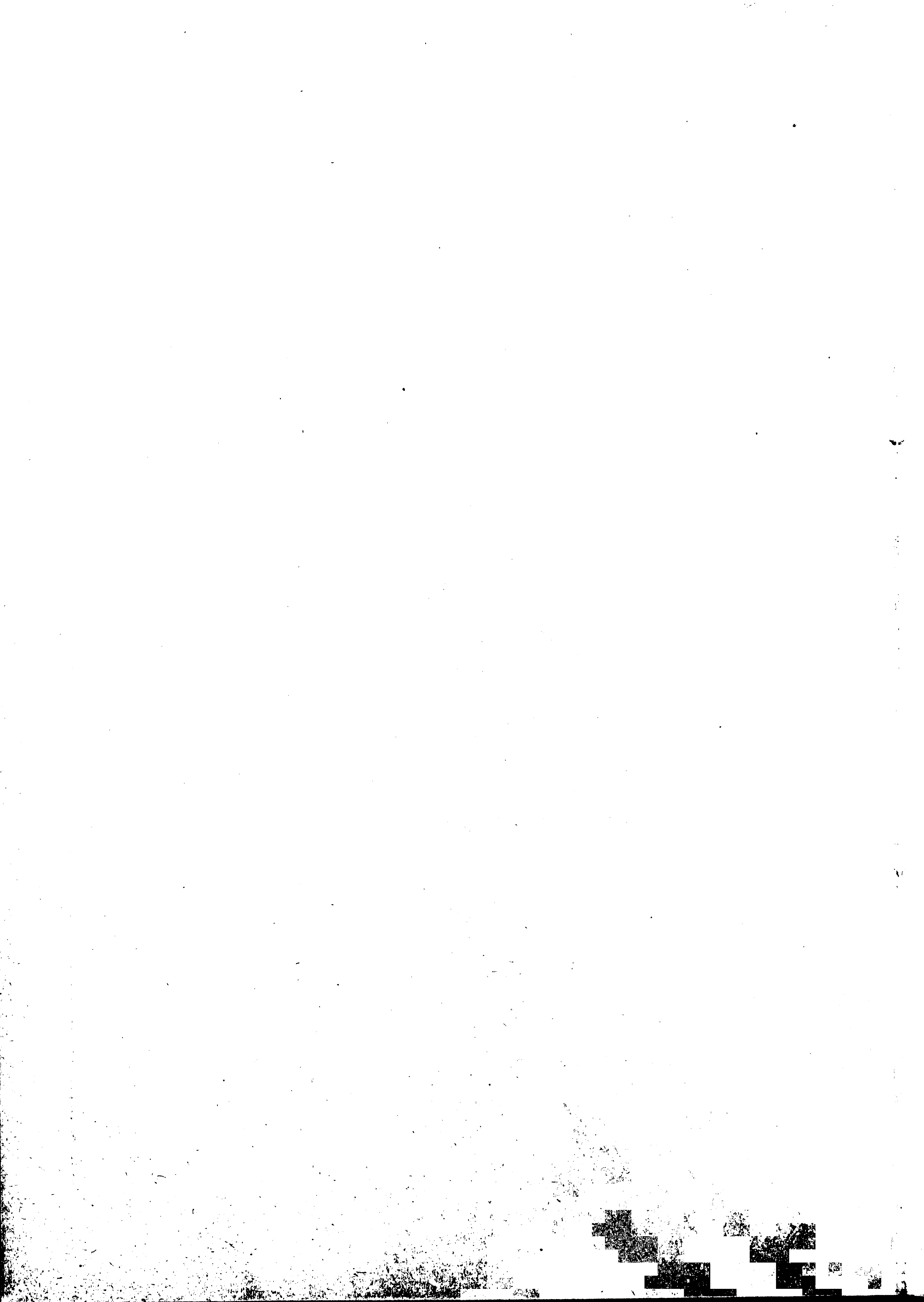

Zakarias Nielsen
Samlede
Romaner og
Udvalgte
Fortællinger.

2den Folkeudgave

5 . Hæfte. 50 Øre.

Gyldendalske Boghandel
Nordisk Forlag

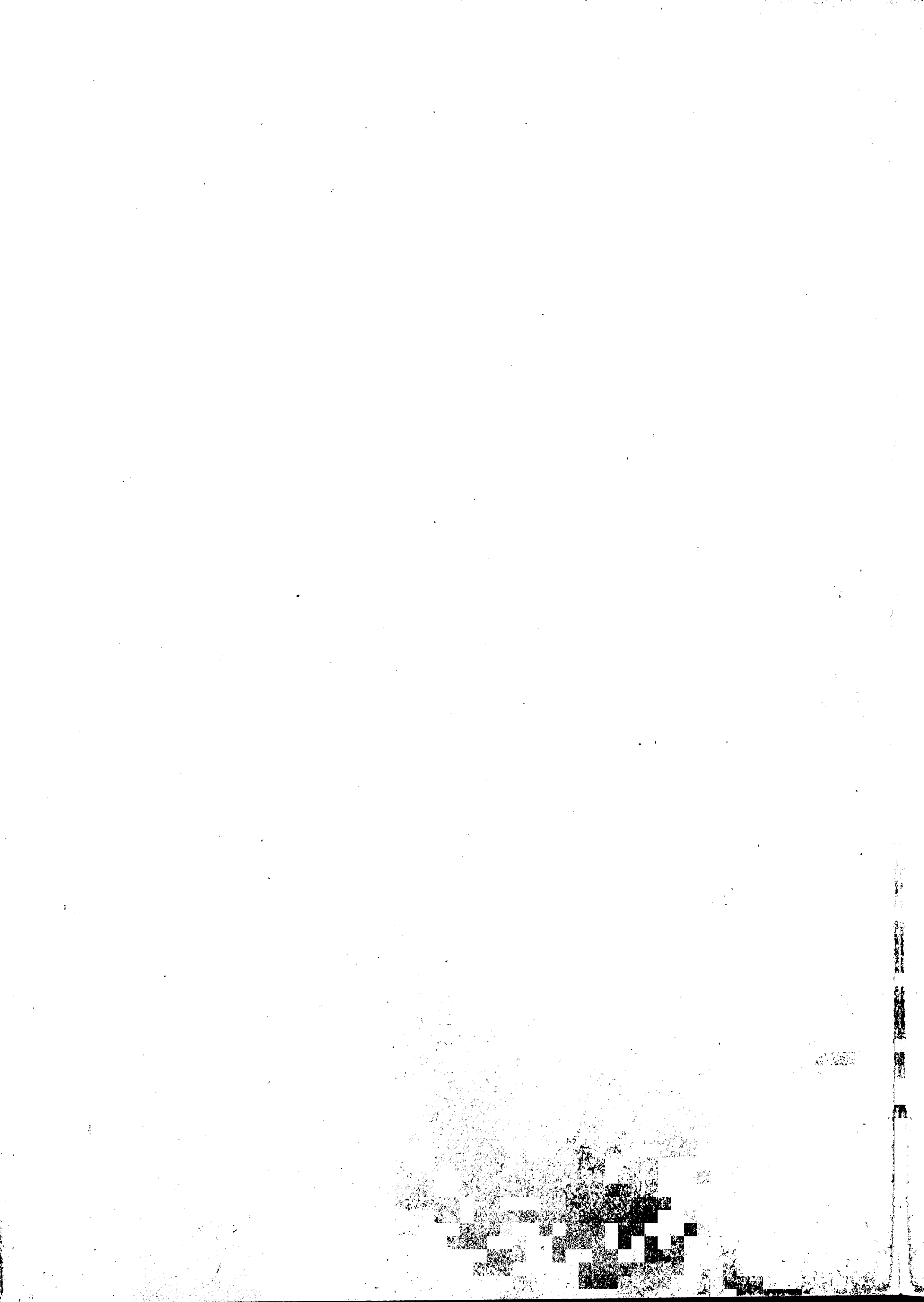

Zakarias Nielsen
Samlede
Romaner og
Udvalgte
Fortællinger.

2den Folkeudgave

6 . Hæfte. 50 Øre.

Gyldendalske Boghandel
Nordisk Forlag

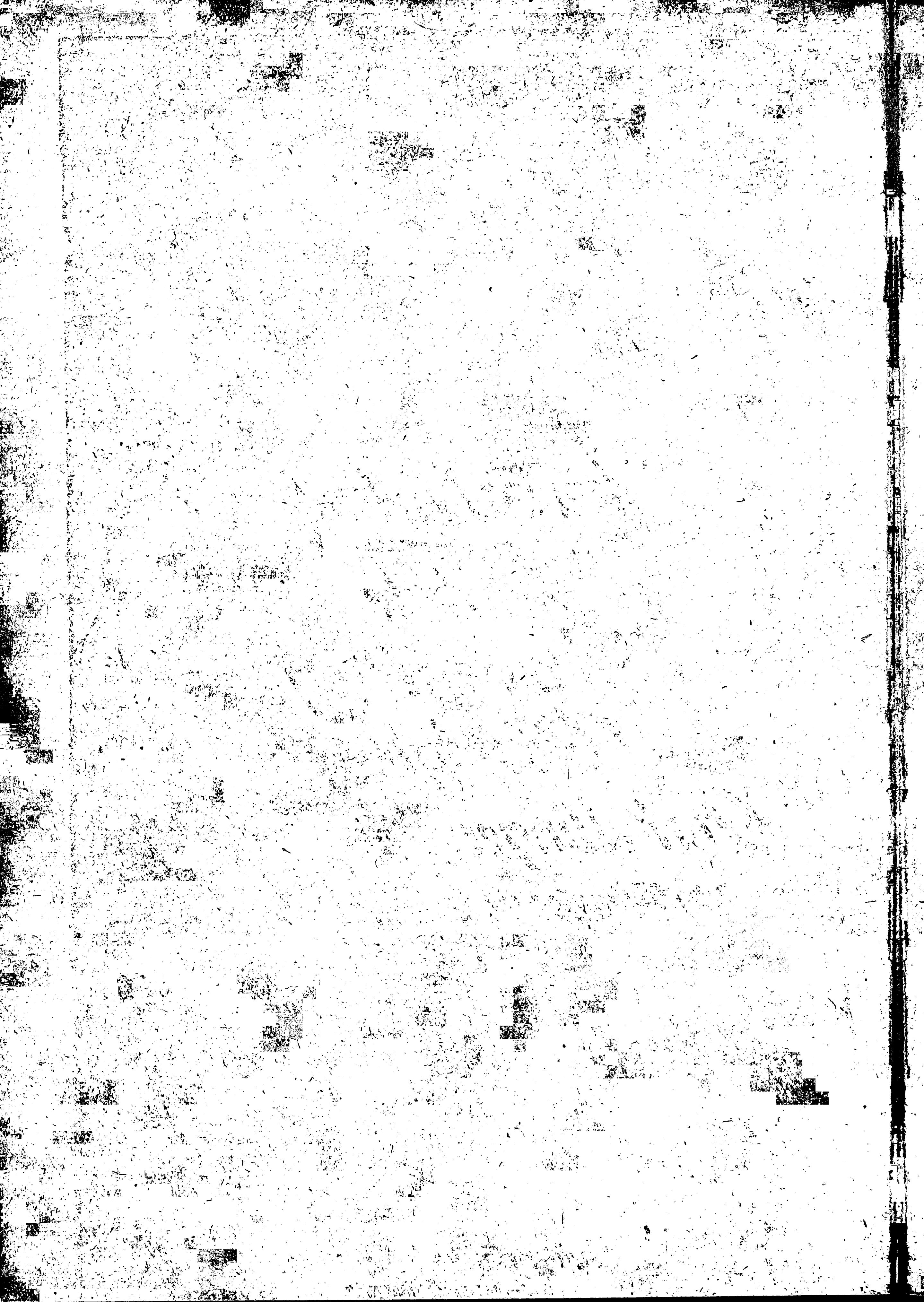
Zakarias Nielsen
Samlede
Romaner og
Udvalgte
Fortællinger.

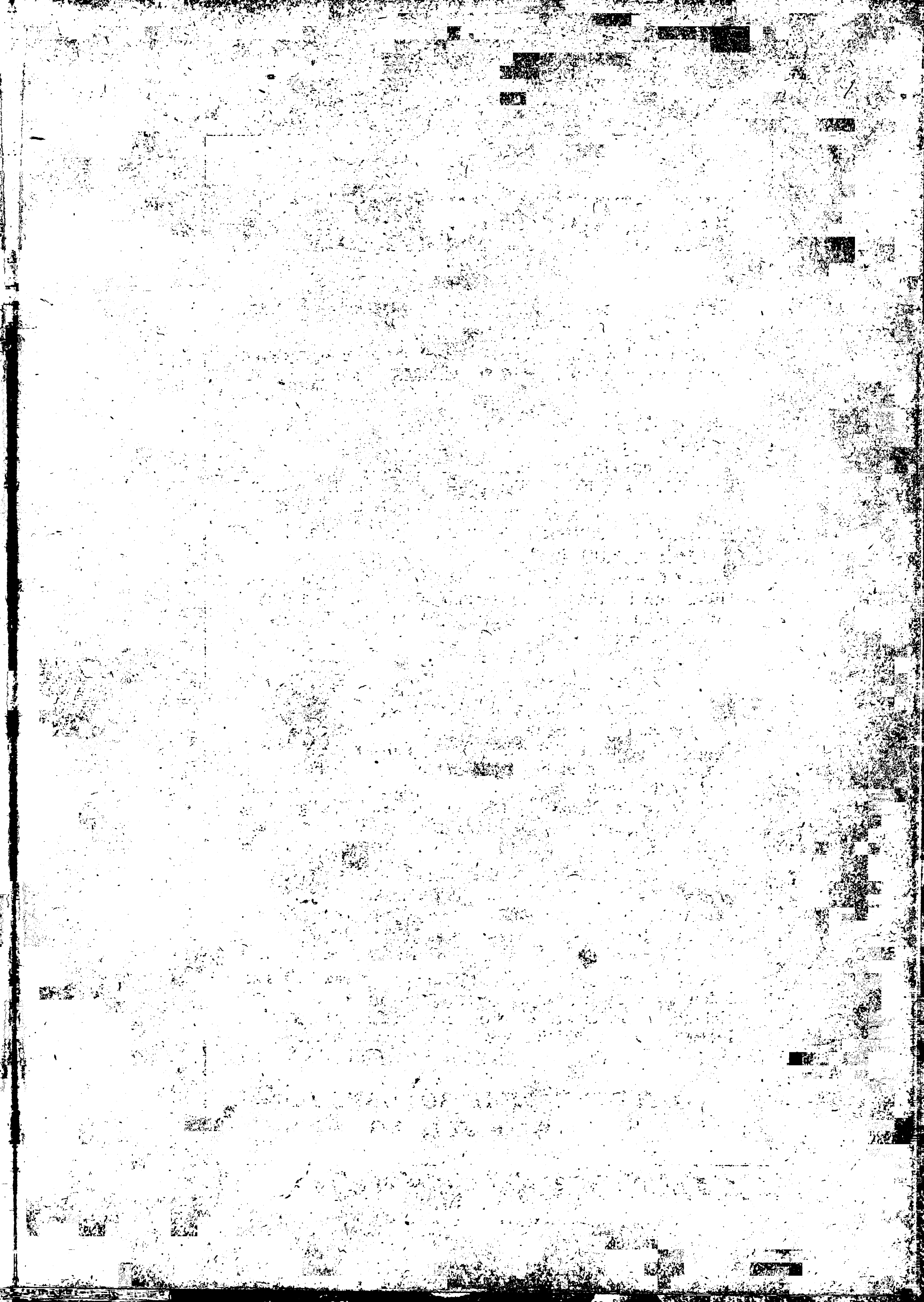
2den Folkeudgave

7. Hæfte. 50 Øre.

Syldendalske Boghandel
Nordisk Forlag

NYE OPSIGTVÆKKENDE BØGER

Emmy Drachmann, *Ingers Ægteskab*. Roman. 4de Oplag. 5.00, indb. 6.75.

Man fordyber sig gerne i denne oprigtige og fuldtud mærkelige Bog. Den er jo et Udsnit af selve Livet.
(„Berlingske Tidende“)

Ingeborg Maria Sick, *Der ringer Klokker* —. 3die Oplag. 3.25, indb. 4.75.

„Der er Ting saa smukke i denne Bog, at Selma Lagerlöfs Navn uvilkaarligt kommer En paa Læberne.“
(Johs. Jørgensen i „Nationaltidende“)

Gustav Frenssen, *Klaus Baes*. Roman. 2det Oplag. 6.00, indb. 7.50.

„Af Gustav Frenssens Bøger er der kun een, „Jørn Uhl“, som i Kraft og Kunst kan maale sig med denne sidste. Men „Klaus Baes“ rummer en bredere Verden, gennemtrængt af en højere Aand.“
(Valdemar Rørdam i „København“)

Albert Gnutzmann, *Mads Brillers Herregaard*. En Sommerhistorie. 2det Oplag. 2.75.

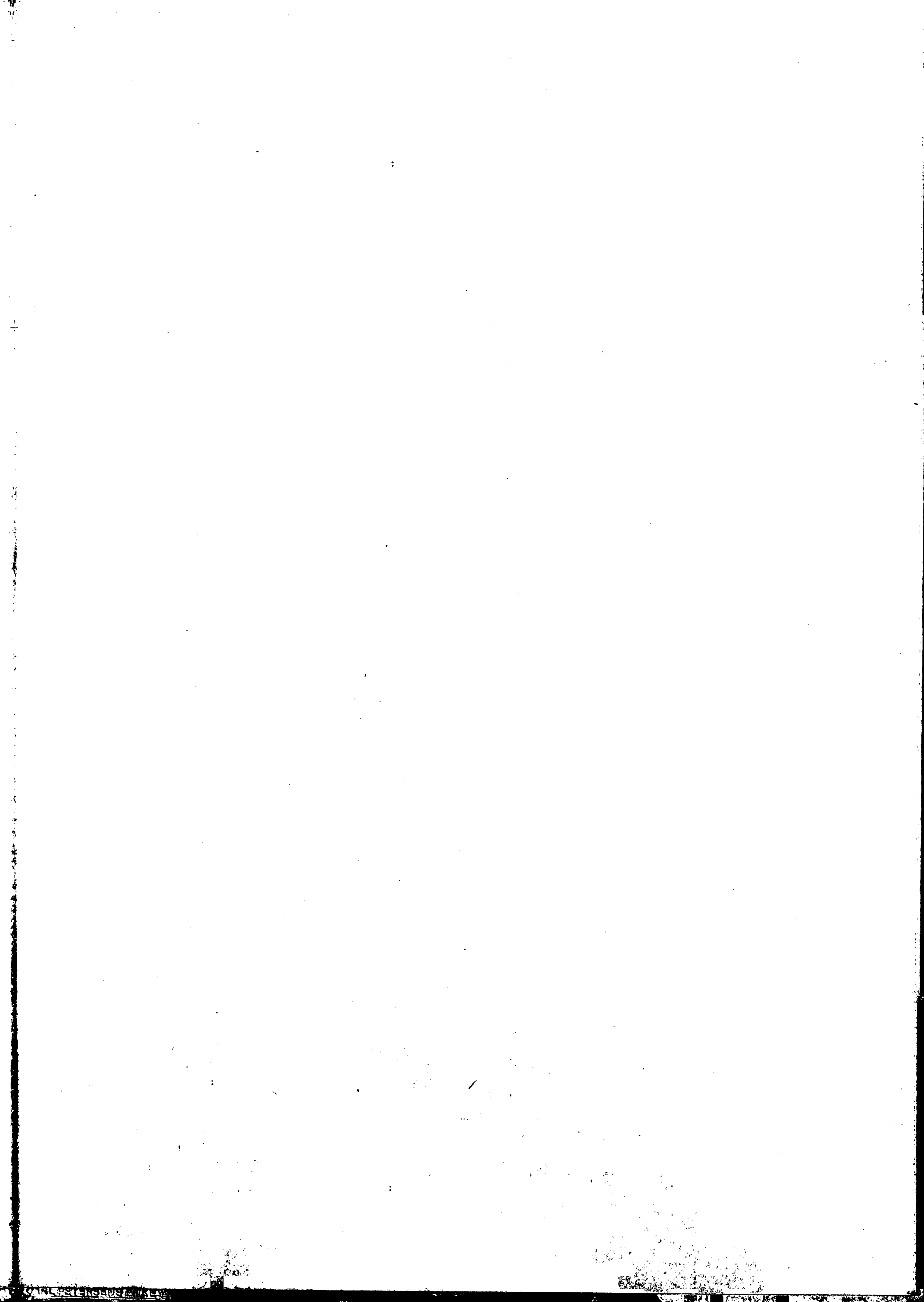
„Jeg kan ikke tænke mig andet, end at de Mange, Mange, der hvert Efteraar gaar og sukker — i Reglen forgæves — efter en behagelig, underholdende Fortælling med godt, dansk Humør, med Sommersol og Landluft, med passende Spænding, tilstrækkelig ung Kærlighed og lykkelig Udgang, de maa blive himmelglade for „Mads Brillers Herregaard“ — de skulde da ske Skam om de ikke blev det.“
(Sophus Bauditz i „Vort Land“)

Valdemar Rørdam, *Luft og Land*. 3.00.

„At Valdemar Rørdam er Mesteren i dansk Nutidsdigtning, derom kan der ikke mere tvistes.“
(Johs. Jørgensen i „Nationaltidende“)

„Aldrig nogensinde før er Rørdam naaet saa højt som i den store Cyclus „Ondløse“ . . . Rørdam har med dette sjeldne Poem udført en Poesiens Bedrift saa stor, at ingen af hans Samtidige kan fremvise en større.“
(Chr. Rimestad i „Politiken“)

**GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG**

NYE OPSIGTVÆKKENDE BØGER

Emmy Drachmann, *Ingers Ægteskab*. Roman. 4de Oplag. 5.00, indb. 6.75.

Man fordyber sig gerne i denne oprigtige og fuldtud mærkelige Bog. Den er jo et Udsnit af selve Livet.
(„Berlingske Tidende“)

Ingeborg Maria Sick, *Der ringer Klokker* —. 3die Oplag. 3.25, indb. 4.75.

„Der er Ting saa smukke i denne Bog, at Selma Lagerlöfs Navn uvilkaarligt kommer En paa Læberne.“
(Johs. Jørgensen i „Nationaltidende“)

Gustav Frenssen, *Klaus Baes*. Roman. 2det Oplag. 6.00, indb. 7.50.

„Af Gustav Frenssens Bøger er der kun een, „Jørn Uhl“, som i Kraft og Kunst kan maale sig med denne sidste. Men „Klaus Baes“ rummer en bredere Verden, gennemtrængt af en højere Aand.“
(Valdemar Rørdam i „København“)

Albert Gnudtzmann, *Mads Brillles Herregaard*. En Sommerhistorie. 2det Oplag. 2.75.

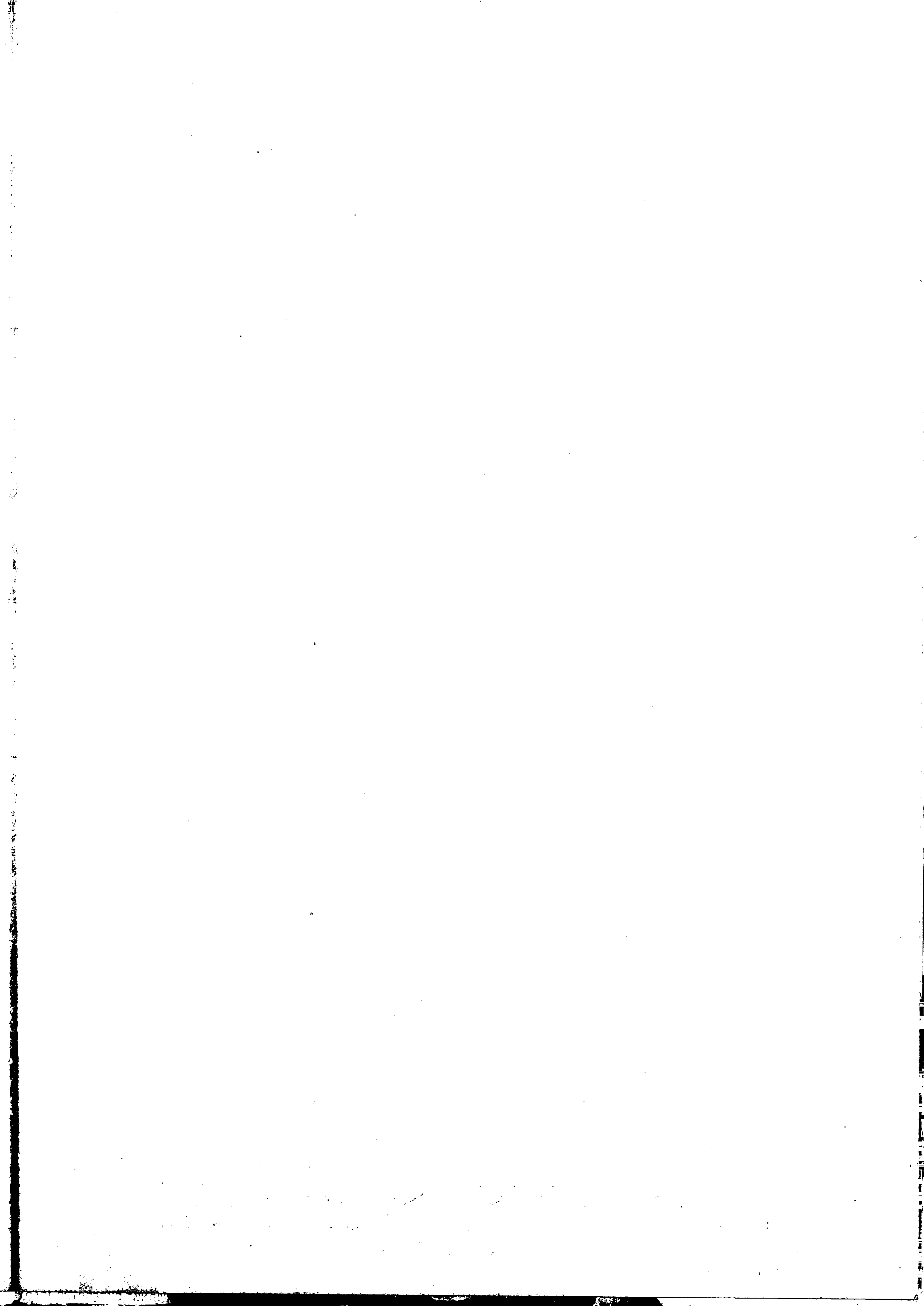
„Jeg kan ikke tænke mig andet, end at de Mange, Mange, der hvert Efteraar gaar og sukker — i Reglen forgæves — efter en behagelig, underholdende Fortælling med godt, dansk Humør, med Sommersol og Landluft, med passende Spænding, tilstrækkelig ung Kærlighed og lykkelig Udgang, de maa blive himmelglade for „Mads Brillles Herregaard“ — de skulde da ske Skam om de ikke blev det.“
(Sophus Bauditz i „Vort Land“)

Valdemar Rørdam, *Luft og Land*. 3.00.

„At Valdemar Rørdam er Mesteren i dansk Nutidsdigtning, derom kan der ikke mere tvistes.“
(Johs. Jørgensen i „Nationaltidende“)

„Aldrig nogensinde før er Rørdam naaet saa højt som i den store Cyclus „Ondløse“ . . . Rørdam har med dette sjeldne Poem udført en Poesiens Bedrift saa stor, at ingen af hans Samtidige kan fremvise en større.“
(Chr. Rimestad i „Politiken“)

**GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG**

Enestaaende Tilbud!

Gyldendals Serier

faas i alle Boglader.

1ste skønlitterære Serie er udkommen.

6 Bind af Nordens ypperste Skønlitteratur à **0.60** pr. Bind.

ZACHARIAS TOPELIUS: Gustav Adolf og Trediveaarskrigen.

JAKOB KNUDSEN: Den gamle Præst. Fortælling.

HOLGER DRACHMANN: Melodramer. (Vølund Smed, Renæssance, Dansen paa Koldinghus).

MATHILDA MALLING: Guvernørens Frue. Historisk Roman.

ZAKARIAS NIELSEN: Den store Magt. Roman.

THOMAS KRAG: Gunvor Kjeld, Præstens Datter. Roman.

Prisen for denne Serie er **3 Kr. 60 Øre**; indbundet i Biblioteksbind 5 Kr. 10 Øre, indb. i komp. Pragtbind 6 Kr. 60 Øre.

2den skønlitterære Serie udkommer i Marts 1911 og bringer følgende 6 Bind:

Jeppe Aakjær: Frederik Tapbjergs Plovgilde. Udvalgte Fortællinger. — **Herman Bang:** En dejlig Dag og andre Fortællinger. — **H. F. Ewald:** Christian den Anden, Roman. — **Johs. V. Jensen:** Bræen, Sagnfortælling fra Nordens Istid. — **Selma Lagerlöf:** Legender og Fortællinger i Udvalg. — **Jonas Lie:** Gaa paa! Søroman.

Prisen for denne Serie er ligeledes 3 Kr. 60 Øre hft. (5 Kr. 10 Øre indb. i Biblioteksbind, 6 Kr. 60 Øre i Pragtbind).

NB. Kan ogsaa faas i Subskription med 1 Bind nver Maaned, hæftet eller indbunden.

Bøgerne forsendes franko.

GYLDENDALSKE BOGHANDEL, NORDISK FORLAG

Nutidsroman *Maagen*, at han sejrrigt naaede frem i Rækken af de Skribenter, der indrangeres i den „virkelige“ Litteratur.

Siden er Zakarias Nielsens Navn og Ry og Popularitet vokset fra Aar til Aar. Fastholdende sin gamle trofaste Læsekreds fra Ungdoms- og Kampaarene vandt han stadig nyt Land, indtil han altsaa nu staar som den omtrent mest læste af vor Tids danske Forfattere.

Den første Folkeudgave, omfattende alle hans Værker, Romaner, Fortællinger, Skuespil og Digte, var udsolgt kort efter at den var afsluttet.

Denne nye Folkeudgave henvender sig til en endnu større Læseverden, idet der i den kun optages de 7 Romaner og de ypperste af de mindre Fortællinger, mens Skuespil og Digte er udeladte.

Ikke blot er Roman og Fortælling i al Almindelighed den Litteraturform, som den store Almenhed fortrinsvis ynder, men ydermere har Zakarias Nielsen netop særlig sin Styrke i den fortællende Prosa.

Den nye Folkeudgave bringer da kun det allerbedste af Zak. Nielsens Produktion, og det er derved blevet muligt at tilbyde den til en Pris endnu langt billigere end den forrige Folkeudgave.

For ialt **12 Kr. 50 Øre**, fordelt paa 25 Hefter à 50 Øre, vil man faa ikke blot *de 7 Romaner*, men tilige *alle de bedste af de mindre Fortællinger*.

Etvhert Hjem, der sætter Pris paa god og sund Læsning, der i lige Grad er for Gamle og Unge, vil nu kunne overkomme at anskaffe sig Zakarias Nielsens *Romaner og Fortællinger*.

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

PRESSEUDTALELSER

Zak. Nielsens „Samlede Skrifter“ vil utvivlsomt hele Landet over blive modtaget med den største og oprigtigste Paaskønnelse . . . Jo større Læselysten nu til Dags er blevet, jo større er ogsaa Trangen til gode og i ædel Forstand, som Bjørnson skriver, nyttige Bøger, d. v. s. til opbyggende, livsmættende, lys- og lykkegivende Læsning.

(„Dannebrog“)

Der er en egen rig Varme over Z. N.s Skildringer af Liv og Mennesker; der banker et ægte Digtersind bag ved hans Ord, og derved er det blevet meget, han har bygget op til Glæde og Gavn for store Kredse af vort Folk . . . De store Fortællinger som „Nye Tider“, „Maagen“, „Kulsviere“, „Kilderne“, „Den store Magt“ o. s. v. hører blandt de Frembringelser, som vil blive staaende i dansk Litteratur . . .

(Prof. Vilh. Østergaard i „Ill. Tidende“.)

„. . . For mangfoldige af de taknemmelige Læsere, han har vundet sig, vil det sikkert nu være en Fest at kunne byde Digteren ind til Hjemmets Bogreol for til enhver Tid at kunne mødes med ham i hans Værker.

(Red. Høi Skovmand i „Højskolebladet“.)

„Bergens Tid.“ skriver om Z. N.s „frisindede Elskværdighed, hans ægte og fine Kærlighed til det, han vil skildre, hans sunde og glade Optimisme, hans sikre Iagttagelsessevne. Z. N.s Bøger har mange Venner ogsaa i Norge . . .“

„Zak. Nielsen hører til de Forfattere, der langsomt og stille har erobret Landet. Det er en rig og mangeartet Produktion, denne Forfatter har frembragt.

(„Børsen“.)

Hvad Steen Blicher i sin Tid var for Jylland, det kan man sige, at Z. N. i Nutiden er for Øernes mildere og frugtbarere Egne.

(„Landbovennen“.)

„. . . Vidt Syn over jævne, hjemlige Flader, rolig Flugt paa brede Vinger, Stigning uden Hast eller Svimmelhed, varm Følelse, fri for Føleri, og en fast, ærlig Tro, som ikke fordømmer andre . . .“

(Thor Lange i „Berl. Tidende“.)

„. . . For hver Bog er han gaaet frem i kunstnerisk Modenhed, for hver Bog blev det aandelige Vingefang større, og for hver Bog vandt han større og større Terræn inden for de kyndiges Kredse, indtil han naaede derhen, hvor han nu staar som en Forfatter af Rang og Originalitet, læst af Intelligensen og det brede Publikum med lige stor Interesse . . .“

(„Vestsjæll.s Social Demokrat“.)

